Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞ ΕΝΓΚΕΛΣ ΛΕΝΙΝ
ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚ (Μπ.) ΤΗΣ ΕΣΣΔ

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΚΕ
1952

Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ

ΤΟΜΟΣ 6

1924

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΟΥ Ι. Β. ΣΤΑΛΙΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ 2ης ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΚΚΕ (ΟΧΤΩΒΡΗΣ 1951). Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἕκτος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Ι. Β. Στάλιν περιέχει τά ἔργα πού γράφτηκαν τό 1924.

Τό 1924 ἦταν ὁ πρῶτος χρόνος, πού τό Μπολσεβίκικο Κόμμα καί ὁ σοβιετικός λαός συνέχισαν τή δημιουργική δουλιά τους γιά τό χτίσιμο τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τήν καθοδήγηση τοῦ συντρόφου Στάλιν χωρίς τόν Β. Ι. Λένιν. Ὁ σύντροφος Στάλιν συσπείρωσε τό κόμμα γύρω ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί τό κινητοποίησε στόν ἀγώνα γιά τό χτίσιμο τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ΕΣΣΔ.

Τά ἔργα τοῦ συντρόφου Στάλιν, πού περιέχονται σ' αὐτό τόν τόμο, ἔπαιξαν τεράστιο ρόλο στήν ἰδεολογική συντριβή τοῦ τροτσκισμοῦ καί τῶν ἄλλων ἀντιλενινιστικῶν ὁμάδων, στό ἔργο τῆς ὑπεράσπισης, τῆς θεμελίωσης καί τῆς ἀνάπτυξης τοῦ λενινισμοῦ.

Ὁ ἕκτος τόμος ἀρχίζει μέ τή συνέντευξη τοῦ συντρόφου Στάλιν μέ τόν ἀνταποκριτή τοῦ Ρωσικοῦ Τηλεγραφικοῦ Πρακτορείου «Γιά τή συζήτηση» καί τήν ἔκθεση στήν 13η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης», πού κι οἱ δυό εἶναι ἀφιερωμένες στό ξεσκέπασμα τοῦ τροτσκισμοῦ καί στόν ἀγώνα γιά τήν ἰδεολογική καί ὀργανωτική ἑνότητα τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος.

Στό λόγο του στό 2ο Πανενωσιακό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ «Στό θάνατο τοῦ Λένιν» ὁ σύντροφος Στάλιν ἔδοσε ἐξ ὀνόματος τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος τό μεγάλο ὅρκο νά διαφυλάξει μέ εὐλάβεια καί νά μετουσιώσει σέ πράξη τίς ὑποθῆκες τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Ὁ τόμος περιλαβαίνει τό γνωστό ἔργο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Οἱ βάσεις τοῦ Λενινισμοῦ», ὅπου δίνεται μιά ἀριστοτεχνική ἔκθεση καί θεωρητική θεμελίωση τοῦ λενινισμοῦ.

Στά ζητήματα τῆς διεθνοῦς κατάστασης, τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ κόμματος καί τοῦ δυναμώματός του, τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, τῆς διαπαιδαγώγησης καί τῆς ἀναδιαπαιδαγώγησης τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν μέ τό πνεῦμα τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι ἀφιερωμένες οἱ ἐργασίες: «Ἔκθεση ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στό 13ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)», «Συμπεράσματα τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)», «Γιά τή διεθνῆ κατάσταση», «Τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό χωριό» καί ἄλλα.

Ὁ τόμος τελειώνει μέ τό ἔργο «Ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση καί ἡ ταχτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν», ὅπου γενικεύεται θεωρητικά ἡ πείρα τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης, θεμελιώνεται καί ἀναπτύσσεται ἡ λενινιστική διδασκαλία γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά χώρα.

Στόν τόμο δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά τό «Γράμμα στό σ. Ντεμιάν Μπέντνι».

Ἰνστιτοῦτο Μάρξ-Ἔνγκελς-Λένιν
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ

1924

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Συνέντευξη μέ τόν ἀνταποκριτή τοῦ Ρωσικοῦ Τηλεγραφικοῦ Πρακτορείου
9 τοῦ Γενάρη 1924

Μόνο ἡ Πανενωσιακή κομματική συνδιάσκεψη πού θά συνέλθει σέ μιά βδομάδα θά συνοψίσει τά τελικά συμπεράσματα τῆς συζήτησης, πού πῆρε πλατιά ἔκταση μέσα στό ΚΚΡ (Μπ.) καί τόν τύπο του. Ἀπό τώρα κιόλας εἶναι ἀναμφισβήτητο—μέ βάση τίς ἀποφάσεις πού μᾶς στέλνουν οἱ τοπικές κομματικές ὀργανώσεις—ὅτι πάνω ἀπό τά 90% τῆς μάζας τῶν μελῶν, πού εἶναι ὀργανωμένα στό ΚΚΡ (Μπ.), ἐγκρίνουν τή θέση τῆς Κεντρικῆς του Ἐπιτροπῆς.

Τό κόμμα καταλαβαίνει πολύ καλά, ὅτι οἱ ἐχθροί μας προσπαθοῦν νά ἐκμεταλλευτοῦν τήν πλατιά συζήτηση πού ἔγινε μέσα στό κόμμα γιά νά διαδόσουν κάθε λογῆς παραμύθια γιά δῆθεν ἀποσύνθεση τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), γιά ἐξασθένιση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας κλπ. Μιά τέτια ἐκτίμηση τῆς συζήτησής μας εἶναι τό λιγότερο γελοία. Στήν πραγματικότητα οἱ συζητήσεις πού ἔγιναν ἐπανειλημμένα μέσα στό κόμμα μας εἶχαν πάντα σάν ἀποτέλεσμα νά ξεπερνιοῦνται οἱ διαφωνίες. Τό κόμμα ἔβγαινε πάντα ἀπ' τίς συζητήσεις αὐτές ἀκόμα πιό συσπειρωμένο καί πιό δυναμωμένο. Ἡ σημερινή συζήτηση ἀποκάλυψε τήν ἐξαιρετικά μεγάλη πολιτική ὡριμότητα τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, πού εἶναι οἱ φορεῖς τῆς κρατικῆς ἐξουσίας στήν ΕΣΣΔ. Πρέπει νά δηλώσω—καί ὁ καθένας πού ξέρει τό περιεχόμενο τῆς συζήτησης μπορεῖ νά πεισθεῖ γι' αὐτό,—ὅτι σ' ὅλα τά

βασικά πολιτικά καί οἰκονομικά ζητήματα κυριαρχεῖ στή συντριφτική πλειοψηφία τοῦ κόμματος πλέρια ἑνότητα ἀπόψεων. Οἱ βάσεις τῆς ἐξωτερικῆς καί ἐσωτερικῆς πολιτικῆς μας παραμένουν ἀκλόνητες.

Ἡ οὐσία τῆς συζήτησης, πού διεξάγεται μέ μεγάλο πάθος σ' ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς συνελεύσεις τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, βρίσκεται στά παρακάτω:

1) Πρέπει τό κόμμα μας νά εἶναι ἕνας ἑνιαῖος αὐτόβουλος ὀργανισμός μέ ἑνιαία θέληση, ἤ ἀντίθετα πρέπει νά ἐπιτρέψουμε νά δημιουργοῦνται ξεχωριστές φράξιες καί ὁμάδες σάν συμβαλλόμενα μέρη μέσα στό κόμμα;

2) Δικαιώθηκε βασικά ἡ λεγόμενη νέα οἰκονομική πολιτική (ΝΕΠ) ἤ χρειάζεται ἀναθεώρηση;

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἔχει τή γνώμη, μαζί μέ τή συντριφτική πλειοψηφία τοῦ κόμματος, ὅτι τό κόμμα πρέπει νά εἶναι ἑνιαῖο καί ὅτι ἡ ΝΕΠ δέν ἔχει ἀνάγκη ἀναθεώρησης. Ἡ ὀλιγάριθμη ἀντιπολιτευτική ὁμάδα, πού περιλαβαίνει ἕνα-δυό γνωστά ὀνόματα, ἔχει διαφορετική ἄποψη ἀπ' ὅτι τό κόμμα στό σύνολό του.

Τό κόμμα καταβάλλει προσπάθειες μέ τήν ἐξαντλητική καί ὁλότελα ἀνοιχτή συζήτηση νά διασαφηνίσει ὅλες τίς λεπτομέρειες αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Ἡ κομματική συνδιάσκεψη θά διατυπώσει τήν ἀπόφασή της πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, ἀπόφαση ἔγκυρη πού εἶναι ὑποχρεωτική γιά ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος.

Εἶμαι βέβαιος—κατάληξε ὁ σύντροφος Στάλιν—πώς ἀπό τή συζήτηση αὐτή τό κόμμα θά βγεῖ πιό δυνατό καί πιό ἑνιαῖο ἀπό κάθε ἄλλη φορά καί ὅτι θά μπορέσει ἀκόμα καλύτερα νά ἀνταποκριθεῖ στό καθῆκον τῆς καθοδήγησης τῆς ζωῆς τῆς τεράστιας χώρας στίς συνθῆκες τῆς γοργῆς οἰκονομικῆς καί πολιτιστικῆς ἀνόδου πού ἔχει κιόλας ἀρχίσει.

Ἐφημερίδα «Ζαριά Βοστόκα», ἀρ. φύλλου 473, 10 τοῦ Γενάρη 1924.

Η 13η ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ.)[1]

16-18 τοῦ Γενάρη 1924

[1] *Ἡ δέκατη τρίτη Συνδιάσκεψη τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος (Μπολσεβίκων) τῆς Ρωσίας. Δελτίο. Μόσχα, 1924.*

I. ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

17 τοῦ Γενάρη

Σύντροφοι! Σέ συνελεύσεις, πού εἶναι ἀφιερωμένες σέ μιά πλατιά συζήτηση, οἱ ὁμιλητές μας ἀρχίζουν συνήθως μέ τό ἱστορικό τοῦ ζητήματος: πῶς δημιουργήθηκε τό ζήτημα τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας, ποιός πρῶτος εἶπε τό Ἄλφα, ποιός ἔπειτα τό Βῆτα κ.ο.κ. Νομίζω πώς ἡ μέθοδος αὐτή εἶναι ἀκατάλληλη γιά μᾶς, γιατί μπάζει τό στοιχεῖο τῆς διένεξης καί τῶν ἀλληλοκατηγοριῶν καί δέ δίνει τίποτα τό ὠφέλιμο. Νομίζω ὅτι θά ἦταν πολύ καλύτερα ἄν ἀρχίζαμε ἀπό τό ζήτημα, πῶς δέχτηκε τό κόμμα τήν ἀπόφαση τοῦ ΠΓ γιά τή δημοκρατία[2], ἀπόφαση πού ἐπικυρώθηκε ἔπειτα ἀπό τήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ.

Πρέπει νά ξεκαθαρίσω ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή εἶναι, θαρρῶ, ἡ μοναδική σ' ὅλη τήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας, πού ἐγκρίθηκε ὕστερα ἀπό ὀξύτατη συζήτηση πάνω στό ζήτημα τῆς δημοκρατίας, ὁλοκληρωτικά, θά ἔλεγα μάλιστα κυριολεχτικά ὁμόφωνα ἀπό ὁλόκληρο τό κόμμα. Ἀκόμα καί οἱ ὀργανώσεις καί πυρῆνες τῆς ἀντιπολίτευσης πού ἦταν σέ γενικές γραμμές διατεθειμένες ἐνάντια στήν πλειοψηφία τοῦ κόμματος καί ἐνάντια στήν ΚΕ, ἀκόμα κι αὐτές, παρ' ὅλη τήν ἐπιθυμία τους νά πιαστοῦν ἀπό κάτι, δέ βρῆκαν πρόσχημα καί βάση νά τό κάνουν καί προσπάθησαν—ἀνα-

γνωρίζοντας συνήθως στίς ἀποφάσεις τους τήν ὀρθότητα τῶν βασικῶν θέσεων τῆς ἀπόφασης τοῦ ΠΓ γιά τήν ἐσωκομματική δημοκρατία—νά ξεχωρίσουν κάπως ἀπό τίς ἄλλες ὀργανώσεις, κολλώντας στήν ἀπόφαση αὐτή καμιά οὐρίτσα σάν κι αὐτή λογουχάρη: ναί, ὅλα τά λέτε καλά, μά μή προσβάλλετε τόν Τρότσκι· ἤ ἀκόμα κάτι τέτιο: ὅλα ὅσα λέτε εἶναι σωστά, μά ἀργήσατε λιγουλάκι, θά ἤτανε καλά ὅλα αὐτά νά γίνονταν νωρίτερα. Δέ βάζω ἐδῶ ζήτημα ποιός ποιόν προσβάλλει. Νομίζω, πώς ἄν ἐξετάσουμε καλά τό ζήτημα θά ἀποδειχθεῖ ἴσως ὅτι ἡ γνωστή ἔκφραση γιά τόν Τίτ Τίτιτς ταιριάζει ἀρκετά στόν Τρότσκι: «Ποιός μπορεῖ νά σέ προσβάλλει Τίτ Τίτιτς; Ἐσύ θά προσβάλλεις ὅλο τόν κόσμο». (Ἱλαρότητα). Ὅπως εἶπα, ὅμως, δέ θά ἐπιμένω πολύ σ' αὐτό τό ζήτημα. Παραδέχομαι μάλιστα γιά μιά στιγμή ὅτι κάποιος προσβάλλει πραγματικά τόν Τρότσκι. Ἀλλά μήπως αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος; Καί μήπως εἶναι ζήτημα ἀρχῆς τό γεγονός ὅτι ὁ ἕνας προσβάλλει τόν ἄλλο; Ἐδῶ δέν πρόκειται γιά τό ζήτημα ποιός πρόσβαλε τόν ἄλλο, ἀλλά γιά τήν ἄποψη ἀρχῆς πού περικλείει ἡ ἀπόφαση. Μ' αὐτό θέλω νά πῶ, ὅτι ἀκόμα καί οἱ πυρῆνες καί οἱ ὀργανώσεις πού κρατᾶν μιά ὀξύτατη καί ἀπροκάλυπτη ἀντιπολιτευτική στάση ἀκόμα κι αὐτοί δέν τόλμησαν νά προβάλουν κάποια ἀντίρρηση ἀρχῆς ἐνάντια στήν ἀπόφαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ. Αὐτό τό διαπιστώνω σάν γεγονός, γιά νά τονίσω ἀκόμα μιά φορά, ὅτι εἶναι δύσκολο νά βρεῖ κανείς σ' ὅλη τήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας μιά ἄλλη παρόμοια περίπτωση, ὅπου μιά ἀπόφαση, ἀφοῦ πέρασε μέσα ἀπό τή θύελλα καί τήν τρικυμία μιᾶς πεισματώδικης συζήτησης βρῆκε τήν ὁμόφωνη ἐπιδοκιμασία ὄχι μόνο τῆς πλειοψηφίας ἀλλά κυριολεκτικά ὁλόκληρου τοῦ κόμματος.

Ἀπ' αὐτό βγάζω δυό συμπεράσματα. Τό πρῶτο συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ ἀπόφαση τοῦ ΠΓ καί τῆς ΚΕΕ ἀνταποκρίνεται πέρα γιά πέρα στίς σημερινές ἀπαιτήσεις καί ἀνάγκες τοῦ κόμματος. Καί τό δεύτερο συμπέρασμα εἶναι ὅτι τό κόμμα θά βγεῖ ἀπ' τή συζήτηση αὐτή γιά τό ζήτημα τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας πιό δυναμωμένο καί πιό συσπειρωμένο. Τό συμπέρασμα αὐτό χτυπᾶ μποροῦμε νά ποῦμε κατακέφαλα τούς κακόβουλους ἐχθρούς μας τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἀπό καιρό τρίβουν τά χέρια τους ἀπ' ἀφορμή τή συζήτησή μας, νομίζοντας πώς τό κόμμα μας θά ἀδυνατίσει ἀπό τή συζήτηση καί ἡ ἐξουσία θά καταρεύσει.

Δέ θά ἐπεκταθῶ στήν οὐσία τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας. Οἱ βάσεις αὐτῆς τῆς δημοκρατίας διατυπώνονται στήν ἀπόφαση, ἡ ἀπόφαση συζητήθηκε φαρδιά-πλατιά σ' ὅλο τό κόμμα καί δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά τά ἐπαναλάβω ἀκόμα μιά φορά. Ἕνα θά πῶ μονάχα: δέ θάχουμε, ὅπως εἶναι φανερό, μιά ἀναπτυγμένη δημοκρατία, μιά πλήρη δημοκρατία. Ἡ δημοκρατία αὐτή θά εἶναι, ὅπως εἶναι φανερό, μιά δημοκρατία περιορισμένη στά πλαίσια πού χάραξε τό 10ο, 11ο καί 12ο Συνέδριο. Ποιά εἶναι αὐτά τά πλαίσια τό ξέρετε πολύ καλά καί δέ θά κάνω ἐδῶ ἐπαναλήψεις. Δέ θά ἐπεκταθῶ καί στό ζήτημα, ὅτι ἡ βασική ἐγγύηση γιά νά μπεῖ ἡ ἐσωκομματική δημοκρατία στό αἷμα καί τή σάρκα τοῦ κόμματός μας εἶναι τό δυνάμωμα τῆς δραστηριότητας καί τῆς συνειδητότητας τῶν κομματικῶν μαζῶν. Καί γι' αὐτό τό ζήτημα ἡ ἀπόφασή μας μιλᾶ ἐπίσης ἀρκετά λεπτομερειακά.

Περνῶ στό ζήτημα πῶς μερικοί σύντροφοί μας καί μερικές ὀργανώσεις μας μετατρέπουν σέ φετίχ τό ζήτημα τῆς δημοκρατίας, θεωρώντας το σάν κάτι τό ἀπόλυτο, ἔξω ἀπό χρόνο καί τόπο. Μ' αὐτό θέλω νά πῶ, ὅτι ἡ δημοκρατία δέν εἶναι κάτι τό δοσμένο γιά ὅλες τίς ἐποχές καί

τίς συνθῆκες, γιατί ὑπάρχουν στιγμές, ὅπου δέν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα καί δέν ἔχει νόημα νά τήν ἐφαρμόζουμε. Γιά νά μπορεῖ νά ὑπάρχει αὐτή ἡ ἐσωκομματική δημοκρατία εἶναι ἀναγκαῖοι δυό ὅροι εἴτε δυό ὁμάδες ὅρων, ἐσωτερικῶν καί ἐξωτερικῶν, πού χωρίς αὐτούς εἶναι ἀνώφελο καί νά μιλάει κανείς γι' αὐτήν.

Εἶναι ἀπαραίτητο πρῶτο, ν' αναπτύσσεται ἡ βιομηχανία, νά μή χειροτερεύει ἡ ὑλική κατάσταση τῆς ἐργατικῆς τάξης, νά αὐξάνει ἀριθμητικά ἡ ἐργατική τάξη, ν' ἀνεβαίνει τό πολιτιστικό ἐπίπεδο τῆς ἐργατικῆς τάξης καί ἐπίσης νά ἀνεβαίνει καί ποιοτικά ἡ ἐργατική τάξη. Εἶναι ἀπαραίτητο τό κόμμα σάν ἐμπροσθοφυλακή τῆς ἐργατικῆς τάξης ν' ἀναπτύσσεται κι αὐτό, πρίν ἀπ' ὅλα ποιοτικά καί πρίν ἀπ' ὅλα μέ τή στρατολογία προλεταριακῶν στοιχείων τῆς χώρας. Αὐτοί οἱ ὅροι ἐσωτερικοῦ χαρακτήρα εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαῖοι, γιά νά μπορεῖ νά μπεῖ ζήτημα ἐφαρμογῆς τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας στήν πράξη καί ὄχι στά χαρτιά.

Μά μόνο αὐτοί οἱ ὅροι δέν εἶναι ἀρκετοί. Εἶπα παραπάνω ὅτι ὑπάρχει καί μιά δεύτερη ὁμάδα ὅρων, ὅρων ἐξωτερικοῦ χαρακτήρα, πού χωρίς τήν ὕπαρξή τους εἶναι ἀδύνατη ἡ δημοκρατία μέσα στό κόμμα. Ἐννοῶ ὁρισμένους διεθνεῖς ὅρους πού λίγο-πολύ ἐξασφαλίζουν τήν εἰρήνη, τήν εἰρηνική ἀνάπτυξη, καί πού χωρίς αὐτούς δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ δημοκρατία μέσα στό κόμμα. Μ' ἄλλα λόγια ἄν μᾶς ἐπιτεθοῦν καί ὑποχρεωθοῦμε νά ὑπερασπίσουμε τή χώρα μας μέ τό ὅπλο στό χέρι, τότε δέ μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά δημοκρατία, γιατί θ' ἀναγκαστοῦμε νά τήν περιορίσουμε. Τό κόμμα ἐπιστρατεύει τίς γραμμές του, τό κόμμα, πιθανότατα, τό στρατιωτικοποιοῦμε, καί τό ζήτημα τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας θά πάψει αὐτόματα νά ὑπάρχει.

Νά γιατί νομίζω, ὅτι ἡ δημοκρατία πρέπει νά ἐξετάζεται σέ σχέση μέ τίς συνθῆκες πού ὑπάρχουν κάθε φορά, ὅτι δέν πρέπει νά ὑπάρχει φετιχισμός στά ζητήματα τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας, γιατί ἡ ἐφαρμογή τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας ἐξαρτιέται, ὅπως βλέπετε, ἀπό τίς συγκεκριμένες συνθῆκες χρόνου καί τόπου σέ κάθε δοσμένη στιγμή.

Γιά νά μήν ἔχουμε καί ἄλλες ἄσκοπες ὑπερβολές καί ἀβάσιμες κατηγορίες, πρέπει νά θυμίσω ἀκόμα καί τά ἐμπόδια, πού μπαίνουν μπροστά στό κόμμα κατά τήν ἐφαρμογή τῆς δημοκρατίας, ἐμπόδια πού δυσκολεύουν τήν ἐφαρμογή τῆς δημοκρατίας κι ὅταν ἀκόμα ὑπάρχουν οἱ δυό βασικοί εὐνοϊκοί ὅροι, οἱ ἐσωτερικοί καί ἐξωτερικοί, πού περιέγραψα παραπάνω. Σύντροφοι, τά ἐμπόδια αὐτά ὑπάρχουν, ἐπιδροῦν βαθιά στήν κομματική μας δουλειά καί δέν ἔχω τό δικαίωμα νά τά ἀποσιωπήσω. Σέ τί συνίστανται αὐτά τά ἐμπόδια;

Τά ἐμπόδια αὐτά συνίστανται, σύντροφοι, πρῶτο στό ὅτι στά μυαλά μιᾶς μερίδας στελεχῶν μας ὑπάρχουν ἀκόμα ἐπιβιώσεις τῆς παλιᾶς πολεμικῆς περιόδου, ὅταν τό κόμμα μας ἦταν ὀργανωμένο στρατιωτικά, ἐπιβιώσεις πού γεννοῦν ὁρισμένες ἀντιμαρξιστικές ἀντιλήψεις, ὅτι τό κόμμα μας δέν εἶναι τάχα ἕνας αὐτόβουλος ὀργανισμός μέ αὐτοτελῆ ἰδεολογική καί πρακτική ζωή, μά κάτι σάν ἕνα σύστημα ὑπηρεσιῶν κατώτερων, μεσαίων καί ἀνώτερων. Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ ἀπόλυτα ἀντιμαρξιστική αὐτή ἄποψη δέν πῆρε ἀκόμα πουθενά τήν ὁλοκληρωμένη μορφή της, δέ διατυπώθηκε πουθενά ὁλοκληρωμένα, μά τά στοιχεῖα αὐτῆς τῆς ἄποψης ζοῦνε στά μυαλά μιᾶς μερίδας τῶν στελεχῶν μας, πού ἔχουν κομματικές ὑποχρεώσεις καί τούς ἐμποδίζουν νά ἐφαρμόσουν μέ συνέπεια τήν ἐσωκομματική δημοκρατία. Νά γιατί ὁ ἀγώνας ἐνάντια σ' αὐτές τίς

απόψεις, ο αγώνας ενάντια στίς επιβιώσεις της πολεμικής περιόδου, τόσο στό κέντρο όσο καί τοπικά, αποτελεί άμεσο καθήκον τοῦ κόμματος.

Τό δεύτερο εμπόδιο, πού βρίσκεται στό δρόμο τῆς εφαρμογῆς τῆς δημοκρατίας μέσα στό κόμμα, είναι ἡ πίεση πού ἐξασκεῖ ὁ γραφειοκρατικός κρατικός μηχανισμός πάνω στόν κομματικό μηχανισμό, στά κομματικά μας στελέχη. Ἡ πίεση αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ μέ τόν τεράστιο ὄγκο του πάνω στά κομματικά μας στελέχη δέν είναι πάντα αισθητή καί δέ χτυπᾶ πάντα στό μάτι, μά δέ σταματᾶ οὔτε γιά ἕνα δευτερόλεπτο. Αὐτή ἡ πίεση τοῦ κρατικοῦ γραφειοκρατικοῦ μηχανισμοῦ μέ τόν τεράστιο ὄγκο του ἐκφράζεται, σέ τελευταία ἀνάλυση, στό ὅτι μιά ολόκληρη σειρά στελέχη μας καί στό κέντρο καί τοπικά, ἐκφεύγουν συχνά, παρά τή θέλησή τους καί εντελῶς ἀσυναίσθητα, ἀπό τήν ἐσωκομματική δημοκρατία, ἀπό τή γραμμή, πού πιστεύουν στήν ὀρθότητά της πού δέν είναι ὅμως συχνά σέ θέση νά τήν πραγματοποιήσουν ὥς τό τέλος. Φανταστεῖτε ἕνα γραφειοκρατικό κρατικό μηχανισμό, πού περιλαβαίνει ὄχι λιγότερους ἀπό ἕνα ἑκατομμύριο ὑπαλλήλους καί ἀποτελεῖται ἀπό στοιχεῖα στό μεγαλύτερο μέρος τους ξένα πρός τό κόμμα, καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά τόν κομματικό μας μηχανισμό, πού δέν ἔχει περισσότερα ἀπό 20-30 χιλιάδες ἄτομα, πού καλοῦνται νά ὑποτάξουν κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ κόμματος τόν κρατικό μηχανισμό, πού καλοῦνται νά τόν σοσιαλιστικοποιήσουν. Τί ἀξίζει αὐτός ὁ κρατικός μηχανισμός, χωρίς τήν ὑποστήριξη τοῦ κόμματος; Χωρίς τή βοήθεια, χωρίς τήν ὑποστήριξη τοῦ κομματικοῦ μας μηχανισμοῦ δέν ἀξίζει, δυστυχῶς, σχεδόν τίποτα. Καί νά, κάθε φορά, πού ὁ κομματικός μας μηχανισμός ἁπλώνει τίς κεραῖες του σ' ὅλους τούς κλάδους τῆς κρατικῆς διοίκησης, είναι ὑποχρεωμένος πολλές φορές νά εὐθυγραμμίζει τήν κομματική του δουλιά σ' αὐτά τά ὄργανα μέ τή γραμμή τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Συγκεκριμένα: τό κόμμα είναι ὑποχρεωμένο νά κάνει δουλιά γιά τήν πολιτική διαφώτιση τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά τό βάθαιμα τῆς συνείδησης τῆς ἐργατικῆς τάξης, ταυτόχρονα ὅμως είναι ἀνάγκη νά συγκεντρώσει τό φόρο σέ εἶδος, νά κάνει τή μιά ἤ τήν ἄλλη καμπάνια, γιατί χωρίς καμπάνιες, χωρίς τή βοήθεια τοῦ κόμματος οἱ διάφορες ὑπηρεσίες τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ δέν είναι σέ θέση νά ἐκπληρώσουν τό καθῆκον τους. Καί ἐδῶ τά στελέχη μας βρίσκονται ἀνάμεσα σέ δυό πυρά, ἀνάμεσα στήν ἀνάγκη νά διορθώσουν τή γραμμή τῆς δουλιᾶς τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, πού δούλευαν ὅπως στά παλιά χρόνια καί τήν ἀνάγκη νά διατηρήσουν τούς δεσμούς τους μέ τούς ἐργάτες. Καί γραφειοκρατικοποιοῦνται ἐδῶ πολλές φορές καί τά ἴδια τά στελέχη.

Αὐτό είναι τό δεύτερο ἐμπόδιο, πού είναι δύσκολο νά ξεπεραστεῖ, πού πρέπει ὅμως νά ξεπεραστεῖ μέ κάθε τρόπο γιά νά διευκολυνθεῖ ἡ ἐφαρμογή τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας.

Τέλος, ὑπάρχει καί ἕνα τρίτο ἐμπόδιο, πού βρίσκεται στό δρόμο τῆς πραγματοποίησης τῆς δημοκρατίας, κι αὐτό είναι τό χαμηλό πολιτιστικό ἐπίπεδο σέ μιά ὁλόκληρη σειρά ὀργανώσεις μας, πυρῆνες μας, ἰδιαίτερα στίς ἀκριβές περιοχές (ἄς μήν τούς κακοφανεῖ), πού ἐμποδίζει τίς κομματικές μας ὀργανώσεις νά ἐφαρμόσουν τήν ἐσωκομματική δημοκρατία ὥς τό τέλος. Ξέρετε, ὅτι ἡ δημοκρατία ἀπαιτεῖ ἕνα ἐλάχιστο ὅριο πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῶν μελῶν τοῦ πυρήνα καί τῆς ὀργάνωσης στό σύνολό τους, καί τήν ὕπαρξη ἑνός ἐλάχιστου ἀριθμοῦ δραστήριων στελεχῶν, πού νά μποροῦν νά ἐκλέγονται καί νά τοποθετοῦνται σέ ὑπεύθυνα πόστα. Τί θά συμβεῖ ὅμως ἄν δέν ὑπάρχει στήν ὀργά-

νωση ἕνας τέτιος ἐλάχιστος ἀριθμός δραστήριων στελεχῶν, ἄν τό πολιτιστικό ἐπίπεδο τῆς ἴδιας τῆς ὀργάνωσης εἶναι χαμηλό; Εἶναι φυσικό ὅτι στήν περίπτωση αὐτή εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐκφεύγουμε ἀπό τή δημοκρατία, νά καταφεύγουμε στό διορισμό τῶν ὑπεύθυνων προσώπων κλπ.

Αὐτά εἶναι τά ἐμπόδια, πού στέκονταν μπροστά μας, πού θά ἐξακολουθοῦν νά στέκονται ἀκόμα καί πού πρέπει νά τά ξεπεράσουμε γιά νά ἐφαρμόσουμε τίμια καί ὥς τό τέλος τήν ἐσωκομματική δημοκρατία.

Σᾶς θύμισα αὐτά τά ἐμπόδια, πού στέκουν μπροστά μας καί τούς ἐξωτερικούς καί ἐσωτερικούς ἐκείνους ὅρους, πού χωρίς αὐτούς ἡ δημοκρατία μετατρέπεται σέ κούφια δημαγωγική φράση, γιατί μερικοί σύντροφοι μετατρέπουν τό ζήτημα τῆς δημοκρατίας σέ φετίχ, σέ κάτι τό ἀπόλυτο, νομίζοντας ὅτι ἡ δημοκρατία μπορεῖ νά ὑπάρχει πάντα καί σέ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες καί ὅτι τήν ἐφαρμογή της τήν ἐμποδίζει τάχα μόνο ἡ «κακή» θέληση τῶν «ἀνθρώπων τοῦ μηχανισμοῦ». Ἀντικρούοντας λοιπόν αὐτή τήν ἰδεαλιστική ἀντίληψη, πού δέν εἶναι δική μας, πού δέν εἶναι μαρξιστική, λενινιστική, σᾶς θύμισα, σύντροφοι, τούς ὅρους τῆς ἐφαρμογῆς τῆς δημοκρατίας καί τά ἐμπόδια πού στέκουν αὐτή τή στιγμή μπροστά μας.

Θά μποροῦσα, σύντροφοι, νά τελειώσω ἐδῶ τήν εἰσήγησή μου, νομίζω ὅμως ὅτι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά κάνουμε τόν ἰσολογισμό τῆς συζήτησης καί νά βγάλουμε ἀπό τόν ἰσολογισμό αὐτόν ὁρισμένα συμπεράσματα, πού μποροῦν νά ἔχουν γιά μᾶς σοβαρή σημασία. Θά μποροῦσα νά χωρίσω ὁλόκληρη τήν πάλη-συζήτηση, πού ἔγινε στό ζήτημα τῆς δημοκρατίας, σέ τρεῖς περιόδους.

Ἡ πρώτη περίοδος εἶναι τότε πού ἡ ἀντιπολίτευση ἐπιτέθηκε ἐνάντια στήν ΚΕ καί τήν κατηγοροῦσε, ὅτι τά τελευταῖα δυό χρόνια, στήν περίοδο τῆς ΝΕΠ γενικά, ὅλη ἡ γραμμή τῆς ΚΕ ἦταν τάχα λαθεμένη. Ἦταν ἡ περίοδος πρίν νά δημοσιευθεῖ ἡ ἀπόφαση τοῦ ΠΓ καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ. Δέν πρόκειται νά θίξω ἐδῶ τό ζήτημα ποιός εἶχε δίκιο καί ποιός ἄδικο. Οἱ ἐπιθέσεις ἤτανε σφοδρές καί δέν ἦταν πάντα βάσιμες, ὅπως ξέρετε. Ἕνα πράγμα ὅμως εἶναι ξεκάθαρο, ὅτι ἡ περίοδος αὐτή μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ σάν περίοδος τῶν μεγαλύτερων ἐπιθέσεων τῆς ἀντιπολίτευσης ἐνάντια στήν ΚΕ.

Ἡ δεύτερη περίοδος ἄρχισε ἀπό τή στιγμή, πού δημοσιεύτηκε ἡ ἀπόφαση τοῦ ΠΓ καί τῆς ΚΕΕ, τότε πού ἡ ἀντιπολίτευση βρέθηκε μπροστά στήν ἀνάγκη ν' ἀντιπαραθέσει στήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ κάτι τό ὁλοκληρωμένο, τό συγκεκριμένο, καί πού ἡ ἀντιπολίτευση δέ βρῆκε νά παρουσιάσει τίποτα, οὔτε τό ὁλοκληρωμένο, οὔτε τό συγκεκριμένο. Ἦταν ἀκριβῶς ἡ περίοδος τῆς μεγαλύτερης προσέγγισης ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί τήν ἀντιπολίτευση. Τά πράγματα, ὅπως φαίνεται, πήγαιναν νά καταλήξουν ἤ θά μποροῦσαν νά καταλήξουν σέ μιά ὁρισμένη συμφιλίωση τῆς ἀντιπολίτευσης μέ τή γραμμή τῆς ΚΕ. Θυμᾶμαι πολύ καλά, ὅτι στή Μόσχα, στό ἀποκορύφωμα τῆς συζήτησης, θαρρῶ στίς 12 τοῦ Δεκέμβρη, σέ συνεδρίαση στήν αἴθουσα μέ τίς Κολῶνες, ὁ Πρεομπραζένσκι πρότεινε ἕνα σχέδιο ἀπόφασης, πού δέν ξέρω γιατί ἀπορίφθηκε, πού ὅμως πολύ λίγο διέφερε ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ. Αὐτό τό σχέδιο ἀπόφασης δέ διέφερε καθόλου ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ καί στή βάση του ἀλλά καί σέ ὁρισμένα ἀκόμα δευτερεύοντα σημεῖα. Καί τότε σχημάτισα τήν ἐντύπωση, ὅτι οὐσιαστικά δέν ὑπῆρχε πιά λόγος νά συνεχιστεῖ ἡ πάλη: ὑπάρχει μιά ἀπόφαση τῆς ΚΕ, ἡ ἀπόφαση αὐτή ἱκανοποιεῖ ὅλο τόν κόσμο, τουλάχιστο κατά τά ἐννιά δέκατα, ἡ ἴδια ἡ ἀντιπολίτευση, φαίνεται, τό νιώθει, πάει νά συμφωνή-

σει, καί έδῶ μποροῦμε νά βάλουμε κάποιο τέρμα στίς διαφωνίες. Αὐτή ἦταν ἡ δεύτερη, ἡ συμφιλιωτική περίοδος.

Μά ὕστερα ἀπ' αὐτό ἦρθε ἡ τρίτη περίοδος. Ἡ περίοδος αὐτή ἄρχισε μέ τήν ἐκδήλωση τοῦ Τρότσκι, μέ τήν ἔκκλησή του πρός τίς ἀχτίδες, ἐνέργεια πού σταμάτησε ἀμέσως τίς συμφιλιωτικές τάσεις καί τά ἀναποδογύρισε ὅλα. Μ τά ἀπ' αὐτή τήν ἐνέργεια τοῦ Τρότσκι ἄρχισε ἡ περίοδος τῆς πιό ὀξείας ἐσωκομματικῆς πάλης—πάλης πού μποροῦσε ν' ἀποφευχτεῖ, ἄν ὁ Τρότσκι δέ δημοσίευε τό γράμμα του τήν ἄλλη μέρα κιόλας, ἀφοῦ ψήφισε ὑπέρ τῆς ἀπόφασης τοῦ ΠΓ. Σᾶς εἶναι γνωστό, ὅτι τήν πρώτη ἐνέργεια τοῦ Τρότσκι τήν ἀκολούθησε καί δεύτερη, τή δεύτερη τρίτη καί γι' αὐτό ὁ ἀγώνας ὀξύνθηκε ἀκόμα πιό πολύ.

Νομίζω, σύντροφοι, ὅτι σ' αὐτές τίς ἐνέργειές του ὁ Τρότσκι ἔκανε τουλάχιστο ἕξι σοβαρά λάθη. Αὐτά τά λάθη εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα νά ὀξυνθεῖ ἡ ἐσωκομματική πάλη. Περνῶ στήν ἀνάλυση αὐτῶν τῶν λαθῶν.

Τό πρῶτο λάθος τοῦ Τρότσκι βρῆκε τήν ἔκφρασή του στό ἴδιο τό γεγονός τῆς δημοσίευσης τοῦ ἄρθρου του τήν ἄλλη μέρα μετά τή δημοσίευση τῆς ἀπόφασης τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ, ἄρθρου πού δέ μπορεῖ νά ἐκτιμηθεῖ ἀλλιῶς, παρά σά μιά πλατφόρμα πού ἀντιπαρατίθεται στήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ. Ἐπαναλαβαίνω καί ὑπογραμμίζω, ὅτι αὐτό ἦταν ἕνα ἄρθρο, πού δέ μποροῦμε νά τό δοῦμε ἀλλιῶς, παρά σά μιά νέα πλατφόρμα, πού ἀντιπαρατίθεται στήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ, ἀπόφαση πού εἶχε ψηφιστεῖ ὁμόφωνα. Σκεφθεῖτε το μονάχα, σύντροφοι: τήν τάδε ἡμερομηνία συνέρχεται τό ΠΓ καί τό προεδρεῖο τῆς ΚΕΕ καί μπαίνει ζήτημα ἀπόφασης γιά τήν ἐσωκομματική δημοκρατία, ἡ ἀπόφαση ψηφίζεται ὁμόφωνα, καί μόνο μιά μέρα ὕστερα ἀπ' αὐτό, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ΚΕ, παρά τή θέληση τῆς ΚΕ καί πάνω ἀπό τό κεφάλι τῆς ΚΕ, στέλνεται στίς ἀχτίδες τό ἄρθρο τοῦ Τρότσκι,—νέα πλατφόρμα, πού βάζει ξανά ζήτημα μηχανισμοῦ καί κόμματος, στελεχῶν καί νεολαίας, φράξιας καί ἑνότητας τοῦ κόμματος κλπ.,—πλατφόρμα, πού τή σιγοντάρει ὅλη ἡ ἀντιπολίτευση καί τήν ἀντιπαραθέτει στήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ. Αὐτό δέ μποροῦμε νά τό δοῦμε διαφορετικά παρά σά μιά ἀντιπαράθεσή του στήν ΚΕ. Αὐτό εἶναι μιά ἀνοιχτή καί ξεκάθαρη ἀντιπαράθεση τοῦ Τρότσκι σ' ὅλη τήν ΚΕ. Μπροστά στό κόμμα μπῆκε τό ζήτημα: ἔχουμε ἄραγε ΚΕ σάν καθοδηγητικό ὄργανο, ἤ δέν ἔχουμε πιά, ὑπάρχει ἄραγε ΚΕ, πού τίς ὁμόφωνες ἀποφάσεις της τίς σέβονται τά μέλη αὐτῆς τῆς ΚΕ, ἤ ὑπάρχει μόνο ἕνας ὑπεράνθρωπος πού στέκει πάνω ἀπό τήν ΚΕ, ὑπεράνθρωπος πού γι' αὐτόν δέν ὑπάρχουν γραφτοί νόμοι, πού μπορεῖ νά ἐπιτρέπει στόν ἑαυτό του σήμερα νά ψηφίζει ὑπέρ τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ καί αὔριο νά δημοσιεύει καί νά παρουσιάζει μιά νέα πλατφόρμα ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἀπόφαση; Σύντροφοι, δέ μποροῦμε νά ζητᾶμε ἀπό τούς ἐργάτες νά ὑποτάσσονται στήν κομματική πειθαρχία, ὅταν ἕνα μέλος τῆς ΚΕ ἀνοιχτά, μπροστά στά μάτια ὅλων, ἀγνοεῖ τήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί τήν ἀπόφασή της πού πάρθηκε ὁμόφωνα. Δέ μποροῦμε νά ἐφαρμόζουμε δυό πειθαρχίες: τή μιά γιά τούς ἐργάτες καί τήν ἄλλη γιά τούς μεγαλόσχημους. Ἡ πειθαρχία πρέπει νά εἶναι μιά γιά ὅλους.

Τό λάθος τοῦ Τρότσκι βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι ἀντιπαράθεσε τόν ἑαυτό του στήν ΚΕ καί φαντάστηκε τόν ἑαυτό του ὑπεράνθρωπο, πού στέκεται πάνω ἀπό τήν ΚΕ, πάνω ἀπό τούς νόμους της, πάνω ἀπό τίς ἀποφάσεις της, καί ἔδωσε ἔτσι ἀφορμή σέ μιά ὁρισμένη μερίδα τοῦ κόμματος νά κάνει

δουλιά γιά τήν ὑπονόμευση τῆς ἐμπιστοσύνης πρός αὐτή τήν ΚΕ.

Μερικοί σύντροφοι ἐκφράσανε τή δυσαρέσκειά τους ἐπειδή ἡ ἀντικομματική αὐτή πράξη τοῦ Τρότσκι τονίσθηκε σέ μερικά ἄρθρα τῆς «Πράβντα» καί ὁρισμένων μελῶν τῆς ΚΕ. Σύντροφοι, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά δηλώσω, ἀπαντώντας σ' αὐτούς τούς συντρόφους, ὅτι κανένα κόμμα δέ μπορεῖ νά σέβεται μιά ΚΕ, πού σέ τέτια δύσκολη στιγμή δέ δείχνει τήν ἱκανότητα νά ὑπερασπίσει τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ κόμματος, ὅταν ἕνα μέλος τῆς ΚΕ κανει ἀπόπειρα νά σταθεῖ πάνω ἀπ' ὁλόκληρη τήν ΚΕ. Ἡ ΚΕ θά αὐτοκτονοῦσε ἠθικά, ἄν παράβλεπε αὐτή τήν προσπάθεια τοῦ Τρότσκι.

Τό δεύτερο λάθος πού ἔκανε ὁ Τρότσκι βρίσκεται στό ὅτι σ' ὅλη τήν περίοδο τῆς συζήτησης ὁ Τρότσκι κράτησε διφορούμενη στάση, ἀγνοώντας κατάφορα τή θέληση τοῦ κόμματος, πού ἐπιθυμοῦσε νά μάθει τήν πραγματική του θέση, καί ἀποφεύγοντας διπλωματικά νά ἀπαντήσει στό ἐρώτημα πού ἔβαζαν ὀρθά-κοφτά μιά ὁλόκληρη σειρά ὀργανώσεις: μά μέ ποιόν τέλος πάντων εἶναι ὁ Τρότσκι —μέ τήν ΚΕ ἤ μέ τήν ἀντιπολίτευση; Οἱ συζητήσεις δέ γίνονται γιά νά βρίσκει κανείς ὑπεκφυγ ς, ἀλλά γιά νά ἐκθέτει ἀνοιχτά καί τίμια ὅλη τήν ἀλήθεια μπροστά στό κόμμα, ἔτσι ὅπως ξέρει νά τό κάνει ὁ Ἴλιτς, ἔτσι ὅπως εἶναι ὑποχρεωμένος νά τό κάνει κάθε μπολσεβίκος. Λένε ὅτι ὁ Τρότσκι εἶναι σοβαρά ἄρρωστος. Ἄς παραδεχτοῦμε ὅτι εἶναι σοβαρά ἄρρωστος. Μά τόν καιρό τῆς ἀρρώστιας του ἔγραψε τρία ἄρθρα καί τέσσερα νέα κεφάλαια τῆς μπροσούρας του, πού κυκλοφόρησε σήμερα. Μήπως δέν εἶναι φανερό, ὅτι ὁ Τρότσκι ἔχει ὅλη τή δυνατότητα νά γράψει δυό σειρές γιά νά ἱκανοποιήσει τίς ὀργανώσεις, πού τόν ρωτοῦν ἄν εἶναι *ὑπέρ* τῆς ἀντιπολίτευσης εἴτε *ἐνάντια*

στήν ἀντιπολίτευση; Δέν εἶναι καθόλου ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε ὅτι αὐτή ἡ ἀγνόηση τῆς θέλησης μιᾶς σειρᾶς ὀργανώσεων δέ μποροῦσε παρά νά ὀξύνει τήν ἐσωκομματική πάλη.

Τό τρίτο λάθος, πού ἔκανε ὁ Τρότσκι, βρίσκεται στό ὅτι στίς ἐνέργειές του ἀντιπαράθεσε στό κόμμα τόν κομματικό μηχανισμό, ρίχνοντας τό σύνθημα τῆς πάλης ἐνάντια στού; «ἀνθρώπους τοῦ μηχανισμοῦ». Ὁ μπολσεβικισμός δέ μπορεῖ νά δεχτεῖ νά ἀντιπαρατίθεται τό κόμμα στόν κομματικό μηχανισμό. Ἀπό τί ἀποτελεῖται στήν πραγματικότητα ὁ κομματικός μας μηχανισμός; Ὁ μηχανισμός τοῦ κόμματος εἶναι ἡ ΚΕ, οἱ περιοχικές ἐπιτροπές, οἱ ἐπιτροπές κυβερνείων καί οἱ νομαρχιακές ἐπιτροπές. Ὑποτάσσονται αὐτά τά ὄργανα στό κόμμα; Καί βέβαια ὑποτάσσονται, γιατί αὐτά τά ὄργανα κατά τά 90% ἐκλέγονται ἀπό τό κόμμα. Δέν ἔχουν δίκιο ἐκεῖνοι πού ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ ἐπιτροπές κυβερνείων ἔχουν διοριστεῖ. Δέν ἔχουν δίκιο. Ξέρετε, σύντροφοι, ὅτι οἱ ἐπιτροπές κυβερνείων ἐκλέγονται στό κόμμα μας, ὅπως καί οἱ νομαρχιακές ἐπιτροπές, ὅπως καί ἡ ΚΕ. Τά ὄργανα αὐτά ὑποτάσσονται στό κόμμα. Ὕστερα ὅμως ἀπό τήν ἐκλογή τους, πρέπει νά καθοδηγοῦν τή δουλιά—νά ποιό εἶναι τό ζήτημα. Μπορεῖ ἄραγε νά νοηθεῖ κομματική δουλιά, ἄν μετά τήν ἐκλογή τῆς ΚΕ ἀπό τό συνέδριο, ἄν μετά τήν ἐκλογή τῆς ἐπιτροπῆς κυβερνείου ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου, ἡ ΚΕ καί οἱ ἐπιτροπές κυβερνείων δέν καθοδηγοῦν τή δουλιά; Χωρίς αὐτό δέ μπορεῖ δά νά νοηθεῖ κομματική δουλιά. Αὐτή εἶναι μιά ἐπιπόλαια ἀναρχο-μενσεβίκικη ἄποψη, πού ἀρνεῖται τήν ἴδια τήν ἀρχή τῆς καθοδήγησης τῆς κομματικῆς δουλιᾶς. Φοβᾶμαι, ὅτι ὁ Τρότσκι, πού δέ σκοπεύω βέβαια νά τόν βάλω στό ἴδιο τσουβάλι μέ τούς μενσεβίκους, μέ τήν ἀντιπαράθεση αὐτή τοῦ κομματικοῦ

μηχανισμοῦ στό κόμμα σπρώχνει ὁρισμένα ἄπειρα στοιχεῖα
τοῦ κόμματός μας νά ἀκολουθήσουν τήν ἄποψη τῆς ἀναρ-
χο-μενσεβίκικης χαλαρότητας καί τῆς ὀργανωτικῆς παρά-
λυσης. Φοβᾶμαι, ὅτι αὐτό τό λάθος τοῦ Τρότσκι θά ἐκθέ-
σει στά χτυπήματα τῶν ἄπειρων μελῶν τοῦ κόμματος
ὅλο τόν κομματικό μας μηχανισμό—μηχανισμό, πού χω-
ρίς αὐτόν δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ κόμμα.

Τό τέταρτο λάθος, πού ἔκανε ὁ Τρότσκι βρίσκεται
στό ὅτι ἀντιπαράθεσε τή νεολαία στά στελέχη τοῦ κόμ-
ματός μας, στό ὅτι ἔβγαλε στή μέση τήν ἀστήριχτη κα-
τηγορία τοῦ ταξικοῦ ἐκφυλισμοῦ τῶν στελεχῶν μας. Ὁ
Τρότσκι ἔβαλε τό κόμμα μας στήν ἴδια μοίρα μέ τό σο-
σιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας, στηρίχθηκε σέ πα-
ραδείγματα γιά μερικούς μαθητές τοῦ Μάρξ, παλιούς σο-
σιαλδημοκράτες πού ἐκφυλίστηκαν καί ἀπ᾽ αὐτό ἔβγαλε
τό συμπέρασμα ὅτι καί τά κομματικά μας στελέχη βρί-
σκονται μπροστά σέ τέτιο ἀκριβῶς κίνδυνο ἐκφυλισμοῦ.
Θά ἔπρεπε, ἐδῶ πού τά λέμε, νά γελάσει κανείς, ὅταν ἕνα
μέλος τῆς ΚΕ, πού χτές ἀκόμα πάλαιβε ἐνάντια στό μπολ-
σεβικισμό χέρι μέ χέρι μέ τούς ὀπορτουνιστές καί τούς
μενσεβίκους, προσπαθεῖ τώρα, στόν ἕβδομο χρόνο τῆς ὕπαρ-
ξης τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας, νά βεβαιώσει ἔστω καί μέ μορ-
φή ὑπόθεσης, πώς τά στελέχη τοῦ κόμματός μας πού γεν-
νήθηκαν, μεγάλωσαν καί δυνάμωσαν στόν ἀγώνα ἐνάντια
στό μενσεβικισμό καί τόν ὀπορτουνισμό, ὅτι τά στελέχη
αὐτά βρίσκονται τάχα μπροστά στόν κίνδυνο ἐκφυλισμοῦ.
Θά ἔπρεπε, ἐπαναλαβαίνω, νά γελάσει κανείς μέ μιά τέ-
τια προσπάθεια. Μά ἐπειδή ὁ ἰσχυρισμός αὐτός διατυπώθη-
κε ὄχι σέ συνηθισμένη ἐποχή, ἀλλά στή διάρκεια τῆς συ-
ζήτησης καί ἐπειδή ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιά ὁρι-
σμένη ἀντιπαράθεση τῶν στελεχῶν, πού μποροῦν νά ἐκ-
φυλιστοῦν, καί τῆς νεολαίας, πού εἶναι τάχα ἀπαλλαγμέ-

νη εἴτε σχεδόν ἀπαλλαγμένη ἀπό ἕνα τέτιο κίνδυνο, ἡ
ὑπόθεση αὐτή, πού στήν οὐσία της εἶναι γελοία καί ὄχι
σοβαρή, μπορεῖ νά ἀποχτήσει καί ἀπόχτησε κιόλας μιά
ὁρισμένη πραχτική σημασία. Νά γιατί νομίζω ὅτι πρέπει
νά σταθοῦμε σ᾽ αὐτό τό ζήτημα.

Λένε καμιά φορά, ὅτι πρέπει νά σεβόμαστε τούς γέ-
ρους, ἐπειδή ἔζησαν περισσότερα χρόνια, ξέρουν περισσό-
τερα καί μποροῦν νά κάνουν καλύτερες ὑποδείξεις ἀπό
τούς νεαρούς. Πρέπει νά δηλώσω, σύντροφοι, ὅτι ἡ ἀντίλη-
ψη αὐτή εἶναι ὁλότελα λαθεμένη. Δέν πρέπει νά σεβόμα-
στε τόν κάθε γέρο, καί δέν ἔχει σημασία γιά μᾶς ἡ κά-
θε λογῆς πείρα. Τί λογῆς εἶναι ἡ πείρα, αὐτοῦ βρίσκεται
ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος. Ἡ γερμανική σοσιαλδημο-
κρατία ἔχει τά δικά της στελέχη πού ἔχουν μεγάλη πεί-
ρα: τό Σάϊντεμαν, τό Νόσκε, τό Βέλς καί ἄλλους πού εἶ-
ναι στελέχη μέ πολύ μεγάλη πείρα, πού ἔφαγαν τά μου-
στάκια τους στόν ἀγώνα... Μά στόν ἀγώνα ἐνάντια σέ
τί; Στόν ἀγώνα ἐνάντια σέ ποιόν; Τί λογῆς εἶναι ἡ πεί-
ρα, αὐτοῦ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος. Ἐκεῖ τά
στελέχη ἔχουν ἀναπτυχθεῖ στήν πάλη ἐνάντια στήν ἐπα-
ναστατικότητα, στήν πάλη ὄχι γιά τή διχτατορία τοῦ προ-
λεταριάτου, ἀλλά ἐνάντια στή διχτατορία τοῦ προλετα-
ριάτου. Αὐτή εἶναι μιά τεράστια πείρα, μά ἡ πείρα αὐτή
εἶναι πείρα ἀρνητική. Ἡ νεολαία, σύντροφοι, εἶναι ὑπο-
χρεωμένη νά καταστρέψει, νά ἐξαφανίσει αὐτή τήν πείρα
καί νά διώξει τούς τέτιους γέρους. Ἐκεῖ, στή γερμανική
σοσιαλδημοκρατία, ὅπου ἡ νεολαία εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπό
τήν πείρα τῆς πάλης ἐνάντια στήν ἐπαναστατικότητα, ἐκεῖ
αὐτή ἡ νεολαία εἶναι πιό κοντά στήν ἐπαναστατικότητα,
εἶτε πιό κοντά στό μαρξισμό ἀπ᾽ ὅτι τά παλιά στελέχη,
πού τά βαρύνει ἡ πείρα τῆς πάλης ἐνάντια στό ἐπανα-
στατικό πνεῦμα τοῦ προλεταριάτου, πού τά βαρύνει ἡ πεί-

ρα τῆς πάλης ὑπέρ τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί ἐνάντια στήν ἐπαναστατικότητα. Τέτια στελέχη πρέπει νά ἐκμηδενίζονται καί ἡ συμπάθειά μας ὅλη πρέπει νά εἶναι μέ τό μέρος τῆς νεολαίας ἐκείνης πού, ἐπαναλαβαίνω, εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπ' αὐτή τήν πείρα τῆς πάλης ἐνάντια στήν ἐπαναστατικότητα καί πού γιά τό λόγο αὐτό ἀφομοιώνει πιό εὔκολα τά νέα μέσα καί τίς νέες μέθοδες πάλης γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό. Ἐκεῖ, στή Γερμανία, εἶναι κατανοητή μιά τέτια τοποθέτηση τοῦ ζητήματος. Ἄν ὁ Τρότσκι μιλοῦσε γιά τή σοσιαλδημοκρατία τῆς Γερμανίας καί γιά τά στελέχη ἑνός τέτιου κόμματος, θά ὑπόγραφα τότε καί μέ τά δυό μου χέρια τή δήλωσή του. Μά σέ μᾶς, βλέπετε πρόκειται γιά ἕνα διαφορετικό κόμμα, γιά ἕνα κόμμα κομμουνιστικό, γιά τό κόμμα τῶν μπολσεβίκων, πού τά στελέχη του γεννήθηκαν στήν πάλη ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό, πού δυνάμωσαν στήν πάλη ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό, πού ἄνδρωσαν, πῆραν τήν ἐξουσία στόν ἀγώνα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, στόν ἀγώνα ἐνάντια στά κάθε λογῆς ὀπορτουνιστικά τσιράκια τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Μήπως δέν εἶναι φανερό ὅτι ἐδῶ ἔχουμε νά κάνουμε μέ διαφορά ἀρχῶν; Πῶς μποροῦμε νά βάζουμε στό ἴδιο τσουβάλι στελέχη, πού ἄντρωσαν στόν ἀγώνα γιά τήν ἐπαναστατικότητα, στελέχη πού ἔκαναν πάλη γιά τήν ἐπαναστατικότητα, στελέχη πού ἦρθαν στήν ἐξουσία μέσα ἀπ' τίς μάχες ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, στελέχη πού κλονίζουν τά βάθρα τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ, πῶς μποροῦμε αὐτά τά στελέχη, γιά νά μιλήσουμε ὅπως μᾶς ὑπαγορεύει ἡ συνείδηση, ειλικρινά, —πῶς μποροῦμε αὐτά τά στελέχη νά τά βάζουμε σ' ἕνα τσουβάλι μέ τέτια στελέχη σάν τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού προηγούμενα διατηροῦσε τίς καλύτερες σχέσεις μέ τό Γουλιέλμο ἐνάντια στήν ἐργατική τάξη καί

τώρα διατηρεῖ τίς καλύτερες σχέσεις μέ τόν Σέκτ, σοσιαλδημοκρατίας, πού δυνάμωσε καί διαμορφώθηκε στίς μάχες ἐνάντια στό ἐπαναστατικό πνεῦμα τοῦ προλεταριάτου,— πῶς μποροῦμε αὐτά τά ἑτερογενῆ ὅσον ἀφορᾶ τίς ἀρχές τους στελέχη νά τά βάζουμε στό ἴδιο τσουβάλι, πῶς μποροῦμε νά τά μπερδεύουμε; Μήπως εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε ὅτι ἡ ἄβυσος πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτά τά στελέχη εἶναι ἀνυπέρβλητη; Μήπως εἶναι δύσκολο νά καταλάβουμε, ὅτι ἡ χοντροκομμένη αὐτή καλπιά, τό χοντροκομμένο αὐτό μπέρδεμα πού κάνει ὁ Τρότσκι ἔχουν σκοπό νά ὑπονομεύσουν τό κῦρος τῶν ἐπαναστατικῶν μας στελεχῶν, τοῦ πυρήνα τοῦ κόμματός μας; Μήπως δέν εἶναι φανερό, ὅτι αὐτή ἡ καλπιά δέ μποροῦσε νά ἔχει ἄλλο ἀποτέλεσμα παρά νά ἀνάψει τά πάθη καί νά ὀξύνει τήν ἐσωκομματική πάλη;

Τό πέμπτο λάθος πού ἔκανε ὁ Τρότσκι βρίσκεται στό ὅτι μέ τά γράμματά του ἔδοσε τήν προτροπή καί ἔριξε τό σύνθημα νά εὐθυγραμμιζόμαστε μέ τή σπουδάζουσα νεολαία, μέ αὐτό «τό πιό σίγουρο βαρόμετρο τοῦ κόμματός μας». «Ἡ νεολαία εἶναι τό πιό σίγουρο βαρόμετρο τοῦ κόμματος, πού ἀντιδρᾶ πιό ἔντονα ἀπό κάθε ἄλλο στόν κομματικό γραφειοκρατισμό», λέει ὁ Τρότσκι στό πρῶτο του ἄρθρο. Καί γιά νά μήν ὑπάρχει ἀμφιβολία γιά ποιά νεολαία γίνεται λόγος, ὁ Τρότσκι στό δεύτερο γράμμα του προσθέτει: «ὅπως εἴδαμε ἡ σπουδάζουσα νεολαία ἀντιδρᾶ ἐξαιρετικά ἔντονα στό γραφειοκρατισμό». Ἄν ξεκινήσουμε ἀπ' αὐτή τή θέση, τήν ἀπόλυτα λαθεμένη, τή θεωρητικά στραβή καί πραχτικά ἐπιζήμια, τότε πρέπει νά προχωρήσουμε καί παραπέρα, ρίχνοντας τό σύνθημα: «Περισσότερη σπουδάζουσα νεολαία στό κόμμα μας, πιό ἀνοιχτές οἱ πόρτες τοῦ κόμματός μας γιά τή σπουδάζουσα νεολαία».

Ὥς τώρα προσανατολιζόμασταν στήν προλεταριακή

μερίδα τοῦ κόμματός μας καί λέγαμε: πιό ἀνοιχτές οἱ πόρτες τοῦ κόμματος γιά τά προλεταριακά στοιχεῖα, ἄς ἀναπτύσσεται τό κόμμα μας μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς προλεταριακῆς του μερίδας. Τώρα τή διατύπωση αὐτή ὁ Τρότσκι τήν ἀναποδογυρίζει κυριολεκτικά.

Τό ζήτημα τῆς διανόησης καί τῶν ἐργατῶν δέν εἶναι καινούργιο μέσα στό κόμμα μας. Τό ζήτημα αὐτό εἶχε μπεῖ ἀπό τό 2ο ἀκόμα Συνέδριο τοῦ κόμματός μας, ὅταν ἔγινε λόγος γιά τή διατύπωση τῆς πρώτης παραγράφου τοῦ καταστατικοῦ σχετικά μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος. Εἶναι γνωστό πώς ὁ Μάρτοφ ζητοῦσε τότε νά πλατύνουν τά πλαίσια τοῦ κόμματος γιά τά μή προλεταριακά στοιχεῖα, ἐνάντια στήν ἄποψη τοῦ σ. Λένιν, πού ζητοῦσε νά περιοριστεῖ ἀποφασιστικά ἡ εἴσοδος μή προλεταριακῶν στοιχείων μέσα στό κόμμα. Μετά, στό 3ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας, αὐτό τό ζήτημα μπαίνει ξανά μέ μεγαλύτερη ὀξύτητα. Θυμᾶμαι, μέ τί ὀξύτητα ἔβαλε τότε ὁ σ. Λένιν τό ζήτημα τῶν ἐργατῶν καί τῶν διανοουμένων μέσα στό κόμμα μας. Νά τί ἔλεγε τότε ὁ σ. Λένιν:

«Ὁρισμένοι παρατήρησαν ἐδῶ, ὅτι ἐπικεφαλῆς τῶν διασπάσεων βρίσκονταν συνήθως διανοούμενοι. Αὐτή ἡ παρατήρηση ἔχει μεγάλη σημασία, δέ λύνει ὅμως τό ζήτημα... Νομίζω ὅτι τό ζήτημα αὐτό πρέπει νά τό δοῦμε πιό πλατιά. Τό νά πάρουμε ἐργάτες στίς ἐπιτροπές δέν εἶναι μόνο παιδαγωγικό, ἀλλά καί πολιτικό καθῆκον. Οἱ ἐργάτες ἔχουν ταξικό ἔνστιχτο καί μέ μιά ὄχι μεγάλη πολιτική πείρα γίνονται ἀρκετά γρήγορα σταθεροί σοσιαλδημοκράτες. Θά ἤθελα πολύ στή σύνθεση τῶν ἐπιτροπῶν μας νά ὑπῆρχαν σέ κάθε 2 διανοούμενους 8 ἐργάτες» (βλ. τόμ. 7ος, σελ. 282).

Ἔτσι ἔμπαινε τό ζήτημα ἀκόμα ἀπό τό 1905. Ἀπό τότε ἡ ὑπόδειξη αὐτή τοῦ σ. Λένιν ἦταν γιά μᾶς ἡ οδηγητική ἰδέα στό ἔργο τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης. Καί τώρα ὁ Τρότσκι μᾶς προτείνει οὐσιαστικά νά ξεκόψουμε ἀπό τήν ὀργανωτική γραμμή τοῦ μπολσεβικισμοῦ.

Καί τέλος τό ἕκτο λάθος τοῦ Τρότσκι, πού ἐκφράστηκε στό γεγονός, ὅτι διακήρυξε τήν ἐλευθερία τῆς ὕπαρξης ὁμάδων. Ναί, τήν ἐλευθερία τῆς ὕπαρξης ὁμάδων! Θυμᾶμαι ὅτι ἀπό τότε ἀκόμα πού ἔγινε ἡ ὑποεπιτροπή πού ἐπεξεργάστηκε τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή δημοκρατία ἤρθαμε σέ διαφωνίες μέ τόν Τρότσκι σχετικά μέ τίς ὁμάδες καί τίς φράξιες. Ὁ Τρότσκι δέν εἶχε ἀντίρρηση ν' ἀπαγορευθοῦν οἱ φράξιες, παράλληλα ὅμως ὑπεράσπιζε ἀποφασιστικά τήν ἰδέα νά ἐπιτρέψουμε τήν ἐλευθερία ὁμάδων μέσα στό κόμμα. Τήν ἴδια θέση παίρνει καί ἡ ἀντιπολίτευση. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ὅπως φαίνεται, δέν καταλαβαίνουν ὅτι μέ τήν ἐλευθερία τῶν ὁμάδων ἀνοίγουν ἕνα παράθυρο γιά τά μιασνικοφικά στοιχεῖα, γιατί τά διευκολύνουν νά ἐξαπατοῦν τό κόμμα καί νά παρουσιάζουν τή φράξια γιά ὁμάδα. Γιατί ποιά εἶναι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν ὁμάδα καί τή φράξια; Ἡ διαφορά εἶναι μόνο ἐξωτερική. Νά πῶς καθορίζει ὁ σ. Λένιν τό φραξιονισμό, πού τόν βάζει στήν ἴδια κατηγορία μέ τίς ὁμάδες:

«Ἀκόμα πρίν ἀπό τήν πανκομματική συζήτηση γιά τά συνδικάτα παρουσιάστηκαν ὁρισμένα συμπτώματα φραξιονισμοῦ μέσα στό κόμμα, δηλαδή παρουσιάσθηκαν ὁμάδες μέ ἰδιαίτερες πλατφόρμες καί μέ τήν τάση ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό νά κλειστοῦν στόν ἑαυτό τους καί νά δημιουργήσουν τή δική τους πειθαρχία τῆς ὁμάδας» (βλ. Στενογραφημένα πρακτικά τοῦ 10ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ [Μπ.] σελ. 309).

Ὅπως βλέπετε, οὐσιαστικά δέν ὑπάρχει ἐδῶ καμιά διαφορά ἀνάμεσα στή φράξια καί τήν ὁμάδα. Ὅταν ἐδῶ, στή Μόσχα, ἡ ἀντιπολίτευση δημιούργησε ξεχωριστό γραφεῖο μέ ἐπικεφαλῆς τό Σερεμπριάκοφ, καί ὅταν ἔστελνε τούς ὁμιλητές της μέ τήν ὑποχρέωση νά μιλήσουν στή μιά ἤ τήν ἄλλη συνέλευση, νά προβάλουν τή μιά ἤ τήν άλλη ἀντίρρηση καί ὅταν οἱ ἀντιπολιτευόμενοι στήν πορεία

τῆς πάλης ἦταν ὑποχρεωμένοι νά ὑποχωροῦν καί ἄλλαζαν ἀποφάσεις σύμφωνα μέ τίς διαταγές πού ἔπαιρναν, ἐδῶ εἴχαμε βέβαια καί ὁμάδα καί πειθαρχία ὁμάδας. Αὐτό, λένε, δέν εἶναι φράξια. Μά τί εἶναι τότε φράξια; Ἄς μᾶς τό ἐξηγήσει αὐτό ὁ Πρεομπραζένσκι. Οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ Τρότσκι, τά γράμματά του, τά ἄρθρα του γιά τίς γενιές καί τίς φράξιες σπρώχνουν τό κόμμα νά ἀνεχθεῖ στίς γραμμές του ὁμάδες. Εἶναι μιά ἀπόπειρα νά νομιμοποιηθοῦν οἱ φράξιες καί πρίν ἀπ' ὅλα ἡ φράξια τοῦ Τρότσκι.

Ὁ Τρότσκι ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ ὁμάδες γεννιοῦνται γιατί στήν Κεντρική Ἐπιτροπή ἐπικρατεῖ γραφειοκρατικό καθεστώς, ὅτι ἄν δέν εἴχαμε γραφειοκρατικό καθεστώς δέ θά εἴχαμε καί ὁμάδες. Αὐτή δέν εἶναι μαρξιστική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος, σύντροφοι. Ὁμάδες γεννιοῦνται καί θά γεννιοῦνται γιατί ἔχουμε στή χώρα μας τίς πιό διαφορετικές μορφές οἰκονομίας, ἀπό τίς ἐμβρυακές σοσιαλιστικές μορφές ὥς τίς μεσαιωνικές. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο. Μετά ἔχουμε τή ΝΕΠ, πράγμα πού σημαίνει ὅτι ἀνεχτήκαμε τόν καπιταλισμό, τήν ἀναβίωση τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου καί τήν ἀναβίωση τῶν ἀντίστοιχων ἰδεῶν, πού διεισδύουν μέσα στό κόμμα. Αὐτό εἶναι τό δεύτερο. Καί τρίτο, γιατί τό κόμμα μας εἶναι τρισυπόστατο: Μέσα στό κόμμα ὑπάρχουν ἐργάτες, ὑπάρχουν ἀγρότες, ὑπάρχουν διανοούμενοι. Νά ποιές εἶναι οἱ αἰτίες—ἄν τοποθετήσουμε μαρξιστικά τό ζήτημα—πού κάνουν ὥστε μέσα στό κόμμα ὁρισμένα στοιχεῖα νά δημιουργήσουν ὁμάδες, πού ἄλλοτε πρέπει νά τίς ξεριζώνουμε μέ χειρουργική ἐπέμβαση καί ἄλλοτε νά τίς ἀπορροφοῦμε μέ ἰδεολογικά μέσα, μέ τή συζήτηση.

Δέν πρόκειται λοιπόν γιά τό καθεστώς. Κι ἄν εἴχαμε ἕνα καθεστώς τῆς μεγαλύτερης ἐλευθερίας οἱ ὁμάδες θά ἦταν πολύ περισσότερες. Δέ φταίει λοιπόν τό καθεστώς, μά φταῖνε οἱ συνθῆκες πού στά πλαίσιά τους ζοῦμε, οἱ συνθῆκες πού ἔχουμε στή χώρα μας, οἱ συνθῆκες ἀνάπτυξης τοῦ ἴδιου τοῦ κόμματος.

Ἄν μέσα σέ τέτια κατάσταση, μέσα σέ τέτιες περίπλοκες συνθῆκες ἐπιτρέψουμε καί ὁμάδες, θά καταστρέψουμε τό κόμμα, θά τό μετατρέψουμε ἀπό μιά μονολιθική καί συμπαγῆ ὀργάνωση, σέ μιά ἕνωση ἀπό ὁμάδες καί φράξιες, πού διαπραγματεύονται μεταξύ τους καί συνενώνονται προσωρινά καί κλείνουν συμφωνίες. Αὐτό δέ θἆναι κόμμα, ἀλλά ἡ διάλυση τοῦ κόμματος. Οἱ μπολσεβίκοι ποτέ, οὔτε ἕνα λεπτό δέ σκέφτηκαν τό κόμμα διαφορετικά ἀπό μιά μονολιθική ὀργάνωση, λαξεμένη ἀπό ἕνα καί μόνο κομμάτι, ὀργάνωση πού ἔχει μιά ἑνιαία θέληση καί συνενώνει στή δουλιά της ὅλες τίς ἀποχρώσεις σκέψης σ' ἕνα ἑνιαῖο χείμαρο πρακτικῆς δράσης.

Ἀντίθετα, ἐκεῖνο πού προτείνει ὁ Τρότσκι εἶναι ριζικά λαθεμένο, ἔρχεται σ' ἀντίθεση μέ τίς μπολσεβίκικες ὀργανωτικές ἀρχές καί θά ἔχει σά συνέπεια τήν ἀναπόφευχτη ἀποσύνθεση τοῦ κόμματος, τή χαλάρωσή του, τή μαλάκυνσή του, τή μετατροπή τοῦ ἑνιαίου κόμματος σέ ὁμοσπονδία ὁμάδων. Σ' ἐμᾶς, στίς δικές μας συνθῆκες τῆς καπιταλιστικῆς περικύκλωσης, χρειάζεται ὄχι μόνο ἑνιαῖο, ὄχι μόνο συμπαγές, ἀλλά καί πραγματικά ἀτσαλένιο κόμμα, ἱκανό νά κρατήσει γερά στήν πίεση τῶν ἐχθρῶν τοῦ προλεταριάτου, ἱκανό νά ὁδηγήσει τούς ἐργάτες στήν ἀποφασιστική μάχη.

Ποιά εἶναι τά συμπεράσματα;

Τό πρῶτο συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἐπεξεργασθήκαμε μιά συγκεκριμένη καί ἀκριβολογημένη ἀπόφαση πάνω στά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς συζήτησης καί ὅτι εἴπαμε: δέ μποροῦμε ν' ἀνεχόμαστε ὁμάδες καί φράξιες, τό κόμμα πρέπει νά εἶναι ἑνιαῖο, μονολιθικό, δέν πρέπει ν' ἀντιπαραθέτουμε τό κόμμα στόν μηχανισμό του, δέν πρέπει νά

φλυαροῦμε γιά κίνδυνο ἐκφυλισμοῦ τῶν στελεχῶν, γιατί αὐτά τά στελέχη εἶναι ἐπαναστατικά, δέν πρέπει νά ψάχνουμε νά βροῦμε ρωγμές ἀνάμεσα σ' αὐτά τά ἐπαναστατικά στελέχη καί τή νεολαία, πού βαδίζει πλάι-πλάι μ' αὐτά τά στελέχη καί θά συνεχίσει καί στό μέλλον νά βαδίζει πλάι τους.

Ἔχουμε ἐπίσης καί ὁρισμένα θετικά συμπεράσματα. Τό πρῶτο καί βασικό συμπέρασμα εἶναι ὅτι τό κόμμα πρέπει καί στό μέλλον νά προσανατολίζεται ἀποφασιστικά πρός τήν προλεταριακή μερίδα τοῦ κόμματός μας καί νά εὐθυγραμμίζεται μ' αὐτήν, ὅτι πρέπει νά περιορίσουμε, νά ἐλαττώσουμε τήν πρόσληψη μή προλεταριακῶν στοιχείων εἴτε νά τή σταματήσουμε ὁλότελα, καί ταυτόχρονα ν' ἀνοίξουμε πιό πλατιά τίς πόρτες γιά τά προλεταριακά στοιχεῖα.

Ὅσο γιά τίς ὁμάδες καί τίς φράξιες, νομίζω πώς ἦρθε ἡ ὥρα πού πρέπει νά δόσουμε στή δημοσιότητα τήν παράγραφο ἐκείνη τῆς ἀπόφασης γιά τήν ἑνότητα πού ψηφίστηκε μέ πρόταση τοῦ σ. Λένιν ἀπό τό 10ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας καί πού δέν προορίζονταν γιά δημοσίευση. Τά μέλη τοῦ κόμματος ἔχουν ξεχάσει αὐτή τήν παράγραφο. Φοβᾶμαι πώς δέν τή θυμοῦνται ὅλοι. Ἡ παράγραφος αὐτή, πού ἔμεινε ὥς τά τώρα μυστική, πρέπει νά γίνει γνωστή καί νά βρεῖ τή θέση της στήν ἀπόφαση, πού θά ψηφίσουμε πάνω στά συμπεράσματα τῆς συζήτησης. Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά τή διαβάσω. Ἡ παράγραφος αὐτή λέει:

«Γιά νά ἐξασφαλιστεῖ αὐστηρή πειθαρχία μέσα στό κόμμα καί σ' ὅλη τή σοβιετική δουλιά καί νά ἐπιτευχθεῖ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ἑνότητα μέ τήν ἐξάλειψη κάθε φραξιονισμοῦ, τό συνέδριο ἐξουσιοδοτεῖ τήν ΚΕ νά ἐφαρμόζει, σέ περίπτωση (περιπτώσεις) παράβασης τῆς πειθαρχίας ἤ ἀναβίωσης τοῦ φραξιονισμοῦ ἤ καί ἀνοχῆς ἀπέναντί του, ὅλες τίς κομματικές κυρώσεις μέχρι καί τή διαγραφή ἀπό τό κόμμα, καί γιά τά μέλη τῆς ΚΕ τή μεταφορά τους σέ κατάσταση ἀναπληρωματικοῦ μέλους, καί σέ ἔσχατη ἀνάγκη ἀκόμα καί τή διαγραφή τους ἀπό τό κόμμα. Ὅρος γιά τήν ἐφαρμογή ἑνός τέτιου ἔσχατου μέτρου (γιά τά μέλη τῆς ΚΕ, τά ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ καί τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου) πρέπει νά εἶναι ἡ σύγκληση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, ὅπου θά προσκληθοῦν ὅλα τά ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ καί ὅλα τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου. Ἄν μιά τέτια κοινή συνεδρίαση τῶν πιό ὑπεύθυνων καθοδηγητικῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος κρίνει ἀναγκαία μέ τά δυό τρίτα τῶν ψήφων τή μεταφορά ἑνός μέλους τῆς ΚΕ σέ κατάσταση ἀναπληρωματικοῦ μέλους ἤ τή διαγραφή του ἀπό τό κόμμα, τότε ἕνα τέτιο μέτρο πρέπει νά ἐφαρμοστεῖ ἀμέσως».

Νομίζω πώς αὐτή τήν παράγραφο πρέπει νά τή βάλουμε στήν ἀπόφαση γιά τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης καί νά τήν κάνουμε πλατιά γνωστή.

Τέλος, ἀκόμα ἕνα ἐρώτημα, πού βάζει διαρκῶς ἡ ἀντιπολίτευση καί πού ὅπως φαίνεται δέν παίρνει πάντα ἱκανοποιητική ἀπάντηση. Τί διαθέσεις ἐκφράζουμε ἐμεῖς ἡ ἀντιπολίτευση;—ρωτᾶνε συχνά. Ἐγώ νομίζω ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση ἐκφράζει τίς διαθέσεις τῆς μή προλεταριακῆς μερίδας τοῦ κόμματός μας. Νομίζω ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση, ἴσως χωρίς νά ἔχει συνείδηση τοῦ πράγματος, παρά τή θέλησή της, εἶναι ἡ ἴδια ὁ ἀκούσιος φορέας τῶν διαθέσεων τῶν μή προλεταριακῶν στοιχείων τοῦ κόμματός μας. Νομίζω ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση μέ τήν ἀχαλίνωτη δημαγωγία της ὑπέρ τῆς δημοκρατίας, πού συχνά τή μετατρέπει σέ ἀπόλυτη ἰδέα καί φετίχ, ξαπολύει τό αὐθόρμητο μικροαστικό στοιχεῖο.

Ξέρετε τίς διαθέσεις μερικῶν συντρόφων, ὅπως τῶν σπουδαστῶν Μαρτίνοφ, Καζαριάν κλπ; Διαβάσατε τήν ἐπιφυλλίδα τοῦ Χοντορόβσκι στήν «Πράβντα», ὅπου παραθέτει ἀποσπάσματα ἀπό τούς λόγους αὐτῶν τῶν συντρόφων; Νά λογουχάρη ὁ λόγος τοῦ Μαρτίνοφ (πού ἀπ' ὅ,τι

βγαίνει είναι μέλος τοῦ κόμματος) «ἡ δουλειά μας εἶναι νά παίρνουμε ἀποφάσεις καί ἡ δουλειά τῆς ΚΕ νά ἐκτελεῖ καί λιγότερο νά κρίνει». Ἐδῶ γίνεται λόγος γιά τόν πυρήνα τοῦ ἀνώτατου ἐκπαιδευτικοῦ ἱδρύματος τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τῆς Συγκοινωνίας. Μά ἐμεῖς, σύντροφοι, ἔχουμε στό κόμμα μας συνολικά τουλάχιστο 50 χιλιάδες πυρῆνες. Ἄν κάθε πυρήνας θά φέρνεται μέ τόν ἴδιο τρόπο πρός τήν ΚΕ καί θά ἔχει τή γνώμη ὅτι δουλειά τοῦ πυρήνα εἶναι νά παίρνει ἀποφάσεις καί δουλειά τῆς ΚΕ νά μήν κρίνει, τότε φοβᾶμαι ὅτι δέ θά πάρουμε ποτέ καμιά ἀπόφαση. Ἀπό ποῦ πηγάζει αὐτή ἡ τάση τῶν διαφόρων Μαρτίνοφ; Τί τό προλεταριακό ὑπάρχει σ' αὐτήν; Οἱ διάφοροι Μαρτίνοφ ὅμως εἶναι μέ τό μέρος τῆς ἀντιπολίτευσης, ἔχετέ το ὑπόψη σας αὐτό. Ὑπάρχει ἄραγε καμιά διαφορά ἀνάμεσα στό Μαρτίνοφ καί τόν Τρότσκι; Ἡ μόνη διαφορά εἶναι ὅτι ὁ Τρότσκι ἄρχισε τήν ἐπίθεση ἐνάντια στόν κομματικό μηχανισμό, ἐνῶ ὁ Μαρτίνοφ τήν ἀποτελειώνει.

Ἐδῶ ὅμως ἔχουμε κι ἕναν ἄλλο σπουδαστή ἀνώτατου ἐκπαιδευτικοῦ ἱδρύματος, τόν Καζαριάν, πού κι αὐτός ὅπως βγαίνει εἶναι μέλος τοῦ κόμματος. «Τί ἔχουμε—ρωτᾶ ὁ Καζαριάν—διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ἤ διχτατορία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος πάνω στό προλεταριάτο;». Αὐτό, σύντροφοι, δέν τό λέει ὁ μενσεβίκος Μάρτοφ ἀλλά ὁ «κομμουνιστής» Καζαριάν. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στόν Τρότσκι καί τόν Καζαριάν εἶναι ὅτι, κατά τόν Τρότσκι τά στελέχη ἐκφυλίζονται, ἐνῶ κατά τόν Καζαριάν πρέπει νά διώξουμε τά στελέχη γιατί κατά τή γνώμη του κάθονται στό σβέρκο τοῦ προλεταριάτου.

Ἐγώ ρωτῶ: Τίνος τίς διαθέσεις ἐκφράζουν οἱ διάφοροι Μαρτίνοφ καί Καζαριάν; Τοῦ προλεταριάτου μήπως; Ὄχι βέβαια. Τίνος λοιπόν; Τίς διαθέσεις τῶν μή προλεταριακῶν στοιχείων τοῦ κόμματος καί τῆς χώρας. Καί εἶναι μήπως τυχαῖο τό γεγονός, ὅτι αὐτοί οἱ ἐκφραστές τῶν μή προλεταριακῶν διαθέσεων ψηφίζουν ὑπέρ τῆς ἀντιπολίτευσης; Ὄχι, δέν εἶναι τυχαῖο. (Χειροκροτήματα).

2. ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

18 τοῦ Γενάρη

Στήν εἰσήγησή μου εἶχα τονίσει ὅτι δέ θά ἤθελα νά θίξω τό ἱστορικό τοῦ ζητήματος, ὅτι δέ θά τό ἤθελα, γιατί, ὅπως ἐκφράστηκα κιόλας, αὐτό μπάζει τό στοιχεῖο τῆς διένεξης καί τῶν ἀλληλοκατηγοριῶν. Ὅμως, μιά καί τό θέλει ὁ Πρεομπραζένσκι, μιά καί τό ζητᾶ, εἶμαι ἕτοιμος νά ὑποχωρήσω καί νά πῶ δυό λόγια γιά τό ἱστορικό τοῦ ζητήματος τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας.

Πῶς γεννήθηκε τό ζήτημα τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας μέσα στήν ΚΕ; Τό ζήτημα γεννήθηκε γιά πρώτη φορά στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Σεπτέμβρη, γεννήθηκε σέ σχέση μέ τίς συγκρούσεις πού προκλήθηκαν στίς ἐπιχειρήσεις καί σέ σχέση μέ τήν ἀπόσπαση ὁρισμένων κομματικῶν καί συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων ἀπό τίς μάζες, πού τήν ἀποκαλύψαμε τότε. Ἡ ΚΕ κατάληξε τότε στήν ἄποψη, ὅτι τό ζήτημα εἶναι σοβαρό, ὅτι στό κόμμα συσσωρεύτηκαν ἐλλείψεις, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δημιουργηθεῖ μιά εἰδική ἐπιτροπή μέ κύρος, πού νά ἐξετάσει ἐπισταμένα τό ὅλο ζήτημα, νά μελετήσει τά γεγονότα καί νά ὑποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις γιά τήν καλυτέρεψη τῆς κατάστασης μέσα στό κόμμα. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν κρίση κατανάλωσης, γιά τό «ψαλίδι». Καί ἡ τοποθέτηση

τῶν ζητημάτων καί ἡ ἐκλογή τῆς ἐπιτροπῆς πού θά ἐξέταζε τήν ἐσωκομματική κατάσταση καί τό «ψαλίδι» ἔγιναν χωρίς τήν παραμικρότερη συμμετοχή τῆς ἀντιπολίτευσης. Ποῦ ἤτανε τότε ἡ ἀντιπολίτευση; Ἄν δέν κάνω λάθος, ὁ Πρεομπραζένσκι ἤτανε τότε στήν Κριμαία, ὁ Σαπρόνοφ στό Κισλοβόντσκ καί ὁ Τρότσκι τέλειωνε στό Κισλοβόντσκ τά ἄρθρα του γιά τήν τέχνη καί ἑτοιμαζόταν ναρθεῖ στή Μόσχα. Πρίν ἀπό τόν ἐρχομό τους ἀκόμα ἡ ΚΕ ἔβαλε τό ζήτημα σέ συνεδρίασή της. Αὐτοί ὅταν ἦρθαν τά βρῆκαν ὅλα ἕτοιμα καί συνεπῶς δέν ἀνακατεύτηκαν καθόλου καί δέν πρόβαλαν οὔτε τήν παραμικρότερη ἀντίρηση στό σχέδιο τῆς ΚΕ. Σχετικά μέ τήν ἐσωκομματική κατάσταση διαβάστηκε τό Σεπτέμβρη ἡ ἔκθεση τοῦ σ. Ντζερζίνσκι στή σύσκεψη τῶν γραμματέων τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων. Ἐγώ ὑποστηρίζω ὅτι καί στήν Ὁλομέλεια τοῦ Σεπτέμβρη καί στή σύσκεψη τῶν γραμματέων τά σημερινά μέλη τῆς ἀντιπολίτευσης δέν ἔκαναν οὔτε τόν παραμικρότερο ὑπαινιγμό γιά τήν «ὀξύτατη οἰκονομική κρίση», εἴτε γιά τήν «κρίση μέσα στό κόμμα» καί γιά τή «δημοκρατία».

Ὅπως βλέπετε, τά ζητήματα τῆς δημοκρατίας καί τοῦ «ψαλιδιοῦ» εἶχαν μπεῖ ἀπό τήν ἴδια τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, ἡ πρωτοβουλία βρισκόταν ὁλοκληρωτικά στά χέρια τῆς ΚΕ, ἐνῶ τά μέλη τῆς ἀντιπολίτευσης σιωποῦσαν, γιατί ἔλαμπαν μέ τήν ἀπουσία τους.

Αὐτή, ἄς ποῦμε, εἶναι ἡ πρώτη πράξη, τό πρῶτο στάδιο τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ ζητήματος.

Ἡ δεύτερη πράξη ἄρχισε μέ τήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ Ὀχτώβρη. Ἡ ἀντιπολίτευση μέ ἐπικεφαλῆς τόν Τρότσκι εἶδε ὅτι διαπιστώνονταν ἀδυναμίες μέσα στό κόμμα, ὅτι ἡ ΚΕ εἶχε καταπιαστεῖ κιόλας μ' αὐτό τό ζήτημα καί εἶχε δημιουργήσει ἐπιτροπή καί ὅτι

ἡ πρωτοβουλία θά ἔμενε—μή δόσει ὁ θεός, στά χέρια τῆς ΚΕ—καί ἐπιχείρησε, ἔβαλε γιά σκοπό της νά ἀποσπάσει τήν πρωτοβουλία ἀπό τά χέρια τῆς ΚΕ καί νά καβαλήσει τό ἀλογάκι τῆς δημοκρατίας, γιατί τό ἀλογάκι αὐτό, ὅπως εἶναι γνωστό, εἶναι γρήγορο καί μπορεῖ νά δοκιμάσει κανείς μ' αὐτό νά ξεπεράσει τήν ΚΕ. Πάνω σ' αὐτή τή βάση γεννήθηκαν τά ντοκουμέντα, πού γι' αὐτά μίλησε πλατιά ἐδῶ ὁ Πρεομπραζένσκι, τό ντοκουμέντο τῶν 46[3] καί τό γράμμα τοῦ Τρότσκι. Ὁ ἴδιος πάλι ὁ Τρότσκι, πού τό Σεπτέμβρη λίγες μέρες πρίν ἀπό τή φραξιονιστική ἐνέργειά του σιωποῦσε στήν Ὁλομέλεια καί δέν ἔφερε πάντως καμιά ἀντίρηση στίς ἀποφάσεις τῆς ΚΕ, σέ δυό βδομάδες μέσα, ὕστερα ἀπ' αὐτό, ἀνακάλυψε ξαφνικά ὅτι ἡ χώρα καί τό κόμμα χάνονται καί ὅτι αὐτός, ὁ Τρότσκι, αὐτός ὁ πατριάρχης τῶν γραφειοκρατῶν, δέ μπορεῖ νά ζήσει χωρίς δημοκρατία.

Γιά μᾶς ἦταν λιγάκι ἀστεῖο ν' ἀκοῦμε λόγους γιά δημοκρατία ἀπό τό στόμα τοῦ Τρότσκι, τοῦ ἴδιου τοῦ Τρότσκι πού στό 10ο Συνέδριο τοῦ κόμματος ζητοῦσε νά ξετινάξουμε τά συνδικάτα ἀπό τά πάνω. Μά ἐμεῖς ξέραμε ὅτι ἀνάμεσα στόν Τρότσκι τῆς περιόδου τοῦ 10ου Συνεδρίου καί τόν Τρότσκι τῶν ἡμερῶν μας δέν ὑπάρχει μεγάλη διαφορά, γιατί ὅπως τότε, ἔτσι καί τώρα, ὁ Τρότσκι εἶναι ὑπέρ τοῦ ξετινάγματος τῶν λενινιστικῶν στελεχῶν. Ἡ μόνη διαφορά εἶναι ὅτι στό 10ο Συνέδριο ὁ Τρότσκι ξετίναζε τά λενινιστικά στελέχη ἀπό τά πάνω στόν τομέα τῶν συνδικάτων, ἐνῶ τώρα ξετινάζει τά ἴδια πάλι λενινιστικά στελέχη ἀπό τά κάτω στόν τομέα τοῦ κόμματος. Ἡ δημοκρατία τοῦ χρειάζεται σάν ἀλογάκι, σά στρατηγικός ἑλιγμός. Αὐτή εἶναι ὅλη ἡ ἱστορία.

Γιατί, ἄν ἡ ἀντιπολίτευση ἤθελε πραγματικά νά βοηθήσει, ἄν ἤθελε ν' ἀντιμετωπιστεῖ τό ζήτημα πραχτικά, συντροφικά, θά ἔπρεπε νά ἀπευθυνθεῖ μέ δήλωσή της, πρίν ἀπ' ὅλα, στίς ἐπιτροπές πού ἔβγαλε ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Σεπτέμβρη καί νά πεῖ λογουχάρη τά παρακάτω: «Ἐμεῖς εἴμαστε τῆς γνώμης πώς ἡ δουλιά σας δέν εἶναι ἱκανοποιητική καί ζητᾶμε νά ἐκθέσετε στό ΠΓ τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς σας, ζητᾶμε νά συγκληθεῖ ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, ὅπου ἔχουμε νά ἀνακοινώσουμε τίς νέες μας προτάσεις» κλπ. Κι ἄν δέν τούς ἄκουγαν οἱ ἐπιτροπές, εἴτε δέν τούς ἄκουγε τό ΠΓ, ἄν ἀγνοοῦσε τή γνώμη τῆς ἀντιπολίτευσης, εἴτε ἀρνοῦνταν νά συγκαλέσει ὁλομέλεια γιά νά ἐξεταστοῦν οἱ προτάσεις τοῦ Τρότσκι καί γενικά τῆς ἀντιπολίτευσης, τότε καί μόνο τότε ἡ ἀντιπολίτευση θά εἶχε κάθε δικαίωμα νά ἀποτανθεῖ ἀνοιχτά πάνω ἀπό τό κεφάλι τῆς ΚΕ στά μέλη τοῦ κόμματος καί νά πεῖ στό κόμμα: «Ἡ χώρα βρίσκεται μπροστά στήν καταστροφή, ἡ οἰκονομική κρίση παίρνει διαστάσεις, τό κόμμα χάνεται, ἐμεῖς προτείναμε στίς ἐπιτροπές τῆς ΚΕ νά ἐξεταστοῦν αὐτά τά ζητήματα, οἱ ἐπιτροπές ἀρνήθηκαν νά μᾶς ἀκούσουν, δοκιμάσαμε ν' ἀποτανθοῦμε στό ΠΓ, δέ βγῆκε τίποτα κι ἀπ' αὐτό, εἴμαστε τώρα ὑποχρεωμένοι νά κάνουμε ἔκκληση στό κόμμα γιά νά πάρει τό ἴδιο τήν ὑπόθεση στά χέρια του». Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι τό κόμμα θά ἀπαντοῦσε ὡς ἑξῆς: «Μάλιστα, αὐτοί εἶναι ἐπαναστάτες τῶν ἔργων, γιατί τήν οὐσία τοῦ ζητήματος τή βάζουν πάνω ἀπό τούς τύπους».

Ὅμως ἔτσι ἐνήργησε ἡ ἀντιπολίτευση; Δοκίμασε ἔστω καί μιά φορά νά ὑποβάλει τίς προτάσεις της στίς ἐπιτροπές πού ἔβγαλε ἡ ΚΕ; Σκέφτηκε, δοκίμασε μήπως ἡ ἀντιπολίτευση νά βάλει τά ζητήματα καί νά τά ἐξαντλήσει μέσα στά πλαίσια τῆς ΚΕ, εἴτε τῶν ὀργάνων της; Ὄχι, τέτια προσπάθεια ἡ ἀντιπολίτευση δέν ἔκανε. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι δέν ἐπρόκειτο γι' αὐτό, ὅτι ὁ σκοπός

τῆς ἀντιπολίτευσης δέν ἦταν νά καλυτερέψει τήν ἐσωκομματική κατάσταση, νά βοηθήσει τό κόμμα νά βελτιώσει τήν οἰκονομική κατάσταση, ἀλλά ἐπρόκειτο γιά ἕνα ἄλλο πράγμα, νά προλάβει δηλαδή ἡ ἀντιπολίτευση τή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς καί τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, νά ἀποσπάσει ἀπό τήν ΚΕ τήν πρωτοβουλία, νά καβαλήσει τό ἀλογάκι τῆς δημοκρατίας, καί ὅσο δέν εἶναι ἀκόμα ἀργά, νά σηκώσει θόρυβο γιά νά δοκιμάσει νά ὑποσκάψει τήν ἐμπιστοσύνη πρός τήν ΚΕ. Φαίνεται ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση βιαζόταν νά κατασκευάσει «ντοκουμέντα» ἐνάντια στήν ΚΕ σάν τό γράμμα τοῦ Τρότσκι καί τή δήλωση τῶν 46, γιά νά μπορέσει νά τά πάει στούς σπουδαστές τοῦ Πανεπιστημίου Σβερντλόφ, στίς ἀχτίδες καί νά μπορεῖ νά δηλώσει ὅτι αὐτή, ἡ ἀντιπολίτευση, εἶναι ὑπέρ τῆς δημοκρατίας, ὑπέρ τῆς καλυτέρευσης τῆς οἰκονομίας, ἐνῶ ἡ ΚΕ ἐμποδίζει αὐτή τή δουλιά, ὅτι χρειάζεται βοήθεια ἐνάντια στήν ΚΕ κλπ.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα.

Ζητῶ ἀπό τόν Πρεομπραζένσκι νά διαψεύσει αὐτά πού ὑποστηρίζω. Ζητῶ νά τά διαψεύσει ἔστω καί στόν τύπο. Ἄς διαψεύσει ὁ Πρεομπραζένσκι τό γεγονός ὅτι τό Σεπτέμβρη δημιουργήθηκαν ἐπιτροπές ἀπό τήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ χωρίς τήν ἀντιπολίτευση, πρίν ἀπό τίς ἐκδηλώσεις τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἄς διαψεύσει ὁ Πρεομπραζένσκι τό γεγονός ὅτι οὔτε ὁ Τρότσκι οὔτε οἱ ἄλλοι ἀντιπολιτευόμενοι δοκίμασαν νά ὑποβάλουν προτάσεις στίς ἐπιτροπές αὐτές. Ἄς διαψεύσει ὁ Πρεομπραζένσκι τό γεγονός ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση ἤξερε πώς ὑπάρχουν αὐτές οἱ ἐπιτροπές, ὅτι ἀγνόησε τή δουλιά τους, ὅτι δέ δοκίμασε νά ἐξαντλήσει τό ζήτημα μέσα στά πλαίσια τῆς ΚΕ.

Νά γιατί, ὅταν ὁ Πρεομπραζένσκι καί ὁ Τρότσκι δήλωσαν στήν Ὁλομέλεια τοῦ Ὀχτώβρη ὅτι θέλουν νά σώσουν τό κόμμα μέσω τῆς δημοκρατίας, ἐνῶ ἡ ΚΕ εἶναι τυφλή καί δέ βλέπει τίποτα, ἡ ΚΕ γέλασε μαζί τους καί τούς εἶπε: ὄχι σύντροφοι, ἐμεῖς, ἡ ΚΕ εἴμαστε πέρα γιά πέρα ὑπέρ τῆς δημοκρατίας, μά δέν πιστεύουμε στή δική σας δημοκρατία, γιατί νομίζουμε ὅτι ἡ «δημοκρατία» σας εἶναι ἕνας στρατηγικός ἑλιγμός ἐνάντια στήν ΚΕ, πού ὑπαγορεύεται ἀπό τό φραξιονισμό σας.

Τί ἀποφάσισε λοιπόν τότε ἡ κοινή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ πάνω στό ζήτημα τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας; Νά τί ἀποφάσισε:

«Ἡ κοινή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας ἐγκρίνει πέρα γιά πέρα τόν προσανατολισμό πρός τήν ἐσωκομματική δημοκρατία, πού χάραξε ἔγκαιρα τό ΠΓ, καθώς καί τήν πρόταση τοῦ ΠΓ γιά τήν ἔνταση τῆς πάλης ἐνάντια στίς ἄσκοπες δαπάνες καί τήν ἀποσυνθετική ἐπίδραση τῆς ΝΕΠ πάνω σέ ὁρισμένα στοιχεῖα τοῦ κόμματος.

Ἡ κοινή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας ἀναθέτει στό ΠΓ νά κάνει ὅλα ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν ἐπιτάχυνση τῆς δουλιᾶς τῶν ἐπιτροπῶν πού ὁρίστηκαν ἀπό τό ΠΓ καί τήν Ὁλομέλεια τοῦ Σεπτέμβρη 1) τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό „ψαλίδι", 2) τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό μεροκάματο, 3) τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐσωκομματική κατάσταση.

Τό ΠΓ πρέπει μόλις καθοριστοῦν τά ἀπαραίτητα μέτρα γι' αὐτά τά ζητήματα, ν' ἀρχίσει ἀμέσως τήν ἐφαρμογή τους καί νά κάνει γι' αὐτό ἔκθεση στήν ἑπόμενη ὁλομέλεια τῆς ΚΕ».

Ὁ Τρότσκι σ' ἕνα ἀπό τά γράμματά του πρός τήν ΚΕ γράφει ὅτι ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ὀχτώβρη ἦταν ἡ «ἀνώτατη ἔκφραση τοῦ γραφειοκρατικοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ μηχανισμοῦ». Μήπως δέν εἶναι φανερό ὅτι ἡ δήλωση αὐτή τοῦ Τρότσκι ἀποτελεῖ συκοφαντία ἐνάντια στήν ΚΕ; Μόνο ἕνας ἄνθρωπος, πού τά ἔχει χαμένα καί εἶναι τυφλωμένος ἀπό φραξιονισμό, μπορεῖ νά λέει, ὕστερα ἀπό τό

ντοκουμέντο πού σᾶς διάβασα, ὅτι ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ὀχτώβρη ἦταν ἡ ἀνώτατη ἔκφραση τοῦ γραφειοκρατισμοῦ.

Καί τί ἀποφάσισε τότε ἡ κοινή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ γιά τίς «δημοκρατικές» μανοῦβρες τοῦ Τρότσκι καί τῶν 46; Νά τί ἀποφάσισε:

«Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ μαζί μέ τούς ἀντιπροσώπους 10 κομματικῶν ὀργανώσεων βλέπουν τήν ἐξόρμηση τοῦ Τρότσκι μέσα στίς ἐξαιρετικά ὑπεύθυνες στιγμές πού περνᾶ ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση καί τό κόμμα σάν ἕνα μεγάλο πολιτικό λάθος, ἰδιαίτερα ἐπειδή ἡ ἐπίθεση τοῦ Τρότσκι, πού στρέφεται ἐνάντια στό ΠΓ, πῆρε ἀντικειμενικά τό χαρακτήρα φραξιονιστικῆς ἐπίθεσης, πού ἀπειλεῖ νά ὑποσκάψει τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος καί δημιουργεῖ κρίση μέσα στό κόμμα. Ἡ Ὁλομέλεια διαπιστώνει δυστυχῶς ὅτι ὁ Τρότσκι διάλεξε, γιά νά θέσει τά ζητήματα πού θίγει, τό δρόμο τῆς προσφυγῆς σέ ξεχωριστά μέλη τοῦ κόμματος, ἀντί τό μοναδικά παραδεχτό δρόμο, πού εἶναι ἡ προκαταρκτική τοποθέτηση αὐτῶν τῶν ζητημάτων γιά συζήτηση στίς ἐπιτροπές πού εἶναι μέλος τους.

Ὁ δρόμος πού διάλεξε ὁ Τρότσκι ἦταν τό σύνθημα γιά τή δημιουργία φραξιονιστικῆς ὁμάδας (δήλωση τῶν 46).

Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ καί οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν 10 κομματικῶν ὀργανώσεων καταδικάζουν κατηγορηματικά τή δήλωση τῶν 46 σάν ἕνα βῆμα φραξιονιστικῆς διασπαστικῆς πολιτικῆς, πού πῆρε τέτιο χαρακτήρα, ἔστω καί παρά τή θέληση ἐκείνων πού ὑπόγραψαν τή δήλωση. Ἡ δήλωση αὐτή ἀπειλεῖ νά βάλει σ' ὅλη τή ζωή τοῦ κόμματος στούς πλησιέστερους μῆνες τή σφραγίδα τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης κι ἔτσι νά ἀδυνατίσει τό κόμμα στήν πιό ὑπεύθυνη στιγμή γιά τίς τύχες τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης».

Ὅπως βλέπετε, σύντροφοι, τά γεγονότα πού ἐκτέθηκαν πιό πάνω ἀνασκευάζουν μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο τήν εἰκόνα τῆς κατάστασης πού μᾶς παρουσίασε ἐδῶ ὁ Πρεομπραζένσκι.

Ἡ τρίτη πράξη ἤ τό τρίτο στάδιο τῆς ἱστορίας τοῦ ζητήματος εἶναι ἡ περίοδος μετά τήν Ὁλομέλεια τοῦ Ὀχτώβρη. Ἡ Ὁλομέλεια τοῦ Ὀχτώβρη ἀποφάσισε νά προτείνει στό ΠΓ νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά νά ἐξασφαλιστεῖ μιά ἀτμόσφαιρα φιλικῆς συνεργασίας. Πρέπει νά δηλώσω, σύντροφοι, ὅτι στήν περίοδο μετά τόν Ὀχτώβρη ἐμεῖς πήραμε ὅλα τά μέτρα γιά νά ἐξασφαλίσουμε μιά φιλική συνεργασία μέ τόν Τρότσκι, ἄν καί πρέπει νά πῶ ὅτι ἡ δουλιά αὐτή δέν εἶναι καθόλου ἀπό τίς εὔκολες. Εἴχαμε δυό ἀνεπίσημες συνεργασίες μέ τόν Τρότσκι, ἐξετάσαμε διεξοδικά ὅλα τά ζητήματα οἰκονομικοῦ καί κομματικοῦ χαρακτήρα καί καταλήξαμε σέ ὁρισμένες ἀπόψεις πού δέν προκάλεσαν καμιά διαφορά γνωμῶν. Ἡ συνέχεια αὐτῶν τῶν ἀνεπίσημων συσκέψεων καί αὐτῶν τῶν προσπαθειῶν, γιά νά πετύχουμε μιά φιλική συνεργασία μέσα στό ΠΓ, ἦταν ἡ δημιουργία μιᾶς ὑποεπιτροπῆς ἀπό τρία πρόσωπα, πού γι' αὐτή μίλησα χτές. Ἡ ὑποεπιτροπή αὐτή ἐπεξεργάστηκε καί τό σχέδιο ἀπόφασης πού ἔγινε κατοπινά ἀπόφαση τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ γιά τή δημοκρατία.

Ἔτσι εἶχε τό ζήτημα.

Ἐμεῖς νομίζαμε ὅτι ὕστερα ἀπό τήν ὁμόφωνη ἀποδοχή τῆς ἀπόφασης δέν ὑπάρχουν πιά λόγοι γιά διαμάχες, δέν ὑπάρχουν λόγοι γιά ἐσωκομματική πάλη. Καί ἔτσι ἦταν πραγματικά ὥς τή νέα ἐξόρμηση τοῦ Τρότσκι, δηλαδή τήν ἔκκλησή του πρός τίς ἀχτίδες. Ἡ ἐξόρμηση ὅμως τοῦ Τρότσκι τήν ἑπόμενη μέρα μετά τή δημοσίευση τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ, ἐξόρμηση πού ἔγινε ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ΚΕ καί πάνω ἀπό τό κεφάλι τῆς ΚΕ, χάλασε ὅλη τήν ὑπόθεση, ἄλλαξε ριζικά τήν κατάσταση καί ἔριξε τό κόμμα πίσω, σέ νέες διαμάχες, σέ καινούργια πάλη, σέ ὀξύτερη πάλη ἀπό πρίν. Λένε ὅτι ἡ ΚΕ ἔπρεπε ν' ἀπαγορεύσει τή δημοσίευση τοῦ ἄρθρου τοῦ Τρότσκι. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, σύντροφοι. Αὐτό θά ἦταν ἀπό μέρους τῆς ΚΕ ἕνα πολύ ἐπικίνδυνο βῆμα. Γιά δοκιμάστε

ν' ἀπαγορεύσετε τό ἄρθρο τοῦ Τρότσκι, πού ἔχει ἀνακοινωθεῖ κιόλας στίς ἀχτίδες τῆς Μέσχας! Ἡ ΚΕ δέ μποροῦσε νά κάνει μιά τέτια ἀπερίσκεπτη ἐνέργεια.

Αὐτό εἶναι τό ἱστορικό τοῦ ζητήματος.

Ἀπ' ὅσα εἰπώθηκαν βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση δέν ἐνδιαφερόταν τόσο γιά τή δημοκρατία, ὅσο γιά νά ἐκμεταλλευτεῖ τήν ἰδέα τῆς δημοκρατίας μέ σκοπό νά κλονίσει τήν ΚΕ, ὅτι στό πρόσωπο τῆς ἀντιπολίτευσης δέν ἔχουμε νά κάνουμε μέ ἀνθρώπους πού θέλουν νά βοηθήσουν τό κόμμα, ἀλλά μέ μιά φράξια πού καιροφυλακτοῦσε τήν ΚΕ: «Ἅ καί νά κάνει κανένα λάθος, ἅ καί νά τῆς ξεφύγει κάτι, καί τότε τή βαρᾶμε κατακέφαλα». Αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ἡ φράξια, ὅταν μιά ὁμάδα μελῶν τοῦ κόμματος καιροφυλακτεῖ τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος σέ στενοσόκακο, γιά νά ἐκμεταλλευτεῖ τή σιτοδεία, εἴτε τήν πτώση τοῦ νομίσματος, εἴτε ἄλλες δυσκολίες τοῦ κόμματος, γιά νά ξεμυτίσει κατόπιν ἀπό τή γωνιά, ἀπό ἐνέδρα, καί νά χτυπήσει τό κόμμα κατακέφαλα. Ναί, εἶχε δίκιο ἡ ΚΕ τόν Ὀχτώβρη, ὅταν σᾶς ἔλεγε, σύντροφοι ἀντιπολιτευόμενοι, ὅτι ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ δημοκρατία καί ἄλλο νά πασκίζεις νά φτιάξεις ἄσχημο παιγνίδι σέ βάρος τοῦ κόμματος, ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ δημοκρατία κι ἄλλο ἡ ἐκμετάλλευση τοῦ θόρυβου γιά τή δημοκρατία ἐνάντια στήν πλειοψηφία τοῦ κόμματος.

Αὐτό εἶναι, Πρεομπραζένσκι, τό ἱστορικό τοῦ ζητήματος πού γι' αὐτό δέν ἤθελα νά μιλήσω ἐδῶ, πού παρ' ὅλα αὐτά ὅμως ἀναγκάστηκα νά τό ἀναφέρω ὑποχωρώντας μπροστά στήν ἐπίμονη ἐπιθυμία σας.

Ἡ ἀντιπολίτευση ἔχει κάνει κανόνα της νά ἐξυμνεῖ τό σ. Λένιν σάν τό μεγαλοφυέστερο ἀπό τούς μεγαλοφυεῖς. Φοβᾶμαι ὅτι ὁ ἔπαινος αὐτός δέν εἶναι εἰλικρινής,

ὅτι καί ἐδῶ ἐπίσης κρύβεται κάποια στρατηγική πονηριά: θέλουν μέ τό θόρυβο γιά τή μεγαλοφυία τοῦ σ. Λένιν νά καλύψουν τήν ἀπομάκρυνσή τους ἀπό τό Λένιν καί ταυτόχρονα νά ὑπογραμμίσουν τήν ἀδυναμία τῶν μαθητῶν του. Βέβαια, εἶναι δυνατό ἐμεῖς, οἱ μαθητές τοῦ σ. Λένιν, νά μήν καταλαβαίνουμε ὅτι ὁ σ. Λένιν εἶναι ὁ μεγαλοφυέστερος ἀπό τούς μεγαλοφυεῖς καί ὅτι τέτιοι ἄνθρωποι γεννιοῦνται μονάχα μιά φορά στούς αἰῶνες; Μά ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς ρωτήσω, Πρεομπραζένσκι, γιατί διαφωνήσατε μ' αὐτόν τό μεγαλοφυέστερο ἄνθρωπο πάνω στό ζήτημα τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ; Γιατί ἐγκαταλείψατε τό μεγαλοφυέστερο αὐτόν ἄνθρωπο στή δύσκολη στιγμή καί δέν τόν ἀκούσατε; Ποῦ καί σέ ποιό στρατόπεδο βρισκόσασταν τότε;

Καί ὁ Σαπρόνοφ, πού ψάλλει ὕμνους στό Λένιν τόσο ψεύτικα καί φαρισαϊκά, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Σαπρόνοφ πού σ' ἕνα συνέδριο εἶχε τήν ἀναίδεια νά ἀποκαλέσει τόν σ. Λένιν «ἀγράμματο» καί «σατράπη»! Γιατί δέν ὑποστήριξε τό μεγαλοφυῆ Λένιν, ἄς ποῦμε, στό 10ο Συνέδριο, γιατί στίς δύσκολες στιγμές βρισκόταν πάντα στό ἀντίπαλο στρατόπεδο, ἄν πιστεύει πραγματικά ὅτι ὁ σ. Λένιν εἶναι ὁ μεγαλοφυής τῶν μεγαλοφυῶν; Ξέρει τάχα ὁ Σαπρόνοφ ὅτι ὅταν ὁ σ. Λένιν πρότεινε στό 10ο Συνέδριο τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἑνότητα, πού ζητοῦσε τή διαγραφή τῶν φραξιονιστῶν ἀπό τό κόμμα εἶχε ὑπόψη του, ἀνάμεσα στούς ἄλλους, καί τό Σαπρόνοφ;

Ἤ καί κάτι ἄλλο ἀκόμα: γιατί ὁ Πρεομπραζένσκι ὄχι μόνο στήν περίοδο τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ, μά καί κατοπινά στήν περίοδο τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα, βρέθηκε στό στρατόπεδο τῶν ἀντιπάλων τοῦ μεγαλοφυέστατου Λένιν; Ὅλα αὐτά εἶναι τυχαῖα; Καί δέν ὑπάρχει μήπως ἐδῶ κάποια νομοτέλεια; (Πρεομπραζένσκι:

«Προσπάθησα νά δουλέψω μέ τό δικό μου τό μυαλό»).

Εἶναι πολύ ἀξιέπαινο, Πρεομπραζένσκι, τό ὅτι θέλησες νά δουλέψεις μέ τό μυαλό σου. Μά γιά δές τί ἔγινε: Πάνω στό ζήτημα τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ δούλεψες μέ τό δικό σου τό μυαλό καί ἔπεσες ἔξω. Μετά στή συζήτηση γιά τά συνδικάτα δοκίμασες ξανά νά δουλέψεις μέ τό δικό σου τό μυαλό καί ἔπεσες πάλι ἔξω. Τώρα δέν ξέρω ἄν δουλεύεις μέ τό δικό σου τό μυαλό εἴτε μέ ξένο, μά φαίνεται ὅτι καί πάλι ἔπεσες ἔξω. (Ἱ λ α ρ ό τ η τ α). Νομίζω ὡστόσο πώς ἄν ὁ Πρεομπραζένσκι δούλευε τώρα περισσότερο μέ τό δικό του τό μυαλό παρά μέ τό μυαλό τοῦ Τρότσκι—μυαλό πού βρῆκε τήν ἔκφρασή του στό γράμμα του τῆς 8 τοῦ Ὀχτώβρη—θά ἦτανε πιό κοντά σέ μᾶς παρά στόν Τρότσκι.

Ὁ Πρεομπραζένσκι κατηγόρησε τήν ΚΕ, λέγοντας ὅτι ὅσο καιρό ἦταν ἐπικεφαλῆς μας ὁ Ἰλίτς, τά ζητήματα λύνονταν ἔγκαιρα καί χωρίς καθυστέρηση, γιατί ὁ Ἰλίτς ἤξερε νά πιάνει στήν ἐμβρυακή τους κατάσταση τά νέα γεγονότα καί νά ρίχνει συνθήματα πού προλάβαιναν τά γεγονότα, ἐνῶ τώρα, ὅπως λέει, μετά τόν Ἰλίτς ἡ ΚΕ ἄρχισε νά μένει πίσω ἀπό τά γεγονότα. Τί θέλει νά πεῖ μ' ὅλα αὐτά ὁ Πρεομπραζένσκι; Ὅτι ὁ Ἰλίτς εἶναι ἀνώτερος ἀπό τούς μαθητές του; Μά μήπως ἀμφιβάλλει κανείς γι' αὐτό; Μήπως ἀμφιβάλλει κανείς, ὅτι σέ σύγκριση μέ τούς μαθητές του ὁ Ἰλίτς εἶναι Γολιάθ; Ἄν πρόκειται γιά τόν ἀρχηγό τοῦ κόμματος καί ὄχι γιά ἕναν ἀρχηγό πού τόν ρεκλαμάρουν οἱ ἐφημερίδες μέ ἕνα σωρό χαιρετιστήρια, ἀλλά γιά τόν πραγματικό ἀρχηγό, ὁ ἀρχηγός μας εἶναι ἕνας, ὁ σ. Λένιν. Ἀκριβῶς γι' αὐτό τό λόγο εἴπαμε πολλές φορές, ὅτι στίς σημερινές συνθῆκες τῆς προσωρινῆς ἀπουσίας τοῦ σ. Λένιν πρέπει νά στηριζόμαστε στή συλλογική δουλιά. Ὅσο γιά τούς μαθητές

τοῦ σ. Λένιν θά μπορούσαμε ν' ἀναφέρουμε λογουχάρη τά γεγονότα πού ἔχουν σχέση μέ τό τελεσίγραφο τοῦ Κῶρζον[4] καί πού ἀποτέλεσαν ἕνα εἶδος δοκιμασίας, ἐξετάσεων γι' αὐτούς. Τό γεγονός ὅτι βγήκαμε τότε ἀπό τή δύσκολη κατάσταση χωρίς νά πάθουμε ζημιά δείχνει ἀναμφίβολα ὅτι οἱ μαθητές τοῦ σ. Λένιν ἔμαθαν κιόλας κάτι ἀπό τό δάσκαλό τους.

Δέν ἔχει δίκιο ὁ Πρεομπραζένσκι ὅταν ἰσχυρίζεται ὅτι τό κόμμα μας στά προηγούμενα χρόνια δέν ἔμεινε πίσω ἀπό τά γεγονότα. Δέν ἔχει δίκιο, γιατί ὁ ἰσχυρισμός αὐτός δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα καί θεωρητικά εἶναι λαθεμένος. Μποροῦμε ν' ἀναφέρουμε μιά σειρά παραδείγματα. Ἄς πάρουμε ἔστω καί τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ. Μήπως δέν καθυστερήσαμε μέ τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ; Μήπως δέ χρειάστηκαν τέτια γεγονότα, ὅπως ἦταν ἡ ἐπίθεση τῶν γερμανῶν καί ἡ γενική φυγή τῶν στρατιωτῶν μας, γιά νά καταλάβουμε τελικά τήν ἀνάγκη τῆς εἰρήνης; Ἡ κατάρευση τοῦ μετώπου, ἡ ἐπίθεση τοῦ Χόφμαν[5], τό πλησίασμά του στήν Πετρούπολη, ἡ πίεση τῶν ἀγροτῶν πάνω μας—μήπως δέ χρειάστηκαν ὅλα αὐτά τά γεγονότα γιά νά καταλάβουμε ὅτι οἱ ρυθμοί τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης δέν εἶναι καί τόσο γρήγοροι, ὅπως τούς θέλαμε, ὅτι ὁ στρατός μας δέν εἶναι καί τόσο γερός, ὅπως νομίζαμε, καί ὅτι ἡ ἀγροτιά δέν ἔχει τόση ὑπομονή, ὅπως νόμιζαν μερικοί ἀπό μᾶς, ὅτι ἡ ἀγροτιά θέλει τήν εἰρήνη καί ὅτι τήν εἰρήνη θά τήν πάρει μέ τή δύναμή της;

Εἴτε, ἄς πάρουμε τό παράδειγμα τῆς κατάργησης τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης πλεονασμάτων. Μήπως δέν ἀργήσαμε νά καταργήσουμε τήν ὑποχρεωτική παράδοση πλεονασμάτων; Μήπως δέ χρειάστηκαν τέτια γεγονότα, ὅπως ἡ Κρονστάνδη καί τό Ταμπόφ[6], γιά νά καταλάβουμε ὅτι

δέν ἦταν δυνατό νά ἐξακολουθοῦμε νά ζοῦμε στίς συνθήκες τοῦ πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ; Μήπως καί ὁ ἴδιος ὁ Ἰλίτς δέν παραδέχθηκε ὅτι στό μέτωπο αὐτό πάθαμε μιά πιό σοβαρή ἧττα ἀπό κάθε ἄλλη ἧττα στά μέτωπα τοῦ Ντενίκιν καί τοῦ Κολτσάκ;

Εἶναι τυχαῖο τάχα τό γεγονός ὅτι σ' ὅλες αὐτές τίς περιπτώσεις τό κόμμα ἔμεινε πίσω ἀπό τά γεγονότα, καθυστέρησε κάπως; Ὄχι, δέν εἶναι τυχαῖο. Ἐδῶ εἴχαμε νά κάνουμε μέ μιά νομοτέλεια. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι, ἐφόσον ἐδῶ δέν πρόκειται γιά γενικές θεωρητικές προβλέψεις ἀλλά γιά τήν ἄμεση πραχτική καθοδήγηση, τό κόμμα πού κυβερνᾶ, πού κρατᾶ τό τιμόνι τῆς ἐξουσίας καί εἶναι ἀπασχολημένο μέ τά γεγονότα τῆς ἡμέρας, δέν ἔχει τή δυνατότητα νά ἀντιληφθεῖ καί νά συλλάβει ἀμέσως τά προτσές πού συντελοῦνται στά βάθη τῆς ζωῆς καί χρειάζεται μιά ὤθηση ἀπό τά ἔξω καί ἕνας ὁρισμένος βαθμός ἀνάπτυξης τῶν νέων προτσές, γιά νά μπορέσει ν' ἀντιληφθεῖ αὐτά τά προτσές καί νά προσανατολιστεῖ σ' αὐτά. Ἀκριβῶς γι' αὐτό ἔμενε λίγο πίσω στό παρελθόν τό κόμμα μας ἀπό τά γεγονότα καί θά μένει καί στό μέλλον. Καί δέν πρόκειται ἐδῶ γιά τήν καθυστέρηση, ἀλλά γιά τό ὅτι πρέπει νά καταλάβουμε τό νόημα τῶν γεγονότων, τό νόημα τῶν καινούργιων προτσές καί ὕστερα νά τά διευθύνουμε ἐπιδέξια ἀνάλογα μέ τή γενική τάση ἀνάπτυξης. Ἔτσι ἀκριβῶς ἔχει τό ζήτημα, ἄν δοῦμε τά πράγματα μέ τά μάτια ἑνός μαρξιστῆ καί ὄχι μέ τά μάτια ἑνός φραξιονιστῆ, πού γυρεύει παντοῦ φταῖχτες.

Ὁ Πρεομπραζένσκι ἀγανακτεῖ γιατί οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ΚΕ μιλᾶνε γιά τίς παρεκκλίσεις τοῦ Τρότσκι ἀπό τό λενινισμό. Ἀγανακτεῖ, μά δέν ἔφερε στήν οὐσία καμιά ἀντίρηση καί γενικά δέ δοκίμασε νά δικαιολογήσει τήν ἀγανάκτησή του, ξέχασε μέ ἄλλα λόγια ὅτι ἡ ἀγανάκτηση δέν εἶναι ἐπιχείρημα. Ναί εἶναι σωστό, ὅτι ὁ Τρότσκι παρεκκλίνει ἀπό τό λενινισμό στά ὀργανωτικά ζητήματα. Ἐμεῖς τό ὑποστηρίξαμε αὐτό καί ἐξακολουθοῦμε νά τό ὑποστηρίζουμε. Τά γνωστά ἄρθρα πού δημοσιεύτηκαν στήν «Πράβντα» μέ τόν τίτλο «Κάτω ὁ φραξιονισμός», καί πού γράφτηκαν ἀπό τό Μπουχάριν, εἶναι ἀφιερωμένα ὁλοκληρωτικά στό ζήτημα τῶν παρεκκλίσεων τοῦ Τρότσκι ἀπό τό λενινισμό. Γιατί ὁ Πρεομπραζένσκι δέν πρόβαλε καμιά οὐσιαστική ἀντίρηση στίς βασικές ἰδέες αὐτῶν τῶν ἄρθρων; Γιατί ὁ Πρεομπραζένσκι δέ δοκίμασε νά στηρίξει τήν ἀγανάκτησή του σέ ἐπιχειρήματα, εἴτε σέ κάτι πού νά μοιάζει μέ ἐπιχειρήματα; Χτές τόνισα καί πρέπει νά τό ἐπαναλάβω καί σήμερα, ὅτι τέτιες ἐνέργειες τοῦ Τρότσκι, ὅπως ἡ ἀντιπαράθεσή του στήν Κεντρική Ἐπιτροπή, ἡ ἀγνόηση τῆς θέλησης μιᾶς σειρᾶς ὀργανώσεων πού ἀπαιτοῦν μιά ξεκάθαρη ἀπάντηση ἀπό τόν Τρότσκι, ἡ ἀντιπαράθεση τοῦ κόμματος στό μηχανισμό τοῦ κόμματος, ἡ ἀντιπαράθεση τῆς νεολαίας στά στελέχη τοῦ κόμματος, ὁ προσανατολισμός τοῦ κόμματος στή σπουδάζουσα νεολαία καί ἡ διακήρυξη τῆς ἐλευθερίας τῶν ὁμάδων—τέτιες ἐνέργειες δέ συμβιβάζονται μέ τίς ὀργανωτικές ἀρχές τοῦ λενινισμοῦ. Γιατί λοιπόν ὁ Πρεομπραζένσκι δέ δοκίμασε νά ἀνασκευάσει αὐτά τά λόγια μου;

Ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Τρότσκι βρίσκεται ὑπό διωγμό. Μίλησαν γι' αὐτό ὁ Πρεομπραζένσκι καί ὁ Ράντεκ. Σύντροφοι, πρέπει νά διαβεβαιώσω ὅτι οἱ δηλώσεις αὐτῶν τῶν συντρόφων γιά διωγμό τοῦ Τρότσκι δέν ἀνταποκρίνονται καθόλου στήν πραγματικότητα. Θά σᾶς θυμίσω δυό γεγονότα γιά νά μπορέσετε νά κρίνετε. Τό πρῶτο γεγονός εἶναι τό ἐπεισόδιο πού διαδραματίστηκε στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ Σεπτέμβρη, τότε πού ὁ Τρότσκι ἀπαντώντας στή δήλωση τοῦ μέλους τῆς ΚΕ Κομάροφ, ὅτι τά μέλη τῆς

ΚΕ δέ μπορούν ν' άρνούνται τήν έκτέλεση τών άποφάσεων τής ΚΕ, πετάχτηκε πάνω καί έγκατέλειψε τή συνεδρίαση τής όλομέλειας. Θυμάστε ότι ή Όλομέλεια τής ΚΕ έστειλε τότε στόν Τρότσκι «άντιπροσωπεία» μέ τήν παράκληση νά γυρίσει στή συνεδρίαση. Θυμάστε ότι ό Τρότσκι άρνήθηκε νά έκπληρώσει τήν παράκληση τής Όλομέλειας, δείχνοντας έτσι έλλειψη καί τού πιό στοιχειώδικου σεβασμού πρός τήν ΚΕ του.

Είτε πάλι ή ίστορία μιάς άλλης περίπτωσης πού ό Τρότσκι άρνείται κατηγορηματικά νά δουλέψει στά κεντρικά σοβιετικά όργανα, στό Συμβούλιο Έργασίας καί Άμυνας καί στό Συμβούλιο τών Έπιτρόπων τού Λαού, παρά τήν άπόφαση πού ψηφίστηκε δυό φορές άπό τήν ΚΕ νά άρχίσει έπιτέλους δουλιά στά όργανα αύτά. Ξέρετε ότι ό Τρότσκι δέν προσπάθησε νά κουνήσει κάν τό δαχτυλάκι του γιά νά έκτελέσει τήν άπόφαση τής ΚΕ; Άλήθεια, γιατί νά μή δουλεύει ό Τρότσκι στό ΣΕΑ καί στό Συμβούλιο τών Έπιτρόπων τού Λαού; Γιατί ό Τρότσκι, πού τού άρέσει νά λέει τόσα πολλά γιά τό σχέδιο, νά μήν περάσει ούτε μιά φορά άπό τήν Έπιτροπή τού Κρατικού Σχεδίου μας; Μπορεί άραγε νά θεωρηθεί όμαλή μιά κατάσταση, όταν ένα μέλος τής ΚΕ άγνοεί τίς άποφάσεις τής ΚΕ; Δέ δείχνουν μήπως όλα αύτά, ότι οί φλυαρίες γιά διωγμό άποτελούν ένα άνόητο κουτσομπολιό, ότι άν πρόκειται νά κατηγορηθεί κάποιος, αύτός πρέπει νά είναι ό ίδιος ό Τρότσκι, πού τή διαγωγή του δέ μπορούμε νά τή χαρακτηρίσουμε άλλιώς παρά σάν έμπαιγμό σέ βάρος τής ΚΕ;

Πέρα γιά πέρα λαθεμένα είναι τά έπιχειρήματα τού Πρεομπραζένσκι γιά τή δημοκρατία. Ό Πρεομπραζένσκι βάζει τό ζήτημα ώς έξής: ή έχουμε όμάδες καί τότε ύπάρχει δημοκρατία, ή άπαγορεύετε τίς όμάδες καί τότε δέν ύπάρχει δημοκρατία. Έλευθερία τών όμάδων καί δημοκρατία κατά τή γνώμη του συνδέονται άδιάσπαστα μεταξύ τους. Έμείς δέν τήν καταλαβαίνουμε έτσι τή δημοκρατία. Τή δημοκρατία έμείς τήν καταλαβαίνουμε σάν άνέβασμα τής δραστηριότητας καί τής συνειδητότητας τής κομματικής μάζας, σά συστηματικό τράβηγμα τής κομματικής μάζας όχι μόνο στή συζήτηση τών ζητημάτων άλλά καί στήν καθοδήγηση τής δουλιάς. Έλευθερία τών όμάδων, δηλαδή έλευθερία τών φράξιων—πού είναι ένα καί τό ίδιο πράγμα—είναι ένα κακό πού άπειλεί νά διαλύσει τό κόμμα καί νά τό μετατρέψει σέ λέσχη συζητήσεων. Ξεσκέπασες τόν έαυτό σου, Πρεομπραζένσκι, γιατί ύπερασπίζεις τήν έλευθερία τών όμάδων. Ή κομματική μάζα τή δημοκρατία τήν καταλαβαίνει σά δημιουργία τέτιων όρων πού νά έξασφαλίζουν τή δραστήρια συμμετοχή τών μελών τού κόμματος στήν καθοδήγηση τής χώρας μας, ένώ ένας-δυό διανοούμενοι τής άντιπολίτευσης καταλαβαίνουν τό ζήτημα σάν νά έπρεπε νά τούς δοθεί ή δυνατότητα νά δημιουργήσουν φράξια. Ξεσκεπάστηκες μόνος σου, Πρεομπραζένσκι.

Καί πώς μπορεί νά έξηγηθεί αύτός ό τρόμος σου σχετικά μέ τήν έβδομη παράγραφο πού μιλά γιά τήν ένότητα τού κόμματος, τί τό τρομαχτικό ύπάρχει στήν παράγραφο αύτή; Ή έβδομη παράγραφος λέει: «Γιά νά έξασφαλιστεί αύστηρή πειθαρχία μέσα στό κόμμα καί σ' όλη τή σοβιετική δουλιά καί νά έπιτευχθεί όσο τό δυνατό μεγαλύτερη ένότητα μέ τήν έξάλειψη κάθε φραξιονισμού...». Μά μήπως είστε ένάντια στήν «αύστηρή πειθαρχία μέσα στό κόμμα καί τή σοβιετική δουλιά», σύντροφοι άντιπολιτευόμενοι, μήπως είστε ένάντια σ' όλα αύτά; Αύτό δέν τό ήξερα, σύντροφοι, ότι είστε ένάντια σ' όλα αύτά. Μά μήπως έσείς, Σαπρόνοφ καί Πρεομπραζένσκι, είστε

ἐνάντια στό νά πετύχουμε ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ἑνότητα, νά πετύχουμε τήν «ἐξάλειψη τοῦ φραξιονισμοῦ»; Πέστε το ἀνοιχτά, ἴσως νά κάνουμε καμιά μικρή τροποποίηση. (Ἱλαρότητα).

Παρακάτω: «Τό συνέδριο ἐξουσιοδοτεῖ τήν ΚΕ νά ἐφαρμόζει σέ περίπτωση παράβασης τῆς κομματικῆς πειθαρχίας ἤ ἀναβίωσις τοῦ φραξιονισμοῦ κομματικές κυρώσεις...». Μήπως κι αὐτό τό φοβᾶστε; Μήπως σκέφτεστε, Πρεομπραζένσκι, Ράντεκ καί Σαπρένοφ, νά παραβεῖτε τήν κομματική πειθαρχία, ν' ἀναβιώσετε τό φραξιονισμό; Καί ἄν δέν τό σκέφτεστε αὐτό, γιατί τότε νά φοβᾶστε; Ξεσκεπάζετε τόν ἑαυτό σας, σύντροφοι, μέ τόν πανικό πού σᾶς κατέλαβε. Εἶναι ὁλοφάνερο, ὅτι μιά καί φοβᾶστε τήν ἕβδομη παράγραφο τῆς ἀπόφασης γιά τήν ἑνότητα, εἶσαστε ὑπέρ τοῦ φραξιονισμοῦ, ὑπέρ τῆς παράβασης τῆς πειθαρχίας, ἐνάντια στήν ἑνότητα. Ἄν ὅμως δέν εἶσαστε ἐνάντια σ' ὅλα αὐτά, τότε γιατί νά σᾶς πιάνει πανικός; Ἄν ἔχετε καθαρή τή συνείδησή σας, ἄν εἶστε ὑπέρ τῆς ἑνότητας καί ἐνάντια στό φραξιονισμό καί τήν παράβαση τῆς πειθαρχίας, δέν εἶναι φανερό ὅτι δέ θά σᾶς ἀγγίξει τότε τό τιμωρό χέρι τοῦ κόμματος; Τί ἔχετε τότε νά φοβᾶστε; (Ἕνας ἀπό τή θέση του: «Καί γιατί βάζετε τήν παράγραφο αὐτή στήν ἀπόφαση, ἄν δέν εἶναι νά τή φοβᾶται κανείς;»).

Γιά νά σᾶς τή θυμίσουμε. (Ἱλαρότητα, χειροκροτήματα. Πρεομπραζένσκι: «Φοβίζετε τό κόμμα»).

Φοβίζουμε τούς φραξιονιστές κι ὄχι τό κόμμα. Μήπως νομίζετε στά σοβαρά, Πρεομπραζένσκι, ὅτι κόμμα καί φραξιονιστές εἶναι ἕνα καί τό ἴδιο πράγμα; Θαρρῶ ὅποιος ἔχει τή μύγα μυγιάζεται. (Ἱλαρότητα).

Παρακάτω: «Καί γιά τά μέλη τῆς ΚΕ τή μεταφορά τους σέ κατάσταση ἀναπληρωματικῶν καί σάν ἔσχατο μέτρο ἀκόμα καί τή διαγραφή τους ἀπό τό κόμμα. Ὅρος γιά τήν ἐφαρμογή ἑνός τέτιου ἔσχατου μέτρου γιά τά μέλη τῆς ΚΕ, τά ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ καί τά μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου πρέπει νά εἶναι ἡ σύγκληση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ».

Τί τό φοβερό ὑπάρχει ἐδῶ; Ἄν δέν εἶστε φραξιονιστές, ἄν εἶστε ἐνάντια στήν ἐλευθερία τῶν ὁμάδων, ἄν εἶστε ὑπέρ τῆς ἑνότητας, τότε, σ. ἀντιπολιτευόμενοι, πρέπει νά ψηφίσετε ὑπέρ τῆς ἕβδομης παραγράφου τῆς ἀπόφασης τοῦ 10ου Συνεδρίου, γιατί ἡ παράγραφος αὐτή στρέφεται ἀποκλειστικά καί μόνο ἐνάντια στούς φραξιονιστές, ἀποκλειστικά καί μόνο ἐνάντια σέ κείνους πού τορπιλίζουν τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος, τή δύναμή του, τήν πειθαρχία του. Δέν εἶναι ὁλοφάνερο;

Περνῶ στό Ράντεκ. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού ἔχουν γλώσσα γιά νά τήν ἐξουσιάζουν καί νά τή διευθύνουν. Αὐτοί εἶναι οἱ συνηθισμένοι ἄνθρωποι. Μά ὑπάρχουν καί ἄνθρωποι πού ὑποτάσσονται στή γλώσσα τους καί διευθύνονται ἀπ' αὐτή. Αὐτοί εἶναι οἱ ἀσυνήθιστοι ἄνθρωποι. Σέ μιά τέτια κατηγορία ἀσυνήθιστων ἀνθρώπων ἀνήκει καί ὁ Ράντεκ. Ἕνας ἄνθρωπος πού τοῦ δόθηκε ἡ γλώσσα, ὄχι γιά νά τή διευθύνει, ἀλλά γιά νά ὑποτάσσεται ὁ ἴδιος σ' αὐτή, δέν εἶναι σέ θέση νά ξέρει πότε θά φλυαρήσει ἡ γλώσσα του καί τί θά φλυαρήσει. Ἄν εἴχατε τή δυνατότητα ν' ἀκούσετε τούς λόγους τοῦ Ράντεκ σέ διάφορες συνελεύσεις, θά μένατε κατάπληχτοι μέ τή σημερινή του ὁμιλία. Σέ μιά ἀπό τίς συνελεύσεις, πού ἦταν ἀφιερωμένες στή συζήτηση, ὁ Ράντεκ ἰσχυρίστηκε ὅτι τό ζήτημα τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας εἶναι ἕνα τιποτένιο ζήτημα, ὅτι, αὐτός, ὁ Ράντεκ, ἐδῶ πού τά λέμε, εἶναι κατά τῆς δημοκρατίας, ὅτι ἐδῶ οὐσιαστικά πρόκειται ὄχι γιά τή δημοκρατία, ἀλλά γιά τό τί σκέφτεται νά κάνει.

ἡ ΚΕ μέ τόν Τρότσκι. Σέ μιά ἄλλη συνέλευση, ἀφιερωμένη στή συζήτηση, ὁ ἴδιος πάλι ὁ Ράντεκ δήλωσε ὅτι ἡ δημοκρατία μέσα στό κόμμα δέν ἔχει μεγάλη σημασία, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ δημοκρατία μέσα στήν ΚΕ ἔχει πολύ μεγάλη σημασία, γιατί κατά τή γνώμη του μέσα στήν ΚΕ δημιουργήθηκε διευθυντήριο. Σήμερα πάλι ὁ ἴδιος ὁ Ράντεκ δηλώνει χωρίς περιστροφές ὅτι ἡ ἐσωκομματική δημοκρατία εἶναι ἐξίσου ἀναγκαία ὅπως ὁ ἀέρας καί τό νερό, γιατί χωρίς δημοκρατία δέν εἶναι δυνατό, ὅπως βγαίνει, νά καθοδηγεῖται τό κόμμα. Ποιόν ἀπ' αὐτούς τούς τρεῖς Ράντεκ πρέπει νά πιστέψουμε, τόν πρῶτο, τό δεύτερο ἤ τόν τρίτο; Ποιά ἐγγύηση ὑπάρχει ὅτι ὁ Ράντεκ ἤ ἡ γλώσσα του δέ θά κάνει στό ἄμεσο μέλλον νέες ἀναπάντεχες δηλώσεις, πού ν' ἀνασκευάζουν ὅλες τίς προηγούμενες; Μπορεῖ νά βασίζεται κανείς σ' ἕνα τέτιον ἄνθρωπο σάν τό Ράντεκ; Μπορεῖ ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά νά δίνει κανείς σημασία στή δήλωση λογουχάρη τοῦ Ράντεκ γιά τήν ἀπομάκρυνση τοῦ Μπογκουσλάφσκι καί τοῦ Ἀντόνοφ ἀπό ὁρισμένα πόστα «γιά λόγους φραξιονισμοῦ;».

Σχετικά μέ τό Μπογκουσλάφσκι μίλησα κιόλας, σύντροφοι... Ὅσο γιά τόν Ἀντόνοφ-Ὀβσιένκο, ἐπιτρέψτε μου νά σᾶς ἀνακοινώσω τά παρακάτω. Ὁ Ἀντόνοφ καθαιρέθηκε ἀπό τήν Πολιτική Διεύθυνση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μέ ἀπόφαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ, πού ἐπικυρώθηκε ἀπό τήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ. Καθαιρέθηκε πρίν ἀπ' ὅλα ἐπειδή ἔστειλε ἐγκύκλιο γιά σύγκληση μιᾶς συνδιάσκεψης τῶν πυρήνων τῶν ἀνωτέρων στρατιωτικῶν σχολῶν καί τῆς ἀεροπορίας μέ ἡμερήσια διάταξη: διεθνής κατάσταση, κομματική ἀνοικοδόμηση κλπ. ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ΚΕ καί χωρίς τή συγκατάθεσή της, ἄν καί ἤξερε ὁ Ἀντόνοφ ὅτι ἡ ΠΔΚΣ εἶναι ἰσότιμη μέ τμῆμα τῆς ΚΕ. Ἐκτός ἀπ' αὐτό καθαιρέθηκε ἀπό τήν ΠΔΚΣ ἐπειδή ἔστειλε σ' ὅλους

τούς στρατιωτικούς πυρῆνες ἐγκύκλιο γιά τίς μορφές ἐφαρμογῆς τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας ἐνάντια στή θέληση τῆς ΚΕ καί παρά τήν προειδοποίηση τῆς ΚΕ ὅτι ἡ ἐγκύκλιος αὐτή πρέπει νά εἶναι σύμφωνη μέ τά σχέδια τῆς ΚΕ. Ὁ Ἀντόνοφ καθαιρέθηκε, τέλος, ἐπειδή ἔστειλε στήν ΚΕ καί στήν ΚΕΕ ἕνα γράμμα μέ ὕφος πέρα γιά πέρα ἀνάρμοστο καί μέ ἐντελῶς ἀπαράδεχτο περιεχόμενο, ἀπειλώντας τήν ΚΕ καί τήν ΚΕΕ ὅτι θά ἐπαναφέρει σέ τάξη τούς «ἀρχηγούς πού ἔχουν ὑπερβεῖ κάθε ὅριο».

Σύντροφοι! Μπορεῖ καί πρέπει νά ἀνεχθεῖ κανείς ἀντιπολιτευόμενους σέ ὑπεύθυνα πόστα. Μπορεῖ καί πρέπει νά ἀνεχθεῖ κανείς τήν κριτική τῆς δουλιᾶς τῆς ΚΕ ἀπό τούς ὑπεύθυνους τῶν τμημάτων τῆς ΚΕ. Μά δέ μποροῦμε νά ἀνεχόμαστε τόν ὑπεύθυνο τῆς ΠΔΚΣ πού δουλεύει μέ δικαιοδοσία τμήματος τῆς ΚΕ, νά ἀρνεῖται συστηματικά νά ἔχει ζωντανή ἐπαφή μέ τήν ΚΕ του, δέ μποροῦμε ν' ἀνεχόμαστε ἕνα ὑπεύθυνο στέλεχος νά καταπατεῖ τούς στοιχειώδικους κανόνες καλῆς συμπεριφορᾶς. Δέ μποροῦμε νά ἐμπιστευόμαστε σ' ἕνα τέτιο σύντροφο τή διαπαιδαγώγηση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Νά πῶς ἔχει τό ζήτημα μέ τόν Ἀντόνοφ.

Τέλος, πρέπει νά πῶ λίγα λόγια σχετικά μέ τό ζήτημα, ποιανοῦ τίς διαθέσεις ἐκφράζουν στίς ὁμιλίες τους οἱ σύντροφοι τῆς ἀντιπολίτευσης. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ξαναγυρίσω στήν «περίπτωση» τῶν συντρόφων Καζαριάν καί Μαρτίνοφ τῆς Ἀνώτατης Σχολῆς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τῆς Συγκοινωνίας. Ἡ «περίπτωση» αὐτή δείχνει ὅτι μιά μερίδα σπουδαστῶν τῶν ἀνώτατων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων δέν πάει καί τόσο καλά, ὅτι πρόλαβε κιόλας νά σαπίσει μέσα της καθετί τό κομματικό, ὅτι ψυχικά οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἔχουν ξεκόψει ἀπό τό κόμμα μας καί γι' αὐτό ἀκριβῶς ψηφίζουν μέ εὐχαρίστηση ὑπέρ τῆς ἀν-

τιπολίτευσης. Νά μέ συγχωρεῖτε, σύντροφοι, ὅμως μέσα σέ κείνους πού ψήφισαν ὑπέρ τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ δέν ἔχουμε καί δέ μποροῦμε νά ἔχουμε ἀνθρώπους πού σάπισαν πέρα γιά πέρα ἀπό κομματική ἄποψη. Τέτιους ἀνθρώπους δέν ἔχουμε ἐμεῖς, σύντροφοι. Σέ μᾶς, στίς γραμμές μας δέν ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού θά μποροῦσαν νά ποῦν: «Τί ἔχουμε λοιπόν, διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ἤ διχτατορία τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος πάνω στό προλεταριάτο;». Αὐτή εἶναι μιά φράση τοῦ Μάρτοφ καί τοῦ Ντάν. Αὐτή εἶναι μιά φράση τῆς ἐφημερίδας «Ντνί»[7] τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί ἄν σέ σᾶς, στίς γραμμές σας, ἔχετε τέτιους ὑπερασπιστές, τότε τί ἀξία ἔχει ἡ θέση σας, σύντροφοι τῆς ἀντιπολίτευσης; Εἴτε λογουχάρη ἕνας ἄλλος σύντροφος, ὁ σύντροφος Μαρτίνοφ, πού νομίζει ὅτι ἡ ΚΕ πρέπει νά σιωπᾶ καί οἱ πυρῆνες ν' ἀποφασίζουν. Ἐσεῖς, ἡ ΚΕ, μπορεῖτε νά ἐκτελεῖτε, λέει, ἐκεῖνο πού ἀποφασίζουμε ἐμεῖς οἱ πυρῆνες. Στό κόμμα μας ὅμως ἔχουμε 50 χιλιάδες πυρῆνες. Ἄν ὅλοι αὐτοί οἱ πυρῆνες ἐπρόκειτο ν' ἀποφασίσουν λογουχάρη γιά τό ζήτημα τοῦ τελεσίγραφου τοῦ Κῶρζον, τότε δέ θά μπορούσαμε νά καταλήξουμε σέ ἀπόφαση οὔτε μέσα σέ δυό χρόνια. Αὐτό, ὅπως βλέπετε, εἶναι καθαρός, ὁλοκάθαρος ἀναρχο-μενσεβικισμός. Ἄν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού τάχουν χαμένα καί ἔχουν σαπίσει πέρα γιά πέρα ἀπό κομματική ἄποψη, βρίσκονται μέσα στή φράξια σας, τότε τί ἀξία ἔχει ἡ φράξια σας; (Φωνή: «Εἶναι μέλη τοῦ κόμματος;»).

Δυστυχῶς, ναί, εἶναι μέλη τοῦ κόμματος, μά ἐγώ εἶμαι ἕτοιμος γιά πάρω ὅλα τά μέτρα, γιά νά πάψουν τέτιοι ἄνθρωποι νά εἶναι μέλη τοῦ κόμματός μας. (Χειροκροτήματα). Εἶπα ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση ἐκφράζει τίς διαθέσεις καί τίς τάσεις τῶν μή προλεταριακῶν στοιχείων μέσα στό κόμμα καί ἔξω ἀπό τό κόμμα. Ἡ ἀντιπολίτευση, χωρίς νά τό καταλαβαίνει ἡ ἴδια, ἐξαπολύει τό αὐθόρμητο μικροαστικό στοιχεῖο. Ἡ φραξιονιστική δουλιά τῆς ἀντιπολίτευσης χύνει νερό στό μύλο τῶν ἐχθρῶν τοῦ κόμματός μας, στό μύλο ἐκείνων πού θέλουν νά ἀδυνατίσουν, ν' ἀνατρέψουν τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Αὐτό τό εἶπα χθές καί τό ἐπιβεβαιώνω καί σήμερα.

Ἴσως ὅμως θά θέλατε ν' ἀκούσετε κι ἄλλες, καί νέες μαρτυρίες. Δέν ἔχω ἀντίρρηση νά σᾶς προσφέρω κι αὐτή τήν εὐχαρίστηση ἀναφέροντας λογουχάρη τίς δηλώσεις τοῦ πολύ γνωστοῦ σας Στ. Ἰβάνοβιτς. Ποιός εἶναι ὁ Στ. Ἰβάνοβιτς; Εἶναι μενσεβίκος καί ἦταν ἄλλοτε μέλος τοῦ κόμματος, τότε πού μαζί μέ τούς μενσεβίκους ἀποτελούσαμε ἕνα κόμμα. Ἀργότερα εἶχε διαφωνήσει μέ τήν ΚΕ τῶν μενσεβίκων καί ἔγινε δεξιός μενσεβίκος. Οἱ δεξιοί μενσεβίκοι ὅμως εἶναι μιά ὁμάδα μενσεβίκων-ἐπεμβατιστῶν, πού γιά ἄμεσο ἀντικειμενικό σκοπό τους ἔχουν τήν ἀνατροπή τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἔστω καί μέ ξένα ὅπλα. Τό ὄργανό τους εἶναι ἡ «Ζαριά»[8]. Διευθυντής αὐτοῦ τοῦ ὀργάνου εἶναι ὁ Στ. Ἰβάνοβιτς. Τί στάση κρατᾶ αὐτός ὁ δεξιός μενσεβίκος ἀπέναντι στήν ἀντιπολίτευσή μας, τί πιστοποιητικό τῆς δίνει; Ἀκοῦστε:

> «Εἴμαστε εὐγνώμονες ἀπέναντι στήν ἀντιπολίτευση, γιατί ζωγράφισε μέ τόσο ζωντανά χρώματα τήν εἰκόνα τοῦ βρωμεροῦ ἠθικοῦ ὀχετοῦ, πού λέγεται ΚΚΡ. Τῆς εἴμαστε εὐγνώμονες, γιατί ἔδοσε ἕνα σοβαρό ἠθικό καί ὀργανωτικό χτύπημα στό ΚΚΡ. Τῆς εἴμαστε εὐγνώμονες, γιατί ἡ δουλιά της διευκολύνει τό ἔργο ὅλων ἐκείνων πού στήν ἀνατροπή τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας βλέπουν τόν ἀντικειμενικό σκοπό τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων».

Νά ἕνα πιστοποιητικό γιά σᾶς, σύντροφοι τῆς ἀντιπολίτευσης.

Τελειώνοντας τό λόγο μου, θά ἤθελα παρ' ὅλα αὐτά νά εὐχηθῶ στούς συντρόφους τῆς ἀντιπολίτευσης νά μήν κολήσει πολύ πάνω τους τό φίλημα αὐτό τοῦ Στ. Ἰβάνοβιτς. (Παρατεταμένα χειροκροτήματα).

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝ

Λόγος στό 2ο πανενωσιακό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ[9]
στίς 26 τοῦ Γενάρη 1924

Σύντροφοι! Ἐμεῖς οἱ κομμουνιστές εἴμαστε ἄνθρωποι μέ ἰδιαίτερη σύσταση. Εἴμαστε φτιαγμένοι ἀπό ξεχωριστό ὑλικό. Εἴμαστε ἐκεῖνοι, πού ἀποτελοῦμε τή στρατιά τοῦ μεγάλου προλετάριου στρατηλάτη, τή στρατιά τοῦ συντρόφου Λένιν. Δέν ὑπάρχει τίποτε τό ὑψηλότερο ἀπό τήν τιμή ν' ἀνήκεις σ' αὐτή τή στρατιά. Δέν ὑπάρχει τίποτε τό ὑψηλότερο ἀπό τόν τίτλο τοῦ μέλους τοῦ κόμματος, πού ἱδρυτής καί καθοδηγητής του εἶναι ὁ σύντροφος Λένιν. Δέ μπορεῖ ὁ καθένας νἆναι μέλος ἑνός τέτιου κόμματος. Δέ μπορεῖ ὁ καθένας ν' ἀντέξει στίς δοκιμασίες καί τίς μπόρες, πού συνδέονται μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους ἑνός τέτιου κόμματος. Παιδιά τῆς ἐργατικῆς τάξης, παιδιά τῆς ἀνέχειας καί τοῦ ἀγώνα, παιδιά ἀπίστευτων στερήσεων καί ἡρωικῶν προσπαθειῶν, νά ποιοί, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, πρέπει νἆναι μέλη ἑνός τέτιου κόμματος. Νά γιατί τό κόμμα τῶν λενινιστῶν, τό κόμμα τῶν κομμουνιστῶν ὀνομάζεται καί κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης.

ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΜΑΣ Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΛΕΝΙΝ ΜΑΣ ΠΑΡΑΓΓΕΙΛΕ ΝΑ ΚΡΑΤΑΜΕ ΨΗΛΑ ΚΑΙ ΝΑ ΦΥΛΑΜΕ ΚΑΘΑΡΟ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΤΙΤΛΟ ΤΟΥ ΜΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ. ΣΟΥ ΟΡΚΙΖΟΜΑΣΤΕ, ΣΥΝΤΡΟΦΕ ΛΕΝΙΝ, ΟΤΙ ΘΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΜΕ ΤΙΜΗ ΑΥΤΗ ΣΟΥ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ!

25 χρόνια ὁ σύντροφος Λένιν φρόντιζε καί ἀνάθρεφε τό κόμμα μας καί τόκαμε τό πιό γερό καί τό πιό ἀτσαλωμένο ἐργατικό κόμμα στόν κόσμο. Τά χτυπήματα τοῦ τσαρισμοῦ καί τῶν πραιτωριανῶν του, ἡ λύσσα τῶν ἀστῶν καί τῶν τσιφλικάδων, οἱ ἔνοπλες ἐπιθέσεις τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν, ἡ ἔνοπλη ἐπέμβαση τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας, οἱ ψευτιές καί οἱ συκοφαντίες τοῦ μυριόστομου ἀστικοῦ τύπου, ὅλοι αὐτοί οἱ σκορπιοί ἔπεφταν ἀδιάκοπα πάνω στό κόμμα μας ἐπί ἕνα τέταρτο τοῦ αἰώνα. Τό κόμμα μας ὅμως στεκόταν σάν βράχος, ἀποκρούοντας τά ἀμέτρητα χτυπήματα τῶν ἐχθρῶν κι ὁδηγώντας τήν ἐργατική τάξη μπροστά, πρός τή νίκη. Μέσα σέ σκληρές μάχες τό κόμμα μας σφυρηλάτησε τήν ἑνότητα καί τή συνοχή τῶν γραμμῶν του. Μέ τήν ἑνότητα καί τή συνοχή πέτυχε τή νίκη ἐνάντια στούς ἐχθρούς τῆς ἐργατικῆς τάξης.

ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΜΑΣ Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΛΕΝΙΝ ΜΑΣ ΠΑΡΑΓΓΕΙΛΕ ΝΑ ΦΥΛΑΜΕ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΑΣ ΣΑΝ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΤΩΝ ΜΑΤΙΩΝ ΜΑΣ. ΣΟΥ ΟΡΚΙΖΟΜΑΣΤΕ, ΣΥΝΤΡΟΦΕ ΛΕΝΙΝ, ΟΤΙ ΘΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΜΕ ΤΙΜΗ ΚΙ ΑΥΤΗ ΣΟΥ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ!

Βαριά κι ἀσήκωτη εἶναι ἡ μοίρα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Μαρτυρικά καί σκληρά τά βάσανα τῶν ἐργαζομένων. Δοῦλοι καί δουλοχτῆτες, δουλοπάροικοι καί φεουδάρχες, ἀγρότες καί τσιφλικάδες, ἐργάτες καί κεφαλαιοκράτες, καταπιεζόμενοι καί καταπιεστές, ἔτσι ἦταν φτιαγμένος ὁ κόσμος ἀπό ἀμνημόνευτα χρόνια, τέτιος παραμένει καί σήμερα στήν τεράστια πλειοψηφία τῶν χωρῶν. Δεκάδες κι ἑκατοντάδες φορές στό πέρασμα τῶν αἰώνων δοκίμασαν οἱ ἐργαζόμενοι νά ἀποτινάξουν τό ζυγό τῶν καταπιεστῶν καί νά γίνουν κύριοι τῆς τύχης τους. Κάθε φορά ὅμως ἀναγκάζονταν νά ὑποχωρήσουν, νικημένοι καί ντροπιασμένοι, κρύβοντας μές στήν ψυχή τους τήν προσβολή καί τήν ταπείνωση, τό μίσος καί τήν ἀπόγνωση, καί στρέφοντας τά βλέματά τους πρός τό μυστηριῶδη οὐρανό, ὅπου ἔλπιζαν νά βροῦν ἀπολύτρωση. Οἱ ἁλυσίδες τῆς σκλαβιᾶς ἔμεναν ἄθιχτες ἤ οἱ παλιές ἁλυσίδες ἀντικαθασταίνονταν μέ καινούργιες, τό ἴδιο βαριές καί ταπεινωτικές. Μόνο στή χώρα μας οἱ μάζες τῶν ἐργαζομένων, πού καταπιέζονταν καί ἀφανίζονταν, πέτυχαν νά ἀποτινάξουν τήν κυριαρχία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν κεφαλαιοκρατῶν καί νά ἐγκαθιδρύσουν στή θέση της τήν κυριαρχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Ξέρετε, σύντροφοι, καί ὅλος ὁ κόσμος σήμερα ἀναγνωρίζει, ὅτι τόν τιτάνιο αὐτόν ἀγώνα τόν καθοδηγοῦσε ὁ σύντροφος Λένιν καί τό κόμμα του. Τό μεγαλεῖο τοῦ Λένιν βρίσκεται, πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀκριβῶς στό ὅτι δημιούργησε τή Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ κι ἔδειξε ἔτσι ἔμπραχτα στίς καταπιεζόμενες μάζες ὅλου τοῦ κόσμου ὅτι ἡ ἐλπίδα γιά ἀπολύτρωση δέν ἔχει χαθεῖ, ὅτι ἡ κυριαρχία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν κεφαλαιοκρατῶν δέν εἶναι αἰώνια, ὅτι τό βασίλειο τῆς δουλιᾶς *μπορεῖ* νά δημιουργηθεῖ μέ τίς προσπάθειες τῶν ἴδιων τῶν ἐργαζομένων, ὅτι τό βασίλειο τῆς δουλιᾶς πρέπει νά δημιουργηθεῖ στή γῆ κι ὄχι στόν οὐρανό. Μ' αὐτό ἄναψε στίς καρδιές τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν ὅλου τοῦ κόσμου τή φλόγα τῆς ἐλπίδας γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους. Ἔτσι ἀκριβῶς ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι τό ὄνομα τοῦ Λένιν ἔγινε τό πιό ἀγαπημένο ὄνομα γιά τίς ἐργαζόμενες καί ἐκμεταλλευόμενες μάζες.

ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΜΑΣ Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΛΕΝΙΝ ΜΑΣ ΠΑΡΑΓΓΕΙΛΕ ΝΑ ΦΥΛΑΜΕ ΚΑΙ ΝΑ ΣΤΕΡΕΩΝΟΥΜΕ ΤΗ ΔΙΧΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ. ΣΟΥ ΟΡΚΙΖΟΜΑΣΤΕ, ΣΥΝΤΡΟΦΕ ΛΕΝΙΝ, ΟΤΙ ΔΕ ΘΑ ΛΥΠΗΘΟΥΜΕ ΤΙΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΜΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΜΕ ΤΙΜΗ ΚΙ ΑΥΤΗ ΣΟΥ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ!

Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δημιουργήθηκε στή χώρα μας πάνω στή βάση τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο καί τό σπουδαιότερο θεμέλιο τῆς δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ. Οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες δέ θά μποροῦσαν νά νικήσουν τούς κεφαλαιοκράτες καί τούς τσιφλικάδες χωρίς μιά τέτια συμμαχία. Οἱ ἐργάτες δέ θά μποροῦσαν νά νικήσουν τούς κεφαλαιοκράτες χωρίς τήν ὑποστήριξη τῶν ἀγροτῶν. Οἱ ἀγρότες δέ θά μποροῦσαν νά νικήσουν τούς τσιφλικάδες χωρίς τήν ἡγεσία τῶν ἐργατῶν. Αὐτό τό δείχνει ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στή χώρα μας. Ὁ ἀγώνας ὅμως γιά τή στερέωση τῆς Δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ θέλει ἀκόμα πολύ γιά νά τελειώσει, ὁ ἀγώνας αὐτός ἔχει πάρει μονάχα νέα μορφή. Πρωτύτερα ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν εἶχε τή μορφή τῆς στρατιωτικῆς συμμαχίας γιατί στρεφόταν ἐνάντια στόν Κολτσάκ καί τό Ντενίκιν. Τώρα ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν πρέπει νά πάρει τή μορφή τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας πόλης καί χωριοῦ, ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, γιατί στρέφεται ἐνάντια στόν ἔμπορο καί τόν κουλάκο, γιατί ἔχει σκοπό τόν ἀμοιβαῖο ἐφοδιασμό τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν μέ ὅλα τά ἀπαραίτητα. Ξέρετε ὅτι κανείς δέν ἐκπλήρωνε μέ τόση ἐπιμονή αὐτό τό καθῆκον, ὅπως ὁ σύντροφος Λένιν.

ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΜΑΣ Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΛΕΝΙΝ ΜΑΣ ΠΑΡΑΓΓΕΙΛΕ ΝΑ ΣΤΕΡΕΩΝΟΥΜΕ ΜΕ ΟΛΕΣ ΜΑΣ ΤΙΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ. ΣΟΥ ΟΡΚΙΖΟΜΑΣΤΕ, ΣΥΝΤΡΟΦΕ ΛΕΝΙΝ, ΟΤΙ ΘΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΜΕ ΤΙΜΗ ΚΙ ΑΥΤΗ ΣΟΥ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ!

Τό δεύτερο θεμέλιο τῆς Δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ εἶναι ἡ συμμαχία τῶν ἐργαζομένων τῶν ἐθνοτήτων τῆς χώρας μας. Ρῶσοι καί οὐκρανοί, μπασκίροι καί λευκορῶσοι

γεωργιανοί καί ἀζερμπαϊτζάνοι, ἀρμένηδες καί ντακεστάνοι, τατάροι καί κιργίζιοι, οὐζμπέκοι καί τουρκμένοι,—ὅλοι τους ἐνδιαφέρονται στόν ἴδιο βαθμό νά δυναμώσει ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ὄχι μόνο γιατί ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ἀπολυτρώνει τούς λαούς ἀπό τίς ἁλυσίδες καί τήν καταπίεση, ἀλλά καί γιατί οἱ λαοί αὐτοί, μέ τήν ἀπεριόριστη ἀφοσίωσή τους στή Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ, μέ τήν ἀπόφασή τους νά θυσιαστοῦν γι' αὐτήν ἀπολυτρώνουν τή Δημοκρατία μας τῶν Σοβιέτ ἀπό τίς μηχανοραφίες καί τίς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης. Νά γιατί ὁ σύντροφος Λένιν μᾶς μιλοῦσε ἀδιάκοπα γιά τήν ἀναγκαιότητα μιᾶς ἐθελοντικῆς συμμαχίας τῶν λαῶν τῆς χώρας μας, γιά τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἀδελφικῆς τους συνεργασίας μέσα στά πλαίσια τῆς Ἕνωσης τῶν Δημοκρατιῶν.

ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΜΑΣ Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΛΕΝΙΝ ΜΑΣ ΠΑΡΑΓΓΕΙΛΕ ΝΑ ΣΤΕΡΕΩΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΝΑ ΠΛΑΤΑΙΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ. ΣΟΥ ΟΡΚΙΖΟΜΑΣΤΕ, ΣΥΝΤΡΟΦΕ ΛΕΝΙΝ, ΟΤΙ ΘΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΜΕ ΤΙΜΗ ΚΙ ΑΥΤΗ ΣΟΥ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ!

Τό τρίτο θεμέλιο τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου εἶναι ὁ Κόκκινος Στρατός μας, ὁ Κόκκινος Στόλος μας. Ὁ Λένιν μᾶς ἔλεγε ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ ἀνάπαυλα, πού κερδίσαμε ἀπό τά κεφαλαιοκρατικά κράτη μπορεῖ νἆναι σύντομη. Ὁ Λένιν μᾶς τόνιζε ἐπανειλημμένα ὅτι τό δυνάμωμα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί ἡ καλυτέρευσή του εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα καθήκοντα τοῦ κόμματός μας. Τά γεγονότα, πού συνδέονται μέ τό τελεσίγραφο τοῦ Κῶρζον καί μέ τήν κρίση στή Γερμανία[10], ἐπιβεβαίωσαν ἀκόμα μιά φορά ὅτι ὁ Λένιν εἶχε δίκιο, ὅπως πάντα. Ἄς ὁρκιστοῦμε λοιπόν, σύντροφοι, ὅτι δέ θά λυπηθοῦμε δυνάμεις γιά νά δυναμώσουμε τόν Κόκκινο Στρατό μας, τόν Κόκκινο Στόλο μας.

Σάν πελώριος βράχος υψώνεται ή χώρα μας, περικυκλωμένη άπό τόν ώκεανό τών καπιταλιστικών κρατών. Κύματα πάνω σέ κύματα κυλοΰν καί χτυποΰν έπάνω της άπειλώντας νά τήν πνίξουν καί νά τήν καταποντίσουν. Μά ό βράχος στέκεται άτράνταχτος. Ποΰ βρίσκεται ή δύναμή του; Δέν είναι μόνο τό γεγονός ότι ή χώρα μας στηρίζεται στή συμμαχία τών έργατών καί τών άγροτών, ότι προσωποποιεί τή συμμαχία τών έλεύθερων έθνοτήτων, ότι τήν ύπερασπίζει τό ίσχυρό χέρι τοΰ Κόκκινου Στρατοΰ καί τοΰ Κόκκινου Στόλου. Ή δύναμη τής χώρας μας, ή στερεότητα καί ή σταθερότητά της συνίστανται στό ότι βρίσκει βαθιά συμπάθεια καί άκατάλυτη ύποστήριξη στίς καρδιές τών έργατών καί τών άγροτών όλου τοΰ κόσμου. Οί έργάτες καί οί άγρότες όλου τοΰ κόσμου θέλουν νά διαφυλάξουν τή δημοκρατία τών Σοβιέτ, σά βέλος, πού τόριξε μέ τό σίγουρο χέρι του ό σύντροφος Λένιν στό στρατόπεδο τών έχθρών, σά στήριγμα τών έλπίδων τους γιά τήν άπολύτρωση άπό τήν καταπίεση καί τήν έκμετάλλευση, σάν ένα σίγουρο φάρο, πού τούς φωτίζει τό δρόμο τής άπελευθέρωσης. Θέλουν νά τή διαφυλάξουν καί δέ θά έπιτρέψουν νά τήν καταστρέψουν οί τσιφλικάδες καί οί κεφαλαιοκράτες. Αύτοΰ βρίσκεται ή δύναμή μας. Αύτοΰ βρίσκεται ή δύναμη τών έργαζομένων όλων τών χωρών. Κι αύτοΰ πάλι ή άδυναμία τής άστικής τάξης όλου τοΰ κόσμου.

Ό Λένιν ποτέ δέν έβλεπε τή δημοκρατία τών Σοβιέτ σάν αύτοσκοπό. Τή θεωροΰσε πάντα σάν άπαραίτητο κρίκο γιά τό δυνάμωμα τοΰ έπαναστατικοΰ κινήματος στίς χώρες τής Δύσης καί τής 'Ανατολής, σάν άπαραίτητο κρίκο γιά νά διευκολυνθεί ή νίκη τών έργαζομένων όλου τοΰ κόσμου κατά τοΰ κεφαλαίου. Ό Λένιν ήξερε ότι μόνο μιά τέτια άντίληψη είναι σωστή, όχι μόνο άπό διεθνή άποψη, μά καί άπό τήν άποψη τής διαφύλαξης τής ίδιας τής δημοκρατίας τών Σοβιέτ. Ό Λένιν ήξερε ότι μόνο μ' αύτό τόν τρόπο μποροΰν νά φλογιστοΰν οί καρδιές τών έργαζομένων όλου τοΰ κόσμου γιά τίς άποφασιστικές μάχες τής άπελευθέρωσης. Νά γιατί αύτός ό μεγαλοφυέστερος άπό τούς μεγαλοφυείς άρχηγούς τοΰ προλεταριάτου τήν έπομένη κιόλας μέρα άπό τήν έγκαθίδρυση τής διχτατορίας τοΰ προλεταριάτου έβαλε τά θεμέλια τής Διεθνοΰς τών έργατών. Νά γιατί δέν κουραζόταν νά πλαταίνει καί νά στερεώνει τήν ένωση τών έργαζομένων όλου τοΰ κόσμου, τήν Κομμουνιστική Διεθνή.

Είδατε τίς μέρες αύτές ότι δεκάδες κι έκατοντάδες χιλιάδες έργαζόμενοι ήρθαν γιά προσκύνημα στή σωρό τοΰ συντρόφου Λένιν. Ύστερα άπό λίγον καιρό θά δείτε τούς άντιπροσώπους έκατομμυρίων έργαζομένων νά έρχονται γιά προσκύνημα στόν τάφο τοΰ συντρόφου Λένιν. Μπορείτε νά μήν άμφιβάλλετε ότι πίσω άπό τούς άντιπροσώπους τών έκατομμυρίων θά ξεχυθοΰν κατοπινά οί άντιπρόσωποι δεκάδων κι έκατοντάδων έκατομμυρίων άπ' όλες τίς άκρες τοΰ κόσμου γιά νά πιστοποιήσουν ότι ό Λένιν ήταν άρχηγός όχι μόνο τοΰ ρωσικοΰ προλεταριάτου, όχι μόνο τών έργατών τής Εύρώπης, όχι μονάχα τής άποικιακής 'Ανατολής, μά κι όλου τοΰ έργαζόμενου κόσμου πάνω στή γήινη σφαίρα.

ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΜΑΣ Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΛΕΝΙΝ ΜΑΣ ΠΑΡΑΓΓΕΙΛΕ ΝΑΜΑΣΤΕ ΠΙΣΤΟΙ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ. ΣΟΥ ΟΡΚΙΖΟΜΑΣΤΕ, ΣΥΝΤΡΟΦΕ ΛΕΝΙΝ, ΟΤΙ ΔΕ ΘΑ ΛΥΠΗΘΟΥΜΕ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΣΤΕΡΕΩΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΝΑ ΠΛΑΤΑΙΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, ΤΗΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗ!

Πράβντα», άρ. φύλλου 23.
30 τοΰ Γενάρη 1924.

ΓΙΑ ΤΟ ΛΕΝΙΝ

Λόγος στή βραδιά πού οργάνωσαν οἱ μαθητές τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τοῦ Κρεμλίνου στίς 28 τοῦ Γενάρη 1924

Σύντροφοι! Μοῦ εἴπανε, ὅτι ὀργανώσατε ἐδῶ μιά βραδιά ἀφιερωμένη σέ ἀναμνήσεις γιά τό Λένιν καί ὅτι μέ καλέσατε σάν ἕνα ἀπό τούς ὁμιλητές. Ὑποθέτω ὅτι δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά κάνω συνεχῆ ἔκθεση γιά τή δράση τοῦ Λένιν. Νομίζω ὅτι θἄταν καλύτερο νά περιοριστῶ ν' ἀναφέρω μιά σειρά γεγονότα, πού τονίζουν ὁρισμένα ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά τοῦ Λένιν, σάν ἀνθρώπου καί σάν πολιτικοῦ. Ἴσως νά μήν ὑπάρχει ἀνάμεσα στά γεγονότα αὐτά ἐσωτερική σύνδεση, ὅμως αὐτό δέ μπορεῖ νάχει ἀποφασιστική σημασία γιά ὅποιον θέλει νά σχηματίσει μιά γενική ἰδέα γιά τό Λένιν. Πάντως δέν ἔχω τή δυνατότητα σέ τούτη τήν περίπτωση νά σᾶς δόσω περισσότερα ἀπ' ὅσα ὑποσχέθηκα πιό πάνω.

ΑΗΤΟΣ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

Τό Λένιν τόν γνώρισα γιά πρώτη φορά τό 1903. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ γνωριμία αὐτή δέν ἦταν προσωπική, μά ἀπό μακριά, μέ ἀλληλογραφία. Ὅμως μοῦ ἄφησε μιά ἀνεξάλειπτη ἐντύπωση, πού δέν ἔσβησε ὅλο τόν καιρό πού δουλεύω στό κόμμα. Ἤμουνα τότε στήν ἐξορία, στή Σιβηρία.

Ἡ γνωριμία μέ τήν ἐπαναστατική δράση τοῦ Λένιν ἀπό τά τέλη τῆς τελευταίας δεκαετίας τοῦ 19ου αἰώνα καί ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τό 1901, ὕστερα ἀπό τήν ἔκδοση τῆς «Ἴσκρα»[11], μοῦ δημιούργησε τήν πεποίθηση ὅτι στό πρόσωπο τοῦ Λένιν ἔχουμε νά κάνουμε μ' ἕναν ἄνθρωπο ὄχι ἀπό τούς συνηθισμένους. Ἦταν τότε γιά μένα ὄχι ἕνας ἁπλός ἡγέτης τοῦ κόμματος, ἀλλά ὁ πραγματικός ἱδρυτής του, γιατί αὐτός καί μόνο αὐτός καταλάβαινε τή βαθύτερη οὐσία καί τίς ἐπείγουσες ἀνάγκες τοῦ κόμματός μας. Ὅταν τόν σύγκρινα μέ τούς ἄλλους ἡγέτες τοῦ κόμματός μας, μοῦ φαινόταν πάντα ὅτι οἱ συνεργάτες τοῦ Λένιν—ὁ Πλεχάνοφ, ὁ Μάρτοφ, ὁ Ἄξελροντ καί οἱ ἄλλοι—στέκονται ἕνα ὁλόκληρο κεφάλι πιό χαμηλά ἀπό τό Λένιν, καί ὅτι ὁ Λένιν, σέ σύγκριση μ' αὐτούς, δέν εἶναι ἁπλῶς ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες, μά ἡγέτης ἀνώτερου τύπου, ἀητός τῶν βουνῶν, πού δέ γνωρίζει τό φόβο στόν ἀγώνα καί πού ὁδηγεῖ θαρραλέα τό κόμμα μπροστά, μέσα ἀπό τούς ἀνεξερεύνητους δρόμους τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ἡ ἐντύπωση αὐτή εἶχε χαραχτεῖ τόσο βαθιά στήν ψυχή μου, πού ἔνιωσα τήν ἀνάγκη νά γράψω γι' αὐτόν σ' ἕνα στενό φίλο μου πού ἦταν τότε ἐκπατρισμένος καί νά τοῦ ζητήσω τή γνώμη του. Σέ λίγον καιρό, ὅταν βρισκόμουν κιόλας ἐξορία στή Σιβηρία—ἦταν στά τέλη τοῦ 1903—πῆρα μιά ἐνθουσιαστική ἀπάντηση ἀπό τό φίλο μου κι ἕνα ἁπλό, ἀλλά βαθύ σέ περιεχόμενο γράμμα τοῦ Λένιν πού, ὅπως ἀποδείχθηκε ἀργότερα, ὁ φίλος μου τοῦ εἶχε δείξει τό γράμμα μου. Τό γράμμα τοῦ Λένιν ἦταν σχετικά μικρό, μά ἔκανε μιά τολμηρή καί ἄφοβη κριτική στήν πραχτική δράση τοῦ κόμματός μας καί περιεῖχε μιά ἐξαιρετικά σαφῆ καί συνοπτική ἔκθεση ὅλου τοῦ σχεδίου δουλιᾶς τοῦ κόμματος στήν ἀμέσως ἑπόμενη περίοδο. Μόνο ὁ Λένιν ἤξερε νά γράφει γιά τά

πιό μπερδεμένα πράγματα τόσο άπλά καί καθαρά, τόσο συνοπτικά καί τολμηρά έτσι πού ή κάθε φράση δέ μιλᾶ, μά πυροβολεῖ. Τό άπλό καί τολμηρό αὐτό γράμμα στέριωσε ἀκόμα περισσότερο τήν πεποίθησή μου, ὅτι ἔχουμε στό πρόσωπο τοῦ Λένιν τόν ἀητό τῶν βουνῶν τοῦ κόμματός μας. Δέ μπορῶ νά συγχωρήσω στόν ἑαυτό μου ὅτι, ἀπό συνήθεια παλιοῦ παράνομου ἀγωνιστῆ, ἔκαψα αὐτό τό γράμμα τοῦ Λένιν, ὅπως καί πολλά ἄλλα γράμματα.

Ἀπό τότε ἄρχισε ἡ γνωριμία μου μέ τό Λένιν.

ΣΕΜΝΟΤΗΤΑ

Γιά πρώτη φορά συναντήθηκα μέ τό Λένιν τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 στή συνδιάσκεψη τῶν μπολσεβίκων τοῦ Τάμερφορς (Φιλανδία). Περίμενα νά δῶ τόν ἀητό τῶν βουνῶν τοῦ κόμματός μας, τό μεγάλο ἄνθρωπο, μεγάλο ὄχι μονάχα πολιτικά, μά, ἄν θέλετε, καί σωματικά, γιατί μέσα στή φαντασία μου εἶχα πλάσει τό Λένιν σά γίγαντα, μεγαλόσωμο καί ἐπιβλητικό. Ποιά ἦταν ὅμως ἡ ἀπογοήτευσή μου ὅταν εἶδα ἕναν ἄνθρωπο ἀπό τούς πιό συνηθισμένους, μέ ἀνάστημα κάτω ἀπό τό μέτριο, πού δέ διέφερε καθόλου, κυριολεχτικά καθόλου, ἀπό τούς κοινούς θνητούς...

Εἶναι καθιερωμένο ὁ «μεγάλος ἄνθρωπος» ν' ἀργεῖ συνήθως στίς συνεδριάσεις, γιά νά περιμένουν τά μέλη τῆς συνεδρίασης μέ χτυποκάρδι τήν ἐμφάνισή του καί μόλις φανεῖ ὁ μεγάλος ἄνθρωπος νά προειδοποιοῦν: «Σσσς... ἡσυχία... ἔρχεται». Αὐτή ἡ ἐθιμοτυπία δέ μοῦ φαινόταν περιττή, γιατί δημιουργεῖ ἐντύπωση καί ἐμπνέει σεβασμό. Ποιά ἦταν ὅμως ἡ ἀπογοήτευσή μου ὅταν ἔμαθα ὅτι ὁ Λένιν εἶχε ἔρθει στή συνεδρίαση πρίν ἀπό τούς ἀντιπροσώπους καί χωμένος κάπου ἐκεῖ σέ μιά γωνιά, εἶχε ἀνοίξει μέ τόν πιό ἁπλό τρόπο τήν πιό κοινή κουβέντα μέ τούς πιό κοινούς ἀντιπροσώπους τῆς συνδιάσκεψης. Δέ σᾶς κρύβω, ὅτι αὐτό μοῦ φάνηκε τότε σάν μιά κάποια παράβαση ὁρισμένων ἀπαραίτητων κανόνων.

Μονάχα ἀργότερα κατάλαβα, ὅτι αὐτή ἡ ἁπλότητα καί ἡ σεμνότητα τοῦ Λένιν, ἡ τάση του νά μένει ἀπαρατήρητος ἤ πάντως νά μή χτυπᾶ στά μάτια καί νά μή ὑπογραμμίζει τήν ὑψηλή θέση του—ὅτι αὐτό τό χαρακτηριστικό ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς πιό δυνατές πλευρές τοῦ Λένιν, νέου ἀρχηγοῦ νέων μαζῶν, τῶν ἁπλῶν καί συνηθισμένων μαζῶν, τῶν βαθύτατων «κάτω στρωμάτων» τῆς ἀνθρωπότητας.

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ

Ἀξιοσημείωτοι ἦταν δυό λόγοι πού ἔβγαλε ὁ Λένιν σ' αὐτή τή συνδιάσκεψη: γιά τήν τρέχουσα κατάσταση καί γιά τό ἀγροτικό ζήτημα. Δυστυχῶς δέν διασώθηκαν. Ἦταν λόγοι ἐμπνευσμένοι, πού προκάλεσαν θύελλα ἐνθουσιασμοῦ σ' ὅλη τή συνδιάσκεψη. Ἀσυνήθιστη δύναμη πειστικότητας, ἁπλότητα καί σαφήνεια ἐπιχειρηματολογίας, φράσεις σύντομες καί κατανοητές ἀπ' ὅλους, ἔλλειψη πόζας καί χειρονομιῶν πού ζαλίζουν, φράσεις ὄχι πομπώδεις πού ἐπιζητοῦν νά προκαλέσουν ἐντύπωση—ὅλα αὐτά ξεχώριζαν κατά τρόπο ὠφέλιμο τούς λόγους τοῦ Λένιν ἀπό τούς λόγους τῶν συνηθισμένων «κοινοβουλευτικῶν» ρητόρων.

Τότε ὅμως δέ μέ αἰχμαλώτισε αὐτή ἡ πλευρά τῶν λόγων τοῦ Λένιν. Μέ αἰχμαλώτισε ἡ ἀκατανίκητη ἐκείνη δύναμη λογικῆς τῶν λόγων τοῦ Λένιν, πού ναί μέν εἶναι κάπως ξηρή, ὅμως ἀπό τό ἄλλο μέρος καταχτᾶ πέρα γιά πέρα τό ἀκροατήριο, τό ἠλεκτρίζει σιγά-σιγά καί ἔπειτα τό αἰχμαλωτίζει, ὅπως λέν, ὁλοκληρωτικά. Θυμᾶμαι πῶς

έκφράζονταν τότε πολλοί άπό τούς άντιπροσώπους: «Ἡ λογική στούς λόγους τοῦ Λένιν μοιάζει μέ πανίσχυρα πλοκάμια, πού σέ σφίγγουν σάν τανάλια άπ' ὅλες τίς μεριές καί δέ μπορεῖς νά ξεφύγεις άπό τ' άγκάλιασμά τους: ἤ παραδίνεσαι, ἤ μπορεῖς νά εἶσαι βέβαιος γιά τήν ὁλοκληρωτική σου ἧττα».

Νομίζω ὅτι αὐτή ἡ ἰδιότητα στούς λόγους τοῦ Λένιν άποτελεῖ τήν πιό δυνατή πλευρά τῆς ρητορικῆς του τέχνης.

ΧΩΡΙΣ ΚΛΑΨΕΣ

Γιά δεύτερη φορά συνάντησα τό Λένιν τό 1906 στό Συνέδριο τῆς Στοκχόλμης τοῦ κόμματός μας[12]. Εἶναι γνωστό ὅτι στό συνέδριο αὐτό οἱ μπολσεβίκοι ἔμειναν μειοψηφία, ἡττήθηκαν. Τότε εἶδα γιά πρώτη φορά τό Λένιν στό ρόλο τοῦ ἡττημένου. Δέν ἔμοιαζε καθόλου μά καθόλου μέ τούς άρχηγούς πού άρχίζουν νά μοιρολογοῦν καί νά άποθαρρύνονται ὕστερα άπό μιά ἧττα. Ἀντίθετα, ἡ ἧττα εἶχε μετατρέψει τό Λένιν σέ συμπυκνωτή ένέργειας, πού έμψύχωνε τούς ὀπαδούς του γιά νέες μάχες, γιά τή μελλοντική νίκη. Μιλῶ γιά ἧττα τοῦ Λένιν. Μά τί εἶδους ἧττα ἦταν αὐτή; Ἔφτανε νά ρίξει κανείς μιά ματιά στούς άντιπάλους τοῦ Λένιν, τούς νικητές τοῦ Συνεδρίου τῆς Στοκχόλμης—τόν Πλεχάνοφ, τόν Ἄξελροντ, τό Μάρτοφ καί τούς ἄλλους: πολύ λίγο ἔμοιαζαν μέ πραγματικούς νικητές, γιατί ὁ Λένιν μέ τήν άμείλιχτη κριτική του κατά τοῦ μενσεβικισμοῦ, δέν τούς εἶχε άφήσει, ὅπως λένε, σέ χλωρό κλαρί. Θυμᾶμαι πῶς έμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι-άντιπρόσωποι, μαζεμένοι ὁ ἕνας κοντά στόν ἄλλο, κοιτούσαμε τό Λένιν, ζητώντας τή συμβουλή του. Στούς λόγους ὁρισμένων άντιπροσώπων διαφαινόταν κούραση καί άποθάρρυνση. Θυμᾶμαι ὅτι ὁ Λένιν, άπαντώντας σ' αὐτούς τούς λόγους, μουρμούριζε δηκτικά μέσα άπό τά σφιγμένα δόντια του: «Μή μοιρολογᾶτε, σύντροφοι, θά νικήσουμε στά σίγουρα, γιατί ἔχουμε δίκιο». Μίσος πρός τούς κλαψιάρηδες διανοούμενους, πίστη στίς δυνάμεις μας, πίστη στή νίκη, νά τί μᾶς ἔλεγε τότε ὁ Λένιν. Ἔνιωθες ὅτι ἡ ἧττα τῶν μπολσεβίκων εἶναι προσωρινή, ὅτι οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά νικήσουν στό κοντινό μέλλον.

«Νά μή μοιρολογᾶς σέ περίπτωση ἧττας», αὐτό εἶναι άκριβῶς τό ἰδιαίτερο έκεῖνο χαρακτηριστικό στή δράση τοῦ Λένιν, πού τόν βοηθοῦσε νά συσπειρώνει γύρω του ἕνα στρατό άπεριόριστα άφοσιωμένο καί γεμάτο πίστη στίς δυνάμεις του.

ΧΩΡΙΣ ΞΙΠΑΣΙΑ

Στό έπόμενο συνέδριο, τό 1907, στό Λονδίνο[13] οἱ μπολσεβίκοι βγῆκαν νικητές. Τότε εἶδα γιά πρώτη φορά τό Λένιν στό ρόλο τοῦ νικητῆ. Συνήθως ἡ νίκη ζαλίζει ὁρισμένους άρχηγούς, τούς κάνει ψηλομύτες καί ξιπασμένους. Τίς περισσότερες φορές σέ τέτιες περιπτώσεις άρχίζουν νά πανηγυρίζουν γιά τή νίκη καί νά έπαναπαύονται στίς δάφνες. Ὁ Λένιν ὅμως δέν ἔμοιαζε οὔτε στό έλάχιστο μέ τέτιους άρχηγούς. Ἀντίθετα, ὕστερα άπό τή νίκη γινόταν έξαιρετικά ἄγρυπνος καί προσεχτικός. Θυμᾶμαι πώς ὁ Λένιν έξηγοῦσε τότε μέ έπιμονή στούς άντιπροσώπους: «Πρῶτα άπ' ὅλα δέν πρέπει νά μᾶς συνεπαίρνει ἡ νίκη καί νά ξιπαζόμαστε. Δεύτερο πρέπει νά κατοχυρώσουμε τή νίκη πού κερδίσαμε. Τρίτο πρέπει νά άποτελειώσουμε τόν άντίπαλο, γιατί ἔχει μόνο ἡττηθεῖ καί πολύ άπέχουμε άπό τό νά τόν ἔχουμε άποτελειώσει». Μέ δηκτικότητα είρωνευόταν τούς άντιπροσώπους

ἐκείνους, πού βεβαίωναν ἐπιπόλαια ὅτι «πάει πιά, τελειώσαμε μέ τούς μενσεβίκους». Δέ δυσκολεύτηκε ν' ἀποδείξει ὅτι οἱ μενσεβίκοι ἔχουν ἀκόμα ρίζες μέσα στό ἐργατικό κίνημα, ὅτι πρέπει νά τούς πολεμᾶμε μέ τέχνη, ἀποφεύγοντας μέ κάθε τρόπο τήν ὑπερεκτίμηση τῶν δυνάμεών μας καί ἰδιαίτερα τήν ὑποτίμηση τῶν δυνάμεων τοῦ ἀντιπάλου.

«Νά μή ξιπαζόμαστε ἀπό τή νίκη» αὐτό ἦταν τό ἰδιαίτερο γνώρισμα τοῦ χαρακτήρα τοῦ Λένιν, πού τόν βοηθοῦσε νά ζυγίζει νηφάλια τίς δυνάμεις τοῦ ἀντίπαλου καί νά προφυλάει τό κόμμα ἀπό πιθανές ἐκπλήξεις.

ΠΡΟΣΗΛΩΣΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ

Οἱ ἀρχηγοί τῶν κομμάτων δέ μποροῦν νά μή δίνουν προσοχή στή γνώμη τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματός τους. Ἡ πλειοψηφία εἶναι μιά δύναμη, πού ὁ ἀρχηγός δέ μπορεῖ νά μή τήν ὑπολογίζει. Ὁ Λένιν τό καταλάβαινε αὐτό ὄχι λιγότερο ἀπό κάθε ἄλλο ἡγέτη ἑνός κόμματος. Ὁ Λένιν ὅμως δέν ἔγινε ποτέ αἰχμάλωτος τῆς πλειοψηφίας· ἰδιαίτερα ὅταν αὐτή ἡ πλειοψηφία δέ στηριζόταν σέ ἀρχές. Ὑπῆρξαν στιγμές στήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας πού ἡ γνώμη τῆς πλειοψηφίας ἤ τά στιγμιαῖα συμφέροντα τοῦ κόμματος ἔρχονταν σέ σύγκρουση μέ τά βασικά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου. Σέ τέτιες περιπτώσεις ὁ Λένιν, χωρίς νά χάνεται σέ σκέψεις τασσόταν ἀποφασιστικά ὑπέρ τῶν ἀρχῶν καί ἐνάντια στήν πλειοψηφία τοῦ κόμματος. Κάτι παραπάνω, σέ τέτιες περιπτώσεις δέ φοβόταν νά τά βάλει κυριολεχτικά μόνος του μέ ὅλους, λογαριάζοντας, ὅπως ἔλεγε συχνά, ὅτι «ἡ πολιτική ἀρχῶν εἶναι ἡ μοναδικά σωστή πολιτική».

Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή εἶναι πολύ χαρακτηριστικά τά δυό παρακάτω γεγονότα:

Πρῶτο γεγονός. Περίοδος 1909-1911, τότε πού τό κόμμα ἡττημένο ἀπό τήν ἀντεπανάσταση βρισκόταν σέ πλήρη ἀποσύνθεση. Ἦταν μιά περίοδος ἔλλειψης ἐμπιστοσύνης πρός τό κόμμα, περίοδος πού ὄχι μόνο οἱ διανοούμενοι ἀλλά καί ἕνα μέρος τῶν ἐργατῶν ἔφευγε μαζικά ἀπό τό κόμμα, περίοδος ἄρνησης τῆς παράνομης δουλιᾶς, περίοδος διάλυσης καί χάους. Ὄχι μονάχα οἱ μενσεβίκοι, ἀλλά καί οἱ μπολσεβίκοι παρουσίαζαν τότε μιά ὁλόκληρη σειρά ἀπό ὁμάδες καί ρεύματα, ἀποσπασμένα στό μεγαλύτερο μέρος τους ἀπό τό ἐργατικό κίνημα. Εἶναι γνωστό ὅτι σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν περίοδο γεννήθηκε ἡ ἰδέα νά διαλυθεῖ πέρα γιά πέρα ἡ παράνομη ὀργάνωση καί νά ὀργανωθοῦν οἱ ἐργάτες σ' ἕνα νόμιμο φιλελεύθερο, στολιπινικό κόμμα. Ὁ Λένιν ἦταν τότε ὁ μόνος, πού δέν ὑπόκυψε στή γενική ἐπιδημία καί κράτησε ψηλά τή σημαία τῆς κομματικότητας συγκεντρώνοντας μέ καταπληχτική ὑπομονή καί πρωτάκουστη ἐπιμονή τίς σκόρπιες καί χτυπημένες δυνάμεις τοῦ κόμματος, παλαίβοντας ἐνάντια στά κάθε λογῆς ἀντικομματικά ρεύματα μέσα στό ἐργατικό κίνημα καί ὑπερασπίζοντας τήν κομματικότητα μέ ἀπαράμιλλο θάρρος καί πρωτοφανέρωτη ἐπιμονή.

Εἶναι γνωστό ὅτι ἀπ' αὐτό τόν ἀγώνα ὑπέρ τῆς κομματικότητας βγῆκε ἀργότερα νικητής ὁ Λένιν.

Δεύτερο γεγονός. Περίοδος 1914-1917, τότε πού ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος βρισκόταν στό ἀποκορύφωμά του, τότε πού ὅλα ἤ σχεδόν ὅλα τά σοσιαλδημοκρατικά καί σοσιαλιστικά κόμματα, ὑπόκυψαν στή γενική πατριωτική μέθη καί μπῆκαν στήν ὑπηρεσία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ τῆς πατρίδας τους. Ἦταν ἡ περίοδος, πού ἡ 2η Διεθνής ὑπέστειλε τίς σημαῖες της μπροστά στό κεφάλαιο, πού

μπροστά στό κύμα τοῦ σωβινισμοῦ δέν ἄντεξαν ἀκόμα καί ἄνθρωποι σάν τόν Πλεχάνοφ, τόν Καούτσκι, τό Γκέντ καί ἄλλους. Ὁ Λένιν ἦταν τότε ὁ μόνος ἤ σχεδόν ὁ μόνος, πού ξεσήκωσε ἕνα ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στό σοσιαλ-σωβινισμό καί τό σοσιαλ-πασιφισμό, πού ξεσκέπασε τήν προδοσία τῶν διάφορων Γκέντ καί Καούτσκι καί στιγμάτισε τό μεσοβέζικο χαρακτήρα τῶν ἑρμαφρόδιτων «ἐπαναστατῶν». Ὁ Λένιν καταλάβαινε πολύ καλά ὅτι τόν ἀκολουθεῖ μιά ἀσήμαντη μειοψηφία, αὐτό ὅμως δέν εἶχε ἀποφασιστική σημασία γι' αὐτόν, γιατί ἤξερε ὅτι ἡ μόνη σωστή πολιτική, πού τῆς ἀνήκει τό μέλλον εἶναι ἡ πολιτική τοῦ συνεπῆ διεθνισμοῦ, γιατί ἤξερε ὅτι ἡ πολιτική ἀρχῶν εἶναι ἡ μοναδική σωστή πολιτική.

Εἶναι γνωστό ὅτι κι ἀπ' αὐτό τόν ἀγώνα γιά τή νέα Διεθνῆ ὁ Λένιν βγῆκε νικητής.

«Ἡ πολιτική ἀρχῶν εἶναι ἡ μόνη σωστή πολιτική»—αὐτή εἶναι ἡ διατύπωση μέ τήν ὁποία ὁ Λένιν κυρίευε ἐξ ἐφόδου νέες «ἀπόρθητες» θέσεις, καί καταχτοῦσε ὑπέρ τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ τά καλύτερα στοιχεῖα τοῦ προλεταριάτου.

ΠΙΣΤΗ ΣΤΙΣ ΜΑΖΕΣ

Οἱ θεωρητικοί καί οἱ ἀρχηγοί τῶν κομμάτων, πού ξέρουν τήν ἱστορία τῶν λαῶν καί πού μελέτησαν τήν ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος, προσβάλλονται κάποτε ἀπό μιά ἄσχημη ἀρρώστια. Ἡ ἀρρώστια αὐτή ὀνομάζεται λαοφοβία, δυσπιστία στίς δημιουργικές ἱκανότητες τῶν μαζῶν. Πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος γεννιέται κάποτε κάποιος ἀριστοκρατισμός τῶν ἀρχηγῶν ἀπέναντι στίς μάζες, πού δέν ἔχουν τήν πεῖρα ἀπό τήν ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων, μά πού εἶναι προορισμένες νά

γκρεμίσουν τό παλιό καί νά χτίσουν τό καινούργιο. Ὁ φόβος ὅτι μπορεῖ νά ξαπολυθοῦν οἱ στοιχειακές δυνάμεις, ὅτι οἱ μάζες μπορεῖ «νά γκρεμίσουν περισσότερα ἀπ' ὅσα χρειάζεται», ἡ ἐπιθυμία νά παίξουν τό ρόλο παραμάνας, πού προσπαθεῖ νά διδάξει τίς μάζες ἀπό τά βιβλία, μά πού δέ θέλει νά διδαχτεῖ ἀπό τίς μάζες—αὐτή εἶναι ἡ βάση τοῦ ἀριστοκρατισμοῦ αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Ὁ Λένιν ἦταν ἀκριβῶς ὁ ἀντίποδας αὐτῶν τῶν ἀρχηγῶν. Ἐγώ δέν ξέρω κανένα ἄλλο ἐπαναστάτη, πού νά πίστευε τόσο βαθιά ὅσο ὁ Λένιν στίς δημιουργικές δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου καί στήν τάση τοῦ ταξικοῦ του ἐνστίκτου πρός τόν ἐπαναστατικό σκοπό. Ἐγώ δέν ξέρω κανένα ἄλλο ἐπαναστάτη πού νά ἤξερε νά μαστιγώνει τόσο ἀμείλιχτα, ὅπως ὁ Λένιν, τούς αὐτοϊκανοποιημένους κριτικούς τοῦ «χάους τῆς ἐπανάστασης» καί τῶν «βακχικῶν ὀργίων τῆς αὐτοδύναμης δράσης τῶν μαζῶν». Θυμᾶμαι ὅτι σέ μιά συζήτηση, ἀπαντώντας στήν παρατήρηση κάποιου συντρόφου ὅτι «ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση πρέπει νά ἀποκατασταθεῖ ὁμαλή τάξη», ὁ Λένιν ἀπάντησε σαρκαστικά: «Εἶναι λυπηρό ὅταν οἱ ἄνθρωποι, πού θέλουν νά εἶναι ἐπαναστάτες, ξεχνοῦν ὅτι ἡ πιό ὁμαλή τάξη στήν ἱστορία, εἶναι ἡ τάξη τῆς ἐπανάστασης».

Ἔτσι ἐξηγεῖται καί ἡ περιφρονητική στάση τοῦ Λένιν ἀπέναντι σ' ὅλους ἐκείνους πού προσπαθοῦσαν νά βλέπουν τίς μάζες ἀφ' ὑψηλοῦ καί νά τίς διδάσκουν ἀπ' τά βιβλία. Ἔτσι ἐξηγεῖται καί ἡ ἀκούραστη προτροπή τοῦ Λένιν: νά διδασκόμαστε ἀπό τίς μάζες, νά πιάνουμε γερά τό νόημα τῆς δράσης τους, νά μελετᾶμε προσεχτικά τήν πραχτική πεῖρα τῆς πάλης τῶν μαζῶν.

Πίστη στίς δημιουργικές δυνάμεις τῶν μαζῶν—αὐτό εἶναι ἀκριβῶς τό ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό στή δράση τοῦ Λένιν, πού τοῦ ἔδινε τή δυνατότητα νά πιάνει γερά τό

νόημα τοῦ αὐθόρμητου στοιχείου καί νά τό κατευθύνει στό δρόμο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

ΜΕΓΑΛΟΦΥΪΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Ὁ Λένιν ἦταν γεννημένος γιά τήν ἐπανάσταση. Ἦταν πραγματικά ἡ μεγαλοφυΐα τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκρήξεων καί ὁ μεγαλύτερος μάστορας τῆς ἐπαναστατικῆς καθοδήγησης. Ποτέ δέν ἔνιωθε τόν ἑαυτό του τόσο ἐλεύθερο καί χαρούμενο, ὅσο σέ μιά ἐποχή ἐπαναστατικῶν κλονισμῶν. Μ' αὐτό δέ θέλω νά πῶ καθόλου ὅτι ὁ Λένιν ἐπιδοκίμαζε μέ τόν ἴδιο τρόπο κάθε ἐπαναστατικό κλονισμό ἤ ὅτι πάντα καί σέ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες ἦταν ὑπέρ τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκρήξεων. Καθόλου. Θέλω μόνο νά πῶ ὅτι ποτέ ἡ μεγαλοφυής διορατικότητα τοῦ Λένιν δέν ἐκδηλωνόταν τόσο ὁλοκληρωμένα καί καθαρά, ὅσο τόν καιρό τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκρήξεων. Τίς μέρες τῶν ἐπαναστατικῶν στροφῶν ἄνθιζε κυριολεχτικά, γινόταν ὀξυδερκής, μάντευε τήν κίνηση τῶν τάξεων καί τά πιθανά ζίκ-ζάκ τῆς ἐπανάστασης, λές καί τά διάβαζε μέσα στήν παλάμη του. Δέ λένε τοῦ κάκου στούς κομματικούς μας κύκλους ὅτι «ὁ Ἰλίτς ξέρει νά κολυμπᾶ στά κύματα τῆς ἐπανάστασης, ὅπως τό ψάρι στό νερό».

Ἔτσι ἐξηγεῖται καί ἡ «καταπληχτική» σαφήνεια στά συνθήματα ταχτικῆς καί ἡ «ἰλιγγιώδης» τόλμη στά ἐπαναστατικά σχέδια τοῦ Λένιν.

Θυμᾶμαι δυό ἐξαιρετικά χαραχτηριστικά γεγονότα πού ὑπογραμμίζουν αὐτή τήν ἰδιότητα τοῦ Λένιν.

Πρῶτο γεγονός. Ἦταν ἡ περίοδος πρίν ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη, τότε πού ἑκατομμύρια ἐργάτες, ἀγρότες καί φαντάροι, πιεζόμενοι ἀπό τήν κρίση στά μετόπισθεν καί στό μέτωπο, ζητοῦσαν εἰρήνη καί λευτεριά, τότε πού οἱ στρατηγοί καί ἡ ἀστική τάξη προετοίμαζαν στρατιωτική διχτατορία γιά νά διεξαγάγουν «τόν πόλεμο ὥς τό τέλος», τότε πού ὅλη ἡ λεγόμενη «κοινή γνώμη», ὅλα τά λεγόμενα «σοσιαλιστικά κόμματα» ἦταν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, πού τούς ἀποκαλοῦσαν «γερμανούς κατασκόπους», τότε πού ὁ Κερένσκι προσπαθοῦσε —καί ἐνμέρει τό κατόρθωσε— νά ρίξει τό Κόμμα τῶν Μπολσεβίκων στήν παρανομία, τότε πού οἱ ἰσχυρές καί πειθαρχημένες ἀκόμα στρατιές τοῦ αὐστρογερμανικοῦ συνασπισμοῦ ἔστεκαν ἀντιμέτωπες στίς κουρασμένες καί διαλυμένες στρατιές μας καί πού οἱ «σοσιαλιστές» τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης μακάριοι συγκροτοῦσαν συνασπισμό μέ τίς κυβερνήσεις τους γιά τήν διεξαγωγή «τοῦ πολέμου ὥς τήν τελική νίκη»...

Τί σήμαινε νά σηκώσεις ἐξέγερση σέ μιά τέτια στιγμή; Νά σηκώσεις ἐξέγερση μέσα σέ τέτιες συνθῆκες σήμαινε νά τά παίζεις ὅλα γιά ὅλα. Ὁ Λένιν ὅμως δέ φοβόταν νά ριψοκινδυνεύει, γιατί ἤξερε, ἔβλεπε μέ τό διορατικό του μάτι, ὅτι ἡ ἐξέγερση εἶναι ἀναπόφευχτη, ὅτι ἡ ἐξέγερση θά νικήσει, ὅτι ἡ ἐξέγερση στή Ρωσία θά προετοιμάσει τό τέλος τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ὅτι ἡ ἐξέγερση στή Ρωσία θ' ἀναταράξει τίς βασανισμένες μάζες τῆς Δύσης, ὅτι ἡ ἐξέγερση στή Ρωσία θά μετατρέψει τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο σέ ἐμφύλιο πόλεμο, ὅτι ἡ ἐξέγερση θά φέρει τή Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ, ὅτι ἡ Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ θά χρησιμεύσει σάν προπύργιο γιά τό ἐπαναστατικό κίνημα ὅλου τοῦ κόσμου.

Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ἐπαναστατική αὐτή πρόβλεψη τοῦ Λένιν πραγματοποιήθηκε ἀργότερα μέ πρωτοφανέρωτη ἀκρίβεια.

Δεύτερο γεγονός. Ἦταν οἱ πρῶτες μέρες ὕστερα ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη, τότε πού τό Συμβού-

λιο τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ προσπαθοῦσε ν' ἀναγκάσει ἕνα στασιαστή στρατηγό, τόν ἀνώτατο διοικητή τῶν ἐνόπλων δυνάμεων Ντουχόνιν, νά σταματήσει τίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις καί ν' ἀρχίσει διαπραγματεύσεις γιά ἀνακωχή μέ τούς γερμανούς. Θυμᾶμαι ὅτι ὁ Λένιν, ὁ Κριλένκο (ὁ μελλοντικός ἀνώτατος διοικητής τῶν ἐνόπλων δυνάμεων) καί ἐγώ πήγαμε στό Γενικό Ἐπιτελεῖο στήν Πετρούπολη γιά νά διαπραγματευθοῦμε τηλεφωνικά μέ τόν Ντουχόνιν. Ἡ στιγμή ἦταν γεμάτη ἀγωνία. Ὁ Ντουχόνιν καί τό Ἐπιτελεῖο ἀρνήθηκαν κατηγορηματικά νά ἐκτελέσουν τή διαταγή τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ. Τά διοικητικά στελέχη τοῦ στρατοῦ βρίσκονταν ὁλοκληρωτικά στά χέρια τοῦ Ἐπιτελείου. Ὅσο γιά τούς φαντάρους, ἦταν ἄγνωστο τί θά ἔλεγε αὐτός ὁ στρατός τῶν 14 ἑκατομμυρίων, ὁ ὑποταγμένος στίς λεγόμενες στρατιωτικές ὀργανώσεις πού οἱ διαθέσεις τους ἦταν ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Στήν ἴδια τήν Πετρούπολη, ὅπως εἶναι γνωστό, ὡρίμαζε τότε ἡ ἐξέγερση τῶν γιοῦνκερς. Ἐκτός ἀπ' αὐτό ὁ Κερένσκι βάδιζε μέ στρατό ἐνάντια στήν Πετρούπολη. Θυμᾶμαι πώς ὕστερα ἀπό μιά μικρή σιωπή μπροστά στό τηλέφωνο, τό πρόσωπο τοῦ Λένιν φωτίστηκε ἀπό μιά ἀσυνήθιστη λάμψη. Ἦταν φανερό ὅτι εἶχε πάρει πιά τήν ἀπόφαση. «Πᾶμε στό σταθμό τοῦ ἀσύρματου, εἶπε ὁ Λένιν, θά μᾶς ἐξυπηρετήσει πολύ. Θά καθαιρέσουμε μέ εἰδική διαταγή τό στρατηγό Ντουχόνιν, στή θέση του θά διορίσουμε ἀνώτατο διοικητή τόν Κριλένκο καί πάνω ἀπό τά κεφάλια τοῦ σώματος τῶν διοικητῶν θά ἀπευθύνουμε ἔκκληση στούς φαντάρους ν' ἀπομονώσουν τούς στρατηγούς, νά σταματήσουν τίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις, νά συνδεθοῦν μέ τούς αὐστρογερμανούς φαντάρους καί νά πάρουν τήν ὑπόθεση τῆς εἰρήνης στά χέρια τους».

Ἦταν ἕνα «πήδημα στό ἄγνωστο». Ὁ Λένιν ὅμως δέ φοβήθηκε αὐτό τό «πήδημα», ἀντίθετα τό πραγματοποίησε, γιατί ἤξερε ὅτι ὁ στρατός θέλει εἰρήνη καί ὅτι θά καταχτήσει τήν εἰρήνη, σαρώνοντας ἀπ' τό δρόμο πρός τήν εἰρήνη ὅλα τά ἐμπόδια, γιατί ἤξερε ὅτι ἕνας τέτιος τρόπος γιά τή στερέωση τῆς εἰρήνης δέ μποροῦσε παρά νά ἐπηρεάσει τούς αὐστρογερμανούς φαντάρους, ὅτι θά φούντωνε τόν πόθο γιά τήν εἰρήνη σέ ὅλα χωρίς ἐξαίρεση τά μέτωπα.

Εἶναι γνωστό ὅτι καί αὐτή ἡ ἐπαναστατική πρόβλεψη τοῦ Λένιν πραγματοποιήθηκε ἀργότερα μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια.

Ἡ μεγαλοφυής διορατικότητα, καί ἡ ἱκανότητα νά πιάνει γρήγορα καί νά μαντεύει τό ἐσωτερικό νόημα τῶν ἐπερχόμενων γεγονότων, εἶναι ἀκριβῶς ἡ χαρακτηριστική ἐκείνη ἰδιότητα τοῦ Λένιν, πού τόν βοηθοῦσε νά χαράζει τή σωστή στρατηγική καί μιά ξεκάθαρη γραμμή δράσης στίς στροφές τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 34,
12 τοῦ Φλεβάρη 1924.

ΟΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΝΕΟΛΑΙΑ

Λόγος στή σύσκεψη γιά τά ζητήματα τῆς δουλιᾶς μέσα στή νεολαία, πού κλήθηκε ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)[14]
3 τοῦ 'Απρίλη 1924

Πρίν ἀπ' ὅλα, πρέπει νά πῶ ὁρισμένα λόγια γιά τή θέση πού πῆρε ἡ ΚΕ τῆς νεολαίας στό ζήτημα τῆς κομματικῆς συζήτησης. Ἦταν λάθος τό ὅτι ἡ ΚΕ τῆς Ὁμοσπονδίας Κομμουνιστικῶν Νεολαιῶν Ρωσίας ἐξακολούθησε νά σωπαίνει ἐπίμονα ὕστερα ἀπ' τό γεγονός ὅτι οἱ τοπικές ὀργανώσεις εἶχαν πεῖ κιόλας τή γνώμη τους. Ὅμως δέ θά ἦταν σωστό νά ἐξηγήσουμε τή σιωπή τῆς ΚΕ τῆς Ὁμοσπονδίας σάν οὐδετερότητα. Ἁπλούστατα κρατοῦσαν ὑπερβολικά προσεχτική στάση.

Καί τώρα λίγα λόγια γιά τίς συζητήσεις. Νομίζω ὅτι δέν ὑπάρχουν διαφωνίες ἀρχῶν. Μελέτησα τίς θέσεις σας καί τά ἄρθρα σας καί ὅμως δέ βρῆκα διαφωνίες ἀρχῶν. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὅμως ὑπάρχει σύγχιση καί ἕνα σωρό φανταστικές «ἀσυμβίβαστες» ἀντιφάσεις.

Ἡ πρώτη ἀντίφαση εἶναι ἡ ἀντιπαράθεση τῆς Ὁμοσπονδίας σάν «ἐφεδρείας» στήν Ὁμοσπονδία σάν «ὄργανου» τοῦ κόμματος. Τί εἶναι ἡ Ὁμοσπονδία—ἐφεδρεία ἤ ὄργανο; Καί τό ἕνα καί τό ἄλλο. Αὐτό εἶναι ξεκάθαρο, καί ἔχει εἰπωθεῖ κιόλας στούς λόγους τῶν ἴδιων τῶν συντρόφων. Ἡ Ὁμοσπονδία Κομμουνιστικῶν Νεολαιῶν εἶναι ἐφεδρεία, ἐφεδρεία ἀπό ἀγρότες καί ἐργάτες, ἀπό ὅπου τό

κόμμα ἀντλεῖ δυνάμεις γιά νά συμπληρώσει τά κενά στίς γραμμές του. Ὅμως εἶναι ταυτόχρονα καί ἕνα ὄργανο, στά χέρια τοῦ κόμματος, μέ τό ὁποῖο τό κόμμα θέτει κάτω ἀπό τήν ἐπιροή του τίς μάζες τῆς νεολαίας. Θά μπορούσαμε νά ποῦμε πιό συγκεκριμένα ὅτι ἡ Ὁμοσπονδία εἶναι ὄργανο τοῦ κόμματος, βοηθητικό ὅπλο τοῦ κόμματος, μέ τήν ἔννοια ὅτι τά δραστήρια μέλη τῆς Ὁμ. Κομ. Νεολαιῶν Ρωσίας ἀποτελοῦν ὄργανο μέ τό ὁποῖο τό κόμμα ἐπιδρᾶ πάνω στή νεολαία, πού βρίσκεται ἔξω ἀπ' τήν Ὁμοσπονδία. Οἱ ἔννοιες αὐτές δέν ἔρχονται σέ ἀντίθεση ἡ μιά μέ τήν ἄλλη, καί δέ μποροῦν νά ἀντιπαρατεθοῦν ἡ μιά στήν ἄλλη.

Ἡ δεύτερη τάχα ἀσυμβίβαστη ἀντίφαση βρίσκεται στό ὅτι, σύμφωνα μέ τή γνώμη ὁρισμένων συντρόφων, ἡ «ταξική πολιτική τῆς Ὁμοσπονδίας καθορίζεται ὄχι ἀπό τή σύνθεσή της, ἀλλά ἀπό τή σταθερότητα ἀρχῶν τῶν ἀνθρώπων, πού βρίσκονται ἐπικεφαλῆς της». Ἔτσι ἀντιπαραθέτουν τή σταθερότητα ἀρχῶν στή σύνθεση. Καί αὐτή ἡ ἀντίφαση εἶναι ἐπίσης ἐσκεμμένη, γιατί ἡ ταξική πολιτική τῆς Ὁμ. Κομ. Νεολαιῶν Ρωσίας καθορίζεται καί ἀπό τό ἕνα καί ἀπό τό ἄλλο, καί ἀπό τή σύνθεση, καί ἀπό τή σταθερότητα ἀρχῶν τῆς ἡγετικῆς κορυφῆς. Ἄν ἄνθρωποι σταθεροί ἀπό ἄποψη ἀρχῶν δέχονται τήν ἐπίδραση ἀπό μέλη ξένα πρός τό πνεῦμα τῆς Ὁμοσπονδίας, πού τά μέλη της ἔχουν γενικά τά ἴδια δικαιώματα, ἡ ὕπαρξη τέτιων μελῶν δέ μπορεῖ νά μήν ἀφήσει ἴχνη στή δουλιά καί τήν πολιτική τῆς Ὁμοσπονδίας. Γιατί τό κόμμα ρυθμίζει τή σύνθεσή του; Γιατί ξέρει ὅτι ἡ σύνθεση ἐπιδρᾶ στή δουλιά του.

Τέλος, ἀκόμα μιά ἀντίφαση ἐπίσης ἐσκεμμένη πού ἀφορᾶ τό ρόλο τῆς Ὁμοσπονδίας καί τή δουλιά της ἀνάμεσα στούς ἀγρότες. Μερικοί βάζουν τό ζήτημα ὅτι τάχα τό καθῆκον τῆς Ὁμοσπονδίας εἶναι νά «στεριώσει» τήν ἐπι-

ροή της ανάμεσα στούς άγρότες, όχι όμως καί νά τήν πλατύνει, άλλοι πάλι θέλουν «νά πλατύνουν τήν έπιροή», μά δέ συμφωνοῦν νά τή στερεώσουν. Πάνω σ' αὐτά θέλουν νά δημιουργήσουν πλατφόρμα γιά συζήτηση. Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἡ ἀντιπαράθεση αὐτῶν τῶν δυό καθηκόντων εἶναι τεχνητή, γιατί ὅλοι καταλαβαίνουν πολύ καλά ὅτι ἡ Ὁμοσπονδία πρέπει ταυτόχρονα καί νά στεριώνει καί νά πλαταίνει τήν ἐπιροή της στό χωριό. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σ' ἕνα σημεῖο τῶν θέσεων τῆς ΚΕ τῆς Ὁμοσπονδίας Κομ. Νεολαιῶν τῆς Ρωσίας ὑπάρχει μιά ἀδέξια διατύπωση γιά τή δουλιά ἀνάμεσα στούς ἀγρότες. Ὅμως καί ὁ Ταρχάνοφ καί οἱ ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῆς πλειοψηφίας τῆς ΚΕ τῆς Ὁμ. Κομ. Νεολαιῶν Ρωσίας δέν ἐπιμένουν σ' αὐτή τήν ἀδέξια διατύπωση καί εἶναι σύμφωνοι νά τή διορθώσουν. Ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά ἀξίζει ἄραγε τόν κόπο νά λογομαχοῦμε γιά μικροπράγματα;

Ὑπάρχει ὅμως μιά ἀντίφαση στή ζωή καί τή δράση τῆς Ὁμοσπονδίας Κομμουνιστικῶν Νεολαιῶν, ἀντίφαση πραγματική, ὄχι ἐπινοημένη, πού γι' αὐτήν θά ἤθελα νά πῶ μερικά λόγια. Ἐννοῶ τήν ὕπαρξη δυό τάσεων μέσα στήν Ὁμοσπονδία: τήν ἐργατική καί τήν ἀγροτική. Ἐννοῶ τήν ἀντίφαση ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς τάσεις, πού εἶναι αἰσθητές καί πού δέ μποροῦμε νά τίς παραβλέψουμε. Τό ζήτημα αὐτῆς τῆς ἀντίφασης εἶναι τό πιό ἀδύνατο σημεῖο στούς λόγους τῶν ὁμιλητῶν. Ὅλοι ὑποστηρίζουν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά πυκνώσουν οἱ γραμμές τῆς Ὁμοσπονδίας μέ τό τράβηγμα ἐργατῶν, ὅλοι ὅμως σκοντάφτουν ὅταν περνοῦν στήν ἀγροτιά, στό ζήτημα τῆς στρατολογίας μέσα ἀπό τούς ἀγρότες. Ἀκόμα καί κεῖνοι οἱ ὁμιλητές, πού δέ χρησιμοποίησαν ὑπεκφυγές καί σοφίσματα, σκόνταψαν σ' αὐτό τό ζήτημα.

Ἡ Ὁμοσπονδία Κομμουνιστικῶν Νεολαιῶν τῆς Ρωσίας εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι βρίσκεται μπροστά σέ δυό προβλήματα: τό ἐργατικό καί τό ἀγροτικό. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι, μιά πού ἡ Ὁμ. Κομ. Νεολαιῶν εἶναι ἐργατοαγροτική ὀργάνωση, οἱ δυό αὐτές τάσεις, οἱ ἀντιφάσεις αὐτές μέσα στήν Ὁμοσπονδία θά παραμείνουν καί στό μέλλον. Ὁ ἕνας θά ὑποστηρίξει ὅτι πρέπει νά στρατολογηθοῦν ἐργάτες, ἀποσιωπώντας τήν ἀγροτιά, ὁ ἄλλος πάλι θά ὑποστηρίξει ὅτι πρέπει νά στρατολογηθοῦν ἀγρότες, ὑποτιμώντας τό ρόλο τοῦ προλεταριακοῦ στοιχείου μέσα στήν Ὁμοσπονδία σάν στοιχείου ἡγετικοῦ. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἐσωτερική ἀντίφαση, πού βρίσκεται στήν ἴδια τή φύση τῆς Ὁμοσπονδίας εἶναι ἐκεῖνο πού ἀναγκάζει τούς ὁμιλητές νά σκοντάφτουν. Στούς λόγους ἔγινε κάποιος παραλληλισμός ἀνάμεσα στό Κόμμα καί τήν Ὁμ. Κομ. Νεολαιῶν. Στήν πραγματικότητα ὅμως τέτιος παραλληλισμός δέ στέκει, γιατί τό κόμμα μας εἶναι ἐργατικό, καί ὄχι ἐργατοαγροτικό, ἐνῶ ἡ Ὁμ. Κομ. Νεολαιῶν εἶναι ἐργατοαγροτική ὀργάνωση. Νά γιατί ἡ Ὁμ. Κομ. Νεολαιῶν δέ μπορεῖ νά εἶναι μόνον ἐργατική ὀργάνωση, ἀλλά πρέπει νά εἶναι ταυτόχρονα καί ἐργατική καί ἀγροτική. Ἕνα πράγμα εἶναι ξεκάθαρο: μέ τή σημερινή συγκρότηση τῆς Ὁμοσπονδίας οἱ ἐσωτερικές ἀντιφάσεις καί ἡ πάλη τῶν τάσεων θά εἶναι ἀναπόφευχτες καί στό μέλλον.

Ἔχουν δίκιο ἐκεῖνοι πού λένε ὅτι πρέπει νά τραβήξουμε στό κόμμα τή μεσαία ἀγροτική νεολαία, ὅμως ἐδῶ χρειάζεται νά εἴμαστε προσεχτικοί καί δέν πρέπει νά παρεκκλίνουμε πρός τήν ἄποψη ἑνός ἐργατοαγροτικοῦ κόμματος, πού σ' αὐτήν εἶναι ἐπιρεπῆ κάποτε καί ὁρισμένα ὑπεύθυνα στελέχη. Πολλοί ἔβαλαν τίς φωνές: «Τραβᾶτε στό κόμμα ἐργάτες, γιατί νά μήν τραβήξουμε στόν ἴδιο βαθμό καί ἀγρότες; Ἄς μπάσουμε ἑκατό ἤ διακόσιες χιλιάδες ἀγρότες». Ἡ ΚΕ εἶναι ἐνάντια σ' αὐτό, γιατί τό κόμμα μας πρέπει νά εἶναι ἐργατικό κόμμα. Περίπου 70%

ἤ 80% ἐργάτες καί 20-25% μή ἐργάτες—αὐτή πρέπει νά εἶναι κατά προσέγγιση ἡ ἀναλογία μέσα στό κόμμα. Ὅμως κάπως διαφορετικά, ἀπ' ὅτι στό κόμμα, ἔχει τό ζήτημα στήν ΟΚΝΡ. Ἡ Ὁμοσπονδία Κομμουνιστικῶν Νεολαιῶν εἶναι ἐθελοντική, ἐλεύθερη ὀργάνωση τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τῆς ἐργατικῆς καί ἀγροτικῆς νεολαίας. Χωρίς τούς ἀγρότες, χωρίς τίς μάζες τῆς ἀγροτικῆς νεολαίας θά ἔπαυε νά εἶναι ἐργατοαγροτική ὀργάνωση. Ὅμως ἐδῶ πρέπει νά ρυθμίσουμε τή δουλιά ἔτσι πού ὁ καθοδηγητικός ρόλος νά ἐξακολουθεῖ νά ἀνήκει στό προλεταριακό στοιχεῖο.

Δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά στό βιβλίο:
Ι. Στάλιν. Ὁμοσπονδία Κομμουνιστικῶν Νεολαιῶν.
Μ., 1926.

ΟΙ ΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ[15]

Διαλέξεις πού ἔγιναν στό Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ

Τ' ΑΦΙΕΡΩΝΩ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΑ
ΠΡΟΣ ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝ

Ι. ΣΤΑΛΙΝ

Βάσεις τοῦ λενινισμοῦ—μεγάλο τό θέμα. Γιά νά τό ἐξαντλήσει κανείς θά χρειαζόταν ὁλόκληρο βιβλίο. Κάτι περισσότερο, θά χρειαζόταν ὁλόκληρη σειρά βιβλία. Γι' αὐτό εἶναι φυσικό ὅτι οἱ διαλέξεις μου δέ μποροῦν νά εἶναι μιά ἐξαντλητική ἔκθεση τοῦ λενινισμοῦ. Στήν καλύτερη περίπτωση μποροῦν νἆναι μόνο μιά συνοπτική ἔκθεση τῶν βάσεων τοῦ λενινισμοῦ. Παρ' ὅλα αὐτά, θεωρῶ ὠφέλιμο νά κάνω αὐτή τή συνοπτική ἔκθεση, γιά νά δόσω μερικά βασικά σημεῖα ἀφετηρίας, πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά μιά ἀποτελεσματική μελέτη τοῦ λενινισμοῦ.

Ἐκθέτω τίς βάσεις τοῦ λενινισμοῦ δέ θά πεῖ ἀκόμα ὅτι ἐκθέτω τίς βάσεις τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Λένιν. Ἡ κοσμοθεωρία τοῦ Λένιν καί οἱ βάσεις τοῦ λενινισμοῦ δέν εἶναι, ὅσον ἀφορᾶ τό πλάτος τους, ἕνα καί τό ἴδιο πράγμα. Ὁ Λένιν εἶναι μαρξιστής καί ἡ βάση τῆς κοσμοθεωρίας του εἶναι βέβαια ὁ μαρξισμός. Ἀπ' αὐτό ὅμως δέ βγαίνει καθόλου τό συμπέρασμα, πώς ἡ ἔκθεση τοῦ λενινισμοῦ πρέπει ν' ἀρχίσει ἀπό τήν ἔκθεση τῶν βάσεων τοῦ μαρξισμοῦ. Ἐκθέτω τό λενινισμό σημαίνει ἐκθέτω ἐκεῖνο τό ξεχωριστό καί τό καινούργιο, πού ὑπάρχει στά ἔργα τοῦ Λένιν, ἐκεῖνο πού πρόσφερε ὁ Λένιν στό κοινό θη-

σαυροφυλάκιο τοῦ μαρξισμοῦ καί πού συνδέεται, φυσικά μέ τ' ὄνομά του. Μόνο μ' αὐτή τήν ἔννοια θά μιλήσω στίς διαλέξεις μου γιά τίς βάσεις τοῦ λενινισμοῦ.

Τί εἶναι λοιπόν ὁ λενινισμός;

Μερικοί λένε πώς ὁ λενινισμός εἶναι ἡ ἐφαρμογή τοῦ μαρξισμοῦ στίς ἰδιόμορφες συνθῆκες τῆς ρωσικῆς πραγματικότητας. Ὁ ὁρισμός αὐτός περιέχει ἕνα μέρος τῆς ἀλήθειας, ἀπέχει ὅμως πολύ ἀπό τό νά ἐξαντλεῖ ὅλη τήν ἀλήθεια. Πραγματικά, ὁ Λένιν ἐφάρμοσε τό μαρξισμό στή ρωσική πραγματικότητα, καί τόν ἐφάρμοσε μαστορικά. Ἄν ὅμως ὁ λενινισμός ἦταν μόνο ἡ ἐφαρμογή τοῦ μαρξισμοῦ στίς ἰδιόμορφες συνθῆκες τῆς Ρωσίας, τότε θά ἦταν ἕνα καθαρά ἐθνικό, καί μόνο ἐθνικό, ἕνα καθαρά ρωσικό, καί μόνο ρωσικό φαινόμενο. Ἐμεῖς ὅμως ξέρουμε ὅτι ὁ λενινισμός δέν εἶναι μόνο ρωσικό ἀλλά διεθνές φαινόμενο πού ἔχει τίς ρίζες του σ' ὅλη τή διεθνῆ ἐξέλιξη. Νά γιατί ἔχω τή γνώμη πώς ὁ ὁρισμός αὐτός εἶναι μονόπλευρος.

Ἄλλοι λένε πώς ὁ λενινισμός εἶναι ἡ ἀναγέννηση τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τοῦ μαρξισμοῦ τῆς 5ης δεκαετίας τοῦ 19ου αἰώνα, σέ διάκριση ἀπό τό μαρξισμό τῶν κατοπινῶν χρόνων, πού εἶχε γίνει τάχα μετριοπαθής, μή ἐπαναστατικός. Ἄν κάνουμε ἀφαίρεση αὐτῆς τῆς ἀνόητης καί χυδαίας διαίρεσης τῆς διδασκαλίας τοῦ Μάρξ σέ δυό μέρη, ἐπαναστατικό καί μετριοπαθές, πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς ἀκόμα κι αὐτός ὁ ὁλότελα ἀνεπαρκής καί μή ἱκανοποιητικός ὁρισμός περιέχει ἕνα μέρος τῆς ἀλήθειας. Αὐτό τό μέρος τῆς ἀλήθειας εἶναι ὅτι ὁ Λένιν πραγματικά ξαναζωντάνεψε τό ἐπαναστατικό περιεχόμενο τοῦ μαρξισμοῦ, πού τό εἶχαν καταχωνιάσει οἱ ὀπορτουνιστές τῆς 2ης Διεθνοῦς. Μά αὐτό εἶναι μόνο ἕνα μέρος τῆς ἀλήθειας. Ὅλη ἡ ἀλήθεια γιά τό λενινισμό βρίσκεται στό γεγονός ὅτι ὁ λενινισμός ὄχι μόνο ξαναζωντάνεψε τό μαρξισμό, μά ἔκανε ἀκόμα καί ἕνα βῆμα πρός τά μπρός, ἀναπτύσσοντας παραπέρα τό μαρξισμό, μέσα στίς καινούργιες συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου.

Τί εἶναι, λοιπόν, τέλος πάντων ὁ λενινισμός;

Ὁ λενινισμός εἶναι ὁ μαρξισμός τῆς ἐποχῆς τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἀκριβέστερα: ὁ λενινισμός εἶναι ἡ θεωρία καί ἡ ταχτική τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης γενικά, ἡ θεωρία καί ἡ ταχτική τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου εἰδικά. Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς ἔδρασαν στήν προεπαναστατική περίοδο (ἐννοοῦμε τήν προλεταριακή ἐπανάσταση), τότε πού δέν ὑπῆρχε ἀκόμα ἀναπτυγμένος ἰμπεριαλισμός, στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τῶν προλετάριων γιά τήν ἐπανάσταση, στήν περίοδο πού ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση δέν εἶχε γίνει ἀκόμα ἄμεσα καί πραχτικά ἀναπόφευχτη. Ἀντίθετα, ὁ Λένιν, ὁ μαθητής τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, ἔδρασε στήν περίοδο τοῦ ἀναπτυγμένου ἰμπεριαλισμοῦ, στήν περίοδο τῆς ἀναπτυσσόμενης προλεταριακῆς ἐπανάστασης, τότε πού ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση εἶχε νικήσει κιόλας σέ μιά χώρα, τότε πού εἶχε συντρίψει τήν ἀστική δημοκρατία καί εἶχε ἐγκαινιάσει τήν ἐποχή τῆς προλεταριακῆς δημοκρατίας, τήν ἐποχή τῶν Σοβιέτ.

Νά γιατί ὁ λενινισμός εἶναι ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ μαρξισμοῦ.

Τονίζουν συνήθως τόν ἐξαιρετικά μαχητικό καί τόν ἐξαιρετικά ἐπαναστατικό χαρακτήρα τοῦ λενινισμοῦ. Αὐτό εἶναι πέρα γιά πέρα σωστό. Αὐτή ὅμως ἡ ἰδιομορφία τοῦ λενινισμοῦ ὀφείλεται σέ δυό αἰτίες: Πρῶτο, στό ὅτι ὁ λενινισμός βγῆκε μέσα ἀπό τά βάθη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί δέ μπορεῖ παρά νά φέρει τή σφραγίδα της. Δεύτερο, στό ὅτι ἀναπτύχθηκε καί δυνάμωσε μέσα

στίς συγκρούσεις ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό τῆς 2ης Διεθνοῦς, πάλη πού ἦταν καί εἶναι ἡ ἀναγκαία προϋπόθεση γιά τόν ἐπιτυχῆ ἀγώνα ἐνάντια στόν καπιταλισμό. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ἀνάμεσα στό Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς ἀπό τό ἕνα μέρος, καί τό Λένιν ἀπό τό ἄλλο, μεσολαβεῖ μιά ὁλόκληρη περίοδος ἀδιαίρετης κυριαρχίας τοῦ ὀπορτουνισμοῦ τῆς 2ης Διεθνοῦς καί ὅτι ὁ ἀμείλιχτος ἀγώνας ἐνάντια του δέ μποροῦσε παρά νά ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα καθήκοντα τοῦ λενινισμοῦ.

I

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΡΙΖΕΣ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ

Ὁ λενινισμός ἀναπτύχθηκε καί διαμορφώθηκε μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, τότε πού οἱ ἀντιθέσεις τοῦ καπιταλισμοῦ εἶχαν φτάσει στό κατακόρυφο, τότε πού ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση εἶχε γίνει ζήτημα ἄμεσης πραχτικῆς δράσης, τότε πού ἡ παλιά περίοδος τῆς προετοιμασίας τῆς ἐργατικῆς τάξης γιά τήν ἐπανάσταση εἶχε περατωθεῖ, καί εἶχε συντελεστεῖ τό πέρασμα στήν καινούργια περίοδο τῆς ἄμεσης ἐφόδου ἐνάντια στόν καπιταλισμό.

Ὁ Λένιν ὀνόμαζε τόν ἰμπεριαλισμό «καπιταλισμό πού πεθαίνει». Γιατί; Γιατί ὁ ἰμπεριαλισμός φέρνει τίς ἀντιθέσεις τοῦ καπιταλισμοῦ ὥς τά τελευταῖα σημεῖα, ὥς τά ἔσχατα ὅρια πού πέρα ἀπ' αὐτά ἀρχίζει ἡ ἐπανάσταση. Ἀπ' αὐτές τίς ἀντιθέσεις σάν σπουδαιότερες πρέπει νά θεωροῦνται οἱ τρεῖς παρακάτω:

Ἡ πρώτη ἀντίθεση εἶναι ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν ἐργασία καί τό κεφάλαιο. Ὁ ἰμπεριαλισμός εἶναι ἡ παντοδυναμία τῶν μονοπωλιακῶν τράστ καί συνδικάτων, τῶν τραπεζῶν καί τῆς χρηματιστικῆς ὀλιγαρχίας στίς βιομηχανικές χῶρες. Στήν πάλη μ' αὐτή τήν παντοδυναμία οἱ συνηθισμένες μέθοδες τῆς ἐργατικῆς τάξης—ἐπαγγελματικά συνδικάτα καί συνεταιρισμοί, κοινοβουλευτικά κόμματα καί κοινοβουλευτική πάλη—ἀποδείχτηκαν τελείως ἀνεπαρκεῖς. Ἤ πρέπει νά παραδοθεῖς στό ἔλεος τοῦ κεφαλαίου, νά φυτοζωεῖς ὅπως τά παλιά καί νά πάρεις τόν κατήφορο, ἤ ν' ἁρπάξεις ἕνα καινούργιο ὅπλο. Ἔτσι βάζει τό ζήτημα ὁ ἰμπεριαλισμός μπροστά στά ἑκατομμύρια τοῦ προλεταριάτου. Ὁ ἰμπεριαλισμός φέρνει τήν ἐργατική τάξη κοντά στήν ἐπανάσταση.

Ἡ δεύτερη ἀντίθεση εἶναι ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στίς διάφορες χρηματιστικές ὁμάδες καί ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις στήν πάλη τους γιά πηγές πρώτων ὑλῶν, γιά ξένα ἐδάφη. Ἰμπεριαλισμός σημαίνει ἐξαγωγή κεφαλαίου στίς πηγές πρώτων ὑλῶν, λυσσασμένος ἀγώνας γιά τή μονοπωλιακή κατοχή αὐτῶν τῶν πηγῶν, ἀγώνας γιά τό ξαναμοίρασμα τοῦ μοιρασμένου πιά κόσμου, ἀγώνας πού διεξάγουν μέ ἐξαιρετική μανία οἱ νέες χρηματιστικές ὁμάδες καί Δυνάμεις πού ζητοῦν «θέση κάτω ἀπό τόν ἥλιο», ἐνάντια στίς παλιές ὁμάδες καί Δυνάμεις πού κρατοῦν γερά ὅσα ἔχουν ἁρπάξει. Ὁ λυσσασμένος αὐτός ἀγώνας ἀνάμεσα στίς διάφορες ὁμάδες τῶν καπιταλιστῶν ἔχει τοῦτο τό ἀξιοσημείωτο, ὅτι κλείνει μέσα του σάν ἀναπόφευχτο στοιχεῖο τούς ἰμπεριαλιστικούς πολέμους, τούς πολέμους γιά τήν κατάχτηση ξένων ἐδαφῶν. Τό γεγογός αὐτό εἶναι μέ τή σειρά του ἀξιοσημείωτο, γιατί ἔχει σάν συνέπεια τήν ἀμοιβαία ἐξασθένιση τῶν ἰμπεριαλιστῶν, τήν ἐξασθένιση τῶν θέσεων τοῦ καπιταλισμοῦ γενικά, φέρνει πιό κοντά τή στιγμή τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, καί ὁδηγεῖ στήν πραχτική ἀναγκαιότητα αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ τρίτη ἀντίθεση εἶναι ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στή φούχτα τῶν κυρίαρχων «πολιτισμένων» ἐθνῶν καί τίς ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια τῶν ἀποικιακῶν καί ἐξαρτημένων

λαῶν τοῦ κόσμου. Ὁ ἰμπεριαλισμός εἶναι ἡ πιό ξετσίπωτη ἐκμετάλλευση καί ἡ πιό ἀπάνθρωπη καταπίεση τῶν ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων τῶν ἀπέραντων ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν. Ἡ ἀπόσπαση ὑπερκέρδους—αὐτός εἶναι ὁ σκοπός αὐτῆς τῆς ἐκμετάλλευσης καί καταπίεσης. Ὁ ἰμπεριαλισμός ὅμως, ἐκμεταλλευόμενος αὐτές τίς χῶρες, εἶναι ὑποχρεωμένος νά κατασκευάζει ἐκεῖ σιδηροδρομικές γραμμές, φάμπρικες καί ἐργοστάσια, βιομηχανικά καί ἐμπορικά κέντρα. Καί τά ἀναπόφευχτα ἀποτελέσματα τῆς «πολιτικῆς» αὐτῆς εἶναι: ἡ ἐμφάνιση τῆς τάξης τῶν προλεταρίων, ἡ ἐμφάνιση ἰθαγενῶν διανοουμένων, τό ξύπνημα τῆς ἐθνικῆς συνείδησης, τό δυνάμωμα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος. Ἡ ἐνίσχυση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σ' ὅλες χωρίς ἐξαίρεση τίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες τό δείχνει αὐτό κατά τρόπο ὁλοφάνερο. Τό γεγονός αὐτό ἔχει τούτη τή σημασία γιά τό προλεταριάτο, ὅτι ὑποσκάφτει ὥς τή ρίζα τους τίς θέσεις τοῦ καπιταλισμοῦ καί μετατρέπει ἔτσι τίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες ἀπό ἐφεδρεῖες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σέ ἐφεδρεῖες τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Αὐτές εἶναι σέ γενικές γραμμές οἱ κύριες ἀντιθέσεις τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πού μετάτρεψαν τόν παλιό καπιταλισμό πού «ἄνθιζε» σέ καπιταλισμό πού πεθαίνει.

Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος, πού ξέσπασε πρίν ἀπό δέκα χρόνια, ἔχει ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί τούτη τή σημασία, ὅτι συγκέντρωσε ὅλες αὐτές τίς ἀντιθέσεις σ' ἕνα μοναδικό κόμπο καί τίς ἔριξε στήν πλάστιγγα, ἐπιταχύνοντας καί διευκολύνοντας ἔτσι τίς ἐπαναστατικές μάχες τοῦ προλεταριάτου.

Μ' ἄλλα λόγια, ὁ ἰμπεριαλισμός δέν ὁδήγησε μόνο στό ὅτι ἡ ἐπανάσταση ἔγινε πραχτικά ἀναπόφευχτη, μά

καί δημιούργησε τίς εὐνοϊκές συνθῆκες γιά τήν ἄμεση ἔφοδο ἐνάντια στά φρούρια τοῦ καπιταλισμοῦ.

Αὐτή εἶναι ἡ διεθνής κατάσταση πού γέννησε τό λενινισμό. Καλά ὅλα αὐτά, θά μᾶς ποῦν, μά τί ἔχει νά κάνει μ' ὅλα αὐτά ἡ Ρωσία, πού δέν ἦταν καί δέ μποροῦσε νἆναι ἡ κλασική χώρα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ; Τί σχέση ἔχει μ' αὐτά ὁ Λένιν, πού δούλεψε πρίν ἀπ' ὅλα στή Ρωσία καί γιά τή Ρωσία; Γιατί ἀκριβῶς ἡ Ρωσία ἔγινε ἡ ἑστία τοῦ λενινισμοῦ, ἡ πατρίδα τῆς θεωρίας καί τῆς τακτικῆς τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης;

Γιατί ἡ Ρωσία ἦταν ὁ κόμπος ὅλων αὐτῶν τῶν ἀντιθέσεων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Γιατί ἡ Ρωσία ἐγκυμονοῦσε τήν ἐπανάσταση περισσότερο ἀπό ὁποιαδήποτε ἄλλη χώρα καί μόνο αὐτή ἦταν σέ θέση, γιά τούς παραπάνω λόγους, νά λύσει τίς ἀντιθέσεις αὐτές μέ ἐπαναστατικό τρόπο.

Πρῶτα-πρῶτα ἡ τσαρική Ρωσία ἦταν ἡ ἑστία κάθε λογῆς καταπίεσης—καί καπιταλιστικῆς, καί ἀποικιακῆς, καί στρατιωτικῆς—μέ τήν πιό ἀπάνθρωπη καί πιό βάρβαρη μορφή της. Ποιός δέν ξέρει πώς στή Ρωσία ἡ παντοδυναμία τοῦ κεφαλαίου συγχωνευόταν μέ τό δεσποτισμό τοῦ τσαρισμοῦ, ἡ ἐπιθετικότητα τοῦ ρωσικοῦ ἐθνικισμοῦ μέ τίς φρικαλεότητες τῶν δημίων τοῦ τσαρισμοῦ σέ βάρος τῶν μή ρωσικῶν λαῶν, ἡ ἐκμετάλλευση ὁλόκληρων περιοχῶν—τῆς Τουρκίας, τῆς Περσίας, τῆς Κίνας—μέ τήν κατάχτηση αὐτῶν τῶν περιοχῶν ἀπό τόν τσαρισμό, μέ τούς καταχτητικούς πολέμους; Ὁ Λένιν εἶχε δίκιο ὅταν ἔλεγε ὅτι ὁ τσαρισμός εἶναι ἕνας «στρατιωτικο-φεουδαρχικός ἰμπεριαλισμός». Ὁ τσαρισμός ἀποτελοῦσε τό σημεῖο ὅπου συγκεντρώνονταν οἱ πιό ἀρνητικές πλευρές τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὑψωμένες στό τετράγωνο.

Παρακάτω. Ἡ τσαρική Ρωσία ἦταν μιά πολύ μεγάλη

ἐφεδρεία τοῦ δυτικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὄχι μονάχα μέ τήν ἔννοια πώς ἄφηνε ἐλεύθερη τήν εἴσοδο στό ξένο κεφάλαιο, πού κρατοῦσε στά χέρια του τέτιους ἀποφασιστικούς τομεῖς τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας τῆς Ρωσίας, ὅπως εἶναι οἱ καύσιμες ὕλες καί ἡ μεταλλουργία, μά καί μέ τήν ἔννοια ὅτι ἡ Ρωσία μποροῦσε νά προμηθεύει στούς ἰμπεριαλιστές τῆς Δύσης ἑκατομμύρια στρατιῶτες. Θυμηθῆτε τό ρωσικό στρατό τῶν 14 ἑκατομμυρίων πού ἔχυνε τό αἷμα του στά ἰμπεριαλιστικά μέτωπα γιά νά ἐξασφαλίσει μυθώδη κέρδη στούς ἀγγλογάλλους κεφαλαιοκράτες.

Ἀκόμα, ὁ τσαρισμός δέν ἦταν μονάχα τό μαντρόσκυλο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στήν Ἀνατολική Εὐρώπη, μά καί ὁ πράχτορας τοῦ δυτικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γιά νά εἰσπράττει μέ τή βία ἀπό τόν πληθυσμό ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια τόκους γιά τά δάνεια πού τοῦ ἔδιναν στό Παρίσι, στό Λονδίνο, στό Βερολίνο καί στίς Βρυξέλλες.

Τέλος, στό μοίρασμα τῆς Τουρκίας, τῆς Περσίας, τῆς Κίνας κλπ. ὁ τσαρισμός ἦταν ὁ πιό πιστός σύμμαχος τοῦ δυτικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ποιός δέν ξέρει πώς ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος διεξήχθηκε ἀπό τόν τσαρισμό σέ συμμαχία μέ τούς ἰμπεριαλιστές τῆς Ἀντάντ καί πώς ἡ Ρωσία ἦταν ἕνας οὐσιαστικός παράγοντας σ' αὐτό τόν πόλεμο;

Νά γιατί τά συμφέροντα τοῦ τσαρισμοῦ καί τοῦ δυτικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ περιπλέκονταν μεταξύ τους καί, σέ τελευταία ἀνάλυση, συγχωνεύονταν σ' ἕνα ἑνιαῖο κουβάρι, στό κουβάρι τῶν συμφερόντων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Μποροῦσε τάχα ὁ ἰμπεριαλισμός τῆς Δύσης νά συμβιβαστεῖ μέ τό γεγονός ὅτι ἔχασε ἕνα τέτιο ἰσχυρό στήριγμα στήν Ἀνατολή καί μιά τέτια πλούσια ἐφεδρεία δυνάμεων καί μέσων, ὅπως ἦταν ἡ παλιά τσαρική, ἀστική Ρωσία, χωρίς νά δοκιμάσει νά χρησιμοποιήσει ὅλες του τίς δυνάμεις γιά νά διεξαγάγει ἕνα θανάσιμο ἀγώνα ἐνάντια στήν ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας, γιά νά ὑπερασπίσει καί νά διατηρήσει τόν τσαρισμό; Φυσικά δέ μποροῦσε!

Ἀπ' αὐτά ὅμως βγαίνει πώς ὅποιος ἤθελε νά χτυπήσει τόν τσαρισμό, σήκωνε ἀναπόφευχτα τό χέρι καί ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, ὅποιος ξεσηκωνόταν ἐνάντια στόν τσαρισμό, δέ μποροῦσε παρά νά ξεσηκωθεῖ καί ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, γιατί ὅποιος θ' ἀνάτρεπε τόν τσαρισμό, ἦταν ὑποχρεωμένος νά ἀνατρέψει καί τόν ἰμπεριαλισμό, ἄν πραγματικά σκεφτόταν ὄχι μονάχα νά νικήσει τόν τσαρισμό, μά καί νά τόν ἀποτελειώσει χωρίς νά μείνει ἀπ' αὐτόν οὔτε ἴχνος. Ἔτσι, ἡ ἐπανάσταση ἐνάντια στόν τσαρισμό πλησίαζε τήν ἐπανάσταση ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, τήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί ἔπρεπε νά μετεξελιχθεῖ σ' αὐτήν.

Στό μεταξύ στή Ρωσία φούντωνε μιά τεράστια λαϊκή ἐπανάσταση μέ ἐπικεφαλῆς τό πιό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τοῦ κόσμου, πού εἶχε στή διάθεσή του ἕνα τέτιο σοβαρό σύμμαχο σάν τήν ἐπαναστατική ἀγροτιά τῆς Ρωσίας. Χρειάζεται μήπως νά ἀποδείξουμε, ὅτι μιά τέτια ἐπανάσταση δέ μποροῦσε νά σταματήσει στή μέση τοῦ δρόμου, ὅτι σέ περίπτωση ἐπιτυχίας δέ μποροῦσε παρά νά τραβήξει παραπέρα, ὑψώνοντας τή σημαία τῆς ἐξέγερσης ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό;

Νά γιατί ἡ Ρωσία δέ μποροῦσε παρά νά γίνει ὁ κόμπος τῶν ἀντιθέσεων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὄχι μονάχα μέ τήν ἔννοια ὅτι οἱ ἀντιθέσεις αὐτές ἐκδηλώνονταν εὐκολότερα ἀκριβῶς στή Ρωσία, ἐπειδή εἶχαν ἐκεῖ ἐξαιρετικά ἀποκρουστικό καί ἀνυπόφορο χαρακτήρα, καί ὄχι μονάχα γιατί ἡ Ρωσία ἦταν σπουδαιότατο στήριγμα τοῦ δυτικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πού σύνδεε τό χρηματιστικό κεφάλαιο τῆς Δύσης μέ τίς ἀποικίες τῆς Ἀνατολῆς, μά καί γιατί μόνο στή Ρωσία ὑπῆρχε ἡ πραγματική ἐκείνη δύναμη, πού

ἦταν ἱκανή νά λύσει τίς ἀντιθέσεις τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ μέ ἐπαναστατικό τρόπο.

Ἀπ' αὐτά ὅμως βγαίνει, ὅτι ἡ ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας ἔπρεπε κατανάγκην νά εἶναι προλεταριακή, ἔπρεπε κατανάγκην νά πάρει ἀπό τίς πρῶτες κιόλας μέρες τῆς ἀνάπτυξής της διεθνῆ χαρακτήρα, καί συνεπῶς, ἔπρεπε κατανάγκην νά κλονίσει τίς ἴδιες τίς βάσεις τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ.

Μποροῦσαν τάχα οἱ ρῶσοι κομμουνιστές μέσα σέ τέτιες συνθῆκες, νά περιοριστοῦν στή δουλιά τους στά στενά ἐθνικά πλαίσια τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης; Ὄχι! βέβαια. Ἀντίθετα, ὅλη ἡ κατάσταση, τόσο ἡ ἐσωτερική (βαθιά ἐπαναστατική κρίση), ὅσο καί ἡ ἐξωτερική (πόλεμος), τούς ἔσπρωχναν νά βγοῦν στή δράση τους ἔξω ἀπ' αὐτά τά πλαίσια, νά μεταφέρουν τήν πάλη στό διεθνῆ στίβο, νά ἀποκαλύψουν τή σαπίλα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, νά ἀποδείξουν ὅτι ἡ χρεωκοπία τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι ἀναπόφευχτη, νά τσακίσουν τό σοσιαλσωβινισμό καί τό σοσιαλπασιφισμό καί τέλος, νά ἀνατρέψουν στή δικιά τους τή χώρα τόν καπιταλισμό καί νά σφυρηλατήσουν γιά τό προλεταριάτο ἕνα καινούργιο ὅπλο πάλης, τή θεωρία καί τήν ταχτική τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, γιά νά διευκολύνουν τούς προλετάριους ὅλων τῶν χωρῶν στό ἔργο τῆς ἀνατροπῆς τοῦ καπιταλισμοῦ. Οἱ ρῶσοι κομμουνιστές δέ μποροῦσαν νά ἐνεργήσουν διαφορετικά, γιατί ἀκολουθώντας μονάχα αὐτό τό δρόμο ἦταν σέ θέση νά ὑπολογίζουν σέ ὁρισμένες ἀλλαγές στή διεθνῆ κατάσταση, πού θά μποροῦσαν νά ἀποτελέσουν ἐγγύηση ὅτι δέ θά παλινορθωθεῖ τό ἀστικό καθεστώς στή Ρωσία.

Νά γιατί ἡ Ρωσία ἔγινε ἡ ἑστία τοῦ λενινισμοῦ, καί ὁ ἀρχηγός τῶν ρώσων κομμουνιστῶν, ὁ Λένιν, ὁ δημιουργός του.

Μέ τή Ρωσία καί τό Λένιν «συνέβηκε» ὅ,τι πάνω κάτω εἶχε συμβεῖ στή Γερμανία μέ τούς Μάρξ-Ἔνγκελς στήν 5η δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα. Ἡ Γερμανία ἐγκυμονοῦσε τότε, ὅπως ἀκριβῶς ἡ Ρωσία στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα, τήν ἀστική ἐπανάσταση. Ὁ Μάρξ ἔγραφε τότε στό «Κομμουνιστικό Μανιφέστο»:

«Τήν κύρια προσοχή τους οἱ κομμουνιστές τή στρέφουν στή Γερμανία, γιατί ἡ Γερμανία βρίσκεται στίς παραμονές μιᾶς ἀστικῆς ἐπανάστασης, γιατί ἡ Γερμανία θά πραγματοποιήσει αὐτή τήν ἐπανάσταση μέσα σέ πιό προχωρημένες συνθῆκες τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ γενικά, μέ πολύ πιό ἀναπτυγμένο προλεταριάτο ἀπό τήν Ἀγγλία τοῦ 17ου καί τή Γαλλία τοῦ 18ου αἰώνα. Ἡ Γερμανική ἀστική ἐπανάσταση, ἑπομένως, δέ μπορεῖ παρά νά εἶναι μονάχα τό ἄμεσο προοίμιο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης»[16].

Μέ ἄλλα λόγια, τό κέντρο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος μετατοπιζόταν στή Γερμανία.

Ζήτημα εἶναι ἄν μπορεῖ κανείς νά ἀμφιβάλλει, ὅτι αὐτό ἀκριβῶς τό γεγονός, πού τονίζει ὁ Μάρξ στό πιό πάνω ἀπόσπασμα, ἦταν πιθανότατα ἡ αἰτία πού ἡ Γερμανία ἔγινε ἀκριβῶς ἡ πατρίδα τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ, καί οἱ ἀρχηγοί τοῦ γερμανικοῦ προλεταριάτου, ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς, οἱ δημιουργοί του.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε, σέ μεγαλύτερο ὅμως ἀκόμα βαθμό, γιά τή Ρωσία τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰώνα. Ἡ Ρωσία στήν περίοδο αὐτή βρισκόταν στίς παραμονές τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης καί ἔμελλε νά πραγματοποιήσει αὐτή τήν ἐπανάσταση μέσα στίς πιό προχωρημένες συνθῆκες τῆς Εὐρώπης καί μέ πιό ἀναπτυγμένο προλεταριάτο ἀπ' ὅ,τι ἦταν τό προλεταριάτο τῆς Γερμανίας στήν 5η δεκαετία τοῦ 19ου αἰώνα (χωρίς νά γίνεται λόγος γιά τήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία)· κι ὅλα τά στοιχεῖα ἔδειχναν πώς ἡ ἐπανάσταση αὐτή ἔμελλε νά γίνει τό προζύμι καί ὁ πρόλογος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Δέ μπορεῖ νά θεωρηθεῖ τυχαῖο τό γεγονός ὅτι ὁ Λένιν ἀπό τό 1902 ἀκόμα, τόν καιρό πού μόλις ἄρχιζε ἡ ρωσική ἐπανάσταση, ἔγραφε στή μπροσούρα του «Τί νά κάνουμε;» τά προφητικά αὐτά λόγια:

«Ἡ ἱστορία ἔβαλε τώρα μπροστά μας (δηλ. στούς ρώσους μαρξιστές *Ι. Στ*) ἕνα ἄμεσο καθῆκον, πού εἶναι τό πιό ἐπαναστατικό ἀπ'ὅλα τά πιό ἄμεσα καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου ὁποιασδήποτε ἄλλης χώρας»,

ὅτι... «ἡ πραγματοποίηση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, ἡ καταστροφή τοῦ πιό ἰσχυροῦ προμαχώνα ὄχι μόνο τῆς εὐρωπαϊκῆς, μά (μποροῦμε νά ποῦμε τώρα) καί τῆς ἀσιατικῆς ἀντίδρασης, θά ἔκανε τό ρωσικό προλεταριάτο τήν πρωτοπορία τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου». (Βλ. τόμ. 4ος, σελ. 382).

Μ' ἄλλα λόγια, τό κέντρο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἔμελλε κατ' ἀνάγκη νά μετατοπιστεῖ στή Ρωσία.

Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ πορεία τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία δικαίωσε μέ τό παραπάνω τήν πρόβλεψη αὐτή τοῦ Λένιν.

Εἶναι τάχα παράξενο ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά ὅτι ἡ χώρα πού ἔκανε μιά τέτια ἐπανάσταση καί πού ἔχει ἕνα τέτιο προλεταριάτο, ἔγινε ἡ πατρίδα τῆς θεωρίας καί τῆς ταχτικῆς τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης;

Εἶναι τάχα παράξενο τό γεγονός ὅτι ὁ ἀρχηγός τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου, ὁ Λένιν, ἔγινε ταυτόχρονα ὁ δημιουργός αὐτῆς τῆς θεωρίας καί αὐτῆς τῆς ταχτικῆς καί ὁ ἀρχηγός τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου;

II

Η ΜΕΘΟΔΟΣ

Εἶπα πιό πάνω πώς ἀνάμεσα στό Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς ἀπό τό ἕνα μέρος καί τό Λένιν ἀπό τό ἄλλο, μεσολαβεῖ μιά ὁλόκληρη περίοδος κυριαρχίας τοῦ ὀπορτουνισμοῦ τῆς 2ης Διεθνοῦς. Γιά τήν ἀκρίβεια πρέπει νά προσθέσω ὅτι δέν πρόκειται ἐδῶ γιά μιά τυπική κυριαρχία τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ἀλλά ἁπλούστατα γιά τήν οὐσιαστική του κυριαρχία. Τυπικά, ἐπικεφαλῆς τῆς 2ης Διεθνοῦς βρίσκονταν «πιστοί» μαρξιστές, οἱ «ὀρθόδοξοι», ὅπως ὁ Καούτσκι καί ἄλλοι. Στήν πραγματικότητα ὅμως ἡ βασική δουλιά τῆς 2ης Διεθνοῦς διεξαγόταν πάνω στή γραμμή τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Οἱ ὀπορτουνιστές προσαρμόζονταν στήν ἀστική τάξη λόγω τῆς μικροαστικῆς τους φύσης πού ἔκλινε πρός τίς προσαρμογές. Οἱ «ὀρθόδοξοι» μέ τή σειρά τους προσαρμόζονταν στούς ὀπορτουνιστές, πρός τό συμφέρον τῆς «διατήρησης τῆς ἑνότητας» μέ τούς ὀπορτουνιστές, πρός τό συμφέρον τῆς «εἰρήνης μέσα στό κόμμα».

Ἀποτέλεσμα ἦταν νά κυριαρχήσει ὁ ὀπορτουνισμός, γιατί ἡ ἁλυσίδα πού συνένωνε τήν πολιτική τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τήν πολιτική τῶν «ὀρθόδοξων» ἀποδείχτηκε συνεχής.

Ἦταν ἡ περίοδος μιᾶς σχετικά εἰρηνικῆς ἀνάπτυξης τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ προπολεμική, σά νά λέμε, περίοδος, τότε πού οἱ καταστροφικές ἀντιθέσεις τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ δέν εἶχαν βγεῖ ἀκόμα στήν ἐπιφάνεια μέ ὅλη τους τή σαφήνεια, τότε πού οἱ οἰκονομικές ἀπεργίες τῶν ἐργατῶν καί τά ἐπαγγελματικά συνδικάτα ἀναπτύσσονταν λίγο-πολύ «κανονικά», τότε πού ὁ ἐκλογικός ἀγώνας καί οἱ κοινοβουλευτικές ὁμάδες σημείωναν «ἰλιγγιώδεις» ἐπιτυχίες, τότε πού οἱ νόμιμες μορφές πάλης ἐξυψώνονταν ὡς τά οὐράνια καί πού νόμιζαν πώς μέ τή νομιμότητα θά «σκοτώσουν» τόν καπιταλισμό, τότε πού μέ λίγα λόγια τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς πάχαιναν καί δέν ἤθελαν νά σκεφτοῦν στά σοβαρά γιά τήν ἐπανάσταση, γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, γιά τήν ἐπαναστατική διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν.

Ἀντί μιά ἑνιαία ἐπαναστατική θεωρία, εἴχαμε ἀν-

τιφατικές θεωρητικές θέσεις καί κομμάτια θεωρίας, άποσπασμένα άπό τή ζωντανή έπαναστατική πάλη τῶν μαζῶν καί μεταβλημένα σέ σαθρά δόγματα. Γιά τά μάτια φυσικά, θυμοῦνταν τή θεωρία τοῦ Μάρξ, μά μονάχα γιά νά εὐνουχίσουν τό ζωντανό ἐπαναστατικό της πνεῦμα.

Ἀντί μιά ἐπαναστατική πολιτική, εἴχαμε ἕνα πλαδαρό φιλισταϊσμό καί ὑπολογιστικό πολιτικαντισμό, κοινοβουλευτική διπλωματία καί κοινοβουλευτικές κομπίνες. Γιά τά μάτια φυσικά, ψηφίζονταν «ἐπαναστατικές» ἀποφάσεις καί συνθήματα, μά μονάχα γιά νά μποῦν στά χρονοντούλαπα.

Ἀντί νά διαπαιδαγωγοῦν τό κόμμα καί νά τοῦ διδάσκουν τή σωστή ἐπαναστατική ταχτική, πάνω στά δικά του τά λάθη, ἀπόφευγαν προσεχτικά τά ἀκανθώδη ζητήματα, τά ἔπνιγαν, καί τά συγκάλυπταν. Γιά τά μάτια φυσικά, δέν ἀρνοῦνταν νά συζητήσουν τά ἀκανθώδη ζητήματα μά μόνο γιά νά καταλήξουν σέ μιά «ἐλαστική» ἀπόφαση.

Νά ποιά ἦταν ἡ φυσιογνωμία τῆς 2ης Διεθνοῦς, ἡ μέθοδος τῆς δουλιᾶς της, τό ὁπλοστάσιό της.

Στό μεταξύ πλησίαζε ἡ καινούργια περίοδος τῶν ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων καί τῶν ἐπαναστατικῶν συγκρούσεων τοῦ προλεταριάτου. Οἱ παλιές μέθοδες πάλης ἀποδείχνονταν ὁλοφάνερα ἀνεπαρκεῖς καί ἀνίσχυρες μπροστά στήν παντοδυναμία τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου.

Ἦταν ἀπαραίτητο νά ἀναθεωρηθεῖ ὅλη ἡ δουλιά τῆς 2ης Διεθνοῦς, ὅλη ἡ μέθοδος τῆς δουλιᾶς της, νά ξεριζωθεῖ ὁ φιλισταϊσμός, ἡ στενοκεφαλιά, ὁ πολιτικαντισμός, ἡ ἀποστασία, ὁ σοσιαλσωβινισμός, ὁ σοσιαλπασιφισμός. Ἦταν ἀπαραίτητο νά ἐλεγχθεῖ ὁλόκληρο τό ὁπλοστάσιο τῆς 2ης Διεθνοῦς, νά πεταχτεῖ μακριά καθετί τό σκουριασμένο καί τό σάπιο, νά σφυρηλατηθοῦν καινούργια ὅπλα. Δίχως μιά τέτια προκαταρκτική δουλιά, θἆταν ἄσκοπο ν' ἀρχίσουμε τόν πόλεμο ἐνάντια στόν καπιταλισμό. Δίχως αὐτό, τό προλεταριάτο κινδύνευε νά μή βρεθεῖ ἀρκετά ἐξοπλισμένο ἤ καί ἁπλούστατα νά βρεθεῖ ἄοπλο μπροστά στίς νέες ἐπαναστατικές συγκρούσεις.

Στό λενινισμό ἔλαχε ἡ μοίρα νά κάνει τό γενικό ἔλεγχο καί τή γενική ἐκκαθάριση τῆς κόπρου τοῦ Αὐγείου τῆς 2ης Διεθνοῦς.

Νά μέσα σέ ποιές συνθῆκες γεννήθηκε καί σφυρηλατήθηκε ἡ μέθοδος τοῦ λενινισμοῦ.

Σέ τί συνίστανται οἱ ἀπαιτήσεις αὐτῆς τῆς μεθόδου;

Πρῶτο: Στόν ἔ λ ε γ χ ο τῶν θεωρητικῶν δογμάτων τῆς 2ης Διεθνοῦς μέσα στή φωτιά τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν, μέσα στή φωτιά τῆς ζωντανῆς πραχτικῆς δράσης, δηλ. στήν ἀποκατάσταση τῆς καταστραμένης ἑνότητας ἀνάμεσα στή θεωρία καί τήν πράξη, στήν ἐξάλειψη τῆς ρήξης πού ὑπῆρχε ἀνάμεσά τους, γιατί μονάχα ἔτσι μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ ἕνα κόμμα πραγματικά προλεταριακό ἐξοπλισμένο μέ ἐπαναστατική θεωρία.

Δεύτερο: Στόν ἔ λ ε γ χ ο τῆς πολιτικῆς τῶν κομμάτων τῆς 2ης Διεθνοῦς, ὄχι σύμφωνα μέ τά συνθήματα καί τίς ἀποφάσεις τους (πού δέν ἐπιτρέπεται νά τίς πιστεύουμε), μά σύμφωνα μέ τά ἔργα τους, σύμφωνα μέ τίς πράξεις τους, γιατί μόνο ἔτσι μπορεῖ νά καταχτήσει κανείς τήν ἐμπιστοσύνη τῶν προλεταριακῶν μαζῶν καί νά γίνει ἄξιος αὐτῆς τῆς ἐμπιστοσύνης.

Τρίτο: Στήν ἀ ν α δ ι ο ρ γ ά ν ω σ η ὅ λ η ς τῆς κομματικῆς δουλιᾶς μέ νέο ἐπαναστατικό τρόπο, στό πνεῦμα τῆς διαπαιδαγώγησης καί τῆς προετοιμασίας τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπαναστατική πάλη, γιατί μόνο ἔτσι μποροῦν νά προετοιμαστοῦν οἱ μάζες γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση.

Τέταρτο: Στήν αὐτοκριτική τῶν προλεταριακῶν κομμάτων, στή μάθηση καί τή διαπαιδαγώγησή τους μέ τά ἴδια τους τά λάθη, γιατί μονάχα ἔτσι μποροῦν νά διαπαιδαγωγηθοῦν πραγματικά στελέχη καί πραγματικοί ἡγέτες τοῦ κόμματος.

Αὐτή εἶναι ἡ βάση καί ἡ οὐσία τῆς μεθόδου τοῦ λενινισμοῦ.

Πῶς ἐφαρμοζόταν ἡ μέθοδος αὐτή στήν πράξη;

Οἱ ὀπορτουνιστές τῆς 2ης Διεθνοῦς ἔχουν μιά σειρά θεωρητικά δόγματα, πού κόλλησαν σ' αὐτά καί στριφογυρνᾶνε γύρω τους. Ἄς πάρουμε μερικά ἀπ' αὐτά.

Πρῶτο δόγμα: σχετικά μέ τούς ὅρους τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο. Οἱ ὀπορτουνιστές ἰσχυρίζονται πώς τό προλεταριάτο δέ μπορεῖ καί δέν πρέπει νά πάρει τήν ἐξουσία, ἄν δέν ἀποτελεῖ τό ἴδιο τήν πλειοψηφία μέσα στή χώρα. Ἀποδείξεις δέ φέρνουν καθόλου, γιατί δέν εἶναι δυνατό νά δικαιολογήσουν οὔτε θεωρητικά, οὔτε πραχτικά αὐτή τήν παράλογη θέση. Ἄς παραδεχτοῦμε πώς εἶναι ἔτσι, ἀπαντᾶ ὁ Λένιν στούς κυρίους τῆς 2ης Διεθνοῦς. Τί θά γίνει ὅμως ἄν δημιουργηθεῖ μιά τέτια ἱστορική κατάσταση (πόλεμος, ἀγροτική κρίση, κλπ.), μέσα στήν ὁποία τό προλεταριάτο, πού ἀποτελεῖ τή μειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ, ἔχει τή δυνατότητα νά συσπειρώσει γύρω του τήν τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, γιατί τότε νά μή πάρει τήν ἐξουσία; Γιατί τό προλεταριάτο νά μή ἐπωφεληθεῖ τήν εὐνοϊκή διεθνῆ καί ἐσωτερική κατάσταση γιά νά σπάσει τό μέτωπο τοῦ κεφαλαίου καί νά ἐπιταχύνει τή γενική λύση; Μήπως ὁ Μάρξ δέν ἔλεγε ἀπό τήν 6η ἀκόμα δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα ὅτι ἡ ὑπόθεση τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία θά πήγαινε «περίφημα» ἄν ἦταν δυνατό νά ὑποστηριχτεῖ, ἄς ποῦμε, ἀπό μιά «δεύτερη ἔκδοση τοῦ πολέμου τῶν χωρικῶν»[17]; Μήπως δέν εἶναι πασίγνωστο πώς οἱ προλετάριοι τῆς Γερμανίας ἦταν τότε σχετικά λιγότεροι ἀπ' ὅ,τι λογουχάρη οἱ προλετάριοι τῆς Ρωσίας στά 1917; Μήπως ἡ πείρα τῆς Ρωσικῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης δέν ἔδειξε ὅτι τό ἀγαπημένο αὐτό δόγμα τῶν ἡρώων τῆς 2ης Διεθνοῦς δέν ἔχει καμιά ζωτική σημασία γιά τό προλεταριάτο; Μήπως δέν εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ πείρα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν ἀνατρέπει καί τσακίζει τό σαθρό αὐτό δόγμα;

Δεύτερο δόγμα. Τό προλεταριάτο δέ μπορεῖ νά κρατηθεῖ στήν ἐξουσία, ἄν δέ διαθέτει ἐπαρκῆ ἀριθμό ἕτοιμων, καλλιεργημένων καί διοικητικά ἔμπειρων στελεχῶν, ἱκανῶν νά ὀργανώσουν τή διακυβέρνηση τῆς χώρας,—πρέπει πρῶτα νά διαπλάσουμε τέτια στελέχη μέσα στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, κι ὕστερα νά πάρουμε τήν ἐξουσία. Ἄς δεχτοῦμε πώς εἶναι ἔτσι, ἀπαντᾶ ὁ Λένιν. Μά γιατί νά μήν ἀντιστρέψουμε τό πρόβλημα, νά πάρουμε δηλαδή πρῶτα τήν ἐξουσία, νά δημιουργήσουμε εὐνοϊκές συνθῆκες γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ προλεταριάτου, καί ὕστερα νά τραβήξουμε μπρός μέ γιγάντια βήματα, γιά ν' ἀνεβάσουμε τό πολιτιστικό ἐπίπεδο τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, γιά νά διαπλάσουμε πολυάριθμα καθοδηγητικά καί διοικητικά στελέχη ἀπό τούς ἐργάτες; Μήπως ἡ ρωσική πείρα δέν ἔδειξε ὅτι τά καθοδηγητικά στελέχη πού προέρχονται ἀπό ἐργάτες ἀναπτύσσονται στίς συνθῆκες τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας ἑκατό φορές πιό γρήγορα καί πιό στέρεα ἀπ' ὅ,τι στίς συνθῆκες τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου; Μήπως δέν εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ πείρα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν ἀνατρέπει ἀνελέητα καί αὐτό τό θεωρητικό δόγμα τῶν ὀπορτουνιστῶν;

Τρίτο δόγμα. Ἡ μέθοδος τῆς γενικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας εἶναι ἀπαράδεχτη γιά τό προλεταριάτο, γιατί εἶναι

θεωρητικά ἀστήριχτη (βλέπε τήν κριτική τοῦ Ἔνγκελς), πραχτικά ἐπικίνδυνη (μπορεῖ νά διαταράξει τήν κανονική πορεία τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας καί νά ἀδειάσει τά ταμεῖα τῶν ἐπαγγελματικῶν συνδικάτων), γιατί δέ μπορεῖ νά ἀντικαταστήσει τίς κοινοβουλευτικές μορφές πάλης, πού εἶναι ἡ κύρια μορφή τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. Καλά, ἀπαντοῦν οἱ λενινιστές, μά πρῶτο, ὁ Ἔνγκελς δέν κριτίκαρε κάθε γενική ἀπεργία, ἀλλά μονάχα ἕνα ὁρισμένο εἶδος γενικῆς ἀπεργίας, τή γενική ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ή ἀπεργία τῶν ἀναρχικῶν[18], πού οἱ ἀναρχικοί τήν πρόβαλαν σ τ ή θ έ σ η τῆς πολιτικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. Τί ἔχει νά κάνει μ' ὅλα αὐτά ἡ μέθοδος τῆς γενικῆς π ο λ ι τ ι κ ῆ ς ἀπεργίας; Δεύτερο, ποῦ καί ποιός ἀπόδειξε ὅτι ἡ κοινοβουλευτική μορφή πάλης εἶναι ἡ κύρια μορφή πάλης τοῦ προλεταριάτου; Μήπως ἡ ἱστορία τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος δέ μᾶς δείχνει ὅτι ἡ κοινοβουλευτική πάλη εἶναι μονάχα σχολειό καί βοηθητικό μέσο γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐξωκοινοβουλευτικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί ὅτι τά βασικά ζητήματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στόν καπιταλισμό λύνονται δυναμικά μέ τήν ἄμεση πάλη τῶν προλεταριακῶν μαζῶν, μέ τή γενική τους ἀπεργία, μέ τήν ἐξέγερσή τους; Τρίτο, ποῦ πήγαν καί βρῆκαν τό ζήτημα τῆς ἀντικατάστασης τῆς κοινοβουλευτικῆς πάλης μέ τή μέθοδο τῆς γενικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας; Ποῦ καί πότε ἐπιχείρησαν οἱ ὀπαδοί τῆς γενικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας ν' ἀντικαταστήσουν τίς κοινοβουλευτικές μορφές πάλης μέ τίς ἐξωκοινοβουλευτικές; Τέταρτο, μήπως ἡ ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας δέν ἔδειξε ὅτι ἡ γενική π ο λ ι τ ι κ ή ἀπεργία εἶναι τό μεγαλύτερο σχολειό γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί τό ἀναντικατάστατο μέσο γιά τήν κινητοποίηση καί τήν ὀργάνωση τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ προλεταριάτου στίς παραμονές τῆς ἐφόδου ἐνάντια στά φρούρια τοῦ καπιταλισμοῦ; Τί δουλιά ἔχουν ἐδῶ οἱ φιλισταϊκές κλάψες γιά διατάραξη τῆς κανονικῆς πορείας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί γιά τά ταμεῖα τῶν ἐπαγγελματικῶν συνδικάτων; Μήπως δέν εἶναι ολοφάνερο ὅτι ἡ πεῖρα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης συντρίβει κι αὐτό τό δόγμα τῶν ὀπορτουνιστῶν;

Κτλ. κτλ.

Νά γιατί ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι «ἡ ἐπαναστατική θεωρία δέν εἶναι δόγμα», ὅτι «διαμορφώνεται τελικά μόνο σέ στενή σύνδεση μέ τήν πραχτική δράση ἑνός πραγματικά μαζικοῦ καί πραγματικά ἐπαναστατικοῦ κινήματος» («Παιδική ἀρρώστια»[19]), γιατί ἡ θεωρία πρέπει νά ὑπηρετεῖ τήν πράξη, γιατί «ἡ θεωρία πρέπει ν' ἀπαντᾶ στά ἐρωτήματα πού προβάλλει ἡ πράξη» («Φίλοι τοῦ λαοῦ»[20]), γιατί πρέπει νά ἐλέγχεται ἀπό τά δοσμένα τῆς πράξης.

Ὅσον ἀφορᾶ τά πολιτικά συνθήματα καί τίς πολιτικές ἀποφάσεις τῶν κομμάτων τῆς 2ης Διεθνοῦς, φτάνει νά θυμηθοῦμε τήν ἱστορία τοῦ συνθήματος «πόλεμος στόν πόλεμο», γιά νά καταλάβουμε ὅλη τήν ἀπάτη καί ὅλη τή σαπίλα τῆς πολιτικῆς δράσης αὐτῶν τῶν κομμάτων, πού καλύπτουν τό ἀντεπαναστατικό τους ἔργο μέ πομπώδικα ἐπαναστατικά συνθήματα καί ἀποφάσεις. Ὅλοι θυμοῦνται τήν πομπώδικη δήλωση τῆς 2ης Διεθνοῦς στό συνέδριο τῆς Βασιλείας[21], πού ἀπειλοῦσε τούς ἰμπεριαλιστές μ' ὅλες τίς φρίκες τῆς ἐξέγερσης καί μέ τό φοβερό σύνθημα «πόλεμο στόν πόλεμο», ἄν θά τολμοῦσαν ν' ἀρχίσουν τόν πόλεμο. Ποιός ὅμως δέ θυμᾶται ὅτι λίγο ἀργότερα, λίγο πρίν ἀρχίσει ὁ πόλεμος, ἡ ἀπόφαση τῆς Βασιλείας μπῆκε στά χρονοντούλαπα καί ρίχτηκε ἄλλο σύνθημα στούς ἐργάτες: τό σύνθημα νά ἀλληλοεξοντώνονται πρός δόξα τῆς καπιταλιστικῆς πατρίδας; Μήπως δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι τά ἐπαναστατικά συν-

θήματα καί οἱ ἀποφάσεις δέν ἀξίζουν μιά πεντάρα, ἄν δέν κατοχυρώνονται μέ ἔργα; Φτάνει ἁπλῶς νά παραβάλουμε τή λενινιστική πολιτική τῆς μετατροπῆς τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σέ ἐμφύλιο πόλεμο μέ τήν προδοτική πολιτική τῆς 2ης Διεθνοῦς στή διάρκεια τοῦ πολέμου, γιά νά καταλάβουμε ὅλη τήν προστυχιά τῶν πολιτικάντηδων τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ὅλο τό μεγαλεῖο τῆς μεθόδου τοῦ λενινισμοῦ.

Δέ μπορῶ νά μή παραθέσω ἐδῶ ἕνα χωρίο ἀπό τό βιβλίο τοῦ Λένιν «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Καούτσκι», ὅπου μαστιγώνει ἀλύπητα τόν ἡγέτη τῆς 2ης Διεθνοῦς Κ. Καούτσκι γιά τήν ὀπορτουνιστική προσπάθειά του νά κρίνει τά κόμματα ὄχι ἀπ' τά ἔργα τους, μά ἀπό τά συνθήματα καί τά ντοκουμέντα, πού ὑπάρχουν μονάχα στά χαρτιά:

«Ὁ Καούτσκι ἀσκεῖ πολιτική τυπικά μικροαστική καί φιλισταϊκή, ὅταν φαντάζεται... ὅτι τό ρίξιμο ἑνός συνθήματος μεταβάλλει τάχα τήν ὑπόθεση. Ὅλη ἡ ἱστορία τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας ξεσκεπάζει αὐτή τήν αὐταπάτη: οἱ ἀστοί δημοκράτες γιά νά ξεγελάσουν τό λαό ἔριχναν πάντα καί ρίχνουν πάντα ὅ,τι λογῆς „συνθήματα" θέλεις. Ὅμως τό ζήτημα εἶναι νά ἐλέγξεις τήν εἰλικρίνειά τους, νά παραβάλεις τά ἔργα μέ τά λόγια, νά μήν ἱκανοποιεῖσαι μέ τίς ἰδεαλιστικές ἤ τσαρλατάνικες φράσεις, μά νά ἀναζητᾶς τήν ταξική πραγματικότητα». (Βλ. τόμ. 23ος, σελ. 377).

Καί δέν κάνω ἐδῶ λόγο γιά τό φόβο πού νιώθουν τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς μπροστά στήν αὐτοκριτική, γιά τά καμώματα πού χρησιμοποιοῦν γιά νά κρύβουν τά λάθη τους, νά σκεπάζουν τά ακανθώδη ζητήματα, νά συγκαλύπτουν τίς ἐλλείψεις τους μέ τήν ἀπατηλή ἐπίδειξη εὐδαιμονίας ὅτι ὅλα πᾶνε ἐντάξει, πράγμα πού ἀμβλύνει τή ζωντανή σκέψη καί φρενάρει τό ἔργο τῆς ἐπαναστατικῆς διαπαιδαγώγησης τοῦ κόμματος μέ βάση τά ἴδια του τά λάθη, γιά τά καμώματα αὐτά πού τά εἰρωνεύτηκε

καί τά κόλλησε στό στύλο τῆς ἀτίμωση ὁ Λένιν. Νά τί ἔγραφε ὁ Λένιν γιά τήν αὐτοκριτική τῶν προλεταριακῶν κομμάτων στήν μπροσούρα του «Ἡ παιδική ἀρρώστια»:

«Ἡ στάση ἑνός πολιτικοῦ κόμματος ἀπέναντι στά λάθη του εἶναι ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα καί ἀσφαλέστερα κριτήρια τῆς σοβαρότητας τοῦ κόμματος καί τῆς ἐκπλήρωσης ἀπό μέρους του στήν πράξη τῶν ὑποχρεώσεών του ἀπέναντι στήν τάξη του καί στίς ἐργαζόμενες μάζες. Τό νά ἀναγνωρίζει ἀνοιχτά τό λάθος του, νά ἀποκαλύπτει τίς αἰτίες του, νά ἀναλύει τήν κατάσταση πού τό γέννησε, νά ἐξετάζει προσεχτικά τά μέσα γιά νά τό διορθώσει—νά τό γνώρισμα ἑνός σοβαροῦ κόμματος, νά τί θά πεῖ ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεών του, νά τί σημαίνει διαπαιδαγώγηση καί ἐκπαίδευση τῆς τάξης καί ἔπειτα τῆς μάζας». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 200).

Μερικοί λένε ὅτι ἡ ἀποκάλυψη τῶν λαθῶν του καί ἡ αὐτοκριτική εἶναι ἐπικίνδυνα γιά τό κόμμα, γιατί μποροῦν νά χρησιμοποιηθοῦν ἀπό τούς ἀντίπαλους ἐνάντια στό κόμμα τοῦ προλεταριάτου. Τέτιου εἴδους ἀντιρήσεις ὁ Λένιν δέν τίς θεωροῦσε σοβαρές, ἀλλά ὁλότελα λαθεμένες. Νά τί εἶπε γιά τό ζήτημα αὐτό ἀκόμα ἀπό τό 1904, ὅταν τό κόμμα μας ἦταν ἀκόμα μικρό κι ἀσήμαντο, στή μπροσούρα του «Ἕνα βῆμα μπρός»:

«Αὐτοί (δηλαδή οἱ ἀντίπαλοι τῶν μαρξιστῶν, Ι. Στ.) χαιρεκακοῦν καί μορφάζουν ὅταν βλέπουν τίς διαφωνίες μας. Θά προσπαθήσουν φυσικά ὁρισμένα σημεῖα τῆς μπροσούρας μου, πού ἀφοροῦν τίς ἀδυναμίες καί τίς ἐλλείψεις τοῦ κόμματός μας, νά τά ἀποσπάσουν ἀπό τό σύνολό τους καί νά τά χρησιμοποιήσουν γιά τούς σκοπούς τους. Οἱ ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες ὅμως εἶναι ἀρκετά μπαρουτοκαπνισμένοι γιά νά μήν ἐνοχλοῦνται ἀπό παρόμοια ψιλοτσιμπήματα καί γιά νά συνεχίσουν, παρ' ὅλα αὐτά, νά κάνουν αὐτοκριτική καί νά ξεσκεπάζουν ἀμείλιχτα τίς ἀδυναμίες τους, πού θά ξεπεραστοῦν ἀναπόφευχτα καί σίγουρα μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος». (Βλ. τόμ. 6ος, σελ. 161).

Αὐτά εἶναι, σέ γενικές γραμμές τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς μεθόδου τοῦ λενινισμοῦ.

Αὐτό πού μᾶς δίνει ἡ μέθοδος τοῦ Λένιν ὑπῆρχε στό βασικό του μέρος στή διδασκαλία τοῦ Μάρξ, πού, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ ἴδιου τοῦ Μάρξ, εἶναι «στήν οὐσία της κριτική καί ἐπαναστατική»[22]. Αὐτό ἀκριβῶς τό κριτικό καί ἐπαναστατικό πνεῦμα διαπνέει ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος τή μέθοδο τοῦ Λένιν. Δέ θἆταν ὅμως σωστό νά νομίζουμε ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ Λένιν εἶναι ἁπλή ἀποκατάσταση ἐκείνου πού ἔχει δόσει ὁ Μάρξ. Στήν πραγματικότητα ἡ μέθοδος τοῦ Λένιν δέν εἶναι μονάχα ἡ ἀποκατάσταση, μά καί ἡ συγκεκριμενοποίηση καί ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς κριτικῆς καί ἐπαναστατικῆς μεθόδου τοῦ Μάρξ, τῆς ὑλιστικῆς διαλεχτικῆς του.

III

Η ΘΕΩΡΙΑ

Ἀπό τό θέμα αὐτό θά πιάσω τρία ζητήματα:

α) τή σημασία τῆς θεωρίας γιά τό προλεταριακό κίνημα,

β) τήν κριτική τῆς «θεωρίας» τοῦ αὐθόρμητου καί,

γ) τή θεωρία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

1) Ἡ σημασία τῆς θεωρίας. Μερικοί νομίζουν ὅτι λενινισμός σημαίνει προτεραιότητα τῆς πράξης ἀπέναντι στή θεωρία, μέ τήν ἔννοια ὅτι τό κυριότερο στό λενινισμό εἶναι ἡ μετατροπή σέ ἔργα τῶν μαρξιστικῶν θέσεων, ἡ «πραγματοποίηση» αὐτῶν τῶν θέσεων καί ὅτι, ὅσον ἀφορᾶ τή θεωρία, ὁ λενινισμός δείχνει τάχα ἀρκετή ἀφροντισιά ἀπέναντί της. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Πλεχάνοφ πολλές φορές εἶχε εἰρωνευτεῖ τήν «ἀφροντισιά» τοῦ Λένιν γιά τή θεωρία καί κυρίως γιά τή φιλοσοφία. Εἶναι ἐπίσης γνωστό, ὅτι πολλοί σημερινοί πραχτικοί-λενινιστές δέν πολυαγαποῦν τή θεωρία, κυρίως λόγω τῆς τεράστιας πραχτικῆς δουλιᾶς πού οἱ περιστάσεις τούς ὑποχρεώνουν νά διεξάγουν. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά δηλώσω, ὅτι αὐτή ἡ κάτι παραπάνω ἀπό παράξενη γνώμη γιά τό Λένιν καί τό λενινισμό εἶναι ὁλότελα λαθεμένη καί δέν ἀνταποκρίνεται καθόλου στήν πραγματικότητα, ἐπίσης ὅτι ἡ τάση τῶν πραχτικῶν νά παραμελοῦν τή θεωρία εἶναι ἀντίθετη πρός ὅλο τό πνεῦμα τοῦ λενινισμοῦ κι ἐγκυμονεῖ μεγάλους κινδύνους γιά τήν ὑπόθεσή μας.

Ἡ θεωρία εἶναι ἡ πείρα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ὅλων τῶν χωρῶν, παρμένη στή γενική μορφή της. Φυσικά, ἡ θεωρία μένει χωρίς ἀντικείμενο ἄν δέ συνδέεται μέ τήν ἐπαναστατική πράξη, ἀκριβῶς ὅπως καί ἡ πράξη γίνεται τυφλή, ἄν ὁ δρόμος της δέ φωτίζεται ἀπό τήν ἐπαναστατική θεωρία. Ἡ θεωρία ὅμως μπορεῖ νά μετατραπεῖ σέ τεράστια δύναμη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἄν διαμορφώνεται σέ ἀδιάρπχτη σύνδεση μέ τήν ἐπαναστατική πράξη, γιατί αὐτή καί μονάχα αὐτή μπορεῖ νά δόσει στό κίνημα τή βεβαιότητα, τή δύναμη τοῦ προσανατολισμοῦ καί τήν κατανόηση τῆς ἐσωτερικῆς σύνδεσης τῶν γεγονότων πού μᾶς περιβάλλουν, γιατί αὐτή καί μονάχα αὐτή μπορεῖ νά βοηθήσει τήν πράξη νά καταλάβει ὄχι μόνο πῶς καί πρός τά ποῦ κινοῦνται οἱ τάξεις σήμερα, μά καί πῶς καί πρός τά ποῦ θά κινηθοῦν στό κοντινό μέλλον. Ὁ Λένιν καί μόνο ὁ Λένιν ἦταν ἐκεῖνος πού ἔλεγε καί ἐπαναλάβαινε δεκάδες φορές τή γνωστή θέση ὅτι:

«Χωρίς ἐπαναστατική θεωρία δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει ἐπαναστατικό κίνημα»*. (Βλ. τόμ. 4ος, σελ. 380).

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

Ὁ Λένιν καταλάβαινε καλύτερα ἀπό κάθε ἄλλον τή μεγάλη σημασία τῆς θεωρίας, ἰδιαίτερα γιά ἕνα κόμμα σάν τό δικό μας, ἔχοντας ὑπέψη τό ρόλο τοῦ πρωτοπόρου ἀγωνιστῆ τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου πού τοῦ ἔλαχε νά παίξει καί τήν πολύπλοκη ἐσωτερική καί διεθνῆ κατάσταση μέσα στήν ὁποία βρίσκεται. Μαντεύοντας, ἀπό τό 1902 ἀκόμα, αὐτό τόν ἰδιαίτερο ρόλο τοῦ κόμματός μας, θεώρησε ἀπαραίτητο ἀπό τότε κιόλας νά θυμίσει ὅτι:

«Τό ρόλο τοῦ πρωτοπόρου ἀγωνιστῆ μπορεῖ νά τόν ἐκπληρώσει μονάχα ἕνα κόμμα πού καθοδηγεῖται ἀπό μιά πρωτοπόρα θεωρία».(Βλ. τόμ. 4ος, σελ. 380).

Δέ χρειάζεται κάν ν' ἀποδείξουμε πώς τώρα πού πραγματοποιήθηκε ἡ πρόρρηση αὐτή τοῦ Λένιν γιά τό ρόλο τοῦ κόμματός μας, ἡ θέση του αὐτή ἀποχτᾶ ἰδιαίτερη δύναμη καί ἰδιαίτερη σημασία.

Ἴσως σάν ἡ λαμπρότερη ἔκφραση τῆς μεγάλης σημασίας πού ἔδινε ὁ Λένιν στή θεωρία, θά ἔπρεπε νά θεωρηθεῖ τό γεγονός ὅτι ὁ Λένιν, κι ὄχι κανένας ἄλλος, ἦταν ἐκεῖνος πού καταπιάστηκε νά πραγματοποιήσει τό σοβαρότατο καθῆκον: νά γενικεύσει στό πεδίο τῆς ὑλιστικῆς φιλοσοφίας τό σπουδαιότερο ἀπ' ὅ,τι ἔχει δόσει ἡ ἐπιστήμη ἀπό τόν καιρό τοῦ Ἔνγκελς ὥς τό Λένιν καί νά ὑποβάλει σέ ὁλόπλευρη κριτική τά ἀντιυλιστικά ρεύματα πού ὑπῆρχαν μέσα στούς μαρξιστές. Ὁ Ἔνγκελς ἔλεγε ὅτι: «ὁ ὑλισμός εἶναι ὑποχρεωμένος νά παίρνει καινούργια ὄψη μέ κάθε νέα μεγάλη ἀνακάλυψη»[23]. Εἶναι γνωστό πώς αὐτό τό καθῆκον δέν τό πραγματοποίησε γιά τήν ἐποχή του κανένας ἄλλος ἐκτός ἀπό τό Λένιν στό περίφημο βιβλίο του «Ὑλισμός καί Ἐμπειριοκριτικισμός»[24]. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Πλεχάνοφ, πού τοῦ ἄρεσε νά εἰρωνεύεται τήν «ἀφροντισιά» τοῦ Λένιν γιά τή φιλοσοφία, δέν ἀπο-

τόλμησε οὔτε κάν νά καταπιαστεῖ στά σοβαρά μέ τήν ἐκπλήρωση ἑνός τέτιου καθήκοντος.

2) Ἡ κριτική τῆς «θεωρίας» τοῦ αὐθόρμητου, ἤ ὁ ρόλος τῆς πρωτοπορίας στό κίνημα. Ἡ «θεωρία» τοῦ αὐθόρμητου εἶναι ἡ θεωρία τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ἡ θεωρία τῆς ὑπόκλισης μπρός στό αὐθόρμητο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἡ θεωρία τῆς ἄρνησης στήν πράξη τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου τῆς πρωτοπορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης, τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἡ θεωρία τῆς ὑπόκλισης μπρός στό αὐθόρμητο στρέφεται ἀποφασιστικά ἐνάντια στόν ἐπαναστατικό χαρακτήρα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, τάσσεται ἐνάντια στήν ἄποψη ὅτι τό κίνημα πρέπει νά ἀκολουθήσει τή γραμμή τῆς πάλης ἐνάντια στίς βάσεις τοῦ καπιταλισμοῦ, ὑποστηρίζει ὅτι τό κίνημα πρέπει νά ἀκουλουθεῖ ἀποκλειστικά τή γραμμή διεκδικήσεων «πραγματοποιήσιμων» καί «παραδεχτῶν» ἀπό τόν καπιταλισμό, τάσσεται ὁλοκληρωτικά ὑπέρ τῆς «γραμμῆς τῆς μικρότερης ἀντίστασης». Ἡ θεωρία τοῦ αὐθόρμητου εἶναι ἡ ἰδεολογία τοῦ τρεϊντ-γιουνιονισμοῦ.

Ἡ θεωρία τῆς ὑπόκλισης μπρός στό αὐθόρμητο ἀντιτίθεται ἀποφασιστικά στό νά προσδοθεῖ συνειδητός, σχεδιασμένος χαρακτήρας στό αὐθόρμητο κίνημα, ἀντιτίθεται στό νά βαδίζει τό κόμμα ἐπικεφαλῆς τῆς ἐργατικῆς τάξης, στό νά ἀνεβάζει τό κόμμα τίς μάζες ὥς τό ἐπίπεδο τῆς συνειδητότητας, στό νά ὁδηγεῖ τό κόμμα μαζί του τό κίνημα. Ὑποστηρίζει ὅτι τά συνειδητά στοιχεῖα τοῦ κινήματος δέν πρέπει νά ἐμποδίζουν τό κίνημα νά τραβήξει τό δρόμο του, ὅτι τό κόμμα πρέπει μόνο νά ἀφουγκράζεται τό αὐθόρμητο κίνημα καί νά σέρνεται στήν οὐρά του. Ἡ θεωρία τοῦ αὐθόρμητου εἶναι ἡ θεωρία τῆς μείωσης τοῦ ρόλου τοῦ συνειδητοῦ στοιχείου μέσα στό κίνημα, εἶναι

ἡ ἰδεολογία τῆς «οὐρᾶς», ἡ λογική βάση κάθε ὀπορτουνισμοῦ.

Πρακτικά, ἡ θεωρία αὐτή, πού παρουσιάστηκε στή σκηνή ἀκόμα πρίν ἀπό τήν πρώτη ἐπανάσταση στή Ρωσία, εἶχε σάν ἐπακόλουθο οἱ ὀπαδοί της, οἱ λεγόμενοι «οἰκονομιστές», ν' ἀρνοῦνται τήν ἀνάγκη τῆς ὕπαρξης ἑνός αὐτοτελοῦς ἐργατικοῦ κόμματος στή Ρωσία, νά κηρύχνονται ἐνάντια στόν ἐπαναστατικό ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς τάξης γιά τήν ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ, νά κηρύχνουν τήν τρεϊντγιουνιονιστική πολιτική μέσα στό κίνημα καί γενικά νά βάζουν τό ἐργατικό κίνημα κάτω ἀπό τήν ἡγεμονία τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης.

Ὁ ἀγώνας τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» καί ἡ λαμπρή κριτική τῆς θεωρίας τῆς «οὐρᾶς», πού ἔγινε μέ τή μπροσούρα τοῦ Λένιν «Τί νά κάνουμε;», δέν τσάκισαν μονάχα τό λεγόμενο «οἰκονομισμό», μά καί δημιούργησαν τίς θεωρητικές βάσεις γιά ἕνα πραγματικά ἐπαναστατικό κίνημα τῆς ρωσικῆς ἐργατικῆς τάξης.

Χωρίς αὐτή τήν πάλη δέ θά μπορούσαμε οὔτε κάν νά σκεφθοῦμε γιά τή δημιουργία ἑνός αὐτοτελοῦς ἐργατικοῦ κόμματος στή Ρωσία καί γιά τόν καθοδηγητικό ρόλο του στήν ἐπανάσταση.

Ἡ θεωρία ὅμως τῆς ὑπόκλισης μπρός στό αὐθόρμητο δέν εἶναι μονάχα ρωσικό φαινόμενο. Ἔχει διαδοθεῖ πολύ πλατιά, εἶναι ἀλήθεια μέ κάπως διαφορετική μορφή, σ' ὅλα χωρίς ἐξαίρεση τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς. Ἐννοῶ τή λεγόμενη θεωρία τῶν «παραγωγικῶν δυνάμεων» πού, ἐκχυδαϊσμένη ἀπό τούς ἡγέτες τῆς 2ης Διεθνοῦς, τά δικαιολογεῖ ὅλα καί τούς συμβιβάζει ὅλους, πού διαπιστώνει τά γεγονότα καί τά ἐξηγεῖ μόνο ὅταν ἔχουν γίνει πιά βαρετά σ' ὅλους καί ἱκανοποιεῖται μέ τή διαπίστωσή τους. Ὁ Μάρξ εἶπε ὅτι ἡ ὑλιστική θεωρία δέ μπορεῖ νά περιο-

ρίζεται στήν ἐξήγηση τοῦ κόσμου, ἀλλά πρέπει καί νά τόν ἀλλάξει[25]. Μά οἱ Καούτσκι καί Σία δέν ἐνδιαφέρονται γιά ὅλα αὐτά, προτιμοῦν νά σταματήσουν στό πρῶτο μέρος τῆς διατύπωσης τοῦ Μάρξ.

Νά ἕνα ἀπό τά πολλά παραδείγματα ἐφαρμογῆς αὐτῆς τῆς «θεωρίας». Λένε πώς πρίν ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς ἀπειλοῦσαν ὅτι θά κηρύξουν «πόλεμο στόν πόλεμο», ἄν οἱ ἰμπεριαλιστές ἄρχιζαν τόν πόλεμο. Λένε πώς λίγο πρίν ἀρχίσει ὁ πόλεμος, τά κόμματα αὐτά βάλανε στά χρονοντούλαπα τό σύνθημα «πόλεμος στόν πόλεμο» καί ἐφάρμοσαν στήν πράξη τό ἀντίθετο σύνθημα: «πόλεμος ὑπέρ τῆς ἰμπεριαλιστικῆς πατρίδας». Λένε ὅτι ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς τῶν συνθημάτων ἦταν νά σκοτωθοῦν ἑκατομμύρια ἐργάτες. Ὅμως θἆταν λάθος νά νομίσει κανείς ὅτι κάποιος φταίει γι' αὐτό, ὅτι κάποιος ἀπαρνήθηκε ἤ πρόδοσε τήν ἐργατική τάξη. Τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά! Ὅλα ἔγιναν ὅπως ἔπρεπε νά γίνουν. Πρῶτο, γιατί ἡ Διεθνής εἶναι, ὅπως φαίνεται, «ὄργανο εἰρήνης» καί ὄχι πολέμου. Δεύτερο, γιατί μέ τό «ἐπίπεδο τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων», πού ὑπῆρχε τότε, δέ μποροῦσε νά γίνει τίποτα ἄλλο. «Φταῖνε οἱ παραγωγικές δυνάμεις». Αὐτό μέ ἀκρίβεια «μᾶς» ἐξηγεῖ ἡ θεωρία τῶν «παραγωγικῶν δυνάμεων» τοῦ κυρίου Καούτσκι. Κι ὅποιος δέν πιστεύει σ' αὐτή τή «θεωρία» δέν εἶναι μαρξιστής. Καί ὁ ρόλος τῶν κομμάτων; Ἡ σημασία τους στό κίνημα; Μά τί μπορεῖ νά κάνει τό κόμμα μπρός σ' ἕνα τέτιο ἀποφασιστικό παράγοντα, ὅπως εἶναι τό «ἐπίπεδο τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων»;

Θά μπορούσαμε ν' ἀναφέρουμε ἕνα σωρό τέτια παραδείγματα πλαστογράφησης τοῦ μαρξισμοῦ.

Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε ὅτι ὁ πλαστογραφημένος αὐτός «μαρξισμός», πού ἔχει γιά προορισμό

νά καλύψει τή γύμνια τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ἀποτελεῖ μιά ἁπλή εὐρωπαϊκή παραλλαγή τῆς ἴδιας θεωρίας τῆς «οὐρᾶς» πού τήν καταπολέμησε ὁ Λένιν ἀκόμα πρίν ἀπό τήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση.

Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε ὅτι ἡ ἐκμηδένιση αὐτῆς τῆς πλαστογράφησης τῆς θεωρίας ἀποτελεῖ τόν προκαταρκτικό ὅρο γιά τή δημιουργία στή Δύση κομμάτων πραγματικά ἐπαναστατικῶν.

3) Ἡ θεωρία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἡ λενινιστική θεωρία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ξεκινᾶ ἀπό τρεῖς βασικές θέσεις.

Πρώτη θέση. Ἡ κυριαρχία τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου στίς προχωρημένες χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ ἔκδοση ἀξιῶν σά μιά ἀπό τίς σπουδαιότερες ἐπιχειρήσεις τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, ἡ ἐξαγωγή κεφαλαίου στίς πηγές πρώτων ὑλῶν σά μιά ἀπό τίς βάσεις τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἡ παντοδυναμία τῆς χρηματιστικῆς ὀλιγαρχίας σάν ἀποτέλεσμα τῆς κυριαρχίας τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου—ὅλα αὐτά ἀποκαλύπτουν τό χτηνώδικο παρασιτικό χαρακτήρα τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, κάνουν ἑκατό φορές πιό αἰσθητό τό ζυγό τῶν καπιταλιστικῶν τράστ καί συνδικάτων, δυναμώνουν τήν ἀγανάκτηση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στίς βάσεις τοῦ καπιταλισμοῦ, ὁδηγοῦν τίς μάζες στήν προλεταριακή ἐπανάσταση σάν μοναδική σωτηρία. (Βλ. Λένιν: «Ὁ ἰμπεριαλισμός»)[26].

Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει σάν πρῶτο συμπέρασμα: ὄξυνση τῆς ἐπαναστατικῆς κρίσης στό ἐσωτερικό τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, αὔξηση τῶν στοιχείων ἔκρηξης στό ἐσωτερικό μέτωπο, στό προλεταριακό μέτωπο τῶν «μητροπόλεων».

Δεύτερη θέση. Ἡ ἐντεινόμενη ἐξαγωγή κεφαλαίων στίς ἀποικιακές καί ἐξαρτημένες χῶρες, ἡ ἐπέκταση τῶν «σφαιρῶν ἐπιροῆς» καί τῶν ἀποικιακῶν κτήσεων ὥς τό ἀγκάλιασμα ὁλόκληρης τῆς γήινης σφαίρας, ἡ μετατροπή τοῦ καπιταλισμοῦ σ' ἕνα παγκόσμιο σύστημα οἰκονομικῆς ὑποδούλωσης καί ἀποικιακῆς καταπίεσης τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀπό μιά χούφτα «προχωρημένες» χῶρες—ὅλα αὐτά, ἀπό τό ἕνα μέρος μετάτρεψαν τίς ξεχωριστές ἐθνικές οἰκονομίες καί τά ἐθνικά ἐδάφη σέ κρίκους μιᾶς ἑνιαίας ἁλυσίδας, πού λέγεται παγκόσμια οἰκονομία, καί ἀπό τό ἄλλο μέρος χώρισαν τόν πληθυσμό τῆς γήινης σφαίρας σέ δυό στρατόπεδα: σέ μιά χούφτα «προχωρημένες» καπιταλιστικές χῶρες, πού ἐκμεταλλεύονται καί καταπιέζουν ἐκτεταμένες ἀποικιακές καί ἐξαρτημένες χῶρες καί στήν τεράστια πλειοψηφία τῶν ἀποικιακῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν, πού εἶναι ἀναγκασμένες νά διεξάγουν ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό ζυγό. (Βλ. «Ὁ ἰμπεριαλισμός»).

Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει σά δεύτερο συμπέρασμα: ὄξυνση τῆς ἐπαναστατικῆς κρίσης στίς ἀποικιακές χῶρες, αὔξηση τῶν στοιχείων ἐξέγερσης ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό στό ἐξωτερικό μέτωπο, στό ἀποικιακό.

Τρίτη θέση. Ἡ μονοπωλιακή κυριαρχία πάνω στίς «σφαῖρες ἐπιροῆς» καί τίς ἀποικίες, ἡ ἀνισόμετρη ἀνάπτυξη τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, πού ὁδηγεῖ σ' ἕνα λυσσασμένο ἀγώνα γιά τό ξαναμοίρασμα τοῦ κόσμου ἀνάμεσα στίς χῶρες ἐκεῖνες πού ἔχουν ἁρπάξει κιόλας ἐδάφη καί τίς χῶρες πού ἐπιθυμοῦν νά πάρουν τό «μερίδιό» τους, οἱ ἰμπεριαλιστικοί πόλεμοι σά μοναδικό μέσο γιά νά ἀποκατασταθεῖ ἡ διαταραγμένη «ἰσορροπία»—ὅλα αὐτά ὁδηγοῦν στήν ἔνταση τῆς πάλης στό τρίτο μέτωπο, τό ἐσωκαπιταλιστικό μέτωπο, πού ἐξασθενίζει τόν ἰμπεριαλισμό

καί διευκολύνει τή συνένωση ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό τῶν δυό πρώτων μετώπων, τοῦ ἐπαναστατικοῦ-προλεταριακοῦ μετώπου καί τοῦ ἀποικιακοῦ-ἀπελευθερωτικοῦ μετώπου. (Βλ. «Ὁ ἰμπεριαλισμός»).

Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει σάν τρίτο συμπέρασμα: τό ἀναπότρεπτο τῶν πολέμων στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τό ἀναπόφευκτο τοῦ συνασπισμοῦ τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στήν Εὐρώπη μέ τήν ἀποικιακή ἐπανάσταση στήν Ἀνατολή σ' ἕνα ἑνιαῖο παγκόσμιο μέτωπο τῆς ἐπανάστασης ἐνάντια στό παγκόσμιο μέτωπο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ὅλα αὐτά τά συμπεράσματα συνενώνονται στή διδασκαλία τοῦ Λένιν σ' ἕνα γενικό συμπέρασμα, ὅτι «ὁ ἰ μ π ε ρ ι α λ ι σ μ ό ς ε ἶ ν α ι ἡ π α ρ α μ ο ν ή τ ῆ ς σ ο σ ι α λ ι σ τ ι κ ῆ ς ἐ π α ν ά σ τ α σ η ς»*. (Βλ. τόμ. 19ος, σελ. 71).

Σύμφωνα μ' αὐτά ἀλλάζει καί ὁ ἴδιος ὁ τρόπος πού ἀντικρύζουμε τό ζήτημα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, τοῦ χαρακτήρα τῆς ἐπανάστασης, τῆς εὐρύτητάς της, τοῦ βάθους της, ἀλλάζει τό σχῆμα τῆς ἐπανάστασης γενικά.

Παλιότερα ὑπῆρχε ἡ συνήθεια νά κάνουν τήν ἀνάλυση τῶν προϋποθέσεων τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἀπό τήν ἄποψη τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τούτης ἤ ἐκείνης τῆς χώρας χωριστά. Τώρα αὐτός ὁ τρόπος εἶναι ἀνεπαρκής. Τώρα πρέπει νά ἀντικρύζουμε τό ζήτημα ἀπ' τήν ἄποψη τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης ὅλων ἤ τῆς πλειοψηφίας τῶν χωρῶν, ἀπό τήν ἄποψη τῆς κατάστασης τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας, γιατί ἡ κάθε χώρα χωριστά καί ἡ κάθε ἐθνική οἰκονομία χωριστά ἔπαψαν νά εἶναι αὐτάρκεις μονάδες, μετατράπηκαν σέ κρίκους μιᾶς ἑνιαίας ἁλυσίδας πού λέγεται παγκόσμια οἰκονομία, γιατί ὁ παλιός «πολιτισμένος» καπιταλισμός ἐξελίχτηκε σέ ἰμπεριαλισμό, ὁ ἰμπεριαλισμός ὅμως εἶναι τό παγκόσμιο σύστημα οἰκονομικῆς ὑποδούλωσης καί ἀποικιακῆς καταπίεσης τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀπό μιά χούφτα «προχωρημένες» χῶρες.

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

Παλιότερα ὑπῆρχε ἡ συνήθεια νά μιλοῦν γιά τήν ὕπαρξη ἤ τήν ἔλλειψη ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση στή μιά ἤ τήν ἄλλη χώρα ἤ ἀκριβέστερα σέ τούτη ἤ σέ κείνη τήν ἀναπτυγμένη χώρα. Τώρα ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι πιά ἀνεπαρκής. Τώρα πρέπει νά μιλᾶμε γιά τήν ὕπαρξη ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν γιά τήν ἐπανάσταση μέσα σέ ὅλο τό σύστημα τῆς παγκόσμιας ἰμπεριαλιστικῆς οἰκονομίας, σάν ἑνιαῖο σύνολο, ὁπότε ἡ ὕπαρξη μέσα σ' αὐτό τό σύστημα ὁρισμένων χωρῶν, πού βιομηχανικά δέν εἶναι ἀρκετά ἀναπτυγμένες, δέ μπορεῖ ν' ἀποτελεῖ ἀξεπέραστο ἐμπόδιο γιά τήν ἐπανάσταση, ἄν τό σύστημα σά σύνολο, ἤ πιό σωστά, μ ι ά κ α ί τό σύστημα σά σύνολο εἶναι πιά ὥριμο γιά τήν ἐπανάσταση.

Παλιότερα ὑπῆρχε ἡ συνήθεια νά μιλοῦν γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση σέ τούτη ἤ σέ κείνη τήν ἀναπτυγμένη χώρα, σάν ἕνα ξεχωριστό αὐτάρκες μέγεθος, πού ἀντιπαραθέτονταν στό ξεχωριστό ἐθνικό μέτωπο τοῦ κεφαλαίου, σάν ἀντίποδάς του. Τώρα ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι πιά ἀνεπαρκής. Τώρα πρέπει νά μιλᾶμε γιά παγκόσμια προλεταριακή ἐπανάσταση, γιατί τά ξεχωριστά ἐθνικά μέτωπα τοῦ κεφαλαίου μετατράπηκαν σέ κρίκους μιᾶς ἑνιαίας ἁλυσίδας πού λέγεται παγκόσμιο μέτωπο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πού σ' αὐτή πρέπει νά ἀντιπαραταχθεῖ τό ἑνιαῖο μέτωπο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὅλων τῶν χωρῶν.

Παλιότερα ἔβλεπαν τήν προλεταριακή ἐπανάσταση ἀποκλειστικά σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἐσωτερικῆς ἀνάπτυξης μιᾶς δοσμένης χώρας. Τώρα αὐτή ἡ ἄποψη εἶναι πιά ἀνεπαρκής. Τώρα πρέπει νά βλέπουμε τήν προλεταριακή ἐπα-

νάσταση, πρίν ἀπ' ὅλα, σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἀντιθέσεων μέσα στό παγκόσμιο σύστημα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, σάν ἀποτέλεσμα τοῦ σπασίματος τῆς ἁλυσίδας τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ μετώπου σέ τούτη ἤ σ' ἐκείνη τή χώρα.

Ποῦ θ' ἀρχίσει ἡ ἐπανάσταση; Ποῦ μπορεῖ νά σπάσει πιό μπροστά τό μέτωπο τοῦ κεφαλαίου, σέ ποιά χώρα;

Ἐκεῖ ὅπου ἡ βιομηχανία εἶναι περισσότερο ἀναπτυγμένη, ὅπου τό προλεταριάτο ἀποτελεῖ τήν πλειοψηφία, ὅπου ὑπάρχει μεγαλύτερος πολιτισμός, ὅπου ὑπάρχει πιό αναπτυγμένη δημοκρατία—συνήθιζαν ν' ἀπαντοῦν παλιότερα.

Ὄχι, ἀπαντᾶ ἡ λενινιστική θεωρία τῆς ἐπανάστασης. Ὄχι ὑποχρεωτικά ἐκεῖ ὅπου ἡ βιομηχανία εἶναι περισσότερο ἀναπτυγμένη κλπ. Τό μέτωπο τοῦ κεφαλαίου θά σπάσει ἐκεῖ ὅπου ἡ ἁλυσίδα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ εἶναι πιό ἀδύνατη, γιατί ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση εἶναι τό ἀποτέλεσμα τοῦ σπασίματος τῆς ἁλυσίδας τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ μετώπου στό πιό ἀδύνατο σημεῖο του, ὁπότε μπορεῖ νά συμβεῖ ἡ χώρα πού ἄρχισε τήν ἐπανάσταση, ἡ χώρα πού ἔσπασε τό μέτωπο τοῦ κεφαλαίου, νά εἶναι καπιταλιστικά λιγότερο ἀναπτυγμένη ἀπό ἄλλες περισσότερο ἀναπτυγμένες χῶρες, πού ὡστόσο παρέμειναν στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ.

Τό 1917 ἡ ἁλυσίδα τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ μετώπου ἀποδείχτηκε πιό ἀδύνατη στή Ρωσία ἀπ' ὅ,τι στίς ἄλλες χῶρες. Καί κεῖ ἀκριβῶς ἔσπασε δίνοντας διέξοδο στήν προλεταριακή ἐπανάσταση. Γιατί; Γιατί στή Ρωσία ξετυλιγόταν μιά μεγαλειώδικη λαϊκή ἐπανάσταση πού ἐπικεφαλῆς της βάδιζε τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, πού εἶχε ἕνα τόσο σοβαρό σύμμαχο ὅπως ἦταν τά ἑκατομμύρια τῆς ἀγροτιᾶς, πού τά καταπίεζαν καί τά ἐκμεταλλεύονταν οἱ τσιφλικάδες. Γιατί ἡ ἐπανάσταση ἀντιμετώπιζε ἕναν τόσο ἀποτρόπαιο ἐκπρόσωπο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ὅπως ἦταν ὁ τσαρισμός, πού δέν εἶχε καμιά ἠθική ὑπόσταση καί πού συγκέντρωνε τό γενικό μίσος τοῦ πληθυσμοῦ. Στή Ρωσία ἡ ἁλυσίδα ἀποδείχτηκε πιό ἀδύνατη παρ' ὅλο πού ἦταν ἀπό καπιταλιστική ἄποψη λιγότερο ἀναπτυγμένη πχ. ἀπό τή Γαλλία ἤ τή Γερμανία, τήν Ἀγγλία ἤ τήν Ἀμερική.

Ποῦ θά σπάσει ἡ ἁλυσίδα στό κοντινό μέλλον; Πάλι ἐκεῖ ὅπου εἶναι πιό ἀδύνατη. Δέν ἀποκλείεται ἡ ἁλυσίδα νά σπάσει λχ. στίς Ἰνδίες. Γιατί; Γιατί ἐκεῖ ὑπάρχει ἕνα νεαρό μαχητικό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, πού ἔχει ἕνα τέτιο σύμμαχο, σάν τό ἐθνικό ἀπελευθερωτικό κίνημα, σύμμαχο πού εἶναι ἀναμφισβήτητα μεγάλος καί σοβαρός. Γιατί ἡ ἐπανάσταση ἐκεῖ ἔχει ἀντιμέτωπό της ἕναν τέτιο πασίγνωστο ἀντίπαλο ὅπως εἶναι ὁ ξένος ἰμπεριαλισμός, πού δέν ἔχει κανένα ἠθικό κῦρος καί πού συγκεντρώνει τό γενικό μίσος τῶν καταπιεζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν τῶν Ἰνδιῶν.

Ἐπίσης εἶναι πέρα γιά πέρα δυνατό ἡ ἁλυσίδα νά σπάσει στή Γερμανία. Γιατί; Γιατί οἱ παράγοντες πού δροῦν πχ. στίς Ἰνδίες ἀρχίζουν νά δροῦν καί στή Γερμανία. Καί γι' αὐτό εἶναι εὐνόητο πώς ἡ τεράστια διαφορά στό ἐπίπεδο ἀνάπτυξης, πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στίς Ἰνδίες καί τή Γερμανία, δέ μπορεῖ παρά νά βάλει τή σφραγίδα της στήν πορεία καί τήν ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία.

Νά γιατί ὁ Λένιν λέει ὅτι:

«Οἱ δυτικο-εὐρωπαϊκές καπιταλιστικές χῶρες θά ὁλοκληρώσουν τήν ἀνάπτυξή τους πρός τό σοσιαλισμό... ὄχι μέ τήν ἰσόμετρη «ὡρίμανση» τοῦ σοσιαλισμοῦ στίς χῶρες αὐτές, ἀλλά μέ τήν ἐκμετάλλευση ὁρισμένων κρατῶν ἀπό τά ἄλλα, μέ τήν ἐκμετάλλευση τοῦ πρώτου ἀπό τά ἡττημένα στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο κράτη, πού συνδυάζεται μέ τήν ἐκμετάλλευση ὅλης τῆς Ἀνατολῆς.

’Από τό άλλο μέρος, ΐσα-ΐσα έξαιτίας αύτοῦ τοῦ πρώτου ίμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ἡ ’Ανατολή πέρασε όριστικά στό έπαναστατικό κίνημα καί τραβήχτηκε όριστικά στή γενική τροχιά τοῦ παγκόσμιου έπαναστατικοῦ κινήματος». (Βλ. τόμ. 27ος, σελ. 415-416).

Μέ λίγα λόγια: Ἡ άλυσίδα τοῦ ίμπεριαλιστικοῦ μετώπου πρέπει κατά κανόνα νά σπάσει έκεῖ ὅπου οἱ κρίκοι τῆς άλυσίδας εἶναι πιό άδύνατοι, καί πάντως όχι ύποχρεωτικά έκεῖ ὅπου ὁ καπιταλισμός εἶναι περισσότερο άναπτυγμένος, ὅπου οἱ προλετάριοι άποτελοῦν τόσα ἤ τόσα στά έκατό τοῦ πληθυσμοῦ, οἱ άγρότες τόσα ἤ τόσα κ.ο.κ.

Νά γιατί οἱ στατιστικοί ύπολογισμοί γιά τό ποσοστό τοῦ προλεταριάτου στή σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ στήν κάθε χώρα χάνουν τήν άποκλειστική έκείνη σημασία γιά τή λύση τοῦ ζητήματος τῆς προλεταριακῆς έπανάστασης, πού τούς έδιναν μέ τόση εύχαρίστηση οἱ σχολαστικοί τῆς 2ης Διεθνοῦς, πού δέν έχουν καταλάβει τί εἶναι ίμπεριαλισμός καί πού φοβοῦνται τήν έπανάσταση σάν τήν πανούκλα.

Παρακάτω. Οἱ ἥρωες τῆς 2ης Διεθνοῦς ίσχυρίζονταν (καί έξακολουθοῦν νά ίσχυρίζονται) ὅτι άνάμεσα στήν άστικοδημοκρατική έπανάσταση άπό τό ένα μέρος, καί τήν προλεταριακή άπό τό άλλο, ύπάρχει άβυσος, ἤ, έν πάση περιπτώσει, σινικό τεῖχος, πού χωρίζει τή μιά άπό τήν άλλη μέ ένα λίγο-πολύ μακρόχρονο διάστημα, πού στή διάρκειά του ἡ άστική τάξη, πού έρχεται στήν έξουσία, άναπτύσσει τόν καπιταλισμό, ένῶ τό προλεταριάτο συσσωρεύει δυνάμεις καί έτοιμάζεται γιά τόν «άποφασιστικό» άγώνα ένάντια στόν καπιταλισμό. Τό διάστημα αύτό ύπολογίζεται συνήθως σέ πολλές δεκάδες χρόνια, άν όχι περισσότερο. Δέν εἶναι κάν άνάγκη νά άποδείξουμε πώς ἡ «θεωρία» αύτή τοῦ σινικοῦ τείχους μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ίμπεριαλισμοῦ δέν έχει κανένα έπιστημονικό νόημα, πώς εἶναι καί δέ μπορεῖ παρά νά εἶναι μιά συγκάλυψη

καί έξωραϊσμός τῶν άντεπαναστατικῶν πόθων τῆς άστικῆς τάξης. Δέν εἶναι κάν άνάγκη ν’ άποδείξουμε ὅτι μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ίμπεριαλισμοῦ πού έγκυμονεῖ συγκρούσεις καί πολέμους, μέσα στίς συνθῆκες τῆς «παραμονῆς τῆς σοσιαλιστικῆς έπανάστασης», τότε πού ὁ καπιταλισμός πού «άνθίζει» μετατρέπεται σέ καπιταλισμό «πού πεθαίνει» (Λ έ ν ι ν) καί τό έπαναστατικό κίνημα άναπτύσσεται σέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου, τότε πού ὁ ίμπεριαλισμός ένώνεται μέ ὅλες χωρίς έξαίρεση τίς άντιδραστικές δυνάμεις, άκόμα καί μέ τόν τσαρισμό καί τή δουλοπαροικία, κάνοντας έτσι άναγκαῖο τό συνασπισμό ὅλων τῶν έπαναστατικῶν δυνάμεων άπό τό προλεταριακό κίνημα τῆς Δύσης ὥς τό έθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῆς ’Ανατολῆς, τότε πού τά ύπολείμματα τοῦ φεουδαρχικοῦ δουλοπάροικου συστήματος δέ μποροῦν νά έξαλειφθοῦν χωρίς τήν έπαναστατική πάλη ένάντια στόν ίμπεριαλισμό—δέν εἶναι κάν άνάγκη ν’ άποδείξουμε, ὅτι μέσα σέ τέτιες συνθῆκες, ἡ άστικοδημοκρατική έπανάσταση πρέπει, σέ μιά λίγο-πολύ άναπτυγμένη χώρα, νά πλησιάσει τήν προλεταριακή έπανάσταση, ὅτι ἡ πρώτη πρέπει νά μετεξελιχτεῖ στή δεύτερη. Ἡ ίστορία τῆς έπανάστασης στή Ρωσία άπόδειξε παραστατικά τήν όρθότητα καί τό άναμφισβήτητο αύτῆς τῆς θέσης. Δέν εἶχε άδικο ὁ Λένιν ὅταν, άκόμα άπό τό 1905, στίς παραμονές τῆς πρώτης ρωσικῆς έπανάστασης παρίστανε στή μπροσούρα του «Οἱ δυό ταχτικές», τήν άστικοδημοκρατική έπανάσταση καί τή σοσιαλιστική άνατροπή σάν δυό κρίκους τῆς ἴδιας άλυσίδας, σάν μιά ένιαία καί όλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς εύρύτητας τῆς ρωσικῆς έπανάστασης:

«Τ ό π ρ ο λ ε τ α ρ ι ά τ ο π ρ έ π ε ι ν ά φ έ ρ ε ι ὥ ς τ ό τ έ λ ο ς τ ή δ η μ ο κ ρ α τ ι κ ή ά ν α τ ρ ο π ή, π α ί ρ ν ο ν τ α ς μ α ζ ί τ ο υ τ ή μ ά ζ α τ ῆ ς ά γ ρ ο τ ι ᾶ ς, γ ι ά ν ά κ α τ α π ν ί ξ ε ι

μέ τή βία τήν ἀντίσταση τῆς ἀπολυταρχίας καί νά παραλύσει τήν ἀστάθεια τῆς ἀστικῆς τάξης. Τό προλεταριάτο πρέπει νά πραγματοποιήσει τή σοσιαλιστική ἀνατροπή παίρνοντας μαζί του τή μάζα τῶν μισοπρολεταριακῶν στοιχείων τοῦ πληθυσμοῦ, γιά νά συντρίψει μέ τή βία τήν ἀντίσταση τῆς ἀστικῆς τάξης καί νά παραλύσει τήν ἀστάθεια τῆς ἀγροτιᾶς καί τῆς μικροαστικῆς τάξης. Αὐτά εἶναι τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου, καθήκοντα πού τόσο στενά τά παρουσιάζουν οἱ νεοϊσκριστές σ' ὅλες τίς κρίσεις τους καί σ' ὅλες τίς ἀποφάσεις τους γιά τήν εὐρύτητα τῆς ἐπανάστασης». (Βλ. Λένιν, τόμ. 8ος, σελ. 96).

Καί δέν κάνω ἐδῶ λόγο γιά τ' ἄλλα, τά κατοπινά ἔργα τοῦ Λένιν, ὅπου ἡ ἰδέα τῆς μετεξέλιξης τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης σέ προλεταριακή προβάλλει πιό ἀνάγλυφα ἀπ' ὅ,τι στό βιβλίο του «Οἱ δυό ταχτικές», σάν ἕνα ἀπό τά ἀγκωνάρια τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς ἐπανάστασης.

Μερικοί σύντροφοι, ὅπως φαίνεται, νομίζουν ὅτι ὁ Λένιν ἔφτασε σ' αὐτή τήν ἰδέα μόνο τό 1916, ὅτι ὥς τότε εἶχε τάχα τή γνώμη πώς ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία θά περιοριστεῖ στά ἀστικά πλαίσια, ὅτι συνεπῶς ἡ ἐξουσία ἀπό τά χέρια τοῦ ὀργάνου τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς θά περάσει στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης καί ὄχι τοῦ προλεταριάτου. Λένε ὅτι ἡ ἄποψη αὐτή διείσδυσε ἀκόμα καί στόν κομμουνιστικό μας τύπο. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά πῶ ὅτι ἡ ἄποψη αὐτή εἶναι ὁλότελα λαθεμένη καί δέν ἀνταποκρίνεται καθόλου στήν πραγματικότητα.

Θά μποροῦσα ν' ἀναφέρω τό γνωστό λόγο τοῦ Λένιν στό 3ο Συνέδριο τοῦ κόμματος (1905), ὅπου χαρακτήρισε τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, δηλαδή τή νίκη τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, ὄχι σάν «ὀργάνωση „τάξης"», μά σάν «ὀργάνωση πολέμου». (Βλ. τόμ. 7ος, σελ. 264).

Θά μποροῦσα ἀκόμα ν' ἀναφέρω τά γνωστά ἄρθρα τοῦ Λένιν: «Ἡ προσωρινή κυβέρνηση» (1905)[27] ὅπου, ἐκθέτοντας τίς προοπτικές ἀνάπτυξης τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, βάζει μπροστά στό κόμμα τό καθῆκον «νά πετύχει ὥστε ἡ ρωσική ἐπανάσταση νά μήν εἶναι κίνημα μερικῶν μηνῶν, ἀλλά κίνημα πολλῶν χρόνων, νά μήν ὁδηγήσει μόνο σέ μικροπαραχωρήσεις ἀπό μέρος αὐτῶν πού κατέχουν τήν ἐξουσία, μά στήν πλήρη ἀνατροπή αὐτῆς τῆς ἐξουσίας»,—καί ὅπου ἀναπτύσσοντας παραπέρα αὐτή τήν προοπτική καί συνδέοντάς την μέ τήν ἐπανάσταση στήν Εὐρώπη, συνεχίζει:

«Καί ἄν πετύχει αὐτό, τότε... τότε ἡ ἐπαναστατική πυρκαϊά θ' ἀνάψει στήν Εὐρώπη. Ὁ ἀπαυδισμένος ἀπό τό καθεστώς τῆς ἀστικῆς ἀντίδρασης εὐρωπαῖος ἐργάτης θά ξεσηκωθεῖ μέ τή σειρά του καί θά μᾶς δείξει „πῶς γίνεται αὐτή ἡ δουλιά". Τότε ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος στήν Εὐρώπη θά ἐπιδράσει μέ τή σειρά της πάνω στή Ρωσία καί θά κάνει τήν ἐποχή μερικῶν ἐπαναστατικῶν χρόνων ἐποχή κάμποσων ἐπαναστατικῶν δεκαετιῶν...». (Βλ. ἴδιο τόμ., σελ. 191).

Θά μποροῦσα ἀκόμα νά ἀναφέρω τό γνωστό ἄρθρο τοῦ Λένιν, πού δημοσιεύτηκε τό Νοέμβρη τοῦ 1915, καί ὅπου γράφει:

«Τό προλεταριάτο παλαίβει καί θά παλαίψει μέ αὐταπάρνηση γιά τήν κατάχτηση τῆς ἐξουσίας, γιά τή δημοκρατία, γιά τή δήμευση τῆς γῆς... γιά τή συμμετοχή τῶν „μή προλεταριακῶν λαϊκῶν μαζῶν" στήν ἀπελευθέρωση τῆς ἀστικῆς Ρωσίας ἀπό τό στρατιωτικο-φεουδαρχικό „ἰμπεριαλισμό" (=τσαρισμό). Καί τό προλεταριάτο θά ἐπωφεληθεῖ ἀμέσως* ἀπ' αὐτή τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἀστικῆς Ρωσίας ἀπό τόν τσαρισμό καί ἀπ' τήν κυριαρχία τῶν τσιφλικάδων πάνω στή γῆ, ὄχι γιά νά βοηθήσει τούς

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

εὔπορους ἀγρότες στήν πάλη τους ἐνάντια στούς ἐργάτες γῆς, μά γιά νά πραγματοποιήσει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση σέ συμμαχία μέ τούς προλετάριους τῆς Εὐρώπης». (Βλ. τόμ. 18ος, σελ. 318).

Θά μποροῦσα τέλος ν' ἀναφέρω τό γνωστό σημεῖο τῆς μπροσούρας τοῦ Λένιν «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Καούτσκι», ὅπου ἀναφέρεται στό παραπάνω ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο «Οἱ δυό ταχτικές»* γιά τήν εὐρύτητα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης καί φτάνει στό παρακάτω συμπέρασμα:

«Ὅλα ἔγιναν ἀκριβῶς ὅπως λέγαμε. Ἡ πορεία τῆς ἐπανάστασης ἐπιβεβαίωσε τήν ὀρθότητα τοῦ συλλογισμοῦ μας. Πρῶτα, μαζί μέ „ὅλη" τήν ἀγροτιά ἐνάντια στή μοναρχία, ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, ἐνάντια στό μεσαίωνα (καί κατά τοῦτο ἡ ἐπανάσταση παραμένει ἀστική, ἀστικοδημοκρατική). Ὕστερα, μαζί μέ τή φτωχή ἀγροτιά, μαζί μέ τούς μισοπρολετάριους, μαζί μέ ὅλους τούς ἐκμεταλλευομένους ἐνάντια στόν καπιταλισμό μαζί καί ἐνάντια στούς πλούσιους τοῦ χωριοῦ, τούς κουλάκους, τούς κερδοσκόπους, καί κατά τοῦτο ἡ ἐπανάσταση γίνεται σοσιαλιστική. Κάθε προσπάθεια νά ὑψωθεῖ ἕνα τεχνητό σινικό τεῖχος ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς ἐπαναστάσεις, νά χωριστεῖ ἡ μιά ἀπό τήν ἄλλη μέ ὁτιδήποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τό βαθμό τῆς προετοιμασίας τοῦ προλεταριάτου καί τό βαθμό τῆς συνένωσής του μέ τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ, ἀποτελεῖ τήν πιό μεγάλη διαστρέβλωση τοῦ μαρξισμοῦ, τόν ἐκχυδαϊσμό του, τήν ὑποκατάστασή του ἀπό τό φιλελευθερισμό». (Βλ. τόμ. 23ος, σελ. 391).

Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ἀρκετά.

Καλά, θά μᾶς ποῦν: Γιατί ὅμως τότε ὁ Λένιν καταπολεμοῦσε τήν ἰδέα τῆς «διαρκοῦς (ἀδιάκοπης) ἐπανάστασης»;

Τήν καταπολεμοῦσε, γιατί ὁ ἴδιος πρότεινε νά «ἐξαντλήσουμε» τίς ἐπαναστατικές ἱκανότητες τῆς ἀγροτιᾶς καί νά χρησιμοποιήσουμε πέρα γιά πέρα τήν ἐπαναστατική της ἐνέργεια γιά τήν ὁλοκληρωτική ἐξάλειψη τοῦ τσαρισμοῦ,

* Βλ. αὐτό τόν τόμο., σελ. 113-114. Σύντ.

γιά τό πέρασμα στήν προλεταριακή ἐπανάσταση, ἐνῶ οἱ ὀπαδοί τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης» δέν καταλάβαιναν τό σοβαρό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς στή ρωσική ἐπανάσταση, ὑποτιμοῦσαν τή δύναμη τῆς ἐπαναστατικῆς ἐνέργειας τῆς ἀγροτιᾶς, ὑποτιμοῦσαν τή δύναμη καί τήν ἱκανότητα τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου νά ὁδηγήσει μαζί του τήν ἀγροτιά, καί δυσχέραιναν ἔτσι τό ἔργο τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἐπιρροή τῆς ἀστικῆς τάξης, τό ἔργο τῆς συσπείρωσης τῆς ἀγροτιᾶς γύρω ἀπό τό προλεταριάτο.

Γιατί ὁ Λένιν πρότεινε νά στεφανώσουμε τό ἔργο τῆς ἐπανάστασης μέ τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στό προλεταριάτο, ἐνῶ οἱ ὀπαδοί τῆς «διαρκοῦς» ἐπανάστασης σκόπευαν ν' ἀρχίσουν ἀπευθείας μέ τήν ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου, χωρίς νά καταλαβαίνουν πώς μ' αὐτό κλείνουν τά μάτια τους μπροστά σέ μιά τέτια «λεπτομέρεια», ὅπως εἶναι οἱ ἐπιβιώσεις τῆς δουλοπαροικίας, καί δέν παίρνουν ὑπόψη τους μιά τόσο σοβαρή δύναμη, ὅπως εἶναι ἡ ρωσική ἀγροτιά, χωρίς νά καταλαβαίνουν ὅτι μιά τέτια πολιτική μπορεῖ μόνο νά φρενάρει τήν ὑπόθεση τῆς κατάχτησης τῆς ἀγροτιᾶς μέ τό μέρος τοῦ προλεταριάτου.

Ὁ Λένιν συνεπῶς καταπολεμοῦσε τούς ὀπαδούς τῆς «διαρκοῦς» ἐπανάστασης ὄχι γιά τό ζήτημα τοῦ ἀδιάκοπου τῆς ἐπανάστασης, γιατί ὁ ἴδιος ὁ Λένιν ἦταν ὑπέρ τῆς ἄποψης τοῦ ἀδιάκοπου τῆς ἐπανάστασης, μά γιατί ὑποτιμοῦσαν τό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς πού εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐφεδρεία τοῦ προλεταριάτου, γιατί δέν κατανοοῦσαν τήν ἰδέα τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ ἰδέα τῆς «διαρκοῦς» ἐπανάστασης δέν πρέπει νά θεωρεῖται καινούργια. Πρῶτος τή διατύπωσε ὁ Μάρξ στά τέλη τῆς 5ης δεκαετίας στή γνωστή «Προσφώνησή» του πρός τήν «Ἕνωση τῶν Κομμουνιστῶν» (1850). Ἀπ' αὐτό τό ντοκουμέντο πῆραν ἀκριβῶς οἱ δικοί μας «διαρκιστές»

τήν ἰδέα γιά τό ἀδιάκοπο τῆς ἐπανάστασης. Πρέπει νά σημειώσουμε πώς οἱ δικοί μας «διαρκιστές» ὅταν πῆραν αὐτή τήν ἰδέα τοῦ Μάρξ τήν τροποποίησαν λιγάκι καί, τροποποιώντας την, τή «χάλασαν», τήν ἔκαναν ἀκατάλληλη γιά πρακτική χρήση. Χρειάστηκε τό ἔμπειρο χέρι τοῦ Λένιν γιά νά διορθώσει αὐτό τό λάθος, γιά νά πάρει τήν ἰδέα τῆς ἀδιάκοπης ἐπανάστασης τοῦ Μάρξ στήν καθαρή της μορφή καί νά τήν κάνει ἕνα ἀπό τά ἀγκωνάρια τῆς θεωρίας του τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ Μάρξ ἀφοῦ πρῶτα ἀπαριθμεῖ στήν «Προσφώνησή» του μιά σειρά ἐπαναστατικές-δημοκρατικές διεκδικήσεις, πού γιά τήν κατάχτησή τους καλεῖ τούς κομμουνιστές, λέει σέ συνέχεια τά ἑξῆς γιά τήν ἀδιάκοπη (διαρκῆ) ἐπανάσταση:

«Ἐνῶ οἱ δημοκράτες μικροαστοί θέλουν νά βάλουν ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα, τέρμα στήν ἐπανάσταση μέ τήν πραγματοποίηση τό πολύ-πολύ τῶν παραπάνω διεκδικήσεων, συμφέρον δικό μας καί καθῆκον δικό μας εἶναι νά κάνουμε τήν ἐπανάσταση ἀδιάκοπη, ὥσπου ὅλες οἱ λίγο-πολύ ἰδιοχτήτριες τάξεις νά ἀπομακρυνθοῦν ἀπό τήν ἐξουσία, ὥσπου νά καταχτηθεῖ ἡ κρατική ἐξουσία ἀπό τό προλεταριάτο καί ὥσπου ἡ συνένωση τῶν προλετάριων, ὄχι μονάχα σέ μιά χώρα, ἀλλά σ' ὅλες τίς κυρίαρχες χῶρες τοῦ κόσμου, νά ἔχει ἀναπτυχθεῖ τόσο, πού νά σταματήσει ὁ συναγωνισμός ἀνάμεσα στούς προλετάριους αὐτῶν τῶν χωρῶν καί ὥσπου νά συγκεντρωθοῦν στά χέρια τῶν προλετάριων τουλάχιστο οἱ ἀποφασιστικές παραγωγικές δυνάμεις»[28].

Μ' ἄλλα λόγια:

α) Ὁ Μάρξ σέ ἀντίθεση μέ τά σχέδια τῶν ρώσων «διαρκιστῶν» μας δέν πρότεινε καθόλου ν' ἀρχίσει τό ἔργο τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία τῆς 6ης δεκαετίας κατευθείαν μέ τήν προλεταριακή ἐξουσία.

β) Ὁ Μάρξ πρότεινε μόνο νά στεφανωθεῖ τό ἔργο τῆς ἐπανάστασης μέ τήν προλεταριακή κρατική ἐξουσία γκρεμίζοντας βῆμα πρός βῆμα ἀπό τό ὕψος τῆς ἐξουσίας τή μιά ὁμάδα τῆς ἀστικῆς τάξης ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη, ἔτσι πού καταχτώντας τήν ἐξουσία τό προλεταριάτο ν' ἀνάψει κατόπι τήν ἐπανάσταση σ' ὅλες τίς χῶρες, πράγμα πού σ' αὐτό ἀνταποκρίνονται ἀπόλυτα ὅλα ἐκεῖνα πού μᾶς δίδαξε ὁ Λένιν καί πού τά ἐφάρμοσε στή ζωή στήν πορεία τῆς ἐπανάστασής μας, ἀκολουθώντας τή θεωρία του τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἀπό δῶ βγαίνει πώς οἱ δικοί μας οἱ ρῶσοι «διαρκιστές» ὄχι μονάχα ὑποτίμησαν τό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς στή ρωσική ἐπανάσταση καί τή σημασία τῆς ἰδέας τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου, μά καί τροποποίησαν (πρός τό χειρότερο) τήν ἰδέα τοῦ Μάρξ γιά τή «διαρκῆ» ἐπανάσταση κάνοντάς την ἀκατάλληλη γιά τήν πρακτική δράση.

Νά γιατί ὁ Λένιν κορόιδευε τή θεωρία τῶν «διαρκιστῶν» μας, ἀποκαλώντας την «πρωτότυπη» καί «θαυμαστή» καί κατηγορώντας τους ὅτι δέ θέλουν «νά σκεφθοῦν γιά ποιό λόγο ἡ ζωή ἐπί δέκα ὁλόκληρα χρόνια πέρασε δίπλα ἀπ' αὐτή τή θαυμαστή θεωρία». (Ἄρθρο τοῦ Λένιν γραμμένο τό 1915, δέκα χρόνια ὕστερα ἀπό τήν ἐμφάνιση στή Ρωσία τῆς θεωρίας τῶν «διαρκιστῶν». Βλ. τόμ. 18ος, σελ. 317).

Νά γιατί ὁ Λένιν θεωροῦσε τή θεωρία αὐτή μισομενσεβίκικη, λέγοντας ὅτι «δανείζεται ἀπό τούς μπολσεβίκους τήν ἔκκληση πρός τό προλεταριάτο γιά μιά ἀποφασιστική ἐπαναστατική πάλη καί γιά τήν κατάχτηση ἀπ' αὐτό τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καί ἀπό τούς μενσεβίκους τήν „ἄρνηση" τοῦ ρόλου τῆς ἀγροτιᾶς». (Βλ. τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Οἱ δυό γραμμές τῆς ἐπανάστασης», στό ἴδιο).

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τήν ἰδέα τοῦ Λένιν γιά τήν μετεξέλιξη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης σέ προ-

λεταριακή, γιά τή χρησιμοποίηση τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης γιά τό «ἄμεσο» πέρασμα στήν προλεταριακή ἐπανάσταση.

Παρακάτω. Παλιότερα θεωροῦσαν πώς εἶναι ἀδύνατη ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης σέ μιά μόνη χώρα, θεωρώντας ὅτι γιά τή νίκη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη εἶναι ἀπαραίτητη ἡ κοινή δράση τῶν προλετάριων ὅλων τῶν προχωρημένων χωρῶν ἤ ἐν πάσῃ περιπτώσει τῆς πλειοψηφίας αὐτῶν τῶν χωρῶν. Τώρα αὐτή ἡ ἄποψη δέν ἀνταποκρίνεται πιά στήν πραγματικότητα. Τώρα πρέπει νά ξεκινᾶμε ἀπό τή δυνατότητα μιᾶς τέτιας νίκης, γιατί ὁ ἀνισόμετρος καί ἁλματικός χαρακτήρας τῆς ἀνάπτυξης τῶν διαφόρων καπιταλιστικῶν χωρῶν μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἡ ἀνάπτυξη τῶν καταστροφικῶν ἀντιθέσεων μέσα στόν ἰμπεριαλισμό, πού ὁδηγοῦν σέ ἀναπόφευχτους πολέμους, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σ' ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου—ὅλα αὐτά κάνουν ὄχι μόνο δυνατή, ἀλλά καί ἀναγκαία τή νίκη τοῦ προλεταριάτου σέ ξεχωριστές χῶρες. Ἡ ἱστορία τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία ἀποτελεῖ μιά ἄμεση ἀπόδειξη γι' αὐτό. Εἶναι ἀπαραίτητο μόνο νά θυμόμαστε ἐδῶ ὅτι ἡ ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μέ ἐπιτυχία μονάχα στήν περίπτωση πού θά ὑπάρχουν ὁρισμένοι τελείως ἀναγκαῖοι ὅροι, πού χωρίς αὐτούς εἶναι ἀνώφελο καί νά σκεφτόμαστε γιά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο.

Νά τί λέει ὁ Λένιν γι' αὐτούς τούς ὅρους στή μπροσούρα του «Ἡ παιδική ἀρρώστια»:

«Ὁ βασικός νόμος τῆς ἐπανάστασης, πού ἐπιβεβαιώθηκε ἀπ' ὅλες τίς ἐπαναστάσεις καί ἰδιαίτερα ἀπό τίς τρεῖς ρωσικές ἐπαναστάσεις τοῦ 20οῦ αἰώνα, εἶναι τοῦτος δῶ: γιά τήν ἐπανάσταση δέν εἶναι ἀρκετό οἱ ἐκμεταλλευόμενες καί καταπιεζόμενες μάζες νά κατανοήσουν πώς δέν εἶναι δυνατό νά ζοῦν ὅπως παλιά καί νά ζητοῦν ἀλλαγή. Γιά τήν ἐπανάσταση εἶναι ἀπαραίτητο οἱ ἐκμεταλλευτές νά μή μποροῦν νά ζοῦν καί νά κυβερνοῦν ὅπως παλιά. Μόνο ὅταν οἱ „κάτω" δέ θέλουν πιά τό παλιό καί οἱ „πάνω" δέ μποροῦν νά συνεχίσουν ὅπως παλιά, μόνο τότε μπορεῖ νά νικήσει ἡ ἐπανάσταση. Ἡ ἀλήθεια αὐτή ἐκφράζεται διαφορετικά μέ τά λόγια: ἡ ἐπανάσταση εἶναι ἀδύνατο νά γίνει χωρίς μιά πανεθνική κρίση (κρίση πού νά θίγει καί ἐκμεταλλευτές καί ἐκμεταλλευόμενους)*. Συνεπῶς γιά τήν ἐπανάσταση πρέπει πρῶτα νά πετύχουμε ὥστε ἡ πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν (ἤ ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ πλειοψηφία τῶν συνειδητῶν, τῶν σκεπτόμενων καί τῶν πολιτικά δραστήριων ἐργατῶν) νά κατανοήσει πέρα γιά πέρα τήν ἀνάγκη τῆς ἀνατροπῆς καί νά εἶναι ἕτοιμη νά βαδίσει καί στό θάνατο γι' αὐτή. Δεύτερο, πρέπει οἱ ἄρχουσες τάξεις νά περνοῦν μιά κυβερνητική κρίση, πού νά τραβᾶ στήν πολιτική ἀκόμα καί τίς πιό καθυστερημένες μάζες... πού νά ἐξασθενίζει τήν κυβέρνηση καί νά κάνει δυνατή γιά τούς ἐπαναστάτες τή γρήγορη ἀνατροπή της». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 222).

Ἡ ἀνατροπή ὅμως τῆς ἐξουσίας τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς ἐξουσίας τοῦ προλεταριάτου σέ μιά μόνη χώρα, δέ σημαίνει ἀκόμα καί ἐξασφάλιση τῆς πλέριας νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Τό προλεταριάτο τῆς νικήτριας χώρας, στερεώνοντας τήν ἐξουσία του καί ὁδηγώντας μαζί του τήν ἀγροτιά, μπορεῖ καί πρέπει νά χτίσει τή σοσιαλιστική κοινωνία. Μήπως ὅμως αὐτό σημαίνει ὅτι ἔτσι θά πετύχει τήν πλήρη καί ὁριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ, δηλαδή μήπως αὐτό σημαίνει πώς μπορεῖ μέ τίς δυνάμεις μόνο μιᾶς χώρας νά ἑδραιώσει ὁριστικά τό σοσιαλισμό καί νά ἐξασφαλίσει ἀπόλυτα τή χώρα ἀπό μιά ἐπέμβαση, ἑπομένως καί ἀπό τήν παλινόρθωση; Ὄχι, δέ σημαίνει αὐτό. Γιά νά γίνει αὐτό εἶναι ἀπαραίτητη ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης τουλάχιστο σέ μερικές χῶρες. Γι' αὐτό, ἡ νικηφόρα ἐπανάσταση ἔχει οὐσιαστικό καθῆκον νά ἀναπτύξει καί νά ὑποστηρίξει τήν ἐπανάσταση στίς ἄλ-

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

λες χῶρες. Γι' αὐτό, ἡ ἐπανάσταση στή νικήτρια χώρα δέν πρέπει νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της σά μιά αὐτάρκη μονάδα, ἀλλά σά στήριγμα, σά μέσο γιά τήν ἐπιτάχυνση τῆς νίκης τοῦ προλεταριάτου στίς ἄλλες χῶρες.

Ὁ Λένιν ἐξέφρασε αὐτή τήν ἰδέα μέ δυό λέξεις, λέγοντας ὅτι καθῆκον τῆς νικήτριας ἐπανάστασης εἶναι νά πραγματοποιήσει «τό ἀνώτατο ὅριο ἐκείνου, πού μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ σέ μιά μόνη χώρα γιά τήν ἀνάπτυξη, τήν ὑποστήριξη, τό ξύπνημα τῆς ἐπανάστασης *σ' ὅλες τίς χῶρες*». (Βλ. τόμ. 23ος, σελ. 385).

Αὐτά εἶναι, σέ γενικές γραμμές, τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

IV

Η ΔΙΧΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ

Ἀπό τό θέμα αὐτό πιάνω τρία βασικά ζητήματα:

α) τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου σάν ὄργανο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης,

β) τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου σάν κυριαρχία τοῦ προλεταριάτου πάνω στήν ἀστική τάξη,

γ) τή Σοβιετική ἐξουσία σάν κρατική μορφή τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

1) *Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου σάν ὄργανο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.* Τό ζήτημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου εἶναι πρίν ἀπ' ὅλα τό ζήτημα πού ἀφορᾶ τό βασικό περιεχόμενο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση, ἡ κίνησή της, ἡ εὐρύτητά της, οἱ καταχτήσεις της, παίρνουν σάρκα καί ὀστᾶ μονάχα μέ τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι τό μέσο

τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, τό ὄργανό της, τό πιό βασικό σημεῖο στήριξής της, πού κλήθηκε στή ζωή πρῶτο, γιά νά καταπνίξει τήν ἀντίσταση τῶν ἐκμεταλλευτῶν πού ἀνατράπηκαν καί νά σταθεροποιήσει τίς καταχτήσεις της καί δεύτερο, γιά νά φέρει ὥς τό τέλος τήν προλεταριακή ἐπανάσταση, γιά νά φέρει τήν ἐπανάσταση ὥς τήν πλήρη νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἡ ἐπανάσταση μπορεῖ νά νικήσει τήν ἀστική τάξη, ν' ἀνατρέψει τήν ἐξουσία της καί χωρίς τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ἐπανάσταση ὅμως δέν εἶναι πιά σέ θέση νά καταπνίξει τήν ἀντίσταση τῆς ἀστικῆς τάξης, νά διαφυλάξει τή νίκη καί νά τραβήξει παραπέρα πρός τήν οριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἄν δέ δημιουργήσει σέ μιά ὁρισμένη βαθμίδα τῆς ἀνάπτυξής της, ἕνα εἰδικό ὄργανο μέ τή μορφή τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου σάν βασικό της στήριγμα.

«Τό ζήτημα τῆς ἐξουσίας εἶναι τό βασικό ζήτημα κάθε ἐπανάστασης» (*Λένιν*). Σημαίνει μήπως αὐτό ὅτι πρέπει νά περιοριστεῖ στό πάρσιμο τῆς ἐξουσίας, στήν κατάχτησή της; Ὄχι, δέ σημαίνει αὐτό. Ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας εἶναι μονάχα ἡ ἀρχή. Ἡ ἀστική τάξη πού ἀνατράπηκε σέ μιά χώρα παραμένει, γιά πολύν καιρό ἀκόμα καί γιά πολλές αἰτίες, πιό ἰσχυρή ἀπό τό προλεταριάτο πού τήν ἀνάτρεψε. Γι' αὐτό ὅλο τό ζήτημα βρίσκεται στό νά κρατήσουμε τήν ἐξουσία, νά τή στερεώσουμε, νά τήν κάνουμε ἀκατανίκητη. Τί χρειάζεται γιά νά ἐπιτευχθεῖ αὐτός ὁ σκοπός; Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐκπληρώσουμε τρία τουλάχιστο βασικά καθήκοντα, πού μπαίνουν μπροστά στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ἀπό τήν «ἑπομένη» κιόλας τῆς νίκης:

α) Νά τσακίσουμε τήν ἀντίσταση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, πού ἀνατράπηκαν καί ἀπαλλοτριώθηκαν ἀπό τήν ἐπανάσταση, νά ἐκμηδενίσουμε κάθε προ-

σπάθειά τους νά παλινορθώσουν τήν ἐξουσία τοῦ κεφαλαίου.

β) Νά ὀργανώσουμε τήν ἀνοικοδόμηση στό πνεῦμα τῆς συσπείρωσης ὅλων τῶν ἐργαζομένων γύρω ἀπό τό προλεταριάτο καί νά προσανατολίσουμε αὐτή τή δουλιά πρός τήν κατεύθυνση τῆς προετοιμασίας γιά τήν ἐξάλειψη καί τήν ἐξαφάνιση τῶν τάξεων.

γ) Νά ἐξοπλίσουμε τήν ἐπανάσταση, νά ὀργανώσουμε τό στρατό τῆς ἐπανάστασης γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς ἐξωτερικούς ἐχθρούς, γιά τήν πάλη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά μποῦν σ' ἐφαρμογή, γιά νά ἐκπληρωθοῦν αὐτά τά καθήκοντα.

«Τό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό—λέει ὁ Λένιν—ἀποτελεῖ μιά ὁλόκληρη ἱστορική ἐποχή. Ὅσο δέν ἔχει τερματισθεῖ τό πέρασμα αὐτό, οἱ ἐκμεταλλευτές διατηροῦν ἀναπόφευχτα τήν ἐλπίδα γιά παλινόρθωση, κι αὐτή ἡ ἐ λ π ί δ α μετατρέπεται σέ ἀ π ό π ε ι ρ ε ς παλινόρθωσης. Μά κι ὕστερα ἀπό τήν πρώτη σοβαρή ἧττα, οἱ γκρεμισμένοι ἐκμεταλλευτές, πού δέν περίμεναν τό γκρέμισμά τους, δέν πίστευαν σ' αὐτό, δέν ἐπέτρεπαν στόν ἑαυτό τους οὔτε σκέψη γι' αὐτό, ρίχνονται στή μάχη μέ δεκαπλασιασμένες δυνάμεις, μέ λυσσασμένο πάθος, μέ ἑκατονταπλάσιο μίσος, γιά νά ξαναφέρουν γιά τίς οἰκογένειές τους τόν „παράδεισο" πού τούς ἀφαίρεσαν, γιά τίς οἰκογένειές τους πού ζοῦσαν τόσο εὐχάριστα καί πού τώρα ὁ „χυδαῖος ὄχλος" τίς καταδικάζει στήν καταστροφή καί τήν ἐξαθλίωση (ἤ στή „χυδαία δουλιά"...). Καί πίσω ἀπό τούς ἐκμεταλλευτές-καπιταλιστές σέρνεται ἡ πλατιά μάζα τῶν μικροαστῶν πού, ὅπως μᾶς τό δείχνουν δεκάδες χρόνια ἱστορικῆς πείρας ὅλων τῶν χωρῶν, κλονίζεται καί ταλαντεύεται, σήμερα ἀκολουθεῖ τό προλεταριάτο, αὔριο τρομάζει μπρός στίς δυσκολίες τῆς ἀνατροπῆς, πανικοβάλλεται ἀπό τήν πρώτη ἧττα ἤ μισοήττα τῶν ἐργατῶν, τά χάνει, παραπαίει, μιξοκλαίει, περνᾶ ἀπό τό ἕνα στρατόπεδο στό ἄλλο». (Βλ. τόμ. 23ος, σελ. 355).

Ἡ ἀστική τάξη ἔχει τίς βάσεις της γιά νά κάνει ἀπόπειρες παλινόρθωσης, γιατί ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή της παραμένει γιά πολύ καιρό ἀκόμα ἰσχυρότερη ἀπό τό προλεταριάτο πού τήν ἀνάτρεψε.

«Ἄν οἱ ἐκμεταλλευτές νικηθοῦν μόνο σέ μιά χώρα—λέει ὁ Λένιν—κι αὐτή εἶναι βέβαια ἡ τυπική περίπτωση, γιατί ἡ ταυτόχρονη ἐπανάσταση σέ μιά σειρά χῶρες ἀποτελεῖ σπάνια ἐξαίρεση, τότε ἐξακολουθοῦν παρ' ὅλα αὐτά, νά παραμένουν, πιό δυνατοί ἀπό τούς ἐκμεταλλευόμενους». (Βλ. στόν ἴδιο τόμο, σελ. 354).

Ποῦ βρίσκεται ἡ δύναμη τῆς γκρεμισμένης ἀστικῆς τάξης;

Πρῶτο, «στή δύναμη τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου, στή δύναμη καί τή σταθερότητα τῶν διεθνῶν δεσμῶν τῆς ἀστικῆς τάξης». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 173).

Δεύτερο, στό ὅτι «οἱ ἐκμεταλλευτές γιά πολύν καιρό ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τους διατηροῦν ἀναπόφευχτα μιά σειρά τεράστια οὐσιαστικά πλεονεχτήματα: τούς μένουν τά χρήματα (δ έ μ π ο ρ ε ῖ νά καταργηθοῦν ἀμέσως τά χρήματα), τούς μένει μιά κάποια κινητή περιουσία συχνά σημαντική, τούς μένουν οἱ σχέσεις, ἡ πείρα ὀργάνωσης καί διεύθυνσης, ἡ γνώση ὅλων τῶν „μυστικῶν" τῆς διοίκησης (συνήθειες, τρόποι, μέσα, δυνατότητες), τούς μένει μιά ἀνώτερη μόρφωση, οἱ γνωριμίες μέ τό ἀνώτερο τεχνικό προσωπικό (πού ζεῖ καί σκέπτεται ἀστικά), τούς μένει ἡ ἀσύγκριτα μεγαλύτερη πείρα στά στρατιωτικά ζητήματα (αὐτό εἶναι πολύ σπουδαῖο) κλπ., κλπ». (Βλ. τόμ. 23ος, σελ. 354).

Τρίτο, «σ τ ή δ ύ ν α μ η τ ῆ ς σ υ ν ή θ ε ι α ς, στή δύναμη τ ῆ ς μ ι κ ρ ῆ ς π α ρ α γ ω γ ῆ ς. Γιατί δυστυχῶς μένει ἀκόμα στόν κόσμο πολύ, πάρα πολύ μικρή παραγωγή, καί ἡ μικρή παραγωγή γ ε ν ν ᾶ τόν καπιταλισμό καί τήν ἀστική τάξη διαρκῶς, κάθε μέρα, κάθε ὥρα, αὐθόρμητα καί σέ μαζική κλίμακα»... γιατί «νά ἐκμηδενίσεις τίς τάξεις δέ σημαίνει μόνο νά διώξεις τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές—αὐτό ἐμεῖς τό κάναμε σχετικά εὔκολα—σημαίνει ἐπίσης νά ἐ κ μ η δ ε ν ί σ ε ι ς τ ο ύ ς μ ι κ ρ ο ύ ς ἐ μ π ο ρ ε υ μ α τ ο π α ρ α γ ω γ ο ύ ς αὐτούς ὅμως δ έ μ π ο ρ ο ῦ μ ε ν ά τ ο ύ ς δ ι ώ ξ ο υ μ ε, δέ μποροῦμε νά τούς καταπνίξουμε, μ' αὐτούς π ρ έ π ε ι ν ά τ ά π ε ρ ά σ ο υ μ ε κ α λ ά,

αὐτούς μποροῦμε (καί πρέπει) νά τούς ἀναμορφώσουμε, νά τούς ἀναδιαπαιδαγωγήσουμε μόνο μέ μιά πολύ μακρόχρονη, ἀργή, συνετή ὀργανωτική δουλιά». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 173 καί 189).

Νά γιατί ὁ Λένιν λέει ὅτι:

«Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ὁ πιό ἡρωικός καί ὁ πιό ἀμείλιχτος πόλεμος τῆς νέας τάξης ἐνάντια σ' ἕνα πιό ἰσχυρό ἐχθρό, ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, πού ἡ ἀντίστασή της δεκαπλασιάζεται μέ τήν ἀνατροπή της»,

ὅτι «ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἕνας ἐπίμονος ἀγώνας, αἱματηρός καί ἀναίμαχτος, βίαιος καί εἰρηνικός, στρατιωτικός καί οἰκονομικός, παιδαγωγικός καί διοικητικός, ἐνάντια στίς δυνάμεις καί τίς παραδόσεις τῆς παλιᾶς κοινωνίας». (Βλ. στόν ἴδιο τόμο, σελ. 173 καί 190).

Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε ὅτι εἶναι ἀπόλυτα ἀδύνατο νά ἐκπληρωθοῦν αὐτά τά καθήκοντα μέσα σέ σύντομο χρονικό διάστημα, νά πραγματοποιηθοῦν ὅλα αὐτά μέσα σέ λίγα χρόνια. Γι' αὐτό ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, τό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό, δέν πρέπει νά θεωρεῖται σάν μιά σύντομη περίοδος μέ μιά σειρά «ὑπερεπαναστατικές» πράξεις καί διατάγματα, μά σά μιά ὁλόκληρη ἱστορική ἐποχή, γεμάτη ἀπό ἐμφύλιους πολέμους καί ἐξωτερικές συγκρούσεις, ἀπό ἐπίμονη ὀργανωτική δουλιά καί οἰκονομική ἀνοικοδόμηση, ἀπό ἐπιθέσεις καί ὑποχωρήσεις, νίκες καί ἧττες. Ἡ ἱστορική αὐτή ἐποχή εἶναι ἀναγκαία ὄχι μόνο γιά νά δημιουργηθοῦν οἱ οἰκονομικές καί πολιτιστικές προϋποθέσεις γιά τήν πλήρη νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ, μά καί γιά νά δοθεῖ στό προλεταριάτο ἡ δυνατότητα, πρῶτο νά διαπαιδαγωγήσει καί νά ἀτσαλώσει τόν ἑαυτό του σά δύναμη ἱκανή νά διοικήσει τή χώρα, καί δεύτερο, γιά νά ἀναδιαπαιδαγωγήσει καί νά ἀναμορφώσει τά μικροαστικά στρώματα πρός μιά κατεύθυνση πού νά ἐξασφαλίζει τήν ὀργάνωση τῆς σοσιαλιστικῆς παραγωγῆς.

«Εἴστε ὑποχρεωμένοι—ἔλεγε ὁ Μάρξ στούς ἐργάτες—νά περάσετε 15, 20, 50 χρόνια ἐμφύλιους πολέμους καί διεθνεῖς μάχες, ὄχι μόνο γιά νά ἀλλάξετε τίς σχέσεις πού ὑπάρχουν, μά γιά νά ἀλλάξετε καί τόν ἴδιο τόν ἑαυτό σας καί νά γίνετε ἱκανοί γιά τήν πολιτική κυριαρχία». (Βλ. Ἅπαντα, Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, τόμ. 8ος, σελ. 506).

Ὁ Λένιν συνεχίζοντας καί ἀναπτύσσοντας παραπέρα τήν ἰδέα αὐτή τοῦ Μάρξ γράφει:

«Κάτω ἀπό τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου θά χρειαστεῖ νά ἀναδιαπαιδαγωγηθοῦν ἑκατομμύρια ἀγρότες καί μικρονοικοκυραῖοι, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἰδιωτικοί καί δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἀστοί διανοούμενοι, καί νά ὑποταχθοῦν ὅλοι τους στό προλεταριακό κράτος καί στήν προλεταριακή καθοδήγηση, νά νικηθοῦν μέσα τους οἱ ἀστικές συνήθειες καί παραδόσεις», ὅπως θά χρειασθεῖ ἀκόμα «... νά ἀναδιαπαιδαγωγηθοῦν... μέ μιά μακρόχρονη πάλη, πάνω στή βάση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, καί οἱ ἴδιοι οἱ προλετάριοι, πού δέν ἀπαλλάσσονται ἀπό τίς μικροαστικές τους προλήψεις μεμιᾶς, μέ κάποιο θαῦμα, μέ ἐντολή τῆς Παναγιᾶς, μέ τήν ἐντολή ἑνός συνθήματος, μιᾶς ἀπόφασης, ἑνός διατάγματος, ἀλλά μόνο μέ μιά μακρόχρονη καί δύσκολη μαζική πάλη ἐνάντια στίς μαζικές μικροαστικές ἐπιρροές». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 248 καί 247).

2) Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου σάν κυριαρχία τοῦ προλεταριάτου πάνω στήν ἀστική τάξη. Ἀπ' ὅσα εἴπαμε πιό πάνω φαίνεται κιόλας πώς ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι μιά ἁπλή ἀλλαγή προσώπων στήν κυβέρνηση, μιά ἀλλαγή «ὑπουργικοῦ συμβουλίου» κλπ. χωρίς νά θιχτοῦν οἱ παλιοί οἰκονομικοί καί πολιτικοί θεσμοί. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ὀπορτουνιστές ὅλων τῶν χωρῶν, πού φοβοῦνται σάν τή φωτιά τή διχτατορία καί πού ὑποκαθιστοῦν ἀπό τόν τρόμο τους τήν ἔννοια τῆς διχτατορίας μέ τήν ἔννοια τῆς «κατάχτησης τῆς ἐξουσίας», ὑποβιβάζουν συνήθως τήν ἔννοια «κατάχτηση τῆς ἐξουσίας» σέ «ἀλλαγή ὑπουργικοῦ

συμβουλίου», σέ ἄνοδο στήν ἐξουσία μιᾶς νέας κυβέρνησης ἀπό ἀνθρώπους σάν τό Σάιντεμαν καί τό Νόσκε, τό Μακντόναλντ καί τό Χέντερσον. Δέ χρειάζεται κάν νά ἐξηγήσουμε ὅτι τέτιες καί παρόμοιες ἀλλαγές κυβερνήσεων δέν ἔχουν τίποτα τό κοινό μέ τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, μέ τήν κατάχτηση τῆς πραγματικῆς ἐξουσίας ἀπό τό πραγματικό προλεταριάτο. Μέ τούς Μακντόναλντ καί Σάιντεμαν στήν ἐξουσία, μέ ἄθικτους τούς παλιούς ἀστικούς θεσμούς, οἱ λεγόμενες κυβερνήσεις τους δέ μποροῦν νά εἶναι τίποτα ἄλλο παρά ἕνας μηχανισμός πού βρίσκεται στήν ὑπηρεσία τῆς ἀστικῆς τάξης, ἕνα κάλυμμα πού σκεπάζει τίς ἀνοιχτές πληγές τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἕνα ὄργανο στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στό ἐπαναστατικό κίνημα τῶν καταπιεζομένων καί ἐκμεταλλευομένων μαζῶν. Οἱ κυβερνήσεις αὐτές χρειάζονται στό κεφάλαιο σάν προκάλυμμα ὅταν δέν τοῦ εἶναι βολικό, ὅταν τοῦ εἶναι ἀσύμφορο καί δύσκολο νά καταπιέζει καί νά ἐκμεταλλεύεται τίς μάζες χωρίς προκάλυμμα. Φυσικά, ἡ ἐμφάνιση τέτιων κυβερνήσεων ἀποτελεῖ μιά ἔνδειξη πώς «σ' αὐτούς ἐκεῖ πέρα» (δηλ. στούς καπιταλιστές) δέν ἐπικρατεῖ ἠρεμία στό Στενό τοῦ «Σίπκα». Παρ' ὅλα αὐτά ὅμως οἱ κυβερνήσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους παραμένουν ἀναπόφευχτα ἐξωραϊσμένες κυβερνήσεις τοῦ κεφαλαίου. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Μακντόναλντ ἤ τοῦ Σάιντεμαν ἀπέχει τόσο ἀπό τήν κατάχτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, ὅσο ἡ γῆ ἀπό τόν οὐρανό. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι μιά ἀλλαγή κυβέρνησης, μά ἕνα καινούργιο κράτος, μέ καινούργια ὄργανα ἐξουσίας στό κέντρο καί τοπικά, κράτος τοῦ προλεταριάτου πού γεννήθηκε πάνω στά ἐρείπια τοῦ παλιοῦ κράτους, τοῦ κράτους τῆς ἀστικῆς τάξης.

Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέ γεννιέται πάνω στή βάση τῶν ἀστικῶν θεσμῶν, μά στήν πορεία τῆς συντριβῆς τους, ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, στήν πορεία τῆς ἀπαλλοτρίωσης τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, στήν πορεία τῆς κοινωνικοποίησης τῶν βασικῶν ὀργάνων καί μέσων παραγωγῆς, στήν πορεία τῆς βίαιης ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἐξουσία ἐπαναστατική, πού στηρίζεται στή βία ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Τό κράτος εἶναι μιά μηχανή στά χέρια τῆς κυρίαρχης τάξης γιά τήν κατάπνιξη τῆς ἀντίστασης τῶν ταξικῶν της ἀντιπάλων. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου στήν οὐσία της δέ διαφέρει σέ τίποτε ἀπό τή διχτατορία κάθε ἄλλης τάξης, γιατί τό προλεταριακό κράτος εἶναι μιά μηχανή γιά τήν κατάπνιξη τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὑπάρχει ὅμως ἐδῶ μιά οὐσιαστική διαφορά. Ἡ διαφορά εἶναι ὅτι ὅλα τά ταξικά κράτη πού ὑπῆρξαν ὥς τά τώρα ἦταν διχτατορίες τῆς ἐκμεταλλεύτριας μειοψηφίας πάνω στήν ἐκμεταλλευόμενη πλειοψηφία, ἐνῶ ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ διχτατορία τῆς ἐκμεταλλευόμενης πλειοψηφίας πάνω στήν ἐκμεταλλεύτρια μειοψηφία.

Μέ λίγα λόγια: ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ κυριαρχία τοῦ προλεταριάτου πάνω στήν ἀστική τάξη, κυριαρχία πού δέν περιορίζεται ἀπό τό νόμο, πού στηρίζεται στή βία καί ἔχει τή συμπάθεια καί τήν ὑποστήριξη τῶν ἐργαζόμενων καί ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν. (Λένιν. «Κράτος καί ἐπανάσταση»).

Ἀπ' αὐτό βγαίνουν δυό βασικά συμπεράσματα:

Πρῶτο συμπέρασμα. Ἡ διχτατορία τοῦ προ-

λεταριάτου δέ μπορεῖ νά εἶναι «πλήρης» δημοκρατία, δημοκρατία γιά ὅλους, καί γιά τούς πλούσιους καί γιά τούς φτωχούς. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου «πρέπει νά εἶναι ἕνα μέ νέο τρόπο δημοκρατικό κράτος (γιά* τούς προλετάριους καί τούς ἀχτήμονες γενικά) καί μέ νέο τρόπο διχτατορικό κράτος (ἐνάντια** στήν ἀστική τάξη)». (Βλ. τόμ. 21ος, σελ. 393). Οἱ φλυαρίες τοῦ Καούτσκι καί Σία γιά γενική ἰσότητα, γιά «καθαρή» δημοκρατία, γιά «τέλεια» δημοκρατία κλπ. εἶναι ἕνα ἀστικό παραπέτασμα γιά νά καλύψει τό ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει ἰσότητα ἀνάμεσα σέ ἐκμεταλλευόμενους καί ἐκμεταλλευτές. Ἡ θεωρία τῆς «καθαρῆς» δημοκρατίας εἶναι ἡ θεωρία τοῦ ἀνώτερου στρώματος τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού τό τιθάσευσαν καί τό ταΐζουν οἱ ἰμπεριαλιστές ληστές. Ἡ θεωρία αὐτή δημιουργήθηκε γιά νά καλύψει τίς πληγές τοῦ καπιταλισμοῦ, νά ἐξωραΐσει τόν ἰμπεριαλισμό καί νά τοῦ προσδόσει ἠθική δύναμη στόν ἀγώνα ἐνάντια στίς ἐκμεταλλευόμενες μάζες. Δέν ὑπάρχουν καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρχουν στόν καπιταλισμό πραγματικές «ἐλευθερίες» γιά τούς ἐκμεταλλευόμενους, ἔστω καί μονάχα γιατί τά χτίρια, τά τυπογραφεῖα, οἱ ἀποθῆκες χαρτιοῦ κλπ., πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τήν ἄσκηση τῶν «ἐλευθεριῶν», ἀποτελοῦν προνόμιο τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Δέν ὑπάρχει καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει στόν καπιταλισμό πραγματική συμμετοχή τῶν ἐκμεταλλευόμενων μαζῶν στή διακυβέρνηση τῆς χώρας, ἔστω καί μονάχα γιατί μέσα στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀκόμα καί μέ τούς πιό δημοκρατικούς θεσμούς, τίς κυβερνήσεις δέν τίς βάζει ὁ λαός ἀλλά οἱ Ρότσιλντ καί Στίνες, οἱ Ροκφέλερ καί Μόργκαν. Ἡ δημοκρατία στόν καπιταλισμό εἶναι δημοκρατία καπιταλιστική, δημοκρατία τῆς ἐκμεταλλεύτριας μειοψηφίας, πού στηρίζεται στόν περιορισμό τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐκμεταλλευόμενης πλειοψηφίας καί στρέφεται ἐνάντια σ' αὐτή τήν πλειοψηφία. Μόνο στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νά ὑπάρχουν πραγματικές ἐλευθερίες γιά τούς ἐκμεταλλευόμενους καί πραγματική συμμετοχή τῶν προλετάριων καί τῶν ἀγροτῶν στή διακυβέρνηση τῆς χώρας. Στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ἡ δημοκρατία εἶναι δημοκρατία προλεταριακή, δημοκρατία τῆς ἐκμεταλλευόμενης πλειοψηφίας, πού στηρίζεται στόν περιορισμό τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐκμεταλλεύτριας μειοψηφίας καί πού στρέφεται ἐνάντια σ' αὐτή τή μειοψηφία.

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.
** Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

Δεύτερο συμπέρασμα. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέ μπορεῖ νά γεννηθεῖ σάν ἀποτέλεσμα τῆς εἰρηνικῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀστικῆς κοινωνίας καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Μπορεῖ νά γεννηθεῖ μονάχα σάν ἀποτέλεσμα τῆς συντριβῆς τῆς ἀστικῆς κρατικῆς μηχανῆς, τοῦ ἀστικοῦ στρατοῦ, τοῦ ἀστικοῦ ὑπαλληλικοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀστικῆς ἀστυνομίας.

«Ἡ ἐργατική τάξη δέ μπορεῖ νά κάνει ἁπλῶς κτῆμα της τήν ἕτοιμη κρατική μηχανή καί νά τή βάλει σέ κίνηση γιά τούς δικούς της σκοπούς»,—λένε ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς στόν πρόλογο τοῦ «Μανιφέστου τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος». Καθῆκον τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης εἶναι «...ὄχι νά μεταβιβάσει τή γραφειοκρατική στρατιωτική μηχανή ἀπό τό ἕνα χέρι στό ἄλλο, ὅπως γινόταν ὥς τά τώρα, μά νά τήν τσακίσει...—αὐτός εἶναι ὁ προκαταβολικός ὅρος γιά κάθε πραγματική λαϊκή ἐπανάσταση στήν ἠπειρωτική Εὐρώπη», γράφει ὁ Μάρξ τό 1871 σ' ἕνα ἀπό τά γράμματά του πρός τόν Κούγκελμαν[29].

Ὁ περιορισμός πού κάνει ἐδῶ ὁ Μάρξ σχετικά μέ τήν ἠπειρωτική Εὐρώπη ἔδοσε ἀφορμή στούς ὀπορτου-

νιστές καί τούς μενσεβίκους όλων τών χωρών νά ξεφωνίζουν, ότι ό Μάρξ παραδεχόταν συνεπώς πώς είναι δυνατή ή είρηνική έξέλιξη τής άστικής δημοκρατίας σέ δημοκρατία προλεταριακή, τουλάχιστον σέ μερικές χώρες πού δέ βρίσκονται στήν εύρωπαϊκή ήπειρο (Άγγλία, Άμερική). Ό Μάρξ πραγματικά παραδεχόταν μιά τέτια δυνατότητα, καί είχε λόγους νά τήν παραδέχεται γιά τήν Άγγλία καί τήν Άμερική τής 8ης δεκαετίας τού περασμένου αίώνα, όταν δέν ύπήρχε άκόμα ό μονοπωλιακός καπιταλισμός, όταν δέν ύπήρχε ό ίμπεριαλισμός καί δέν ύπήρχε άκόμα σ' αύτές τίς χώρες, λόγω τών ίδιαίτερων συνθηκών άνάπτυξής τους, άναπτυγμένη στρατιωτική καί γραφειοκρατική μηχανή. Έτσι είχαν τά πράγματα ώς τήν έμφάνιση τού άναπτυγμένου ίμπεριαλισμού. Άργότερα όμως, ύστερα άπό τριάντα-σαράντα χρόνια, όταν ή κατάσταση στίς χώρες αύτές άλλαξε ριζικά, όταν ό ίμπεριαλισμός άναπτύχθηκε καί άγκάλιασε όλες χωρίς έξαίρεση τίς καπιταλιστικές χώρες, όταν ή στρατοκρατία καί ό γραφειοκρατισμός έμφανίστηκαν καί στήν Άγγλία καί στήν Άμερική, όταν έξαφανίστηκαν οί ίδιαίτερες συνθήκες είρηνικής άνάπτυξης τής Άγγλίας καί τής Άμερικής, έπρεπε νά λείψει μόνος του καί ό περιορισμός σχετικά μ' αύτές τίς χώρες.

«Τώρα—λέει ό Λένιν—τό 1917, στήν έποχή τού πρώτου μεγάλου ίμπεριαλιστικού πολέμου, ό περιορισμός αύτός τού Μάρξ πέφτει. Καί ή Άγγλία καί ή Άμερική, οί πιό μεγάλοι καί τελευταίοι—σ' όλο τόν κόσμο—έκπρόσωποι τής άγγλοσαξωνικής „έλευθερίας", μέ τήν έννοια ότι άπουσίαζαν έκεί ή στρατοκρατία καί ό γραφειοκρατισμός, κύλησαν όλότελα στόν πανευρωπαϊκό βρωμερό, ματωμένο βούρκο τών γραφειοκρατικών καί στρατιωτικών θεσμών, πού όλα τά ύποτάσσουν στόν έαυτό τους καί όλα τά καταπνίγουν. Τώρα, καί στήν Άγγλία καί στήν Άμερική „προκαταβολικός όρος γιά κάθε πραγματικά λαϊκή έπανάσταση" είναι τό τ σ ά κ ι σ μ α, ή κ α τ α σ τ ρ ο φ ή τής „έτοιμης κρατικής μηχανής" (πού τό 1914-1917 έφτασε στίς χώρες αύτές σέ μιά „εύρωπαϊκή" πανιμπεριαλιστική τελειότητα)». (Βλ. τόμ. 21ος, σελ. 395).

Μ' άλλα λόγια ό νόμος τής βίαιης έπανάστασης τού προλεταριάτου, ό νόμος τής συντριβής τής άστικής κρατικής μηχανής, σάν προκαταβολικός όρος γιά μιά τέτια έπανάσταση, είναι νόμος άναπόφευχτος γιά τό έπαναστατικό κίνημα τών ίμπεριαλιστικών χωρών τού κόσμου.

Βέβαια, στό μακρινό μέλλον, όταν τό προλεταριάτο νικήσει στίς σπουδαιότερες χώρες τού καπιταλισμού καί όταν ή σημερινή καπιταλιστική περικύκλωση άντικατασταθεί άπό μιά σοσιαλιστική περικύκλωση, θά είναι πέρα γιά πέρα δυνατός ένας «είρηνικός» δρόμος έξέλιξης γιά όρισμένες καπιταλιστικές χώρες, πού οί καπιταλιστές τους, λόγω τής «δυσμενούς» διεθνούς κατάστασης, θά θεωρήσουν σκόπιμο νά κάνουν «θεληματικά» σοβαρές παραχωρήσεις στό προλεταριάτο. Αύτή όμως ή ύπόθεση άφορά μονάχα τό μακρινό καί πιθανό μέλλον. Γιά τό κοντινό μέλλον ή ύπόθεση αύτή δέν έχει καμιά, μά άπολύτως καμιά βάση.

Γι' αύτό είχε δίκιο ό Λένιν όταν έλεγε:

«Ή προλεταριακή έπανάσταση είναι άδύνατη χωρίς τή βίαιη καταστροφή τής άστικής κρατικής μηχανής καί τήν άντικατάστασή της μέ μιά κ α ι ν ο ύ ρ γ ι α». (Βλ. τόμ. 23ος, σελ. 342).

3) Ή Σ ο β ι ε τ ι κ ή έ ξ ο υ σ ί α σ ά ν κ ρ α τ ι κ ή μ ο ρ φ ή τ ή ς δ ι χ τ α τ ο ρ ί α ς τ ο ύ π ρ ο λ ε τ α ρ ι ά τ ο υ. Ή νίκη τής διχτατορίας τού προλεταριάτου σημαίνει κατάπνιξη τής άστικής τάξης, τσάκισμα τής άστικής κρατικής μηχανής, άντικατάσταση τής άστικής δημοκρατίας μέ τήν προλεταριακή δημοκρατία. Αύτό είναι όλοκάθαρο. Ποιές όμως είναι οί όργανώσεις, πού μ' αύτές μπορεί νά πραγματοποιηθεί αύτή ή κολοσσιαία δουλιά; Δέ χωρά άμφιβολία ότι οί παλιές μορφές όργάνωσης τού προλεταριάτου,

πού άναπτύχθηκαν πάνω στή βάση τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, εἶναι ἀνεπαρκεῖς γιά μιά τέτια δουλιά. Ποιές εἶναι λοιπόν οἱ καινούργιες μορφές ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου, πού εἶναι ἱκανές νά παίξουν τό ρόλο τοῦ νεκροθάφτη τῆς ἀστικῆς κρατικῆς μηχανῆς, πού εἶναι ἱκανές ὄχι μονάχα νά τσακίσουν αὐτή τή μηχανή καί ὄχι μονάχα νά ἀντικαταστήσουν τήν ἀστική δημοκρατία μέ τήν προλεταριακή δημοκρατία, μά καί νά γίνουν οἱ βάσεις τῆς προλεταριακῆς κρατικῆς ἐξουσίας;

Αὐτή ἡ καινούργια μορφή ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου εἶναι τά Σοβιέτ.

Σέ τί συνίσταται ἡ δύναμη τῶν Σοβιέτ σέ σύγκριση μέ τίς παλιές μορφές ὀργάνωσης;

Στό γεγονός ὅτι τά Σοβιέτ εἶναι οἱ πιό **πλατιές** μαζικές ὀργανώσεις τοῦ προλεταριάτου, γιατί αὐτά, καί μόνο αὐτά, ἀγκαλιάζουν ὅλους χωρίς ἐξαίρεση τούς ἐργάτες.

Στό γεγονός ὅτι τά Σοβιέτ εἶναι οἱ **μοναδικές** μαζικές ὀργανώσεις, πού συνενώνουν ὅλους τούς καταπιεζόμενους καί τούς ἐκμεταλλευόμενους, τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, τούς στρατιῶτες καί τούς ναῦτες, καί στίς ὁποῖες χάρη σ' αὐτό, μπορεῖ νά πραγματοποιεῖται πιό εὔκολα καί πιό πλέρια ἡ πολιτική καθοδήγηση τῆς πάλης τῶν μαζῶν ἀπό τήν πρωτοπορία τῶν μαζῶν, τό προλεταριάτο.

Στό γεγονός ὅτι τά Σοβιέτ εἶναι τά **πιό ἰσχυρά ὄργανα** τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν μαζῶν, τῆς πολιτικῆς δράσης τῶν μαζῶν, τῆς ἐξέγερσης τῶν μαζῶν, ὄργανα ἱκανά νά τσακίσουν τήν παντοδυναμία τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου καί τῶν πολιτικῶν του ἐξαρτημάτων.

Στό γεγονός ὅτι τά Σοβιέτ εἶναι οἱ **ἄμεσες** ὀργανώσεις τῶν ἴδιων τῶν μαζῶν, δηλαδή οἱ **πιό δημοκρατικές** καί συνεπῶς οἱ ὀργανώσεις τῶν μαζῶν μέ τό μεγαλύτερο κῦρος, πού διευκολύνουν στόν ἀνώτατο βαθμό τή συμμετοχή τους στήν ὀργάνωση καί τή διακυβέρνηση τοῦ νέου κράτους καί πού ἀποδεσμεύουν καί ξετυλίγουν στόν ἀνώτατο βαθμό τήν ἐπαναστατική ἐνέργεια, τήν πρωτοβουλία καί τίς δημιουργικές ἱκανότητες τῶν μαζῶν, στόν ἀγώνα γιά τήν καταστροφή τοῦ παλιοῦ καθεστῶτος, στόν ἀγώνα γιά τό καινούργιο, τό προλεταριακό καθεστώς.

Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἡ συνένωση καί ἡ διαμόρφωση τῶν τοπικῶν Σοβιέτ σέ μιά γενική κρατική ὀργάνωση, σέ μιά κρατική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου, σάν πρωτοπορίας τῶν καταπιεζομένων καί ἐκμεταλλευομένων μαζῶν καί σάν κυρίαρχης τάξης,—εἶναι ἡ συνένωσή τους σέ μιά δημοκρατία τῶν Σοβιέτ.

Ἡ οὐσία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας βρίσκεται στό γεγονός, ὅτι οἱ πιό μαζικές καί οἱ πιό ἐπαναστατικές ὀργανώσεις ἐκείνων ἀκριβῶς τῶν τάξεων πού καταπιέζονταν ἀπό τούς καπιταλιστές καί τούς τσιφλικάδες, ἀποτελοῦν σήμερα «τή **μόνιμη καί μοναδική** βάση ὅλης τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ὅλου τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ», βρίσκεται στό γεγονός ὅτι «ἀκριβῶς ἐκεῖνες οἱ μάζες, πού ἀκόμα καί στίς πιό δημοκρατικές ἀστικές δημοκρατίες», ἐνῶ εἶχαν σύμφωνα μέ τό νόμο ἴσα δικαιώματα, «στήν πραγματικότητα παρεμποδιζόταν μέ χίλιους δυό τρόπους καί τεχνάσματα ἡ συμμετοχή τους στήν πολιτική ζωή καί ἡ ἄσκηση τῶν δημοκρατικῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν τους, τραβιοῦνται τώρα σέ μιά **διαρκῆ** καί ἀδιάλειπτη καί μαζί μ' αὐτό καί **ἀποφασιστική** συμμετοχή στή δημοκρατική διακυβέρνηση τοῦ κράτους»*. (Βλ. Λένιν, τόμ. 24ος, σελ. 13).

Νά γιατί ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι μιά **νέα μορ-**

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

φή κρατικῆς ὀργάνωσης, πού διαφέρει ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἀπό τήν παλιά ἀστικοδημοκρατική καί κοινοβουλευτική μορφή, ἕνας νέος τύπος κράτους προσαρμοσμένος ὄχι στούς σκοπούς τῆς ἐκμετάλλευσης καί καταπίεσης τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, μά στούς σκοπούς τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀπελευθέρωσής τους ἀπό κάθε καταπίεση καί ἐκμετάλλευση, στούς σκοπούς τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ὁ Λένιν ἔχει δίκιο ὅταν λέει ὅτι μέ τήν ἐμφάνιση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας «ἡ ἐποχή τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ τερματίστηκε κι ἄρχισε ἕνα καινούργιο κεφάλαιο τῆς παγκόσμιας ἱστορίας: ἡ ἐποχή τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου».

Σέ τί συνίστανται τά χαραχτηριστικά γνωρίσματα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας;

Στό ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία, μέσα σέ συνθῆκες ὕπαρξης τάξεων, εἶναι ἡ πιό μαζική καί ἡ πιό δημοκρατική κρατική ὀργάνωση ἀπ' ὅλες τίς δυνατές κρατικές ὀργανώσεις, γιατί ὄντας ὁ στίβος τῆς συμμαχίας καί συνεργασίας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐκμεταλλευομένων ἀγροτῶν στόν ἀγώνα ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, καί στηριζόμενη στή δράση της σ' αὐτή τή συμμαχία καί συνεργασία, εἶναι ἀπ' αὐτό ἀκριβῶς τό γεγονός ἡ ἐξουσία τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ πάνω στή μειοψηφία, τό κράτος αὐτῆς τῆς πλειοψηφίας, ἡ ἔκφραση τῆς διχτατορίας της.

Στό ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἡ πιό διεθνιστική ἀπ' ὅλες τίς κρατικές ὀργανώσεις τῆς ταξικῆς κοινωνίας, γιατί καταργώντας κάθε ἐθνική καταπίεση καί στηριζόμενη στή συνεργασία τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, διευκολύνει μ' αὐτό τή συνένωση αὐτῶν τῶν μαζῶν σέ μιά ἑνιαία κρατική ἕνωση.

Στό ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἀπ' αὐτή τήν ἴδια τή

διάρθρωσή της, διευκολύνει τό ἔργο τῆς καθοδήγησης τῶν καταπιεζομένων καί ἐκμεταλλευομένων μαζῶν ἀπό τήν πρωτοπορία αὐτῶν τῶν μαζῶν, ἀπό τό προλεταριάτο, σάν τόν πιό συμπαγῆ καί πιό συνειδητό πυρήνα τῶν Σοβιέτ.

«Ἡ πείρα ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων καί ὅλων τῶν κινημάτων τῶν καταπιεζομένων τάξεων, ἡ πείρα τοῦ παγκόσμιου σοσιαλιστικοῦ κινήματος μᾶς διδάσκει—λέει ὁ Λένιν—ὅτι μόνο τό προλεταριάτο εἶναι σέ θέση νά συνενώσει καί νά ὁδηγήσει μαζί του τά σκόρπια καί καθυστερημένα στρώματα τοῦ ἐργαζόμενου καί ἐκμεταλλευόμενου πληθυσμοῦ». (Βλ. τόμ. 24ος, σελ. 14). Κι αὐτό γιατί ἡ διάρθρωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας διευκολύνει νά ἐφαρμοστοῦν στήν πράξη τά διδάγματα αὐτῆς τῆς πείρας.

Στό ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία, συνενώνοντας τή νομοθετική καί τήν ἐκτελεστική ἐξουσία σέ μιά ἑνιαία κρατική ὀργάνωση καί ἀντικαθιστώντας τίς ἐδαφικές ἐκλογικές περιφέρειες μέ τίς παραγωγικές μονάδες, τά ἐργοστάσια καί τίς φάμπρικες, συνδέει ἄμεσα τούς ἐργάτες καί γενικά τίς ἐργαζόμενες μάζες μέ τό μηχανισμό τῆς κρατικῆς διοίκησης, τούς μαθαίνει νά κυβερνοῦν τή χώρα.

Στό ὅτι μονάχα ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἱκανή ν' ἀπαλλάξει τό στρατό ἀπό τήν ὑποταγή του στήν ἀστική διοίκηση καί νά τόν μετατρέψει ἀπό ὄργανο καταπίεσης τοῦ λαοῦ, ὅπως εἶναι στά ἀστικά καθεστῶτα, σέ ὄργανο ἀπελευθέρωσης τοῦ λαοῦ ἀπό τό ζυγό τῆς ἀστικῆς τάξης, τῆς ντόπιας καί τῆς ξένης.

Στό ὅτι «μονάχα ἡ Σοβιετική κρατική ὀργάνωση εἶναι σέ θέση νά τσακίσει πραγματικά μεμιᾶς, καί νά καταστρέψει ὁριστικά τόν παλιό, δηλαδή τόν ἀστικό, ὑπαλληλικό καί δικαστικό μηχανισμό». (Βλ. στό ἴδιο μέρος).

Στό ὅτι μόνο ἡ σοβιετική μορφή τοῦ κράτους τραβώντας τίς μαζικές ὀργανώσεις τῶν ἐργαζομένων καί τῶν

ἐκμεταλλευομένων σέ διαρκῆ καί ἀπόλυτη συμμετοχή στήν κρατική διοίκηση, εἶναι ἱκανή νά προετοιμάσει τό μαρασμό καί τήν ἐξαφάνιση τοῦ θεσμοῦ τοῦ κράτους, πού εἶναι ἕνα ἀπό τά βασικά στοιχεῖα τῆς μελλοντικῆς, ἀκρατικῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας.

Ἔτσι, ἡ δημοκρατία τῶν Σοβιέτ εἶναι ἡ πολιτική ἐκείνη μορφή πού ἀναζητοῦνταν καί βρέθηκε ἐπιτέλους, καί πού στά πλαίσιά της πρέπει νά πραγματοποιηθεῖ ἡ οἰκονομική ἀπελευθέρωση τοῦ προλεταριάτου, ἡ πλέρια νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ Παρισινή Κομμούνα ἦταν τό ἔμβρυο αὐτῆς τῆς μορφῆς. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἡ ἀνάπτυξη καί ἡ τελειοποίησή της.

Νά γιατί ὁ Λένιν λέει ὅτι:

«Ἡ δημοκρατία τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, στρατιωτῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν δέν εἶναι μόνο μιά μορφή ἀνώτερου τύπου δημοκρατικῶν θεσμῶν... μά καί ἡ μ ο ν α δ ι κ ή* μορφή, ἱκανή νά ἐξασφαλίσει τό πιό ἀνώδυνο πέρασμα στό σοσιαλισμό». (Βλ. τόμ. 22ος, σελ. 131).

V

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ἀπό τό θέμα αὐτό θά πιάσω τέσσερα ζητήματα:

α) τήν τοποθέτηση τοῦ ζητήματος.

β) τήν ἀγροτιά στόν καιρό τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης·

γ) τήν ἀγροτιά στόν καιρό τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης·

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

δ) τήν ἀγροτιά ὕστερα ἀπό τή στερέωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

1. Ἡ τ ο π ο θ έ τ η σ η τ ο ῦ ζ η τ ή μ α τ ο ς. Μερικοί νομίζουν ὅτι τό βασικό στό λενινισμό εἶναι τό ἀγροτικό ζήτημα, ὅτι τήν ἀφετηρία τοῦ λενινισμοῦ τήν ἀποτελεῖ τό ζήτημα τῆς ἀγροτιᾶς, τοῦ ρόλου της, τοῦ εἰδικοῦ της βάρους. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Τό βασικό ζήτημα στό λενινισμό, ἡ ἀφετηρία του δέν εἶναι τό ἀγροτικό ζήτημα, ἀλλά τό ζήτημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τῶν ὅρων τῆς κατάχτησής της, τῶν ὅρων τῆς στερέωσής της. Τό ἀγροτικό ζήτημα, σά ζήτημα τοῦ συμμάχου τοῦ προλεταριάτου στόν ἀγώνα του γιά τήν ἐξουσία, εἶναι ζήτημα παράγωγο.

Τό περιστατικό αὐτό δέν τοῦ ἀφαιρεῖ ὡστόσο καθόλου τή σοβαρή καί ζωτικότατη σημασία πού ἔχει ἀναμφισβήτητα γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση. Εἶναι γνωστό ὅτι μιά σοβαρή ἐπεξεργασία τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος στίς γραμμές τῶν ρώσων μαρξιστῶν εἶχε ἀρχίσει ἀκριβῶς στίς παραμονές τῆς πρώτης ἐπανάστασης (1905), τότε πού τό ζήτημα τῆς ἀνατροπῆς τοῦ τσαρισμοῦ καί τῆς πραγματοποίησης τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου ὀρθώνονταν σ' ὅλο του τό μέγεθος μπροστά στό κόμμα, τότε πού τό ζήτημα τῶν συμμάχων τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπικείμενη ἀστική ἐπανάσταση εἶχε ἀποχτήσει ζωτικότατο χαρακτήρα. Εἶναι γνωστό ἐπίσης ὅτι τό ἀγροτικό ζήτημα στή Ρωσία πῆρε ἀκόμα πιό ἐπίκαιρο χαρακτήρα στή διάρκεια τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, τότε πού τό ζήτημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, τό ζήτημα τῆς κατάχτησης καί τῆς διατήρησής της, εἶχε ὁδηγήσει στό ζήτημα ποιοί θά εἶναι οἱ σύμμαχοι τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπικείμενη προλεταριακή ἐπανάσταση. Κι αὐτό εἶναι αὐτονόητο: ὅποιος τραβᾶ καί ἑτοιμάζεται γιά τήν ἐξουσία δέ μπορεῖ παρά

νά ἐνδιαφέρεται γιά τό ζήτημα τῶν πραγματικῶν του συμμάχων.

Μ' αὐτή τήν ἔννοια τό ἀγροτικό ζήτημα ἀποτελεῖ μέρος τοῦ γενικοῦ ζητήματος τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, καί σάν τέτιο ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά πιό ζωτικά ζητήματα τοῦ λενινισμοῦ.

Ἡ ἀδιάφορη ἤ ἀκόμα καί καθαρά ἀρνητική στάση τῶν κομμάτων τῆς 2ης Διεθνοῦς ἀπέναντι στό ἀγροτικό ζήτημα δέν ἐξηγεῖται μονάχα ἀπό τίς ἰδιαίτερες συνθῆκες ἀνάπτυξης στή Δύση. Ἐξηγεῖται πρίν ἀπ' ὅλα ἀπό τό γεγονός ὅτι τά κόμματα αὐτά δέν πιστεύουν στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, φοβοῦνται τήν ἐπανάσταση καί δέ σκέφτονται νά ὁδηγήσουν τό προλεταριάτο στήν ἐξουσία. Καί ὅποιος φοβᾶται τήν ἐπανάσταση, ὅποιος δέ σκέφτεται νά ὁδηγήσει τούς προλετάριους στήν ἐξουσία, δέ μπορεῖ καί νά ἐνδιαφέρεται γιά τό ζήτημα τῶν συμμάχων τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση—γι' αὐτόν τό ζήτημα τῶν συμμάχων εἶναι ζήτημα ἀδιάφορο καί μή ἐπίκαιρο. Ἡ είρωνική θέση τῶν ἡρώων τῆς 2ης Διεθνοῦς ἀπέναντι στό ἀγροτικό ζήτημα θεωρεῖται ἀπ' αὐτούς σά δεῖγμα μιᾶς καθώς πρέπει στάσης, δεῖγμα «γνήσιου» μαρξισμοῦ. Στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει ἐδῶ οὔτε ἴχνος μαρξισμοῦ, γιατί ἡ ἀδιαφορία γιά ἕνα τόσο σοβαρό ζήτημα ὅπως τό ἀγροτικό, στίς παραμονές τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης εἶναι ἡ ἄλλη ὄψη τῆς ἄρνησης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, εἶναι ἀναμφισβήτητο δεῖγμα ἀνοιχτῆς προδοσίας τοῦ μαρξισμοῦ.

Τό ζήτημα μπαίνει ἔτσι: ἔ χ ο υ ν ἐ ξ α ν τ λ η θ ε ῖ κ ι ό λ α ς ἤ ὄ χ ι οἱ ἐπαναστατικές δυνατότητες πού κρύβονται μέσα στήν ἀγροτιά ἐξαιτίας ὁρισμένων συνθηκῶν τῆς ὕπαρξής της; Καί ἄν δέν ἔχουν ἐξαντληθεῖ, ὑ π ά ρ χ ε ι ἐ λ π ί δ α, β ά σ η νά χρησιμοποιηθοῦν αὐτές οἱ δυνατότητες

γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση, νά μετατραπεῖ ἡ ἀγροτιά, ἡ ἐκμεταλλευόμενη πλειοψηφία της, ἀπό ἐφεδρεία τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅπως ἦταν στήν ἐποχή τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων τῆς Δύσης καί ὅπως παραμένει καί τώρα, σέ ἐφεδρεία τοῦ προλεταριάτου, σέ σύμμαχό του;

Στό ζήτημα αὐτό ὁ λενινισμός ἀπαντᾶ καταφατικά, δηλαδή παραδέχεται ὅτι ὑπάρχουν ἐπαναστατικές ἱκανότητες στίς γραμμές τῆς πλειοψηφίας τῆς ἀγροτιᾶς καί ὅτι εἶναι δυνατό νά χρησιμοποιηθοῦν γιά τό συμφέρον τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ ἱστορία τῶν τριῶν ἐπαναστάσεων στή Ρωσία ἐπιβεβαιώνει πέρα γιά πέρα τά συμπεράσματα τοῦ λενινισμοῦ σχετικά μ' αὐτό.

Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει τό πραχτικό συμπέρασμα ὅτι πρέπει νά ὑποστηρίξουμε τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς στόν ἀγώνα τους ἐνάντια στήν ὑποδούλωση καί τήν ἐκμετάλλευση, στόν ἀγώνα γιά τήν ἀπολύτρωσή τους ἀπό τήν καταπίεση καί τήν ἀθλιότητα. Αὐτό δέ σημαίνει, βέβαια, πώς τό προλεταριάτο πρέπει νά ὑποστηρίζει κ ά θ ε ἀγροτικό κίνημα. Ἐδῶ πρόκειται γιά τήν ὑποστήριξη ἑνός τέτιου κινήματος καί ἑνός τέτιου ἀγώνα τῆς ἀγροτιᾶς, πού διευκολύνουν ἄμεσα ἤ ἔμμεσα τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου, πού ἔτσι ἤ ἀλλιῶς χύνουν νερό στό μύλο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί πού συντελοῦν στή μετατροπή τῆς ἀγροτιᾶς σέ ἐφεδρεία καί σύμμαχο τῆς ἐργατικῆς τάξης.

2. *Ἡ ἀγροτιά στόν καιρό τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης.* Ἡ περίοδος αὐτή περιλαβαίνει τό χρονικό διάστημα πού μεσολάβησε ἀπό τήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση (1905) ὥς τή δεύτερη (Φλεβάρης 1917), συμπεριλαμβανόμενη. Τό χαραχτηριστικό γνώρισμα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι ἡ ἀπαλλαγή τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό

τήν ἐπιροή τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, ἡ ἀπομάκρυνση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τούς καντέτους, ἡ στροφή τῆς ἀγροτιᾶς πρός τό προλεταριάτο, πρός τό Κόμμα τῶν Μπολσεβίκων. Ἡ ἱστορία αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι ἡ ἱστορία τῆς πάλης τῶν καντέτων (φιλελεύθερη ἀστική τάξη) καί τῶν μπολσεβίκων (προλεταριάτο) γιά τήν κατάχτηση τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ ἔκβαση αὐτῆς τῆς πάλης κρίθηκε στήν περίοδο τῆς Δούμας, γιατί ἡ περίοδος μέ τίς τέσσερις Δοῦμες χρησίμευσε στούς ἀγρότες σάν ἔμπρακτο μάθημα, καί τό μάθημα αὐτό ἔδειξε ξεκάθαρα στούς ἀγρότες, ὅτι δέν πρόκειται νά πάρουν ἀπό τά χέρια τῶν καντέτων οὔτε γῆ, οὔτε λευτεριά, ὅτι ὁ τσάρος εἶναι πέρα γιά πέρα μέ τούς τσιφλικάδες καί οἱ καντέτοι ὑποστηρίζουν τόν τσάρο, ὅτι ἡ μοναδική δύναμη πού μποροῦν νά ὑπολογίζουν στή βοήθειά της εἶναι οἱ ἐργάτες τῆς πόλης, εἶναι τό προλεταριάτο. Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος ἐπιβεβαίωσε ἁπλῶς τά διδάγματα τῆς περιόδου τῆς Δούμας· ὁ πόλεμος αὐτός ὁλοκλήρωσε τήν ἀπομάκρυνση τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἀστική τάξη, ὁλοκλήρωσε τήν ἀπομόνωση τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, γιατί τά χρόνια τοῦ πολέμου ἔδειξαν πόσο μάταιες καί πόσο ἀπατηλές ἦταν οἱ ἐλπίδες νά πάρουν τήν εἰρήνη ἀπό τόν τσάρο καί τούς ἀστούς συμμάχους του. Χωρίς τά ἐξώφθαλμα διδάγματα τῆς περιόδου τῆς Δούμας θά ἦταν ἀδύνατη ἡ ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου.

Ἔτσι διαμορφώθηκε ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση. Ἔτσι διαμορφώθηκε ἡ ἡγεμονία (ἡγεσία) τοῦ προλεταριάτου στόν κοινό ἀγώνα γιά τήν ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ, ἡγεμονία πού ὁδήγησε στήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917.

Οἱ ἀστικές ἐπαναστάσεις τῆς Δύσης (Ἀγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Αὐστρία) ἀκολούθησαν, ὅπως εἶναι γνωστό, ἕναν ἄλλο δρόμο. Ἐκεῖ, ἡ ἡγεμονία τῆς ἐπανάστασης δέν ἀνῆκε στό προλεταριάτο, πού ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας του, δέν ἀποτελοῦσε καί δέ μποροῦσε ν' ἀποτελεῖ αὐτοτελῆ πολιτική δύναμη, ἀλλά στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ἐκεῖ, τήν ἀπελευθέρωσή της ἀπό τό καθεστώς τῆς δουλοπαροικίας ἡ ἀγροτιά δέν τήν πῆρε ἀπό τά χέρια τοῦ προλεταριάτου, πού ἦταν ἀριθμητικά ἀδύνατο καί ἀνοργάνωτο, ἀλλά ἀπό τά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἐκεῖ, ἡ ἀγροτιά βάδισε ἐνάντια στό παλιό καθεστώς μαζί μέ τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ἐκεῖ, ἡ ἀγροτιά ἀποτελοῦσε ἐφεδρεία τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἐκεῖ, ἡ ἐπανάσταση εἶχε γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους σάν ἀποτέλεσμα νά ἐνισχυθεῖ σέ τεράστιο βαθμό τό πολιτικό βάρος τῆς ἀστικῆς τάξης.

Στή Ρωσία, ἀπεναντίας, ἡ ἀστική ἐπανάσταση ἔδωσε διαμετρικά ἀντίθετα ἀποτελέσματα. Ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία δέν ὁδήγησε στήν ἐνίσχυση, ἀλλά στήν ἐξασθένιση τῆς ἀστικῆς τάξης σάν πολιτικῆς δύναμης, δέν ὁδήγησε στήν αὔξηση τῶν πολιτικῶν της ἐφεδρειῶν, ἀλλά στήν ἀπώλεια τῆς βασικῆς της ἐφεδρείας, στήν ἀπώλεια τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ ἀστική ἐπανάσταση στή Ρωσία δέν προώθησε στήν πρώτη γραμμή τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀλλά τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, συσπειρώνοντας γύρω του τά πολλά ἑκατομμύρια τῆς ἀγροτιᾶς.

Μ' αὐτό, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἐξηγεῖται ἀκριβῶς τό γεγονός ὅτι ἡ ἀστική ἐπανάσταση στή Ρωσία μετεξελίχθηκε σέ προλεταριακή ἐπανάσταση μέσα σέ σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Ἡ ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου ἦταν τό ἔμβρυο καί ἡ μεταβατική βαθμίδα πρός τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Πῶς ἐξηγεῖται τό ἰδιόμορφο αὐτό φαινόμενο τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, πού δέν ἔχει προηγούμενό του στήν ἱστορία τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων τῆς Δύσης; Ποῦ ὀφείλεται αὐτή ἡ ἰδιομορφία;

Αὐτό ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός ὅτι στή Ρωσία ἡ ἀστική ἐπανάσταση ξετυλίχτηκε μέσα σέ πιό ἀναπτυγμένες συνθῆκες ταξικῆς πάλης ἀπ' ὅ,τι στή Δύση, ὅτι τό ρωσικό προλεταριάτο εἶχε κατορθώσει κεῖνον τόν καιρό νά μετατραπεῖ σέ αὐτοτελῆ πολιτική δύναμη, ἐνῶ ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη, τρομαγμένη ἀπό τήν ἐπαναστατικότητα τοῦ προλεταριάτου, ἔχασε κάθε ἴχνος ἐπαναστατικότητας, (ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τά διδάγματα τοῦ 1905) καί προσανατολίστηκε σέ μιά πολιτική συμμαχίας μέ τόν τσάρο καί τούς τσιφλικάδες ἐνάντια στήν ἐπανάσταση, ἐνάντια στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες.

Πρέπει νά στρέψουμε τήν προσοχή μας στά ἀκόλουθα περιστατικά πού καθόρισαν τήν ἰδιομορφία τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης:

α) Πρωτοφανής συγκέντρωση τῆς ρωσικῆς βιομηχανίας στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης. Εἶναι γνωστό, λογουχάρη ὅτι στίς ἐπιχειρήσεις μέ πάνω ἀπό 500 ἐργάτες δούλευαν στή Ρωσία τά 54% ὅλων τῶν ἐργατῶν, ἐνῶ σέ μιά τόσο ἀναπτυγμένη χώρα ὅπως ἡ Βόρεια 'Αμερική σέ ἀνάλογες ἐπιχειρήσεις δούλευαν μόνο τά 33% ὅλων τῶν ἐργατῶν. Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε πώς αὐτό καί μόνο τό γεγονός μέσα σέ συνθῆκες πού ὑπῆρχε ἕνα τέτιο ἐπαναστατικό κόμμα ὅπως τό Κόμμα τῶν Μπολσεβίκων μετάτρεπε τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας σέ μιά τεράστια δύναμη στήν πολιτική ζωή τῆς χώρας.

β) 'Αποκρουστικές μορφές ἐκμετάλλευσης στίς ἐπιχειρήσεις καί μαζί τό ἀφόρητο ἀστυνομικό καθεστώς τῶν πραιτωριανῶν τοῦ τσάρου—γεγονός, πού μετάτρεπε κάθε σοβαρή ἀπεργία τῶν ἐργατῶν σέ τεράστια πολιτική πράξη, πού ἀτσάλωνε τήν ἐργατική τάξη καί τή μετάτρεπε σέ ἐπαναστατική δύναμη ὥς τό τέλος.

γ) Πολιτική πλαδαρότητα τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης, πού μετατράπηκε ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905, σέ δουλοπρέπεια ἀπέναντι στόν τσαρισμό καί σέ ἀνοιχτή ἀντεπαναστατικότητα, γεγονός πού ἐξηγεῖται ὄχι μονάχα μέ τήν ἐπαναστατικότητα τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου, πού ἔριξε τή ρωσική ἀστική τάξη στήν ἀγκαλιά τοῦ τσαρισμοῦ, ἀλλά καί μέ τήν ἄμεση ἐξάρτηση τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό τίς παραγγελίες τοῦ δημοσίου.

δ) Ὕπαρξη τῶν πιό ἀποκρουστικῶν καί τῶν πιό ἀφόρητων φεουδαρχικῶν ὑπολειμμάτων στό χωριό, πού συμπληρώνονταν μέ τήν παντοδυναμία τοῦ τσιφλικᾶ, γεγονός πού ἔριχνε τήν ἀγροτιά στήν ἀγκαλιά τῆς ἐπανάστασης.

ε) Ὁ τσαρισμός, πού στραγγάλιζε καθετί τό ζωντανό καί μέ τήν αὐθαιρεσία του ἔκανε πιό βαρύ τό ζυγό τοῦ καπιταλιστῆ καί τοῦ τσιφλικᾶ, γεγονός πού συνένωνε τήν πάλη τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν σ' ἕνα ἑνιαῖο ἐπαναστατικό χείμαρο.

στ) Ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος πού εἶχε συνενώσει ὅλες αὐτές τίς ἀντιθέσεις τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς Ρωσίας σέ μιά βαθιά ἐπαναστατική κρίση καί εἶχε προσδόσει στήν ἐπανάσταση μιά ἀπίστευτη δύναμη ἐπίθεσης.

Ποιά πόρτα θάπρεπε νά χτυπήσει ἡ ἀγροτιά κάτω ἀπό τέτιες συνθῆκες; 'Από ποιόν νά ζητήσει ὑποστήριξη ἐνάντια στήν παντοδυναμία τοῦ τσιφλικᾶ, ἐνάντια στήν αὐθαιρεσία τοῦ τσάρου, ἐνάντια στόν καταστρεπτικό πόλεμο, πού ρήμαζε τό νοικοκυριό της; 'Από τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη; Μά αὐτή ἦταν ἐχθρός. Αὐτό τό ἔδειξε ἡ μακρόχρονη πείρα καί ἀπό τίς τέσσερις Δοῦμες. 'Από τούς ἐσέρους; Οἱ ἐσέροι, βέβαια ἦταν «καλύτεροι» ἀπό τούς καντέτους καί τό πρόγραμμά τους «κατάλληλο», σχεδόν ἀγροτικό. Μά τί μποροῦν νά δόσουν οἱ ἐσέροι ὅταν σκέφτονται νά στηριχτοῦν μονάχα στούς ἀγρότες καί ὅταν εἶναι

ἀδύνατοι στίς πόλεις, ἀπ᾽ ὅπου πρίν ἀπ᾽ ὅλα ἀντλεῖ τίς δυνάμεις του ὁ ἐχθρός; Ποῦ εἶναι ἡ καινούργια ἐκείνη δύναμη, πού δέ θά σταματήσει μπροστά σέ τίποτα, οὔτε στό χωριό, οὔτε στήν πόλη, πού θά βαδίσει θαρραλέα στίς πρῶτες γραμμές τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στόν τσάρο καί τόν τσιφλικά καί θά βοηθήσει τήν ἀγροτιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν ὑποδούλωση, νά πάρη γῆ, νά γλυτώσει ἀπό τήν καταπίεση καί τόν πόλεμο; Ὑπῆρχε ἄραγε μιά τέτια δύναμη στή Ρωσία; Ναί, ὑπῆρχε. Ἦταν τό ρωσικό προλεταριάτο πού εἶχε δείξει ἀπό τά 1905 κιόλας τή δύναμή του, τήν ἱκανότητά του νά παλαίβει ὥς τό τέλος, τήν τόλμη του, τήν ἐπαναστατικότητά του.

Ἐν πάση περιπτώσει, ἄλλη τέτια δύναμη δέν ὑπῆρχε καί δέ μποροῦσε νά βρεθεῖ πουθενά.

Νά γιατί ἡ ἀγροτιά πού εἶχε ξεμακρύνει ἀπό τούς καντέτους καί εἶχε προσεγγίσει τούς ἐσέρους, κατάληξε ταυτόχρονα στήν κατανόηση τῆς ἀνάγκης νά ὑποταχθεῖ στήν ἡγεσία ἑνός τέτιου γενναίου ἀρχηγοῦ τῆς ἐπανάστασης, ὅπως τό ρωσικό προλεταριάτο.

Αὐτά εἶναι τά περιστατικά πού καθόρισαν τήν ἰδιομορφία τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης.

3. Ἡ ἀγροτιά στόν καιρό τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἡ περίοδος αὐτή περιλαβαίνει τό χρονικό διάστημα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη (1917) ὥς τήν ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη (1917). Ἡ περίοδος αὐτή εἶναι σχετικά μικρή, βαστάει ὅλο-ὅλο ὀχτώ μῆνες. Αὐτοί ὅμως οἱ ὀχτώ μῆνες, ἀπ᾽ τήν ἄποψη τῆς πολιτικῆς διαφώτισης καί τῆς ἐπαναστατικῆς διαπαιδαγώγησης τῶν μαζῶν, μποροῦν χωρίς δισταγμό νά ἐξισωθοῦν μέ ὁλόκληρες δεκαετίες συνηθισμένης συνταγματικῆς ἐξέλιξης, γιατί ἀποτελοῦν ὀχτώ μῆνες ἐπανάστασης. Χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι ἡ παραπέρα ἐπαναστατικοποίηση τῆς ἀγροτιᾶς, ἡ ἀπογοήτευσή της ἀπό τούς ἐσέρους, ἡ ἀπομάκρυνσή της ἀπό τούς ἐσέρους, ἡ καινούργια στροφή τῆς ἀγροτιᾶς πρός μιά ἄμεση συσπείρωσή της γύρω ἀπό τό προλεταριάτο, μοναδική ὥς τό τέλος ἐπαναστατική δύναμη, ἱκανή νά φέρει στή χώρα τήν εἰρήνη. Ἡ ἱστορία αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι ἡ ἱστορία τῆς πάλης τῶν ἐσέρων (μικροαστική δημοκρατία) μέ τούς μπολσεβίκους (προλεταριακή δημοκρατία) γιά τήν ἀγροτιά, γιά τήν κατάχτηση τῆς πλειοψηφίας τῆς ἀγροτιᾶς. Τήν ἔκβαση αὐτῆς τῆς πάλης τήν ἔκρινε ἡ περίοδος τοῦ συνασπισμοῦ, ἡ περίοδος Κερένσκι, ἡ ἄρνηση τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων νά δημεύσουν τή γῆ τῶν τσιφλικάδων, ἡ πάλη τῶν ἐσέρων καί μενσεβίκων γιά τή συνέχιση τοῦ πολέμου, ἡ ἐπίθεση τοῦ Ἰούνη στό μέτωπο, ἡ θανατική ποινή γιά τούς φαντάρους, ἡ ἐξέγερση τοῦ Κορνίλοφ.

Ἄν παλιότερα στήν προηγούμενη περίοδο, τό βασικό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης ἦταν ἡ ἀνατροπή τοῦ τσάρου καί τῆς ἐξουσίας τῶν τσιφλικάδων, τώρα, στήν περίοδο μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη, τώρα, πού δέν ὑπῆρχε πιά ὁ τσάρος καί ὁ ἀτελείωτος πόλεμος ρήμαζε τήν οἰκονομία τῆς χώρας καί κατάστρεφε τελείως τήν ἀγροτιά, τό ζήτημα τοῦ τερματισμοῦ τοῦ πολέμου ἔγινε τό βασικό ζήτημα τῆς ἐπανάστασης. Τό κέντρο τοῦ βάρους μετατοπίστηκε ὁλοφάνερα ἀπό τά ζητήματα πού εἶχαν καθαρά ἐσωτερικό χαρακτήρα, στό βασικό ζήτημα, στόν πόλεμο. «Νά τελειώσει ὁ πόλεμος», «νά βγοῦμε ἀπό τόν πόλεμο», αὐτή ἦταν ἡ γενική κραυγή τῆς ἐξαντλημένης χώρας καί πρῶτ᾽ ἀπ᾽ ὅλα τῆς ἀγροτιᾶς.

Μά γιά νά βγοῦμε ἀπό τόν πόλεμο ἦταν ἀπαραίτητο νά ἀνατρέψουμε τήν Προσωρινή Κυβέρνηση, ἦταν ἀπαραίτητο νά ἀνατρέψουμε τήν ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης,

ἦταν ἀπαραίτητο νά ἀνατρέψουμε τήν ἐξουσία τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, γιατί αὐτοί, καί μόνο αὐτοί, παράτειναν τόν πόλεμο ὥς τό «νικηφόρο τέρμα». Στήν πράξη δέν ὑπῆρχε ἄλλος δρόμος γιά νά βγοῦμε ἀπό τόν πόλεμο, ἐκτός ἀπό τό δρόμο τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀστικῆς τάξης.

Αὐτή ἦταν μιά καινούργια ἐπανάσταση, μιά ἐπανάσταση προλεταριακή, γιατί πετοῦσε ἀπό τήν ἐξουσία τήν τελευταία ἄκρα ἀριστερή ὁμάδα τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης, τό κόμμα τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, γιά νά δημιουργήσει μιά καινούργια, τήν προλεταριακή ἐξουσία, τήν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ, γιά νά ἀνεβάσει στήν ἐξουσία τό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, τό Κόμμα τῶν Μπολσεβίκων, τό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο γιά μιά δημοκρατική εἰρήνη. Ἡ πλειοψηφία τῆς ἀγροτιᾶς ὑποστήριξε τόν ἀγώνα τῶν ἐργατῶν γιά τήν εἰρήνη, γιά τήν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ.

Δέν ὑπῆρχε ἄλλη διέξοδος γιά τήν ἀγροτιά. Καί οὔτε μποροῦσε νά ὑπάρχει.

Ἔτσι, ἡ περίοδος τοῦ Κερένσκι ἀποτέλεσε γιά τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς ἕνα τεράστιο ἔμπραχτο δίδαγμα γιατί ἔδειξε παραστατικά ὅτι, ὅσο οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι βρίσκονται στήν ἐξουσία, δέ θά βγεῖ ἡ χώρα ἀπό τόν πόλεμο, δέ θά δοῦν οἱ ἀγρότες οὔτε γῆ, οὔτε λευτεριά, ὅτι οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι διαφέρουν ἀπό τούς καντέτους μόνο στά πλανερά λόγια καί τίς ψεύτικες ὑποσχέσεις, ὅμως στήν πράξη ἀκολουθοῦν τήν ἴδια ἰμπεριαλιστική πολιτική, τήν πολιτική τῶν καντέτων, ὅτι ἡ μοναδική ἐξουσία, πού εἶναι ἱκανή νά βγάλει τή χώρα ἀπό τό ἀδιέξοδο, εἶναι μονάχα ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ. Ἡ παραπέρα παράταση τοῦ πολέμου ἐπιβεβαίωσε ἁπλῶς τήν ὀρθότητα αὐτοῦ τοῦ διδάγματος, κέντριζε τήν ἐπανάσταση καί ἔσπρωχνε τίς μάζες τῶν ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν καί φαντάρων στό δρόμο τῆς ἄ μ ε σ η ς σ υ σ π ε ί ρ ω σ ή ς τους γύρω ἀπό τήν προλεταριακή ἐπανάσταση. Ἡ ἀπομόνωση τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων ἔγινε ἀναμφισβήτητο γεγονός. Χωρίς τά χειροπιαστά αὐτά διδάγματα τῆς περιόδου τοῦ συνασπισμοῦ, θά ἦταν ἀδύνατη ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Αὐτά εἶναι τά περιστατικά πού διευκόλυναν τό προτσές τῆς μετεξέλιξης τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης σέ ἐπανάσταση προλεταριακή.

Ἔτσι διαμορφώθηκε ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία.

4. Ἡ ἀ γ ρ ο τ ι ά ὕ σ τ ε ρ α ἀ π ό τ ή σ τ ε ρ έ ω σ η τ ῆ ς Σ ο β ι ε τ ι κ ῆ ς ἐ ξ ο υ σ ί α ς. Ἄν παλιότερα στήν πρώτη περίοδο τῆς ἐπανάστασης, ἐπρόκειτο κυρίως γιά τήν ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ καί ἀργότερα, ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη, ἐπρόκειτο πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιά τήν ἔξοδο ἀπ' τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο μέ τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης, τώρα, ὕστερα ἀπό τόν τερματισμό τοῦ ἐμφύλιου πολέμου καί τή στερέωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, τά προβλήματα τῆς ἀνοικοδόμησης τῆς οἰκονομίας πέρασαν στήν πρώτη γραμμή. Νά δυναμώσουμε καί νά ἀναπτύξουμε τήν ἐθνικοποιημένη βιομηχανία· νά συνδέσουμε γιά τό σκοπό αὐτό τή βιομηχανία μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία μέσω τοῦ ἐμπορίου, πού ρυθμίζεται ἀπό τό κράτος· νά ἀντικαταστήσουμε τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων μέ τό φόρο σέ εἶδος, γιά νά καταλήξουμε ὕστερα, μέ τήν προοδευτική ἐλάττωση τοῦ φόρου σέ εἶδος στήν ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας μέ τά προϊόντα τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγρότη· νά ἀναζωογονήσουμε τό ἐμπόριο καί νά ἀναπτύξουμε τούς συνεταιρι-

σμούς, τραβώντας σ' αὐτούς τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν, νά πῶς σκιαγράφησε ὁ Λένιν τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς ἀνοικοδόμησης τῆς οἰκονομίας στό δρόμο γιά τή δημιουργία τῶν βάσεων τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας.

Ἰσχυρίζονται πώς τό καθῆκον αὐτό μπορεῖ νά ἀποδειχτεῖ ὅτι εἶναι ἀνώτερο ἀπό τίς δυνάμεις μιᾶς τέτιας ἀγροτικῆς χώρας, ὅπως εἶναι ἡ Ρωσία. Μερικοί σκεπτικιστές ἰσχυρίζονται ἀκόμα ὅτι αὐτό εἶναι ἁπλούστατα οὐτοπία ὅτι εἶναι ἀπραγματοποίητο, γιατί ἡ ἀγροτιά εἶναι ἀγροτιά, ἀποτελεῖται ἀπό μικρούς παραγωγούς καί γι' αὐτό δέ μπορεῖ νά χρησιμοποιηθεῖ γιά τήν ὀργάνωση τῶν βάσεων τῆς σοσιαλιστικῆς παραγωγῆς.

Οἱ σκεπτικιστές ὅμως κάνουν λάθος, γιατί δέν παίρνουν ὑπόψη τους ὁρισμένα περιστατικά πού στήν προκειμένη περίπτωση ἔχουν ἀποφασιστική σημασία. Ἄς ἐξετάσουμε τά κυριότερα ἀπ' αὐτά.

Π ρ ῶ τ ο. Δέν ἐπιτρέπεται νά συγχέουμε τήν ἀγροτιά τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης μέ τήν ἀγροτιά τῆς Δύσης. Ἡ ἀγροτιά πού πέρασε ἀπό τό σχολειό τριῶν ἐπαναστάσεων, πού πάλαιψε ἐνάντια στόν τσάρο καί τήν ἀστική ἐξουσία, μαζί μέ τό προλεταριάτο καί μέ ἐπικεφαλῆς τό προλεταριάτο, ἡ ἀγροτιά πού πῆρε τή γῆ καί τήν εἰρήνη ἀπό τά χέρια τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί ἔγινε χάρη σ' αὐτό ἐφεδρεία τοῦ προλεταριάτου—ἡ ἀγροτιά αὐτή δέ μπορεῖ παρά νά διαφέρει ἀπό τήν ἀγροτιά πού πάλαιψε τόν καιρό τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης μέ ἐπικεφαλῆς τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, πού πῆρε τή γῆ ἀπό τά χέρια αὐτῆς τῆς ἀστικῆς τάξης, καί πού ἔγινε χάρη σ' αὐτό, ἐφεδρεία τῆς ἀστικῆς τάξης. Δέ χρειάζεται κάν νά ἀποδείξουμε ὅτι ἡ σοβιετική ἀγροτιά, πού συνήθισε νά ἐκτιμᾶ τήν πολιτική φιλία καί τήν πολιτική συνεργασία τοῦ προλεταριάτου καί πού χρωστᾶ τή λευτεριά της σ' αὐτή τή φιλία καί σ' αὐτή τή συνεργασία, δέ μπορεῖ παρά ν' ἀποτελεῖ ἐξαιρετικά κατάλληλο ὑλικό γιά τήν οἰκονομική συνεργασία μέ τό προλεταριάτο.

Ὁ Ἔνγκελς ἔλεγε ὅτι «ἡ κατάχτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό σοσιαλιστικό κόμμα ἔγινε ζήτημα τοῦ ἄμεσου μέλλοντος» καί ὅτι «γιά νά καταχτήσει τήν πολιτική ἐξουσία τό κόμμα πρέπει στήν ἀρχή νά πάει ἀπό τήν πόλη στό χωριό καί νά γίνει μιά δύναμη στήν ὕπαιθρο». (Βλ. «Τό ἀγροτικό ζήτημα» τοῦ Ἔ ν γ κ ε λ ς, ἔκδ. 1922[30]). Αὐτά τά ἔγραφε τήν τελευταία δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα, ἔχοντας ὑπόψη του τήν ἀγροτιά τῆς Δύσης. Χρειάζεται ἄραγε ν' ἀποδείξουμε ὅτι οἱ ρῶσοι κομμουνιστές, πού στό διάστημα τριῶν ἐπαναστάσεων ἔκαναν ἀπό τήν ἄποψη αὐτή μιά κολοσσιαία δουλιά, κατόρθωσαν κιόλας νά ἀποχτήσουν στό χωριό μιά τέτια ἐπιροή κι ἕνα τέτιο στήριγμα, πού δέν τολμοῦν κάν νά τά ὀνειρευτοῦν οἱ σύντροφοί μας τῆς Δύσης; Πῶς μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ κανείς ὅτι τό περιστατικό αὐτό δέ μπορεῖ παρά νά διευκολύνει ριζικά τήν ὀργάνωση τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί τήν ἀγροτιά τῆς Ρωσίας;

Οἱ σκεπτικιστές ἐπαναλαβαίνουν συνεχῶς ὅτι οἱ μικροί ἀγρότες ἀποτελοῦν ἕνα παράγοντα ἀσυμβίβαστο μέ τή σοσιαλιστική ἀνοικοδόμηση. Ἀκοῦστε ὅμως τί λέει ὁ Ἔνγκελς γιά τούς μικρούς ἀγρότες τῆς Δύσης:

«Εἴμαστε ἀποφασιστικά στό πλευρό τοῦ μικροῦ ἀγρότη. Θά κάνουμε τό πᾶν γιά νά γίνει ἡ ζωή του πιό ὑποφερτή, γιά νά διευκολύνουμε τό πέρασμά του στό συνεταιρισμό, ἄν συγκατατεθεῖ σ' αὐτό, καί στήν περίπτωση πού δέ θᾶναι ἀκόμα σέ θέση νά πάρει αὐτή τήν ἀπόφαση, θά προσπαθήσουμε νά τοῦ δόσουμε ὅσο τό δυνατό περισσότερο καιρό γιά νά σκεφθεῖ πάνω στό κομμάτι τῆς γῆς του. Θά ἐνεργήσουμε ἔτσι ὄχι μόνο γιατί θεωροῦμε δυνατό τό πέρασμα μέ τό μέρος μας τοῦ μικροῦ ἀγρότη πού δουλεύει γιά λογαριασμό του, ἀλλά ἀκόμα καί ἀπό ἄμεσο κομματικό συμ-

φέρον. Ὅσο μεγαλύτερος θά εἶναι ὁ ἀριθμός τῶν ἀγροτῶν πού δέ θά τούς ἀφήσουμε νά φτάσουν τό ἐπίπεδο τῶν προλετάριων καί πού θά μπορέσουμε νά τούς καταχτήσουμε ὅσο θά εἶναι ἀκόμα ἀγρότες, τόσο πιό γρήγορα καί πιό εὔκολα θά πραγματοποιηθεῖ ὁ κοινωνικός μετασχηματισμός. Θά ἦταν ἀνώφελο νά περιμένουμε, γιά νά γίνει αὐτός ὁ μετασχηματισμός, ὥς τή στιγμή πού ἡ καπιταλιστική παραγωγή θά ἀναπτυχθεῖ παντοῦ ὥς τίς ἔσχατες συνέπειές της, ὥσπου νά πέσει θύμα τῆς καπιταλιστικῆς μεγάλης ἐπιχείρησης καί ὁ τελευταῖος μικροχειροτέχνης καί ὁ τελευταῖος μικροαγρότης. Οἱ ὑλικές θυσίες πού μέ τήν ἔννοια αὐτή θά χρειαστεῖ νά ὑποστεῖ τό δημόσιο πρός τό συμφέρον τῶν ἀγροτῶν, μποροῦν ἀπό τήν ἄποψη τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας, νά φανοῦν σάν πεταμένα λεπτά, μά παρ' ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν μιά θαυμάσια τοποθέτηση κεφαλαίου γιατί ἐξοικονομοῦν ἴσως δέκα φορές περισσότερα ἀπ' ὅ,τι στοιχίζει ἡ ἀναδιοργάνωση τῆς κοινωνίας γενικά. Μ' αὐτή τήν ἔννοια μποροῦμε λοιπόν νά φερθοῦμε πολύ γενναιόδωρα ἀπέναντι στούς ἀγρότες». (Βλ. στό ἴδιο μέρος).

Ἔτσι μιλοῦσε ὁ Ἔνγκελς, ἔχοντας ὑπόψη του τήν ἀγροτιά τῆς Δύσης. Μά δέν εἶναι τάχα ξεκάθαρο ὅτι αὐτά πού ἔχει πεῖ ὁ Ἔνγκελς δέ μποροῦν νά πραγματοποιηθοῦν πουθενά ἀλλοῦ τόσο εὔκολα καί τόσο πλέρια, ὅσο στή χώρα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου; Μήπως δέν εἶναι ξεκάθαρο πώς μονάχα στή Σοβιετική Ρωσία μποροῦν νά ἐφαρμοστοῦν στή ζωή ἀμέσως κιόλας καί στό ἀκέραιο καί «τό πέρασμα μέ τό μέρος μας τοῦ μικροῦ ἀγρότη, πού δουλεύει γιά λογαριασμό του» καί οἱ ἀπαραίτητες γι' αὐτό «ὑλικές θυσίες» καί ἡ ἀπαιτούμενη «γενναιόδωρη συμπεριφορά ἀπέναντι στούς ἀγρότες», δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι αὐτά καί ἄλλα παρόμοια μέτρα πρός ὄφελος τῶν ἀγροτῶν ἐφαρμόζονται κιόλας στή Ρωσία; Πῶς μπορεῖ κανείς νά ἀρνηθεῖ, ὅτι τό περιστατικό αὐτό πρέπει μέ τή σειρά του νά διευκολύνει καί νά προωθήσει τό ἔργο τῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδόμησης τῆς σοβιετικῆς χώρας;

Δεύτερο. Δέν πρέπει νά συγχέουμε τήν ἀγροτική οἰκονομία τῆς Ρωσίας μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία τῆς Δύσης. Ἐκεῖ, ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας ἀκολουθεῖ τή συνηθισμένη γραμμή τοῦ καπιταλισμοῦ, μέσα σέ συνθῆκες βαθιᾶς διαφοροποίησης τῆς ἀγροτιᾶς, μέ τά μεγάλα χτήματα καί τά ἰδιωτικοκαπιταλιστικά λατιφούντια στόν ἕνα πόλο καί μέ τήν ἐξαθλίωση, τή φτώχια καί τή μισθωτή δουλεία στόν ἄλλο. Γι' αὐτό, τό ξεχαρβάλωμα καί ἡ ἀποσύνθεση εἶναι ἐκεῖ ἕνα πέρα γιά πέρα φυσικό φαινόμενο. Δέ συμβαίνει τό ἴδιο καί στή Ρωσία. Στή χώρα μας ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας δέ μπορεῖ ν' ἀκολουθήσει τόν ἴδιο δρόμο, ἔστω καί μονάχα γιατί ἡ ὕπαρξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί ἡ ἐθνικοποίηση τῶν βασικῶν ἐργαλείων καί μέσων παραγωγῆς δέν ἐπιτρέπουν μιά τέτια ἀνάπτυξη. Στή Ρωσία ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας πρέπει ν' ἀκολουθήσει ἕναν ἄλλο δρόμο, τό δρόμο τῆς συνεταιριστικῆς ὀργάνωσης τῶν ἑκατομμυρίων μικρῶν καί μεσαίων ἀγροτῶν, τό δρόμο τῆς ἀνάπτυξης μαζικῶν συνεταιρισμῶν στό χωριό, πού τό κράτος τούς ὑποστηρίζει δίνοντάς τους εὐνοϊκές πιστώσεις. Ὁ Λένιν, στά ἄρθρα του γιά τούς συνεταιρισμούς τόνισε πολύ σωστά ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας πρέπει ν' ἀκολουθήσει ἕναν καινούργιο δρόμο, τό δρόμο πού θά μᾶς ἐπιτρέψει νά τραβήξουμε μέσω τῶν συνεταιρισμῶν τήν πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν στή σοσιαλιστική ἀνοικοδόμηση, τό δρόμο πού θά μᾶς ἐπιτρέψει νά μπάσουμε βαθμιαῖα στήν ἀγροτική οἰκονομία τίς ἀρχές τοῦ κολεχτιβισμοῦ, πρῶτα στόν τομέα τῆς κατανάλωσης καί ὕστερα στόν τομέα τῆς παραγωγῆς ἀγροτικῶν προϊόντων.

Ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον ἔχουν ἀπ' τήν ἄποψη αὐτή, ὁρισμένα καινούργια φαινόμενα στό χωριό, πού ἔχουν σχέ-

ση μέ τή δουλιά τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν. Εἶναι γνωστό πώς μέσα στή Συνομοσπονδία Ἀγροτικῶν Συνεταιρισμῶν[31] γεννήθηκαν καινούργιες μεγάλες ὀργανώσεις κατά κλάδους τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, γιά τό λινάρι, τίς πατάτες, τό βούτυρο κ. ἄ., ὀργανώσεις μέ μεγάλο μέλλον. Ἀπ' αὐτές τό Κέντρο τοῦ Λιναριοῦ λογουχάρη ἔχει ὁλάκερο δίχτυ παραγωγικές ἑνώσεις λιναροπαραγωγῶν. Τό Κέντρο αὐτό προμηθεύει στούς ἀγρότες σπόρους καί ἐργαλεῖα παραγωγῆς, ἀγοράζει ἀπό τούς ἴδιους τούς ἀγρότες ὅλη τήν παραγωγή λιναριοῦ, καί τήν πουλᾶ χοντρικά στήν ἀγορά, ἐξασφαλίζει στούς ἀγρότες τή συμμετοχή στά κέρδη καί συνδέει ἔτσι τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη μέ τήν κρατική βιομηχανία μέσω τῆς Συνομοσπονδίας Ἀγροτικῶν Συνεταιρισμῶν. Πῶς νά ὀνομάσουμε αὐτή τή μορφή ὀργάνωσης τῆς παραγωγῆς; Αὐτό εἶναι, κατά τή γνώμη μου, τό οἰκιακό σύστημα τῆς μεγάλης κρατικο-σοσιαλιστικῆς παραγωγῆς στόν τομέα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Μιλῶ ἐδῶ γιά οἰκιακό σύστημα τῆς κρατικο-σοσιαλιστικῆς παραγωγῆς καταναλογία μέ τό σύστημα τῆς δουλιᾶς στό σπίτι στό καπιταλιστικό καθεστώς, στόν τομέα λχ. τῆς ὑφαντουργίας, ὅπου οἱ χειροτέχνες παῖρναν ἀπό τόν καπιταλιστή τίς πρῶτες ὕλες καί τά ἐργαλεῖα καί τοῦ παραδίναν ὅλη τήν παραγωγή κι ἔτσι ἦταν στήν πραγματικότητα μισομεροκαματιάρηδες ἐργάτες στό σπίτι. Αὐτός εἶναι ἕνας ἀπό τούς πολλούς δεῖχτες πού δείχνουν τό δρόμο πού πρέπει ν' ἀκολουθήσει ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας στή χώρα μας. Δέ θά ἀναφέρω ἐδῶ ἄλλους παρόμοιους δεῖχτες ἀπό ἄλλους τομεῖς τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη νά ἀποδείξουμε πώς ἡ τεράστια πλειοψηφία τῆς ἀγροτιᾶς θ' ἀκολουθήσει πρόθυμα τόν καινούργιο αὐτό δρόμο ἀνάπτυξης καί θά ἀπορίψει

ἀποφασιστικά τό δρόμο τῶν ἰδιωτικοκαπιταλιστικῶν λατιφούντιων καί τῆς μισθωτῆς δουλείας, τό δρόμο τῆς ἀθλιότητας καί τῆς καταστροφῆς.

Νά τί λέει ὁ Λένιν γιά τούς δρόμους ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας:

«Ἡ ἐξουσία τοῦ κράτους πάνω σ' ὅλα τά μεγάλα μέσα παραγωγῆς, ἡ ἐξουσία τοῦ κράτους στά χέρια τοῦ προλεταριάτου, ἡ συμμαχία αὐτοῦ τοῦ προλεταριάτου μέ τά πολλά ἑκατομμύρια τούς μικρούς καί τούς πολύ μικρούς ἀγρότες, ἡ ἐξασφάλιση τῆς καθοδήγησης τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό αὐτό τό προλεταριάτο κλπ., μήπως ὅλα αὐτά δέν εἶναι ὅ,τι χρειάζεται γιά νά μπορέσουμε μέ τό συνεταιρισμό καί μόνο μέ τό συνεταιρισμό, πού πρίν τόν θεωρούσαμε μικρεμπορική ἐπιχείρηση καί πού ἀπό μιά ὁρισμένη ἄποψη ἔχουμε τό δικαίωμα νά τόν θεωροῦμε τέτιον καί σήμερα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, μήπως ὅλα αὐτά δέν εἶναι ὅ,τι χρειάζεται γιά νά χτίσουμε πέρα γιά πέρα τή σοσιαλιστική κοινωνία; Αὐτό δέν εἶναι ἀκόμα χτίσιμο τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, μά εἶναι ὅ,τι χρειάζεται καί ὅ,τι εἶναι ἀρκετό γι' αὐτό τό χτίσιμο». (Βλ. τόμ. 27ος, σελ. 392).

Μιλώντας παρακάτω γιά τήν ἀνάγκη νά δοθεῖ οἰκονομική καί ἄλλη βοήθεια στούς συνεταιρισμούς, σάν «νέα ἀρχή ὀργάνωσης τοῦ πληθυσμοῦ» καί σάν νέο «κοινωνικό σύστημα» μέσα στίς συνθῆκες τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ὁ Λένιν συνεχίζει:

«Κάθε κοινωνικό σύστημα γεννιέται μονάχα μέ τήν ὑποστήριξή του μέ χρηματικά μέσα ἀπό μιά ὁρισμένη τάξη. Δέν ὑπάρχει λόγος ν' ἀναφέρουμε τίς δεκάδες καί ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια πού στοίχισε ἡ γέννηση τοῦ „ἐλεύθερου" καπιταλισμοῦ. Τώρα πρέπει νά καταλάβουμε καί νά κάνουμε πράξη ὅτι ἡ κοινωνική ὀργάνωση, πού πρέπει νά ὑποστηρίξουμε σήμερα περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά, εἶναι ἡ συνεταιριστική ὀργάνωση. Πρέπει ὅμως νά τήν ὑποστηρίξουμε μέ τήν πραγματική ἔννοια αὐτῆς τῆς λέξης, δηλαδή λέγοντας ὑποστήριξη δέ φτάνει νά ἐννοοῦμε τήν ὑποστήριξη κάθε συνεταιριστικῆς ἀνταλλαγῆς. Μέ τή

λέξη ὑποστήριξη πρέπει νά ἐννοοῦμε τήν ὑποστήριξη ἑνός τέτιου συνεταιριστικοῦ κινήματος ὅπου πραγματικά συμμετέχουν οἱ πραγματικές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ». (Βλ. στόν ἴδιο τόμο, σελ. 393).

Τί δείχνουν ὅλα αὐτά τά περιστατικά;

Δείχνουν ὅτι οἱ σκεπτικιστές δέν ἔχουν δίκιο.

Δείχνουν ὅτι ἔχει δίκιο ὁ λενινισμός, πού θεωρεῖ τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς ἐφεδρεία τοῦ προλεταριάτου.

Δείχνουν ὅτι τό προλεταριάτο, πού βρίσκεται στήν ἐξουσία, μπορεῖ καί πρέπει νά χρησιμοποιήσει αὐτή τήν ἐφεδρεία γιά νά συνδέσει στενά τή βιομηχανία μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία, γιά ν' ἀναπτύξει τή σοσιαλιστική ἀνοικοδόμηση καί νά ἐξασφαλίσει στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου τό ἀπαραίτητο ἐκεῖνο θεμέλιο, πού χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατο τό πέρασμα στή σοσιαλιστική οἰκονομία.

VI

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ἀπό τό θέμα αὐτό θά πιάσω δυό κύρια ζητήματα:

α) τήν τοποθέτηση τοῦ ζητήματος,

β) τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν καταπιεζομένων λαῶν καί τήν προλεταριακή ἐπανάσταση.

1. Ἡ τοποθέτηση τοῦ ζητήματος. Τίς τελευταῖες δυό δεκαετίες, στό ἐθνικό ζήτημα παρουσιάστηκαν μιά σειρά πολύ σοβαρές ἀλλαγές. Τό ἐθνικό ζήτημα στήν περίοδο τῆς 2ης Διεθνοῦς καί τό ἐθνικό ζήτημα στήν περίοδο τοῦ λενινισμοῦ δέν εἶναι καθόλου ἕνα καί τό ἴδιο πράγμα. Διαφέρουν ριζικά μεταξύ τους, ὄχι μόνο στήν ἔκταση ἀλλά καί στόν ἐσωτερικό τους χαρακτήρα.

Παλιότερα, τό ἐθνικό ζήτημα περιοριζότανε συνήθως σ' ἕνα στενό κύκλο ζητημάτων πού ἀφοροῦσαν κυρίως τίς «πολιτισμένες» ἐθνότητες. Ἰρλανδοί, οὔγγροι, πολωνοί, φιλανδοί, σέρβοι καί μερικές ἄλλες ἐθνότητες τῆς Εὐρώπης —νά ὁ κύκλος τῶν λαῶν πού δέν εἶχαν πλήρη δικαιώματα καί πού γιά τήν τύχη τους ἐνδιαφέρονταν οἱ ἡγέτες τῆς 2ης Διεθνοῦς. Οἱ δεκάδες καί οἱ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας καί τῆς Ἀφρικῆς, πού ὑπόφεραν κάτω ἀπό τόν ἐθνικό ζυγό, στήν πιό ὠμή καί ἀπάνθρωπη μορφή του, ἀφήνονταν συνήθως ἔξω ἀπό τό ὀπτικό πεδίο. Δέ μποροῦσαν νά ἀποφασίσουν νά βάλουν στήν ἴδια μοίρα λευκούς καί μαύρους, «πολιτισμένους» καί «ἀπολίτιστους». Δυό-τρεῖς κούφιες καί γλυκανάλατες ἀποφάσεις, πού παράκαμπταν μέ προσοχή τό ζήτημα τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἀποικιῶν—αὐτό ἦταν τό μόνο γιά τό ὁποῖο εἶχαν νά παινευτοῦν οἱ ἡγέτες τῆς 2ης Διεθνοῦς. Σήμερα στή διπρόσωπη καί μεσοβέζικη στάση ἀπέναντι στό ἐθνικό ζήτημα, πρέπει νά θεωρεῖται ὅτι ἔχει μπεῖ τέρμα. Ὁ λενινισμός ἀποκάλυψε τή χτυπητή αὐτή ἀσυνέπεια καί γκρέμισε τά τείχη, πού ὀρθώνονταν ἀνάμεσα σέ λευκούς καί μαύρους, ἀνάμεσα σέ εὐρωπαίους καί ἀσιάτες, ἀνάμεσα σέ «πολιτισμένους» καί «ἀπολίτιστους» σκλάβους τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί συνέδεσε ἔτσι τό ἐθνικό ζήτημα μέ τό ζήτημα τῶν ἀποικιῶν. Μ' αὐτό, τό ἐθνικό ζήτημα μετατράπηκε ἀπό ζήτημα μερικό καί ἐσωκρατικό σέ ζήτημα γενικό καί διεθνές, σέ παγκόσμιο ζήτημα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν καταπιεζομένων λαῶν τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν καί τῶν ἀποικιῶν ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Παλιότερα τήν ἀρχή τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν τήν ἑρμήνευαν συνήθως λαθεμένα καί τήν περιόριζαν ὄχι σπάνια στό δικαίωμα τοῦ ἔθνους γιά αὐτονομία. Μερικοί ἡγέτες τῆς 2ης Διεθνοῦς ἔφτασαν μάλιστα σέ σημεῖο νά μετατρέψουν τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης σέ δικαίωμα πο-

λιτιστικῆς αὐτονομίας, δηλαδή στό δικαίωμα τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν νά ἔχουν τά δικά τους πολιτιστικά ἱδρύματα, ἀφήνοντας ὅλη τήν πολιτική ἐξουσία στά χέρια τοῦ κυρίαρχου ἔθνους. Τό περιστατικό αὐτό εἶχε σάν ἀποτέλεσμα ἡ ἰδέα τῆς αὐτοδιάθεσης ἀπό ὅπλο πάλης ἐνάντια στίς προσαρτήσεις νά κινδυνεύσει νά μετατραπεῖ σέ ὅπλο δικαιολόγησης τῶν προσαρτήσεων. Τώρα αὐτή ἡ σύγχιση πρέπει νά θεωρεῖται ξεπερασμένη. Ὁ λενινισμός πλάτυνε τήν ἔννοια τῆς αὐτοδιάθεσης, ἑρμηνεύοντάς την σάν δικαίωμα τῶν καταπιεζομένων λαῶν τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν καί τῶν ἀποικιῶν γιά πλήρη ἀποχωρισμό, σάν δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά αὐτοτελῆ κρατική ὕπαρξη. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἀποκλείστηκε ἡ δυνατότητα νά δικαιολογοῦνται οἱ προσαρτήσεις μέ τήν ἑρμηνεία πού ἔδιναν στό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης σά δικαίωμα γιά αὐτονομία. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ ἴδια ἡ ἀρχή τῆς αὐτοδιάθεσης μετατράπηκε ἀπό ὄργανο ἐξαπάτησης τῶν μαζῶν, πού ἦταν ἀναμφισβήτητα στά χέρια τῶν σοσιαλσωβινιστῶν στό διάστημα τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, σέ ὄργανο γιά τό ξεσκέπασμα ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν ἰμπεριαλιστικῶν ὀρέξεων καί τῶν σωβινιστικῶν μηχανοραφιῶν, σέ ὄργανο γιά τήν πολιτική διαφώτιση τῶν μαζῶν στό πνεῦμα τοῦ διεθνισμοῦ.

Παλιότερα τό ζήτημα τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν τό ἔβλεπαν συνήθως σά ζήτημα καθαρά νομικό. Πανηγυρική διακήρυξη τῆς «ἐθνικῆς ἰσοτιμίας», ἀναρίθμητες διακηρύξεις γιά τήν «ἰσότητα τῶν ἐθνῶν», νά σέ τί περιορίζονταν τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς, σκεπάζοντας τό γεγονός ὅτι ἡ «ἰσότητα τῶν ἐθνῶν» μέσα στόν ἰμπεριαλισμό, ὅταν μιά ὁμάδα ἀπό ἔθνη (ἡ μειοψηφία) ζεῖ ἀπό τήν ἐκμετάλλευση μιᾶς ἄλλης ὁμάδας ἀπό ἔθνη, ἀποτελεῖ χλευασμό σέ βάρος τῶν καταπιεζομένων λαῶν. Τώρα αὐτή ἡ ἀστική νομική ἄποψη γιά τό ἐθνικό ζήτημα πρέπει

νά θεωρεῖται ὅτι ἔχει ξεσκεπαστεῖ πιά. Ἀπό τά ὕψη τῶν πομπώδικων διακηρύξεων ὅπου πλανοῦνταν τό ἐθνικό ζήτημα, ὁ λενινισμός τό ξανάφερε κάτω στή γῆ καί τόνισε ὅτι οἱ διακηρύξεις γιά τήν «ἰσοτιμία τῶν ἐθνῶν» εἶναι κούφιες καί κάλπικες διακηρύξεις, ὅταν δέν κατοχυρώνονται μέ τήν ἄμεση ὑποστήριξη τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγώνα τῶν καταπιεζομένων λαῶν ἀπό τά προλεταριακά κόμματα. Ἔτσι τό ζήτημα τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν ἔγινε ζήτημα ὑποστήριξης καί βοήθειας, πραγματικῆς καί συνεχοῦς βοήθειας στά καταπιεζόμενα ἔθνη στόν ἀγώνα τους ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, γιά τήν πραγματική ἰσότητα τῶν ἐθνῶν, γιά τήν αὐτοτελῆ κρατική τους ὕπαρξη.

Παλιότερα, τό ἐθνικό ζήτημα τό ἔβλεπαν ρεφορμιστικά, σάν ἕνα ξεχωριστό αὐτοτελές ζήτημα χωρίς νά τό συνδέουν μέ τά γενικά ζητήματα τῆς ἐξουσίας τοῦ κεφαλαίου, τῆς ἀνατροπῆς τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Προϋπόθεταν σιωπηλά ὅτι ἡ νίκη τοῦ προλεταριάτου στήν Εὐρώπη εἶναι δυνατή χωρίς τήν ἄμεση συμμαχία μέ τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν, ὅτι ἡ λύση τοῦ ἐθνικοαποικιακοῦ ζητήματος μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ σιωπηλά, «αὐθόρμητα», ἔξω ἀπό τό μεγάλο δρόμο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, χωρίς ἐπαναστατική πάλη ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Αὐτή ἡ ἀντεπαναστατική ἄποψη πρέπει τώρα νά θεωρεῖται ξεσκεπασμένη. Ὁ λενινισμός ἀπόδειξε καί ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος καί ἡ ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας ἐπιβεβαίωσαν, ὅτι τό ἐθνικό ζήτημα μπορεῖ νά λυθεῖ μόνο σέ σύνδεση μέ τήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί πάνω στή βάση της, ὅτι ὁ δρόμος τῆς νίκης τῆς ἐπανάστασης στή Δύση περνᾶ ἀπό τήν ἐπαναστατική συμμαχία μέ τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Τό ἐθνικό ζήτημα εἶναι μέρος τοῦ

γενικοῦ ζητήματος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, μέρος τοῦ ζητήματος τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Τό ἐρώτημα μπαίνει ὡς ἑξῆς: Οἱ ἐπαναστατικές δυνατότητες, πού κρύβονται στούς κόλπους τοῦ ἐπαναστατικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν καταπιεζόμενων χωρῶν, *ἔχουν ἐξαντληθεῖ κιόλας* ἤ ὄχι; Καί ἄν δέν ἔχουν ἐξαντληθεῖ, ὑπάρχει ἄραγε ἐλπίδα, βάση, νά χρησιμοποιηθοῦν αὐτές οἱ δυνατότητες γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση, νά μετατραποῦν οἱ ἐξαρτημένες κι ἀποικιακές χῶρες ἀπό ἐφεδρεία τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης σέ ἐφεδρεία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, σέ σύμμαχό του;

Ὁ λενινισμός ἀπαντᾶ σ' αὐτό τό ἐρώτημα καταφατικά, δηλαδή παραδέχεται ὅτι ὑπάρχουν ἐπαναστατικές δυνατότητες μέσα στούς κόλπους τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος τῶν καταπιεζομένων χωρῶν, παραδέχεται ὅτι οἱ δυνατότητες αὐτές μποροῦν νά χρησιμοποιηθοῦν γιά τήν ἀνατροπή τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, γιά τήν ἀνατροπή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ὁ μηχανισμός τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος καί ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία ἐπιβεβαιώνουν πέρα γιά πέρα τά συμπεράσματα τοῦ λενινισμοῦ σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα.

Ἀπ' ἐδῶ πηγάζει ἡ ἀνάγκη γιά τό προλεταριάτο «τῶν μεγάλων ἐθνῶν» νά ὑποστηρίζει, νά ὑποστηρίζει ἀποφασιστικά καί δραστήρια, τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῶν καταπιεζομένων καί ἐξαρτημένων λαῶν.

Αὐτό δέ σημαίνει βέβαια ὅτι τό προλεταριάτο εἶναι ὑποχρεωμένο νά ὑποστηρίζει *κάθε* ἐθνικό κίνημα, παντοῦ καί πάντα, σέ κάθε ξεχωριστή συγκεκριμένη περίπτωση. Τό προλεταριάτο εἶναι ὑποχρεωμένο νά ὑποστηρίζει ἐκεῖνα τά ἐθνικά κινήματα, πού τείνουν στήν ἐξασθένιση, στό γκρέμισμα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί ὄχι στή στερέωση καί

τή διατήρησή του. Ὑπάρχουν περιπτώσεις πού τά ἐθνικά κινήματα ὁρισμένων καταπιεζομένων χωρῶν ἔρχονται σέ σύγκρουση μέ τά συμφέροντα τῆς ἀνάπτυξης τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι σέ τέτιες περιπτώσεις δέ μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά ὑποστήριξη. Τό ζήτημα τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνῶν δέν εἶναι ἕνα μεμονωμένο καί αὐτάρκες ζήτημα, ἀλλά μέρος τοῦ γενικοῦ προβλήματος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, πού ὑποτάσσεται στό σύνολο καί ἀπαιτεῖ νά τό ἐξετάζουμε ἀπό τήν ἄποψη τοῦ συνόλου. Στήν 5η δεκαετία τοῦ 19ου αἰώνα, ὁ Μάρξ ἦταν ὑπέρ τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος τῶν πολωνῶν καί τῶν οὔγγρων καί ἐνάντια στό ἐθνικό κίνημα τῶν τσέχων καί τῶν νοτιοσλάβων. Γιατί; Γιατί οἱ τσέχοι καί οἱ νοτιοσλάβοι ἦταν τότε «ἀντιδραστικοί λαοί», «προφυλακές τῆς Ρωσίας» στήν Εὐρώπη, προφυλακές τῆς ἀπολυταρχίας, ἐνῶ οἱ πολωνοί καί οἱ οὔγγροι ἦταν «ἐπαναστατικοί λαοί» πού πάλαιβαν ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Γιατί ἡ ὑποστήριξη τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος τῶν τσέχων καί τῶν νοτιοσλάβων σήμαινε τότε ἔμμεση ὑποστήριξη τοῦ τσαρισμοῦ, πού ἦταν ὁ πιό ἐπικίνδυνος ἐχθρός τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στήν Εὐρώπη.

«Οἱ ξεχωριστές ἀπαιτήσεις τῆς δημοκρατίας—λέει ὁ Λένιν—μαζί καί ἡ αὐτοδιάθεση, δέν εἶναι κάτι τό ἀπόλυτο ἀλλά *μέρος* τοῦ γενικοῦ *παγκόσμιου* δημοκρατικοῦ (σήμερα πανσοσιαλιστικοῦ) κινήματος. Εἶναι δυνατό σέ ὁρισμένες συγκεκριμένες περιπτώσεις τό μέρος νά βρίσκεται σέ ἀντίθεση μέ τό σύνολο καί τότε πρέπει νά ἀπορίπτεται». (Βλ. τόμ. 19ος, σελ. 257-258).

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τά ξεχωριστά ἐθνικά κινήματα, γιά τόν ἐνδεχόμενο ἀντιδραστικό χαρακτήρα αὐτῶν τῶν κινημάτων ἄν φυσικά δέν τά κρίνουμε τυπικά, ἀπό τή σκοπιά τῶν ἀφηρημένων δικαιωμάτων, ἀλλά συγκεκρι-

μένα ἀπό τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε γιά τόν ἐπαναστατικό χαρακτήρα τῶν ἐθνικῶν κινημάτων γενικά. Ὁ ἀναμφισβήτητος ἐπαναστατικός χαρακτήρας τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν ἐθνικῶν κινημάτων εἶναι τόσο σχετικός καί ἰδιόμορφος, ὅσο σχετικός καί ἰδιόμορφος εἶναι ὁ πιθανός ἀντιδραστικός χαρακτήρας ὁρισμένων ἄλλων ἐθνικῶν κινημάτων. Μέσα στίς συνθῆκες τῆς ἰμπεριαλιστικῆς καταπίεσης, ὁ ἐπαναστατικός χαρακτήρας τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος δέν προϋποθέτει καθόλου τήν ὑποχρεωτική ὕπαρξη προλεταριακῶν στοιχείων στό κίνημα, τήν ὕπαρξη ἐπαναστατικοῦ ἤ δημοκρατικοῦ προγράμματος στό κίνημα, τήν ὕπαρξη δημοκρατικῆς βάσης σ' αὐτό. Ὁ ἀγώνας τοῦ Ἐμίρη τοῦ Ἀφγανιστάν γιά τήν ἀνεξαρτησία τοῦ Ἀφγανιστάν ἀντικειμενικά εἶναι ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ό ς ἀγώνας, παρ' ὅλες τίς μοναρχικές ἀντιλήψεις τοῦ Ἐμίρη καί τῶν ὀπαδῶν του, γιατί ἐξασθενίζει, ἀποσυνθέτει, ὑποσκάπτει τόν ἰμπεριαλισμό, ἐνῶ ὁ ἀγώνας πού ἔκαναν στή διάρκεια τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου τέτιοι «τρομεροί» δημοκράτες καί «σοσιαλιστές» «ἐπαναστάτες» καί ρεπουμπλικάνοι, ὅπως πχ. ὁ Κερένσκι καί ὁ Τσερετέλι, ὁ Ρενοντέλ καί ὁ Σάιντεμαν, ὁ Τσερνόφ καί ὁ Ντάν, ὁ Χέντερσον καί ὁ Κλάινς, ἦταν ἀγώνας ἀ ν τ ι δ ρ α σ τ ι κ ό ς, γιατί εἶχε σάν ἀποτέλεσμά του τόν ἐξωραϊσμό, τή στερέωση, τή νίκη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ὁ ἀγώνας τῶν ἐμπόρων τῆς Αἰγύπτου καί τῶν ἀστῶν διανοουμένων γιά τήν ἀνεξαρτησία τῆς Αἰγύπτου, γιά τίς ἴδιες αἰτίες, εἶναι, ἀγώνας ἀντικειμενικά ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ό ς, παρ' ὅλη τήν ἀστική προέλευση καί τόν ἀστικό τίτλο τῶν ἡγετῶν τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος τῆς Αἰγύπτου, παρ' ὅλο πού τάσσονται ἐνάντια στό σοσιαλισμό, ἐνῶ ὁ ἀγώνας τῆς ἀγγλικῆς «ἐργατικῆς» κυβέρνησης γιά τή διατήρηση τῆς Αἰ-

γύπτου σέ κατάσταση ἐξαρτημένης χώρας, γιά τίς ἴδιες αἰτίες, εἶναι, ἀγώνας ἀ ν τ ι δ ρ α σ τ ι κ ό ς, παρ' ὅλη τήν προλεταριακή προέλευση καί τούς προλεταριακούς τίτλους τῶν μελῶν αὐτῆς τῆς κυβέρνησης, παρ' ὅλο πού εἶναι «ὑπέρ» τοῦ σοσιαλισμοῦ. Καί δέ μιλάω ἐδῶ καθόλου γιά τό ἐθνικό κίνημα τῶν ἄλλων μεγαλύτερων ἀποικιῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν, ὅπως οἱ Ἰνδίες καί ἡ Κίνα, πού κάθε βῆμα τους στό δρόμο τῆς ἀπελευθέρωσής τους, καί ἄν ἀκόμα παραβιάζει τίς ἀπαιτήσεις τῆς τυπικῆς δημοκρατίας, εἶναι ἕνα χτύπημα βαριᾶς στό κεφάλι τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, δηλαδή ἕνα βῆμα ἀναμφισβήτητα ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ό.

Ὁ Λένιν εἶχε δίκιο ὅταν ἔλεγε ὅτι τό ἐθνικό κίνημα τῶν καταπιεζομένων χωρῶν δέν πρέπει νά τό κρίνουμε ἀπό τήν ἄποψη τῆς τυπικῆς δημοκρατίας ἀλλά ἀπό τήν ἄποψη τῶν πραγματικῶν του ἀποτελεσμάτων στό γενικό ἰσοζύγιο τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, δηλαδή «ὄχι μεμονωμένα μά σέ παγκόσμια κλίμακα». (Βλ. τόμ. 19ος, σελ. 257).

2. Τ ό ἀ π ε λ ε υ θ ε ρ ω τ ι κ ό κ ί ν η μ α τ ῶ ν κ α τ α π ι ε ζ ο μ έ ν ω ν λ α ῶ ν κ α ί ἡ π ρ ο λ ε τ α ρ ι α κ ή ἐ π α ν ά σ τ α σ η. Στή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ὁ λενινισμός ξεκινᾶ ἀπό τίς παρακάτω θέσεις:

α) Ὁ κόσμος εἶναι χωρισμένος σέ δυό στρατόπεδα: στό στρατόπεδο μιᾶς χούφτας πολιτισμένων ἐθνῶν, πού κατέχουν τό χρηματιστικό κεφάλαιο καί ἐκμεταλλεύονται τήν τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γήινης σφαίρας, καί στό στρατόπεδο τῶν καταπιεζομένων καί ἐκμεταλλευομένων λαῶν τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν, πού ἀποτελοῦν αὐτή τήν πλειοψηφία.

β) Οἱ ἀποικίες καί οἱ ἐξαρτημένες χῶρες, πού τίς καταπιέζει καί τίς ἐκμεταλλεύεται τό χρηματιστικό κε-

φάλαιο, ἀποτελοῦν μιά τεράστια ἐφεδρεία καί πολύ σοβαρή πηγή δύναμης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

γ) Ὁ ἐπαναστατικός ἀγώνας τῶν καταπιεζομένων λαῶν τῶν ἐξαρτημένων καί τῶν ἀποικιακῶν χωρῶν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό εἶναι ὁ μοναδικός δρόμος γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους ἀπό τήν καταπίεση καί τήν ἐκμετάλλευση.

δ) Οἱ σπουδαιότερες ἀποικιακές καί ἐξαρτημένες χῶρες ἔχουν μπεῖ κιόλας στό δρόμο τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος, πού δέ μπορεῖ παρά νά ὁδηγήσει στήν κρίση τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ.

ε) Τά συμφέροντα τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος στίς ἀναπτυγμένες χῶρες καί τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος στίς ἀποικίες ἀπαιτοῦν τή συνένωση τῶν δυό αὐτῶν μορφῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σ' ἕνα κοινό μέτωπο πάλης ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό, ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

στ) Ἡ νίκη τῆς ἐργατικῆς τάξης στίς ἀναπτυγμένες χῶρες καί ἡ ἀπελευθέρωση τῶν καταπιεζομένων λαῶν ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ εἶναι ἀδύνατες χωρίς τό σχηματισμό καί τή στερέωση ἑνός κοινοῦ ἐπαναστατικοῦ μετώπου.

ζ) Ὁ σχηματισμός κοινοῦ ἐπαναστατικοῦ μετώπου εἶναι ἀδύνατος ἄν τό πρελεταριάτο τῶν ἐθνῶν πού καταπιέζουν δέν ὑποστηρίζει ἄμεσα καί ἀποφασιστικά τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν καταπιεζομένων λαῶν, ἐνάντια στό δικό του, τό «ντόπιο» ἰμπεριαλισμό, γιατί «δέ μπορεῖ νά εἶναι ἐλεύθερος ἕνας λαός πού καταπιέζει ἄλλους λαούς». (Ἔ ν γ κ ε λ ς).

η) Ἡ ὑποστήριξη αὐτή σημαίνει διεκδίκηση, ὑπεράσπιση, ἐφαρμογή στή ζωή τοῦ συνθήματος: δικαίωμα τῶν ἐθνῶν γιά ἀποχωρισμό, γιά αὐτοτελῆ κρατική ὕπαρξη.

θ) Χωρίς τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ συνθήματος εἶναι ἀδύνατη ἡ συνένωση καί ἡ συνεργασία τῶν ἐθνῶν μέσα στήν ἑνιαία παγκόσμια οἰκονομία, πού ἀποτελεῖ τήν ὑλική βάση γιά τή νίκη τοῦ παγκόσμιου σοσιαλισμοῦ.

ι) Ἡ συνένωση αὐτή μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἐθελοντική, συνένωση πού γεννιέται πάνω στή βάση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων τῶν λαῶν μεταξύ τους.

Ἀπ' ἐδῶ πηγάζουν δυό ὄψεις, δυό τάσεις στό ἐθνικό ζήτημα: ἡ τάση γιά τήν πολιτική ἀπελευθέρωση ἀπό τά ἰμπεριαλιστικά δεσμά καί τό σχηματισμό αὐτοτελοῦς ἐθνικοῦ κράτους, τάση πού γεννήθηκε πάνω στή βάση τῆς ἰμπεριαλιστικῆς καταπίεσης καί τῆς ἀποικιακῆς ἐκμετάλλευσης, καί ἡ τάση γιά τήν οἰκονομική προσέγγιση τῶν ἐθνῶν, πού γεννήθηκε μέ τή δημιουργία μιᾶς παγκόσμιας ἀγορᾶς καί μιᾶς παγκόσμιας οἰκονομίας.

«Ὁ ἀναπτυσσόμενος καπιταλισμός—λέει ὁ Λένιν—γνωρίζει δυό ἱστορικές τάσεις στό ἐθνικό ζήτημα. Πρώτη τάση: ἡ ἀφύπνιση τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καί τῶν ἐθνικῶν κινημάτων, ὁ ἀγώνας ἐνάντια σέ κάθε ἐθνικό ζυγό, ἡ δημιουργία ἐθνικῶν κρατῶν. Δεύτερη τάση: ἡ ἀνάπτυξη καί ἡ σύσφιξη κάθε εἴδους σχέσεων ἀνάμεσα στά ἔθνη, τό γκρέμισμα τῶν ἐθνικῶν φραγμῶν, ἡ δημιουργία μιᾶς διεθνοῦς ἑνότητας τοῦ κεφαλαίου, τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς γενικά, τῆς πολιτικῆς, τῆς ἐπιστήμης κλπ.

Καί οἱ δυό αὐτές τάσεις ἀποτελοῦν παγκόσμιο νόμο τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἐπικρατέστερη στήν ἀρχή τῆς ἀνάπτυξής του, ἡ δεύτερη χαρακτηρίζει τόν ὥριμο καπιταλισμό, πού βαδίζει πρός τή μετατροπή του σέ σοσιαλιστική κοινωνία». (Βλ. τόμ. 17ος, σελ. 139-140).

Γιά τόν ἰμπεριαλισμό οἱ δυό αὐτές τάσεις ἀποτελοῦν ἀσυμφιλίωτες ἀντιθέσεις, γιατί ὁ ἰμπεριαλισμός δέ μπορεῖ νά ζεῖ χωρίς νά ἐκμεταλλεύεται καί νά κρατᾶ μέ τή βία τίς ἀποικίες μέσα στά πλαίσια [τοῦ «ἑνιαίου συνόλου»,

γιατί ὁ ἰμπεριαλισμός μπορεῖ νά φέρει κοντά τά ἔθνη μόνο μέ τίς προσαρτήσεις καί τίς ἀποικιακές καταχτήσεις, πού χωρίς αὐτές, μιλώντας γενικά, δέν εἶναι νοητός.

Γιά τόν κομμουνισμό, ἀντίθετα, οἱ δυό αὐτές τάσεις εἶναι ἁπλῶς οἱ δυό ὄψεις ἑνός καί τοῦ ἴδιου ζητήματος, τοῦ ζητήματος τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν καταπιεζομένων λαῶν ἀπό τό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, γιατί ὁ κομμουνισμός ξέρει ὅτι ἡ συνένωση τῶν λαῶν σέ μιά ἑνιαία παγκόσμια οἰκονομία μπορεῖ νά γίνει μόνο πάνω στή βάση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί τῆς ἐθελοντικῆς συμφωνίας, ὅτι ὁ δρόμος γιά τή δημιουργία μιᾶς ἐθελοντικῆς ἕνωσης τῶν λαῶν περνᾶ μέσα ἀπό τόν ἀποχωρισμό τῶν ἀποικιῶν ἀπό τό «ἑνιαῖο» ἰμπεριαλιστικό «σύνολο», περνᾶ ἀπό τή μετατροπή τους σέ αὐτοτελῆ κράτη.

Ἀπ' ἐδῶ προκύπτει ἡ ἀνάγκη γιά μιά ἐπίμονη, ἀδιάκοπη, ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στό μεγαλοκρατικό σωβινισμό τῶν «σοσιαλιστῶν» τῶν κυρίαρχων ἐθνῶν (Ἀγγλία, Γαλλία, Ἀμερική, Ἰταλία, Ἰαπωνία κλπ.), πού δέ θέλουν νά παλαίψουν ἐνάντια στίς ἰμπεριαλιστικές τους κυβερνήσεις, πού δέ θέλουν νά ὑποστηρίξουν τόν ἀγώνα τῶν καταπιεζομένων λαῶν τῶν ἀποικιῶν «τους» γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους ἀπό τήν καταπίεση, γιά τόν ἀποχωρισμό τους σέ χωριστά κράτη.

Χωρίς ἕνα τέτιο ἀγώνα δέν εἶναι νοητή ἡ διαπαιδαγώγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης τῶν κυρίαρχων ἐθνῶν στό πνεῦμα τοῦ πραγματικοῦ διεθνισμοῦ, στό πνεῦμα τῆς προσέγγισης μέ τίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν καί τῶν ἀποικιῶν, στό πνεῦμα τῆς πραγματικῆς προετοιμασίας τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία δέ θά νικοῦσε, καί ὁ Κολτσάκ μέ τό Ντενίκιν δέ θά συντρίβονταν, ἄν τό ρωσικό προλεταριάτο δέν εἶχε τή συμπάθεια καί τήν ὑποστήριξη τῶν καταπιεζομένων λαῶν τῆς πρώην ρωσικῆς αὐτοκρατορίας. Μά γιά νά καταχτήσει τή συμπάθεια καί τήν ὑποστήριξη αὐτῶν τῶν λαῶν ἔπρεπε νά σπάσει πρῶτα τίς ἁλυσίδες τοῦ ρωσικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί νά ἀπελευθερώσει τούς λαούς αὐτούς ἀπό τόν ἐθνικό ζυγό.

Χωρίς αὐτό θά ἦταν ἀδύνατο νά στερεωθεῖ ἡ Σοβιετική ἐξουσία, νά ἐμφυτευθεῖ ὁ πραγματικός διεθνισμός καί νά δημιουργηθεῖ ἡ θαυμαστή ἐκείνη ὀργάνωση τῆς συνεργασίας τῶν λαῶν, πού ὀνομάζεται Ἕνωση τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν καί πού ἀποτελεῖ τό ζωντανό πρότυπο γιά τή μελλοντική συνένωση τῶν λαῶν σέ μιά ἑνιαία παγκόσμια οἰκονομία.

Ἀπ' ἐδῶ προκύπτει ἡ ἀνάγκη τῆς πάλης ἐνάντια στό πνεῦμα τοῦ ἐθνικοῦ περιορισμοῦ, τῆς στενότητας καί τῆς ἀπομόνωσης τῶν σοσιαλιστῶν τῶν καταπιεζομένων χωρῶν, πού δέ θέλουν νά ὑψωθοῦν πάνω ἀπό τόν ἐθνικό τους ὁρίζοντα καί πού δέν καταλαβαίνουν τή σύνδεση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῆς χώρας τους καί τό προλεταριακό κίνημα τῶν κυρίαρχων χωρῶν.

Χωρίς αὐτή τήν πάλη δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ ὅτι τό προλεταριάτο τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν θά ὑπερασπίσει τήν αὐτοτελῆ πολιτική του, καί τήν ταξική του ἀλληλεγγύη πρός τό προλεταριάτο τῶν κυρίαρχων χωρῶν στόν ἀγώνα γιά τήν ἀνατροπή τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, στόν ἀγώνα γιά τήν ἀνατροπή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Χωρίς αὐτή τήν πάλη θἆταν ἀδύνατος ὁ διεθνισμός.

Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος γιά τή διαπαιδαγώγηση τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν κυρίαρχων καί τῶν καταπιεζομένων ἐθνῶν στό πνεῦμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ διεθνισμοῦ.

Νά τί λέει ὁ Λένιν σχετικά μέ τό διπλό αὐτό ἔργο τοῦ κομμουνισμοῦ γιά τή διαπαιδαγώγηση τῶν ἐργατῶν στό πνεῦμα τοῦ διεθνισμοῦ:

«Μπορεῖ ἄραγε ἡ διαπαιδαγώγηση αὐτή ... νἆναι *συγκεκριμένα ταυτόσημη* στά μεγάλα ἔθνη πού καταπιέζουν καί στά μικρά πού καταπιέζονται, στά ἔθνη πού προσαρτοῦν καί σέ κεῖνα πού προσαρτοῦνται;

Βέβαια ὄχι. Ἡ πορεία πρός τόν ἴδιο σκοπό—τήν πλήρη ἰσοτιμία, τή στενότερη προσέγγιση καί τήν κατοπινή *συγχώνευση ὅλων* τῶν ἐθνῶν—ἀκολουθεῖ σ' αὐτή τήν περίπτωση ὅπως εἶναι ὁλοφάνερο, διαφορετικούς συγκεκριμένους δρόμους, ὅπως ἀκριβῶς γιά νά φτάσουμε σ' ἕνα σημεῖο πού βρίσκεται στή μέση τῆς σελίδας μποροῦμε νά πᾶμε ἀριστερά ξεκινώντας ἀπό τή μιά ἄκρη τῆς σελίδας ἤ νά πᾶμε δεξιά ξεκινώντας ἀπό τήν ἀντίθετη ἄκρη τῆς σελίδας. Ἄν ἕνας σοσιαλδημοκράτης ἑνός μεγάλου ἔθνους πού καταπιέζει καί κάνει προσαρτήσεις, ἐνῶ κηρύχνει γενικά τή συγχώνευση τῶν ἐθνῶν, ξεχάσει ἔστω καί γιά μιά στιγμή πώς ὁ Νικόλαος „του" ὁ 2ος, ὁ Γουλιέλμος „του", ὁ Γεώργιός „του", ὁ Πουανκαρέ „του" κλπ., εἶναι *ἐπίσης ὑπέρ τῆς συγχώνευσης* μέ τά μικρά ἔθνη (μέσω τῆς προσάρτησης)—ὁ Νικόλαος ὁ 2ος ὑπέρ τῆς „συγχώνευσης" μέ τή Γαλικία, ὁ Γουλιέλμος ὁ 2ος ὑπέρ τῆς „συγχώνευσης" μέ τό Βέλγιο κλπ.—ὁ σοσιαλδημοκράτης αὐτός δέ θά εἶναι παρά ἕνας γελοῖος δογματιστής στή θεωρία καί ἕνας συνένοχος τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στήν πράξη.

Τό κέντρο βάρους τῆς διεθνιστικῆς διαπαιδαγώγησης τῶν ἐργατῶν στίς χῶρες πού καταπιέζουν πρέπει ἀναγκαστικά νά βρίσκεται στήν προπαγάνδιση καί τήν ὑπεράσπιση ἀπό μέρους αὐτῶν τῶν ἐργατῶν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῶν καταπιεζομένων χωρῶν. Χωρίς αὐτό *δέν ὑπάρχει* διεθνισμός. Ἔχουμε τό δικαίωμα καί εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά θεωροῦμε ἰμπεριαλιστή καί παλιάνθρωπο κάθε σοσιαλδημοκράτη πού ἀνήκει σ' ἕνα ἀπό τά ἔθνη πού καταπιέζουν καί *δέ* διεξάγει μιά τέτια προπαγάνδα. Αὐτή εἶναι μιά ἀπόλυτη διεκδίκηση, ἔστω κι ἄν *ἕνας τέτιος* ἀποχωρισμός πρίν ἀπό τό σοσιαλισμό θἆταν δυνατός καί „πραγματοποιήσιμος" μονάχα σέ μιά ἀπό τίς χίλιες περιπτώσεις...

Ἀντίθετα, ὁ σοσιαλδημοκράτης ἑνός μικροῦ ἔθνους πρέπει νά τοποθετεῖ τό κέντρο βάρους τῆς διαφωτιστικῆς του δουλιᾶς στή *δεύτερη* λέξη τῆς γενικῆς μας διατύπωσης: „ἐθελοντική *συνένωση*" τῶν ἐθνῶν. Μπορεῖ, χωρίς νά παραβιάζει τίς ὑποχρεώσεις του σά διεθνιστής, νά εἶναι *καί* ὑπέρ τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἔθνους του *καί* ὑπέρ τῆς ἐνσωμάτωσής του στό γειτονικό Χ, Ψ, Ω κλπ. κράτος. Μά σ' ὅλες τίς περιπτώσεις πρέπει νά παλαίβει *ἐνάντια* στή μικροεθνική στενότητα, τόν περιορισμό καί τήν ἀπομόνωση, γιά νά παίρνεται ὑπόψη τό σύνολο καί τό γενικό, γιά νά ὑποτάσσονται τά μερικά συμφέροντα στά γενικά.

Οἱ ἄνθρωποι πού δέν ἐμβάθυναν σ' αὐτό τό ζήτημα βρίσκουν „ἀντίφαση" στό γεγονός ὅτι οἱ σοσιαλδημοκράτες τῶν ἐθνῶν πού καταπιέζουν ἐπιμένουν στήν „ἐλευθερία τοῦ *ἀποχωρισμοῦ*" ἐνῶ οἱ σοσιαλδημοκράτες τῶν ἐθνῶν πού καταπιέζονται ἐπιμένουν στήν „ἐλευθερία *συνένωσης*". Λίγη ὅμως σκέψη εἶναι ἀρκετή γιά νά δείξει ὅτι στίς *δοσμένες* συνθῆκες δέν ὑπάρχει καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει *ἄλλος* δρόμος γιά τό διεθνισμό καί τή συγχώνευση τῶν ἐθνῶν». (Βλ. τόμ. 19ος, σελ. 261-262).

VII

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΧΤΙΚΗ

Ἀπό τό θέμα αὐτό πιάνω ἕξι ζητήματα:

α) τή στρατηγική καί τήν ταχτική, σάν ἐπιστήμη τῆς καθοδήγησης τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου,

β) τά στάδια τῆς ἐπανάστασης καί τή στρατηγική,

γ) τήν πλημμυρίδα καί ἄμπωτη τοῦ κινήματος καί τήν ταχτική,

δ) τή στρατηγική διεύθυνση,

ε) τήν ταχτική διεύθυνση,

στ) τό ρεφορμισμό καί τόν ἐπαναστατισμό.

1. *Ἡ στρατηγική καί ἡ ταχτική σάν ἐπιστήμη τῆς καθοδήγησης τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου.* Ἡ περίοδος τῆς κυριαρχίας τῆς 2ης Διεθνοῦς ἦταν ἡ περίοδος κυρίως τῆς διαμόρφωσης καί ἐκπαίδευσης τῶν προλεταριακῶν πολιτικῶν στρατιῶν μέσα σέ συνθῆκες μιᾶς λίγο-πολύ εἰρηνικῆς ἀνάπτυξης. Ἦταν ἡ περίοδος ὅπου ὁ κοινοβουλευτισμός ἐπικρατοῦσε σά μορφή τῆς ταξικῆς πάλης. Τά ζητήματα πού ἀφοροῦν

τίς μεγάλες ταξικές συγκρούσεις, τήν προετοιμασία τοῦ προλεταριάτου γιά τίς ἐπαναστατικές μάχες, τούς δρόμους γιά τήν κατάχτηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου δέν ἔμπαιναν τότε, ὅπως φαινόταν, στήν ἡμερησία διάταξη. Τό καθῆκον πού ἔμπαινε συνοψιζόταν στά ἑξῆς: νά χρησιμοποιηθοῦν ὅλοι οἱ δρόμοι τῆς νόμιμης ἀνάπτυξης γιά τό σχηματισμό καί τήν ἐκπαίδευση τῶν προλεταριακῶν στρατιῶν, νά χρησιμοποιηθεῖ ὁ κοινοβουλευτισμός προσαρμοσμένος στίς συνθῆκες, μέσα στίς ὁποῖες τό προλεταριάτο παρέμενε σέ κατάσταση ἀντιπολίτευσης καί πού, ὅπως φαινόταν, ἦταν προορισμένο νά παραμείνει. Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη νά ἀποδείξουμε ὅτι σέ μιά τέτια περίοδο καί μέ μιά τέτια ἀντίληψη τῶν καθηκόντων τοῦ προλεταριάτου, δέ μποροῦσε νά ὑπάρχει οὔτε ὁλοκληρωμένη στρατηγική, οὔτε ἐπεξεργασμένη ταχτική. Ὑπῆρχαν κομμάτια, ξέχωρες σκέψεις γιά τήν ταχτική καί τή στρατηγική, μά ταχτική καί στρατηγική δέν ὑπῆρχε.

Τό θανάσιμο ἁμάρτημα τῆς 2ης Διεθνοῦς δέν εἶναι ὅτι ἐφάρμοζε στόν καιρό της τήν ταχτική τῆς χρησιμοποίησης τῶν κοινοβουλευτικῶν μορφῶν πάλης, μά ὅτι ὑπερεκτιμοῦσε τή σημασία αὐτῶν τῶν μορφῶν, θεωρώντας τες σχεδόν σάν τίς μοναδικές καί ὅτι, ὅταν ἦρθε ἡ περίοδος τῶν ἀνοιχτῶν ἐπαναστατικῶν συγκρούσεων καί μπῆκε στήν πρώτη σειρά τό ζήτημα τῶν ἐξωκοινοβουλευτικῶν μορφῶν πάλης, τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς γύρισαν τίς πλάτες τους στά νέα καθήκοντα, δέν τά ἀποδέχτηκαν.

Μόνο στήν κατοπινή περίοδο, στήν περίοδο τῶν ἀνοιχτῶν ἐξορμήσεων τοῦ προλεταριάτου, στήν περίοδο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, ὅταν τό ζήτημα τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀστικῆς τάξης εἶχε γίνει ζήτημα ἄμεσης πραχτικῆς δράσης, ὅταν τό ζήτημα τῶν ἐφεδρειῶν τοῦ προλεταριάτου (στρατηγική) εἶχε γίνει ἕνα ἀπό τά πιό ζωτικά ζητήματα, ὅταν ὅλες οἱ μορφές πάλης καί ὀργάνωσης, καί οἱ κοινοβουλευτικές καί οἱ ἐξωκοινοβουλευτικές (ταχτική), εἶχαν ἐκδηλωθεῖ πέρα γιά πέρα καθαρά, μόνο σ' αὐτή τήν περίοδο μποροῦσε νά δουλευτεῖ μιά ὁλοκληρωμένη στρατηγική καί μιά ἐπεξεργασμένη ταχτική τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν περίοδο ὁ Λένιν ξανάφερε στό φῶς τίς μεγαλοφυεῖς ἰδέες τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς γιά τήν ταχτική καί τή στρατηγική, πού τίς εἶχαν καταχωνιάσει οἱ ὀπορτουνιστές τῆς 2ης Διεθνοῦς. Ὅμως ὁ Λένιν δέν περιορίστηκε νά ἀποκαταστήσει τή μιά ἤ τήν ἄλλη ξεχωριστή θέση ταχτικῆς τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς. Τίς ἀνάπτυξε παραπέρα καί τίς συμπλήρωσε μέ νέες ἰδέες καί θέσεις καί ὅλα αὐτά τά συνένωσε σ' ἕνα σύστημα κανόνων καί καθοδηγητικῶν ἀρχῶν γιά τήν καθοδήγηση τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. Οἱ μπροσοῦρες τοῦ Λένιν, ὅπως τό «Τί νά κάνουμε;», «Οἱ δυό ταχτικές», ὁ «Ἰμπεριαλισμός», τό «Κράτος καί ἐπανάσταση», «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Καούτσκι», «Ἡ παιδική ἀρρώστια» θά μποῦν ἀναμφισβήτητα σάν πολυτιμότατη συμβολή στό γενικό θησαυροφυλάκιο τοῦ μαρξισμοῦ, στό ἐπαναστατικό του ὁπλοστάσιο. Ἡ στρατηγική καί ἡ ταχτική τοῦ λενινισμοῦ εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῆς καθοδήγησης τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου.

2. Στάδια τῆς ἐπανάστασης καί στρατηγική. Στρατηγική εἶναι ὁ καθορισμός τῆς κατεύθυνσης τοῦ κύριου χτυπήματος τοῦ προλεταριάτου μέ βάση τό δοσμένο στάδιο τῆς ἐπανάστασης, ἡ ἐπεξεργασία τοῦ ἀντίστοιχου σχεδίου διάθεσης τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων (κύριες καί δευτερεύουσες ἐφεδρεῖες), ἡ πάλη γιά τήν ἐφαρμογή αὐτοῦ τοῦ σχεδίου σ' ὅλη τή διάρκεια τοῦ δοσμένου σταδίου τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ ἐπανάστασή μας πέρασε κιόλας δυό στάδια κι ὕστερα ἀπ' τήν Ὀχτωβριανή ἀνατροπή μπῆκε στό τρίτο στάδιο. Ἀντίστοιχα ἄλλαξε καί ἡ στρατηγική.

Πρῶτο στάδιο. 1903—Φλεβάρης τοῦ 1917. Σκοπός: ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ, ὁλοκληρωτική ἐξάλειψη τῶν ἐπιβιώσεων τοῦ μεσαίωνα. Βασική δύναμη τῆς ἐπανάστασης: τό προλεταριάτο. Ἄμεση ἐφεδρεία: ἡ ἀγροτιά. Κατεύθυνση τοῦ βασικοῦ χτυπήματος: ἀπομόνωση τῆς φιλελευθερο-μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, πού προσπαθεῖ νά καταχτήσει τήν ἀγροτιά καί νά ἐξαλείψει τήν ἐπανάσταση μέ μιά συνεννόηση μέ τόν τσαρισμό. Σχέδιο διάθεσης τῶν δυνάμεων: συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά. «Τό προλεταριάτο πρέπει νά φέρει ὥς τό τέλος τή δημοκρατική ἀνατροπή, παίρνοντας μαζί του τή μάζα τῆς ἀγροτιᾶς, γιά νά καταπνίξει μέ τή βία τήν ἀντίσταση τῆς ἀπολυταρχίας καί νά παραλύσει τήν ἀστάθεια τῆς ἀστικῆς τάξης». (Βλ. Λένιν, τόμ. 8ος, σελ. 96).

Δεύτερο στάδιο. Μάρτης τοῦ 1917—Ὀχτώβρης τοῦ 1917. Σκοπός: ἀνατροπή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στή Ρωσία καί ἔξοδος ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο. Βασική δύναμη τῆς ἐπανάστασης: τό προλεταριάτο. Ἄμεση ἐφεδρεία: ἡ φτωχή ἀγροτιά. Τό προλεταριάτο τῶν γειτονικῶν χωρῶν, πιθανή ἐφεδρεία. Ὁ παρατεινόμενος πόλεμος καί ἡ κρίση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, παράγοντας εὐνοϊκός. Κατεύθυνση τοῦ κύριου χτυπήματος: ἀπομόνωση τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας (μενσεβίκοι, ἐσέροι), πού προσπαθεῖ νά καταχτήσει τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς καί νά τερματίσει τήν ἐπανάσταση μέ μιά συνεννόηση μέ τόν ἰμπεριαλισμό. Σχέδιο διάθεσης τῶν δυνάμεων: συμμαχία τοῦ προλεταριάτου μέ τή φτωχή ἀγροτιά. «Τό προλεταριάτο πρέπει νά πραγματοποιήσει τή σοσιαλιστική ἀνατροπή, παίρνοντας μαζί του τή μάζα τῶν μισοπρολεταριακῶν στοιχείων τοῦ πληθυσμοῦ, γιά νά συντρίψει μέ τή βία τήν ἀντίσταση τῆς ἀστικῆς τάξης καί νά παραλύσει τήν ἀστάθεια τῆς ἀγροτιᾶς καί τῆς μικροαστικῆς τάξης». (Βλ. στό ἴδιο).

Τρίτο στάδιο. Ἄρχισε ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή ἀνατροπή. Σκοπός: στερέωση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου σέ μιά μόνη χώρα, χρησιμοποίηση τῆς χώρας αὐτῆς σά σημείου στήριξης γιά τήν ἀνατροπή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σ' ὅλες τίς χῶρες. Ἡ ἐπανάσταση ξεπερνᾶ τά πλαίσια μιᾶς χώρας, ἀρχίζει ἡ ἐποχή τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Κύριες δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης: ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου σέ μιά μόνη χώρα, τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου σ' ὅλες τίς χῶρες. Κύριες ἐφεδρεῖες: οἱ μισοπρολεταριακές καί μικροαγροτικές μάζες τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν, τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν. Κατεύθυνση τοῦ κύριου χτυπήματος: ἀπομόνωση τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας, ἀπομόνωση τῶν κομμάτων τῆς 2ης Διεθνοῦς, πού ἀποτελοῦν τό κύριο στήριγμα τῆς πολιτικῆς τῆς συνεννόησης μέ τόν ἰμπεριαλισμό. Σχέδιο διάθεσης τῶν δυνάμεων: συμμαχία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης μέ τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν.

Ἡ στρατηγική ἔχει νά κάνει μέ τίς κύριες δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης καί μέ τίς ἐφεδρεῖες τους. Ἀλλάζει μέ τό πέρασμα τῆς ἐπανάστασης ἀπό τό ἕνα στάδιο στό ἄλλο, παραμένοντας βασικά ἀμετάβλητη γιά ὅλη τήν περίοδο τοῦ δοσμένου σταδίου.

3. Πλημμυρίδα καί ἄμπωτη τοῦ κινήματος καί ἡ ταχτική. Ταχτική εἶναι ὁ καθορισμός τῆς γραμμῆς ἐνέργειας τοῦ προλεταριάτου στή σχετικά σύντομη περίοδο πλημμυρίδας εἴτε ἄμπωτης τοῦ κινήματος, ἀνόδου

εἴτε πτώσης τῆς ἐπανάστασης, εἶναι ἡ πάλη γιά τήν ἐφαρμογή αὐτῆς τῆς γραμμῆς πού γίνεται ἀντικαθιστώντας τίς παλιές μορφές πάλης καί ὀργάνωσης μέ νέες, τά παλιά συνθήματα μέ καινούργια, συνδυάζοντας αὐτές τίς μορφές κλπ. Ἄν ἡ στρατηγική ἔχει γιά σκοπό νά κερδίσει τόν πόλεμο λογουχάρη μέ τόν τσαρισμό ἤ μέ τήν ἀστική τάξη, νά φέρει ὥς τό τέλος τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν τσαρισμό ἤ στήν ἀστική τάξη, ἡ ταχτική βάζει μπροστά της λιγότερο οὐσιαστικούς σκοπούς, γιατί προσπαθεῖ νά κερδίσει ὄχι τόν πόλεμο στό σύνολό του, ἀλλά τή μιά ἤ τήν ἄλλη μάχη, τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλον ἀγώνα, νά διεξαγάγει μέ ἐπιτυχία τή μιά ἤ τήν ἄλλη καμπάνια, τή μιά ἤ τήν ἄλλη δράση, πού ἀνταποκρίνεται στή συγκεκριμένη κατάσταση τῆς περιόδου τῆς ἐοσμένης ἀνόδου ἤ πτώσης τῆς ἐπανάστασης. Ἡ ταχτική εἶναι μέρος τῆς στρατηγικῆς πού ὑποτάσσεται σ' αὐτήν καί τήν ὑπηρετεῖ.

Ἡ ταχτική ἀλλάζει σέ ἐξάρτηση ἀπό τήν πλημμυρίδα εἴτε ἄμπωτη τοῦ κινήματος. Ἐνῶ στήν περίοδο τοῦ πρώτου σταδίου τῆς ἐπανάστασης (1903-1917, Φλεβάρης) τό στρατηγικό σχέδιο παρέμενε ἀμετάβλητο, ἡ ταχτική ἄλλαξε σ' αὐτό τό διάστημα ἀρκετές φορές. Στήν περίοδο 1903-1905 ἡ ταχτική τοῦ κόμματος ἦταν ἐπιθετική, γιατί εἴχαμε πλημμυρίδα τῆς ἐπανάστασης, τό κίνημα ἀνέβαινε πρός τά πάνω καί ἡ ταχτική ἔπρεπε νά ξεκινᾶ ἀπό τό γεγονός αὐτό. Ἀντίστοιχα καί οἱ μορφές τῆς πάλης ἦταν ἐπαναστατικές καί ἀνταποκρίνονταν στίς ἀπαιτήσεις τῆς πλημμυρίδας τῆς ἐπανάστασης. Τοπικές πολιτικές ἀπεργίες, πολιτικές διαδηλώσεις, γενική πολιτική ἀπεργία, μποϋκοτάρισμα τῆς Δούμας, ἐξέγερση, ἐπαναστατικά-μαχητικά συνθήματα—αὐτές ἦταν οἱ μορφές πάλης πού διαδέχονταν ἡ μιά τήν ἄλλη σ' αὐτή τήν περίοδο. Σέ σύνδεση μέ τίς μορφές πάλης ἄλλαζαν τότε καί οἱ μορφές ὀργάνωσης. Ἐργοστασιακές ἐπιτροπές, ἀγροτικές ἐπαναστατικές ἐπιτροπές, ἀπεργιακές ἐπιτροπές, Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν, λίγο-πολύ νόμιμο ἐργατικό κόμμα—αὐτές ἦταν οἱ μορφές ὀργάνωσης στήν περίοδο αὐτή.

Στήν περίοδο 1907-1912, τό κόμμα ἦταν ἀναγκασμένο νά περάσει στήν ταχτική τῆς ὑποχώρησης, γιατί εἴχαμε τότε πτώση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἄμπωτη τῆς ἐπανάστασης, καί ἡ ταχτική δέ μποροῦσε νά μήν ὑπολογίσει αὐτό τό γεγονός. Ἀντίστοιχα μ' αὐτό ἄλλαξαν καί οἱ μορφές πάλης, ὅπως καί οἱ μορφές ὀργάνωσης. Ἀντί μποϋκοτάρισμα τῆς Δούμας, εἴχαμε συμμετοχή στή Δούμα, ἀντί ἀνοιχτές ἐξωκοινοβουλευτικές ἐπαναστατικές ἐνέργειες εἴχαμε ἐπεμβάσεις στή Δούμα καί κοινοβουλευτική δουλιά, ἀντί γενικές πολιτικές ἀπεργίες εἴχαμε μερικές οἰκονομικές ἀπεργίες ἤ ἁπλῶς κάλμα. Εἶναι εὐνόητο ὅτι τό κόμμα ἦταν ὑποχρεωμένο στήν περίοδο αὐτή νά περάσει στήν παρανομία καί οἱ μαζικές ἐπαναστατικές ὀργανώσεις ἀντικαταστάθηκαν μέ πολιτιστικές-διαφωτιστικές ὀργανώσεις, μέ συνεταιρισμούς, μέ ἀσφαλιστικά ταμεῖα, καί μέ ἄλλες νόμιμες ὀργανώσεις.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τό δεύτερο καί τρίτο στάδιο τῆς ἐπανάστασης, πού στή διάρκειά τους ἡ ταχτική ἄλλαξε δεκάδες φορές, ἐνῶ τά στρατηγικά σχέδια παρέμειναν ἀμετάβλητα.

Ἡ ταχτική ἔχει νά κάνει μέ τίς μορφές πάλης καί τίς μορφές ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου, μέ τήν ἐναλλαγή τους, μέ τό συνδυασμό τους. Πάνω στή βάση τοῦ δοσμένου σταδίου τῆς ἐπανάστασης, ἡ ταχτική μπορεῖ ν' ἀλλάξει κάμποσες φορές, σέ ἐξάρτηση ἀπό τήν πλημμυρίδα ἤ τήν ἄμπωτη, ἀπό τήν ἄνοδο ἤ τήν πτώση τῆς ἐπανάστασης.

4. Ἡ στρατηγική διεύθυνση. Ἐφεδρεῖες τῆς ἐπανάστασης εἶναι:

Ἄμεσες: α) ἡ ἀγροτιά καί γενικά τά ἐνδιάμεσα στρώματα τῆς χώρας, β) τό προλεταριάτο τῶν γειτονικῶν χωρῶν, γ) τό ἐπαναστατικό κίνημα στίς ἀποικίες καί τίς ἐξαρτημένες χῶρες, δ) οἱ καταχτήσεις καί οἱ πραγματοποιήσεις τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Τό προλεταριάτο μπορεῖ προσωρινά νά παραιτηθεῖ ἀπό ἕνα μέρος ἀπ' αὐτές, διατηρώντας τήν ὑπεροχή δυνάμεων, μέ σκοπό νά ἐξαγοράσει ἕναν ἰσχυρό ἀντίπαλο καί νά κερδίσει μιά ἀνάπαυλα. Καί,

ἔμμεσες: α) Οἱ ἀντιθέσεις καί οἱ συγκρούσεις ἀνάμεσα στίς μή προλεταριακές τάξεις τῆς χώρας, πού μπορεῖ νά τίς χρησιμοποιήσει τό προλεταριάτο γιά νά ἐξασθενίσει τόν ἀντίπαλο καί νά δυναμώσει [τίς δικές του ἐφεδρεῖες, β) οἱ ἀντιθέσεις, οἱ συγκρούσεις καί οἱ πόλεμοι (λχ. ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος) ἀνάμεσα στά ἐχθρικά πρός τό προλεταριακό κράτος ἀστικά κράτη, πού μπορεῖ νά τίς ἐκμεταλλευτεῖ τό προλεταριάτο κατά τήν ἐπίθεσή του ἤ ὅταν ἑλίσσεται σέ περίπτωση ἀναγκαστικῆς ὑποχώρησης.

Δέν ὑπάρχει ἀνάγκη νά ἐπεκταθοῦμε στίς ἐφεδρεῖες τῆς πρώτης κατηγορίας, μιά καί ἡ σημασία τους εἶναι κατανοητή ἀπό ὅλους. Ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐφεδρεῖες τῆς δεύτερης κατηγορίας, πού ἡ σημασία τους δέν εἶναι πάντα σαφής πρέπει νά εἰπωθεῖ ὅτι ἔχουν κάποτε πρωταρχική σημασία γιά τήν πορεία τῆς ἐπανάστασης. Δέ θά μπορούσαμε νά ἀρνηθοῦμε τήν τεράστια σημασία πού εἶχε πχ. ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στή μικροαστική δημοκρατία (ἐσέροι) καί τή φιλελεύθερη-μοναρχική ἀστική τάξη (καντέτοι) τόν καιρό τῆς πρώτης ἐπανάστασης καί ὕστερα ἀπ' αὐτήν, σύγκρουση πού, χωρίς ἀμφιβολία, ἔπαιξε τό ρόλο της στήν ἀπαλλαγή τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἐπιροή τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἀκόμα λιγότερο ὑπάρχει βάση ν' ἀρνηθεῖ κανείς τήν κολοσιαία σημασία πού εἶχε τό γεγονός τοῦ θανάσιμου πολέμου πού διεξαγόταν ἀνάμεσα στίς βασικές ὁμάδες τῶν ἰμπεριαλιστῶν στήν περίοδο τῆς Ὀχτωβριανῆς ἀνατροπῆς, τότε πού οἱ ἰμπεριαλιστές, ἀπασχολημένοι μέ τόν πόλεμο μεταξύ τους, δέν εἶχαν τή δυνατότητα νά συγκεντρώσουν δυνάμεις ἐνάντια στή νεαρή Σοβιετική ἐξουσία καί, γι' αὐτό ἀκριβῶς, τό προλεταριάτο ἀπόχτησε τή δυνατότητα νά καταπιαστεῖ σύντονα μέ τήν ὀργάνωση τῶν δυνάμεών του καί τή στερέωση τῆς ἐξουσίας του, καί νά προετοιμάσει τή συντριβή τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν. Πρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι τώρα πού οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς ἰμπεριαλιστικές ὁμάδες βαθαίνουν ὁλοένα καί περισσότερο καί πού ὁ νέος πόλεμος ἀνάμεσά τους γίνεται ἀναπόφευχτος, οἱ ἐφεδρεῖες αὐτοῦ τοῦ εἴδους θά ἔχουν γιά τό προλεταριάτο ὅλο καί σοβαρότερη σημασία.

Τό καθῆκον τῆς στρατηγικῆς διεύθυνσης συνίσταται στή σωστή χρησιμοποίηση ὅλων αὐτῶν τῶν ἐφεδρειῶν, γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ βασικοῦ σκοποῦ τῆς ἐπανάστασης στό δοσμένο στάδιο τῆς ἀνάπτυξής της.

Σέ τί συνίσταται ἡ σωστή χρησιμοποίηση τῶν ἐφεδρειῶν;

Στήν ἐκπλήρωση ὁρισμένων ἀπαραίτητων ὅρων, πού ἀπ' αὐτούς κύριοι πρέπει νά θεωρηθοῦν οἱ παρακάτω:

Πρῶτο. Συγκέντρωση τῶν κύριων δυνάμεων τῆς ἐπανάστασης τήν ἀποφασιστική στιγμή στό πιό τρωτό γιά τόν ἀντίπαλο σημεῖο, τότε πού ἡ ἐπανάσταση ἔχει ὡριμάσει πιά, τότε πού ἡ ἐπίθεση προχωρεῖ πλησίστια, τότε πού ἡ ἐξέγερση χτυπᾶ τήν πόρτα καί πού ἡ συσπείρωση τῶν ἐφεδρειῶν κοντά στήν πρωτοπορία ἀποτελεῖ τόν ἀποφασιστικό ὅρο γιά τήν ἐπιτυχία. Σάν παράδειγμα πού μᾶς δείχνει τήν τέτια χρησιμοποίηση τῶν ἐφεδρειῶν μπορεῖ νά

θεωρεῖται ἡ στρατηγική τοῦ κόμματος στήν περίοδο ἀπό τόν Ἀπρίλη ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917. Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι τό πιό τρωτό σημεῖο τοῦ ἀντίπαλου στήν περίοδο αὐτή ἦταν ὁ πόλεμος. Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι πάνω σ' αὐτό ἀκριβῶς τό ζήτημα, σά ζήτημα βασικό, τό κόμμα συγκέντρωσε γύρω ἀπό τήν προλεταριακή πρωτοπορία τίς πιό πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ στρατηγική τοῦ κόμματος στήν περίοδο αὐτή συνοψιζόταν στά παρακάτω: διαπαιδαγωγώντας τήν πρωτοπορία μέ διαδηλώσεις στούς δρόμους καί συλλαλητήρια νά τραβήξει ταυτόχρονα τίς ἐφεδρεῖες μέ τό μέρος τῆς πρωτοπορίας, μέσω τῶν Σοβιέτ τῶν μετόπισθεν καί τῶν ἐπιτροπῶν φαντάρων τοῦ μετώπου. Ἡ ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης ἔδειξε ὅτι ἦταν σωστή ἡ χρησιμοποίηση τῶν ἐφεδρειῶν.

Νά τί λέει ὁ Λένιν γι' αὐτό τόν ὅρο τῆς στρατηγικῆς χρησιμοποίησης τῶν δυνάμεων τῆς ἐπανάστασης, κάνοντας παράφραση τῆς γνωστῆς θέσης τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς γιά τήν ἐξέγερση:

«1) Ποτέ μήν παίζεις μέ τήν ἐξέγερση μά ἀρχίζοντάς την νά ξέρεις πολύ καλά, ὅτι πρέπει νά πᾶς ὥς τό τέλος.

2) Εἶναι ἀπαραίτητο νά συγκεντρώσεις μεγάλη ὑπεροχή δυνάμεων στό ἀποφασιστικό μέρος τήν ἀποφασιστική στιγμή, γιατί ἀλλιῶς ὁ ἐχθρός, πού εἶναι καλύτερα προετοιμασμένος καί ὀργανωμένος, θά ἐκμηδενίσει τούς ἐξεγερμένους.

3) Ὅταν ἔχει ἀρχίσει ἡ ἐξέγερση πρέπει νά δράσεις μέ τή μεγαλύτερη ἀποφασιστικότητα καί ἀπαραίτητα ὁπωσδήποτε νά περάσεις στήν ἐπίθεση. „Ἡ ἄμυνα εἶναι ὁ θάνατος τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης".

4) Πρέπει νά προσπαθήσεις νά αἰφνιδιάσεις τόν ἀντίπαλο, νά συλλάβεις τή στιγμή πού τά στρατεύματά του εἶναι ἀκόμα σκόρπια.

5) Πρέπει νά ἐπιδιώκεις καθημερινά ἔστω καί μικρές ἐπιτυχίες (θά μπορούσαμε νά ποῦμε: κάθε ὥρα, ἄν πρόκειται γιά μιά πόλη) διατηρώντας μέ κάθε θυσία τήν „ἠθική ὑπεροχή"». (Βλ. τόμ. 21ος, σελ. 319-320).

Δεύτερο. Ἡ ἐκλογή τῆς στιγμῆς γιά τό ἀποφασιστικό χτύπημα, τῆς στιγμῆς γιά τήν ἔναρξη τῆς ἐξέγερσης, πρέπει νά εἶναι ὑπολογισμένη ἔτσι πού ἡ κρίση νά ἔχει φτάσει στό κατακόρυφο, πού ἡ πρωτοπορία νά εἶναι ἕτοιμη ν' ἀγωνιστεῖ ὥς τό τέλος, πού οἱ ἐφεδρεῖες νά εἶναι ἕτοιμες νά ὑποστηρίξουν τήν πρωτοπορία καί πού νά ἐπικρατεῖ ἤδη ἡ πιό μεγάλη σύγχιση στίς γραμμές τοῦ ἀντιπάλου.

Μπορεῖ—ἔλεγε ὁ Λένιν—ἡ ἀποφασιστική μάχη νά θεωρεῖται ὅτι ἔχει ὡριμάσει πέρα γιά πέρα, ὅταν «1) ὅλες οἱ ἐχθρικές μας ταξικές δυνάμεις ἔχουν μπερδευτεῖ ἀρκετά, ἀλληλοαρπαχτεῖ ἀρκετά, ἐξασθενίσει ἀρκετά σ' ἕναν ἀγώνα πού ξεπερνᾶ τίς δυνάμεις τους», ὅταν «2) ὅλα τά ταλαντευόμενα, κλονιζόμενα, ἀσταθῆ ἐνδιάμεσα στοιχεῖα, δηλαδή ἡ μικροαστική τάξη, ἡ μικροαστική δημοκρατία, σέ διάκριση ἀπό τήν ἀστική τάξη, ἔχουν αὐτοξεσκεπαστεῖ ἀρκετά μπροστά στό λαό, ἐξευτελιστεῖ ἀρκετά μέ τή χρεωκοπία τους στήν πράξη», ὅταν «3) μέσα στό προλεταριάτο ἔχει ἀρχίσει καί ἀνεβαίνει πανίσχυρα ἡ μαζική διάθεση γιά τήν ὑποστήριξη τῶν πιό ἀποφασιστικῶν, τῶν ἀπεριόριστα τολμηρῶν ἐπαναστατικῶν ἐνεργειῶν ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Τότε ἀκριβῶς ἔχει ὡριμάσει ἡ ἐπανάσταση, τότε ἀκριβῶς ἡ νίκη εἶναι δική μας, ἄν ἔχουμε ὑπολογίσει σωστά ὅλους τούς πιό πάνω... ὅρους καί ἄν ἔχουμε διαλέξει σωστά τή στιγμή, τότε ἡ νίκη μας εἶναι ἐξασφαλισμένη». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 229).

Ὑπόδειγμα μιᾶς τέτιας στρατηγικῆς μπορεῖ νά θεωρεῖται ἡ ὀργάνωση τῆς ἐξέγερσης τοῦ Ὀχτώβρη.

Ἡ παράβαση αὐτοῦ τοῦ ὅρου ὁδηγεῖ σ' ἕνα ἐπικίνδυνο λάθος, πού λέγεται «χάσιμο τοῦ ρυθμοῦ», ὅταν τό κόμμα μένει πίσω ἀπό τήν πορεία τοῦ κινήματος ἤ τρέχει πολύ μπροστά, δημιουργώντας τόν κίνδυνο ἀποτυχίας. Ἕνα παράδειγμα γιά τό «χάσιμο τοῦ ρυθμοῦ», παράδειγμα γιά τό πῶς δέν πρέπει νά διαλέγουμε τή στιγμή τῆς

ἐξέγερσης, πρέπει νά θεωρεῖται ἡ ἀπόπειρα μιᾶς μερίδας συντρέφων ν' ἀρχίσουν τήν ἐξέγερση μέ τή σύλληψη τῆς Δημοκρατικῆς Σύσκεψης τό Σεπτέμβρη τοῦ 1917, ὅταν στά Σοβιέτ ἦταν ἀκόμα αἰσθητές οἱ ταλαντεύσεις, ὅταν ὁ στρατός στό μέτωπο βρισκόταν ἀκόμα στό σταυροδρόμι καί οἱ ἐφεδρεῖες δέν εἶχαν ἀκόμα συγκεντρωθεῖ γύρω ἀπό τήν πρωτοπορία.

Τ ρ ί τ ο. Ἀπαρέγκλιτη ἐφαρμογή τῆς πορείας, πού υἱοθετήθηκε, μέσα ἀπό τίς κάθε εἴδους δυσκολίες καί περιπλοκές, στό δρόμο πρός τό σκοπό. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο γιά νά μή χάσει ἡ πρωτοπορία ἀπό τά μάτια της τό βασικό σκοπό τοῦ ἀγώνα καί οἱ μάζες νά μή χάσουν τό δρόμο, βαδίζοντας πρός τό σκοπό αὐτό καί προσπαθώντας νά συσπειρωθοῦν γύρω ἀπό τήν πρωτοπορία. Ἡ παράβαση αὐτοῦ τοῦ ὅρου ὁδηγεῖ σέ τεράστιο λάθος, πού εἶναι πολύ γνωστό στούς ναυτικούς καί πού τό λένε «χάσιμο τῆς γραμμῆς πορείας». Παράδειγμα γιά ἕνα τέτιο «χάσιμο τῆς γραμμῆς πορείας» πρέπει νά θεωρεῖται ἡ λαθεμένη στάση τοῦ κόμματός μας ἀμέσως μετά τή Δημοκρατική Σύσκεψη, ὅταν τό κόμμα εἶχε πάρει τήν ἀπόφαση νά συμμετάσχει στό Προκοινοβούλιο. Τό κόμμα σά νἆχε ξεχάσει ἐκείνη τή στιγμή, ὅτι τό Προκοινοβούλιο ἀποτελοῦσε ἀπόπειρα τῆς ἀστικῆς τάξης νά ἀποτραβήξει τή χώρα ἀπό τό δρόμο τῶν Σοβιέτ στό δρόμο τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καί ὅτι ἡ συμμετοχή τοῦ κόμματος σ' ἕνα τέτιο θεσμό μποροῦσε νά μπερδέψει ὅλα τά χαρτιά καί νά κάνει τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες πού διεξήγαγαν ἐπαναστατικό ἀγώνα μέ τό σύνθημα: «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», νά χάσουν τόν προσανατολισμό τους. Τό λάθος αὐτό διορθώθηκε μέ τήν ἀποχώρηση τῶν μπολσεβίκων ἀπό τό Προκοινοβούλιο.

Τ έ τ α ρ τ ο. Ἑλιγμός μέ τίς ἐφεδρεῖες, πού ἀποσκοπεῖ στή σωστή ὑποχώρηση, ὅταν ὁ ἐχθρός εἶναι δυνατός, ὅταν ἡ ὑποχώρηση εἶναι ἀναπόφευχτη, ὅταν εἶναι ὁλοφάνερα ἀσύμφορο νά δεχτεῖς τή μάχη πού ἐπιβάλλει ὁ ἀντίπαλος, ὅταν ἡ ὑποχώρηση μέ τό δοσμένο συσχετισμό δυνάμεων εἶναι τό μοναδικό μέσο γιά νά ἀποτραβήξεις τήν πρωτοπορία ἀπό τό χτύπημα καί νά διαφυλάξεις τίς ἐφεδρεῖες.

«Τά ἐπαναστατικά κόμματα—λέει ὁ Λένιν—πρέπει νά συμπληρώσουν τή μάθησή τους. Μάθανε νά ἐπιτίθενται. Τώρα εἶναι ὑποχρεωμένα νά καταλάβουν ὅτι αὐτή τήν ἐπιστήμη εἶναι ἀπαραίτητο νά τή συμπληρώσουν μέ τήν ἐπιστήμη πῶς νά ὑποχωροῦν πιό σωστά. Εἶναι ὑποχρεωμένα νά καταλάβουν—καί ἡ ἐπαναστατική τάξη μαθαίνει μέ τήν ἴδια της τήν πικρή πείρα νά καταλαβαίνει—ὅτι δέ μποροῦν νά νικήσουν ἄν δέ μάθουν σωστά νά ἐπιτίθενται καί σωστά νά ὑποχωροῦν». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 177).

Σκοπός μιᾶς τέτιας στρατηγικῆς εἶναι νά κερδίσει χρόνο, νά ἀποσυνθέσει τόν ἀντίπαλο καί νά συσσωρεύσει δυνάμεις γιά νά περάσει ὕστερα στήν ἐπίθεση.

Πρότυπο μιᾶς τέτιας στρατηγικῆς μπορεῖ νά θεωρεῖται ἡ συνθήκη εἰρήνης τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ, πού ἔδωσε στό κόμμα τή δυνατότητα νά κερδίσει χρόνο, νά ἐκμεταλλευτεῖ τίς συγκρούσεις στό στρατόπεδο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, νά ἀποσυνθέσει τίς δυνάμεις τοῦ ἀντιπάλου, νά κρατήσει μέ τό μέρος του τήν ἀγροτιά καί νά συσσωρεύσει δυνάμεις γιά νά προετοιμάσει τήν ἐπίθεση ἐνάντια στόν Κολτσάκ καί τόν Ντενίκιν.

«Κλείνοντας χωριστή εἰρήνη—ἔλεγε τότε ὁ Λένιν—ἀπαλλασσόμαστε, στό μεγαλύτερο δ υ ν α τ ό β α θ μ ό γ ι ά τ ή σ ή μ ε ρ ι ν ή σ τ ι γ μ ή, ἀπό τίς δυό ἐχθρικές ἰμπεριαλιστικές ὁμάδες, ἐπωφελούμενοι ἀπό τήν ἐχθρότητά τους καί ἀπό τόν πόλεμο μεταξύ τους, πού τούς δυσκολεύει νά συνεννοηθοῦν ἐνάντιά μας. Ἐπωφελούμαστε ἀπ' αὐτό καί ἔτσι μᾶς λύνονται γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό

διάστημα τά χέρια, γιά νά συνεχίσουμε καί νά στερεώσουμε τή σοσιαλιστική έπανάσταση». (Βλ. τόμ. 22ος, σελ. 198).

«Σήμερα κι ό πιό κουτός βλέπει»—έλεγε ό Λένιν τρία χρόνια ύστερα άπό τήν ειρήνη τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ—«ὅτι „ή ειρήνη τοῦ Μπρέστ" ἦταν μιά παραχώρηση, πού μᾶς δυνάμωσε καί πού κομμάτιασε τίς δυνάμεις τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ». (Βλ. τόμ. 27ος, σελ. 7).

Αὐτοί εἶναι οἱ κύριοι ὅροι πού ἐξασφαλίζουν τή σωστή στρατηγική διεύθυνση.

5. Ἡ τακτική διεύθυνση. Ἡ τακτική διεύθυνση εἶναι μέρος τῆς στρατηγικῆς διεύθυνσης καί ὑποτάσσεται στά καθήκοντα καί στίς ἀπαιτήσεις τῆς τελευταίας. Τό καθῆκον τῆς ταχτικῆς διεύθυνσης εἶναι νά κάνει χτῆμα της ὅλες τίς μορφές πάλης καί ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου καί νά ἐξασφαλίσει τή σωστή χρησιμοποίησή τους γιά νά πετύχει μέ τό δοσμένο συσχετισμό δυνάμεων, τό ἀνώτατο ὅριο ἀποτελεσμάτων, πράγμα ἀπαραίτητο γιά νά προετοιμαστεῖ ἡ στρατηγική ἐπιτυχία.

Σέ τί συνίσταται ἡ σωστή χρησιμοποίηση τῶν μορφῶν πάλης καί ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου;

Στήν ἐκπλήρωση μερικῶν ἀπαραίτητων ὅρων, πού κυριότεροί τους πρέπει νά θεωροῦνται οἱ παρακάτω:

Πρῶτο. Προώθηση στήν πρώτη γραμμή ἐκείνων ἀκριβῶς τῶν μορφῶν πάλης καί ὀργάνωσης πού ἀνταποκρίνονται περισσότερο στίς συνθῆκες τῆς δοσμένης πλημμυρίδας ἤ ἄμπωτης τοῦ κινήματος καί πού μποροῦν νά διευκολύνουν καί νά ἐξασφαλίσουν τό τράβηγμα τῶν μαζῶν στίς ἐπαναστατικές θέσεις, τό τράβηγμα τῶν ἑκατομμυρίων μαζῶν καί τή διάταξή τους στό μέτωπο τῆς ἐπανάστασης.

Τό ζήτημα δέν εἶναι νά πάρει συνείδηση ἡ πρωτοπορία ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά διατηρηθεῖ ἡ παλιά τάξη πραγμάτων καί ὅτι εἶναι ἀναπόφευχτη ἡ ἀνατροπή της. Τό ζήτημα εἶναι οἱ μάζες, τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν νά καταλάβουν ὅτι αὐτό εἶναι ἀναπόφευχτο καί νά δείξουν τήν ἀπόφασή τους νά ὑποστηρίξουν τήν πρωτοπορία. Οἱ μάζες ὅμως μποροῦν νά τό καταλάβουν αὐτό μονάχα μέ τή δική τους τήν πείρα. Τό καθῆκον μας εἶναι νά δόσουμε στά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τή δυνατότητα νά κατανοήσουν μέ τή δική τους πείρα, ὅτι εἶναι ἀναπόφευχτη ἡ ἀνατροπή τῆς παλιᾶς ἐξουσίας καί νά προωθήσουμε τέτια μέσα πάλης καί τέτιες μορφές ὀργάνωσης, πού νά διευκολύνουν τίς μάζες νά νιώσουν μέ τήν πείρα τους τήν ὀρθότητα τῶν ἐπαναστατικῶν συνθημάτων.

Ἡ πρωτοπορία θά ἀποσπόταν ἀπό τήν ἐργατική τάξη καί ἡ ἐργατική τάξη θάχανε τή σύνδεσή της μέ τίς μάζες, ἄν τό κόμμα δέν ἀποφάσιζε ἔγκαιρα νά συμμετάσχει στή Δούμα, ἄν δέν ἀποφάσιζε νά συγκεντρώσει τίς δυνάμεις γιά τή δουλιά μέσα στή Δούμα καί νά ἀναπτύξει τήν πάλη πάνω στή βάση αὐτῆς τῆς δουλιᾶς, γιά νά διευκολύνει τίς μάζες νά κατανοήσουν μέ τή δική τους πείρα ὅτι ἡ Δούμα εἶναι ἀνώφελη, ὅτι οἱ ὑποσχέσεις τῶν καντέτων εἶναι ἀπατηλές, ὅτι ἡ συνεννόηση μέ τόν τσαρισμό εἶναι ἀδύνατη, ὅτι εἶναι ἀναπόφευχτη ἡ συμμαχία τῆς ἀγροτιᾶς μέ τήν ἐργατική τάξη. Χωρίς τήν πείρα τῶν μαζῶν τῆς περιόδου τῆς Δούμας, θἄταν ἀδύνατο νά πραγματοποιηθεῖ τό ξεσκέπασμα τῶν καντέτων καί ἡ ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου.

Ὁ κίνδυνος ἀπό τήν ταχτική τοῦ ὀτζοβισμοῦ ἦταν ὅτι ἀπειλοῦσε νά ἀποσπάσει τήν πρωτοπορία ἀπό τά ἑκατομμύρια τῶν ἐφεδρειῶν της.

Τό κόμμα θ' ἀποσπόταν ἀπό τήν ἐργατική τάξη καί ἡ ἐργατική τάξη θάχανε τήν ἐπιροή της στίς πλατιές μάζες τῶν ἀγροτῶν καί τῶν στρατιωτῶν, ἄν τό προλεταριάτο ἀκολουθοῦσε τούς «ἀριστερούς» κομμουνιστές, πού

καλοῦσαν σέ ἐξέγερση τόν 'Απρίλη τοῦ 1917, τότε πού οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι δέν εἶχαν ἀκόμα αὐτοξεσκεπαστεῖ σάν ὀπαδοί τοῦ πολέμου καί τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, τότε πού οἱ μάζες δέν εἶχαν ἀκόμα κατανοήσει μέ τή δική τους πείρα ὅλη τήν ἀπάτη πού ἔκρυβαν οἱ λόγοι τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων γιά εἰρήνη, γῆ καί λευτεριά. Χωρίς τήν πείρα τῶν μαζῶν στήν περίοδο τοῦ Κερένσκι δέ θά εἶχαν ἀπομονωθεῖ οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι καί θᾶταν ἀδύνατο νά πραγματοποιηθεῖ ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Γι' αὐτό ἡ ταχτική τῆς «ὑπομονητικῆς ἐξήγησης» τῶν λαθῶν τῶν μικροαστικῶν κομμάτων καί τῆς ἀνοιχτῆς πάλης μέσα στά Σοβιέτ, ἦταν ἡ μοναδικά σωστή ταχτική.

Ὁ κίνδυνος ἀπό τήν ταχτική τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν ἦταν ὅτι ἀπειλοῦνταν νά μετατραπεῖ τό κόμμα ἀπό ἡγέτη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σέ μιά χούφτα ἀπό κούφιους καί ἀνεδαφικούς συνωμότες.

«Δέ μποροῦμε νά νικήσουμε—ἔλεγε ὁ Λένιν—μόνο μέ τήν πρωτοπορία. Νά ρίξουμε στήν ἀποφασιστική μάχη μονάχα τήν πρωτοπορία ἐφόσον ὅλη ἡ τάξη, ἐφόσον οἱ πλατιές μάζες δέν πῆραν ἀκόμα θέση εἴτε ἄμεσης ὑποστήριξης τῆς πρωτοπορίας εἴτε τουλάχιστο εὐμενοῦς οὐδετερότητας ἀπέναντί της... θᾶταν ὄχι μονάχα ἀνοησία, μά καί ἔγκλημα. Γιά νά μπορέσει ὅμως πραγματικά ὅλη ἡ τάξη, γιά νά μπορέσουν πραγματικά οἱ πλατιές ἐργαζόμενες καί καταπιεζόμενες ἀπό τό κεφάλαιο μάζες νά πάρουν μιά τέτια θέση, δέ φτάνουν μονάχα ἡ προπαγάνδα καί ἡ ζύμωση. Γι' αὐτό ἀπαιτεῖται ἡ πολιτική πείρα τῶν ἴδιων τῶν μαζῶν. Αὐτός εἶναι ὁ βασικός νόμος ὅλων τῶν μεγάλων ἐπαναστάσεων, πού ἐπιβεβαιώθηκε σήμερα μέ ἐπιβλητική δύναμη καί ἀνάγλυφα ὄχι μόνο στή Ρωσία, μά καί στή Γερμανία. Ὄχι μονάχα οἱ μάζες τῆς Ρωσίας, πού εἶναι ἀπολίτιστες καί συχνά ἀγράμματες, ἀλλά καί οἱ πολύ πολιτισμένες καί χωρίς οὔτε ἕναν ἀναλφάβητο μάζες τῆς Γερμανίας χρειάστηκε νά δοκιμάσουν στήν πλάτη τους ὅλη τήν ἀδυναμία, ὅλη τήν ἔλλειψη χαρακτήρα, ὅλη τήν ἀνικανότητα, ὅλο τό

λακεδισμό μπροστά στήν ἀστική τάξη, ὅλη τήν προστυχιά τῆς κυβέρνησης τῶν ἱπποτῶν τῆς 2ης Διεθνοῦς, ὅλο τό ἀναπόφευχτο τῆς διχτατορίας τῶν ἄκρων ἀντιδραστικῶν (Κορνίλοφ στή Ρωσία, Κάππ καί Σία στή Γερμανία) σάν τή μοναδική ἐκλογή πού ἀπόμενε ἐκτός ἀπό τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, γιά νά στραφοῦν ἀποφασιστικά πρός τόν κομμουνισμό». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 228).

Δ ε ύ τ ε ρ ο. Σέ κάθε δοσμένη στιγμή νά βρίσκουμε ἐκεῖνο τόν ξεχωριστό κρίκο μέσα στήν ἁλυσίδα τῶν προτσές, πού, ὅταν πιαστοῦμε ἀπ' αὐτόν, θά μποροῦμε νά κρατοῦμε ὅλη τήν ἁλυσίδα καί νά προετοιμάσουμε τούς ὅρους γιά τήν ἐπίτευξη τῆς στρατηγικῆς ἐπιτυχίας.

Τό ζήτημα εἶναι νά ξεχωρίσουμε ἀπό τή σειρά τῶν καθηκόντων πού μπαίνουν μπροστά στό κόμμα ἐκεῖνο ἀκριβῶς τό ἄμεσο καθῆκον, πού ἡ λύση του ἀποτελεῖ τό κεντρικό σημεῖο καί πού ἡ ἐκπλήρωσή του ἐξασφαλίζει τήν πετυχημένη λύση τῶν ὑπόλοιπων ἄμεσων καθηκόντων.

Τή σημασία αὐτῆς τῆς θέσης θά μπορούσαμε νά τήν ἀποδείξουμε μέ δυό παραδείγματα ἀπό τά ὁποῖα τό ἕνα θά μποροῦσε νά παρθεῖ ἀπό τό μακρινό παρελθόν (περίοδος τῆς δημιουργίας τοῦ κόμματος) καί τό ἄλλο ἀπό τό πολύ ἄμεσο παρόν (περίοδος τῆς ΝΕΠ).

Στήν περίοδο τῆς δημιουργίας τοῦ κόμματος, τότε πού οἱ ἀναρίθμητοι κύκλοι καί ὀργανώσεις δέν εἶχαν ἀκόμα σύνδεθεῖ μεταξύ τους, τότε πού ὁ χειροτεχνικός τρόπος δουλιᾶς καί τό πνεῦμα τοῦ κύκλου κατάτρωγαν τό κόμμα ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω, τότε πού ἡ ἰδεολογική σύγχιση ἀποτελοῦσε τό χαραχτηριστικό γνώρισμα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ κόμματος, στήν περίοδο αὐτή ὁ βασικός κρίκος καί τό βασικό καθῆκον στήν ἁλυσίδα τῶν κρίκων καί στήν ἁλυσίδα τῶν καθηκόντων, πού ἔμπαιναν τότε μπροστά στό κόμμα, ἦταν ἡ δημιουργία μιᾶς πανρωσικῆς παράνομης ἐφημερίδας («Ἴσκρα»). Γιατί; Γιατί, μέσα στίς

τοτινές συνθῆκες, μόνο μέ μιά πανρωσική παράνομη ἐφημερίδα μποροῦσε νά δημιουργηθεῖ ἕνας ὁμοιογενής πυρήνας τοῦ κόμματος, ἱκανός νά συνδέσει σ' ἕνα σύνολο τούς ἀναρίθμητους κύκλους καί ὀργανώσεις, νά προετοιμάσει τούς ὅρους τῆς ἰδεολογικῆς καί ταχτικῆς ἑνότητας καί νά βάλει ἔτσι τά θεμέλια γιά τή δημιουργία ἑνός πραγματικοῦ κόμματος.

Στήν περίοδο τοῦ περάσματος ἀπό τόν πόλεμο στήν ἀνοικοδόμηση τῆς οἰκονομίας, τότε πού ἡ βιομηχανία φυτοζωοῦσε πιασμένη στά νύχια τῆς ἀποσύνθεσης καί ἡ ἀγροτική οἰκονομία ὑπέφερε ἀπό ἔλλειψη προϊόντων τῆς πόλης, τότε πού ἡ σύνδεση τῆς κρατικῆς βιομηχανίας μέ τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη εἶχε μετατραπεῖ σέ βασικό ὅρο γιά τήν ἐπιτυχία τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνοικοδόμησης, στήν περίοδο αὐτή ὁ βασικός κρίκος στήν ἁλυσίδα τῶν ἐξελίξεων, τό βασικό καθῆκον στή σειρά τῶν ἄλλων καθηκόντων ἦταν ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου. Γιατί; Γιατί μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ ἡ σύνδεση τῆς βιομηχανίας μέ τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη δέ μποροῦσε νά γίνει παρά μέσω τοῦ ἐμπορίου, γιατί ἡ παραγωγή χωρίς τήν κατανάλωση μέσα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ σημαίνει τό θάνατο τῆς βιομηχανίας, γιατί ἡ βιομηχανία μπορεῖ νά ἐπεκταθεῖ μονάχα ἐπεκτείνοντας τήν κατανάλωση μέσω τῆς ἀνάπτυξης τοῦ ἐμπορίου, γιατί μόνο στερεώνοντας τίς θέσεις μας στόν τομέα τοῦ ἐμπορίου, μόνο καταχτώντας τό ἐμπόριο, μόνο καταχτώντας αὐτό τόν κρίκο, μποροῦμε νά ἐλπίζουμε πώς θά συνδέσουμε στενά τή βιομηχανία μέ τήν ἀγροτική ἀγορά καί θά ἐκπληρώσουμε μέ ἐπιτυχία τά ἄλλα ἄμεσα καθήκοντα, γιά νά δημιουργήσουμε τούς ἀναγκαίους ὅρους γιά τό χτίσιμο τῶν θεμελίων τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας.

«Δέ φτάνει νά εἶσαι ἐπαναστάτης καί ὀπαδός τοῦ σοσιαλισμοῦ ἤ κομμουνιστής γενικά...—λέει ὁ Λένιν. Πρέπει νά ξέρεις νά βρίσκεις κάθε στιγμή τόν ξεχωριστό ἐκεῖνο κρίκο τῆς ἁλυσίδας ἀπ' ὅπου πρέπει νά πιαστεῖς μ' ὅλες σου τίς δυνάμεις, γιά νά κρατᾶς ὅλη τήν ἁλυσίδα καί γιά νά προετοιμάσεις σταθερά τό πέρασμα στόν ἑπόμενο κρίκο»...

«Στή δοσμένη στιγμή... ὁ κρίκος αὐτός εἶναι ἡ ἀναζωογόνηση τοῦ ἐσωτερικοῦ **ἐ μ π ο ρ ί ο υ** πού θά ρυθμίζεται (θά κατευθύνεται) σωστά ἀπό τό κράτος. Τό ἐμπόριο—νά ποιός εἶναι ὁ „κρίκος" στήν ἱστορική ἁλυσίδα τῶν γεγονότων, στίς μεταβατικές μορφές τῆς σοσιαλιστικῆς μας ἀνοικοδόμησης τό 1921-1922, „ἀ π' ὅ π ο υ π ρ έ π ε ι ν ά π ι α σ τ ο ῦ μ ε μ' ὅ λ ε ς μ α ς τ ί ς δ υ ν ά μ ε ι ς"...». (Βλ. τόμ. 27ος, σελ. 82).

Αὐτοί εἶναι οἱ βασικοί ὅροι πού ἐξασφαλίζουν τή σωστή ταχτική διεύθυνση.

6. **Ρ ε φ ο ρ μ ι σ μ ό ς κ α ί ἐ π α ν α σ τ α τ ι σ μ ό ς.** Σέ τί διαφέρει ἡ ἐπαναστατική ταχτική ἀπό τή ρεφορμιστική ταχτική;

Μερικοί νομίζουν ὅτι ὁ λενινισμός εἶναι ἀντίθετος μέ τίς μεταρυθμίσεις, ἀντίθετος μέ τούς συμβιβασμούς καί γενικά ἀντίθετος μέ τίς συμφωνίες. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Οἱ μπολσεβίκοι ξέρουν ἐξίσου καλά, ὅπως κι ὅλοι οἱ ἄλλοι, ὅτι μέ μιά ὁρισμένη ἔννοια «κάθε προσφορά εἶναι δεχτή», πώς, κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, οἱ μεταρυθμίσεις γενικά, οἱ συμβιβασμοί καί οἱ συμφωνίες εἰδικά, εἶναι ἀναγκαῖες καί ὠφέλιμες.

«Νά διεξάγεις πόλεμο—λέει ὁ Λένιν—γιά νά ἀνατρέψεις τή διεθνῆ ἀστική τάξη, ἕνα πόλεμο ἑκατό φορές πιό δύσκολο, πιό μακρόχρονο, πιό πολύπλοκο ἀπό τόν πιό σκληρό συνηθισμένο πόλεμο ἀνάμεσα στά κράτη καί ν' ἀρνεῖσαι προκαταβολικά τίς πλαγιοδρομίες, τήν ἐκμετάλλευση τῶν ἀντιθέσεων συμφερόντων (ἔστω καί προσωρινῶν) ἀνάμεσα στούς ἐχθρούς, τίς συμφωνίες καί τούς συμβιβασμούς μέ τούς πιθανούς (ἔστω καί προσωρινούς, ἀσταθεῖς, διστακτικούς, καί ὑπό ὅρους) συμμάχους, μήπως αὐτό δέν εἶναι πέρα γιά πέρα γελοῖο; Μήπως δέ μοιάζει σά νά θέλαμε, κάνοντας μιά δύσκολη ἀναρίχηση σ' ἕνα ἀνεξερεύνητο καί ἀπρόσιτο ὥς τά τώρα βου-

νό ν' ἀρνηθοῦμε προκαταβολικά νά χρησιμοποιήσουμε τό δρόμο τῶν ζίκ-ζάκ, νά ἀρνηθοῦμε νά ἐπιστρέφουμε καμιά φορά πίσω, ν' ἀφήνουμε τήν κατεύθυνση πού εἴχαμε διαλέξει γιά νά δοκιμάσουμε διάφορες ἄλλες κατευθύνσεις;». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 210).

Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι δέν πρόκειται ἐδῶ γιά τίς μεταρυθμίσεις ἤ τούς συμβιβασμούς καί τίς συμφωνίες αὐτές καθαυτές, ἀλλά γιά τό πῶς χρησιμοποιοῦν οἱ ἄνθρωποι αὐτές τίς μεταρυθμίσεις καί τίς συμφωνίες.

Γιά τό ρεφορμιστή ἡ μεταρύθμιση εἶναι τό πᾶν, ἐνῶ ἡ ἐπαναστατική δουλιά γίνεται ἔτσι γιά νά βρισκόμαστε σέ κουβέντα, γιά τά μάτια τοῦ κόσμου. Γι' αὐτό μέ μιά ρεφορμιστική ταχτική, μέσα σέ συνθῆκες ἀστικῆς ἐξουσίας, ἡ μεταρύθμιση μετατρέπεται ἀναπόφευχτα σέ ὄργανο γιά τή στερέωση αὐτῆς τῆς ἐξουσίας, σέ ὄργανο γιά τήν ἀποσύνθεση τῆς ἐπανάστασης.

Γιά τόν ἐπαναστάτη, ἀντίθετα, τό βασικό εἶναι ἡ ἐπαναστατική δουλιά καί ὄχι ἡ μεταρύθμιση. Γι' αὐτόν ἡ μεταρύθμιση εἶναι ἕνα παράγωγο προϊόν τῆς ἐπανάστασης. Γι' αὐτό, μέ μιά ἐπαναστατική ταχτική, μέσα σέ συνθῆκες ἀστικῆς ἐξουσίας, ἡ μεταρύθμιση μετατρέπεται, ὅπως εἶναι φυσικό, σέ ὄργανο ἀποσύνθεσης αὐτῆς τῆς ἐξουσίας, σέ ὄργανο στερέωσης τῆς ἐπανάστασης, σέ σημεῖο στήριξης γιά τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Ὁ ἐπαναστάτης δέχεται τή μεταρύθμιση γιά νά τή χρησιμοποιήσει σά μέσο γιά τό συνδυασμό τῆς νόμιμης μέ τήν παράνομη δουλιά, γιά νά τή χρησιμοποιήσει σάν παραπέτασμα γιά τό δυνάμωμα τῆς παράνομης δουλιᾶς, μέ σκοπό τήν ἐπαναστατική προετοιμασία τῶν μαζῶν γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης.

Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς ἐπαναστατικῆς χρησιμοποίησης τῶν μεταρυθμίσεων καί τῶν συμφωνιῶν μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ὁ ρεφορμιστής, ἀντίθετα, δέχεται τίς μεταρυθμίσεις γιά νά παραιτηθεῖ ἀπό κάθε παράνομη δουλιά, γιά νά ὑποσκάψει τό ἔργο τῆς προετοιμασίας τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπανάσταση καί γιά νά ἐφησυχάσει κάτω ἀπό τή σκιά τῆς μεταρύθμισης πού τοῦ «χάρισαν».

Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς ρεφορμιστικῆς ταχτικῆς.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τίς μεταρυθμίσεις καί τίς συμφωνίες μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἡ κατάσταση ὅμως ἀλλάζει κάπως ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, μέ μιά ὁρισμένη κατάσταση πραγμάτων, ἡ προλεταριακή ἐξουσία μπορεῖ νά βρεθεῖ στήν ἀνάγκη νά ἐγκαταλείψει προσωρινά τό δρόμο τῆς ἐπαναστατικῆς ἀλλαγῆς τῆς ὑπάρχουσας τάξης πραγμάτων καί ν' ἀκολουθήσει τό δρόμο τοῦ βαθμιαίου της μετασχηματισμοῦ, τό «ρεφορμιστικό δρόμο», ὅπως λέει ὁ Λένιν στό γνωστό του ἄρθρο «Ἡ σημασία τοῦ χρυσοῦ»[32], τό δρόμο τῶν κυκλωτικῶν κινήσεων, τό δρόμο τῶν μεταρυθμίσεων καί τῶν ὑποχωρήσεων ἀπέναντι στίς μή προλεταριακές τάξεις, μέ σκοπό ν' ἀποσυνθέσει αὐτές τίς τάξεις, νά ἐξασφαλίσει στήν ἐπανάσταση μιά ἀνάπαυλα, νά συγκεντρώσει δυνάμεις καί νά προετοιμάσει τούς ὅρους γιά μιά καινούργια ἐπίθεση. Δέ μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι ὁ δρόμος αὐτός, μέ μιά ὁρισμένη ἔννοια, εἶναι δρόμος «ρεφορμιστικός». Πρέπει μονάχα νά θυμόμαστε ὅτι ἐδῶ ὑπάρχει μιά βασική ἰδιομορφία πού συνίσταται στό γεγονός ὅτι στή δοσμένη περίπτωση ἡ μεταρύθμιση προέρχεται ἀπό τήν προλεταριακή ἐξουσία, ὅτι δυναμώνει τήν προλεταριακή ἐξουσία, τῆς παρέχει τήν ἀπαραίτητη ἀνάπαυλα καί ἔχει γιά προορισμό ν' ἀποσυνθέσει ὄχι τήν ἐπανάσταση, ἀλλά τίς μή προλεταριακές τάξεις.

Ἔτσι, ἡ μεταρύθμιση κάτω ἀπ' αὐτές τίς συνθῆκες, μετατρέπεται στήν ἀντίθεσή της.

Ἡ ἄσκηση μιᾶς τέτιας πολιτικῆς ἀπό τήν προλεταριακή ἐξουσία γίνεται δυνατή μόνο καί μόνο γιατί ἡ όρμή τῆς ἐπανάστασης στήν περίοδο πού προηγήθηκε ἦταν ἀρκετά μεγάλη καί δημιούργησε ἔτσι ἀρκετά εὐρύ πεδίο γιά νά ἔχει ποῦ νά ὑποχωρήσει, ὅταν τήν ταχτική τῆς ἐπίθεσης θά τήν ἀντικαταστήσει μέ τήν ταχτική τῆς προσωρινῆς ὑποχώρησης, μέ τήν ταχτική τῶν κυκλωτικῶν κινήσεων.

Ἔτσι, ἄν προηγούμενα, μέσα στό καθεστώς τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας, οἱ μεταρυθμίσεις ἦταν παράγωγο προϊόν τῆς ἐπανάστασης, τώρα στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, πηγή τῶν μεταρυθμίσεων εἶναι οἱ ἐπαναστατικές καταχτήσεις τοῦ προλεταριάτου, οἱ ἐφεδρεῖες πού συσσωρεύτηκαν στά χέρια τοῦ προλεταριάτου καί πού ἀποτελοῦνται ἀπ' αὐτές τίς καταχτήσεις του.

«Ἡ σχέση μεταρύθμισης καί ἐπανάστασης—λέει ὁ Λένιν—καθορίστηκε μέ ἀκρίβεια καί ὀρθότητα μονάχα ἀπό τό μαρξισμό. Ὁ Μάρξ μπόρεσε νά δεῖ αὐτή τή σχέση ἀπό μιά μόνο πλευρά, συγκεκριμένα μέσα στίς συνθῆκες πού ὑπῆρχαν πρίν ἀπό τήν πρώτη, λίγο-πολύ σταθερή, λίγο-πολύ μακρόχρονη νίκη τοῦ προλεταριάτου, ἔστω καί σέ μιά μονάχα χώρα. Μέσα σ' αὐτές τίς συνθῆκες ἡ βάση τῆς σωστῆς σχέσης ἦταν ὅτι οἱ μεταρυθμίσεις εἶναι ἕνα παράγωγο προϊόν τῆς ἐπαναστατικῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου... Ὕστερα ἀπό τή νίκη τοῦ προλεταριάτου ἔστω καί σέ μιά μόνη χώρα, παρουσιάζεται κάτι τό καινούργιο στή σχέση μεταρύθμισης καί ἐπανάστασης. Ἀπό ἄποψη ἀρχῆς τά πράγματα παραμένουν ὅπως καί πρῶτα, παρουσιάζεται ὅμως μιά ἀλλαγή στή μορφή, πού ὁ Μάρξ προσωπικά δέ μποροῦσε νά τήν προβλέψει καί πού μπορεῖ νά τήν κατανοήσει κανείς μονάχα ὅταν τοποθετηθεῖ στό ἔδαφος τῆς φιλοσοφίας καί τῆς πολιτικῆς τοῦ μαρξισμοῦ... Ὕστερα ἀπό τή νίκη, αὐτές (δηλαδή οἱ μεταρυθμίσεις, Ι. Στ.) (πού σέ διεθνῆ κλίμακα ἐξακολουθοῦν νά εἶναι, „παράγωγο προϊόν“) ἀποτελοῦν ἐκτός ἀπ' αὐτό γιά τή χώρα ὅπου κερδίθηκε ἡ νίκη καί μιά ἀπαραίτητη καί δικαιολογημένη ἀνάπαυλα στίς περιπτώσεις πού, ὕστερα ἀπό μιά ὑπερένταση τῶν δυνάμεων, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι οἱ δυνάμεις δέ φτάνουν γιά τήν ἐπαναστατική πραγματοποίηση τῆς μιᾶς εἴτε τῆς ἄλλης ἀλλαγῆς. Ἡ νίκη δίνει ἕνα τέτιο „ἀπόθεμα δυνάμεων“, πού μᾶς ἐπιτρέπει νά κρατηθοῦμε ἀκόμα καί σέ περίπτωση ἀναγκαστικῆς ὑποχώρησης, νά κρατηθοῦμε καί μέ τήν ὑλική καί μέ τήν ἠθική ἔννοια». (Βλ. τόμ. 27ος, σελ. 84-85).

VIII

ΤΟ ΚΟΜΜΑ

Στήν προεπαναστατική περίοδο, στήν περίοδο τῆς λίγο-πολύ εἰρηνικῆς ἐξέλιξης, ὅταν τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς ἀποτελοῦσαν μέσα στό ἐργατικό κίνημα τήν κυρίαρχη δύναμη καί οἱ κοινοβουλευτικές μορφές πάλης θεωροῦνταν οἱ βασικές μορφές—μέσα σ' αὐτές τίς συνθῆκες τό κόμμα δέν εἶχε καί δέ μποροῦσε νά ἔχει τή σοβαρή καί ἀποφασιστική ἐκείνη σημασία πού ἀπόχτησε ἀργότερα, μέσα στίς συνθῆκες τῶν ἀνοιχτῶν ἐπαναστατικῶν συγκρούσεων. Ὑπερασπίζοντας τή 2η Διεθνῆ ἀπό τίς ἐπιθέσεις πού τῆς γίνονταν, ὁ Καούτσκι λέει ὅτι τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς εἶναι ὄργανα εἰρήνης καί ὄχι πολέμου καί ὅτι γι' αὐτό ἀκριβῶς δέ στάθηκαν ἱκανά νά ἀναλάβουν ὁτιδήποτε τό σοβαρό στό διάστημα τοῦ πολέμου, στήν περίοδο τῶν ἐπαναστατικῶν ἐξορμήσεων τοῦ προλεταριάτου. Αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Τί σημαίνει ὅμως αὐτό; Σημαίνει ὅτι τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς δέν εἶναι κατάλληλα γιά τήν ἐπαναστατική πάλη τοῦ προλεταριάτου, ὅτι δέν εἶναι μαχητικά κόμματα τοῦ προλεταριάτου, ἱκανά νά ὁδηγήσουν τούς ἐργάτες στήν ἐξουσία, ἀλλά ἕνας ἐκλογικός μηχανισμός προσαρμοσμένος στίς κοινοβουλευτικές ἐκλογές καί τήν κοινοβουλευτική πάλη. Ἔτσι βα-

σικά ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι στήν περίοδο τῆς κυριαρχίας τῶν ὀπορτουνιστῶν τῆς 2ης Διεθνοῦς ἡ βασική πολιτική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου δέν ἦταν τό κόμμα, ἀλλά ἡ κοινοβουλευτική ὁμάδα. Εἶναι γνωστό ὅτι στήν περίοδο αὐτή τό κόμμα ἦταν στήν πράξη ἐξάρτημα καί ὑπηρέτης τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας. Δέ χρειάζεται κάν ν' ἀποδείξουμε ὅτι μέσα σέ τέτιες συνθῆκες καί μ' ἕνα τέτιο κόμμα ἐπικεφαλῆς δέ μποροῦσε οὔτε λόγος νά γίνει γιά προετοιμασία τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἐπανάσταση.

Τά πράγματα ὅμως ἄλλαξαν ριζικά μέ τήν ἔναρξη τῆς νέας περιόδου. Ἡ νέα περίοδος εἶναι ἡ περίοδος τῶν ἀνοιχτῶν ταξικῶν συγκρούσεων, ἡ περίοδος τῶν ἐπαναστατικῶν ἐξορμήσεων τοῦ προλεταριάτου, ἡ περίοδος τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, ἡ περίοδος τῆς ἄμεσης προετοιμασίας τῶν δυνάμεων γιά τήν ἀνατροπή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο. Ἡ περίοδος αὐτή βάζει μπροστά στό προλεταριάτο καινούργια καθήκοντα: ἀναδιοργάνωση ὅλης τῆς κομματικῆς δουλιᾶς μέ καινούργιο ἐπαναστατικό τρόπο, διαπαιδαγώγηση τῶν ἐργατῶν στό πνεῦμα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης γιά τήν ἐξουσία, προετοιμασία καί τράβηγμα κοντά του τῶν ἐφεδρειῶν, συμμαχία μέ τούς προλετάριους τῶν γειτονικῶν χωρῶν, δημιουργία στέρεων δεσμῶν μέ τό ἀπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἀποικιῶν καί τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν, κλπ., κλπ. Τό νά νομίζει κανείς πώς τά καινούργια αὐτά καθήκοντα μποροῦν νά ἐκπληρωθοῦν μέ τίς δυνάμεις τῶν παλιῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων, πού ἔχουν διαπαιδαγωγηθεῖ μέσα στίς εἰρηνικές συνθῆκες τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, εἶναι σά νά καταδικάζει τόν ἑαυτό του στήν ἀπελπισία καί τήν ἀπογοήτευση, σέ ἀναπόφευχτη ἧττα. Τό νά μένει κανείς μέ τά παλιά κόμματα ἐπικεφαλῆς, τή στιγμή πού ἐπωμίζεται τέτια καθήκοντα, εἶ-

ναι σά νά μένει τελείως ἀφοπλισμένος. Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε πώς τό προλεταριάτο δέ μποροῦσε νά συμβιβαστεῖ μέ μιά τέτια κατάσταση.

Ἀπ' αὐτοῦ προέκυψε ἡ ἀνάγκη ἑνός καινούργιου κόμματος, κόμματος μαχητικοῦ, κόμματος ἐπαναστατικοῦ, ἀρκετά τολμηροῦ γιά νά ὁδηγήσει τούς προλετάριους στήν πάλη γιά τήν ἐξουσία, ἀρκετά ἔμπειρου γιά νά τά βγάλει πέρα μέσα στίς πολύπλοκες συνθῆκες τῆς ἐπαναστατικῆς κατάστασης καί ἀρκετά εὐλύγιστου γιά νά παρακάμπτει κάθε ὕφαλο στό δρόμο πού ὁδηγεῖ πρός τό σκοπό.

Χωρίς ἕνα τέτιο κόμμα δέ μποροῦσε νά γίνει κάν σκέψη γιά τήν ἀνατροπή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, γιά τήν κατάχτηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Τό νέο αὐτό κόμμα εἶναι τό κόμμα τοῦ λενινισμοῦ.

Ποιά εἶναι τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά τοῦ νέου αὐτοῦ κόμματος;

1. *Τό κόμμα πρωτοπόρο τμῆμα τῆς ἐργατικῆς τάξης.* Τό κόμμα πρέπει νά εἶναι πρῶτ' ἀπ' ὅλα *τό πρωτοπόρο* τμῆμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό κόμμα πρέπει νά πάρει στίς γραμμές του τά καλύτερα στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης, τήν πείρα τους, τήν ἐπαναστατικότητά τους, τήν ἀπεριόριστη ἀφοσίωσή τους στήν ὑπόθεση τοῦ προλεταριάτου. Γιά νά εἶναι ὅμως τό κόμμα ἕνα πραγματικά πρωτοπόρο τμῆμα πρέπει νά εἶναι ἐξοπλισμένο μέ τήν ἐπαναστατική θεωρία, μέ τή γνώση τῶν νόμων τοῦ κινήματος, μέ τή γνώση τῶν νόμων τῆς ἐπανάστασης. Χωρίς αὐτό δέν εἶναι σέ θέση νά καθοδηγεῖ τόν ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου, νά ὁδηγεῖ μαζί του τό προλεταριάτο. Τό κόμμα δέ μπορεῖ νά εἶναι ἕνα ἀληθινό κόμμα, ἄν περιορίζεται νά καταγράφει ὅ,τι δοκιμάζει καί σκέφτεται ἡ μάζα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἄν σέρνεται στήν οὐρά τοῦ αὐθόρμητου κινήματος, ἄν δέν εἶναι σέ θέση νά

ὑπερνικήσει τή ρουτίνα καί τήν πολιτική ἀδιαφορία τοῦ αὐθόρμητου κινήματος, ἄν δέν εἶναι σέ θέση νά ἀνυψωθεῖ πάνω ἀπό τά στιγμιαῖα συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου, ἄν δέ μπορεῖ ν' ἀνεβάσει τίς μάζες ὥς τό ἐπίπεδο τῆς κατανόησης τῶν ταξικῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου. Τό κόμμα πρέπει νά βαδίζει ἐπικεφαλῆς τῆς ἐργατικῆς τάξης, πρέπει νά βλέπει μακρύτερα ἀπό τήν ἐργατική τάξη, πρέπει νά ὁδηγεῖ μαζί του τό προλεταριάτο καί ὄχι νά σέρνεται στήν οὐρά τοῦ αὐθόρμητου κινήματος. Τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς, πού κηρύχνουν τήν πολιτική τῆς «οὐρᾶς» εἶναι φορεῖς τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς πού καταδικάζει τό προλεταριάτο στό ρόλο ὀργάνου στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης. Μόνο ἕνα κόμμα πού ἀποτελεῖ τήν πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου καί εἶναι ἱκανό ν' ἀνεβάσει τίς μάζες ὥς τό ἐπίπεδο τῆς κατανόησης τῶν ταξικῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου, μόνο ἕνα τέτιο κόμμα εἶναι ἱκανό νά τραβήξει τήν ἐργατική τάξη ἀπό τό δρόμο τοῦ τρεϊντ-γιουνιονισμοῦ καί νά τή μετατρέψει σέ αὐτοτελῆ πολιτική δύναμη.

Τό κόμμα εἶναι ὁ πολιτικός ἡγέτης τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Μίλησα πιό πάνω γιά τίς δυσκολίες τοῦ ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά τίς πολύπλοκες συνθῆκες τοῦ ἀγώνα, γιά τή στρατηγική καί τήν ταχτική, γιά τίς ἐφεδρεῖες καί τούς ἑλιγμούς, γιά τήν ἐπίθεση καί τήν ὑποχώρηση. Οἱ συνθῆκες αὐτές εἶναι τό ἴδιο ἄν ὄχι περισσότερο πολύπλοκες ἀπό τίς συνθῆκες τοῦ πολέμου. Ποιός μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα μέσα σ' αὐτές τίς συνθῆκες, ποιός μπορεῖ νά δόσει σωστό προσανατολισμό στά ἑκατομμύρια τῶν προλετάριων; Κανένας στρατός δέ μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα στόν πόλεμο χωρίς ἕνα ἔμπειρο ἐπιτελεῖο, ἄν δέ θέλει νά καταδικάσει τόν ἑαυτό του σέ ἧττα. Μήπως δέν εἶναι φανερό ὅτι πολύ περισσότερο τό προλεταριάτο δέ μπορεῖ νά τά βγάλει πέρα χωρίς ἕνα τέτιο ἐπιτελεῖο, ἄν δέ θέλει νά γίνει βορά τῶν ἄσπονδων ἐχθρῶν του; Ποῦ ὅμως θά βρεθεῖ ἕνα τέτιο ἐπιτελεῖο; Ἕνα τέτιο ἐπιτελεῖο μπορεῖ νά εἶναι μονάχα τό ἐπαναστατικό κόμμα τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ἐργατική τάξη χωρίς ἐπαναστατικό κόμμα εἶναι στρατός χωρίς ἐπιτελεῖο.

Τό κόμμα εἶναι τό μαχητικό ἐπιτελεῖο τοῦ προλεταριάτου.

Ὅμως τό κόμμα δέ μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἕνα π ρ ω τ ο π ό ρ ο τμῆμα. Πρέπει νά εἶναι ταυτόχρονα καί ἕνα τμῆμα τ ῆ ς τ ά ξ η ς, ἕνα μέρος τῆς τάξης, στενά συνδεμένο μ' αὐτή μέ ὅλες τίς ρίζες τοῦ εἶναι του. Ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό πρωτοπόρο τμῆμα καί τήν ὑπόλοιπη μάζα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀνάμεσα στούς κομματικούς καί τούς ἐξωκομματικούς δέ μπορεῖ νά ἐξαλειφθεῖ, ὅσο δέ θά ἔχουν ἐξαλειφθεῖ οἱ τάξεις, ὅσο τό προλεταριάτο θά ἐξακολουθεῖ νά συμπληρώνεται ἀπό ἀνθρώπους πού προέρχονται ἀπό ἄλλες τάξεις, ὅσο ἡ ἐργατική τάξη στό σύνολό της δέ θά ἔχει τή δυνατότητα ν' ἀνυψωθεῖ ὥς τό ἐπίπεδο τῆς πρωτοπορίας. Τό κόμμα ὅμως θά ἔπαυε νά εἶναι κόμμα ἄν αὐτή ἡ διαφορά μετατρεπόταν σέ διάσπαση, ἄν τό κόμμα κλεινόταν στόν ἑαυτό του καί ἀποκοβόταν ἀπό τίς ἐξωκομματικές μάζες. Τό κόμμα δέ μπορεῖ νά καθοδηγήσει τήν τάξη, ἄν δέ συνδέεται μέ τίς ἐξωκομματικές μάζες, ἄν δέν ὑπάρχει στενή σύνδεση ἀνάμεσα στό κόμμα καί τίς ἐξωκομματικές μάζες, ἄν οἱ μάζες αὐτές δέν ἀποδέχονται τήν καθοδήγησή του, ἄν τό κόμμα δέν ἔχει ἠθικό καί πολιτικό κύρος στίς μάζες.

Τελευταῖα ἔγιναν δεχτά στό κόμμα μας διακόσιες χιλιάδες καινούργια μέλη, πού προέρχονται ἀπό τίς γραμμές τῶν ἐργατῶν. Τό ἀξιοσημείωτο σ' αὐτή τήν περί-

πτωση είναι ότι οί άνθρωποι αυτοί δέν ήρθαν τόσο μόνοι τους στό κόμμα, όσο ήρθαν γιατί τούς έστειλε όλη ή υπόλοιπη έξωκομματική μάζα, πού πήρε δραστήρια μέρος στή στρατολογία νέων μελών καί πού χωρίς τήν έγκρισή της δέ γίνονταν δεχτά τά νέα μέλη. Τό γεγονός αυτό δείχνει ότι οί πλατιές μάζες τών έξωκομματικών έργατών θεωρούν τό κόμμα μας κόμμα δικό τους, κόμμα προσφιλές καί άγαπητό, ότι ένδιαφέρονται ζωτικά γιά νά γίνει πιό δυνατό καί νά πυκνώσουν οί γραμμές του καί ότι έμπιστεύονται έθελοντικά τήν τύχη τους στήν καθοδήγησή του. Δέν είναι κάν άνάγκη ν' άποδείξουμε ότι χωρίς αυτά τά άσύλληπτα ήθικά νήματα πού συνδέουν τό κόμμα μέ τίς έξωκομματικές μάζες, τό κόμμα δέ θά μπορούσε νά γίνει ή άποφασιστική δύναμη τής τάξης του.

Τό κόμμα είναι άναπόσπαστο τμήμα τής έργατικής τάξης.

«'Εμεϊς—λέει ό Λένιν—είμαστε τό κόμμα τής τάξης καί γι' αυτό σχεδόν όλη ή τάξη (καί σέ καιρούς πολεμικούς, τήν έποχή τού έμφύλιου πολέμου, ολόκληρη άπόλυτα ή τάξη) πρέπει νά δρά κάτω άπ' τήν καθοδήγηση τού κόμματός μας, πρέπει νά συσπειρώνεται όσο τό δυνατό πιό κοντά γύρω άπό τό κόμμα μας. Θάταν όμως μανιλοφισμός καί „πολιτική τής ουράς" νά σκεφτεί κανείς ότι μπορεί ποτέ μέσα στόν καπιταλισμό όλη σχεδόν ή τάξη, ή όλη ή τάξη ν' άνυψωθεί ώς τή συνειδητότητα καί τή δραστηριότητα τής πρωτοπορίας της, τού σοσιαλδημοκρατικού της κόμματος. Ώς τώρα ούτε ένας λογικός σοσιαλδημοκράτης δέν άμφέβαλλε ότι μέσα στόν καπιταλισμό άκόμα καί ή συνδικαλιστική οργάνωση (πιό πρωτόγονη, πιό προσιτή στό βαθμό συνειδητότητας τών μή άναπτυγμένων στρωμάτων) δέν είναι σέ θέση νά περιλάβει όλη ή σχεδόν όλη τήν έργατική τάξη. Θά ξεγελούσαμε μόνο τόν έαυτό μας, θά κλείναμε τά μάτια μπροστά στόν τεράστιο όγκο τών καθηκόντων μας, θά περιορίζαμε αυτά τά καθήκοντα, άν ξεχνούσαμε τή διαφορά άνάμεσα στήν πρωτοπορία καί σ' όλες τίς μάζες, πού έλκονται άπ' αυτήν, άν ξεχνούσαμε τή διαρκή υποχρέωση τής πρωτοπορίας ν' άνυψώνει όλο καί πλατύτερα στρώματα σ' αυτό τό πρωτοποριακό έπίπεδο». (Βλ. τόμ. 6ος, σελ. 205-206).

2. Τό κόμμα οργανωμένο τμήμα τής έργατικής τάξης. Τό κόμμα δέν είναι μονάχα τό πρωτοπόρο τμήμα τής έργατικής τάξης. Άν θέλει νά καθοδηγεί πραγματικά τόν άγώνα τής τάξης πρέπει νάναι ταυτόχρονα καί τό οργανωμένο τμήμα τής τάξης του. Τά καθήκοντα τού κόμματος στίς συνθήκες τού καπιταλισμού είναι έξαιρετικά μεγάλα καί ποικιλόμορφα. Τό κόμμα πρέπει νά καθοδηγεί τόν άγώνα τού προλεταριάτου μέσα στίς έξαιρετικά δύσκολες συνθήκες τής έσωτερικής καί έξωτερικής έξέλιξης, πρέπει νά οδηγεί τό προλεταριάτο στήν έπίθεση, όταν ή κατάσταση άπαιτεί έπίθεση, πρέπει νά άποσύρει τό προλεταριάτο καί νά μή τό άφήνει έκτεθειμένο στά χτυπήματα τού ίσχυρού έχθρού, όταν ή κατάσταση έπιβάλλει τήν υποχώρηση, πρέπει νά έμπνέει στά έκατομμύρια τών μαζών τών άνοργάνωτων έξωκομματικών έργατών τό πνεύμα τής πειθαρχίας καί τής μεθοδικότητας στήν πάλη, τό πνεύμα τής οργάνωσης καί τής σταθερότητας. Τό κόμμα όμως μπορεί νά έκπληρώσει αυτά τά καθήκοντα μόνο στήν περίπτωση πού τό ίδιο θά είναι προσωποποίηση τής πειθαρχίας καί τής οργάνωσης, πού τό ίδιο θά είναι οργανωμένο τμήμα τού προλεταριάτου. Χωρίς αυτές τίς προϋποθέσεις ούτε κάν λόγος μπορεί νά γίνει γιά πραγματική καθοδήγηση άπό μέρους τού κόμματος τών έκατομμυρίων μαζών τού προλεταριάτου.

Τό κόμμα είναι τό οργανωμένο τμήμα τής έργατικής τάξης.

Ή ίδέα ότι τό κόμμα είναι οργανωμένο σύνολο κατοχυρώθηκε μέ τή γνωστή διατύπωση τού Λένιν στό πρω-

το ἄρθρο τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ κόμματός μας, ὅπου τό κόμμα θεωρεῖται ἄθροισμα ὀργανώσεων καί τά κομματικά μέλη μέλη, μιᾶς ἀπό τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματος. Οἱ μενσεβίκοι, πού ἦταν ἀντίθετοι μ' αὐτή τή διατύπωση ἀκόμα ἀπό τό 1903, πρότειναν στή θέση της τό «σύστημα» τῆς αὐτόματης ἀποδοχῆς μελῶν στό κόμμα, τό «σύστημα» τῆς ἐπέκτασης τοῦ «τίτλου» τοῦ μέλους τοῦ κόμματος σέ κάθε «καθηγητή» καί «γυμνασιόπαιδο», σέ κάθε «συμπαθοῦντα», καί «ἀπεργό», πού ὑποστηρίζει τό κόμμα μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο, μά πού δέν ἀνήκει καί δέ θέλει νά ἀνήκει σέ καμιά κομματική ὀργάνωση. Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη νά ἀποδείξουμε ὅτι ἄν καθιερωνόταν μέσα στό κόμμα μας τό πρωτότυπο αὐτό «σύστημα», θά εἶχε ἀναπότρεπτα σά συνέπεια νά πλημμυρίσει τό κόμμα μας ἀπό καθηγητές καί γυμνασιόπαιδα καί νά ἐκφυλιστεῖ σ' ἕνα ἀκαθόριστο, ἄμορφο, ἀποδιοργανωμένο «σχηματισμό», πού θά χανόταν μέσα στή θάλασσα τῶν «συμπαθούντων», πού θά ἐξάλειφε κάθε ὅριο ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν τάξη, καί πού θά ἔκανε ἀπραγματοποίητο τό καθῆκον τῆς ἀνύψωσης τῶν ἀνοργάνωτων μαζῶν ὡς τό ἐπίπεδο τῆς πρωτοπορίας. Δέ χρειάζεται νά ποῦμε ὅτι μ' ἕνα τέτιο ὀπορτουνιστικό «σύστημα» τό κόμμα μας δέ θά μποροῦσε νά ἐκπληρώσει τό ρόλο τοῦ ὀργανωτικοῦ πυρήνα τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν πορεία τῆς ἐπανάστασής μας.

«'Από τήν ἄποψη τοῦ σ. Μάρτοφ—λέει ὁ Λένιν—τά ὅρια τοῦ κόμματος μένουν τελείως ἀκαθόριστα, γιατί ὁ „κάθε ἀπεργός" μπορεῖ νά „αὐτοανακηρύσσεται μέλος τοῦ κόμματος". Ποιό θά εἶναι τό κέρδος ἀπ' αὐτή τήν ἀσάφεια; Ἡ πλατιά διάδοση τοῦ „τίτλου" τοῦ μέλους. Ἡ ζημιά πού θά φέρει εἶναι ὅτι θά μπάσει τήν ἀποσυνθετική ἰδέα τῆς σύγχισης ἀνάμεσα σέ τάξη καί κόμμα». (Βλ. τόμ. 6ος, σελ. 211).

Τό κόμμα ὅμως δέν εἶναι μόνο τό ἄθροισμα τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων. Τό κόμμα εἶναι ταυτόχρονα καί τό ἑνιαῖο σύστημα αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων, ἡ ἐπίσημή τους συνένωση σ' ἕνα ἑνιαῖο σύνολο, μέ ἀνώτερα καί κατώτερα ὄργανα καθοδήγησης, μέ τήν ὑποταγή τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία, μέ πραχτικές ἀποφάσεις, ὑποχρεωτικές γιά ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος. Χωρίς αὐτούς τούς ὅρους τό κόμμα δέ μπορεῖ νά εἶναι ἑνιαῖο ὀργανωμένο σύνολο, ἱκανό νά καθοδηγεῖ σχεδιασμένα καί ὀργανωμένα τόν ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς τάξης.

«Παλιότερα—λέει ὁ Λένιν—τό κόμμα μας δέν ἦταν ἕνα ἐπίσημα ὀργανωμένο σύνολο, ἀλλά μόνο ἕνα ἄθροισμα ἀπό χωριστές ὁμάδες καί γι' αὐτό ἀκριβῶς ἀνάμεσα σ' αὐτές δέ μποροῦσαν νά ὑπάρχουν ἄλλες σχέσεις ἐκτός ἀπό τίς σχέσεις ἰδεολογικῆς ἐπίδρασης. Τώρα ἔχουμε γίνει ἕνα ὀργανωμένο κόμμα καί αὐτό ἀκριβῶς σημαίνει τή δημιουργία μιᾶς ἐξουσίας, τή μετατροπή τοῦ κύρους τῶν ἰδεῶν σέ κύρος ἐξουσίας, τήν ὑποταγή τῶν κατώτερων κομματικῶν ὀργάνων στά ἀνώτερα». (Βλ. τόμ. 6ος, σελ. 291).

Ἡ ἀρχή τῆς ὑποταγῆς τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία, ἡ ἀρχή τῆς καθοδήγησης τῆς κομματικῆς δουλιᾶς ἀπό τό κέντρο προκαλεῖ πολλές φορές ἐπιθέσεις ἀπό μέρους τῶν ἀσταθῶν στοιχείων, κατηγορίες γιά «γραφειοκρατισμό», «φορμαλισμό» κλπ. Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε ὅτι χωρίς τήν ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν ἀρχῶν θάταν ἀδύνατη ἡ σχεδιασμένη δουλιά τοῦ κόμματος σάν σύνολου καί ἡ καθοδήγηση τῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ λενινισμός σέ ὅτι ἀφορᾶ τήν ὀργάνωση εἶναι ἡ σταθερή ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν ἀρχῶν. Τήν πάλη ἐνάντια σ' αὐτές τίς ἀρχές ὁ Λένιν τήν ὀνομάζει «ρωσικό μηδενισμό» καί «ἀριστοκρατικό ἀναρχισμό», πού χρειάζεται νά γελοιοποιηθεῖ καί νά ἀπορριφθεῖ.

Νά τί λέει ὁ Λένιν γι' αὐτά τά ἀσταθῆ στοιχεῖα στό βιβλίο του «Ἕνα βῆμα μπρός»:

«Ὁ ἀριστοκρατικός αὐτός ἀναρχισμός ἀποτελεῖ γνώρισμα τοῦ ρωσικοῦ μηδενισμοῦ. Ἡ κομματική ὀργάνωση τοῦ φαίνεται μιά τερατώδικη „φάμπρικα", ἡ ὑποταγή τοῦ μέρους στό σύνολο καί τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία παρουσιάζεται μπροστά του σάν „ὑποδούλωση"..., ὁ καταμερισμός τῆς δουλιᾶς κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση ἑνός κέντρου τόν κάνει νά βγάζει κωμικοτραγικές κραυγές ἐνάντια στή μετατροπή τῶν ἀνθρώπων σέ „ροδίτσες καί βιδίτσες"..., ἡ ὑπόμνηση τῶν ὀργανωτικῶν ἄρθρων τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος προκαλεῖ περιφρονητικό μορφασμό καί τήν καταφρονητική... παρατήρηση ὅτι θά μποροῦσε νά γίνει ἡ δουλιά καί χωρίς τό καταστατικό».

«Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ξεκάθαρο ὅτι οἱ κραυγές γιά τόν περιβόητο γραφειοκρατισμό κρύβουν ἁπλῶς τή δυσαρέσκεια γιά τή σύνθεση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων, ὅτι ἀποτελοῦν φύλλο συκῆς. ..Εἶσαι γραφειοκράτης γιατί σέ διόρισε τό συνέδριο παρά καί ἐνάντια στή θέλησή μου· εἶσαι φορμαλιστής, γιατί στηρίζεσαι στίς τυπικές ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου καί ὄχι στή συγκατάθεσή μου· ἐνεργεῖς χοντροκομμένα-μηχανικά, γιατί στηρίζεσαι στή „μηχανική" πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί δέ λογαριάζεις τήν ἐπιθυμία μου νά προσληφθῶ κι ἐγώ· εἶσαι αὐταρχικός γιατί δέ θέλεις νά παραδόσεις τήν ἐξουσία στήν παλιά παρεούλα»*. (Βλ. τόμ. 6ος, σελ. 310 καί 287).

3. *Τό κόμμα ἀνώτατη μορφή τῆς ταξικῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου.* Τό κόμμα εἶναι τό ὀργανωμένο τμῆμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὅμως τό κόμμα δέν εἶναι ἡ μοναδική ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό προλεταριάτο ἔχει καί μιά ὁλάκερη σειρά ἄλλες ὀργανώσεις, πού χωρίς αὐτές δέ μπορεῖ νά διεξάγει μ' ἐπιτυχία τόν ἀγώνα ἐνάντια στό κεφάλαιο: ἐπαγγελματικά συνδικάτα, συνεταιρισμοί, ὀργανώσεις στά ἐργοστάσια καί τίς φάμπρικες, κοινοβουλευτικές ὁμάδες, ἐξωκομματικές ὀργανώσεις γυναικῶν, τύπος, πολιτιστικο-διαφωτιστικές ὀργανώσεις, ἑνώσεις τῶν νέων, ἐπαναστατικο-μαχητικές ὀργανώσεις (στή διάρκεια τῶν ἀνοιχτῶν ἐπαναστατικῶν ἐξορμήσεων), Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν σάν κρατική μορφή ὀργάνωσης (ἄν τό προλεταριάτο βρίσκεται στήν ἐξουσία) κλπ. Ἡ τεράστια πλειοψηφία αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων εἶναι ἐξωκομματικές καί μονάχα ἕνα μέρος ἀπ' αὐτές ἀνήκει ἄμεσα στό κόμμα ἤ ἀποτελεῖ διακλαδώσεις του. Ὅλες αὐτές οἱ ὀργανώσεις εἶναι κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες ἀπόλυτα ἀπαραίτητες στήν ἐργατική τάξη, γιατί χωρίς αὐτές εἶναι ἀδύνατο νά στερεωθοῦν οἱ ταξικές θέσεις τοῦ προλεταριάτου στούς πολύμορφους τομεῖς τοῦ ἀγώνα, γιατί χωρίς αὐτές εἶναι ἀδύνατο νά ἀτσαλωθεῖ τό προλεταριάτο σάν δύναμη, πού ἔχει τήν ἀποστολή ν' ἀντικαταστήσει τό ἀστικό σύστημα μέ τό σοσιαλιστικό. Πῶς ὅμως θά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἑνιαία καθοδήγηση μέ ἕνα τέτιο πλῆθος ὀργανώσεων; Τί μᾶς ἐγγυᾶται ὅτι ἡ ὕπαρξη τόσων ὀργανώσεων δέ θά ὁδηγήσει σέ ἔλλειψη ἑνότητας καθοδήγησης; Μπορεῖ νά μᾶς ποῦν ὅτι ἡ κάθε μιά ἀπ' αὐτές τίς ὀργανώσεις δουλεύει στό δικό της ξεχωριστό τομέα καί γι' αὐτό δέ μπορεῖ ἡ μιά νά ἐμποδίζει τήν ἄλλη. Αὐτό βέβαια εἶναι σωστό. Εἶναι ὅμως ἐπίσης σωστό ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ὀργανώσεις πρέπει νά διεξάγουν τή δουλιά τους πρός μιά ἑνιαία κατεύθυνση, γιατί ἐξυπηρετοῦν *μιά* τάξη, τήν τάξη τῶν προλετάριων. Καί μπαίνει τό ἐρώτημα: ποιός καθορίζει τή γραμμή ἐκείνη, τή γενική ἐκείνη κατεύθυνση, πού πρέπει ν' ἀκολουθήσουν στή δουλιά τους ὅλες αὐτές οἱ ὀργανώσεις; Ποιά εἶναι ἡ κεντρική ἐκείνη ὀργάνωση, πού ὄχι μόνο εἶναι ἱκανή, ἐπειδή ἔχει τήν ἀπαραίτητη πείρα νά ἐπεξεργάζεται τή γενική

* Πρόκειται γιά τήν «παρέα» Ἀξελροντ, Μάρτοφ, Ποτρέσοφ κ. ἄ., πού δέν ὑποτάσσονταν στίς ἀποφάσεις τοῦ 2ου Συνεδρίου καί κατηγοροῦσαν τό Λένιν γιά «γραφειοκρατισμό». Ι. Στ.

αὐτή γραμμή, ἀλλά ἔχει καί τή δυνατότητα ἐπειδή διαθέτει τό ἀπαιτούμενο κύρος, νά παρορμᾶ ὅλες αὐτές τίς δργανώσεις νά ἐφαρμόζουν στήν πράξη αὐτή τή γραμμή γιά νά ἐπιτυγχάνεται ἡ ἑνότητα καθοδήγησης καί νά ἀποκλείεται ἡ δυνατότητα σκαλωμάτων στή δουλιά;

Ἡ ὀργάνωση αὐτή εἶναι τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου.

Τό κόμμα διαθέτει γι' αὐτό ὅλα τ' ἀναγκαῖα στοιχεῖα. Πρῶτο, γιατί τό κόμμα εἶναι τό σημεῖο συγκέντρωσης τῶν καλύτερων στοιχείων τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού συνδέονται ἄμεσα μέ τίς ἐξωκομματικές ὀργανώσεις τοῦ προλεταριάτου καί πολύ συχνά τίς καθοδηγοῦν. Δεύτερο, γιατί τό κόμμα, σά σημεῖο συγκέντρωσης τῶν καλύτερων ἀνθρώπων τῆς ἐργατικῆς τάξης, εἶναι τό καλύτερο σχολειό γιά τή διαμόρφωση ἡγετῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἱκανῶν νά καθοδηγοῦν κάθε μορφή ὀργάνωσης τῆς τάξης τους. Τρίτο, γιατί τό κόμμα, σάν τό καλύτερο σχολειό ἡγετῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης, εἶναι μέ τήν πεῖρα καί τό κύρος του ἡ μοναδική ὀργάνωση, πού εἶναι ἱκανή νά συγκεντρώνει τή διεύθυνση τῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί νά μετατρέπει μέ τόν τρόπο αὐτό ὅλες τίς ἐξωκομματικές ὀργανώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης σέ ἐξυπηρετικά ὄργανα καί λουριά μεταβίβασης πού συνδέουν τό κόμμα μέ τήν τάξη.

Τό κόμμα εἶναι ἡ ἀνώτατη μορφή ταξικῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου.

Αὐτό δέ σημαίνει, βέβαια, ὅτι οἱ ἐξωκομματικές ὀργανώσεις, τά ἐπαγγελματικά συνδικάτα, οἱ συνεταιρισμοί κλπ., πρέπει νά ὑποτάσσονται τυπικά στήν κομματική καθοδήγηση. Τό ζήτημα εἶναι μόνο τά κομματικά μέλη πού βρίσκονται σ' αὐτές τίς ὀργανώσεις καί πού εἶναι ἀναμφισβήτητα ἄνθρωποι μέ ἐπιροή, νά χρησιμοποιοῦν ὅλα τά μέσα τῆς πειθοῦς, ἔτσι πού οἱ ἐξωκομματικές ὀργανώσεις νά προσεγγίζουν στή δουλιά τους τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου καί νά ἀποδέχονται ἐθελοντικά τήν πολιτική του καθοδήγηση.

Νά γιατί ὁ Λένιν λέει ὅτι τό κόμμα εἶναι ἡ «ἀ ν ώ τ α τ η μορφή τῆς ταξικῆς ἕνωσης τῶν προλετάριων», πού ἡ πολιτική της καθοδήγηση πρέπει νά ἐπεκτείνεται σ' ὅλες τίς ἄλλες μορφές ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου. (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 194).

Νά γιατί ἡ ὀπορτουνιστική θεωρία τῆς «ἀνεξαρτησίας» καί τῆς «οὐδετερότητας» τῶν ἐξωκομματικῶν ὀργανώσεων, πού γεννοβολᾶ ἀ ν ε ξ ά ρ τ η τ ο υ ς κοινοβουλευτικούς καί ἀ π ο κ ο μ μ έ ν ο υ ς ἀπό τό κόμμα δημοσιογραφικούς παράγοντες, σ τ ε ν ο κ έ φ α λ ο υ ς συνδικαλιστές καί συνεταιριστές, πού μετατράπηκαν σέ μικροαστούς, εἶναι τελείως ἀσυμβίβαστη μέ τή θεωρία καί τήν πράξη τοῦ λενινισμοῦ.

4. Τ ό κ ό μ μ α ὄ ρ γ α ν ο τ ῆ ς δ ι χ τ α τ ο ρ ί α ς τ ο ῦ π ρ ο λ ε τ α ρ ι ά τ ο υ. Τό κόμμα εἶναι ἡ ἀνώτατη μορφή ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου. Τό κόμμα εἶναι ἡ βασική καθοδηγητική ἀρχή μέσα στήν τάξη τῶν προλετάριων καί ἀνάμεσα στίς ὀργανώσεις αὐτῆς τῆς τάξης. Ἀπ' αὐτό ὅμως δέ βγαίνει καθόλου τό συμπέρασμα ὅτι τό κόμμα μπορεῖ νά θεωρεῖται αὐτοσκοπός, αὐτάρκης δύναμη. Τό κόμμα δέν εἶναι μόνο ἡ ἀνώτατη μορφή ταξικῆς συνένωσης τῶν προλετάριων, μά εἶναι ταυτόχρονα καί ὄ ρ γ α ν ο στά χέρια τοῦ προλεταριάτου γ ι ά τήν κατάχτηση τῆς διχτατορίας, ὅταν ἀκόμα δέν ἔχει καταχτηθεῖ, γ ι ά τή στερέωση καί τήν εὔρυνση τῆς διχτατορίας, ὅταν ἔχει πιά καταχτηθεῖ. Τό κόμμα δέ θά μποροῦσε ν' ἀποχτήσει τόσο μεγάλη σημασία καί δέ θά μποροῦσε νά ὑπερτερεῖ ἀπέναντι σ' ὅλες τίς ὑπόλοιπες μορφές ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου, ἄν

τό προλεταριάτο δέν εἶχε βρεθεῖ μπροστά στό πρόβλημα τῆς ἐξουσίας, ἄν οἱ συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, τό ἀναπόφευχτο τῶν πολέμων, ἡ ὕπαρξη τῆς κρίσης δέν ἀπαιτοῦσαν τή συγκέντρωση ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου σ' ἕνα σημεῖο, τή συνένωση ὅλων τῶν νημάτων τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος σ' ἕνα μέρος, γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης καί τήν κατάχτηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Τό κόμμα εἶναι ἀπαραίτητο στό προλεταριάτο, πρίν ἀπ' ὅλα, σάν ἐπιτελεῖο μάχης, ἀπαραίτητο γιά νά καταλάβει μέ ἐπιτυχία τήν ἐξουσία. Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε ὅτι χωρίς κόμμα, ἱκανό νά συσπειρώσει γύρω του τίς μαζικές ὀργανώσεις τοῦ προλεταριάτου καί νά συγκεντρώσει στήν πορεία τοῦ ἀγώνα τή διεύθυνση ὅλου τοῦ κινήματος, τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας δέ θά ἦταν σέ θέση νά πραγματοποιήσει τήν ἐπαναστατική του διχτατορία.

Τό κόμμα ὅμως δέν εἶναι ἀπαραίτητο στό προλεταριάτο μόνο γιά τήν κατάχτηση τῆς διχτατορίας, εἶναι ἀπαραίτητο ἀκόμα περισσότερο γιά νά κρατήσει τή διχτατορία, νά τή στερεώσει καί νά τήν εὐρύνει πρός τό συμφέρον τῆς ὁλοκληρωτικῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ.

«Ἀσφαλῶς, ὅλος σχεδόν ὁ κόσμος βλέπει σήμερα—λέει ὁ Λένιν—ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέ θά κρατιοῦνταν στήν ἐξουσία ὄχι $2^{1/2}$ χρόνια, μά οὔτε $2^{1/2}$ μῆνες χωρίς τήν πιό αὐστηρή, πραγματικά σιδερένια πειθαρχία στό κόμμα μας, χωρίς τήν πλήρη καί ἀπεριόριστη ὑποστήριξή του ἀπ' ὅλη τή μάζα τῆς ἐργατικῆς τάξης, δηλαδή ἀπό ὅ,τι ὑπάρχει σ' αὐτήν τό σκεπτόμενο, τό τίμιο, τό γεμάτο αὐταπάρνηση καί ἐπιροή, καί ἱκανό νά ὁδηγήσει ἤ νά τραβήξει μαζί του τά καθυστερημένα στρώματα». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 173).

Τί σημαίνει ὅμως νά «κρατήσεις» καί νά «εὐρύνεις» τή διχτατορία; Σημαίνει νά μπάσεις στά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῶν προλετάριων τό πνεῦμα τῆς πειθαρχίας καί τῆς ὀργάνωσης, σημαίνει νά δημιουργήσεις μέσα στίς προλεταριακές μάζες ἕνα προκάλυμμα καί ἕνα προπύργιο ἐνάντια στίς διαβρωτικές ἐπιδράσεις τοῦ μικροαστικοῦ στοιχείου καί τῶν μικροαστικῶν συνηθειῶν. Σημαίνει νά δυναμώσεις τήν ὀργανωτική δουλιά τῶν προλετάριων γιά τήν ἀναδιαπαιδαγώγηση καί τήν ἀναμόρφωση τῶν μικροαστικῶν στρωμάτων. Σημαίνει νά βοηθήσεις τίς προλεταριακές μάζες νά διαπαιδαγωγήσουν τόν ἑαυτό τους σά δύναμη ἱκανή νά ἐκμηδενίσει τίς τάξεις καί νά προετοιμάσει τούς ὅρους γιά τήν ὀργάνωση τῆς σοσιαλιστικῆς παραγωγῆς. Ὅλα αὐτά ὅμως εἶναι ἀδύνατο νά πραγματοποιηθοῦν χωρίς ἕνα κόμμα πού νά εἶναι ἰσχυρό μέ τή συνοχή καί τήν πειθαρχία του.

«Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου—λέει ὁ Λένιν—εἶναι ἕνας πεισματώδικος ἀγώνας, αἱματηρός καί ἀναίμαχτος, βίαιος καί εἰρηνικός, στρατιωτικός καί οἰκονομικός, παιδαγωγικός καί διοικητικός ἐνάντια στίς δυνάμεις καί τίς παραδόσεις τῆς παλιᾶς κοινωνίας. Ἡ δύναμη τῆς συνήθειας ἑκατομμυρίων καί δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων εἶναι ἡ πιό τρομερή δύναμη. Δίχως κόμμα σιδερένιο καί ἀτσαλωμένο στόν ἀγώνα, δίχως κόμμα πού νά ἀπολαμβάνει τήν ἐμπιστοσύνη κάθε τίμιου στοιχείου πού ὑπάρχει μέσα στή δοσμένη τάξη, δίχως κόμμα πού νά ξέρει νά παρακολουθεῖ τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν καί νά ἐπιδρᾶ πάνω σ' αὐτές, δέν εἶναι δυνατό νά διεξαχθεῖ μέ ἐπιτυχία ἕνας τέτιος ἀγώνας». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 190).

Τό προλεταριάτο χρειάζεται τό κόμμα γιά νά καταχτήσει καί νά διατηρήσει τή διχτατορία. Τό κόμμα εἶναι τό ὄργανο τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἀπ' αὐτό ὅμως βγαίνει ὅτι μέ τήν ἐξάλειψη τῶν τάξεων, μέ τό μαρασμό καί τήν ἐξαφάνιση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ὑποχρεωτικά μαραίνεται καί ἐξαφανίζεται καί τό κόμμα.

5. Τό κόμμα ἑνότητα θέλησης ἀσυμβίβα-

στης μέ τήν ὕπαρξη φράξιων. Ἡ κατάχτηση καί ἡ διατήρηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀδύνατη δίχως κόμμα, ἰσχυρό μέ τή συνοχή καί τή σιδερένια πειθαρχία του. Ἡ σιδερένια ὅμως πειθαρχία μέσα στό κόμμα δέν εἶναι νοητή δίχως τήν ἑνότητα θέλησης, δίχως τήν πλήρη καί ἀπόλυτη ἑνότητα δράσης ὅλων τῶν μελῶν τοῦ κόμματος. Αὐτό δέ σημαίνει, φυσικά, ὅτι ἀποκλείεται μέ τό γεγονός αὐτό ἡ δυνατότητα πάλης γνωμῶν μέσα στό κόμμα. Ἀντίθετα, ἡ σιδερένια πειθαρχία δέν ἀποκλείει, ἀλλά προϋποθέτει τήν κριτική καί τήν πάλη γνωμῶν μέσα στό κόμμα. Αὐτό δέ σημαίνει ἀκόμα περισσότερο ὅτι ἡ πειθαρχία πρέπει νά εἶναι «τυφλή». Ἀντίθετα, ἡ σιδερένια πειθαρχία δέν ἀποκλείει μά προϋποθέτει τή συνειδητότητα καί τήν ἐθελοντική ὑποταγή, γιατί μόνο μιά συνειδητή πειθαρχία μπορεῖ νά εἶναι πραγματικά σιδερένια πειθαρχία. Ὅταν ὅμως ἔχει τελειώσει ἡ πάλη γνωμῶν, ὅταν ἔχει ἐξαντληθεῖ ἡ κριτική καί ἔχει παρθεῖ ἡ ἀπόφαση, ἡ ἑνότητα θέλησης καί ἡ ἑνότητα δράσης ὅλων τῶν μελῶν τοῦ κόμματος εἶναι ὁ ἀπαραίτητος ὅρος, πού χωρίς αὐτόν δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ οὔτε ἑνιαῖο κόμμα, οὔτε σιδερένια πειθαρχία μέσα στό κόμμα.

> «Στή σημερινή ἐποχή τοῦ ὀξυμένου ἐμφύλιου πολέμου—λέει ὁ Λένιν—τό κομμουνιστικό κόμμα θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τό χρέος του μόνο ἄν εἶναι ὀργανωμένο μέ τόν πιό συγκεντρωτικό τρόπο, ἄν κυριαρχεῖ μέσα σ' αὐτό μιά σιδερένια πειθαρχία, πού νά βρίσκεται πολύ κοντά στή στρατιωτική πειθαρχία καί ἄν τό κομματικό του κέντρο εἶναι κυρίαρχο ὄργανο μέ κύρος καί πλατιά δικαιοδοσία καί ἔχει τή γενική ἐμπιστοσύνη τῶν μελῶν τοῦ κόμματος». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 282-283).

Ἔτσι μπαίνει τό ζήτημα τῆς πειθαρχίας μέσα στό κόμμα στίς συνθῆκες τοῦ ἀγώνα πρίν ἀπό τήν κατάχτηση τῆς διχτατορίας.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε, ἀλλά σέ μεγαλύτερο ἀκόμα βαθμό, γιά τήν πειθαρχία μέσα στό κόμμα ὕστερα ἀπό τήν κατάχτηση τῆς διχτατορίας.

> «Ὅποιος ἀδυνατίζει ἔστω καί λίγο—λέει ὁ Λένιν—τή σιδερένια πειθαρχία τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου (ἰδιαίτερα στή διάρκεια τῆς διχτατορίας του), βοηθᾶ στήν πράξη τήν ἀστική τάξη ἐνάντια στό προλεταριάτο». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 190).

Ἀπ' ὅλα αὐτά βγαίνει ὅτι ἡ ὕπαρξη φράξιων δέ συμβιβάζεται οὔτε μέ τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος, οὔτε μέ τή σιδερένια πειθαρχία του. Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε ὅτι ἡ ὕπαρξη φράξιων ὁδηγεῖ στό σχηματισμό πολλῶν κέντρων, καί ἡ ὕπαρξη πολλῶν κέντρων σημαίνει τήν ἀπουσία ἑνός κοινοῦ κέντρου μέσα στό κόμμα, τή διάσπαση τῆς ἑνιαίας θέλησης, τήν ἐξασθένιση καί τό σμπαράλιασμα τῆς πειθαρχίας, τήν ἐξασθένιση καί τήν ἀποσύνθεση τῆς διχτατορίας. Φυσικά, τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς, πού παλαίβουν ἐνάντια στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί πού δέ θέλουν νά ὁδηγήσουν τούς προλετάριους στήν ἐξουσία, μποροῦν νά ἐπιτρέπουν στόν ἑαυτό τους ἕνα τέτιο φιλελευθερισμό, σάν τήν ἐλευθερία τῶν φράξιων, γιατί δέν τούς χρειάζεται καθόλου ἡ σιδερένια πειθαρχία. Τά κόμματα ὅμως τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού ὀργανώνουν τή δουλιά τους μέ βάση τό καθῆκον τῆς κατάχτησης καί τῆς στερέωσης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, δέ μποροῦν νά δεχτοῦν οὔτε τό «φιλελευθερισμό», οὔτε τήν ἐλευθερία τῶν φράξιων.

Τό κόμμα εἶναι ἡ ἑνότητα θέλησης, πού ἀποκλείει κάθε φραξιονισμό καί κάθε διαίρεση τῆς ἐξουσίας μέσα στό κόμμα.

Γι' αὐτό καί ὁ Λένιν μᾶς ἐξηγεῖ τόν «κίνδυνο πού περικλείνει ὁ φραξιονισμός γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος καί τήν πραγματοποίηση τῆς ἑνότητας θέλησης τῆς πρω-

τοπορίας τοῦ προλεταριάτου, πού εἶναι βασικός ὅρος γιά τήν ἐπιτυχία τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου», ἰδέα πού κατοχυρώθηκε στήν εἰδική ἀπόφαση τοῦ 10ου Συνεδρίου τοῦ κόμματός μας: «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος»[33].

Γι' αὐτό καί ὁ Λένιν ἀπαιτεῖ τήν «πλήρη ἐκμηδένιση κάθε φραξιονισμοῦ» καί τήν «ἄμεση διάλυση ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν ὁμάδων πού σχηματίστηκαν μέ βάση τή μιά ἤ τήν ἄλλη πλατφόρμα», μέ τήν ἀπειλή τῆς «ἄμεσης, χωρίς ὅρους διαγραφῆς ἀπό τό κόμμα». (Βλ. Ἀπόφαση «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος»).

6. Τό κόμμα δυναμώνει ὅταν ξεκαθαρίζεται ἀπό τά ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα. Πηγή τοῦ φραξιονισμοῦ μέσα στό κόμμα εἶναι τά ὀπορτουνιστικά του στοιχεῖα. Τό προλεταριάτο δέν εἶναι κλειστή τάξη. Ἔρχονται ἀδιάκοπα σ' αὐτό στοιχεῖα ἀγροτικῆς καί μικροαστικῆς προέλευσης καθώς καί διανοούμενοι, πού ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ τούς μεταβάλλει σέ προλετάριους. Ταυτόχρονα συντελεῖται ἕνα προτσές ἀποσύνθεσης τῶν ἀνώτερων κορυφῶν τοῦ προλεταριάτου κυρίως τῶν συνδικαλιστικῶν καί κοινοβουλευτικῶν παραγόντων πού ἡ αστική τάξη τούς διατηρεῖ ἀπό τά ἀποικιακά ὑπερκέρδη. «Τό στρῶμα αὐτό τῶν ἀστοποιημένων ἐργατῶν—ἔλεγε ὁ Λένιν—ἤ „ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας", πού εἶναι πέρα γιά πέρα μικροαστοί στόν τρόπο τῆς ζωῆς τους, στό μέγεθος τοῦ μισθοῦ τους καί σ' ὅλη τήν κοσμοθεωρία τους, εἶναι τό κύριο στήριγμα τῆς 2ης Διεθνοῦς, καί στίς μέρες μας, τό κύριο κοινωνικό (ὄχι στρατιωτικό) στήριγμα τῆς ἀστικῆς τάξης. Γιατί ὅλοι αὐτοί εἶναι πραγματικοί πράχτορες τῆς ἀστικῆς τάξης μέσα στό ἐργατικό κίνημα, τσιράκια τῆς τάξης τῶν κεφαλαιοκρατῶν, πραγματικοί φορεῖς τοῦ ρεφορμισμοῦ καί τοῦ σωβινισμοῦ». (Βλ. τόμ. 19ος, σελ. 77).

Ὅλες αὐτές οἱ μικροαστικές ὁμάδες διεισδύουν μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο μέσα στό κόμμα καί φέρνουν μαζί τους τό πνεῦμα τῆς ταλάντευσης καί τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, τό πνεῦμα τῆς ἀποσύνθεσης καί τῆς ἀβεβαιότητας. Οἱ ὁμάδες αὐτές εἶναι ἡ κύρια πηγή τοῦ φραξιονισμοῦ καί τῆς ἀποσύνθεσης, ἡ κύρια πηγή τῆς ἀποδιοργάνωσης καί τῆς ὑπονόμευσης τοῦ κόμματος ἀπό τά μέσα. Νά πολεμᾶς τόν ἰμπεριαλισμό ἔχοντας πίσω σου τέτιους «συμμάχους» θά πεῖ ὅτι πέφτεις στή θέση ἀνθρώπων πού βάλλονται ἀπό δυό μεριές, καί κατά μέτωπο καί ἀπό τά νῶτα. Γι' αὐτό ὁ ἀμείλιχτος ἀγώνας ἐνάντια σ' αὐτά τά στοιχεῖα, τό διώξιμό τους ἀπό τό κόμμα εἶναι ὁ προκαταρκτικός ὅρος γιά νά διεξαχθεῖ μέ ἐπιτυχία ὁ ἀγώνας ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

Ἡ θεωρία τῆς «ὑπερνίκησης» τῶν ὀπορτουνιστικῶν στοιχείων μέ τόν ἰδεολογικό ἀγώνα μέσα στό κόμμα, ἡ θεωρία τῆς «βαθμιαίας ἀπαλλαγῆς» ἀπ' αὐτά τά στοιχεῖα μέσα στά πλαίσια ἑνός καί μόνου κόμματος εἶναι σάπια καί ἐπικίνδυνη θεωρία πού ἀπειλεῖ νά καταδικάσει τό κόμμα σέ παράλυση καί χρόνια ἀρρώστια, ἀπειλεῖ νά τό δώσει βορά στόν ὀπορτουνισμό, ἀπειλεῖ νά ἀφήσει τό προλεταριάτο δίχως ἐπαναστατικό κόμμα, ἀπειλεῖ νά στερήσει τό προλεταριάτο ἀπό τό κυριότερο ὅπλο στόν ἀγώνα ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό. Τό κόμμα μας δέ θά μποροῦσε νά βγεῖ στήν πλατιά λεωφόρο, δέ θά μποροῦσε νά καταλάβει τήν ἐξουσία καί νά ὀργανώσει τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, δέ θά μποροῦσε νά βγεῖ νικητής ἀπό τόν ἐμφύλιο πόλεμο, ἄν εἶχε στίς γραμμές του τούς διάφορους Μάρτοφ καί Ντάν, τούς Ποτρέσοφ καί Ἄξελροντ. Ἄν τό κόμμα μας κατόρθωσε νά δημιουργήσει τήν ἐσωτερική του ἑνότητα καί τήν πρωτοφανῆ συνοχή τῶν γραμμῶν του αὐτό, ὀφείλεται πρῶτ' ἀπ' ὅλα στό ὅτι μπόρεσε

νά ξεκαθαριστεῖ ἔγκαιρα ἀπό τή βρωμιά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ καί νά πετάξει ἔξω ἀπό τίς γραμμές του τούς λικβινταριστές καί τούς μενσεβίκους. Ὁ δρόμος τῆς ἀνάπτυξης καί τῆς ἐνίσχυσης τῶν προλεταριακῶν κομμάτων περνᾶ μέσα ἀπό τό ξεκαθάρισμά τους ἀπό τούς ὀπορτουνιστές καί τούς ρεφορμιστές, ἀπό τούς σοσιαλιμπεριαλιστές καί τούς σοσιαλσωβινιστές, ἀπό τούς σοσιαλπατριῶτες καί τούς σοσιαλπασιφιστές.

Τό κόμμα δυναμώνει ὅταν ξεκαθαρίζεται ἀπό τά ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα.

«Εἶναι ἀδύνατο νά νικήσουμε στήν προλεταριακή ἐπανάσταση, εἶναι ἀδύνατο νά τήν ὑπερασπίσουμε—λέει ὁ Λένιν—ὅταν ἔχουμε στίς γραμμές μας ρεφορμιστές καί μενσεβίκους. Αὐτό εἶναι ξεκάθαρο ζήτημα ἀρχῆς. Τό ἐπιβεβαίωσε παραστατικά ἡ πείρα καί τῆς Ρωσίας καί τῆς Οὐγγαρίας... Ἡ Ρωσία πολλές φορές ἀντιμετώπισε δύσκολες καταστάσεις καί ἀσφαλῶς θά ἀνατρεπόταν τότε τό σοβιετικό καθεστώς, ἄν οἱ μενσεβίκοι, οἱ ρεφορμιστές, οἱ μικροαστοί δημοκράτες εἶχαν παραμείνει μέσα στό κόμμα μας... Στήν Ἰταλία, ὅπως ἀναγνωρίζεται ἀπ' ὅλους, τά πράγματα τραβοῦν γιά ἀποφασιστικές μάχες τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη γιά τήν κατάχτηση τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Σέ τέτιες στιγμές δέν εἶναι μονάχα ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νά ἀπομακρυνθοῦν οἱ μενσεβίκοι, οἱ ρεφορμιστές, οἱ ὀπαδοί τοῦ Τουράτι ἀπό τό κόμμα, μά μπορεῖ ἀκόμα νά εἶναι ὠφέλιμη ἡ ἀπομάκρυνση ἀπό κάθε ὑπεύθυνη θέση πολύ καλῶν κομμουνιστῶν, πού μποροῦν νά ταλαντευτοῦν καί ταλαντεύονται πρός τήν πλευρά τῆς „ἑνότητας" μέ τούς ρεφορμιστές... Στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης καί σέ στιγμές τοῦ πιό σκληροῦ ἀγώνα γιά τή νίκη της καί ἡ πιό παραμικρή ταλάντευση μέσα στό κόμμα εἶναι ἱκανή νά καταστρέψει τό πᾶν, νά τορπιλίσει τήν ἐπανάσταση, νά ἀποσπάσει τήν ἐξουσία ἀπό τά χέρια τοῦ προλεταριάτου, γιατί ἡ ἐξουσία αὐτή δέν εἶναι ἀκόμα στέρεη, γιατί ἡ ἐπίθεση πού δέχεται εἶναι ἀκόμα πολύ δυνατή. Ἄν οἱ ταλαντευόμενοι ἡγέτες ἀποχωρήσουν σέ μιά τέτια στιγμή, αὐτό δέν ἐξασθενεῖ, μά δυναμώνει καί τό κόμμα καί τό ἐργατικό κίνημα καί τήν ἐπανάσταση». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 462, 463, 464).

IX

ΤΟ ΣΤΥΛ ΣΤΗ ΔΟΥΛΙΑ

Δέν πρόκειται γιά τό λογοτεχνικό στύλ. Ἐννοῶ τό στύλ τῆς δουλιᾶς, τό ξεχωριστό ἐκεῖνο καί ἰδιαίτερο πού ὑπάρχει στήν πραχτική δουλιά τοῦ λενινισμοῦ, πού δημιουργεῖ τόν ξεχωριστό τύπο τοῦ λενινιστῆ-στελέχους. Ὁ λενινισμός εἶναι ἡ θεωρητική καί πραχτική σχολή, πού διαμορφώνει ἕνα ξεχωριστό τύπο κομματικοῦ καί κρατικοῦ στελέχους, πού δημιουργεῖ ἕνα ξεχωριστό λενινιστικό στύλ δουλιᾶς.

Ποιά εἶναι τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα αὐτοῦ τοῦ στύλ; Ποιές οἱ ἰδιομορφίες του;

Οἱ ἰδιομορφίες του εἶναι δυό:

α) Ἡ ρωσική ἐπαναστατική ὁρμή καί

β) Τό ἀμερικάνικο πραχτικό πνεῦμα.

Τό στύλ τοῦ λενινισμοῦ συνίσταται στή συνένωση τῶν δυό αὐτῶν χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων στήν κομματική καί τήν κρατική δουλιά.

Ἡ ρωσική ἐπαναστατική ὁρμή εἶναι τό ἀντίδοτο ἐνάντια στήν ἀδράνεια, τή ρουτίνα, τή συντηρητικότητα, τή στασιμότητα τῆς σκέψης, τή δουλική στάση ἀπέναντι στίς πατροπαράδοτες παραδόσεις. Ἡ ρωσική ἐπαναστατική ὁρμή εἶναι ἡ ζωοδότρα δύναμη, πού ξυπνᾶ τή σκέψη, πού κινεῖ πρός τά μπρός, πού γκρεμίζει τό παλιό, πού δίνει προοπτική. Χωρίς αὐτήν εἶναι ἀδύνατη κάθε κίνηση πρός τά μπρός.

Ἡ ρωσική ὅμως ἐπαναστατική ὁρμή ἔχει ὅλες τίς πιθανότητες νά ἐκφυλιστεῖ στήν πράξη σ' ἕνα κούφιο «ἐπαναστατικό» μανιλοφισμό, ἄν δέ συνενωθεῖ μέ τό ἀμερικάνικο πραχτικό πνεῦμα στή δουλιά. Παραδείγματα τέτιου ἐκφυλισμοῦ ὑπάρχουν ἄφθονα. Ποιός δέν ξέρει τήν ἀρρώ-

στια τῆς «ἐπαναστατικῆς» φαντασιοπληξίας καί τῆς «ἐπαναστατικῆς» σχεδιομανίας, πού ξεκινᾶ ἀπό τήν τυφλή πίστη στήν παντοδυναμία τῶν διαταγμάτων, παντοδυναμία πού μπορεῖ τάχα ὅλα νά τά κανονίσει καί ὅλα νά τά μεταβάλει; Ἕνας ρῶσος συγγραφέας, ὁ Ἡ. Ἐρενμπουργκ, περιέγραψε στό διήγημα «Οὐσκέμτσελ» (ὁ τελειοποιημένος κομμουνιστής), τόν τύπο ἑνός «μπολσεβίκου» πού προσβλήθηκε ἀπ' αὐτή τήν ἀρρώστια, πού εἶχε βάλει γιά σκοπό του νά χαράξει τό σχῆμα ἑνός ἰδανικοῦ καί τέλειου ἀνθρώπου καί πού... «βούλιαξε» σ' αὐτή τή «δουλιά». Τό διήγημα ἔχει πολλές ὑπερβολές, δέν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι ὁ συγγραφέας περιγράφει σωστά τήν ἀρρώστια. Κανένας ὅμως δέν εἰρωνευόταν, ὅπως φαίνεται τόσο τσουχτερά καί ἀμείλιχτα αὐτούς τούς ἄρρωστους ὅσο ὁ Λένιν. «Κομμουνιστική ξιπασιά», ἔτσι χαρακτήριζε ὁ Λένιν τήν ἀρρωστιάρικη αὐτή φαντασιοπληξία καί διαταγματομανία.

«Κομμουνιστική ξιπασιά θά πεῖ—λέει ὁ Λένιν—ὅτι ἕνας ἄνθρωπος πού βρίσκεται στό κομμουνιστικό κόμμα καί πού δέ διώχτηκε ἀκόμα ἀπ' αὐτό, φαντάζεται ὅτι ὅλα τά καθήκοντά του μπορεῖ νά τά ἐκληρώσει μέ κομμουνιστικά διατάγματα». (Βλ. τόμ. 27ος, σελ. 50-51).

Στήν «ἐπαναστατική» ἀερολογία ὁ Λένιν ἀντιπαράθετε συνήθως τά ἁπλά καί καθημερινά ἔργα, ὑπογραμμίζοντας μ' αὐτό ὅτι ἡ «ἐπαναστατική» φαντασιοπληξία εἶναι ἀντίθετη καί μέ τό πνεῦμα καί μέ τό γράμμα τοῦ ἀληθινοῦ λενινισμοῦ.

«Λιγότερες πομπώδεις φράσεις—λέει ὁ Λένιν—καί περισσότερη ἁπλή καθημερινή δουλιά...».

«Λιγότερη πολιτική φλυαρία καί περισσότερη προσοχή γιά τά πιό ἁπλά, μά ζωντανά... γεγονότα τῆς κομμουνιστικῆς ἀνοικοδόμησης...». (Βλ. τόμ. 24ος, σελ. 343 καί 335).

Τό ἀμερικάνικο πραχτικό πνεῦμα, ἀντίθετα, εἶναι τό ἀντίδοτο ἐνάντια στόν «ἐπαναστατικό» μανιλοφισμό καί τίς φαντασιοπληξίες. Τό ἀμερικάνικο πραχτικό πνεῦμα εἶναι ἡ ἀδάμαστη ἐκείνη δύναμη πού δέν ξέρει καί δέν παραδέχεται κανένα φραγμό, πού μέ τήν πραχτική της ἐπιμονή σαρώνει ὅλα τά ἐμπόδια, πού ὁπωσδήποτε θά φέρει ὡς τό τέλος τό ἔργο πού ἔχει ἀρχίσει ἔστω καί ἄν πρόκειται γιά μιά μικρή δουλιά, δύναμη πού χωρίς αὐτή δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ σοβαρή ἀνοικοδομητική δουλιά.

Τό ἀμερικάνικο ὅμως πραχτικό πνεῦμα ἔχει ὅλες τίς πιθανότητες νά ἐκφυλιστεῖ σ' ἕνα στενό χωρίς ἀρχές πραχτικισμό, ἄν δέ συνενωθεῖ μέ τή ρωσική ἐπαναστατική ὁρμή. Ποιός δέν ξέρει τήν ἀρρώστια τοῦ στενοῦ πραχτικισμοῦ καί τῶν χωρίς ἀρχές μικροαπασχολήσεων πού ὁδηγεῖ συχνά μερικούς «μπολσεβίκους» στόν ἐκφυλισμό καί στήν ἀπομάκρυνσή τους ἀπό τήν ὑπόθεση τῆς ἐπανάστασης; Αὐτή ἡ ἰδιόμορφη ἀρρώστια βρῆκε τήν ἔκφρασή της στό διήγημα τοῦ Μπ. Πιλνιάκ: «Ὁ γυμνός χρόνος», πού περιγράφει τύπους ρώσων «μπολσεβίκων», ὅλο θέληση καί πραχτική ἀποφασιστικότητα, πού «δροῦν» πολύ «δραστήρια», μά πού δέν ἔχουν καμιά προοπτική, πού δέν ξέρουν «τί τούς γίνεται», καί πού γι' αὐτό ἀπομακρύνονται ἀπό τό δρόμο τῆς ἐπαναστατικῆς δουλιᾶς. Κανένας δέν εἰρωνευόταν αὐτή τήν ἀρρώστια τοῦ πραχτικισμοῦ τόσο τσουχτερά, ὅσο ὁ Λένιν. «Στενοκέφαλο πραχτικισμό», «ἄμυαλο πραχτικισμό»—νά πώς χαρακτήριζε αὐτή τήν ἀρρώστια ὁ Λένιν. Καί ἀντιπαράθετε συνήθως στήν ἀρρώστια αὐτή τή ζωντανή ἐπαναστατική δουλιά καί τήν ἀνάγκη τῆς ἐπαναστατικῆς προοπτικῆς σέ ὅλα τά ζητήματα τῆς καθημερινῆς μας δουλιᾶς, ὑπογραμμίζοντας μ' αὐτό ὅτι ὁ χωρίς ἀρχές στενός πραχτικισμός εἶναι τόσο ἀντίθετος μέ

τόν πραγματικό λενινισμό, ὅσο ἀντίθετη εἶναι καί ἡ «ἐπαναστατική» φαντασιοπληξία.

Ἡ συνένωση τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς ὁρμῆς μέ τό ἀμερικάνικο πραχτικό πνεῦμα εἶναι ἀκριβῶς ἡ οὐσία τοῦ λενινισμοῦ στήν κομματική καί κρατική δουλειά.

Μονάχα μιά τέτια συνένωση μᾶς δίνει τόν ὁλοκληρωμένο τύπο τοῦ λενινιστῆ-στελέχους, μᾶς δίνει τό στύλ τοῦ λενινισμοῦ στή δουλειά.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλων 96, 97, 103,
105, 107, 108, 111.
26 καί 30 τοῦ Ἀπρίλη,
9, 11, 14, 15 καί 18 τοῦ Μάη 1924.

ΤΟ 13ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ.)[34]

23-31 τοῦ Μάη 1924

«Πράβντα», ἀρ. φύλλων 118 καί 119.
27 καί 28 τοῦ Μάη 1924.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

24 τοῦ Μάη

Σύντροφοι! Ἡ γενική κατάσταση, πού δημιουργήθηκε τόν τελευταῖο χρόνο μέσα στή χώρα, καί οἱ συνθῆκες μέσα στίς ὁποῖες βρέθηκε τό κόμμα μποροῦν νά χαρακτηρισθοῦν εὐνοϊκές. Τά βασικά γεγονότα εἶναι: ἡ ἄνοδος τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας, ἡ ἀνάπτυξη τῆς δραστηριότητας γενικά, ἡ ἀνάπτυξη τῆς δραστηριότητας τῆς ἐργατικῆς τάξης εἰδικά καί ἡ ἀναζωογόνηση τῆς κομματικῆς ζωῆς.

Τό ζήτημα εἶναι κατά πόσο μπόρεσε τό κόμμα νά ἐπωφεληθεῖ τόν τελευταῖο χρόνο ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση γιά νά δυναμώσει τήν ἐπιροή του στίς μαζικές ὀργανώσεις πού τό περιβάλλουν, κατά πόσο μπόρεσε νά καλυτερέψει τή σύνθεσή του, νά καλυτερέψει τή δουλιά του γενικά, νά καλυτερέψει τή μελέτη τῶν ὑπεύθυνων στελεχῶν, τήν κατανομή τους, τήν ἀνάδειξή τους, καί τέλος, κατά πόσο μπόρεσε τό κόμμα νά καλυτερέψει τήν ἐσωτερική ζωή τῶν ὀργανώσεών του.

Ἀπό δῶ βγαίνουν ὀχτώ ζητήματα, πού γι' αὐτά θά μιλήσω:

α) ἡ κατάσταση τῶν μαζικῶν ὀργανώσεων, πού περιβάλλουν τό κόμμα καί τό συνδέουν μέ τήν τάξη καί ἡ αὔξηση τῆς κομμουνιστικῆς ἐπιροῆς σ' αὐτές τίς ὀργανώσεις·

β) ή κατάσταση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, τοῦ μηχανισμοῦ τῶν λαϊκῶν ἐπιτροπάτων καί τῶν ἱδρυμάτων πού στηρίζονται στήν ἀρχή τῆς οἰκονομικῆς αὐτοκάλυψης καθώς καί τοῦ κατώτερου σοβιετικοῦ μηχανισμοῦ καί ή αὔξηση τῆς κομμουνιστικῆς ἐπιροῆς σ' αὐτό τόν τομέα·

γ) ή σύνθεση τοῦ κόμματος καί ή στρατολογία πρός τιμή τοῦ Λένιν·

δ) ή σύνθεση τῶν καθοδηγητικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος, τά στελέχη καί τά νέα μέλη τοῦ κόμματος·

ε) ή δουλιά τοῦ κόμματος στόν τομέα τῆς ζύμωσης καί προπαγάνδας καί ή δουλιά στό χωριό·

στ) ή δουλιά τοῦ κόμματος στόν τομέα τῆς μελέτης, κατανομῆς καί ἀνάδειξης τῶν ὑπεύθυνων στελεχῶν, κομματικῶν καί ἐξωκομματικῶν·

ζ) ή ἐσωτερική ζωή τοῦ κόμματος·

η) συμπεράσματα.

Θά χρειαστεῖ νά ἀναφέρω πιό κάτω μιά σειρά στοιχεῖα, γιατί χωρίς αὐτά ή ἔκθεση δέ θά εἶναι πλήρης καί ἱκανοποιητική. Πρέπει ἐδῶ νά κάνω τήν ἐπιφύλαξη ὅτι δέν πιστεύω στήν ἀπόλυτη ἀκρίβεια αὐτῶν τῶν στοιχείων, γιατί στή χώρα μας ή στατιστική κουτσαίνει ἀπό τό γεγονός ὅτι δυστυχῶς δέν ὑπάρχει σ' ὅλους τούς σοβιετικούς στατιστικούς τό στοιχειώδικο αἴσθημα τῆς ἐπαγγελματικῆς εὐσυνειδησίας.

Ὕστερα ἀπ' αὐτή τήν ἀναγκαία ἐπιφύλαξη, περνῶ στά στοιχεῖα.

1. ΟΙ ΜΑΖΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΥΝ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΑΞΗ

α) Συνδικάτα. Πέρσι σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς στατιστικῆς, στά συνδικάτα ἦταν ὀργανωμένοι 4.800.000. Φέτος εἶναι 5 ἑκατομμύρια. Ἡ αὔξηση εἶναι ἀναμφισβήτητη. Ἄν πάρουμε τίς 12 βασικές βιομηχανικές ἑνώσεις, ἄν πάρουμε τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν πού ἀπασχολοῦνται σ' αὐτούς τούς παραγωγικούς κλάδους καί τόν ἀριθμό τῶν ὀργανωμένων, θά ἔχουμε ποσοστό ὀργανωμένων 92%. Στούς βασικούς κλάδους τῆς βιομηχανίας τό ποσοστό τῶν ὀργανωμένων συνδικαλιστικά ἀποτελεῖ τά 91-92% ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Αὐτά γιά τόν τομέα τῆς βιομηχανίας.

Χειρότερη εἶναι ή κατάσταση στήν ἀγροτική οἰκονομία, ὅπου ὑπάρχουν περίπου 800.000 ἐργάτες γῆς. Ἐδῶ, ἄν ὑπολογίσουμε καί τούς ἐργάτες γῆς πού δέ δουλεύουν σέ κρατικές ἐπιχειρήσεις, τό ποσοστό τῶν ὀργανωμένων συνδικαλιστικά εἶναι 3%.

Ὅσο γιά τήν κομμουνιστική ἐπιροή στά συνδικάτα, ὑπάρχουν στοιχεῖα γιά τούς προέδρους τῶν συνδικαλιστικῶν συμβουλίων τῶν κυβερνείων καί τῶν συνδικαλιστικῶν συμβουλίων τῶν περιοχῶν. Στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου τό ποσοστό τῶν προέδρων πού εἶχαν δουλέψει στήν παρανομία ἔφτανε τά 57% καί κάτι. Στό σημερινό συνέδριο ἔχουμε μονάχα 35%, δηλαδή ἐλάττωση. Ἀπό τό ἄλλο μέρος ἀνέβηκε τό ποσοστό ἐκείνων πού μπῆκαν στό κόμμα ὕστερα ἀπ' τό Φλεβάρη τοῦ 1917. Αὐτό ἐξηγεῖται ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ὀργανωμένων στά συνδικάτα αὐξήθηκε, τά στελέχη πού εἶχαν κάνει στήν παρανομία δέν ἐπαρκοῦν καί ἦρθαν νά τά βοηθήσουν νεαρά κομματικά στελέχη. Ἀπ' τούς προέδρους πρῶτα ἦταν ἐργάτες τά 55%, τώρα εἶναι τά 61%. Παρουσιάζεται δηλαδή καλυτέρευση τῆς κοινωνικῆς σύνθεσης τῶν καθοδηγητικῶν ὀργάνων.

β) Συνεταιρισμοί. Σ' αὐτό τόν τομέα τά στοιχεῖα εἶναι μπερδεμένα περισσότερο ἀπό ὁποιονδήποτε ἄλλο τομέα καί δέν ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη. Πέρσι τά μέλη τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἦταν περίπου 5 ἑκα-

τομμύρια. Φέτος εἶναι περίπου 7 ἑκατομμύρια. Μακάρι νἆταν ἔτσι, ὅμως ἐγώ δέν πιστεύω αὐτούς τούς ἀριθμούς, γιατί οἱ καταναλωτικοί συνεταιρισμοί δέν πέρασαν ἀκόμα ὁλοκληρωτικά σέ ἐθελοντική βάση καί ἀναμφίβολα ἐδῶ ὑπάρχουν ἀνύπαρκτα πρόσωπα. Οἱ ἀγροτικοί συνεταιρισμοί εἶχαν πέρσι, ὅπως λένε, 2 ἑκατομμύρια μέλη (ἄν καί ἐγώ ἔχω ἀριθμητικά στοιχεῖα, πού πῆρα πέρσι ἀπ' τήν Ὁμοσπονδία ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν, καί πού ἀναφέρουν 4 ἑκατομμύρια μέλη), ἐνῶ φέτος ἔχουν 1.500.000 μέλη. Ἡ πτώση τοῦ ποσοστοῦ τῶν ὀργανωμένων στόν τομέα τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν εἶναι ἀναμφισβήτητη. Τό ποσοστό τῶν κομματικῶν μελῶν στά κεντρικά καθοδηγητικά ὄργανα τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἐνῶ πέρσι ἦταν 87% τώρα εἶναι 86%. Ἔχουμε δηλ. ἐλάττωση. Στίς ἑνώσεις τῶν κυβερνείων καί τῶν ἐπαρχιῶν ὑπῆρχαν 68% κομμουνιστές, ἐνῶ τώρα οἱ κομμουνιστές εἶναι 86%. Ἔχουμε δηλ. αὔξηση τῆς ἐπιρροῆς. Ἄν ὅμως μπεῖ τό ἐρώτημα ὄχι γιά τά «καθοδηγητικά» ὄργανα, ἀλλά γιά τούς ὑπεύθυνους πού πραγματικά καθοδηγοῦν, τότε θά δοῦμε ὅτι ἀνάμεσα σ' ὅλους γενικά τούς ὑπεύθυνους ὑπάρχουν μονάχα 26% κομμουνιστές. Αὐτό τόν ἀριθμό τόν θεωρῶ πιό ἀληθοφανῆ. Στούς ἀγροτικούς συνεταιρισμούς ἔχουμε τά παρακάτω ποσοστά στή σύνθεση τῶν καθοδηγητικῶν ὀργάνων: 46% πέρσι καί 55% φέτος. Ἄν ὅμως ψάξουμε πιό ἐπισταμένα καί πάρουμε τούς ὑπεύθυνους καθοδηγητές, τότε θά ἀποδειχθεῖ ὅτι ἀνάμεσά τους ὑπάρχουν μονάχα 13% κομμουνιστές.

Νά πῶς μερικοί στατιστικοί μας ξέρουν νά ἐξωραΐζουν τήν πρόσοψη, τήν ἐξωτερική ὄψη καί νά κρύβουν ἀπ' τά μάτια τό σάπιο.

γ) Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας. Ὁ ἀριθμός τῶν ταχτικῶν καί δόκιμων μελῶν ἦταν πέρσι 317.000 (ἄν καί ἐγώ ἔχω γιά τόν περασμένο χρόνο στοιχεῖα, ὑπογραμμένα ἀπό μέλος τῆς ΚΕ τῆς ΟΚΝΡ πού ἀναφέρουν 400.000), ἐνῶ φέτος ὁ ἀριθμός τῶν ταχτικῶν καί δόκιμων μελῶν εἶναι 570.000. Μ' ὅλο πού τά στοιχεῖα εἶναι κάπως μπερδεμένα, ἐδῶ ἔχουμε ἀναμφισβήτητη αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀργανωμένων μελῶν. Πέρσι οἱ ὀργανωμένοι ἐργάτες στήν ΟΚΝΡ ἀποτελοῦσαν τά 34%, φέτος τά 41%· οἱ ἀγρότες ἦταν πέρσι τά 42%, φέτος εἶναι τά 40%. Οἱ μαθητές τῶν ἐργοστασιακῶν σχολειῶν ἦταν πέρσι 50.000, φέτος εἶναι 47.000. Τό ποσοστό τῶν μελῶν τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) σ' ὅλη τήν Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας ἦταν πέρσι περίπου 10%, φέτος εἶναι 11%. Ἡ αὔξηση εἶναι κι ἐδῶ ἀναμφισβήτητη.

δ) Ἑνώσεις ἐργατριῶν καί ἀγροτισσῶν. Βασική ὀργάνωση σ' αὐτό τόν τομέα εἶναι οἱ συνελεύσεις τῶν ἀντιπροσώπων. Ἐδῶ ὑπάρχουν μπερδεμένα στοιχεῖα ὅσα θέλετε καί μέ τό παραπάνω μάλιστα, ἄν ὅμως ψάξουμε καλά-καλά βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι στίς πόλεις οἱ γυναῖκες ἀντιπρόσωποι ἦταν πέρσι 37.000, ἐνῶ φέτος εἶναι 46.000, δηλαδή λίγο περισσότερες ἀπό πέρσι. Στά χωριά πέρσι οἱ γυναῖκες ἀντιπρόσωποι ἦταν 58.000, ἐνῶ τώρα εἶναι 100.000. Πόσες εἶναι οἱ μάζες τῶν ἀγροτισσῶν καί ἐργατριῶν πού συνενώνουν γύρω τους αὐτές οἱ γυναῖκες ἀντιπρόσωποι, δέ μπόρεσα νά πάρω στοιχεῖα πού νά εἶναι κάπως ἀκριβῆ.

Λόγω τῆς ἐξαιρετικῆς σημασίας πού ἔχει τό τράβηγμα τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν στή σοβιετική καί τήν κομματική δουλιά, δέ θά ἦταν ἄσκοπο νά παρακολουθήσουμε τό ποσοστό συμμετοχῆς τῶν ἐργατριῶν καί τῶν ἀγροτισσῶν στά συνδικαλιστικά ὄργανα, στά Σοβιέτ καί στίς κομματικές ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων καί τῶν νομῶν. Πέρσι τά Σοβιέτ τοῦ χωριοῦ εἶχαν μόνο 1% πε-

ρίπου γυναῖκες (τρομερά μικρό ποσοστό). Φέτος τό ποσοστό εἶναι 2,9% (πάλι πολύ μικρό), πάντως ὑπάρχει κάποια αὔξηση. Στίς ἐπαρχιακές ἐκτελεστικές ἐπιτροπές οἱ γυναῖκες πέρσι ἀποτελοῦσαν τά 0,3%, φέτος ἀποτελοῦν τά 0,5%, ἐλάχιστη αὔξηση, πού δέν ἀξίζει τόν κόπο νά μιλᾶμε γι' αὐτήν. Στίς νομαρχιακές ἐκτελεστικές ἐπιτροπές οἱ γυναῖκες πέρσι ἀποτελοῦσαν περίπου τά 2% καί φέτος εἶναι λίγο παραπάνω ἀπό τά 2% (τά στοιχεῖα πού δίνω ἀφοροῦν τή ΣΟΣΔΡ ἐπειδή δέν ὑπάρχουν στοιχεῖα γιά ὅλες τίς δημοκρατίες). Στίς ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων τῆς ΣΟΣΔΡ οἱ γυναῖκες πέρσι ἀποτελοῦσαν τά 2% καί κάτι, ἐνῶ τώρα ἀποτελοῦν τά 3% καί κάτι. Γυναῖκες μέλη τῶν συνδικάτων εἶναι φέτος 26%, ἐνῶ γιά τόν περασμένο χρόνο δέν ὑπάρχουν στοιχεῖα. Γυναῖκες-μέλη τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν ἔχουμε 14%. Στά τμήματα κυβερνείων τῶν συνδικάτων ὑπάρχουν 6% γυναῖκες, στίς κεντρικές ἐπιτροπές τῶν συνδικάτων 4% καί κάτι. Στό κόμμα τό ποσοστό τῶν γυναικῶν ἦταν πέρσι περίπου 8%, τώρα εἶναι περίπου 9%. Γυναῖκες-δόκιμα μέλη ἦταν περίπου τά 9%, τώρα εἶναι περίπου τά 11%. Ὅλα αὐτά γίνονταν πρίν ἀπό τή στρατολογία πρός τιμή τοῦ Λένιν. Στίς κομματικές ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων τό ποσοστό τῶν γυναικῶν στίς παραμονές τοῦ 13ου Συνεδρίου ἦταν 3% γυναῖκες καί στίς νομαρχιακές κομματικές ἐπιτροπές περίπου 6%. Στίς σπουδαιότερες γυναικεῖες ἑνώσεις, στίς συνελεύσεις τῶν γυναικῶν ἀντιπροσώπων ὑπῆρχαν 10% κομμουνίστριες, τώρα εἶναι τά 8%. Ἡ ἐλάττωση αὐτή ἐξηγεῖται μέ τήν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐξωκομματικῶν γυναικῶν ἀντιπροσώπων. Πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι ὁ μισός πληθυσμός τῆς Σοβιετικῆς μας Ἕνωσης—οἱ γυναῖκες—μένουν ἀκόμα παράμερα ἤ σχεδόν παράμερα ἀπό τό μεγάλο ἔργο τῆς σοβιετικῆς καί κομματικῆς ἀνοικοδόμησης.

ε) Στρατός. Στό στρατό, στά στρατιωτικά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα καί στό στόλο ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν κομμουνιστῶν ἀπό 61.000 πού ἦταν ἐλαττώθηκε στίς 52.000. Αὐτό εἶναι μιά ἀδυναμία πού πρέπει νά ἐξαλειφθεῖ. Ταυτόχρονα ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν κομματικῶν μελῶν μέσα στό διοικητικό προσωπικό αὐξήθηκε. Στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου στό διοικητικό προσωπικό ὑπῆρχαν 13% κομμουνιστές, τώρα ἔχουμε 18%. Παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ἡ κομματική σύνθεση τοῦ στρατοῦ ἀπό τήν ἄποψη τῆς κομματικῆς ἡλικίας. Ἀπό τούς 52.000 κομμουνιστές, πού δουλεύουν στίς γραμμές τοῦ στρατοῦ, ἔχουν χάνει στήν παρανομία τά 0,9%—δηλαδή τό ποσοστό δέν εἶναι οὔτε ἕνα στά ἑκατό· ἔχουν μπεῖ στό κόμμα ὕστερα ἀπό τό Φλεβάρη καί μέχρι τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 τά 3% καί κάτι· ἔχουν μπεῖ στό κόμμα μέχρι τό 1919 τά 11%· στά 1919 τά 22%· στά 1920 τά 23%· στά 1921-1923 τά 20%. Ἀπό δῶ βλέπετε ὅτι ὁ στρατός μας ἐξυπηρετεῖται κατά κύριο λόγο ἄν ὄχι ἀποκλειστικά, ἀπό νεαρά κομματικά μέλη.

στ) Ἐθελοντικές ὀργανώσεις κοινωνικῆς πρωτοβουλίας. Ἕνα γεγονός πού ἀξίζει νά τό προσέξουμε εἶναι ὅτι μέσα σ' αὐτό τό χρόνο γεννήθηκε ἕνας νέος τύπος ὀργάνωσης—οἱ ἐθελοντικές ὀργανώσεις, οἱ ὀργανώσεις κοινωνικῆς πρωτοβουλίας—οἱ κάθε λογῆς πολιτιστικοί-μορφωτικοί ὅμιλοι καί σύλλογοι, οἱ ἀθλητικές ὀργανώσεις, οἱ σύλλογοι ἀλληλοϋποστήριξης, οἱ ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν κλπ. Ὁ ἀριθμός αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων μεγαλώνει ἀδιάκοπα. Ἐδῶ πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ἀνάμεσά τους ὑπάρχουν ὄχι μόνο ὀργανώσεις πού συμπαθοῦν τή Σοβιετική ἐξουσία, ἀλλά καί

ἐχθρικές. Ἂν πάρουμε τή ΣΟΣΔΡ, πέρσι μπορούσαμε νά ἀπαριθμήσουμε περίπου 78-80 τέτιες ὀργανώσεις κοινωνικῆς πρωτοβουλίας, ἐνῶ φέτος ἔχουμε πάνω ἀπό 300. Ἂν πάρουμε τήν ὀργάνωση τοῦ ἀθλητισμοῦ στή ΣΟΣΔΡ, ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης ἦταν πέρσι 126.000· φέτος εἶναι 375.000. Ἡ κοινωνική σύνθεση αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης ἦταν: πέρσι τά 35% ἐργάτες, φέτος τά 42%. Βασικά κέντρα αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων εἶναι οἱ ἐργοστασιακές ἐπιτροπές καί οἱ λέσχες στά ἐργοστάσια, καθώς καί οἱ ἀγροτικές ἐπιτροπές ἀλληλοβοήθειας[35] στά χωριά. Πρέπει νά προσέξουμε τίς ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν, πού σκοπό ἔχουν νά εἶναι οἱ ἐκφραστές τῆς προλεταριακῆς κοινῆς γνώμης. Οἱ ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν ἀνταποκριτῶν ἀγκαλιάζουν 25.000 ἄτομα, τῶν ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν 5.000. Ἂν τώρα περάσουμε στή σύνθεση τῶν ὀργάνων τῶν ὀργανώσεων αὐτῶν στά κυβερνεῖα, θά δοῦμε ὅτι πέρσι στή ΣΟΣΔΡ τά 19% ἀποτελοῦνταν ἀπό κομμουνιστές, ἐνῶ φέτος τά 29% καί κάτι. Τέλος, δέ μποροῦμε νά μήν ἀναφέρουμε τή νέα ὀργάνωση πού ἔκανε χτές παρέλαση μπροστά στό Μαυσωλεῖο τοῦ Λένιν[36], τήν ὀργάνωση τῶν πιονιέρων πού ὁ ἀριθμός τους τόν Ἰούνη τοῦ περασμένου χρόνου, σύμφωνα μέ τούς ὑπολογισμούς τῆς στατιστικῆς μας (πού, ὅπως εἶπα πιό πάνω, κουτσαίνει ἀρκετά), ἦταν 75.000, ἐνῶ φέτος τόν Ἀπρίλη εἶναι πάνω ἀπό 161.000. Στά βιομηχανικά κυβερνεῖα τά 71% ἀπό τούς πιονιέρους εἶναι παιδιά ἐργατῶν καί τά 7% παιδιά ἀγροτῶν. Στίς ἐθνικές περιοχές τά 38% σ' αὐτή τήν ὀργάνωση εἶναι παιδιά ἐργατῶν. Στά ἀγροτικά κυβερνεῖα τά παιδιά ἐργατῶν ἀποτελοῦν τά 36%.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα σχετικά μέ τίς μαζικές ὀργανώσεις πού περιβάλλουν τό κόμμα καί τό συνδέουν μέ τήν τάξη. Ἡ αὔξηση τῆς ἐπιροῆς τοῦ κόμματος σ' αὐτές τίς ὀργανώσεις εἶναι σέ βασικές γραμμές ἀναμφισβήτητη.

2. ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

α) *Ὁ ἀριθμός τῶν ὑπαλλήλων.* Σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς στατιστικῆς, πέρσι εἴχαμε πάνω ἀπό 1.500.000 ὑπαλλήλους τῶν λαϊκῶν ἐπιτροπάτων, δηλαδή ὑπαλλήλους ἐκείνων τῶν ὑπηρεσιῶν καί ἱδρυμάτων πού συντηροῦνται ἀπό τόν κρατικό προϋπολογισμό. Φέτος πρέπει νἆναι 1.200.000. Ἔχουμε δηλ. ἐλάττωση κατά 300.000. Μά ἄν περάσουμε στά ἱδρύματα πού δουλεύουν μέ βάση τήν ἀρχή τῆς οἰκονομικῆς αὐτοκάλυψης, βλέπουμε ὅτι φέτος ἔχουμε σ' αὐτό τόν τομέα περίπου 200.000 (δέν ἔχουμε στοιχεῖα γιά τόν περασμένο χρόνο), δηλαδή ὅ,τι κερδίσαμε στά ἱδρύματα πού συντηροῦνται ἀπό τόν κρατικό προϋπολογισμό ἀπ' τήν ἄποψη τῆς ἐλάττωσης τοῦ προσωπικοῦ, τό χάσαμε σέ σημαντικό βαθμό στά ἱδρύματα, πού δουλεύουν μέ βάση τήν ἀρχή τῆς αὐτοκάλυψης. Καί δέν ἀναφέρω ἐδῶ τό γεγονός ὅτι ἕνα μέρος ἀπό τούς ὑπαλλήλους πέρασε στόν τοπικό προϋπολογισμό, δηλαδή δέν συμπεριλαμβάνεται στόν παραπάνω ὑπολογισμό. Συνολικά ὁ ἀριθμός τῶν ὑπαλλήλων παρέμεινε ὁ ἴδιος, ἄν δέν αὐξήθηκε. Ὑπολείπονται οἱ ὑπάλληλοι τῶν συνεταιρισμῶν πού ἦταν πέρσι 103.000 καί τώρα εἶναι 125.000, δηλαδή ἔχουμε αὔξηση· οἱ ὑπάλληλοι τῶν συνδικάτων, πού ἦταν 28.000 καί τώρα εἶναι 27.000 καί οἱ ὑπάλληλοι τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ πού ἦταν 26.000 καί τώρα εἶναι 23.000. Συνολικά δηλαδή ἔχουμε 1.575.000, χωρίς νά ὑπολογίζονται οἱ ὑπάλληλοι πού συντηροῦνται ἀπό τούς τοπικούς προϋπολογισμούς. Ὅπως βλέπετε δέν ἔχουμε

πρός τό παρόν βάση νά μιλᾶμε γιά ἐπιτυχίες ὅσον ἀφορᾶ τήν ἐλάττωση τῶν ὑπαλλήλων γενικά καί εἰδικά τῶν ὑπαλλήλων τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ.

β) Ἡ κομματική σύνθεση τῶν ἀνώτατων ὀργάνων τῆς χώρας. Ἄν ὑπολογίσουμε τά μέλη τῶν ἀνώτατων ὑπηρεσιῶν καί ἱδρυμάτων, τά μέλη τῶν συμβουλίων τῶν ὑπουργείων, τούς διευθυντές τῶν βασικῶν τμημάτων καί τούς βοηθούς τους (χωρίς τή βιομηχανία), βλέπουμε ὅτι στά 1923 τό ποσοστό τῶν κομμουνιστῶν ἔφτανε τά 83%, καί φέτος φτάνει τά 86%. Ὑπάρχει ὁπωσδήποτε κάποια πρόοδος, ἄν κάνουμε σύγκριση μέ τήν κατάσταση πού εἴχαμε πρίν ἀπό δυό χρόνια. Στά καθοδηγητικά ὄργανα ἦταν ἐργάτες πέρσι τά 19%, φέτος εἶναι τά 21%. Εἶναι λίγο, πάντως ὅμως ὑπάρχει κάποια αὔξηση.

γ) Ἡ κομματική σύνθεση τῶν βιομηχανικῶν ὀργάνων. Ὅσο γιά τά βιομηχανικά ὄργανα, τά τράστ, τά συνδικάτα καί τίς μεγαλύτερες ἐπιχειρήσεις, ἔχουμε τήν παρακάτω εἰκόνα: σ' ὅλο τό μηχανισμό τῶν τράστ τῆς ΕΣΣΔ οἱ κομμουνιστές ἦταν πέρσι τά 6% καί κάτι, φέτος εἶναι τά 10% καί κάτι. Στά καθοδηγητικά ὄργανα τῶν τράστ, τῶν συνδικάτων καί τῶν μεγαλύτερων ἐπιχειρήσεων πέρσι εἴχαμε κομμουνιστές 47% καί κάτι, φέτος ἔχουμε 52% καί κάτι. Ἄν πάρουμε τούς διευθυντές τῶν μεγαλύτερων ἐπιχειρήσεων πέρσι εἴχαμε κομμουνιστές 31%, φέτος 61%. Σ' ὅλο τό μηχανισμό τῶν τράστ τῆς ΣΟΣΔΡ οἱ κομμουνιστές ἦταν τά 9,5%, φέτος εἶναι τά 12% καί κάτι (περίπου 13%). Στό καθοδηγητικό προσωπικό τῶν τράστ τῆς ΣΟΣΔΡ οἱ κομμουνιστές ἦταν 37%, τώρα εἶναι 49%. Σ' ὅλο τό μηχανισμό τῶν συνδικάτων πέρσι ἦταν 9%, φέτος ἔχουμε 10%. Στό καθοδηγητικό προσωπικό τῶν συνδικάτων οἱ κομμουνιστές ἦταν 42%, τώρα ἔχουν γίνει 55%.

Γενικά πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι στά οἰκονομικά ὄργανα, ἄν πάρουμε τό καθοδηγητικό προσωπικό, ἔχουμε περίπου 48-50% κομμουνιστές.

δ) Ἡ κομματική σύνθεση τῶν ἐμπορικῶν καί πιστωτικῶν ἱδρυμάτων. Ἐντελῶς διαφορετική εἰκόνα παρουσιάζουν τά ἐμπορικά καί πιστωτικά μας ἱδρύματα καί ὑπηρεσίες πού ἔχουν ἀποχτήσει σήμερα ἐξαιρετική σημασία γιά ὅλη τήν οἰκονομία μας. Ἄς πάρουμε πχ. τήν Ὑπηρεσία Ἐσωτερικοῦ Ἐμπορίου, πού ἔχει σπουδαιότατη σημασία γιά ὅλη τήν ἀνάπτυξή μας. Μέχρι τήν τελευταία μεταρύθμιση ὑπῆρχαν ἐκεῖ στήν κεντρική ὑπηρεσία, στό καθοδηγητικό προσωπικό κομμουνιστές ὅλο-ὅλο 4%. Ἄν πάρουμε τό σπουδαιότατο ὄργανο τοῦ Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, τήν Ὑπηρεσία Κρατικοῦ Ἐμπορίου, βλέπουμε ὅτι ἔχουμε ἀνάμεσα στά ὑπεύθυνα στελέχη ὑπαλλήλους μόνο 19% κομμουνιστές καί μάλιστα γιά τό τί εἴδους κομμουνιστές εἶναι μπορεῖτε νά κρίνετε ἀπ' τό γεγονός ὅτι στήν κεντρική ὑπηρεσία τοῦ Κρατικοῦ ἐμπορίου ἔγινε ἐκκαθάριση καί διώχτηκαν ἀπό τό κόμμα τά 100%. (Γέλια). Τό δεύτερο σπουδαῖο ὄργανο πού ἔχει σοβαρή σημασία γιά ὅλη τήν οἰκονομία, τό Χλεμποπροντούκτ, (Πανρωσική Ἑταιρία γιά τό Ἐμπόριο δημητριακῶν κλπ. προϊόντων) παρουσιάζει τήν παρακάτω εἰκόνα: Σέ 58 παραρτήματα τοῦ Χλεμποπροντούκτ, χωρίς νά ὑπολογίζουμε τό μηχανισμό τοῦ κεντρικοῦ ἱδρύματος, τούς πληρεξούσιους καί τούς ἀναπληρωτές, ὑπάρχουν συνολικά 9.900 ὑπάλληλοι. Ἀπ' αὐτούς τά 5,9% εἶναι κομμουνιστές, μέλη τῆς ΟΚΝΡ τά 0,7% καί οἱ ὑπόλοιποι ἐξωκομματικοί. Στά ὄργανα πού ἔχουν τή μεγαλύτερη ἐπαφή μέ τήν ἀγροτιά, στά κέντρα συγκέντρωσης δημητριακῶν, στά κάθε λογῆς βοηθητικά κέντρα καί μέσα στά πρακτορεῖα οἱ κομμουνιστές εἶναι μονάχα 17%. Στό κεν-

τρικό ἵδρυμα τοῦ Χλεμποπροντούκτ τά ὑπεύθυνα στελέχη εἶναι 137, ἀπ' αὐτά μέλη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) εἶναι 13, δηλαδή τά 9%. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι τά κομματικά μέλη τοῦ Χλεμποπροντούκτ δέ χρησιμοποιοῦνται καθόλου ὀρθολογιστικά: μόνο 20% ἀπ' αὐτά βρίσκονται σέ ὑπεύθυνες δουλιές, ἐνῶ τά ὑπόλοιπα 80% εἶναι κατώτεροι ὑπάλληλοι. Δέν εἶναι καλύτερη ἡ κατάσταση σ' ἕνα τέτιο πιστωτικό ἵδρυμα ὅπως εἶναι ἡ Κρατική τράπεζα. Ἡ τράπεζα αὐτή εἶναι ἕνα σπουδαιότατο πιστωτικό ἵδρυμα, πού ἔχει σοβαρότατη σημασία γιά ὅλη τήν οἰκονομική μας ζωή. Ξέρετε τή δύναμη τῆς πίστης. Εἶναι μιά δύναμη, πού μ' αὐτή μπορεῖς νά καταστρέψεις οἰκονομικά ἤ ν' ἀνεβάσεις ὁποιοδήποτε στρῶμα τοῦ πληθυσμοῦ, φτάνει μονάχα νά κάνεις προτιμήσεις στή χορήγηση πιστώσεων. Ἔ λοιπόν, ἡ Κρατική τράπεζα ἔχει σ' ὅλο τό μηχανισμό της μόνο 7% κομμουνιστές καί στό καθοδηγητικό προσωπικό της μόνο 12%. Κι ὅμως ἡ Κρατική τράπεζα ἀποφασίζει γιά τίς τύχες μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς ἐπιχειρήσεων καί πάρα πολλῶν οἰκονομικῶν ἱδρυμάτων.

ε) Ἡ *κομματική σύνθεση τῶν Σοβιέτ*. Ὑπάρχουν στοιχεῖα γιά τή ΣΟΣΔΡ. Στά Σοβιέτ τοῦ χωριοῦ πέρσι εἴχαμε περίπου 6% κομμουνιστές, τώρα τό ποσοστό αὐτό ἔφτασε τά 7% καί κάτι. Στίς ἐπαρχιακές ἐκτελεστικές ἐπιτροπές οἱ κομμουνιστές ἀποτελοῦσαν τά 39% καί κάτι, ἐνῶ τώρα τά 48%. Στίς νομαρχιακές ἐκτελεστικές ἐπιτροπές ἀποτελοῦσαν τά 80% καί κάτι, ἐνῶ τώρα τά 87% καί κάτι. Στά Σοβιέτ τῶν πόλεων πού εἶναι πρωτεύουσες νομῶν ἀποτελοῦσαν τά 61%, ἐνῶ τώρα λιγότερο, δηλ. τά 58%. Στίς ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων ἀποτελοῦσαν τά 90%, ἐνῶ τώρα τά 89%. Στά Σοβιέτ τῶν πόλεων πού εἶναι πρωτεύουσες κυβερνείων ἀποτελοῦσαν τά 78%, ἐνῶ τώρα τά 71%. Σ' αὐτά τά

τρία τελευταῖα Σοβιέτ—στά Σοβιέτ τῶν πόλεων πού εἶναι πρωτεύουσες νομῶν, στίς ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων καί στά Σοβιέτ τῶν πόλεων πού εἶναι πρωτεύουσες κυβερνείων—ἡ ἐπιρροή τῶν ἐξωκομματικῶν εἶναι ἀσήμαντη, μά πάντως μεγαλώνει. Ὅσο γιά τίς ὁλομέλειες τῶν ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν τῶν κυβερνείων, ὑπάρχουν στοιχεῖα γιά 69 κυβερνεῖα, πού δίνουν πληροφορίες γιά 2.623 στελέχη. Καί τί βλέπουμε; Τά ἐξωκομματικά μέλη στίς ὁλομέλειες τῶν ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν τῶν κυβερνείων εἶναι περίπου 11%. Τό μεγαλύτερο ποσοστό ἐξωκομματικῶν τό ἔχουμε στή Σιβηρία καί στήν περιοχή τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, ὅπου φτάνει τά 20%. Ὅσο γιά τίς ἐθνικές δημοκρατίες, ἐκεῖ οἱ ἐξωκομματικοί εἶναι 7%. Εἶναι τό μικρότερο ποσοστό ἐξωκομματικῶν στίς ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων. Κι αὐτό συμβαίνει στίς ἐθνικές δημοκρατίες, ὅπου τά κομματικά μέλη γενικά εἶναι λίγα!

3. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ. ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝ

α) Ὁ *ἀριθμός τῶν μελῶν*. Στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου εἴχαμε πάνω ἀπό 485.000 ταχτικά καί δόκιμα μέλη τοῦ κόμματος. Τώρα ὑπολογίζεται ὅτι ἔχουμε 472.000, χωρίς τούς συντρόφους τῆς στρατολογίας πρός τιμή τοῦ Λένιν. Μαζί μέ τούς συντρόφους τῆς στρατολογίας Λένιν, ἄν πάρουμε τά στοιχεῖα τῆς 1ης τοῦ Μάη (μέχρι τότε ἔγιναν δεχτοί στό κόμμα 128.000), ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν μας φτάνει τίς 600.000. Ἄν λάβουμε ὑπόψη ὅτι μέσα σέ δυό βδομάδες περίπου ἡ στρατολογία Λένιν θά ἀποδόσει τό λιγότερο 200.000, ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ κόμματος μπορεῖ νά ὑπολογιαθεῖ σέ 670-680 χιλιάδες.

β) Κοινωνική σύνθεση τοῦ κόμματος. Οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦσαν πέρσι τά 44,9%, φέτος, χωρίς τή στρατολογία Λένιν, ἀποτελοῦν τά 45,75%. Ἔχουμε αὔξηση κατά 0,8%. Οἱ ἀγρότες ἀποτελοῦσαν τά 25,7%, τώρα ἀποτελοῦν τά 24,6%, δηλαδή ἔχουμε ἐλάττωση κατά 1,1%. Οἱ ὑπάλληλοι καί ἄλλοι ἀποτελοῦσαν τά 29% καί κάτι παραπάνω, τώρα ἀποτελοῦν τά 29% καί κάτι, δηλαδή ἔχουμε ἀσήμαντη αὔξηση. Ἄν πάρουμε τήν κοινωνική σύνθεση, ὑπολογίζοντας καί τούς συντρόφους τῆς στρατολογίας Λένιν ὥς τήν 1η τοῦ Μάη, βλέπουμε ὅτι τά 55,4% τῶν τακτικῶν καί δόκιμων μελῶν τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) εἶναι ἐργάτες, τά 23% ἀγρότες καί τά 21,6% ὑπάλληλοι καί ἄλλοι.

γ) Σύνθεση τοῦ κόμματος ἀπ' τήν ἄποψη τῆς κομματικῆς ἡλικίας. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα πρίν τό 1905 ἦταν πέρσι 0,7%, τώρα εἶναι 0,6%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα ἀπό τό 1905 ὥς τό 1916, ἦταν καί παρέμειναν 2%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1917, ἦταν 9% καί κάτι, ἔμειναν κάπως λιγότερα ἀπό τά 9%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1918, ἦταν 16,5%, ἔμειναν 15,7%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1920 ἦταν 31,5%, ἔμειναν 30,4%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1921 ἦταν 10,5%, ἔμειναν 10,1%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1922 εἶναι σήμερα 3,2%· γιά τό 1922 δέν ἔχουμε στοιχεῖα. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1923 εἶναι 2,3%. Σ' ὅλα αὐτά δέν ὑπολογίζεται ἡ στρατολογία Λένιν.

δ) Σύνθεση τοῦ κόμματος ἀπ' τήν ἄποψη ἐθνικότητας καί φύλου.

Στίς παραμονές τοῦ 13ου Συνεδρίου οἱ μεγαλορῶσοι στό κόμμα ἦταν τά 72%. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι μετά τή στρατολογία Λένιν τό ποσοστό αὐτό θά πρέπει νά ἔχει αὐξηθεῖ. Δεύτερη ὁμάδα εἶναι οἱ οὐκρανοί μέ 5,88%. Τρίτη ὁμάδα εἶναι οἱ ἑβραῖοι μέ 5,2%. Σέ συνέχεια ἔρχονται οἱ τουρκικές (τουρανικές) ἐθνότητες μέ 4% καί κάτι, καί ὕστερα ἀπ' αὐτές οἱ ἄλλες ἐθνότητες, ὅπως λεττονοί, γεωργιανοί, ἀρμένοι κλπ. Οἱ γυναῖκες μέλη τοῦ κόμματος στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου ἦταν 7,8%, τώρα 8,8%. Οἱ γυναῖκες δόκιμα μέλη ἦταν 9%, τώρα εἶναι 10,5%. Οἱ γυναῖκες πού ἔγιναν δεχτές στό κόμμα μέ τή στρατολογία Λένιν εἶναι τά 13% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν νέων μελῶν, πράγμα πού θά ἀνεβάσει κάπως τό πιό πάνω ποσοστό τῶν γυναικῶν.

Τέλος, οἱ κομμουνιστές ἐργάτες βιομηχανίας μέχρι τήν 1η τοῦ Δεκέμβρη 1923 (ταχτικά καί δόκιμα μέλη) ἀποτελοῦν τά 17%. Μαζί μέ τούς συντρόφους τῆς στρατολογίας Λένιν, ἄν ὑπολογίσουμε τόν ἀριθμό τους σέ 128.000, εἶναι 35,3%.

ε) Ὁ βαθμός κομματικῆς ὀργανωτικότητας τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἄν ὑπολογίσουμε ὁλόκληρη τήν ἐργατική μερίδα τοῦ κόμματός μας, δηλαδή καί τόν ἀριθμό πού ὑπῆρχε ὥς τήν 1η τοῦ Μάη καί τόν ἀριθμό πού θά ἔχουμε μέσα σέ δυό βδομάδες, ὅταν ἡ στρατολογία Λένιν θά φτάσει (ἤ ἴσως θά ξεπεράσει) τίς 200.000, ὁ συνολικός ἀριθμός τῆς ἐργατικῆς μερίδας τοῦ κόμματός μας θά εἶναι 410.000 μέσα στό γενικό σύνολο τῶν 672.000. Ὁ ἀριθμός αὐτός σέ σχέση μέ ὅλο τό βιομηχανικό καί ἀγροτικό προλεταριάτο τῆς Ἕνωσης, πού ἀριθμεῖ 4.100.000 ἄτομα, ἀποτελεῖ τά 10%.

Πετύχαμε σέ κάθε 100 ἐργάτες νά ἔχουμε 10 ἄτομα ὀργανωμένα στό κόμμα.

β) Κοινωνική σύνθεση τοῦ κόμματος. Οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦσαν πέρσι τά 44,9%, φέτος, χωρίς τή στρατολογία Λένιν, ἀποτελοῦν τά 45,75%. Ἔχουμε αὔξηση κατά 0,8%. Οἱ ἀγρότες ἀποτελοῦσαν τά 25,7%, τώρα ἀποτελοῦν τά 24,6%, δηλαδή ἔχουμε ἐλάττωση κατά 1,1%. Οἱ ὑπάλληλοι καί ἄλλοι ἀποτελοῦσαν τά 29% καί κάτι παραπάνω, τώρα ἀποτελοῦν τά 29% καί κάτι, δηλαδή ἔχουμε ἀσήμαντη αὔξηση. Ἄν πάρουμε τήν κοινωνική σύνθεση, ὑπολογίζοντας καί τούς συντρόφους τῆς στρατολογίας Λένιν ὥς τήν 1η τοῦ Μάη, βλέπουμε ὅτι τά 55,4% τῶν τακτικῶν καί δόκιμων μελῶν τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) εἶναι ἐργάτες, τά 23% ἀγρότες καί τά 21,6% ὑπάλληλοι καί ἄλλοι.

γ) Σύνθεση τοῦ κόμματος ἀπ' τήν ἄποψη τῆς κομματικῆς ἡλικίας. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα πρίν τό 1905 ἦταν πέρσι 0,7%, τώρα εἶναι 0,6%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα ἀπό τό 1905 ὥς τό 1916, ἦταν καί παρέμειναν 2%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1917, ἦταν 9% καί κάτι, ἔμειναν κάπως λιγότερα ἀπό τά 9%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1918, ἦταν 16,5%, ἔμειναν 15,7%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1920 ἦταν 31,5%, ἔμειναν 30,4%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1921 ἦταν 10,5%, ἔμειναν 10,1%. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1922 εἶναι σήμερα 3,2%· γιά τό 1922 δέν ἔχουμε στοιχεῖα. Τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1923 εἶναι 2,3%. Σ' ὅλα αὐτά δέν ὑπολογίζεται ἡ στρατολογία Λένιν.

δ) Σύνθεση τοῦ κόμματος ἀπ' τήν ἄποψη ἐθνικότητας καί φύλου.

Στίς παραμονές τοῦ 13ου Συνεδρίου οἱ μεγαλορῶσοι στό κόμμα ἦταν τά 72%. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι μετά τή στρατολογία Λένιν τό ποσοστό αὐτό θά πρέπει νά ἔχει αὐξηθεῖ. Δεύτερη ὁμάδα εἶναι οἱ οὐκρανοί μέ 5,88%. Τρίτη ὁμάδα εἶναι οἱ ἑβραῖοι μέ 5,2%. Σέ συνέχεια ἔρχονται οἱ τουρκικές (τουρανικές) ἐθνότητες μέ 4% καί κάτι, καί ὕστερα ἀπ' αὐτές οἱ ἄλλες ἐθνότητες, ὅπως λεττονοί, γεωργιανοί, ἀρμένοι κλπ. Οἱ γυναῖκες μέλη τοῦ κόμματος στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου ἦταν 7,8%, τώρα 8,8%. Οἱ γυναῖκες δόκιμα μέλη ἦταν 9%, τώρα εἶναι 10,5%. Οἱ γυναῖκες πού ἔγιναν δεχτές στό κόμμα μέ τή στρατολογία Λένιν εἶναι τά 13% τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν νέων μελῶν, πράγμα πού θά ἀνεβάσει κάπως τό πιό πάνω ποσοστό τῶν γυναικῶν.

Τέλος, οἱ κομμουνιστές ἐργάτες βιομηχανίας μέχρι τήν 1η τοῦ Δεκέμβρη 1923 (ταχτικά καί δόκιμα μέλη) ἀποτελοῦν τά 17%. Μαζί μέ τούς συντρόφους τῆς στρατολογίας Λένιν, ἄν ὑπολογίσουμε τόν ἀριθμό τους σέ 128.000, εἶναι 35,3%.

ε) Ὁ βαθμός κομματικῆς ὀργανωτικότητας τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἄν ὑπολογίσουμε ὁλόκληρη τήν ἐργατική μερίδα τοῦ κόμματός μας, δηλαδή καί τόν ἀριθμό πού ὑπῆρχε ὥς τήν 1η τοῦ Μάη καί τόν ἀριθμό πού θά ἔχουμε μέσα σέ δυό βδομάδες, ὅταν ἡ στρατολογία Λένιν θά φτάσει (ἤ ἴσως θά ξεπεράσει) τίς 200.000, ὁ συνολικός ἀριθμός τῆς ἐργατικῆς μερίδας τοῦ κόμματός μας θά εἶναι 410.000 μέσα στό γενικό σύνολο τῶν 672.000. Ὁ ἀριθμός αὐτός σέ σχέση μέ ὅλο τό βιομηχανικό καί ἀγροτικό προλεταριάτο τῆς Ἕνωσης, πού ἀριθμεῖ 4.100.000 ἄτομα, ἀποτελεῖ τά 10%.

Πετύχαμε σέ κάθε 100 ἐργάτες νά ἔχουμε 10 ἄτομα ὀργανωμένα στό κόμμα.

4. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ. ΣΤΕΛΕΧΗ ΚΑΙ ΝΕΑ ΜΕΛΗ

α) Σύνθεση τῶν τοπικῶν ὀργάνων. Παίρνω τίς ὁλομέλειες τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί ἐπιτροπῶν περιοχῶν σέ 45 ὀργανώσεις. Τά στελέχη πού ἔκαναν στήν παρονομία ἀποτελοῦν στίς ὁλομέλειες τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί ἐπιτροπῶν περιοχῶν τά 32% καί κάτι, τά ὑπόλοιπα 67% εἶναι σύντροφοι πού ἔγιναν μέλη τοῦ κόμματος ἀργότερα: μέλη τοῦ κόμματος τό 1917 23%, στά 1918-1919 33%, τό 1920 9%. Στά καθοδηγητικά τοπικά ὄργανα, τόσο στίς ἐπιτροπές κυβερνείων, ὅσο καί στίς ἐπιτροπές περιοχῶν ὑπερτεροῦν ὄχι οἱ παλιοί παράνομοι, ἀλλά οἱ σύντροφοι πού ἔγιναν μέλη τοῦ κόμματος ὕστερα ἀπό τόν Ὀχτώβρη. Ἄν πάρουμε τά προεδρεῖα τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί ἐπιτροπῶν περιοχῶν σέ 52 ὀργανώσεις, πού γι' αὐτές ὑπάρχουν στοιχεῖα γιά τήν κομματική ἡλικία, τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα πρίν ἀπό τήν ἐπανάσταση εἶναι 49%, τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1917 μετά τό Φλεβάρη εἶναι 19%, τά μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1918-1919 εἶναι 26% καί οἱ ὑπόλοιποι 6%. Ἐδῶ ἔχουμε πάντως ὑπεροχή τῶν μελῶν πού μπῆκαν στό κόμμα μας μετά τό Φλεβάρη. Οἱ ὑπεύθυνοι τῶν ὀργανωτικῶν τμημάτων τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί περιοχῶν πού ἔκαναν στήν παρανομία ἀποτελοῦσαν στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου τά 27,4%, στίς παραμονές τοῦ 13ου Συνεδρίου τά 30%. Οἱ ὑπεύθυνοι ζύμωσης-προπαγάνδας πού ἔκαναν στήν παρανομία, ἀποτελοῦσαν στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου τά 31%, σήμερα ἀποτελοῦν τά 23%. Ὅσο γιά τούς γραμματεῖς τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί ἐπιτροπῶν περιοχῶν, ἔχουμε ἀντίστροφη τάση. Στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου ἀνάμεσα στούς γραμματεῖς τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί ἐπιτροπῶν περιοχῶν οἱ παλιοί παράνομοι ἀποτελοῦσαν τά 62,5%, στό σημερινό συνέδριο ἀποτελοῦν τά 71%.

Τό καθῆκον εἶναι ξεκάθαρο: πρέπει νά ἐλαττωθεῖ τό ὅριο κομματικῆς ἡλικίας τῶν γραμματέων τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων.

Ἡ σύνθεση τῶν ὁλομελειῶν τῶν νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν σέ 67 νομούς εἶναι: παλιοί παράνομοι 12%, μέλη τοῦ κόμματος στά 1917 22%, μέλη τοῦ κόμματος ἀπ' τά 1918-1919 43%. Οἱ γραμματεῖς νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα γιά 248 νομούς, εἶναι: παλιοί παράνομοι στίς παραμονές τοῦ 13ου Συνεδρίου μας 25%, μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα τό 1917 πρίν ἀπό τόν Ὀχτώβρη 27%, μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα πρίν ἀπό τό 1919 37%. Ἀπ' τούς γραμματεῖς τῶν πυρήνων σέ 28 κυβερνεῖα (ὑπάρχουν στοιχεῖα γιά 6541 γραμματεῖς): παλιοί παράνομοι εἶναι μόνο 3% καί κάτι· ὁ βασικός ἀριθμός, τά 55%, ἀνήκει στήν ὁμάδα ἐκείνων πού ἔγιναν μέλη τοῦ κόμματος ὕστερα ἀπό τόν Ὀχτώβρη στά 1917-1918.

Ἀπό τήν ἄποψη τῆς κοινωνικῆς σύνθεσης τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί περιοχῶν σέ 45 ὀργανώσεις οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦσαν αὐτό τό χρόνο τά 48%. Στά προεδρεῖα τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί ἐπιτροπῶν περιοχῶν 52 ὀργανώσεων οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦσαν τά 41%. Ἀνάμεσα στούς γραμματεῖς τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί περιοχῶν στίς παραμονές τοῦ 12ου Συνεδρίου οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦσαν τά 44,6%, καί στίς παραμονές τοῦ 13ου Συνεδρίου τά 48,6%. Στίς ὁλομέλειες τῶν νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν (σέ 67 νομούς) οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦσαν τά 63,4%. Ἀνάμεσα στούς γραμματεῖς τῶν νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν (σέ 248 νομούς) οἱ ἐργάτες εἶναι τά 50%.

Όλα αυτά τά στοιχεία αναφέρονται στήν περίοδο πρίν από τίς τελευταίες κομματικές συνδιασκέψεις τών κυβερνείων καί νομών.

Πήρα όμως ορισμένα στοιχεία γιά τά αποτελέσματα τών τελευταίων συνδιασκέψεων στίς παραμονές τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Τά στοιχεία αυτά, πού αφοροῦν 11 κυβερνεία καί 16 περιοχές, δείχνουν ότι ό αριθμός τών παλιών παράνομων στίς ολομέλειες τών επιτροπών κυβερνείων καί επιτροπών περιοχών έπεσε στά 27%, ενώ ό αριθμός τών εργατών αυξήθηκε κι έφτασε τά 53%.

Τά παραπάνω δείχνουν ξεκάθαρα ότι έχουμε νά κάνουμε μέ δυό τάσεις: συμπλήρωση τών στελεχών μέ νεαρά κομματικά μέλη καί αύξηση τοῦ αριθμοῦ τών στελεχών από τό ένα μέρος καί καλυτέρευση τῆς κοινωνικῆς σύνθεσης τών κομματικών οργανώσεων από τό άλλο.

β) Σύνθεση τῆς ΚΕ καί τῆς Κεντρικῆς Επιτροπῆς Ελέγχου. Άν πάρουμε τά αναπληρωματικά καί τακτικά μέλη τῆς ΚΕ, συνολικά 56 άτομα, θά δοῦμε ότι απ' αυτά τά 44,6% είναι εργάτες καί τά 55,3% αγρότες καί διανοούμενοι. Συνεπῶς, πρέπει νά πλατύνουμε τήν ΚΕ αυξαίνοντας τό ποσοστό τών εργατών μελών της. Στήν ΚΕΕ τά 48% απ' τά τακτικά καί αναπληρωματικά μέλη είναι εργάτες καί τά 52% αγρότες καί διανοούμενοι. Κι εδώ βγαίνει τό ίδιο συμπέρασμα. Από τήν άποψη τῆς κομματικῆς ηλικίας οί παλιοί παράνομοι αποτελοῦν τά 96% από τά τακτικά καί αναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ. Όλοι αυτοί έγιναν μέλη τοῦ κόμματος πρίν από τό Φλεβάρη. Από τά 56 τακτικά καί αναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ μόνο 2, δηλαδή τά 4%, έχουν γίνει μέλη τοῦ κόμματος αργότερα. Τό ίδιο συμβαίνει καί στήν ΚΕΕ. Τά 57 από τά 60 μέλη της είναι παλιοί παράνομοι καί 3 (δηλαδή 5%) δέν είναι. Συνεπῶς πρέπει νά τραβηχτοῦν νεαρά μέλη τοῦ κόμματος.

γ) Σύνθεση τοῦ σημερινοῦ Συνεδρίου. Έχουν καταγραφεί συνολικά 742 αντιπρόσωποι. Απ' αυτούς τά 63,2% είναι εργάτες καί τά 48,4% παλιοί παράνομοι. Οί υπόλοιποι είναι λίγο-πολύ νεαρά μέλη τοῦ κόμματος.

5. ΔΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΖΥΜΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ

α) Κομμουνιστική μορφωτική δουλιά. Χτυπάει στό μάτι τό μεγάλο ποσοστό πολιτικῆς αγραμματοσύνης μέσα στό κόμμα: σέ ορισμένα κυβερνεία φτάνει μέχρι τά 70%. Σέ μερικά κυβερνεία τῆς κεντρικῆς Ρωσίας (έγινε έλεγχος σέ 60.000 άτομα) οί αμόρφωτοι πολιτικά είναι κατά μέσο όρο 57%. Πέρσι ήταν περίπου 60%. Αυτό αποτελεί ένα απ' τά βασικά ελαττώματα τῆς δουλιᾶς μας. Είναι ολοφάνερο πώς ή δουλιά γίνεται περισσότερο σέ πλάτος παρά σέ βάθος. Ό αριθμός τών σοβιετικών καί κομματικών σχολών καί συγκεκριμένα τών μαθητών τών σχολών αυτών ελαττώθηκε κάπως από τό γεγονός ότι ένα μέρος από τίς σοβιετικές καί κομματικές σχολές πέρασε στόν τοπικό προϋπολογισμό. Ό αριθμός τών φοιτητών τών ανώτερων κομμουνιστικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αυξήθηκε σέ σύγκριση μέ τόν περασμένο χρόνο. Θά χρειαστεί όμως νά περιορισθεί κάπως γιά νά καλυτερέψει, μέ βάση τούς πόρους πού υπάρχουν, ή οικονομική τους κατάσταση καί νά ριχτεί τό βάρος στό βάθαιμα τῆς κομμουνιστικῆς μόρφωσης. Πρέπει νά ενταθεί ιδιαίτερα ή προπαγάνδιση τοῦ λενινισμοῦ, πράγμα πού έχει αποφασιστική σημασία στό έργο τῆς κομμουνιστικῆς μόρφωσης.

β) Τύπος. Πέρσι εἴχαμε 560 ἐφημερίδες. Φέτος εἶναι λιγότερες, δηλ. 495, ὅμως τό τιράζ αὐξήθηκε ἀπό $1^1/_2$ ἑκατομμύριο σέ $2^1/_2$ ἑκατομμύρια φύλλα. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ αὔξηση τῶν ἐφημερίδων πού βγαίνουν σέ ἄλλες γλῶσσες ἐκτός ἀπό τά ρωσικά. Ἔχουμε καί δημοκρατίες, ὅπου δέ βγαίνει οὔτε μιά ρωσική ἐφημερίδα, πχ. τήν Ἀρμενία, ὅπου τά 100% τῶν ἐφημερίδων βγαίνουν στήν ἀρμένικη γλώσσα. Στή Γεωργία τά 91% τῶν ἐφημερίδων βγαίνουν στή γεωργιανική γλώσσα. Στή Λευκορωσία τά 88% βγαίνουν σέ μή ρωσικές γλῶσσες. Σ' ὅλες κυριολεχτικά τίς ἐθνικές περιοχές καί δημοκρατίες σημειώνεται αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐθνικῶν ἐφημερίδων. Πρέπει νά στρέψουμε τήν προσοχή μας στή σύνθεση τῶν συνταχτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν καθημερινῶν καί περιοδικῶν μας ὀργάνων. Ἔγινε ἔρευνα σέ 287 ὄργανα τοῦ τύπου καί ἀποδείχτηκε ὅτι σ' αὐτά τά ὄργανα οἱ συντάχτες, πού ἔκαναν στήν παρανομία, ἀποτελοῦν μόνο τά 10%. Τό μεγαλύτερο ποσοστό τό ἀποτελοῦν μέλη τοῦ κόμματος πού μπῆκαν τό 1918-1919. Αὐτή εἶναι μιά ἀδυναμία, πού πρέπει νά τήν ἐξαλείψουμε, στέλνοντας παλιά καί πιό ἔμπειρα δημοσιογραφικά στελέχη νά βοηθήσουν τά νεαρά.

γ) Ἡ δουλιά ἀνάμεσα στούς ἀγρότες. Σ' αὐτό τόν τομέα ὑπάρχει μιά ὁλόκληρη σειρά ἀρνητικά. Τά Σοβιέτ στά χωριά καί στίς ἐπαρχίες εἶναι γιά τήν ὥρα ἀκόμα ὄργανα φορολογικοῦ μηχανισμοῦ. Οἱ ἀγρότες τά βλέπουν πρίν ἀπ' ὅλα σάν ὄργανα πού μαζεύουν φόρους. Σύμφωνα μέ τή γενική γνώμη τῶν στελεχῶν πού ξέρουν τό χωριό, ἡ δουλιά τῶν τοπικῶν ὀργάνων στά χωριά παρουσιάζεται ὡς ἑξῆς: ἡ πολιτική μας εἶναι σωστή, ἀλλά δέν ἐφαρμόζεται σωστά ἐπί τόπου. Ἡ σύνθεση τῶν σοβιετικῶν ὀργάνων στά χωριά καί τίς ἐπαρχίες δέν εἶναι καθόλου ἱκανοποιητική. Ἄσχημη ἐπίδραση στή δουλιά ἔχει τό γεγονός ὅτι οἱ πυρῆνες στά χωριά ἀποτελοῦνται σχεδόν ἀπό ἀνθρώπους τῶν διοικητικῶν ὀργάνων. Ἀκόμα χειρότερη ἐπίδραση ἔχει ἡ ἄγνοια τῶν σοβιετικῶν νόμων ἀπό τά στελέχη πού βρίσκονται σέ στενή ἐπαφή μέ τό χωριό καί ἡ ἀνικανότητά τους νά ἐξηγοῦν αὐτούς τούς νόμους στή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ, ἡ ἀνικανότητά τους νά ὑπερασπίζουν τά συμφέροντα τῆς φτωχολογιᾶς καί τῶν μεσαίων ἀγροτῶν ἐνάντια στήν ἐπιρροή τοῦ κουλάκου μέ βάση τούς σοβιετικούς νόμους, μέ βάση τίς διευκολύνσεις πού παρέχουν στή φτωχολογιά οἱ σοβιετικοί νόμοι. Ἔπειτα γίνεται ἀπ' ὅλους τό παρακάτω λάθος: θέλουν νά πλησιάσουν τόν ἀγρότη μέ τά λόγια καί δέν καταλαβαίνουν ὅτι στόν ἀγρότη χρειάζεται μιά ζύμωση συγκεκριμένη καί ὄχι ἀφηρημένα λόγια, μιά ζύμωση πού νά φέρνει ἄμεσα ὀφέλη. Τό τράβηγμα στούς συνεταιρισμούς, ἡ χρησιμοποίηση τῶν διευκολύνσεων γιά τή φτωχολογιά, ἡ ἀγροτική πίστη καί ἡ ἀλληλοβοήθεια πού ὀργανώνουν οἱ ἀγροτικές ἐπιτροπές—νά ποιά ζητήματα μποροῦν πρίν ἀπ' ὅλα νά ἐνδιαφέρουν τόν ἀγρότη.

6. Η ΔΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ, ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ

α) Μελέτη καί κατανομή. Πέρσι εἴχαμε μελετήσει περίπου 5.000 ὑπεύθυνα στελέχη, φέτος ἔχουμε μελετήσει περίπου 15.000 ὑπεύθυνα στελέχη ὅλων τῶν βαθμῶν. Ἡ μελέτη τῶν στελεχῶν μας καλυτερεύει, αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Οἱ ἀριθμοί δείχνουν ὅτι πέρσι κατανεμήθηκαν 10.000 στελέχη κάθε λογῆς, ἀπ' αὐτά πάνω ἀπό 4.000 εἶναι ὑπεύθυνα στελέχη. Φέτος κατανεμήθηκαν 6.000, ἀπ' αὐτά τά 4.000 εἶναι ὑπεύθυνα στελέχη. Ἡ βασική δουλιά τοῦ κόμματος σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν κατα-

νομή συγκεντρώθηκε στήν ἐξασφάλιση μέ στελέχη πρίν ἀπ' ὅλα τοῦ κόμματος, ἔπειτα τῶν ὀργάνων τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας καί τέλος τῶν ὀργάνων τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τῶν Οἰκονομικῶν, κατά κύριο λόγο τοῦ φορολογικοῦ του μηχανισμοῦ. Ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι τομεῖς δουλιᾶς ἐξασφαλίστηκαν σέ μικρότερο βαθμό μέ κομμουνιστές. Αὐτό εἶναι μεγάλο λάθος στή δουλιά μας. Ἐνῶ τό κέντρο βάρους τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς μετατοπίστηκε στό ἐμπόριο, δέ δείξαμε ἀρκετή πρωτοβουλία καί ἀποφασιστικότητα στήν ἐξασφάλιση μέ τά πιό δραστήρια στελέχη τῶν ἐμπορικῶν καί πιστωτικῶν ἱδρυμάτων, τῶν ἀντιπροσωπειῶν τους κατά τόπους καί στό ἐξωτερικό. Ἐννοῶ κυρίως τέτια ὄργανα σάν τήν Ὑπηρεσία Κρατικοῦ Ἐμπορίου καί τήν Ἑταιρία γιά τό Ἐμπόριο δημητριακῶν κλπ. προϊόντων.

7. Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Δέν πρόκειται νά ἀπαριθμήσω ἐδῶ πόσα ζητήματα ἐξετάστηκαν στήν ΚΕ καί στά ὄργανά της καί τί ζητήματα ἦταν. Αὐτό δέν ἔχει ἀποφασιστική σημασία καί ἄλλωστε ἔχει γίνει γι' αὐτό λόγος στή γραφτή ἔκθεση πού σᾶς μοιράστηκε. Θά ἤθελα μόνο νά ἐπισύρω τήν προσοχή σας στά παρακάτω γεγονότα.

Πρῶτο. Ἡ ἐσωτερική ζωή τῶν ὀργανώσεών μας ἀναμφίβολα καλυτέρεψε. Δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση ὅτι οἱ ὀργανώσεις ἠρέμησαν, οἱ διενέξεις εἶναι λίγες, ἡ πραχτική δουλιά προχωρεῖ. Ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις στίς ἀκρινές περιοχές, ὅπου πλάι στά παλιά στελέχη πού δέν εἶναι πολύ γερά στόν κομμουνισμό, ἀναπτύσσονται νεαρά στελέχη-μαρξιστές, πού φοίτησαν στό Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ καί σέ ἄλλα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα, εἶναι δυνατά στήν κομματική δουλιά, μά φοβερά ἀδύνατα στή σοβιετική. Οἱ προστριβές αὐτές στίς ἀκρινές περιοχές ἀνάμεσα στά νεαρά καί τά παλιά στελέχη δέν πρόκειται νά ἐξαλειφθοῦν καί τόσο σύντομα. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη οἱ ἀκρινές περιοχές ἀποτελοῦν ἐξαίρεση. Ὅσο γιά τά περισσότερα κυβερνεῖα τῆς Κεντρικῆς Ρωσίας, πρέπει νά θεωροῦμε ὅτι ἐκεῖ οἱ ὀργανώσεις ἠρέμησαν καί ἡ πραχτική δουλιά τράβηξε μπροστά. Στή δημοκρατία μέ τίς περισσότερες διενέξεις, τή Γεωργία, πού γι' αὐτή μιλήσαμε τόσο πολύ στό προηγούμενο συνέδριο, ὑπάρχει σήμερα ἡσυχία μέσα στό κόμμα. Οἱ καλύτεροι ἄνθρωποι ἀνάμεσα στούς πρώην φορεῖς τῶν παρεκκλίσεων, ὅπως ὁ Φίλιπ Μαχαράτζε καί ὁ Ὀκουτζάβα, ξέκοψαν τελειωτικά ἀπό τούς φορεῖς τῶν ἄκρων παρεκκλίσεων καί δήλωσαν ὅτι εἶναι ἕτοιμοι νά δουλέψουν μέ πνεῦμα φιλικῆς συνεργασίας.

Δεύτερο. Στίς ἐπιτροπές κυβερνείων, καί ἰδιαίτερα στήν ΚΕ τοῦ κόμματος, τό κέντρο βάρους τῆς δουλιᾶς μετατοπίστηκε φέτος ἀπό τά γραφεῖα ἤ τά προεδρεῖα στίς Ὁλομέλειες. Προηγούμενα οἱ Ὁλομέλειες τῆς ΚΕ παραχωροῦσαν στό Πολιτικό Γραφεῖο τό δικαίωμα νά ἀποφασίζει γιά τά βασικά ζητήματα. Τώρα αὐτό δέ γίνεται πιά. Τώρα τά βασικά ζητήματα τῆς πολιτικῆς μας καί τῆς οἰκονομίας μας ἀποφασίζονται ἀπό τήν Ὁλομέλεια. Κοιτάξετε τήν ἡμερήσια διάταξη τῶν Ὁλομελειῶν μας, τά στενογραφημένα πραχτικά πού μοιράζονται σ' ὅλες τίς ἐπιτροπές κυβερνείων καί θά καταλάβετε ὅτι τό κέντρο βάρους ἔχει μετατοπιστεῖ ἀπ' τό Πολιτικό καί τό Ὀργανωτικό Γραφεῖο στήν Ὁλομέλεια. Αὐτό εἶναι πολύ σοβαρό ἀπό τήν ἄποψη ὅτι στήν Ὁλομέλειά μας συγκεντρώνονται ἑκατό-ἑκατόν εἴκοσι ἄτομα (τά ταχτικά καί ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ) καί μέ τή μετατόπιση τοῦ κέντρου βάρους στήν Ὁλομέλεια, ἡ Ὁλομέλεια ἔχει μετατραπεῖ σ' ἕνα πολύ μεγάλο σχολειό γιά τή διαμόρφωση ἡγετῶν τῆς ἐρ-

γατικῆς τάξης, πολιτικῶν καθοδηγητῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης. Μπροστά στά μάτια μας βλέπουμε νά μεγαλώνουν καί νά ἀναπτύσσονται ὁρμητικά νέοι ἄνθρωποι, αὐριανοί καθοδηγητές τῆς ἐργατικῆς τάξης—καί αὐτοῦ βρίσκεται ἡ ἀνεχτίμητη σπουδαιότητα πού ἔχουν οἱ εὑρεῖες Ὁλομέλειές μας.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἡ ἴδια τάση παρατηρεῖται καί στίς τοπικές ὀργανώσεις. Τά σπουδαιότερα ζητήματα μετατοπίζονται ἀπό τά γραφεῖα τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων στίς Ὁλομέλειες, οἱ Ὁλομέλειες εὐρύνονται, οἱ συνεδριάσεις τους διαρκοῦν περισσότερο χρόνο, τραβιοῦνται σ' αὐτές τά καλύτερα στελέχη τῶν κυβερνείων κι ἔτσι οἱ Ὁλομέλειες τῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων μετατρέπονται σέ σχολειό διαμόρφωσης ἡγετῶν τοπικῆς καί περιοχικῆς σημασίας. Πρέπει νά πετύχουμε ὥστε αὐτή ἡ τάση στίς τοπικές ὀργανώσεις, στά κυβερνεῖα καί στούς νομούς, νά μετατραπεῖ σέ πραγματικότητα.

Τρίτο. Ἡ ἐσωτερική ζωή τοῦ κόμματός μας παρουσίασε αὐτό τό χρόνο μιά πρωτοφανῆ ἔνταση, μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ξεχείλιζε ἀπό ζωή. Ἐμεῖς οἱ μπολσεβίκοι εἴμαστε συνηθισμένοι νά καταπιανόμαστε μέ μεγάλα καθήκοντα καί συχνά, ὅταν πραγματοποιοῦμε μεγάλα ἔργα, αὐτό περνᾶ γιά μᾶς ἀπαρατήρητο. Τέτια γεγονότα, ὅπως ἡ συζήτηση καί ἡ στρατολογία Λένιν ἀποτελοῦν—δέ χρειάζεται κάν νά τό ἀποδείξουμε—πολύ μεγάλα γεγονότα γιά τή χώρα καί γιά τό κόμμα μας καί δέ μποροῦσαν παρά νά ἀναζωογονήσουν τήν ἐσωτερική ζωή τοῦ κόμματος.

Τί δείχνουν τά δυό αὐτά γεγονότα; Δείχνουν ὅτι τό κόμμα μας, ὕστερα ἀπό τή συζήτηση μέσα ἀπό τήν ὁποία πέρασε, εἶναι γερό σά βράχος. Δείχνουν ὅτι τό κόμμα μας, παίρνοντας στίς γραμμές του 200.000 νέα μέλη μέ τή θέληση καί τήν ἐπιδοκιμασία ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης, εἶναι οὐσιαστικά αἱρετό κόμμα, αἱρετό ὄργανο τῆς ἐργατικῆς τάξης.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Ἀπό τίς μαζικές ὀργανώσεις πού βρίσκονται γύρω ἀπό τό κόμμα μας, πρέπει νά δόσουμε ξεχωριστή προσοχή στούς συνεταιρισμούς καί στίς ἑνώσεις τῶν ἐργατριῶν καί ἀγροτισσῶν. Ξεχωρίζω αὐτές τίς ὀργανώσεις, γιατί σήμερα ἀντιμετωπίζουν τό μεγαλύτερο κίνδυνο.

α) Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ὁ μηχανισμός τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, πού ἔχει ἀποστολή νά συνδέσει τήν κρατική βιομηχανία μέ τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη, δέ στάθηκε στό ὕψος αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος. Αὐτό τό δείχνει τό ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι ὁ ἀγροτικός τομέας τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἀποτελεῖ μόνο τό 1/3 τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τους. Πρέπει νά πετύχουμε ὥστε οἱ ἀγρότες νά καταλάβουν στούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς τή θέση πού τούς ταιριάζει. Οἱ κομμουνιστές εἶναι ἀπαραίτητο νά μεταφέρουν τό κέντρο βάρους τῆς δουλιᾶς τους ἀπ' τά κυβερνεῖα στούς νομούς καί τίς ἐπαρχίες γιά νά δημιουργήσουν δεσμούς μέ τίς μάζες τῆς ἀγροτιᾶς καί νά μετατρέψουν τσι τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς σέ συνδετικό κρίκο ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη.

β) Δέν εἶναι καλύτερη ἡ κατάσταση στούς ἀγροτικούς συνεταιρισμούς. Τό ἀνακάτεμα τῶν ἀριθμῶν, ἡ ἐλάττωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τόν τελευταῖο χρόνο,—ὅλα αὐτά εἶναι γεγονότα, πού πρέπει νά τά καλοσκεφθοῦμε. Καί ἐδῶ, ὅπως καί στούς καταναωτικούς συνεταιρισμούς, οἱ κομμουνιστές πρέπει νά μεταφέρουν τό κέντρο βάρους τῆς δουλιᾶς τους στούς νομούς καί στίς ἐπαρχίες, πιό κοντά στίς ἀγροτικές μάζες, καί νά βάλουν γιά σκοπό τους νά πετύχουν ὥστε τά τοπικά ὄργανα τῆς Ὁμοσπονδίας ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν νά μή χρησιμεύσουν σάν κάλυμμα

γιά τήν ἐπικράτηση τῶν κουλάκων. Αὐτό ὅμως δέν ἀρκεῖ. Πρέπει νά ἐνισχύσουμε μέ κομμουνιστικές δυνάμεις τά καθοδηγητικά ὄργανα τῆς Ὁμοσπονδίας ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν, ὅπου ἡ δουλιά ἄρχισε τόν τελευταῖο καιρό νά κουτσαίνει σοβαρά.

γ) Χειρότερη εἶναι ἡ κατάσταση στόν τομέα τῆς δουλιᾶς ἀνάμεσα στίς γυναῖκες. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ συνελεύσεις τῶν ἐργατριῶν καί ἀγροτισσῶν ἀντιπροσώπων ἀναπτύσσονται καί πλαταίνουν, ὅμως ὅ,τι μπόρεσαν νά πετύχουν τά στελέχη τοῦ γυναικείου κινήματος στόν τομέα τῆς ζύμωσης, πολύ ἀπέχει ἀκόμα ἀπό τό νά κατοχυρωθεῖ ὀργανωτικά, ἔστω καί στό ἕνα ἑκατοστό τοῦ ἀπαιτούμενου ἐλάχιστου ὅριου. Αὐτό τό δείχνει ἀδιαμφισβήτητα τό ποσοστό συμμετοχῆς τῶν ἐργατριῶν καί ἀγροτισσῶν στά Σοβιέτ, στά συνδικάτα καί στό κόμμα. Τό κόμμα πρέπει νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά νά καλυφθεῖ αὐτό τό κενό στό πιό ἄμεσο μέλλον. Δέ μποροῦμε νά ἀνεχόμαστε, ὁ μισός πληθυσμός τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης νά στέκεται παράμερα ἀπό τό μεγάλο ἔργο τῆς σοβιετικῆς καί τῆς κομματικῆς ἀνάπτυξης.

δ) Ἀξίζουν ἰδιαίτερα νά προσεχτοῦν οἱ ἐθελοντικές ὀργανώσεις κοινωνικῆς πρωτοβουλίας καί εἰδικά οἱ ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν. Οἱ ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν ἔχουν μεγάλο μέλλον. Κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες ἀνάπτυξης οἱ ὀργανώσεις αὐτές μποροῦν νά παίξουν τό ρόλο ἑνός πολύ μεγάλου ἐκφραστῆ καί πανίσχυρου φορέα τῆς θέλησης τῆς προλεταριακῆς κοινῆς γνώμης. Ξέρετε τή δύναμη τῆς προλεταριακῆς κοινῆς γνώμης γιά τό ξεσκέπασμα καί τή διόρθωση τῶν ἐλλείψεων τῆς σοβιετικῆς μας κοινωνίας. Εἶναι πολύ πιό σοβαρή ἀπ' ὅ,τι ἡ δύναμη τῆς διοικητικῆς πίεσης. Νά γιατί τό κόμμα πρέπει νά βοηθήσει μέ ὅλα τά δυνατά μέσα αὐτές τίς ὀργανώσεις.

2. Τό ζήτημα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἀξίζει νά προσεχτεῖ ἰδιαίτερα. Δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει κανενός εἴδους ἀμφιβολία ὅτι ἡ κατάσταση σ' αὐτό τόν τομέα δέν εἶναι ἱκανοποιητική.

α) Οἱ ὑποθῆκες τοῦ Λένιν γιά τήν ἐλάττωση τῶν ὑπαλλήλων καί τήν ἁπλοποίηση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἐκπληρώθηκαν μόνο ἐν μέρει, καί στόν πιό ἐλάχιστο βαθμό. Τήν ἐλάττωση τῶν ὑπαλλήλων τοῦ μηχανισμοῦ τῶν λαϊκῶν ἐπιτροπάτων κατά διακόσιες-τριακόσιες χιλιάδες ὑπαλλήλους, τή στιγμή πού δίπλα ξεφυτρώνουν καινούργιοι μηχανισμοί—τράστ, συνδικάτα κλπ.—δέ μποροῦμε νά τήν ὀνομάσουμε, ἄν θέλουμε νά κυριολεκτήσουμε, οὔτε ἐλάττωση, οὔτε ἁπλοποίηση τοῦ μηχανισμοῦ. Τό κόμμα πρέπει νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά νά πραγματοποιηθοῦν, μέ σιδερένιο χέρι, οἱ ὑποθῆκες τοῦ Λένιν σ' αὐτό τόν τομέα.

β) Σᾶς παράθεσα στοιχεῖα πού δείχνουν τό ἐλάχιστο ποσοστό συμμετοχῆς τῶν ἐξωκομματικῶν στά Σοβιέτ μας. Σύντροφοι, ἔτσι δέ μποροῦμε νά πᾶμε παραπέρα, ἔτσι δέ μπορεῖ νά συνεχιστεῖ ἡ ἀνοικοδόμηση τοῦ νέου κράτους. Δέ μπορεῖ νά γίνει σοβαρή ἀνοικοδομητική δουλιά χωρίς νά δόσουμε ἰδιαίτερη προσοχή στό τράβηγμα τῶν ἐξωκομματικῶν στή σοβιετική δουλιά στά κυβερνεῖα καί στούς νομούς. Ἐδῶ θά μπορούσαμε νά σημειώσουμε διάφορους τρόπους. Ἕνας ἀπό τούς πιό ἀποτελεσματικούς θά μποροῦσε νά θεωρηθεῖ ὁ παρακάτω: πλάι στίς διάφορες ὑπηρεσίες τῶν Σοβιέτ τῶν κυβερνείων καί τῶν νομῶν νά δημιουργηθοῦν τμήματα ἤ, ἀκόμα καλύτερα, νά συγκαλοῦμε ταχτικά συνελεύσεις γιά τά πραχτικά ζητήματα γιά τούς ἐξωκομματικούς, στίς πόλεις ἀπό ἐργάτες, στούς νομούς ἀπό ἀγρότες, γιά νά τραβήξουμε ἔτσι τούς ἐξωκομματι-

γιά τήν έπικράτηση τών κουλάκων. Αύτό δμως δέν άρκεϊ. Πρέπει νά ένισχύσουμε μέ κομμουνιστικές δυνάμεις τά καθοδηγητικά όργανα τής 'Ομοσπονδίας άγροτικών συνεταιρισμών, όπου ή δουλιά άρχισε τόν τελευταίο καιρό νά κουτσαίνει σοβαρά.

γ) Χειρότερη είναι ή κατάσταση στόν τομέα τής δουλιάς άνάμεσα στίς γυναίκες. Είναι άλήθεια δτι οί συνελεύσεις τών έργατριών καί άγροτισσών άντιπροσώπων άναπτύσσονται καί πλαταίνουν, δμως ό,τι μπόρεσαν νά πετύχουν τά στελέχη τού γυναικείου κινήματος στόν τομέα τής ζύμωσης, πολύ άπέχει άκόμα άπό τό νά κατοχυρωθεί όργανωτικά, έστω καί στό ένα έκατοστό τού άπαιτούμενου έλάχιστου δριου. Αύτό τό δείχνει άδιαμφισβήτητα τό ποσοστό συμμετοχής τών έργατριών καί άγροτισσών στά Σοβιέτ, στά συνδικάτα καί στό κόμμα. Τό κόμμα πρέπει νά πάρει δλα τά μέτρα γιά νά καλυφθεί αύτό τό κενό στό πιό άμεσο μέλλον. Δέ μπορούμε νά άνεχόμαστε, ό μισός πληθυσμός τής Σοβιετικής Ένωσης νά στέκεται παράμερα άπό τό μεγάλο έργο τής σοβιετικής καί τής κομματικής άνάπτυξης.

δ) 'Αξίζουν ίδιαίτερα νά προσεχτούν οί έθελοντικές όργανώσεις κοινωνικής πρωτοβουλίας καί είδικά οί όργανώσεις τών έργατών καί άγροτών άνταποκριτών. Οί όργανώσεις τών έργατών καί άγροτών άνταποκριτών έχουν μεγάλο μέλλον. Κάτω άπό όρισμένες συνθήκες άνάπτυξης οί όργανώσεις αύτές μπορούν νά παίξουν τό ρόλο ένός πολύ μεγάλου έκφραστή καί πανίσχυρου φορέα τής θέλησης τής προλεταριακής κοινής γνώμης. Ξέρετε τή δύναμη τής προλεταριακής κοινής γνώμης γιά τό ξεσκέπασμα καί τή διόρθωση τών έλλείψεων τής σοβιετικής μας κοινωνίας. Είναι πολύ πιό σοβαρή άπ' ό,τι ή δύναμη τής διοικητικής πίεσης. Νά γιατί τό κόμμα πρέπει νά βοηθήσει μέ δλα τά δυνατά μέσα αύτές τίς όργανώσεις.

2. Τό ζήτημα τού κρατικού μηχανισμού άξίζει νά προσεχτεί ίδιαίτερα. Δέ μπορεί νά ύπάρχει κανενός είδους άμφιβολία δτι ή κατάσταση σ' αύτό τόν τομέα δέν είναι ίκανοποιητική.

α) Οί ύποθήκες τού Λένιν γιά τήν έλάττωση τών ύπαλλήλων καί τήν άπλοποίηση τού κρατικού μηχανισμού έκπληρώθηκαν μόνο έν μέρει, καί στόν πιό έλάχιστο βαθμό. Τήν έλάττωση τών ύπαλλήλων τού μηχανισμού τών λαϊκών έπιτροπάτων κατά διακόσιες-τριακόσιες χιλιάδες ύπαλλήλους, τή στιγμή πού δίπλα ξεφυτρώνουν καινούργιοι μηχανισμοί—τράστ, συνδικάτα κλπ.—δέ μπορούμε νά τήν όνομάσουμε, άν θέλουμε νά κυριολεκτήσουμε, ούτε έλάττωση, ούτε άπλοποίηση τού μηχανισμού. Τό κόμμα πρέπει νά πάρει δλα τά μέτρα γιά νά πραγματοποιηθούν, μέ σιδερένιο χέρι, οί ύποθήκες τού Λένιν σ' αύτό τόν τομέα.

β) Σάς παράθεσα στοιχεία πού δείχνουν τό έλάχιστο ποσοστό συμμετοχής τών έξωκομματικών στά Σοβιέτ μας. Σύντροφοι, έτσι δέ μπορούμε νά πάμε παραπέρα, έτσι δέ μπορεί νά συνεχιστεί ή άνοικοδόμηση τού νέου κράτους. Δέ μπορεί νά γίνει σοβαρή άνοικοδομητική δουλιά χωρίς νά δόσουμε ίδιαίτερη προσοχή στό τράβηγμα τών έξωκομματικών στή σοβιετική δουλιά στά κυβερνεία καί στούς νομούς. 'Εδώ θά μπορούσαμε νά σημειώσουμε διάφορους τρόπους. Ένας άπό τούς πιό άποτελεσματικούς θά μπορούσε νά θεωρηθεί ό παρακάτω: πλάι στίς διάφορες ύπηρεσίες τών Σοβιέτ τών κυβερνείων καί τών νομών νά δημιουργηθούν τμήματα ή, άκόμα καλύτερα, νά συγκαλούμε τακτικά συνελεύσεις γιά τά πρακτικά ζητήματα γιά τούς έξωκομματικούς, στίς πόλεις άπό έργάτες, στούς νομούς άπό άγρότες, γιά νά τραβήξουμε έτσι τούς έξωκομματι-

κούς στήν πρακτική δουλειά στούς διάφορους διοικητικούς κλάδους, γιά νά διαλέξουμε έπειτα άπό τούς έξωκομματικούς έργάτες καί άγρότες πού τραβήξαμε στήν πρακτική δουλειά τούς καλύτερους, τούς πιό ίκανούς καί νά τούς τοποθετήσουμε στήν κρατική δουλειά. Χωρίς ένα τέτιο πλάταιμα τής βάσης τών Σοβιέτ τών πόλεων καί τών νομαρχιακών Σοβιέτ, χωρίς τό πλάταιμα τής βάσης τής σοβιετικής δουλειάς, χωρίς τό τράβηγμα τών έξωκομματικών, τά Σοβιέτ μπορούν νά χάσουν σοβαρά σέ βαρύτητα καί έπιροή.

γ) Στό κόμμα μας υπάρχει ή γνώμη ότι ή πραγματική κομματική δουλειά είναι, όπως λένε, ή δουλειά στίς έπιτροπές κυβερνείων, στίς έπιτροπές περιοχών, στίς νομαρχιακές έπιτροπές καί στούς πυρήνες. Όσο γιά τίς υπόλοιπες κατηγορίες δουλειάς, υπάρχει ή γνώμη ότι δέν άποτελούν καθαρά κομματική δουλειά. Συχνά κοροϊδεύουν τούς συντρόφους έκείνους πού δουλεύουν στά τράστ καί στά συνδικάτα: «άποσπάστηκαν, λένε, άπ' τό κόμμα». (Φωνή άπό κάτω: «Τούς διώχνουν»). Πρέπει νά διώχνουμε ορισμένους συντρόφους πού δουλεύουν στά οικονομικά όργανα καί στίς κομματικές οργανώσεις. Όμως έγώ δέν παίρνω μιά έξαιρετική περίπτωση, παίρνω μιά περίπτωση μαζικού χαρακτήρα. Συνήθως χωρίζουν τήν κομματική μας δουλειά σέ δυό κατηγορίες, στήν άνώτερη κατηγορία, πού είναι ή καθαρά κομματική δουλειά στίς έπιτροπές κυβερνείων, έπιτροπές περιοχών, πυρήνες, ΚΕ, καί στήν κατώτερη κατηγορία, τή λεγόμενη κομματική δουλειά σέ είσαγωγικά, πού είναι ή δουλειά σ' όλα τά σοβιετικά όργανα καί ίδιαίτερα στά έμπορικά. Σύντροφοι! Ή τέτια στάση άπέναντι στά οικονομικά στελέχη βρίσκεται σέ βαθιά άντίθεση μέ τό λενινισμό. Κάθε οικονομικό στέλεχος πού δουλεύει καί στό πιό ψωραλέο μαγαζάκι, στό πιό ψωραλέο έμπορικό ίδρυμα, όταν χτίζει καί προωθεί τή δουλειά, είναι άληθινό κομματικό στέλεχος πού τού άξίζει πλέρια υποστήριξη άπό μέρους τού κόμματος. Δέ μπορούμε νά προχωρήσουμε ούτε ένα βήμα στό έργο τής άνοικοδόμησής μας μέ μιά τέτια άριστοκρατική, διανοουμενίστικη στάση άπέναντι στό έμπόριο. Τελευταία έκανα μιά διάλεξη στό Πανεπιστήμιο Σβερντλόφ, όπου έλεγα ότι θά χρειαστεί, ίσως, νά μεταθέσουμε δέκα χιλιάδες πάνω-κάτω κομμουνιστές άπό τόν τομέα τής κομματικής δουλειάς ή τής βιομηχανίας στόν τομέα τού έμπορίου. Έσπασαν στά γέλια. Δέ θέλουν νά κάνουν έμπόριο! Καί όμως είναι ξεκάθαρο ότι όλα όσα λέμε γιά σοσιαλιστική άνοικοδόμηση, κινδυνεύουν νά καταντήσουν κούφια φλυαρία, άν δέν ξεριζώσουμε τίς άριστοκρατικές-διανοουμενίστικες προλήψεις γιά τό έμπόριο, πού υπάρχουν μέσα στό κόμμα, κι άν δέν καταχτήσουμε έμείς, οί κομμουνιστές, όλους τούς κλάδους τού έμπορίου.

δ) Σύντροφοι, καμιά άνοικοδομητική δουλειά, καμιά κρατική δουλειά, καμιά σχεδιοποιημένη δουλειά δέ μπορεί νά νοηθεί χωρίς σωστό υπολογισμό. Καί υπολογισμός δέ μπορεί νά νοηθεί χωρίς στατιστική. Υπολογισμός χωρίς τή στατιστική δέ μπορεί νά κινηθεί ούτε ένα βήμα πρός τά μπρός. Τελευταία στή συνδιάσκεψη ό Ρίκοφ έλεγε ότι στήν περίοδο τού πολεμικού κομμουνισμού είχε στό Άνώτατο Συμβούλιο τής Λαϊκής Οικονομίας ένα στατιστικό, πού τή μιά μέρα τού έδινε ορισμένα στοιχεία πάνω σ' ένα ζήτημα καί τήν άλλη τού έδινε διαφορετικά πάνω στό ίδιο ζήτημα. Δυστυχώς, έξακολουθούμε νά έχουμε στή χώρα μας στατιστικούς αύτού τού είδους. Ή δουλειά τής στατιστικής είναι τέτια, πού οί ξεχωριστοί κλάδοι τού συνόλου άποτελούν μιά συνεχόμενη άλυσίδα καί άν χαλάσει ένας κρίκος, κινδυνεύει νά χαλάσει όλη ή δουλειά. Στό άστικό κράτος ό στατιστικός έχει κάποιο έλάχιστο

ὅριο ἐπαγγελματικῆς εὐσυνειδησίας. Δέ μπορεῖ νά λέει ψέμματα. Μπορεῖ νά ἔχει ὁποιεσδήποτε πολιτικές πεποιθήσεις καί κατευθύνσεις, ὅμως σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τά γεγονότα, τά στοιχεῖα, θά προτιμήσει νά θυσιαστεῖ ἀλλά δέ θά πεῖ ψέμματα. Μακάρι νάχαμε πιό πολλούς τέτιους ἀστούς στατιστικούς, ἀνθρώπους πού σέβονται τόν ἑαυτό τους καί ἔχουν κάποιο ἐλάχιστο ὅριο ἐπαγγελματικῆς εὐσυνειδησίας! Ἄν ἡ στατιστική δουλιά στή χώρα μας δέν ὀργανωθεῖ μ' αὐτό τόν τρόπο, ἡ ἀνοικοδομητική δουλιά μας δέ θά προχωρήσει οὔτε βῆμα.

Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τή λογιστική. Καμιά οἰκονομική δουλιά δέ μπορεῖ νά κινηθεῖ χωρίς λογιστική. Ὅμως τούς λογιστές μας δυστυχῶς δέν τούς διακρίνουν πάντα τά στοιχειώδικα προσόντα ἑνός συνηθισμένου τίμιου ἀστοῦ λογιστῆ. Ὑποκλίνομαι μπροστά σέ ὁρισμένους λογιστές μας, ἀνάμεσά τους ὑπάρχουν τίμιοι καί ἀφοσιωμένοι δουλευτές· ὅμως εἶναι γεγονός ὅτι ὑπάρχουν καί ψωραλέοι, πού μποροῦν νά σοῦ σκαρώσουν ὁποιοδήποτε λογαριασμό καί πού εἶναι πιό ἐπικίνδυνοι ἀπό τούς ἀντεπαναστάτες. Χωρίς νά ὑπερνικήσουμε αὐτές τίς ἐλλείψεις, χωρίς νά τίς ἐξαλείψουμε, δέ μποροῦμε νά κινήσουμε παραπέρα οὔτε τήν οἰκονομία τῆς χώρας, οὔτε τό ἐμπόριό της.

ε) Τό ποσοστό τῶν ἐργατῶν καί τῶν κομμουνιστῶν στά καθοδηγητικά ὄργανα μερικῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν καί ἱδρυμάτων εἶναι ἀκόμα ἐλάχιστο καί δέν ἐπαρκεῖ καθόλου. Αὐτή ἡ ἀδυναμία εἶναι ἰδιαίτερα χτυπητή στίς καθοδηγητικές ὑπηρεσίες καί ἱδρύματα τῶν ἐμπορικῶν ὀργάνων καί στίς ἀντιπροσωπεῖες τους στό ἐξωτερικό (ἐξωτερικό ἐμπόριο, ἐσωτερικό ἐμπόριο, συνδικάτα) καθώς καί στά πιστωτικά ἱδρύματα, πού παίζουν σήμερα ἀποφασιστικό ρόλο στή ζωή καί τήν ἀνάπτυξη τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας καί πρίν ἀπ' ὅλα τῆς κρατικῆς βιομηχανίας. Τό κόμμα πρέπει νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά νά συμπληρωθεῖ αὐτό τό κενό. Χωρίς αὐτό δέ μποροῦμε κάν νά σκεφτόμαστε γιά ἐφαρμογή στή ζωή τῶν οἰκονομικο-πολιτικῶν ὁδηγιῶν τοῦ κόμματος.

στ) Μέχρι τώρα τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης καί διαμόρφωσης τῶν τράστ ἦταν τό σπουδαιότερο ζήτημα τῆς ἀνοικοδόμησης τῆς οἰκονομίας. Τώρα πού τό κέντρο τοῦ βάρους μετατοπίστηκε στόν τομέα τοῦ ἐμπορίου, μπῆκαν στήν ἡμερησία διάταξη τά ζητήματα τῆς ὀργάνωσης μιχτῶν καί μετοχικῶν ἑταιριῶν[37] ἐσωτερικοῦ καί ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Ἡ πείρα ἔδειξε ὅτι ἄν στό ζήτημα τῶν τράστ τά βγάλαμε πέρα, ὅμως στή λύση τῶν ζητημάτων τῶν μιχτῶν καί μετοχικῶν ἑταιριῶν οἱ ὑπηρεσίες μας κουτσαίνουν κι ἀπ' τά δυό πόδια. Ὑπάρχει μιά τάση νά ἐπιδιωχθεῖ ἡ ὀργάνωση ἑνός τέτιου τύπου ἐμπορικῶν ἱδρυμάτων, πού θά περιόριζαν στό ἐλάχιστο τό ρόλο τοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου σ' αὐτό τόν πολύ σπουδαῖο τομέα. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τό κόμμα θά ἀγωνιστεῖ μέ ὅλα τά μέσα ἐνάντια σέ τέτιου εἴδους τάσεις.

3. Πρέπει νά συνεχίσουμε παραπέρα τήν καλυτέρευση τῆς σύνθεσης τοῦ κόμματος γενικά καί τῶν καθοδηγητικῶν του ὀργάνων εἰδικά. Σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει νά θεωροῦμε τά στελέχη τοῦ κόμματος σάν κάτι τό κλειστό. Ὁ ἀριθμός τῶν στελεχῶν πρέπει νά εὐρύνεται βῆμα πρός βῆμα μέ τό τράβηγμα νεαρῶν κομματικῶν μελῶν. Τά στελέχη πρέπει νά συμπληρώνονται μέ τό τράβηγμα νεαρῶν κομματικῶν μελῶν. Χωρίς αὐτό ἡ ὕπαρξη τῶν στελεχῶν εἶναι ἄσκοπη.

4. Στόν τομέα τῆς ζύμωσης:

α) Ἄσχημη εἶναι ἡ κατάσταση ὅσον ἀφορᾶ τό ἐπίπεδο πολιτικῆς μόρφωσης τῶν μελῶν τοῦ κόμματος (60%

πολιτικά ἀμόρφωτοι). Μέ τή στρατολογία Λένιν μεγαλώνει τό ποσοστό τῶν ἀμόρφωτων πολιτικά. Χρειάζεται συστηματική δουλιά γιά τήν ἐξάλειψη αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας. Τό καθῆκον μας εἶναι νά προωθήσουμε αὐτή τή δουλιά.

β) Ἄσχημη εἶναι ἡ κατάσταση μέ τόν κινηματογράφο. Ὁ κινηματογράφος εἶναι ἕνα πολύ σπουδαῖο μέσο μαζικῆς ζύμωσης. Τό καθῆκον μας εἶναι νά πάρουμε αὐτή τήν ὑπόθεση στά χέρια μας.

γ) Ἡ δουλιά τοῦ τύπου ἀναπτύσσεται, ὅμως ὄχι ὅσο χρειάζεται. Τό καθῆκον μας εἶναι νά ἀνεβάσουμε τήν κυκλοφορία τῆς «Κρεστιάνσκαγια Γκαζέτα»[38] στό ἕνα ἑκατομμύριο, τῆς «Πράβντα» στίς 600.000 καί νά ἐκδόσουμε μιά ἐκλαϊκευτική ἐφημερίδα τῆς στρατολογίας Λένιν πού ἡ κυκλοφορία της νά φτάσει τουλάχιστο τίς 500.000 φύλλα.

δ) Οἱ ἐφημερίδες τοῦ τοίχου προοδεύουν, ὅμως ὄχι ὅσο χρειάζεται. Τό καθῆκον μας εἶναι νά ὑποστηρίξουμε τούς ἀνταποκριτές τῶν ἐφημερίδων τοῦ τοίχου καί νά προωθήσουμε αὐτή τή δουλιά.

ε) Ἄσχημη εἶναι ἡ κατάσταση τῆς δουλιᾶς μας στό χωριό. Ἡ ζύμωση στό χωριό πρέπει νά ἀποβλέπει κατά κύριο λόγο σ' ἕνα συγκεκριμένο ἀντικείμενο, καί νά γίνεται πάνω στή γραμμή τῆς κάθε λογῆς βοήθειας στά φτωχά καί μεσαῖα στοιχεῖα, μέχρι τίς εὐνοϊκές πιστώσεις, πάνω στή γραμμή τῆς ἀνάπτυξης τῶν πρώτων στοιχείων τῶν κολλεχτιβίστικων νοικοκυριῶν (ὄχι κομμοῦνες), ὅπως ἔγινε μέ τίς ἐπιτροπές ἀχτημόνων ἀγροτῶν[39] στήν Οὐκρανία, ὅπου ὑπάρχουν περίπου 5.000 κολχόζ, πάνω στή γραμμή τοῦ τραβήγματος τῆς ἀγροτιᾶς στούς συνεταιρισμούς, πρίν ἀπ' ὅλα στούς ἀγροτικούς παραγωγικούς συνεταιρισμούς. Ἐξαιρετικά σπουδαῖο πρέπει νά θεωρεῖται τό καθῆκον τῆς κατάχτησης τῶν ἀγροτικῶν ἐπιτροπῶν.

Πρέπει νά θυμόμαστε τά στρατιωτικά τμήματα κατά περιοχές[40] πού ἔχουν μεγάλη σημασία γιά τή ζύμωση στό χωριό.

5. Στόν τομέα τῆς μελέτης, κατανομῆς καί ἀνάδειξης τῶν κομματικῶν καί ἐξωκομματικῶν στελεχῶν.

α) Ἡ μελέτη ἔχει λίγο πολύ ταχτοποιηθεῖ.

β) Στήν κατανομή πᾶμε κάπως χειρότερα γιατί τά βασικά καθήκοντα, πού ἔβαλε ὁ Λένιν στό 11ο Συνέδριο[41] γιά τήν ἀναδιάταξη τῶν δυνάμεων μέσα στίς νέες συνθῆκες τῆς ἐσωτερικῆς ἀνάπτυξης, δέν ἐκπληρώθηκαν ἀκόμα. Περιμένει τή λύση του τό ἄμεσο καθῆκον νά ἐξασφαλίσουμε στό ἀνώτατο ὅριο καί μέ τίς καλύτερες δυνάμεις ὅλες τίς ἐμπορικές ὀργανώσεις.

Πέρσι τό τμῆμα μελέτης καί κατανομῆς τῶν στελεχῶν δούλεψε κυρίως στά ὄργανα τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου τῆς Λαϊκῆς Οἰκονομίας καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου τῶν Οἰκονομικῶν, ἰδιαίτερα στό φορολογικό του μηχανισμό, ἐξασφαλίζοντας κατά πρῶτο λόγο μέ στελέχη αὐτά τά ὄργανα. Τώρα τό καθῆκον μας εἶναι νά βάλουμε πλώρη πρός τά ἐμπορικά ὄργανα καί τά πιστωτικά ἱδρύματα καί νά τά ἐξασφαλίσουμε μέ στελέχη κατά προτίμηση ἀπό τά ἄλλα ἱδρύματα καί ὑπηρεσίες. Ἐδῶ θά χρειαστοῦν ἴσως 5.000 περίπου κομμουνιστές.

Ταυτόχρονα ἔχουμε καθῆκον νά συμπληρώσουμε τό σημερινό σύστημα κατανομῆς τῶν δυνάμεων μέ νέα συστήματα: μέ τό ἐθελοντικό σύστημα, τό σύστημα τῆς πρόσκλησης ἐθελοντῶν γιά τήν ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς στά πολύ σπουδαῖα σημεῖα τῆς σοβιετικῆς ἀνοικοδόμησης. Αὐτό τό σύστημα ἔχει ἄμεση σχέση μέ τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης ὑποδειγματικῆς δουλιᾶς σέ ὁρισμένες περιφέρειες. Χωρίς αὐτό (χωρίς τήν ὀργάνωση ὑποδειγματικῆς δουλιᾶς) δέ μποροῦμε νά τά βγάλουμε πέρα σ' αὐτό τό στάδιο. Ἡ

ἰδέα τοῦ Λένιν γιά τήν ὑποδειγματική δουλιά πού ἀνάπτυξε στήν ἐργασία του «Φόρος σέ εἶδος»[42], πρέπει νά πραγματοποιηθεῖ.

γ) Ξεχωριστή προσοχή πρέπει νά δοθεῖ στήν ἀνάδειξη στελεχῶν, κομματικῶν καί ἐξωκομματικῶν. Ἡ μέθοδος τῆς ἀνάδειξης νέων ἀνθρώπων μόνο ἀπ' τά πάνω δέν εἶναι ἀρκετή. Πρέπει νά συμπληρωθεῖ μέ τίς μέθοδες ἀνάδειξης ἀπ' τά κάτω στήν πορεία τῆς πρακτικῆς δουλιᾶς στήν πορεία τοῦ τραβήγματος νέων δυνάμεων στήν πρακτική δουλιά. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη οἱ παραγωγικές συνδιασκέψεις, οἱ συνδιασκέψεις ἐργοστασίων καί τράστ πρόκειται νά παίξουν μεγάλο ρόλο στήν ἀνάδειξη ἐργατῶν σέ ὑπεύθυνα πόστα τῶν ἐργοστασίων καί τῶν τράστ. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀναπτύξουμε τά τμήματα πού ὑπάρχουν πλάι στίς ὑπηρεσίες τῶν Σοβιέτ στίς πόλεις-πρωτεύουσες τῶν κυβερνείων καί τῶν νομῶν, μετατρέποντάς τα σέ περιοδικές συσκέψεις μέ πραχτικό χαραχτήρα καί τραβώντας σ' αὐτές τίς συσκέψεις τόσο τά μέλη τῶν Σοβιέτ, ὅσο καί, προπαντός, ἐργάτες καί ἐργάτριες, ἀγρότες καί ἀγρότισσες πού δέν εἶναι μέλη τους. Μόνο στήν πορεία μιᾶς τέτιας πλατιᾶς πραχτικῆς δουλιᾶς θά μπορέσουμε νά αναδείξουμε νέους ἀνθρώπους ἀπ' τούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες καί ἀγρότες. Τό κύμα τῆς στρατολογίας Λένιν στίς πόλεις καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς δραστηριότητας τῆς ἀγροτιᾶς δείχνουν ἀναμφισβήτητα ὅτι αὐτός ὁ τρόπος ἀνάδειξης θά δόσει μεγάλα ἀποτελέσματα.

6. Δυό συμπεράσματα ἀπό τόν τομέα τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ κόμματος:

α) Ἡ λεγόμενη «ἀρχή» τῆς διεύρυνσης τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος ἀποδείχτηκε σωστή. Ἡ πείρα ἔδειξε ὅτι ἡ διεύρυνση τῆς ΚΕ ἔδοσε τεράστια ὀφέλη, ὅτι οἱ σύντροφοι πού ὑπεράσπιζαν τήν «ἀρχή» τοῦ στενέματος τῆς ΚΕ βρίσκονται σέ λαθεμένο δρόμο.

β) Τώρα εἶναι γιά ὅλους ξεκάθαρο ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση εἶχε πέρα γιά πέρα ἄδικο ὅταν μιλοῦσε στή διάρκεια τῆς συζήτησης γιά ἀποσύνθεση τοῦ κόμματος. Εἶναι ζήτημα ἄν θά βρεθεῖ ἔστω καί μιά σοβαρή ὀργάνωση μέσα στό κόμμα μας, πού παρακολουθώντας τήν πορεία τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ κόμματος καί τήν ἰσχυρή τού ἀνάπτυξη, νά μήν πεῖ ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού τελευταῖα ἀκόμα προφήτευαν τό χαμό τοῦ κόμματός μας, στήν πραγματικότητα δέ γνώριζαν τό κόμμα, βρίσκονταν μακριά ἀπ' τό κόμμα καί θύμιζαν πολύ ἀνθρώπους, πού θά ἔπρεπε νά τούς ὀνομάσουμε ξένους πρός τό κόμμα.

Συμπέρασμα: Τό κόμμα μας ἀναπτύσσεται, βαδίζει πρός τά μπρός, μαθαίνει νά κυβερνᾶ, γίνεται ὄργανο τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τεράστιο κύρος. Ἡ στρατολογία Λένιν εἶναι ἡ ἄμεση ἀπόδειξη. (Χειροκροτήματα πού γιά πολύ ὥρα δέ σταματοῦν).

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

27 τοῦ Μάη

Σύντροφοι! Στούς λόγους τῶν ὁμιλητῶν δέν παρατήρησα νά ὑπάρχουν ἀντιρρήσεις στήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ. Αὐτό τό ἐξηγῶ σά συμφωνία τοῦ Συνεδρίου μέ τά συμπεράσματα τῆς ἔκθεσης. (Χειροκροτήματα).

Στήν ἔκθεσή μου σκόπιμα δέν ἔθιξα τίς διαφωνίες μας μέσα στό κόμμα, δέν τίς ἔθιξα γιατί δέ θέλησα νά ἀνασκαλέψω πληγές, πού φαίνονταν ὅτι εἶχαν ἐπουλωθεῖ. Ὅμως ὕστερα ἀπ' τό γεγονός ὅτι ὁ Τρότσκι καί ὁ Πρεομπραζένσκι ἔθιξαν αὐτά τά ζητήματα, εἶπαν μιά σειρά ἀνακρίβειες καί μᾶς προκάλεσαν—δέν πρέπει νά σιωπήσω. Κάτω ἀπό τέτιες συνθῆκες ἡ σιωπή θά ἦταν ἀκατανόητη.

Ἡ σ. Κρούπσκαγια ἐκφράστηκε ἐδῶ ἐνάντια στίς δευτερολογίες σχετικά μέ τίς διαφωνίες. Εἶμαι κι ἐγώ ἀποφασιστικά ἐνάντια στίς δευτερολογίες καί γι' αὐτό ἀκριβῶς στήν ἔκθεσή μου δέν ἔθιξα τίς διαφωνίες. Ὅμως μιά πού οἱ σύντροφοι-μέλη τῆς ἀντιπολίτευσης ἔθιξαν αὐτό τό ζήτημα καί μᾶς προκάλεσαν, δέν ἔχουμε τό δικαίωμα νά σιωπήσουμε.

Ὁ Τρότσκι καί ὁ Πρεομπραζένσκι, καί οἱ δυό τους μιλώντας γιά τίς διαφωνίες, ἐπισύρουν τήν προσοχή τοῦ

Συνεδρίου σέ μιά ἀπόφαση, τήν ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη, ξεχνώντας ὅτι ἐκτός ἀπό τήν ἀπόφαση αὐτή ὑπάρχει καί μιά ἄλλη, γιά τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης[43], ξεχνώντας ὅτι ἔγινε συνδιάσκεψη καί ὅτι ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση, πού πῆρε ἡ ΚΕ στίς 5 τοῦ Δεκέμβρη, εἴχαμε ἕνα νέο κύμα συζήτησης γιά τό ὁποῖο δόθηκε ἐκτίμηση στήν εἰδική ἀπόφαση τῆς 13ης Συνδιάσκεψης γιά τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης. Ξεχνοῦν ὅτι ἡ ἀποσιώπηση τῆς 13ης Συνδιάσκεψης δέ θά μείνει χωρίς συνέπειες γιά τήν ἀντιπολίτευση.

Ἐπισύρω τήν προσοχή τοῦ Συνεδρίου στό γεγονός ὅτι στή συνδιάσκεψη ψηφίστηκε μιά ἀπόφαση γιά τήν οἰκονομική πολιτική καί δυό ἀποφάσεις γιά τήν κομματική ἀνοικοδόμηση. Γιατί συνέβηκε αὐτό; Ὑπάρχει μιά ἀπόφαση ἐγκριμένη ἀπ' ὅλο τό κόμμα πού εἶχε ψηφιστεῖ ἀπ' τήν ΚΕ στίς 5 τοῦ Δεκέμβρη, ἔπειτα ὅμως ἀποδείχτηκε ἀπαραίτητο νά παρθεῖ μιά δεύτερη ἀπόφαση πάνω στό ἴδιο ζήτημα, τό ζήτημα τῆς μικροαστικῆς παρέκκλισης. Ἀπό ποῦ προέρχεται αὐτή ἡ ἀναποδιά καί πῶς ἐξηγεῖται; Ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός ὅτι ὅλη ἡ συζήτηση εἶχε δυό περιόδες, τήν πρώτη περίοδο πού τέλειωσε μέ τήν ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη, πού ψηφίστηκε ὁμόφωνα, καί τή δεύτερη περίοδο πού τέλειωσε μέ τήν ἀπόφαση γιά τή μικροαστική παρέκκλιση. Ὑποθέταμε τότε, δηλαδή στήν πρώτη περίοδο, ὅτι μέ τήν ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη θά τελειώσουν ἴσως οἱ διαμάχες μέσα στό κόμμα, καί γι' αὐτό ἀκριβῶς τήν προηγούμενη φορά, μιλώντας γι' αὐτή τήν περίοδο, εἶπα στήν ἔκθεσή μου τῆς 13ης Συνδιάσκεψης, ὅτι ἄν ἤθελε ἡ ἀντιπολίτευση ἡ ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη θά μποροῦσε νά βάλει τέρμα στήν πάλη μέσα στό κόμμα. Μίλησα γι' αὐτό τό ζήτημα καί ὅλοι εἴχαμε τήν ἴδια γνώμη. Τό ζήτημα ὅμως εἶναι ὅτι στήν περίοδο αὐ-

τή ἡ συζήτηση δέν εἶχε τελειώσει. Ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη ἐπακολούθησαν τά γράμματα τοῦ Τρότσκι, μιά νέα πλατφόρμα μέ νέα ζητήματα καί ἄρχισε ἕνα νέο κύμα συζήτησης, πιό ὀξύτερης ἀπό ὅ,τι ὥς τότε. Μ' αὐτό ματαιώθηκε ἡ δυνατότητα γιά εἰρήνη μέσα στό κόμμα. Αὐτή ἦταν ἡ δεύτερη περίοδος πού οἱ ἀντιπολιτευόμενοι προσπαθοῦν τώρα νά τήν ἀποσιωπήσουν, νά τήν παρακάμψουν.

Γεγονός εἶναι ὅτι ἀνάμεσα στή συζήτηση τῆς δεύτερης περιόδου καί τή συζήτηση τῆς πρώτης περιόδου πού βρῆκε τήν ἔκφρασή της στήν ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη, ὑπάρχει τεράστια διαφορά. Στήν ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη δέν ἀνακινήθηκε τό ζήτημα ἐκφυλισμοῦ τῶν στελεχῶν. Ὁ Τρότσκι, πού μαζί του συντάξαμε τότε τήν ἀπόφαση αὐτή, δέν εἶπε οὔτε λέξη γιά ἐκφυλισμό τῶν στελεχῶν. Αὐτή τήν προσθήκη, ὅπως φαίνεται, τή φύλαξε γιά τίς ἑπόμενες ἐξορμήσεις του. Ἐπίσης, ἡ ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη δέν περιλαβαίνει τίποτε γιά τό ὅτι ἡ σπουδάζουσα νεολαία εἶναι τό πιό σίγουρο βαρόμετρο. Καί αὐτό τό ζήτημα ὁ Τρότσκι τό κράτησε, ὅπως φαίνεται, ἐφεδρεία γιά νέες ἐξορμήσεις στή συζήτηση. Στήν ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη δέν βλέπει κανείς τήν τάση ἐκείνη γιά ἐπίθεση ἐνάντια στό μηχανισμό, τίς ἀπαιτήσεις ἐκεῖνες γιά μέτρα τιμωρίας ἐνάντια στόν κομματικό μηχανισμό, πού γι' αὐτές ὁ Τρότσκι μίλησε πολύ ἐκτεταμένα στά ἑπόμενα γράμματά του. Τέλος, ἡ ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη δέν περιλαβαίνει οὔτε κάν ὑπαινιγμό ὅτι χρειάζονται ὁμάδες, καί ὅμως γι' αὐτό τό ζήτημα, γιά τίς ὁμάδες, ὁ Τρότσκι μίλησε πολύ ἐκτεταμένα στά ἑπόμενα γράμματά του.

Νά πόσο τεράστια εἶναι ἡ διαφορά ἀνάμεσα στή θέση τῆς ἀντιπολίτευσης μέχρι τίς 5 τοῦ Δεκέμβρη καί τή θέση τῶν ἡγετῶν της ὕστερα ἀπό τίς 5 τοῦ Δεκέμβρη.

Τώρα ὁ Τρότσκι καί ὁ Πρεομπραζένσκι προσπαθοῦν νά ἀποσιωπήσουν, νά κρύψουν τή δεύτερη πλατφόρμα τους στή δεύτερη περίοδο τῆς συζήτησης, νομίζοντας, ὅπως φαίνεται, ὅτι θά ξεγελάσουν τό κόμμα. Ὄχι, αὐτό δέ θά τό καταφέρετε! Μέ τήν κουτοπονηριά καί τή διπλωματία δέ θά μπορέσετε νά ἐξαπατήσετε τό Συνέδριο. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι τό Συνέδριο θά ἐκφέρει τή γνώμη του καί γιά τό πρῶτο στάδιο τῆς συζήτησης, πού βρῆκε τήν ἔκφρασή του στήν ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη καί γιά τό δεύτερο στάδιο πού βρῆκε τήν ἔκφρασή του στήν ἀπόφαση τῆς Συνδιάσκεψης γιά τή μικροαστική παρέκκλιση.

Οἱ δυό αὐτές ἀποφάσεις ἀποτελοῦν τά δυό μέρη ἑνός ἑνιαίου συνόλου, πού λέγεται συζήτηση. Ὅποιος σκέφτεται νά μπερδέψει αὐτά τά δυό μέρη καί νά ἐξαπατήσει ἔτσι τό Συνέδριο, κάνει λάθος. Τό κόμμα ἀνδρώθηκε, ἡ συνειδητότητά του ἀνέβηκε καί στό κόμμα ἡ διπλωματία δέν περνᾶ. Ὅλο τό λάθος τῆς ἀντιπολίτευσης βρίσκεται στό ὅτι δέν καταλαβαίνει αὐτό τό πράγμα.

Ἄς ἐξετάσουμε ποιός ἀποδείχτηκε ὅτι εἶχε δίκιο στό ζήτημα τῆς πλατφόρμας πού παρουσίασε ἡ ἀντιπολίτευση ὕστερα ἀπό τίς 5 τοῦ Δεκέμβρη. Ποιός ἀποδείχτηκε ὅτι εἶχε δίκιο στά τέσσερα νέα ζητήματα πού θίχτηκαν στά γράμματα τοῦ Τρότσκι;

Πρῶτο ζήτημα: τά στελέχη ἐκφυλίζονται. Ὅλοι μας ἀπαιτούσαμε καί ἀπαιτοῦμε νά μᾶς παρουσιάσουν γεγονότα πού νά δείχνουν ὅτι τά στελέχη μας ἐκφυλίζονται. Ὅμως τέτια γεγονότα δέ μᾶς παρουσίασαν καί οὔτε μποροῦν νά μᾶς παρουσιάσουν, γιατί ἁπλούστατα δέν ὑπάρχουν στήν πραγματικότητα. Καί ἀφοῦ ἐξετάσαμε πιό προσεχτικά τό ζήτημα διαπιστώσαμε ὅλοι μας ὅτι δέν ὑπάρχει ἐκφυλισμός στίς γραμμές μας, ὅτι ὅμως ὑπάρχει ἀναμφισβήτητα μιά παρέκκλιση ὁρισμένων ἡγετῶν τῆς ἀντιπο-

λίτευσης πρός τή μικροαστική πολιτική. Ποιός, λοιπόν, αποδείχνεται ὅτι ἔχει δίκιο; Ὅπως φαίνεται ὄχι ἡ ἀντιπολίτευση.

Δεύτερο ζήτημα: ἡ σπουδάζουσα νεολαία, πού εἶναι τάχα τό πιό σίγουρο βαρόμετρο. Ποιός ἀποδείχτηκε ὅτι ἔχει δίκιο σ' αὐτό τό ζήτημα; Καί πάλι, ὅπως φαίνεται, ὄχι ἡ ἀντιπολίτευση. Ἄν ρίξουμε μιά ματιά στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας σ' αὐτή τήν περίοδο, στή στρατολογία 200.000 νέων μελῶν στό κόμμα, βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι τό βαρόμετρο πρέπει νά τό ἀναζητᾶμε ὄχι μέσα στίς γραμμές τῆς σπουδάζουσας νεολαίας, ἀλλά στίς γραμμές τοῦ προλεταριάτου, ὅτι τό κόμμα πρέπει νά προσανατολίζεται ὄχι στή σπουδάζουσα νεολαία, ἀλλά στόν προλεταριακό πυρήνα τοῦ κόμματος. 200.000 νέα μέλη τοῦ κόμματος—νά τό βαρόμετρο. Καί ἐδῶ ἀποδείχτηκε ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση δέν ἔχει δίκιο.

Τρίτο ζήτημα: μέτρα τιμωρίας ἐνάντια στό μηχανισμό, ἐπίθεση ἐνάντια στόν κομματικό μηχανισμό. Ποιός ἀποδείχτηκε ὅτι ἔχει δίκιο; Καί πάλι ὄχι ἡ ἀντιπολίτευση πού ὑπόστειλε τή σημαία τῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στό μηχανισμό καί πέρασε στήν ἄμυνα. Εἴσασταν ἐδῶ μάρτυρες πῶς προσπάθησε νά βγεῖ ἀπό τή δύσκολη θέση, ὑποχωρώντας ἄταχτα στήν πάλη ἐνάντια στόν κομματικό μηχανισμό.

Τέταρτο ζήτημα: οἱ φράξιες καί οἱ ὁμάδες. Ὁ Τρότσκι δήλωσε ὅτι εἶναι κατηγορηματικά ἐνάντια στίς ὁμάδες. Αὐτό εἶναι πολύ καλό. Ἐφόσον ὅμως εἶναι σήμερα ἀπαραίτητο νά ἀναφερθοῦμε στήν ἱστορία, ἐπιτρέψτε μου νά ἀποκαταστήσω ὁρισμένα γεγονότα. Τό Δεκέμβρη εἴχαμε μιά ὑποεπιτροπή τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος γιά τήν ἐπεξεργασία τῆς ἀπόφασης πού δημοσιεύτηκε στίς 5 τοῦ Δεκέμβρη. Αὐτή ἡ ὑποεπιτροπή ἀποτελοῦνταν ἀπό τρία ἄτομα: Τρότσκι, Κάμενεφ καί Στάλιν. Προσέξατε τό γεγονός ὅτι ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη ἔλειπε ἡ φράση γιά ὁμάδες; Στήν ἀπόφαση αὐτή γίνεται λόγος γιά ἀπαγόρευση τῶν φράξιων, δέν ἀναφέρεται ὅμως τίποτε γιά ἀπαγόρευση τῶν ὁμάδων. Ἡ ἀπόφαση περιλαβαίνει ἁπλῶς μιά παραπομπή στή γνωστή ἀπόφαση τοῦ 10ου Συνεδρίου γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος. Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό τό γεγονός; Εἶναι τυχαῖο; Ὄχι, δέν εἶναι τυχαῖο. Ἐγώ καί ὁ Κάμενεφ βάλαμε κατηγορηματικά τό ζήτημα τῆς ἀπαγόρευσης τῶν ὁμάδων. Ὁ Τρότσκι διαμαρτυρήθηκε τελεσιγραφικά ἐνάντια στήν ἀπαγόρευση τῶν ὁμάδων καί δήλωσε ὅτι μπροστά σέ μιά τέτια κατάσταση δέ μποροῦσε νά ψηφίσει ὑπέρ τῆς ἀπόφασης. Τότε ἐμεῖς ἀρκεστήκαμε νά ἀναφερθοῦμε στήν ἀπόφαση τοῦ 10ου Συνεδρίου πού ὁ Τρότσκι, ὅπως φαίνεται, δέν τήν εἶχε τότε διαβάσει καί ὅπου γίνεται λόγος ὄχι μόνο γιά ἀπαγόρευση τῶν φράξιων, ἀλλά καί γιά ἀπαγόρευση τῶν ὁμάδων. (Γέλια, χειροκροτήματα). Ὁ Τρότσκι ἦταν τότε ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ὁμάδων. Ἐδῶ ἔπλεξε τό ἐγκώμιο τῆς ἀπόφασης τῆς 5 τοῦ Δεκέμβρη. Στό γράμμα του ὅμως πρός τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), 4 μέρες ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση πού πάρθηκε γιά τήν κομματική ἀνοικοδόμηση, δηλαδή στίς 9 τοῦ Δεκέμβρη, ὁ Τρότσκι ἔγραφε: «Μοῦ προκαλεῖ ἰδιαίτερη ἀνησυχία ἡ καθαρά τυπική στάση πού κρατᾶν τά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου στό ζήτημα τῶν ὁμάδων καί τῶν φραξιονιστικῶν σχηματισμῶν». Ἔ, πῶς σᾶς φαίνεται; Ἕνας ἄνθρωπος, πού κέβεται γι' αὐτή τήν ἀπόφαση, ἀποδείχνεται ὅτι ἔχει στήν ψυχή του μιά πολύ μεγάλη ἀνησυχία πού τοῦ τήν προκαλεῖ ἡ στάση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου ἀπέναντι στό ζήτημα τῶν ὁμάδων καί τῶν φράξιων. Ἀπ' αὐτό δέ φαίνεται νά ἦταν τότε ὑπέρ τῆς ἀπαγόρευσης

τῶν ὁμάδων. Ναί, ὁ Τρότσκι ἦταν τότε ὑπέρ τοῦ σχηματισμοῦ ὁμάδων, ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τους.

Ἔπειτα, ποιός δέ θυμᾶται τό γνωστό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Πρεομπραζένσκι στή Μόσχα, ὅπου ζητοῦσε νά διευκρινισθεῖ πιό ἀκριβολογημένα τό ζήτημα τῶν φράξιων, πού εἶχε λυθεῖ στό 10ο Συνέδριο τοῦ Κόμματος, ἀπό τήν ἄποψη τῆς κατάργησης ὁρισμένων περιορισμῶν; Αὐτό τό θυμοῦνται ὅλοι οἱ σύντροφοι στή Μόσχα. Καί ποιός ἀπό σᾶς δέ θυμᾶται ὅτι ὁ Πρεομπραζένσκι στίς ἐπιφυλλίδες του ἀπαιτοῦσε νά ἀποκατασταθεῖ στό κόμμα ἡ τάξη πραγμάτων πού ὑπῆρχε τήν ἐποχή τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ; Ὅμως ξέρουμε ὅτι τό κόμμα τήν ἐποχή τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ βρέθηκε ὑποχρεωμένο νά ἐπιτρέψει τήν ὕπαρξη φράξιων, αὐτό τό ξέρουμε πολύ καλά. Καί ποιός δέ θυμᾶται πῶς στήν 13η Συνδιάσκεψη, τή στιγμή πού πρότεινα τό πιό ἁπλό πράγμα—νά ξαναφέρουμε δηλαδή στή μνήμη τῶν μελῶν τοῦ κόμματος τήν ἕβδομη παράγραφο τῆς ἀπόφασης γιά τήν ἑνότητα, γιά τήν ἀπαγόρευση τῶν ὁμάδων—ποιός δέ θυμᾶται πῶς λυσσομανοῦσαν ὅλοι οἱ ἀντιπολιτευόμενοι, ἀπαιτώντας νά μήν περιληφθεῖ αὐτή ἡ παράγραφος; Συνεπῶς, ἡ ἀντιπολίτευση υἱοθετοῦσε σ' αὐτό τό ζήτημα ὁλοκληρωτικά καί πέρα γιά πέρα τήν ἄποψη τῆς ἐλευθερίας τῶν ὁμάδων καί νόμιζε ὅτι θά μποροῦσε νά κοιμίσει τήν ἐπαγρύπνηση τοῦ κόμματος μέ τό νά λέει ὅτι δέ ζητᾶ ἐλευθερία φράξιων ἀλλά ἐλευθερία ὁμάδων. Ἄν τώρα μᾶς δηλώνουν ὅτι εἶναι ἐνάντια στίς ὁμάδες, αὐτό εἶναι πολύ καλό. Αὐτό ὅμως δέ μπορῶ μέ κανέναν τρόπο νά τό χαρακτηρίσω ἐπίθεση ἀπό μέρους τους: εἶναι ἄταχτη ὑποχώρηση, εἶναι γνώρισμα ὅτι ἡ ΚΕ καί σ' αὐτό τό ζήτημα ἔχει δίκιο.

Ὕστερα ἀπ' αὐτή τήν πληροφοριακή διασάφιση ἐπιτρέψτε μου, σύντροφοι, νά πῶ μερικά λόγια γιά ὁρισμένα λάθη ἀρχῶν, πού ἔκαναν ὁ Τρότσκι καί ὁ Πρεομπραζένσκι στίς ὁμιλίες τους πάνω στά κομματικά ὀργανωτικά ζητήματα.

Ὁ Τρότσκι δήλωσε ὅτι ἡ οὐσία τῆς δημοκρατίας περιορίζεται στό ζήτημα τῶν γενιῶν. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Δέν εἶναι σωστό ἀπό ἄποψη ἀρχῶν. Ἡ οὐσία τῆς δημοκρατίας κάθε ἄλλο παρά περιορίζεται σ' αὐτό. Τό ζήτημα τῶν γενιῶν εἶναι δευτερεῦον ζήτημα. Τά στοιχεῖα ἀπό τή ζωή τοῦ κόμματός μας, ἡ ἴδια ἡ ζωή τοῦ κόμματός μας μιλοῦν ὅτι ἡ νέα γενιά τοῦ κόμματος ἐνσωματώνεται βῆμα πρός βῆμα στά στελέχη, ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν στελεχῶν μεγαλώνει μέ τό τράβηγμα τῆς νεολαίας. Τό κόμμα πάντα βάδιζε καί θά βαδίζει σ' αὐτό τό δρόμο. Μόνο ἐκεῖνος πού βλέπει τά στελέχη σάν ἕνα κλειστό σύνολο, σά μιά προνομιούχα κάστα, πού δέν ἐπιτρέπει νά μπαίνουν στόν κύκλο της νέα μέλη, μόνο ἐκεῖνος πού βλέπει αὐτά τά στελέχη σά σῶμα ἀξιωματικῶν τοῦ παλιοῦ καιροῦ καί πού θεωρεῖ ὅλα τά ὑπόλοιπα μέλη τοῦ κόμματος σάν «κατώτερα ἀπό τήν εὐγένειά του», μόνο ἐκεῖνος πού θέλει νά δημιουργήσει χάσμα ἀνάμεσα στά στελέχη καί τά νεαρά κομματικά μέλη, μόνο αὐτός μπορεῖ νά ὑποβιβάσει τό ζήτημα τῆς δημοκρατίας σέ ζήτημα κομματικῶν γενιῶν. Ἡ οὐσία τῆς δημοκρατίας δέ συνοψίζεται στό ζήτημα τῶν γενιῶν, ἀλλά στό ζήτημα τῆς αὐτενέργειας, τῆς δραστήριας συμμετοχῆς τῶν μελῶν τοῦ κόμματος στήν κομματική καθοδήγηση. Ἔτσι καί μόνο ἔτσι μπορεῖ νά μπεῖ τό ζήτημα τῆς δημοκρατίας, ὅταν γίνεται βέβαια λόγος ὄχι γιά ἕνα κόμμα δημοκρατικό στούς τύπους, ἀλλά γιά ἕνα πραγματικά προλεταριακό κόμμα, πού συνδέεται μέ ἀδιάρηχτους δεσμούς μέ τίς μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Δεύτερο ζήτημα. Ὁ πιό μεγάλος κίνδυνος, λέει ὁ Τρότσκι, βρίσκεται στή γραφειοκρατικοποίηση τοῦ κομ-

ματικοῦ μηχανισμοῦ. Κι αὐτό ἐπίσης δέν εἶναι σωστό. Ὁ κίνδυνος δέ βρίσκεται σ' αὐτό, ἀλλά στή δυνατότητα μιᾶς πραγματικῆς ἀπόσπασης τοῦ κόμματος ἀπό τίς ἐξωκομματικές μάζες. Μπορεῖ νά ὑπάρχει ἕνα κόμμα πού συγκρότησε τό μηχανισμό του δημοκρατικά, ἀλλά ἄν αὐτό τό κόμμα δέ συνδέεται μέ τήν ἐργατική τάξη, ἡ δημοκρατία αὐτή θά εἶναι ἀνώφελη, δέ θά ἀξίζει μιά πεντάρα. Τό κόμμα ὑπάρχει γιά τήν τάξη. Ὅταν συνδέεται μέ τήν τάξη, ὅταν ἔχει ἐπαφή μαζί της, ὅταν ἔχει κύρος καί ὑπόληψη μέσα στίς ἐξωκομματικές μάζες, μπορεῖ νά ὑπάρχει καί νά ἀναπτύσσεται ἀκόμα κι ἄν ἔχει γραφειοκρατικές ἀδυναμίες. Ἄν ὅμως δέν ὑπάρχουν ὅλα αὐτά, τότε μπορεῖτε νά χτίσετε ὅπως θέλετε ὀργανωτικά τό κόμμα,—γραφειοκρατικά, ἤ δημοκρατικά,—τό κόμμα θά χαθεῖ ὁπωσδήποτε. Τό κόμμα εἶναι τμῆμα τῆς τάξης, ὑπάρχει γιά τήν τάξη, κι ὄχι γιά τόν ἑαυτό του.

Τρίτη θέση, τό ἴδιο λαθεμένη ἀπό ἄποψη ἀρχῶν: τό κόμμα—λέει ὁ Τρότσκι—δέν κάνει λάθη. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Τό κόμμα κάνει λάθη ὄχι σπάνια. Ὁ Ἰλίτς μᾶς μάθαινε νά διδάσκουμε στό κόμμα τή σωστή καθοδήγηση πάνω στά ἴδια του τά λάθη. Ἄν τό κόμμα δέν ἔκανε λάθη, δέ θά εἴχαμε μέ τί νά διδάξουμε τό κόμμα. Τό καθῆκον μας εἶναι νά διακρίνουμε αὐτά τά λάθη, νά ἀποκαλύπτουμε τίς ρίζες τους καί νά δείχνουμε στό κόμμα καί στήν ἐργατική τάξη πῶς κάναμε τά λάθη καί πῶς πρέπει νά ἀποφεύγουμε στό μέλλον τήν ἐπανάληψη αὐτῶν τῶν λαθῶν. Χωρίς αὐτό θά ἦταν ἀδύνατη ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κόμματος. Χωρίς αὐτό θά ἦταν ἀδύνατο νά διαμορφωθοῦν ἡγέτες καί στελέχη τοῦ κόμματος, γιατί οἱ ἡγέτες καί τά στελέχη διαμορφώνονται καί διαπαιδαγωγοῦνται στήν πάλη ἐνάντια στά δικά τους λάθη, στήν πάλη γιά τήν ὑπερνίκηση αὐτῶν τῶν λαθῶν. Νομίζω ὅτι μιά τέτια δήλωση τοῦ Τρότσκι ἀποτελεῖ ἕνα εἶδος κομπλιμέντου μέ μιά ὁρισμένη προσπάθεια χοροϊδίας, προσπάθεια, εἶναι ἀλήθεια, ἀποτυχημένη.

Παρακάτω—γιά τόν Πρεομπραζένσκι. Ὁ Πρεομπραζένσκι μίλησε γιά τήν ἐκκαθάριση. Ὁ Πρεομπραζένσκι ἔχει τή γνώμη ὅτι ἡ ἐκκαθάριση εἶναι ὅπλο τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση καί δέν ἐγκρίνει, ὅπως φαίνεται, τίς μέθοδες ἐκκαθάρισης. Αὐτό εἶναι ζήτημα ἀρχῶν. Εἶναι μεγάλο λάθος τοῦ Πρεομπραζένσκι πού δέν καταλαβαίνει ὅτι χωρίς μιά περιοδική ἐκκαθάριση τοῦ κόμματος ἀπό τά ἀσταθῆ στοιχεῖα, τό κόμμα δέ μπορεῖ νά δυναμώσει. Ὁ σύντροφος Λένιν μᾶς δίδαξε ὅτι τό κόμμα μπορεῖ νά δυναμώνει μόνο ὅταν ἀπαλλάσσεται βῆμα πρός βῆμα ἀπό τά ἀσταθῆ στοιχεῖα πού διεισδύουν καί θά ἐξακολουθοῦν νά διεισδύουν στίς γραμμές του. Θά βαδίζαμε ἐνάντια στό λενινισμό ἄν κρατούσαμε γενικά ἀρνητική στάση ἀπέναντι στήν ἐκκαθάριση. Ὅσο γιά τή σημερινή ἐκκαθάριση, σέ τί εἶναι ἄσχημη; Ὑποστηρίζουν ὅτι ὑπάρχουν ὁρισμένα λάθη. Καί βέβαια ὑπάρχουν. Πότε συνέβηκε νά μή ὑπάρχουν λάθη σέ μιά μεγάλη ὑπόθεση; Ποτέ δέ συνέβηκε. Ὁρισμένα λάθη μποροῦν νά ὑπάρχουν καί θά ὑπάρχουν, βασικά ὅμως ἡ ἐκκαθάριση εἶναι σωστή. Μοῦ διηγήθηκαν πώς ὁρισμένα μή προλεταριακά στοιχεῖα, διανοούμενοι καί ὑπάλληλοι, περίμεναν μέ φόβο καί τρόμο τήν ἐκκαθάριση. Μοῦ περιγράψανε τήν παρακάτω σκηνή. Σ' ἕνα γραφεῖο κάθονται ἄνθρωποι πού πρόκειται νά περάσουν ἀπ' τήν ἐκκαθάριση· πρόκειται γιά ἕνα πυρήνα σοβιετικοῦ ἱδρύματος. Σ' ἕνα ἄλλο γραφεῖο εἶναι ἡ ἐπιτροπή ἐκκαθάρισης. Ἕνα ἀπό τά μέλη τοῦ πυρήνα, μόλις πέρασε ἀπό τήν ἐκκαθάριση, πετιέται ἔξω σά σφαίρα, μούσκεμα στόν ἱδρώτα. Τόν παρακαλοῦν νά τούς διηγηθεῖ τί συμβαίνει. Κι αὐτός ἀπαν-

τάει: «'Αφῆστε με νά πάρω ἀνάσα, ἀφῆστε με νά πάρω ἀνάσα, δέ μπορῶ». (Γέλια). Γι' αὐτούς τούς ἀνθρώπους πού τόσο ὑποφέρουν καί μουσκεύουν στόν ἱδρώτα, ἴσως ἡ ἐκκαθάριση νά μήν εἶναι καί καλή, γιά τό κόμμα ὅμως εἶναι πολύ καλή. (Χειροκροτήματα). Ἔχουμε, δυστυχῶς, ἀκόμα ἕνα ὁρισμένο ἀριθμό μελῶν τοῦ κόμματος, πού παίρνουν 1000 καί 2000 ρούβλια τό μήνα, θεωροῦνται μέλη τοῦ κόμματος καί ξεχνοῦν ὅτι ὑπάρχει κόμμα. Ξέρω περίπτωση πού ὁ πυρήνας ἑνός ἐπιτροπάτου, ὅπου ὑπηρετοῦν τέτια μέλη τοῦ κόμματος, πυρήνας πού σ' αὐτόν ἀνήκουν ἀνάμεσα σέ ἄλλους καί σωφέρ, ἔστειλε ἕνα σωφέρ γιά τή διεξαγωγή τῆς ἐκκαθάρισης καί προκάλεσε μιά σειρά ἐπικρίσεις, λογουχάρη ὅτι ὁ σωφέρ δέν πρέπει νά κάνει τήν ἐκκαθάριση σέ σοβιετικούς τιτλούχους. Τέτιες περιπτώσεις εἴχαμε στή Μόσχα. Μέλη τοῦ κόμματος πού ξεκόπηκαν, καθώς φαίνεται, ἀπ' τό κόμμα, ἀγανακτοῦν καί δέ μποροῦν νά χωνέψουν πώς «κάποιος σωφέρ» θά τούς περάσει ἀπό ἐκκαθάριση. Τά τέτια μέλη τοῦ κόμματος πρέπει νά τά διαπαιδαγωγοῦμε καί νά τά ἀναδιαπαιδαγωγοῦμε, καμιά φορά καί μέ τή διαγραφή τους ἀπό τό κόμμα. Τό βασικό στήν ἐκκαθάριση εἶναι ὅτι οἱ τέτιοι ἄνθρωποι νιώθουν ὅτι ὑπάρχει νοικοκύρης, ὅτι ὑπάρχει τό κόμμα, πού μπορεῖ νά ἀπαιτήσει νά λογοδοτήσουν γιά τίς ἁμαρτίες τους ἀπέναντι σ' αὐτό. Νομίζω ὅτι κάπου-κάπου, ἀπό καιρό σέ καιρό, εἶναι ὁπωσδήποτε ἀπαραίτητο νά περνᾶ ὁ νοικοκύρης ἀπό τίς γραμμές τοῦ κόμματος μέ τή σκούπα στό χέρι. (Χειροκροτήματα).

Ὁ Πρεομπραζένσκι λέει: ἡ πολιτική σας εἶναι σωστή, ἡ ὀργανωτική γραμμή ὅμως εἶναι λαθεμένη καί ἐδῶ βρίσκεται ἡ βάση ὅτι τό κόμμα μπορεῖ νά χαθεῖ. Αὐτό εἶναι ἀνοησία, σύντροφοι. Δέ μπορεῖ ἡ πολιτική τοῦ κόμματος νά εἶναι σωστή καί τό κόμμα νά χαθεῖ ἀπό ἀδυναμίες

στόν ὀργανωτικό τομέα. Αὐτό δέ συμβαίνει ποτέ. Τό βάθρο τῆς κομματικῆς ζωῆς καί τῆς κομματικῆς δουλιᾶς δέ βρίσκεται στίς ὀργανωτικές μορφές, πού παίρνει ἤ πού μπορεῖ νά πάρει ἡ κομματική δουλιά στή δοσμένη στιγμή, ἀλλά στήν πολιτική τοῦ κόμματος, στήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική του πολιτική. Ἄν ἡ πολιτική τοῦ κόμματος εἶναι σωστή, ἄν τό κόμμα βάζει σωστά τά πολιτικά καί οἰκονομικά ζητήματα πού ἔχουν ἀποφασιστική σημασία γιά τήν ἐργατική τάξη, οἱ ὀργανωτικές ἐλλείψεις δέ μποροῦν νά ἔχουν ἀποφασιστική σημασία—ἡ πολιτική θά τά βγάλει πέρα. Ἔτσι ἦταν πάντα καί ἔτσι θά εἶναι καί στό μέλλον. Ὅσοι δέν τό κατάλαβαν αὐτό, εἶναι κακοί μαρξιστές, ξεχνοῦν τό ἀλφάβητο τοῦ μαρξισμοῦ.

Εἶχε δίκιο τό κόμμα στά ζητήματα, γιά τά ὁποῖα ἔγινε συζήτηση, στά ζητήματα οἰκονομικοῦ χαρακτήρα, στά ζητήματα τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης; Ἄν θέλει κανείς στή στιγμή νά τό ἐπαληθεύσει, χωρίς παραπανίσια λόγια, πρέπει νά ἀπευθυνθεῖ στό κόμμα καί στήν ἐργατική μάζα καί νά βάλει τό ἐρώτημα: τί στάση παίρνει ἡ ἐξωκομματική ἐργατική μάζα ἀπέναντι στό κόμμα, βλέπει τό κόμμα μέ συμπάθεια ἤ ὄχι; Ἄν τά μέλη τῆς ἀντιπολίτευσης ἔβαζαν ἔτσι τό ζήτημα, ἄν ἀναρωτιοῦνταν: πῶς βλέπει ἡ ἐργατική τάξη τό κόμμα—μέ συμπάθεια ἤ χωρίς συμπάθεια;—τότε θά καταλάβαιναν ὅτι τό κόμμα βαδίζει στό σωστό δρόμο. Τό κλειδί γιά τήν κατανόηση ὅλων τῶν πραγμάτων πού ἀφοροῦν τά ἀποτελέσματα τῆς συζήτησης βρίσκεται στή στρατολογία Λένιν. Ὅταν ἡ ἐργατική τάξη στέλνει στό κόμμα 200.000 μέλη της, διαλέγοντας τούς πιό τίμιους καί δοκιμασμένους, αὐτό σημαίνει ὅτι ἕνα τέτιο κόμμα εἶναι ἀκατανίκητο γιατί τό κόμμα ἔγινε οὐσιαστικά αἱρετό ὄργανο τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὄργανο πού ἔχει τήν ἀμέριστη ἐμπιστοσύνη τῆς ἐρ-

γατικῆς τάξης. Ἕνα τέτιο κόμμα θά ζεῖ πρός φόβο τῶν ἐχθρῶν, ἕνα τέτιο κόμμα δέ μπορεῖ νά ἀποσυντεθεῖ. Τό κακό γιά τήν ἀντιπολίτευσή μας εἶναι ὅτι καταπιάστηκε μέ τά ζητήματα τοῦ κόμματος, μέ τά ἀποτελέσματα τῆς συζήτησης ὄχι ἀπ' τήν ἄποψη τοῦ μαρξιστῆ, πού κρίνει τό εἰδικό βάρος τοῦ κόμματος μέ τό πρίσμα τῆς ἐπιροῆς του στίς μάζες, γιατί τό κόμμα ὑπάρχει γιά τίς μάζες, κι ὄχι ἀντίστροφα, ἀλλά ἀπό τήν τυπική ἄποψη, ἀπό τήν ἄποψη τοῦ «καθαροῦ» μηχανισμοῦ. Γιά νά βρεῖ κανείς ἕνα ἁπλό καί ἄμεσο κλειδί γιά τήν κατανόηση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς συζήτησης, πρέπει ὄχι νά παραδοθεῖ σέ φλυαρίες γιά τό μηχανισμό, ἀλλά νά ἀπευθυνθεῖ στίς 200.000 μέλη πού μπῆκαν στό κόμμα καί πού ἔδειξαν παραστατικά τό βαθύ δημοκρατισμό τοῦ κόμματος. Ἡ ὑπόμνηση στίς ὁμιλίες τῶν ἀντιπολιτευόμενων γιά δημοκρατία εἶναι κούφια φλυαρία, ἐνῶ, ὅταν ἡ ἐργατική τάξη στέλνει στό κόμμα 200.000 νέα μέλη, αὐτό εἶναι ἀληθινός δημοκρατισμός. Τό κόμμα μας ἔγινε αἱρετό ὄργανο τῆς ἐργατικῆς τάξης. Δεῖξτε μου ἕνα ἄλλο τέτιο κόμμα. Δέ μπορεῖτε νά μοῦ δείξετε, γιατί δέν ὑπάρχει ἀκόμα στόν κόσμο. Ὅμως, πράγμα παράξενο, καί ἕνα τέτιο ἀκόμα ἰσχυρό κόμμα δέν ἀρέσει στούς ἀντιπολιτευόμενούς μας. Ποῦ λοιπόν θά βροῦν καλύτερο κόμμα στή γῆ; Φοβᾶμαι μήπως, ἀναζητώντας ἕνα καλύτερο κόμμα, θά χρειαστεῖ νά μεταναστεύσουν στόν Ἄρη. (Χειροκροτήματα).

Ἕνα τελευταῖο ζήτημα—ἡ μικροαστική παρέκκλιση τῆς ἀντιπολίτευσης, ὁ ἰσχυρισμός τῆς ἀντιπολίτευσης ὅτι οἱ κατηγορίες γιά μικροαστική παρέκκλιση εἶναι ἄδικες. Εἶναι ἄραγε σωστό αὐτό πού ἰσχυρίζεται ἡ ἀντιπολίτευση; Ὄχι, δέν εἶναι σωστό. Ἀπό ποῦ ξεκίνησε μιά τέτια κατηγορία καί ποῦ στηρίζεται; Ἡ κατηγορία στηρίζεται στό γεγονός ὅτι στήν ἀχαλίνωτη ζύμωσή τους γιά δημοκρατία μέσα στό κόμμα οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἔγιναν ἄθελα, παρά τή θέλησή τους, φερέφωνα τῆς νέας ἀστικῆς τάξης πού δέ δίνει δεκάρα τσακιστή γιά τή δημοκρατία στό κόμμα μας, ἀλλά πού θάθελε, θάθελε πάρα πολύ νά αποκτήσει δημοκρατία μέσα στή χώρα. Ἡ μερίδα τοῦ κόμματος, πού ξεσήκωσε τόσο θόρυβο γύρω ἀπό τά ζητήματα τῆς δημοκρατίας, ἔγινε ἄθελά της φερέφωνο καί κανάλι γιά τή ζύμωση πού ἀναπτύσσει στή χώρα ἡ νέα ἀστική τάξη καί πού ἀποβλέπει νά ἀδυνατίσει τή διχτατορία, νά «εὐρύνει» τό σοβιετικό σύνταγμα, νά ἀποκαταστήσει τά πολιτικά δικαιώματα τῶν ἐκμεταλλευτῶν. Νά ποῦ βρίσκεται τό ἐλατήριο καί τό μυστικό, γιατί τά μέλη τῆς ἀντιπολίτευσης πού ἀγαποῦν ἀναμφίβολα τό κόμμα κλπ., κλπ., μετατράπηκαν, χωρίς νά τό ἀντιλαμβάνονται οἱ ἴδιοι, σέ φερέφωνα ἐκείνων πού βρίσκονται ἔξω ἀπό τό κόμμα καί πού θέλουν νά ἀδυνατίσουν, νά ἀποσυνθέσουν τή διχτατορία.

Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ σοσιαλεπαναστάτες συμπαθοῦν τήν ἀντιπολίτευση ὄχι χωρίς λόγο. Εἶναι ἄραγε τυχαῖο αὐτό; Ὄχι, δέν εἶναι τυχαῖο. Ἡ διάταξη τῶν δυνάμεων σέ διεθνῆ κλίμακα εἶναι τέτια, πού κάθε ἀπόπειρα ἐξασθένισης τοῦ κύρους τοῦ κόμματός μας καί τῆς σταθερότητας τῆς διχτατορίας στή χώρα μας, θά τήν ἁρπάξουν ὁπωσδήποτε οἱ ἐχθροί τῆς ἐπανάστασης σάν ἕνα πλεονέκτημα γι' αὐτούς, ἀδιάφορο ἄν αὐτή τήν ἀπόπειρα τήν κάνει ἡ ἀντιπολίτευσή μας ἤ οἱ ἐσέροι μέ τούς μενσεβίκους. Ὅποιος δέν τό καταλαβαίνει αὐτό, δέν ἔχει καταλάβει τή λογική τῆς φραξιονιστικῆς πάλης μέσα στό κόμμα μας, δέν ἔχει καταλάβει ὅτι ἡ ἔκβαση τῆς πάλης δέν ἐξαρτᾶται ἀπό πρόσωπα κι ἐπιθυμίες, ἀλλά ἀπό τά ἀποτελέσματα, πού δίνει τό γενικό ἰσοζύγιο τῆς πάλης τῶν σοβιετικῶν καί ἀντισοβιετικῶν στοιχείων. Νά ποῦ

βρίσκεται ἡ βάση τοῦ γεγονότος ὅτι στό πρόσωπο τῆς ἀντιπολίτευσης ἔχουμε νά κάνουμε μέ μικροαστική παρέκκλιση.

Ὁ Λένιν μιλώντας κάποτε γιά τήν κομματική πειθαρχία καί τή συνοχή τῶν γραμμῶν μας ἔλεγε ὅτι «ὅποιος χαλαρώνει ἔστω καί στό ἐλάχιστο τή σιδερένια πειθαρχία τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου (ἰδιαίτερα στή διάρκεια τῆς διχτατορίας του), αὐτός βοηθάει οὐσιαστικά τήν ἀστική τάξη ἐνάντια στό προλεταριάτο». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 190). Χρειάζεται μήπως ἀκόμα ν' ἀποδείξουμε ὅτι οἱ σύντροφοι τῆς ἀντιπολίτευσης μέ τίς ἐπιθέσεις τους ἐνάντια στήν ὀργάνωση τῆς Μόσχας καί τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος ἀδυνάτισαν τήν πειθαρχία τοῦ κόμματος καί ὑπόσκαψαν τά θεμέλια τῆς διχτατορίας, γιατί τό κόμμα εἶναι ὁ βασικός πυρήνας τῆς διχτατορίας;

Νά γιατί ἔχω τή γνώμη ὅτι ἡ 13η Συνδιάσκεψη εἶχε δίκιο ὅταν εἶπε ὅτι ἔχουμε ἐδῶ νά κάνουμε μέ παρέκκλιση πρός μιά μικροαστική πολιτική. Αὐτό δέν εἶναι ἀκόμα μικροαστική πολιτική. Ὄχι, καθόλου! Στό 10ο Συνέδριο ὁ Λένιν διασαφήνισε ὅτι ἡ παρέκκλιση εἶναι κάτι πού δέν ὁλοκληρώθηκε, δέ διαμορφώθηκε. Ἄν δέ θά ἐπιμείνετε, σύντροφοι τῆς ἀντιπολίτευσης, σ' αὐτή τή μικροαστική παρέκκλιση, σ' αὐτά τά μικρά λάθη, ὅλα θά διορθωθοῦν καί ἡ δουλιά τοῦ κόμματος θά πάει μπροστά. Ἄν ὅμως ἐπιμείνετε, ἡ μικροαστική παρέκκλιση μπορεῖ νά ἀναπτυχθεῖ σέ μικροαστική πολιτική. Ἑπομένως ὅλα ἐξαρτιόνται ἀπό σᾶς, σύντροφοι τῆς ἀντιπολίτευσης.

Ποιά εἶναι λοιπόν τά συμπεράσματα; Τά συμπεράσματα εἶναι ὅτι πρέπει καί στό μέλλον νά διεξάγουμε τή δουλιά μας μέσα στό κόμμα μέ βάση τήν πλέρια ἑνότητα τοῦ κόμματος. Ρίξτε μιά ματιά στό Συνέδριο, πού στέκει γερά καί ἀποφασιστικά ὑπέρ τῆς γραμμῆς τῆς ΚΕ—νά

αὐτή εἶναι ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος. Ἡ ἀντιπολίτευση ἀντιπροσωπεύει μιά ἀσήμαντη μειοψηφία μέσα στό κόμμα μας. Ὅτι τό κόμμα μας εἶναι ἑνιαῖο καί θά εἶναι ἑνιαῖο, τό δείχνει τό σημερινό Συνέδριο, ἡ ἑνότητά του, ἡ συνοχή του. Τό ἄν θά ἔχουμε ἑνότητα μέ τήν ἀσήμαντη ὁμάδα τοῦ κόμματος, πού λέγεται ἀντιπολίτευση, ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτούς. Ἐμεῖς εἴμαστε ὑπέρ μιᾶς φιλικῆς συνεργασίας μέ τήν ἀντιπολίτευση. Πέρσι, στό ἀποκορύφωμα τῆς συζήτησης, ἐμεῖς δηλώσαμε ὅτι εἶναι ἀναγκαία μιά κοινή δουλιά μέ τήν ἀντιπολίτευση. Τό ἐπιβεβαιώνουμε ἐδῶ ἀκόμα μιά φορά. Ἄν ὅμως θάχουμε σάν ἀποτέλεσμα αὐτή τήν ἑνότητα, δέν τό ξέρω, γιατί ἡ ἑνότητα στό μέλλον ἐξαρτιέται ὁλοκληρωτικά ἀπ' τήν ἀντιπολίτευση. Ἡ ἑνότητα στή δοσμένη περίπτωση εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀλληλεπίδρασης δυό παραγόντων, τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος καί τῆς μειοψηφίας. Ἡ πλειοψηφία θέλει τήν ἑνότητα στή δουλιά. Ἄν ἡ μειοψηφία τό θέλει αὐτό εἰλικρινά, δέν τό ξέρω. Αὐτό ἐξαρτᾶται ὁλοκληρωτικά ἀπό τούς συντρόφους τῆς ἀντιπολίτευσης.

Σ υ μ π έ ρ α σ μ α. Τό συμπέρασμα εἶναι ὅτι πρέπει νά ἐγκριθοῦν τά σχέδια ἀποφάσεων τῆς 13ης Συνδιάσκεψης καί ἡ δράση τῆς ΚΕ. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι τό Συνέδριο θά ἐγκρίνει αὐτά τά σχέδια ἀποφάσεων καί θά ἐπικυρώσει τήν πολιτική καί ὀργανωτική δράση τῆς ΚΕ. (Π α ρ α τ ε τ α μ έ ν α χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α).

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ 13ου ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΚΡ (Μπ.)

Διάλεξη στή σχολή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) γιά τούς γραμματεῖς τῶν νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν. 17 τοῦ Ἰούνη 1924

Σύντροφοι! Δέν πρόκειται νά ἀναλύσω λεπτομερειακά τίς ἀποφάσεις τοῦ 13ου Συνεδρίου. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές εἶναι κάμποσες, ἀποτελοῦν ὁλόκληρη μπροσούρα, καί εἶναι ζήτημα ἄν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα σήμερα νά τίς ἀναλύσουμε λεπτομερειακά, πολύ περισσότερο πού οὔτε ἐγώ οὔτε σεῖς ἔχετε αὐτή τή στιγμή τόν καιρό γιά ἕνα τέτιο πράγμα. Γι' αὐτό νομίζω ὅτι θά ἦταν πιό σκόπιμο νά δόσω στήν ὁμιλία μου τά βασικά σημεῖα ἀφετηρίας καί νά τά διασαφηνίσω, γιά νά μπορέσετε ἔτσι πιό εὔκολα νά μελετήσετε τίς ἀποφάσεις στό σπίτι σας.

Ἔτσι λοιπόν, ἄν πάρει κανείς τίς ἀποφάσεις τοῦ 13ου Συνεδρίου καί τίς μελετήσει λεπτομερειακά, θά μπορέσει νά ἀναγάγει τά ποικιλόμορφα ζητήματα, πού θίγονται σ' αὐτές, σέ τέσσερα βασικά ζητήματα, πού περνᾶν σάν κόκκινη κλωστή μέσα ἀπ' ὅλες τίς ἀποφάσεις.

Ποιά εἶναι αὐτά τά ζητήματα;

Τό πρῶτο βασικό ζήτημα ἤ ἡ πρώτη ὁμάδα ζητημάτων εἶναι τά ζητήματα πού ἀφοροῦν τήν ἐξωτερική θέση τῆς Δημοκρατίας μας, τά ζητήματα τῆς στερέωσης τῆς διεθνοῦς θέσης τῆς Δημοκρατίας μας.

Τό δεύτερο βασικό ζήτημα ἤ ἡ δεύτερη ὁμάδα ζητη-

μάτων ἀφορᾶ τά ζητήματα τῆς στενῆς σύνδεσης τῆς κρατικῆς βιομηχανίας μέ τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη, τά ζητήματα τῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά.

Ἡ τρίτη ὁμάδα ζητημάτων ἀγκαλιάζει τά ζητήματα τῆς διαπαιδαγώγησης καί ἀναδιαπαιδαγώγησης τῶν ἐργαζομένων μαζῶν στό πνεῦμα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἐδῶ ἀνήκουν ζητήματα ὅπως ὁ κρατικός μηχανισμός, ἡ δουλιά ἀνάμεσα στούς ἀγρότες, ἡ δουλιά ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες γυναῖκες καί ἡ δουλιά ἀνάμεσα στή νεολαία.

Τέλος, τέταρτη ὁμάδα ζητημάτων εἶναι τά ζητήματα, πού ἀφοροῦν τό ἴδιο τό κόμμα, τήν ἐσωτερική του ζωή, τήν ὕπαρξή του, τήν ἀνάπτυξή του.

Στό τέλος τοῦ λόγου μου θά μιλήσω ξεχωριστά γιά τά καθήκοντα τῶν νομαρχιακῶν στελεχῶν σέ σχέση μέ τίς ἀποφάσεις τοῦ 13ου Συνεδρίου.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Τί καινούργιο μᾶς παρουσίασε ὁ χρόνος πού πέρασε ἀπό τήν ἄποψη τῆς διεθνοῦς θέσης τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας; Σέ τί συνίσταται τό καινούργιο καί τό βασικό στό διεθνῆ κόσμο πού εἶναι ἀπαραίτητο νά τό λάβουμε ὑπόψη, περνώντας ἀπ' τόν παλιό χρόνο πού πέρασε στόν καινούργιο χρόνο, καί πού δέ μποροῦσε νά μήν τό λάβει ὑπόψη τό 13ο Συνέδριο;

Τό καινούργιο βρίσκεται, πρῶτο, στό γεγονός ὅτι τό χρόνο πού πέρασε εἴχαμε τήν εὐκαιρία νά παρατηρήσουμε μιά σειρά ἀπόπειρες ἀπροκάλυπτης φασιστικοποίησης τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἐσωτερική της πολιτική καί ὅτι οἱ ἀπόπειρες αὐτές ἀποδείχτηκε πώς δέ μποροῦσαν νά στηριχτοῦν, ναυάγησαν. Ἄν κάνουμε ἀφαίρεση

τῆς Ἰταλίας ὅπου ὁ φασισμός ἀποσυντίθεται, στίς βασικές χῶρες τῆς Εὐρώπης, στή Γαλλία καί τήν Ἀγγλία, οἱ ἀπόπειρες φασιστικοποίησης τῆς πολιτικῆς τῆς Εὐρώπης ναυάγησαν καί οἱ πρωτεργάτες αὐτῶν τῶν ἀποπειρῶν, ὁ Πουανκαρέ καί ὁ Κῶρζον, γιά νά μιλήσουμε ἁπλά, πῆραν πόδι, πετάχτηκαν στή μπάντα.

Αὐτό εἶναι τό πρῶτο καινούργιο, πού μᾶς ἔδοσε ὁ χρόνος πού πέρασε.

Τό δεύτερο, πού μᾶς παρουσίασε ὁ χρόνος πού πέρασε, εἶναι μιά σειρά ἀπόπειρες τῶν πολεμόχαρων ἰμπεριαλιστῶν τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Γαλλίας νά ἀπομονώσουν τή χώρα μας, ἀπόπειρες πού χρεωκόπησαν. Εἶναι ζήτημα ἄν μπορεῖ κανείς νά ἀμφιβάλλει ὅτι οἱ πολυάριθμες μηχανοραφίες τοῦ Πουανκαρέ ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση καί τό γνωστό τελεσίγραφο τοῦ Κῶρζον ἐπιδίωκαν τήν ἀπομόνωση τῆς χώρας μας. Τί ἔγινε ὅμως; Ἀντί τήν ἀπομόνωση τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, εἴχαμε τήν οὐσιαστική ἀναγνώρισή της. Κάτι παραπάνω, ἀντί ἀπομόνωση τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, εἴχαμε ἀπομόνωση τῶν ἀπομονωτῶν, παραίτηση τοῦ Πουανκαρέ καί τοῦ Κῶρζον. Τό εἰδικό βάρος τῆς χώρας μας ἀποδείχτηκε πιό σημαντικό ἀπ' ὅ,τι μποροῦσε νά φανεῖ σέ ὁρισμένους παλιούς πολιτικούς τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Αὐτό εἶναι τό δεύτερο καινούργιο πού μᾶς ἔδοσε στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ὁ χρόνος πού πέρασε.

Πῶς ἐξηγοῦνται ὅλα αὐτά;

Μερικοί ἔχουν τήν τάση νά τά ἐξηγήσουν μέ τή σοφή πολιτική μας. Ἐγώ δέν ἀρνοῦμαι ὅτι ἡ πολιτική μας, ἄν δέν ἦταν σοφή, ἦταν πάντως σωστή, πράγμα πού ἐπιβεβαιώθηκε ἀπό τό 13ο Συνέδριο. Ὅμως δέ μποροῦμε νά ἐξηγοῦμε τό πράγμα μόνο μέ τή σοφή ἤ σωστή πολιτική μας. Δέν πρόκειται ἐδῶ τόσο γιά τήν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς μας ὅσο γιά τήν κατάσταση πού δημιουργήθηκε στήν Εὐρώπη τόν τελευταῖο καιρό καί πού καθόρισε τίς ἐπιτυχίες τῆς πολιτικῆς μας. Ἐδῶ εἶναι ἀπαραίτητο νά τονιστοῦν τρία περιστατικά.

Πρῶτο. Ἡ ἀδυναμία τῶν ἰμπεριαλιστικῶν δυνάμεων νά τά βγάλουν πέρα μέ τά ἀποτελέσματα πού εἶχαν οἱ πολεμικές τους νίκες καί νά ἐγκαθιδρύσουν στήν Εὐρώπη μιά κάπως ἀνεκτή εἰρήνη, ἡ ἀνικανότητά τους νά αναπτυχθοῦν παραπέρα χωρίς τήν καταλήστεψη τῶν νικημένων χωρῶν καί τῶν ἀποικιῶν, χωρίς προστριβές καί συγκρούσεις ἀνάμεσά τους γιά τό μοίρασμα τῆς λείας. Ἀπό δῶ πηγάζουν οἱ νέοι ἐξοπλισμοί. Ἀπό δῶ καί ὁ κίνδυνος νέου πολέμου. Οἱ λαϊκές μάζες ὅμως δέ θέλουν πόλεμο, ἐπειδή δέν ξέχασαν ἀκόμα τίς θυσίες πού ὑποχρεώθηκαν νά ὑποστοῦν γιά τά κέρδη τῶν κεφαλαιοκρατῶν. Ἀπό δῶ πηγάζει καί ἡ ὅλο καί πιό μεγάλη δυσαρέσκεια τῶν λαῶν ἀπέναντι στήν πολιτική τοῦ πολεμόχαρου ἰμπεριαλισμοῦ.

Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ αἰτία τῆς ἐσωτερικῆς ἀδυναμίας τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Γιατί διώχτηκαν ὁ Κῶρζον καί ὁ Πουανκαρέ; Ἐπειδή ἡ κοινή γνώμη τούς θεωρεῖ ὑποκινητές νέου πολέμου. Ἐπειδή μέ τήν ἀπροκάλυπτη πολεμόχαρη πολιτική τους προκαλοῦσαν τή δυσαρέσκεια τῶν μαζῶν κατά τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γενικά καί δημιουργοῦσαν ἔτσι κίνδυνο γιά τόν ἰμπεριαλισμό.

Δεύτερο. Ἡ στερέωση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό ἐσωτερικό τῆς χώρας. Τά καπιταλιστικά κράτη ὑπολόγιζαν στήν κατάρευση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στό ἐσωτερικό τῆς χώρας. Ὁ ψαλμωδός λέει ὅτι ὁ θεός καμιά φορά λέει τήν ἀλήθεια μέ τό στόμα τῶν μωρῶν. Ἄν θεωρήσουμε θεό τό δυτικό ἰμπεριαλισμό, εἶναι φυσικό πώς δέ μπορεῖ νά κάνει χωρίς δικό του μωρό. Καί πραγματικά, βρέθηκε αὐτός ὁ μωρός στό πρόσωπο τοῦ πολύ γνωστοῦ

Μπένες, ύπουργού τών Ἐξωτερικῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας, πού μέ τό στόμα του ὁ ἰμπεριαλισμός ἐξάγγειλε ὅτι δέν πρέπει νά βιαστοῦν νά ἀναγνωρίσουν τήν Ἕνωση τῶν Δημοκρατιῶν ἐξαιτίας τῆς ἀστάθειας τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, καί ὅτι μιά πού ἡ Σοβιετική ἐξουσία γρήγορα θά ἀντικατασταθεῖ ἀπό μιά νέα ἐξουσία, τήν ἀστικοδημοκρατική ἐξουσία, θά ἦταν καλύτερα γιά τήν ὥρα «νά ἀπόσχουν» ἀπό τή σύναψη «κανονικῶν σχέσεων» μέ τή Σοβιετική Ἕνωση. Ἔτσι εἶχαν τά πράγματα μέχρι τελευταῖα ἀκόμα. Ὅμως ἡ «ἀλήθεια» τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, πού ἐξαγγέλθηκε μέ τό στόμα τοῦ μωροῦ του, βάσταξε μόλις δυό μῆνες, γιατί ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ πολιτική τῆς «ἀποχῆς» ἀντικαταστάθηκε σέ λίγο, σέ μιά ὁλόκληρη σειρά κράτη, μέ τήν πολιτική τῆς «ἀναγνώρισης»[44]. Γιατί; Γιατί εἶναι δύσκολο νά ἀμφισβητεῖς κάτι πού εἶναι ὁλοφάνερο καί εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἰσχυρή σά βράχος. Πρίν ἀπ' ὅλα, ὁ μεσαῖος πολίτης, ὅσο ἀπλοϊκός κι ἄν εἶναι στήν πολιτική, δέ μποροῦσε νά μήν προσέξει ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἴσως πιό σταθερή ἀπό ὁποιαδήποτε ἀστική κυβέρνηση, γιατί μέσα στά ἑφτά χρόνια δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου οἱ ἀστικές κυβερνήσεις ἔρχονται καί παρέρχονται ἐνῶ ἡ Σοβιετική ἐξουσία παραμένει. Ἐπί πλέον, ὁ ἴδιος μεσαῖος πολίτης δέ μποροῦσε νά μήν προσέξει ὅτι ἡ οἰκονομία τῆς χώρας μας προοδεύει, ἔστω καί μόνο ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ ἐξαγωγές μας αὐξάνουν βῆμα πρός βῆμα. Χρειάζεται ἄραγε ἀκόμα ἀπόδειξη ὅτι αὐτά τά περιστατικά μιλοῦν ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης κι ὄχι ἐνάντιά της; Μᾶς κατηγοροῦν ὅτι κάνουμε στή Δυτική Εὐρώπη προπαγάνδα ἐνάντια στόν καπιταλισμό! Ὀφείλω νά πῶ ὅτι δέ μᾶς χρειάζεται τέτια προπαγάνδα, ὅτι δέν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπ' αὐτήν. Καί μόνο ἡ ὕπαρξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἡ ἄνοδός της, ἡ ὑλική

της πρόοδος, ἡ ἀναμφισβήτητη ἐνίσχυσή της ἀποτελοῦν τήν πιό σοβαρή προπαγάνδα ἀνάμεσα στούς εὐρωπαίους ἐργάτες πρός ὄφελος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ὁποιοσδήποτε ἐργάτης ἔρθει στή Σοβιετική χώρα καί παρατηρήσει τούς προλεταριακούς μας θεσμούς, θά μποροῦσε νά δεῖ τί εἶναι ἡ Σοβιετική ἐξουσία καί τί εἶναι ἱκανή νά κάνει ἡ ἐργατική τάξη, ὅταν βρίσκεται στήν ἐξουσία. Αὐτό εἶναι ἀκριβῶς πραγματική προπαγάνδα, προπαγάνδα μέ γεγονότα, πού ἐπιδρᾶ στούς ἐργάτες πολύ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἡ προπαγάνδα μέ λόγια ἤ μέ τόν τύπο. Μᾶς κατηγοροῦν ὅτι κάνουμε προπαγάνδα στήν Ἀνατολή. Κι αὐτό εἶναι ἀνοησία. Ἐμεῖς δέν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό προπαγάνδα στήν Ἀνατολή. Φτάνει νά ρθεῖ στή σοβιετική χώρα ὁποιοσδήποτε πολίτης ἐξαρτημένης χώρας ἤ ἀποικίας καί νά δεῖ πῶς οἱ ἄνθρωποί μας κυβερνοῦν τή χώρα, φτάνει νά δεῖ πῶς μαῦροι καί ἄσπροι, ρῶσοι καί μή ρῶσοι, ἄνθρωποι ὅλων τῶν χρωμάτων καί λαῶν ἑνώνουν τίς προσπάθειές τους καί ἐπιτελοῦν ὅλοι μαζί τό ἔργο τῆς διακυβέρνησης μιᾶς μεγάλης χώρας, γιά νά πειστεῖ ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση εἶναι ἡ μοναδική χώρα, ὅπου ἡ ἀδελφότητα τῶν λαῶν δέν εἶναι μιά κούφια φράση, ἀλλά πραγματικότητα. Δέν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό καμιά ἔντυπη ἤ προφορική προπαγάνδα ὅταν ἔχουμε μπροστά μας τό γεγονός μιᾶς τέτιας προπαγάνδας μέ ἔργα, ὅπως εἶναι ἡ ὕπαρξη τῆς Ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν.

Τρίτο. Ἡ αὔξηση τοῦ εἰδικοῦ βάρους τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἡ αὔξηση τῆς δημοτικότητάς της ἀνάμεσα στίς λαϊκές μάζες τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, πού ἐξηγεῖται πρίν ἀπ' ὅλα μέ τό γεγονός ὅτι ἡ χώρα μας εἶναι ἡ μοναδική χώρα στόν κόσμο, πού εἶναι ἱκανή νά ἀσκήσει καί

ἀσκεῖ πραγματικά πολιτική εἰρήνης, πού τήν ἀσκεῖ ὄχι φαρισαϊκά, ἀλλά τίμια καί ἀνοιχτά, ἀποφασιστικά καί μέ συνέπεια. Σήμερα ὅλοι παραδέχονται, καί ἐχθροί καί φίλοι, ὅτι ἡ χώρα μας εἶναι ἡ μοναδική χώρα, πού μπορεῖ δικαιωματικά νά ὀνομαστεῖ προπύργιο καί σημαιοφόρος τῆς πολιτικῆς εἰρήνης σ' ὅλο τόν κόσμο. Χρειάζεται ἄραγε νά ἀποδείξουμε ὅτι τό περιστατικό αὐτό δέ μποροῦσε παρά νά δυναμώσει τά φιλικά αἰσθήματα καί τίς συμπάθειες τῶν λαϊκῶν μαζῶν τῆς Εὐρώπης ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας; Προσέξατε ὅτι ὁρισμένοι κυβερνῆτες στήν Εὐρώπη προσπαθοῦν νά δημιουργήσουν καρριέρα στηριζόμενοι στή «φιλία» μέ τή Σοβιετική Ἕνωση, ὅτι ἀκόμα καί τέτιοι κυβερνῆτες σάν τό Μουσολίνι, δέ διστάζουν καμιά φορά νά «ἀποκομίσουν κέρδη» ἀπ' αὐτή τή «φιλία»; Αὐτό ἀποτελεῖ ξεκάθαρο δείχτη ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἔγινε πραγματικά δημοφιλής στίς πλατιές μάζες τῶν καπιταλιστικῶν κρατῶν. Ὅμως σέ τίποτα ἄλλο δέ χρωστᾶ τόσο τή δημοτικότητά της ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ὅσο στήν πολιτική εἰρήνης, πού ἀκολουθεῖ τίμια καί παλικαρίσια μέσα στίς δύσκολες συνθῆκες τῆς καπιταλιστικῆς περικύκλωσης. Αὐτά εἶναι σέ γενικές γραμμές τά περιστατικά πού καθόρισαν τίς ἐπιτυχίες τῆς ἐξωτερικῆς μας πολιτικῆς τόν περασμένο χρόνο.

Τό 13ο Συνέδριο ἐνέκρινε στήν ἀπόφασή του τήν πολιτική τῆς ΚΕ στόν τομέα τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων. Τί σημαίνει αὐτό; Αὐτό σημαίνει ὅτι τό Συνέδριο ὑποχρέωσε τό κόμμα νά συνεχίσει καί στό μέλλον τήν πολιτική εἰρήνης, τήν πολιτική ἀποφασιστικῆς πάλης ἐνάντια σ' ἕνα νέο πόλεμο, τήν πολιτική πού συνίσταται στό ἀνελέητο ξεσκέπασμα ὅλων τῶν ὀπαδῶν ἤ ὑποστηριχτῶν τῶν νέων ἐξοπλισμῶν καί τῶν νέων συγκρούσεων.

ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΕΝΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΟΥ

Τί εἶναι στενή σύνδεση; Στενή σύνδεση εἶναι ἡ μόνιμη σύνδεση, οἱ μόνιμες ἀνταλλαγές ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό, ἀνάμεσα στή βιομηχανία μας καί τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη, ἀνάμεσα στά προϊόντα τῆς βιομηχανίας μας καί στά τρόφιμα καί τίς πρῶτες ὕλες τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ ἀγρότη. Τό νοικοκυριό τοῦ ἀγρότη δέ μπορεῖ νά ζήσει, δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει, χωρίς νά ἐκποιεῖ στήν ἀγορά τῆς πόλης τρόφιμα καί πρῶτες ὕλες καί χωρίς νά παίρνει σέ ἀντάλλαγμα τά ἀπαραίτητα βιομηχανικά προϊόντα καί ἐργαλεῖα δουλιᾶς ἀπ' τήν πόλη. Ἄλλο τόσο καί ἡ κρατική βιομηχανία δέ μπορεῖ νά ἀναπτύσσεται, χωρίς νά ἐκποιεῖ στήν ἀγροτική ἀγορά τά προϊόντα της καί χωρίς νά ἐφοδιάζεται ἀπό τό χωριό μέ τρόφιμα καί πρῶτες ὕλες. Ἑπομένως, πηγή ὕπαρξης τῆς σοσιαλιστικῆς μας βιομηχανίας εἶναι ἡ ἐσωτερική ἀγορά, καί προπαντός ἡ ἀγροτική ἀγορά, ἡ οἰκονομία τοῦ ἀγρότη. Γι' αὐτό, τό ζήτημα τῆς στενῆς σύνδεσης πόλης καί χωριοῦ εἶναι ζήτημα ὕπαρξης τῆς βιομηχανίας μας, ζήτημα ὕπαρξης τοῦ ἴδιου τοῦ προλεταριάτου, ζήτημα ζωῆς καί θανάτου γιά τή δημοκρατία μας, ζήτημα νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας.

Ἐμεῖς δέν πετύχαμε νά πραγματοποιήσουμε αὐτή τή στενή σύνδεση, αὐτή τή μόνιμη σύνδεση ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό, ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη μέ τήν ἄμεση ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας μέ προϊόντα τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ ἀγρότη. Δέν τό πετύχαμε αὐτό ἐπειδή ἡ βιομηχανία μας εἶναι ἀσθενικά ἀναπτυγμένη, ἐπειδή δέν εἴχαμε μηχανισμό ἐφοδιασμοῦ μέ μεγάλες διακλαδώσεις σ' ὅλη τή χώρα καί ἡ λαϊκή οἰκονομία βρισκόταν στό σύνολό της μετά τόν πό-

λεμο, σέ κατάσταση ξεχαρβαλώματος. Γι' αὐτό ἀναγκαστήκαμε νά ἐγκαινιάσουμε τή λεγόμενη νέα οἰκονομική πολιτική, δηλαδή ἀναγκαστήκαμε νά διακηρύξουμε τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, τήν ἐλευθερία τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων, νά ἀνεχτοῦμε τόν καπιταλισμό, νά ἐπιστρατεύσουμε τίς προσπάθειες ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν καί μικρονοικοκυραίων γιά νά δημιουργήσουμε στή χώρα χείμαρο ἐμπορευματικῶν ἀνταλλαγῶν, νά ἀναπτύξουμε τό ἐμπόριο καί ὕστερα μέ τήν κατάχτηση τῶν βασικῶν θέσεων στόν τομέα τοῦ ἐμπορίου νά πραγματοποιήσουμε τή στενή σύνδεση τῆς βιομηχανίας καί τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγρότη μέσω τοῦ ἐμπορίου. Αὐτό σημαίνει πραγματοποίηση τῆς στενῆς σύνδεσης μέ πλάγιο δρόμο, ὅπως λέει ὁ Λένιν, ὄχι κατ' εὐθείαν, ὄχι μέ ἀπευθείας ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγρότη μέ τά προϊόντα τῆς βιομηχανίας, ἀλλά μέσω τοῦ ἐμπορίου.

Τό καθῆκον μας εἶναι νά καταχτήσουμε τό ἐμπόριο, ἀξιοποιώντας τίς προσπάθειες τῶν ἑκατομμυρίων μικρονοικοκυραίων, νά πετύχουμε νά πάρουν στά χέρια τους κράτος καί συνεταιρισμοί τά βασικά νήματα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ χωριοῦ καί τῆς πόλης καί νά ὀργανώσουν ἔτσι ἕνα ἀδιάρηχτο δεσμό, μιά ἀδιάρηχτη σύνδεση τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Δέ μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι αὐτό τό καθῆκον ξεπερνοῦσε τίς δυνάμεις μας. Δέ μποροῦμε νά τό ποῦμε αὐτό, γιατί τό προλεταριάτο πού βρίσκεται στήν ἐξουσία κατέχει σά νά λέμε ὅλα τά βασικά μέσα γιά νά πραγματοποιήσει μέ πλάγιο δρόμο, μέσω τοῦ ἐμπορίου, μιά τέτια στενή σύνδεση. Πρῶτο, τό προλεταριάτο ἔχει τήν ἐξουσία. Δεύτερο, ἔχει τή βιομηχανία. Τρίτο, διαθέτει τήν πίστη καί ἡ πίστη εἶναι μιά πολύ μεγάλη δύναμη στά χέρια τοῦ κράτους. Τέταρτο, ἔχει τό δικό του ἐμπορικό μηχανισμό, καλό ἤ κακό, μά πάντως τέτιο πού ἀναπτύσσεται καί ἰσχυροποιεῖται. Τέλος, ἔχει ὁρισμένα ἀποθέματα ἐμπορευμάτων, πού μπορεῖ ἀπό καιρό σέ καιρό νά τά ρίχνει στήν ἀγορά γιά νά χαλιναγωγεῖ ἤ νά ἐξουδετερώνει τίς ἰδιοτροπίες τῆς ἀγορᾶς, νά ἐπιδρᾶ στίς τιμές κλπ. Ὅλα αὐτά τά μέσα τό ἐργατικό κράτος τά ἔχει καί γι' αὐτό δέ μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ πραγματοποίηση τῆς στενῆς σύνδεσης μέσω τοῦ ἐμπορίου ἀποτελεῖ γιά μᾶς καθῆκον ἀνώτερο ἀπό τίς δυνάμεις μας.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς στενῆς σύνδεσης πόλης καί χωριοῦ, τό ζήτημα τῶν δυνατοτήτων πού ὑπάρχουν νά πραγματοποιηθεῖ αὐτή ἡ σύνδεση.

Ὥστε, τί καινούργιο καί σπουδαῖο ἔδοσε ὁ περασμένος χρόνος ἀπ' τήν ἄποψη τῆς πραγματοποίησης τῆς στενῆς σύνδεσης πόλης καί χωριοῦ;

Μέ ποιά νέα στοιχεῖα εἶχε νά κάνει τό 13ο Συνέδριο, ὅταν ἔλυνε τά ζητήματα τῆς σύνδεσης αὐτῆς;

Τό καινούργιο τοῦ τελευταίου χρόνου σ' αὐτό τόν τομέα εἶναι ὅτι τό χρόνο πού πέρασε βρεθήκαμε γιά πρώτη φορά στήν πραχτική μας δουλιά μπροστά σέ μιά πλατιά πάλη, σέ πάλη μεγάλης κλίμακας ἀνάμεσα στά σοσιαλιστικά καί τά ἰδιωτικά-καπιταλιστικά στοιχεῖα μέσα στή λαϊκή μας οἰκονομία, καί ὅτι ὕστερα ἀπ' αὐτό βάλαμε γιά πρώτη φορά σέ πραχτική βάση τό ζήτημα τῆς σύνδεσης ἐντελῶς συγκεκριμένα. Τά ζητήματα τῆς σύνδεσης καί τοῦ ἐμπορίου ὀρθώθηκαν μπροστά μας ὄχι πιά σά ζητήματα θεωρίας, ἀλλά σά φλέγοντα ζητήματα τῆς ἄμεσης πράξης πού ἀπαιτοῦν λύση χωρίς καθυστέρηση.

Ἄν θυμᾶστε, ὁ Λένιν ἀπό τό 11ο Συνέδριο ἀκόμα εἶχε πεῖ[45] ὅτι τό ἀγκάλιασμα τῆς ἀγορᾶς ἀπ' τίς δυνάμεις τοῦ κράτους καί τῶν συνεταιρισμῶν, ἡ κατάχτηση τῶν βασικῶν νημάτων τοῦ ἐμπορίου δέ θά συντελεσθεῖ μέ

εἰρηνική δουλιά, ἀλλά μέσα στήν πάλη ἀνάμεσα στά σοσιαλιστικά στοιχεῖα καί τά ἰδιωτικά-καπιταλιστικά στοιχεῖα, ὅτι ἡ δουλιά αὐτή θά συντελεσθεῖ μέ ἄγριο ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα στά δυό αὐτά ἀντίθετα στοιχεῖα τῆς λαϊκῆς μας οἰκονομίας. Καί νά πού ἡ πάλη αὐτή ἄναψε. Ἐκδηλώθηκε κατά κύριο λόγο πρός δυό κατευθύνσεις: τήν κατεύθυνση τοῦ ἐμπορίου ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό καί τήν κατεύθυνση τῆς πίστης, κατά κύριο λόγο, στό χωριό.

Καί ποιά εἶναι τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς πάλης;

Πρῶτο. Ἀποδείχτηκε ὅτι τό ἰδιωτικό κεφάλαιο δέν εἰσέδυσε στήν παραγωγή, ὅπου ὁ κίνδυνος εἶναι μεγαλύτερος καί ἡ κυκλοφορία τοῦ κεφαλαίου γίνεται πιό ἀργά, ἀλλά στό ἐμπόριο, σ' αὐτό ἀκριβῶς τό ἐμπόριο πού ἀποτελεῖ, ὅπως λέει ὁ Λένιν, τό βασικό κρίκο στήν ἁλυσίδα τῶν προτσές τῆς μεταβατικῆς μας περιόδου. Καί ἀφοῦ εἰσέδυσε στό ἐμπόριο, τό ἰδιωτικό κεφάλαιο στερεώθηκε ἐκεῖ μέχρι τέτιο βαθμό, πού βρέθηκαν στά χέρια του τά 80% περίπου ὅλου τοῦ λιανικοῦ ἐμπορίου καί τά 50% περίπου ὅλου τοῦ ἐμπορίου, λιανικοῦ καί χοντρικοῦ τῆς χώρας. Αὐτό ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός ὅτι ὁ ἐμπορικός μας μηχανισμός καί ὁ συνεταιριστικός μας μηχανισμός ἦταν νεαροί καί δέ λειτουργοῦσαν κανονικά μέ τή λαθεμένη πολιτική τῶν συνδικάτων μας, πού ἔκαναν κατάχρηση τῆς μονοπωλιακῆς τους θέσης καί φούσκωναν τίς τιμές στά ἐμπορεύματα, μέ τήν ἀδυναμία τῆς Ἐπιτροπῆς μας Ἐσωτερικοῦ Ἐμπορίου πού ἔχει τήν ὑποχρέωση νά ρυθμίζει τό ἐμπόριο ἀπ' τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων τοῦ κράτους, καί τέλος μέ τήν ἀστάθεια τοῦ τοτινοῦ σοβιετικοῦ μας χαρτονομίσματος, πού χτυποῦσε κατά κύριο λόγο τόν ἀγρότη καί ἐλάττωνε ἔτσι τήν ἀγοραστική του ἱκανότητα.

Δεύτερο. Ἀποδείχτηκε ὅτι ἡ πίστη στό χωριό βρίσκε-

ται ὁλοκληρωτικά στά χέρια τοῦ κουλάκου καί τοῦ τοκογλύφου, ὅτι ἡ ἄπορη ἀγροτιά πού δέν ἔχει ζῶα καί ἐργαλεῖα εἶναι ἀναγκασμένη νά ὑποδουλώνεται στόν τοκογλύφο, νά πληρώνει ξεθεωτικούς τόκους καί νά ὑπομένει ἀδιαμαρτύρητα τήν κυριαρχία τοῦ τοκογλύφου. Αὐτό ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός ὅτι δέν ἔχουμε ἀκόμα στή βάση δίχτυ ἀγροτικῆς πίστης πού νά μπορεῖ νά ἐφοδιάζει τόν ἀγρότη μέ φτηνές πιστώσεις καί νά ἀπωθήσει σέ δεύτερη σειρά τόν τοκογλύφο, ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός ὅτι στό πεδίο τῆς πάλης αὐτῆς εἶναι ὁλοκληρωτικά κύριος ὁ τοκογλύφος.

Ἔτσι, ἀνάμεσα στό κράτος ἀπ' τή μιά μεριά καί τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη ἀπ' τήν ἄλλη, παρεμβλήθηκαν ὁ ἔμπορας καί ὁ τοκογλύφος, πράγμα πού εἶχε σά συνέπεια νά δυσκολευτεῖ, νά μή ρυθμιστεῖ ἡ σύνδεση ἀνάμεσα στή σοσιαλιστική βιομηχανία καί τήν ἀγροτική οἰκονομία. Ἡ καλοκαιρινή κρίση κατανάλωσης τοῦ περασμένου χρόνου ἦταν ἔκφραση αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν καί αὐτῆς τῆς ἀνωμαλίας.

Τό κόμμα ἀπό τότε κιόλας, πρίν γίνει ἀκόμα τό Συνέδριο, πῆρε μέτρα γιά νά ἐξαλειφθεῖ ἡ κρίση κατανάλωσης καί νά μποῦν οἱ βάσεις τῆς ἀγροτικῆς πίστης. Καθιερώθηκε νέο, σταθερό νόμισμα, πού καλυτέρεψε τήν κατάσταση. Ρίχτηκαν στήν ἀγορά σωροί ἐμπορεύματα γιά νά πέσουν οἱ τιμές, πράγμα πού ἐπίσης εἶχε εὐνοϊκή ἐπίδραση. Ἀναδιοργανώθηκε ἡ Ἐπιτροπή τοῦ Ἐσωτερικοῦ Ἐμπορίου πάνω σέ ἀρχές, πού ἐξασφαλίζουν τήν πετυχημένη πάλη ἐνάντια στό ἰδιωτικό κεφάλαιο. Μπῆκε τό ζήτημα τῆς αναδιοργάνωσης τῆς δουλιᾶς τῶν ἐμπορικῶν καί συνεταιριστικῶν ὀργάνων ἀπό τήν ἄποψη τῆς στενῆς σύνδεσης. Ἡ κρίση κατανάλωσης βασικά ξεπεράστηκε.

Τό κόμμα ὅμως δέ μποροῦσε νά περιοριστεῖ σ' αὐτά

τά μέτρα. Τό καθῆκον τοῦ 13ου Συνεδρίου ἦταν νά βάλει ξανά σ' ὅλη του τήν ἔκταση τό ζήτημα τῆς σύνδεσης καί νά χαράξει τίς βασικές κατευθύνσεις γιά τή λύση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος μέσα στίς νέες συνθῆκες, πού διαμορφώθηκαν ὕστερα ἀπό τήν ἐξάλειψη τῆς κρίσης κατανάλωσης.

Τί μᾶς ἔδοσε λοιπόν τό 13ο Συνέδριο σ' αὐτό τόν τομέα;

Πρῶτο. Τό Συνέδριο ἔριξε τό σύνθημα τῆς παραπέρα ἐπέκτασης τῆς βιομηχανίας, πρῶτα ἀπ' ὅλα τῆς ἐλαφριᾶς, καθώς καί τῆς βιομηχανίας μετάλλου, γιατί εἶναι ξεκάθαρο ὅτι μέ τά ἀποθέματα προϊόντων πού ἔχουμε δέ μποροῦμε νά ἱκανοποιήσουμε τή δίψα τοῦ ἀγρότη γιά ἐμπορεύματα. Καί δέν ἀναφέρω ἐδῶ τήν αὔξηση τῆς ἀνεργίας πού ἀπαιτεῖ ἐπιταχτικά τήν ἐπέκταση τῆς βιομηχανίας. Ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας εἶναι, γι' αὐτό τό λόγο, ζήτημα ζωῆς καί θανάτου. (Βλ. τήν ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ[46]).

Δεύτερο. Τό Συνέδριο ἔριξε τό σύνθημα τῆς παραπέρα ἐπέκτασης τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγρότη, τό σύνθημα τῆς παροχῆς βοήθειας στό νοικοκυριό τοῦ ἀγρότη γιά νά ἐπεκταθεῖ ἡ καλλιεργούμενη γῆ. Καί αὐτό ἐπίσης εἶναι ἀπαραίτητο γιά τή στενή σύνδεση γιατί εἶναι ξεκάθαρο πώς ἡ ἀγροτιά ἐνδιαφέρεται νά ἱκανοποιήσει ὄχι μόνο τίς ἀπαιτήσεις τῆς βιομηχανίας μας, μέ ἀντάλαγμα βέβαια σέ βιομηχανικά προϊόντα, ἀλλά καί τίς ἀπαιτήσεις τῆς ἐξωτερικῆς ἀγορᾶς, μέ ἀντάλλαγμα βέβαια, σέ μηχανές. Ἀπό δῶ ἀπορέει σάν ἄμεσο καθῆκον τῆς κομματικῆς πολιτικῆς ἡ παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ ἀγρότη. (Βλ. τήν ἀπόφαση «Ἡ δουλιά στό χωριό»[47]).

Τρίτο. Τό Συνέδριο ἐνέκρινε τή δημιουργία Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐσωτερικοῦ Ἐμπορίου καί ἔβαλε σ' ὅλα τά ἐμπορικά καί συνεταιριστικά μας ὄργανα τό βασικό καθῆ-

κον τῆς πάλης ἐνάντια στό ἰδιωτικό κεφάλαιο, τό καθῆκον τῆς κατάχτησης τῆς ἀγορᾶς, τό καθῆκον τῆς ἐκτόπισης τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου ἀπό τόν τομέα τοῦ ἐμπορίου μέ μέτρα οἰκονομικοῦ χαρακτήρα, μέ τή μείωση τῶν τιμῶν στά ἐμπορεύματα καί τήν καλυτέρευση τῆς ποιότητας τῶν ἐμπορευμάτων, μέ ἐλιγμούς χάρη στή χρησιμοποίηση μεγάλων ποσοτήτων ἐμπορευμάτων, μέ τή χρησιμοποίηση εὐνοϊκῶν πιστώσεων κλπ. (Βλ. τίς ἀποφάσεις «Γιά τό ἐσωτερικό ἐμπόριο» καί «Γιά τούς συνεταιρισμούς»[48]).

Τέταρτο. Τό Συνέδριο ἔβαλε καί ἔλυσε τό σπουδαιότατο ζήτημα τῆς ἀγροτικῆς πίστης. Δέν πρόκειται μονάχα γιά τήν Κεντρική Ἀγροτική Τράπεζα ἤ ἀκόμα γιά τίς ἐπιτροπές ἀγροτικῆς πίστης τῶν κυβερνείων. Πρόκειται, κατά κύριο λόγο, γιά τήν ὀργάνωση δικτύου πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν στούς νομούς καί στίς ἐπαρχίες, πρόκειται γιά τή δημοκρατικοποίηση τῆς πίστης, γιά νά κάνουμε τίς ἀγροτικές πιστώσεις προσιτές στόν ἀγρότη, νά ἀντικαταστήσουμε τήν ὑποδουλωτική πίστη τοῦ τοκογλύφου μέ τίς φτηνές πιστώσεις τοῦ κράτους καί νά πετάξουμε ἔξω ἀπ' τό χωριό τόν τοκογλύφο. Αὐτό εἶναι ἕνα σπουδαιότατο ζήτημα ὅλης τῆς οἰκονομίας μας, πού χωρίς τή λύση του δέ μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μιά κάπως στέρεη σύνδεση ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά. Νά γιατί τό 13ο Συνέδριο ἔστρεψε ἰδιαίτερα τήν προσοχή του σ' αὐτό τό ζήτημα. (Βλ. τήν ἀπόφαση «Ἡ δουλιά στό χωριό»). Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή πέτυχε νά χορηγηθοῦν στήν Ἀγροτική Τράπεζα 40 ἑκατομμύρια ρούβλια σάν ἀποθεματικό κεφάλαιο. Μέ κάποιο συνδυασμό μέ τήν Κρατική Τράπεζα τά 40 αὐτά ἑκατομμύρια θά αὐξηθοῦν σέ 80 ἑκατομμύρια ρούβλια. Ἔχω τή γνώμη ὅτι μέ κάποια ὑπερένταση θά μπορούσαμε νά πετύχουμε τό ποσό αὐτό νά ἀνεβεῖ ὥς τά 100 ἑκατομμύρια ρούβλιά. Βέβαια

100 έκατομμύρια δέν είναι καί τόσο πολλά γιά ἕνα γίγαντα σάν τήν Ἕνωσή μας, πάντως ὅμως είναι κάτι, πού θά ἐπιτρέψει τήν καλυτέρευση τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ ἀγρότη καί θά ὑποσκάψει τό ζυγό τοῦ τοκογλύφου. Μίλησα παραπάνω γιά τή σημασία, πού ἔχουν οἱ πρωτοβάθμιοι ἀγροτικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί γιά τούς ἄπορους ἀγρότες, γιά τή σύνδεση τῆς ἀγροτιᾶς μέ τό ἐργατικό κράτος. Ὅμως οἱ πρωτοβάθμιοι πιστωτικοί συνεταιρισμοί μποροῦν νά βοηθήσουν ὄχι μόνο τόν ἀγρότη. Μέσα σ' ὁρισμένες συνθῆκες μποροῦν νά ἀποτελέσουν μιά πολύ μεγάλη πηγή βοήθειας ὄχι μόνο τοῦ κράτους πρός τόν ἀγρότη, ἀλλά καί τοῦ ἀγρότη πρός τό κράτος. Καί πραγματικά, ἄν στή χώρα μας ἀναπτυχθεῖ ἕνα πλατύ δίχτυ ἀγροτικῆς πίστης τοπικά, δηλαδή κατά νομούς καί ἐπαρχίες, καί ἄν τά ἀντίστοιχα ἱδρύματα ἀποκτήσουν κύρος μέσα στίς ἀγροτικές μάζες, τότε ἡ ἀγροτιά ὄχι μόνο θά παίρνει ἀπό τό κράτος—δηλαδή τά ἱδρύματα αὐτά θά ἔχουν ὄχι μόνο ἐνεργητικές πράξεις—ἀλλά ἡ ἀγροτιά θά δίνει κιόλας κάτι σ' αὐτά τά ἱδρύματα, δηλαδή θά ἔχουμε νά σημειώσουμε καί παθητικές πράξεις. Δέν είναι δύσκολο νά ὑποθέσουμε ὅτι μέ μιά εὐνοϊκή ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων στά κατά τόπους πιστωτικά ἱδρύματα, τά ἱδρύματα αὐτά μποροῦν νά μετατραποῦν σέ πηγή μιᾶς τόσο γερῆς βοήθειας τῶν ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν πρός τό κράτος, πού μ' αὐτήν δέ μπορεῖ νά συγκριθεῖ κανένα ἐξωτερικό δάνειο. Ὅπως βλέπετε, τό Συνέδριο δέν ἔκανε λάθος, πού ἔστρεψε ἰδιαίτερα τήν προσοχή του στήν ὀργάνωση παροχῆς φτηνῶν πιστώσεων στό χωριό.

Πέμπτο. Τό Συνέδριο διακήρυξε ἀκόμα μιά φορά τό ἀδιάσειστο τοῦ μονοπώλιου τοῦ ἐξωτερικοῦ μας ἐμπορίου. Νομίζω ὅτι δέν είναι ἀνάγκη νά ἐξηγήσω τή σημασία αὐτοῦ τοῦ θεσμοῦ τόσο γιά τή βιομηχανία καί τήν ἀγροτική οἰκονομία, ὅσο καί γιά τή στενή σύνδεση μεταξύ τους. Δέ χρειάζονται νέες ἀποδείξεις γιά τή θεμελιακή σημασία τοῦ μονοπώλιου τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. (Βλ. τήν ἀπόφαση πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ).

Ἕκτο. Τό Συνέδριο ἐπιβεβαίωσε τήν ἀνάγκη νά δυναμώσουν οἱ ἐξαγωγές γενικά καί προπαντός, οἱ ἐξαγωγές σιτηρῶν. Νομίζω ὅτι καί αὐτή ἡ ἀπόφαση δέ χρειάζεται σχόλια. (Βλ. τήν ἀπόφαση πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ).

Ἕβδομο. Τό Συνέδριο ἀποφάσισε νά παρθοῦν ὅλα τά μέτρα γιά νά ἐφαρμοστεῖ ὥς τό τέλος ἡ νομισματική μεταρύθμιση[49], πού διευκόλυνε τήν ἐμπορευματική κυκλοφορία καί τή δημιουργία γερῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί τήν οἰκονομία τοῦ ἀγρότη, νά παρθοῦν ὅλα τά μέτρα γιά νά δημιουργηθοῦν ὅλοι οἱ ὅροι πού είναι ἀπαραίτητοι γι' αὐτό, τόσο μέ τίς δυνάμεις τοῦ κέντρου, ὅσο καί μέ τίς τοπικές δυνάμεις. (Βλ. τήν ἀπόφαση πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ).

Αὐτά είναι τά συνθήματα τοῦ 13ου Συνεδρίου πάνω στό ζήτημα τῆς σύνδεσης, συνθήματα πού ἀποβλέπουν στό νά καταχτήσουμε τό ἐμπόριο, νά δημιουργήσουμε στέρεη σύνδεση τῆς βιομηχανίας μας καί τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀγρότη καί νά προετοιμάσουμε ἔτσι τούς ὅρους γιά τή νίκη τῶν σοσιαλιστικῶν στοιχείων τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας ἐνάντια στά καπιταλιστικά στοιχεῖα.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΜΑΖΩΝ

Ἕνα ἀπό τά βασικά καθήκοντα τοῦ κόμματος στήν ἐποχή τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου είναι νά αναπτύξει τή δουλιά γιά τήν ἀναδιαπαιδαγώγηση τῶν παλιῶν

γενιῶν καί τή διαπαιδαγώγηση τῶν νέων στό πνεῦμα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ σοσιαλισμοῦ. Οἱ παλιές ἕξεις καί συνήθειες, παραδόσεις καί προλήψεις, πού μᾶς ἄφησε κληρονομιά ἡ παλιά κοινωνία, εἶναι ἕνας πολύ ἐπικίνδυνος ἐχθρός τοῦ σοσιαλισμοῦ. Αὐτές οἱ παραδόσεις καί ἕξεις κρατοῦν αἰχμάλωτες μάζες ἑκατομμυρίων ἐργαζομένων, κατακλύζουν καμιά φορά ὁλάκερα στρώματα τοῦ προλεταριάτου καί δημιουργοῦν κάποτε πολύ μεγάλο κίνδυνο γιά τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Γι' αὐτό ἡ πάλη ἐνάντια σ' αὐτές τίς παραδόσεις καί ἕξεις, ἡ ἀπόλυτα ἀπαραίτητη ὑπερνίκησή τους σ' ὅλες τίς σφαῖρες τῆς δουλιᾶς μας καί τέλος ἡ διαπαιδαγώγηση τῶν νέων γενιῶν στό πνεῦμα τοῦ προλεταριακοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι τά ἄμεσα ἐκεῖνα καθήκοντα τοῦ κόμματός μας, πού χωρίς τήν ἐκπλήρωσή τους εἶναι ἀδύνατο νά νικήσει ὁ σοσιαλισμός. Ἡ δουλιά γιά τήν καλυτέρευση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, ἡ δουλιά στό χωριό, ἡ δουλιά ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες γυναῖκες, ἡ δουλιά ἀνάμεσα στή νεολαία—αὐτές εἶναι οἱ βασικές σφαῖρες τῆς δράσης τοῦ κόμματός μας γιά τήν ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν καθηκόντων.

α) Ἡ πάλη γιά τήν καλυτέρευση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Τό Συνέδριο ἀφιέρωσε λίγο χρόνο στό ζήτημα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Ἡ ἔκθεση τῆς ΚΕΕ γιά τήν πάλη ἐνάντια στίς ἐλλείψεις τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἐγκρίθηκε χωρίς συζήτηση. Ἡ ἀπόφαση «Γιά τή δουλιά τῶν ἐπιτροπῶν ἐλέγχου»[50] ψηφίστηκε κι αὐτή χωρίς συζήτηση. Αὐτό ἔγινε, κατά τή γνώμη μου, λόγω τῆς ἔλλειψης χρόνου καί τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ ζητημάτων πού μπῆκαν στό Συνέδριο. Ὅμως θά ἦταν ἀπόλυτα λαθεμένο νά βγάλουμε ἀπό τό γεγονός αὐτό τό συμπέρασμα ὅτι τό κόμμα δέ θεωρεῖ σπουδαιότατο ζήτημα τό ζήτημα

τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Ἀντίθετα, τό ζήτημα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό οὐσιαστικά ζητήματα ὅλης τῆς ἀνοικοδόμησής μας. Τό ἄν δουλεύει ὁ κρατικός μηχανισμός τίμια ἤ δωροδοκεῖται, ἄν κάνει οἰκονομίες στά ἔξοδα ἤ σπαταλᾶ τή λαϊκή περιουσία, ἄν κάνει ἀπάτες στή δουλιά του ἤ ὑπηρετεῖ τό κράτος μέ πίστη καί ἀφοσίωση, ἄν εἶναι βάρος γιά τούς ἐργαζόμενους ἤ ὀργάνωση βοήθειας τῶν ἐργαζομένων, ἄν ἑδραιώνει τήν ἰδέα τῆς προλεταριακῆς νομιμότητας ἤ διαφθείρει τή συνείδηση τοῦ πληθυσμοῦ στό πνεῦμα τῆς ἄρνησης αὐτῆς τῆς ἰδέας, ἄν ἀναπτύσσεται πρός τά μπρός πρός τήν κατεύθυνση τοῦ περάσματος στήν ἀκρατική κομμουνιστική κοινωνία ἤ τραβιέται πίσω πρός τό μουχλιασμένο γραφειοκρατισμό ἑνός συνηθισμένου ἀστικοῦ κράτους,—ὅλα αὐτά εἶναι ζητήματα πού ἡ σωστή τους λύση δέ μπορεῖ νά μήν ἔχει ἀποφασιστική σημασία γιά τό κόμμα καί τό σοσιαλισμό.

Εἶναι ζήτημα ἄν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀμφιβολία ὅτι ὁ κρατικός μας μηχανισμός εἶναι γεμάτος ἐλλείψεις, ὅτι εἶναι δυσκίνητος καί δαπανηρός, ὅτι εἶναι κατά τά 9/10 γραφειοκρατικός, ὅτι ὁ γραφειοκρατισμός τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἀσκεῖ πίεση πάνω στό κόμμα καί τίς ὀργανώσεις του καί δυσκολεύει τήν πάλη γιά τήν καλυτέρευση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Κι ὅμως εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἄν ὁ κρατικός μας μηχανισμός ἀπαλλασσόταν ἔστω καί ἀπό μερικές βασικές ἀδυναμίες του, θά μποροῦσε νά χρησιμεύσει στά χέρια τοῦ προλεταριάτου σάν ἕνα πολύ μεγάλο μέσο διαπαιδαγώγησης καί ἀναδιαπαιδαγώγησης τῶν πλατιῶν στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ στό πνεῦμα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Νά γιατί ὁ Λένιν ἔδινε ξεχωριστή προσοχή στό ζήτημα τῆς καλυτέρευσης τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ.

Νά γιατί τό κόμμα δημιούργησε εἰδικές ὀργανώσεις

ἀπό ἐργάτες καί ἀγρότες (ἡ ἀναδιοργανωμένη Ἐργατοαγροτική Ἐπιθεώρηση καί ἡ διευρυμένη ΚΕΕ) γιά τήν πάλη ἐνάντια στίς ἐλλείψεις τοῦ κρατικοῦ μας μηχανισμοῦ.

Τό καθῆκον μας εἶναι νά βοηθήσουμε τήν ΚΕΕ καί τήν ΕΑΕ στή δύσκολη δουλιά τους γιά τήν καλυτέρευση, τήν ἀπλοποίηση, τήν ἐλάττωση τῶν ἐξόδων καί τήν ἠθική ἐξυγίανση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω. (Βλ. τήν ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου «Γιά τή δουλιά τῶν ἐπιτροπῶν ἐλέγχου»).

β) Ἡ δουλιά στό χωριό. Αὐτό τό ζήτημα εἶναι ἕνα ἀπ' τά πιό πολύπλοκα καί πιό δύσκολα ζητήματα τῆς κομματικῆς πραχτικῆς μας δουλιᾶς. Τό Συνέδριο ψήφισε μιά ὑπέροχη ἀπόφαση γιά τίς βασικές κατευθύνσεις τῆς δουλιᾶς μας στό χωριό. Φτάνει μονάχα νά συγκρίνουμε αὐτή τήν ἀπόφαση μέ τήν ἀπόφαση τοῦ 8ου Συνεδρίου γιά τή δουλιά στό χωριό[51] γιά νά καταλάβουμε πόσο μπροστά τράβηξε τό κόμμα σ' αὐτό τόν τομέα. Θά ἦταν ὅμως λάθος νά νομίσουμε ὅτι τό 13ο Συνέδριο ἐξάντλησε ἤ μποροῦσε νά ἐξαντλήσει φέτος τό πολυπλοκότατο ζήτημα τοῦ χωριοῦ. Ζητήματα ὅπως εἶναι οἱ μορφές ὀργάνωσης τῶν κολχόζ, ὁ μετασχηματισμός τῶν σοβχόζ, ἡ ρύθμιση τῆς γῆς στό κέντρο καί στίς ἀκρινές περιοχές, οἱ νέες μορφές ὀργάνωσης τῆς ἐργασίας σέ σχέση μέ τή δουλιά τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν, ὁ καθορισμός τῶν ἰδιομορφιῶν τῶν διάφορων περιοχῶν τῆς Ἕνωσής μας καί ὁ ὑπολογισμός αὐτῶν τῶν ἰδιομορφιῶν στή δουλιά μας —ὅλα αὐτά τά ζητήματα δέ μποροῦσαν γιά εὐνόητους λόγους νά βροῦν ἐξαντλητική λύση στήν ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου. Ἡ ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου ἔχει τούτη τή μεγάλη σημασία, ὅτι χαράζοντας τίς βασικές κατευθύνσεις τῆς δουλιᾶς, διευκολύνει τήν παραπέρα ἐπεξεργασία αὐτῶν τῶν ζητημάτων. Θά ξέρετε βέβαια ὅτι ἡ Ὁλομέλεια

τῆς ΚΕ[52] δημιούργησε μιά μόνιμη ἐπιτροπή γιά τή δουλιά στό χωριό πού θά ἐπεξεργαστεῖ λεπτομερειακά αὐτά τά ζητήματα.

Τό κεντρικό σημεῖο τῆς ἀπόφασης εἶναι τό σύνθημα τῆς ὀργάνωσης τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν σέ συνεταιρισμούς. Ἡ ὀργάνωση σέ συνεταιρισμούς πρέπει νά γίνει σέ τρεῖς κατευθύνσεις: στήν κατεύθυνση τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, στήν κατεύθυνση τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν καί στήν κατεύθυνση τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν. Αὐτός εἶναι ἕνας ἀπ' τούς πιό σίγουρους δρόμους γιά νά μπάσουμε στήν ἀγροτιά, στά ἄπορα καί μεσαῖα στρώματά της, τίς ἰδέες καί τίς μέθοδες τοῦ κολεχτιβισμοῦ. (Βλ. τήν ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου «Ἡ δουλιά στό χωριό»).

γ) Ἡ δουλιά ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες γυναῖκες. Εἶπα καί στήν ἔκθεσή μου στό Συνέδριο ὅτι ὁ τομέας αὐτός τῆς δουλιᾶς μας παραμελεῖται, ὅτι ἡ δουλιά αὐτή εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρή γιά τό κόμμα, καί σέ ὁρισμένες περιπτώσεις εἶναι ἀποφασιστικός τομέας δουλιᾶς στό ἔργο τῆς διαπαιδαγώγησης τῆς νέας γενιᾶς μέ τό πνεῦμα τοῦ σοσιαλισμοῦ. Δέν ἀξίζει βέβαια τόν κόπο νά ἐπαναλάβω αὐτό πού εἰπώθηκε κιόλας στό Συνέδριο. Θά ἤθελα μόνο νά ἐπισύρω τήν προσοχή σας στό γεγονός ὅτι τό Συνέδριο, μόλο πού δέν εἶχε δυστυχῶς τή δυνατότητα νά συζητήσει εἰδικά τό ζήτημα τῆς δουλιᾶς μέσα στίς ἐργαζόμενες γυναῖκες, πῆρε ὡστόσο μιά ἰδιαίτερη ἀπόφαση πού λέει ὅτι «τό Συνέδριο ἐπισύρει ἰδιαίτερα τήν προσοχή ὅλου τοῦ κόμματος στήν ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ δουλιά μέσα στίς ἐργάτριες καί ἀγρότισσες καί ἡ δουλιά γιά τήν ἀνάδειξη γυναικῶν σ' ὅλα τά κομματικά καί σοβιετικά αἱρετά ὄργανα». (Βλ. τήν ἀπόφαση πάνω στήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ). Ἔχω τή γνώμη ὅτι στό ἑπόμενο Συνέδριο θά χρειαστεῖ νά ἀσχοληθοῦμε εἰδι-

κά μ' αὐτό τό ζήτημα. Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, ἀμέσως ὕστερα ἀπ' τή λήξη τοῦ Συνεδρίου ἀποφάσισε νά ἀναθέσει στό ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ μας τό καθῆκον νά πάρει εἰδικά μέτρα γιά ν' ἀνεβεῖ στό ἀπαιτούμενο ὕψος ἡ δουλιά ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες γυναῖκες.

δ) Ἡ δουλιά ἀνάμεσα στή νεολαία. Τό Συνέδριο ἔδοσε ἰδιαίτερη προσοχή στό ζήτημα τῆς δουλιᾶς μέσα στή νεολαία. Ἡ σχετική ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου εἶναι, κατά τή γνώμη μου, ἡ πιό δουλεμένη καί ἡ πιό ἐξαντλητική ἀπ' ὅλες τίς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου. Γι' αὐτό καί ἔχει μεγάλη ἀξία γιά τό κόμμα καί τή νεολαία.

Ἡ σημασία τῆς νεολαίας, μιλῶ γιά τήν ἐργατοαγροτική νεολαία, βρίσκεται στό γεγονός ὅτι προσφέρει εὐνοϊκότατο ἔδαφος γιά τό χτίσιμο τοῦ μέλλοντος, ὅτι ἀποτελεῖ τό μέλλον τῆς χώρας μας καί τό ἐνσαρκώνει. Ἄν ἡ δουλιά μας στόν κρατικό μηχανισμό, ἀνάμεσα στούς ἀγρότες καί ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες γυναῖκες ἔχει τεράστια σημασία γιά τήν ὑπερνίκηση τῶν παλιῶν ἕξεων καί παραδόσεων καί γιά τήν ἀναδιαπαιδαγώγηση τῶν παλιῶν γενιῶν τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, ἡ δουλιά ἀνάμεσα στή νεολαία πού εἶναι λίγο πολύ ἀπαλλαγμένη ἀπ' αὐτές τίς παραδόσεις καί ἕξεις, ἀποχτᾶ ἀνεκτίμητη σημασία γιά τή διαπαιδαγώγηση νέων στελεχῶν τῶν ἐργαζομένων μέ τό πνεῦμα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιατί ἐδῶ τό ἔδαφος—αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο—εἶναι ἐξαιρετικά εὐνοϊκό.

Ἀπό δῶ βγαίνει ἡ σοβαρότατη σημασία τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Νεολαίας καί τῶν διακλαδώσεών της ἀνάμεσα στούς πιονιέρους.

Ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Νεολαίας εἶναι ἐθελοντική ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς καί ἀγροτικῆς νεολαίας. Κέντρο της, πυρήνας της εἶναι ἡ ἐργατική νεολαία. Στήριγμά της εἶναι ἡ ἀγροτική νεολαία. Συμμαχία τῆς ἐργατικῆς καί ἀγροτικῆς νεολαίας—νά ποιό εἶναι τό βάθρο τῆς ὀργάνωσης τῆς νεολαίας. Καί τά καθήκοντα τῆς Ὁμοσπονδίας τῆς Νεολαίας εἶναι νά συγκεντρώσει γύρω ἀπ' τόν προλεταριακό της πυρήνα καθετί τό τίμιο καί τό επαναστατικό πού ὑπάρχει στήν ἀγροτική νεολαία, νά τραβήξει τά μέλη της σ' ὅλους τούς τομεῖς τῆς δουλιᾶς, στόν οἰκονομικό καί τόν πολιτιστικό, στό στρατιωτικό καί τό διοικητικό, καί νά προετοιμάσει ἀπ' αὐτά ἀγωνιστές καί οἰκοδόμους, δουλευτές καί καθοδηγητές τῆς χώρας μας. (Βλ. τήν ἀπόφαση «Γιά τή δουλιά μέσα στή νεολαία»[53]).

ΤΟ ΚΟΜΜΑ

Ἐδῶ ἔχουμε τέσσερα ζητήματα: τό ζήτημα τῆς ἀντιπολίτευσης, τῆς στρατολογίας Λένιν, τῆς δημοκρατικοποίησης τῆς κομματικῆς καθοδήγησης, τῆς θεωρίας γενικά καί τῆς προπαγάνδας τοῦ λενινισμοῦ εἰδικά.

α) Γιά τήν ἀντιπολίτευση. Τώρα πού τό ζήτημα τῆς ἀντιπολίτευσης λύθηκε ἀπό τό Συνέδριο καί ἡ ὑπόθεση, συνεπῶς, πῆρε τέλος, θά μπορούσαμε νά βάλουμε τό ἐρώτημα: τί ἀντιπροσωπεύει ἡ ἀντιπολίτευση καί γιά ποιό ζήτημα ἔγινε οὐσιαστικά ἡ πάλη στήν περίοδο τῆς συζήτησης; Νομίζω, σύντροφοι, ὅτι ἡ πάλη ἔγινε γιά τή ζωή ἤ τό θάνατο τοῦ κόμματος. Ἡ ἀντιπολίτευση μπορεῖ καί νά μή εἶχε συνείδηση αὐτοῦ τοῦ πράγματος. Δέν πρόκειται ὅμως γι' αὐτό. Τό ζήτημα δέν εἶναι τί σκοπούς βάζει ὁ ἕνας ἤ ὁ ἄλλος σύντροφος, ἡ μιά ἤ ἡ ἄλλη ἀντιπολιτευτική ὁμάδα. Πρόκειται γιά τά ἀντικειμενικά ἐπα-

κόλουθα, πού απορέουν αναπόφευχτα άπ' τίς ενέργειες αυτής τής ομάδας. Γιατί, τί σημαίνει νά κηρύχνεις τόν πόλεμο ενάντια στόν κομματικό μηχανισμό; Σημαίνει νά καταστρέφεις τό κόμμα. Τί σημαίνει νά ξεσηκώνεις τή νεολαία ενάντια στά στελέχη; Σημαίνει ν' αποσυνθέτεις τό κόμμα. Τί σημαίνει νά παλαίβεις γιά τήν ελευθερία τών ομάδων; Σημαίνει ότι προσπαθείς νά διασπάσεις τό κόμμα, τήν ενότητά του. Τί σημαίνει νά δυσφημεϊς τά στελέχη τού κόμματος μέ τίς φλυαρίες γιά εκφυλισμό; Σημαίνει ότι προσπαθείς νά ανατρέψεις τό κόμμα, νά σπάσεις τή ραχοκοκαλιά του. Ναί, σύντροφοι, ό αγώνας διεξαγόταν γιά τή ζωή ή τό θάνατο τού κόμματος. Έτσι ουσιαστικά εξηγείται καί γιατί ή συζήτηση έγινε μέ τόσο πάθος. Έτσι πρέπει νά εξηγήσουμε καί τό πρωτόφαντο στήν ιστορία τού κόμματός μας γεγονός ότι τό Συνέδριο καταδίκασε ομόφωνα τήν πλατφόρμα τής αντιπολίτευσης. Ό σοβαρότατος κίνδυνος συσπείρωσε τό κόμμα καί τό σφυρηλάτησε σ' ένα συμπαγή σιδερένιο κρίκο.

Θά ήταν ενδιαφέρον νά δοθεί μιά ιστορική πληροφοριακή διασάφηση σχετικά μέ τήν αντιπολίτευση. Άς αρχίσουμε λογουχάρη άπ' τό 7ο Συνέδριο τού κόμματός μας. Ήταν τό πρώτο συνέδριο ύστερα άπ' τήν εμφάνιση τής Σοβιετικής εξουσίας (αρχές 1918). Σ' εκείνο τό Συνέδριο είχαμε αντιπολίτευση μέ επικεφαλής τά ίδια πρόσωπα πού βρέθηκαν επικεφαλής τής αντιπολίτευσης καί στό 13ο Συνέδριο. Επρόκειτο τότε γιά τόν πόλεμο καί τήν ειρήνη, γιά τήν ειρήνη τού Μπρέστ-Λιτόφσκ. Τότε ή αντιπολίτευση είχε μέ τό μέρος της τό ένα τέταρτο όλου τού Συνεδρίου. Δέν είναι πάντως καί λίγο. Δέν είχαν άδικο όταν μιλούσαν τότε γιά διάσπαση.

Ύστερα από δυό χρόνια, στό 10ο Συνέδριο, άναψε ξανά στό κόμμα ή πάλη γιά τό ζήτημα τών συνδικάτων

μέ τά ίδια πρόσωπα επικεφαλής τής αντιπολίτευσης. Τότε ή αντιπολίτευση είχε τό ένα όγδοο τού Συνεδρίου, πού είναι βέβαια λιγότερο από τό ένα τέταρτο.

Ύστερα από δυό χρόνια ακόμα ανάβει νέα πάλη στό 13ο Συνέδριο στό Συνέδριο πού μόλις τώρα έχει τελειώσει. Κι εδώ εμφανίστηκε ή αντιπολίτευση, όμως δέν πήρε τώρα πιά ούτε μιά ψήφο στό Συνέδριο. Τά πράγματα, όπως βλέπετε, είναι σήμερα ολότελα άσχημα γιά τήν αντιπολίτευση.

Έτσι ή αντιπολίτευση επιχείρησε τρείς φορές νά εκστρατεύσει ενάντια στά βασικά στελέχη τού κόμματος. Τήν πρώτη φορά στό 7ο Συνέδριο, τή δεύτερη στό 10ο καί τήν τρίτη στό 13ο Συνέδριο. Καί παθαίνοντας πάντα ήττες, έχανε κάθε φορά ανθρώπους, έτσι πού έβλεπε νά ελαττώνεται βήμα πρός βήμα ή αριθμητική δύναμη τού στρατού της.

Τί δείχνουν όλα αυτά τά γεγονότα; Πρώτο, ότι ή ιστορία τού κόμματός μας τά τελευταία έξι χρόνια είναι ιστορία προοδευτικής συσπείρωσης τής πλειοψηφίας τού κόμματός μας γύρω από τά βασικά στελέχη τού κόμματος. Δεύτερο, ότι άπ' τήν αντιπολίτευση αποσπούνταν βήμα πρός βήμα όλο καί νέα στοιχεία, πού συντάσσονταν μέ τό βασικό πυρήνα τού κόμματος καί συμπλήρωναν τίς γραμμές του. Από δώ βγαίνει τό συμπέρασμα: δέν αποκλείεται ότι από τήν αντιπολίτευση πού στό 13ο Συνέδριο δέν είχε αντιπροσώπους (εμείς δέν έχουμε αναλογικές εκλογές), μά πού έχει αναμφισβήτητα στό κόμμα οπαδούς, θά αποσπαστούν μιά σειρά σύντροφοι καί θά προσχωρήσουν στό βασικό πυρήνα τού κόμματος, όπως έγινε καί στό παρελθόν.

Ποιά πρέπει νά είναι λοιπόν ή πολιτική μας απέναντι σ' αυτούς τούς αντιπολιτευόμενους ή, πιό σωστά, τούς

πρώην ἀντιπολιτευόμενους; Πρέπει νά εἶναι ἀποκλειστικά συντροφική πολιτική. Πρέπει νά παρθοῦν ὅλα τά μέτρα γιά νά διευκολυνθεῖ τό πέρασμα αὐτῶν τῶν συντρόφων στό βασικό πυρήνα τοῦ κόμματος, γιά νά διευκολυνθεῖ ἡ κοινή κι ἀδελφική τους συνεργασία μ' αὐτό τόν πυρήνα.

β) Γιά τή στρατολογία Λένιν. Δέ θά ἐπεκταθῶ στό ζήτημα ὅτι ἡ στρατολογία Λένιν, δηλαδή τό γεγονός τῆς ἐγγραφῆς στό κόμμα μας 250.000 νέων μελῶν, πού προέρχονται ἀπό ἐργάτες, δείχνει ὅτι τό κόμμα μας εἶναι πέρα γιά πέρα δημοκρατικό, ὅτι τό κόμμα μας εἶναι οὐσιαστικά αἱρετό ὄργανο τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἡ σημασία τῆς στρατολογίας Λένιν εἶναι ὁπωσδήποτε κολοσσιαία. Ὅμως δέν εἶναι γι' αὐτό τό ζήτημα πού θάθελα νά μιλήσω σήμερα. Θά ἤθελα νά ἐπισύρω τήν προσοχή σας στούς ἐπικίνδυνους ἐνθουσιασμούς πού παρουσιάστηκαν τελευταῖα στό κόμμα μας σέ σχέση μέ τή στρατολογία Λένιν. Μερικοί λένε ὅτι πρέπει νά προχωρήσουμε πιό πέρα καί νά φτάσουμε τόν ἀριθμό τῶν μελῶν ὡς τό ἕνα ἑκατομμύριο. Ἄλλοι θέλουν πάλι νά τραβήξουν ἀκόμα πιό μακριά, ὑποστηρίζοντας ὅτι θά ἦταν καλύτερα νά φτάσουμε τά δυό ἑκατομμύρια. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι θά βρεθοῦν καί τρίτοι, πού θά θελήσουν νά πᾶμε ἀκόμα πιό μακριά. Αὐτό, σύντροφοι, εἶναι ἕνας ἐπικίνδυνος ἐνθουσιασμός. Οἱ πιό μεγάλοι στρατοί τοῦ κόσμου χάθηκαν γιατί παρασύρονταν ὑπερβολικά ἀπ' τόν ἐνθουσιασμό τους, καταχτοῦσαν πολλά ἐδάφη καί κατόπι μή μπορώντας νά ἀφομοιώσουν ὅσα κατέλαβαν, διαλύονταν. Τά πιό μεγάλα κόμματα μποροῦν νά χαθοῦν ἄν παρασυρθοῦν ἀπό τόν ἐνθουσιασμό τους, ἄν καταχτήσουν πάρα πολλά πράγματα καί ὕστερα ἀποδειχτοῦν ἀνίκανα νά ἀγκαλιάσουν, νά ἀφομοιώσουν ὅσα κατάχτησαν. Κρίνετε μόνοι σας.

Ἡ ἔλλειψη πολιτικῆς μόρφωσης στό κόμμα μας φτάνει τά 60%. 60% ἀμόρφωτους πολιτικά εἴχαμε πρίν ἀπό τή στρατολογία Λένιν, ὕστερα ὅμως ἀπό τή στρατολογία φοβᾶμαι ὅτι αὐτό τό ποσοστό θά φτάσει τά 80%. Δέν εἶναι καιρός, σύντροφοι, νά σταματήσουμε; Δέν εἶναι καιρός νά περιοριστοῦμε στίς ὀχτακόσιες χιλιάδες καί νά βάλουμε μέ ὀξύτητα καί συγκεκριμένα τό ζήτημα τῆς καλυτέρευσης τῆς ποιοτικῆς σύνθεσης τοῦ κόμματος, τῆς κατάρτισης τῶν συντρόφων τῆς στρατολογίας Λένιν στίς βάσεις τοῦ λενινισμοῦ, τῆς μετατροπῆς τους σέ συνειδητούς λενινιστές; Νομίζω ὅτι εἶναι καιρός.

γ) Γιά τή δημοκρατικοποίηση τῆς κομματικῆς καθοδήγησης. Ἡ στρατολογία Λένιν δείχνει τό βαθύ δημοκρατισμό τοῦ κόμματός μας, τήν προλεταριακή σύνθεση τῶν βασικῶν του πυρήνων, τήν ἀναμφισβήτητη ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν τῶν ἑκατομμυρίων ἐξωκομματικῶν πρός τό κόμμα μας. Μ' αὐτό ὅμως δέν ἐξαντλεῖται ὁ δημοκρατισμός τοῦ κόμματός μας. Αὐτή εἶναι μόνο ἡ μιά πλευρά τοῦ δημοκρατισμοῦ. Ἡ ἄλλη πλευρά βρίσκεται στό γεγονός ὅτι ἡ ἴδια ἡ κομματική καθοδήγηση δημοκρατικοποιεῖται βῆμα πρός βῆμα. Στό Συνέδριο εἰπώθηκε κιόλας ὅτι τό κέντρο βάρους τῆς κομματικῆς καθοδήγησης μετατοπίζεται ὅλο καί πιό πολύ ἀπ' τά στενά ἀνώτερα ὄργανα καί τά γραφεῖα πρός τίς πλατιές ὀργανώσεις, τίς ὁλομέλειες τῶν τοπικῶν καί κεντρικῶν ὀργανώσεων, ἐνῶ συνάμα οἱ ἴδιες οἱ ὁλομέλειες γίνονται πιό πλατιές καί καλυτερεύει ἡ σύνθεσή τους. Θά ξέρετε βέβαια ὅτι τό Συνέδριο ἐνέκρινε ὁλοκληρωτικά αὐτή τήν τάση ἀνάπτυξης τῶν καθοδηγητικῶν μας ὀργανώσεων. Τί δείχνουν ὅλα αὐτά; Δείχνουν ὅτι οἱ καθοδηγητικές μας ὀργανώσεις ἀρχίζουν νά ἁπλώνουν ὅλες τίς ρίζες τῆς ὕπαρξής τους στά κατάβαθα τῶν προλεταριακῶν μαζῶν. Παρουσιάζει ἐνδια-

φέρον ή παρακολούθηση τῆς ἀνάπτυξης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματός μας στά τελευταῖα ἔξι χρόνια ἀπ' τήν ἄποψη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν της καί τῆς κοινωνικῆς της σύνθεσης. Τόν καιρό τοῦ 7ου Συνεδρίου (1918) ἡ ΚΕ μας ἀποτελοῦνταν ἀπό 15 μέλη, ἀπ' αὐτά ἕνας ἐργάτης (7%) καί 14 διανοούμενοι (93%). Αὐτή ἦταν ἡ κατάσταση στό 7ο Συνέδριο. Τώρα ὅμως, ὕστερα ἀπ' τό 13ο Συνέδριο, ἡ ΚΕ ἀποτελεῖται πιά ἀπό 54 μέλη. Ἀπ' αὐτά 29 εἶναι ἐργάτες (53%) καί 25 διανοούμενοι (47%). Αὐτό εἶναι μιά ἀδιαμφισβήτητη ἔνδειξη τῆς δημοκρατικοποίησης τῆς βασικῆς κομματικῆς καθοδήγησης.

δ) Γιά τή θεωρία γενικά καί τήν προπαγάνδα τοῦ λενινισμοῦ εἰδικά. Μιά ἀπό τίς επικίνδυνες ἀδυναμίες τοῦ κόμματός μας βρίσκεται στήν πτώση τοῦ θεωρητικοῦ ἐπιπέδου τῶν μελῶν του. Ἡ αἰτία εἶναι ὁ τρομερός φόρτος τῆς πραχτικῆς δουλιᾶς πού κόβει τήν ὄρεξη γιά θεωρητική ἀπασχόληση καί καλλιεργεῖ μιά ἐπικίνδυνη ἀφροντισιά, γιά νά μήν πῶ τίποτε μεγαλύτερο, ἀπέναντι στά ζητήματα τῆς θεωρίας. Νά μερικά παραδείγματα.

Τελευταῖα διάβασα στήν ἐφημερίδα τήν ὁμιλία ἑνός συντρόφου σχετικά μέ τό 13ο Συνέδριο (θαρρῶ τοῦ Κάμενεφ), ὅπου εἶναι γραμμένο καθαρά καί ξάστερα ὅτι τό ἄμεσο σύνθημα τοῦ κόμματός μας εἶναι ἡ μετατροπή τῆς «Ρωσίας τῶν νέπμαν» σέ Ρωσία σοσιαλιστική καί μάλιστα, πράγμα ἀκόμα χειρότερο, τό παράξενο αὐτό σύνθημα ἀποδίδεται στόν ἴδιο τό Λένιν καί ὄχι σέ κανέναν ἄλλο. Οὔτε λίγο, οὔτε πολύ! Κι ὅμως εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Λένιν δέν εἶπε καί δέ μποροῦσε νά πεῖ ἕνα τέτιο πράγμα, γιατί δέν ὑπάρχει στόν κόσμο ὅπως εἶναι γνωστό Ρωσία τῶν νέπμαν. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ Λένιν μίλησε γιά Ρωσία «τῆς ΝΕΠ». Ὅμως ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ Ρωσία «τῆς ΝΕΠ» (δηλαδή ἡ Σοβιετική Ρωσία, πού ἐφαρμόζει τή νέα οἰκονομική πολιτική) καί ὁλότελα ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ Ρωσία «τῶν νέπμαν» (δηλαδή μιά Ρωσία πού ἐπικεφαλῆς της βρίσκονται οἱ νέπμαν). Καταλαβαίνει ἄραγε ὁ Κάμενεφ αὐτή τή διαφορά ἀρχῶν; Καί βέβαια τήν καταλαβαίνει. Γιατί λοιπόν ξεστόμισε τότε τό παράξενο αὐτό σύνθημα; Αἰτία εἶναι ἡ συνηθισμένη ἀφροντισιά γιά τά ζητήματα τῆς θεωρίας, γιά τούς ἀκριβεῖς θεωρητικούς ὁρισμούς. Κι ὅμως εἶναι πολύ πιθανό ὅτι τό παράξενο αὐτό σύνθημα μπορεῖ νά δημιουργήσει στό κόμμα ἕνα σωρό παρεξηγήσεις, ἄν τό λάθος δέ διορθωθεῖ.

Ἀκόμα ἕνα παράδειγμα. Λένε συχνά ὅτι ἔχουμε «διχτατορία τοῦ κόμματος». Ἐγώ, λέει κάποιος, εἶμαι ὑπέρ τῆς διχτατορίας τοῦ κόμματος. Θυμᾶμαι ὅτι σέ μιά ἀπόφαση Συνεδρίου μας, θαρρῶ μάλιστα στήν ἀπόφαση τοῦ 12ου Συνεδρίου, πέρασε μιά τέτια ἔκφραση, βέβαια ἀπό ἀβλεψία. Καθώς φαίνεται, μερικοί σύντροφοι νομίζουν ὅτι ἔχουμε διχτατορία τοῦ κόμματος καί ὄχι τῆς ἐργατικῆς τάξης. Αὐτό ὅμως εἶναι ἀνοησία, σύντροφοι. Ἄν αὐτό ἦταν σωστό, τότε δέ θά εἶχε δίκιο ὁ Λένιν, πού μᾶς δίδαξε ὅτι τά Σοβιέτ ἀσκοῦν τή διχτατορία, ἐνῶ τό κόμμα καθοδηγεῖ τά Σοβιέτ. Τότε δέ θά εἶχε δίκιο ὁ Λένιν, πού μιλοῦσε γιά διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, κι ὄχι γιά διχτατορία τοῦ κόμματος. Ἄν αὐτό ἦταν σωστό, τότε δέ θά χρειάζονταν τά Σοβιέτ, τότε δέ θά ὑπῆρχε λόγος νά μιλήσει ὁ Λένιν στό 11ο Συνέδριο γιά τήν ἀνάγκη «νά μποῦν διαχωριστικά ὅρια ἀνάμεσα στά κομματικά καί σοβιετικά ὄργανα». Ἀπό ποῦ ὅμως καί μέ ποιό τρόπο εἰσχώρησε αὐτή ἡ ἀνοησία στό κομματικό περιβάλλον; Ἀπό τήν ὑπερβολική «κομματικότητα», πού κάνει περισσότερο ἀπό καθετί ἄλλο ζημιά ἀκριβῶς στήν κομματικότητα χωρίς εἰσαγωγικά, ἀπό τήν ἀμεριμνησία γιά τά ζητήματα τῆς θεωρίας, ἀπό τήν ἔλλειψη τῆς συνήθειας νά σκεφτό-

μαστε τά συνθήματα πρίν τά ρίξουμε, γιατί φτάνει νά σκεφτοῦμε ἕνα λεφτό, γιά νά καταλάβουμε πόσο παράλογο εἶναι νά ὑποκαθιστοῦμε τή διχτατορία τῆς τάξης μέ τή διχτατορία τοῦ κόμματος. Χρειάζεται ἄραγε ἀπόδειξη ὅτι ἡ ἀνοησία αὐτή μπορεῖ νά δημιουργήσει στό κόμμα σύγχιση καί ἀνακατοσούρα;

Εἶτε ἀκόμα. Ὅλοι ξέρουν ὅτι στή διάρκεια τῆς συζήτησης μιά μερίδα τοῦ κόμματός μας ἀφέθηκε νά επηρεασθεῖ ἀπό τήν ἀντικομματική ζύμωση τῶν ἀντιπολιτευόμενων ἐνάντια στίς ὀργανωτικές βάσεις τοῦ λενινισμοῦ. Κάθε μπολσεβίκος, πού ἔχει περάσει ἀκόμα καί τό πιό σύντομο σχολειό τῆς θεωρίας τοῦ λενινισμοῦ, θά μποροῦσε νά μαντέψει ἀμέσως ὅτι τό κήρυγμα τῆς ἀντιπολίτευσης δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τό λενινισμό. Ὡστόσο, μιά μερίδα τοῦ κόμματος δέ μπόρεσε, ὅπως εἶναι γνωστό, νά διακρίνει ἀμέσως τήν ἀληθινή φυσιογνωμία τῆς ἀντιπολίτευσης. Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό; Ἐξηγεῖται πάλι μέ τήν ἀμεριμνησία γιά τή θεωρία, μέ τό χαμηλό θεωρητικό ἐπίπεδο τῶν μελῶν τοῦ κόμματός μας.

Ἡ συζήτηση ἔβαλε στήν ἡμερησία διάταξη τό ζήτημα τῆς μελέτης τοῦ λενινισμοῦ. Ὁ θάνατος τοῦ Λένιν ὄξυνε αὐτό τό ζήτημα καί δυνάμωσε μέσα στά μέλη τοῦ κόμματος τό ἐνδιαφέρον γιά τή θεωρία. Τό 13ο Συνέδριο ἐξέφρασε ἁπλῶς αὐτές τίς διαθέσεις ἐπιβεβαιώνοντας σέ μιά σειρά ἀποφάσεις τήν ἀνάγκη τῆς μελέτης καί τῆς προπαγάνδισης τοῦ λενινισμοῦ. Τό καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά ἀξιοποιήσει τό αὐξημένο ἐνδιαφέρον γιά τά ζητήματα τῆς θεωρίας καί νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά νά ἀνεβάσει, ἐπιτέλους, τό θεωρητικό ἐπίπεδο τοῦ κόμματος στό ἀπαιτούμενο ὕψος. Δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε τά λόγια τοῦ Λένιν ὅτι χωρίς ξεκάθαρη καί σωστή θεωρία δέ μπορεῖ νά ὑπάρχει καί σωστή πρακτική δράση.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ

Σύντροφοι! Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι σέ σᾶς ἀκριβῶς ἦρθα νά κάνω ὁμιλία γιά τό Συνέδριο. Ἦρθα σέ σᾶς ὄχι μόνο ἐπειδή τό θελήσατε, ἀλλά καί γιατί στό σημερινό στάδιο ἀνάπτυξης ὁ νομός γενικά, καί τά νομαρχιακά στελέχη εἰδικά, εἶναι ὁ βασικός κρίκος σύνδεσης ἀνάμεσα στό κόμμα καί τήν ἀγροτιά, ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό. Καί ξέρετε καλά ὅτι ἡ πραγματοποίηση τῆς στενῆς σύνδεσης πόλης καί χωριοῦ εἶναι σήμερα τό βασικό ζήτημα τῆς κομματικῆς καί κρατικῆς πραχτικῆς μας δουλιᾶς.

Ἀνάφερα πιό πάνω ὅτι ἡ πραγματοποίηση τῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στήν κρατική βιομηχανία καί τήν ἀγροτική οἰκονομία πρέπει νά γίνει σέ τρεῖς βασικές κατευθύνσεις: τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, τῶν ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν καί τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν βάσης. Εἶπα ὅτι αὐτά τά τρία κανάλια εἶναι τά βασικά κανάλια γιά τήν ὀργάνωση τῆς σύνδεσης. Θά ἦταν ὅμως αὐταπάτη νά πιστεύουμε ὅτι θά ἦταν δυνατό ἀμέσως κιόλας νά συνδέσουμε στενά τή βιομηχανία μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία κατευθείαν μέσω τῆς ἐπαρχίας, παρακάμπτοντας τό νομό. Δέ χρειάζεται οὔτε κάν ἀπόδειξη ὅτι δέ μᾶς φτάνουν γι' αὐτή τή δουλιά οὔτε οἱ δυνάμεις, οὔτε οἱ ἱκανότητες, οὔτε τά μέσα. Γι' αὐτό κεντρικός κόμπος σύνδεσης μεταξύ πόλης καί χωριοῦ παραμένει αὐτή τή στιγμή ὁ νομός, ἡ περιφέρεια. Γιά νά σταθοῦμε στέρεα στό ἐμπόριο δέν εἶναι καθόλου ἀπαραίτητο νά ἐκτοπίσουμε καί τόν τελευταῖο μαγαζάτορα ἀπό τήν τελευταία ἐπαρχία. Γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο μόνο νά μετατρέψουμε τό νομό σέ βάση τοῦ σοβιετικοῦ ἐμπορίου, ἔτσι πού γύρω ἀπ' τό συνεταιριστικό-σοβιετικό κατάστημα τοῦ νομοῦ νά εἶ-

ναι ἀναγκασμένοι νά περιστρέφονται οἱ κάθε λογῆς μαγαζάτορες σάν τούς πλανῆτες γύρω ἀπό τόν ἥλιο. Γιά νά ἐπιτύχουμε νά γίνουμε κύριοι τῆς πίστης δέν εἶναι καθόλου ἀνάγκη νά καλύψουμε ἀμέσως μέ ἕνα δίχτυ πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν ἐπαρχίες καί χωριά. Φτάνει νά ἱδρύσουμε μιά βάση στό νομό γιά νά ἀρχίσει ἀμέσως νά ἀποτραβιέται ἡ ἀγροτιά ἀπ' τόν κουλάκο καί τόν τοκογλύφο, κτλ., κτλ.

Σέ συντομία: στό πιό ἄμεσο μέλλον ὁ νομός (περιφέρεια) πρέπει νά μετατραπεῖ σέ κύρια βάση ὀργάνωσης τῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στήν πόλη καί τό χωριό, ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά.

Πόσο σύντομα θά πραγματοποιηθεῖ αὐτή ἡ μετατροπη,—ἐξαρτιέται ἀπό σᾶς, σύντροφοι νομαρχιακά στελέχη. Εἶσαστε κιόλας 300 ἄτομα. Ὁλάκερος στρατός. Ἀπό σᾶς καί ἀπό τούς συντρόφους σας στούς διάφορους νομούς τῆς χώρας μας ἐξαρτιέται νά πετύχουμε νά μετατραπεῖ ὁ νομός, στό πιό ἄμεσο μέλλον, σέ κεντρικό σημεῖο τῆς κομματικῆς καί κρατικῆς μας δουλιᾶς, γιά τήν πραγματοποίηση τῆς σύνδεσης τῆς βιομηχανίας καί τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι τά νομαρχιακά στελέχη θά ἐκπληρώσουν τό χρέος τους ἀπέναντι στό κόμμα καί τή χώρα.

«Πράβντα», ἀρ. φύλλων 136 καί 137.
19 καί 20 τοῦ Ἰούνη 1924.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ

Συνέντευξη μέ συνεργάτη τοῦ περιοδικοῦ «Ραμπότσι Κορεσποντέντ»[54]

Ἡ σημασία τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργατῶν στήν καθοδήγηση τῆς ἐφημερίδας βρίσκεται, πρίν ἀπ' ὅλα, στό γεγονός ὅτι ἡ συμμετοχή αὐτή δημιουργεῖ τή δυνατότητα νά μετατραπεῖ ἕνα τέτιο ὀξύ ὅπλο τῆς πάλης τῶν τάξεων, σάν τήν ἐφημερίδα, ἀπό ὅπλο ὑποδούλωσης τοῦ λαοῦ σέ ὅπλο ἀπελευθέρωσης. Μόνο οἱ ἐργάτες καί ἀγρότες ἀνταποκριτές μποροῦν νά πραγματοποιήσουν αὐτή τή μεγάλη μετατροπή.

Μόνο σάν ὀργανωμένη δύναμη, οἱ ἐργάτες καί ἀγρότες ἀνταποκριτές εἶναι ἱκανοί νά παίξουν στήν πορεία τῆς ἀνάπτυξης τοῦ τύπου τό ρόλο τοῦ ἐκφραστῆ καί φορέα τῆς προλεταριακῆς κοινῆς γνώμης, νά ἀποκαλύπτουν τίς ἀδυναμίες τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας, νά παλαίβουν ἀκούραστα γιά τήν καλυτέρευση τῆς ἀνοικοδόμησής μας.

Πρέπει νά ἐκλέγονται οἱ ἐργάτες ἀνταποκριτές στίς συνελεύσεις τῶν ἐργατῶν ἤ νά τούς διαλέγουν οἱ συνταχτικές ἐπιτροπές; Κατά τή γνώμη μου, ὁ δεύτερος τρόπος (ἡ ἐπιλογή ἀπ' τίς συνταχτικές ἐπιτροπές) εἶναι πιό ἀποτελεσματικός. Ἡ βάση στήν ὑπόθεση αὐτή πρέπει νά εἶναι ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ ἀνταποκριτῆ ἀπό ἱδρύματα καί πρόσωπα, μέ τά ὁποῖα ἔρχεται ἔτσι εἴτε ἄλλιῶς σ' ἐπα-

φή στή δουλιά του, πράγμα, πού δέ σημαίνει καθόλου ότι είναι ανεξάρτητος από κείνη τήν ασύλληπτη, μά πάντα ενεργό δύναμη, πού ονομάζεται προλεταριακή κοινή γνώμη καί πού φορέας της πρέπει νά είναι ό εργάτης ανταποκριτής.

Τούς εργάτες καί αγρότες ανταποκριτές δέν πρέπει νά τούς βλέπουμε μόνο σά μελλοντικούς δημοσιογράφους ή σάν κοινωνικά στελέχη τών εργοστασίων, μέ τή στενή έννοια αυτής τής λέξης. Είναι πρίν απ' όλα άνθρωποι πού ξεσκεπάζουν τίς αδυναμίες τής σοβιετικής κοινωνικής μας ζωής, παλαίβουν γιά τήν εξάλειψη αυτών τών αδυναμιών, διευθύνουν τήν προλεταριακή κοινή γνώμη καί προσπαθούν νά κατευθύνουν τίς ανεξάντλητες δυνάμεις αυτού τού ισχυρότατου παράγοντα ώστε νά βοηθήσουν τό κόμμα καί τή Σοβιετική εξουσία στό δύσκολο έργο τής σοσιαλιστικής ανοικοδόμησης.

'Απ' αυτού απορέει καί τό ζήτημα τής διαπαιδαγωγητικής δουλιάς μέσα στούς εργάτες καί αγρότες ανταποκριτές. Βέβαια, είναι απαραίτητο νά διδάξουμε στούς εργάτες καί αγρότες ανταποκριτές ένα ελάχιστο όριο γνώσεων πάνω στήν τεχνική τής δημοσιογραφίας. Όμως τό βασικό δέν είναι αυτό. Τό βασικό είναι οί εργάτες καί αγρότες ανταποκριτές νά διαπαιδαγωγούνται στήν πορεία τής δουλιάς τους καί νά καλλιεργούν μέσα τους ένα τέτιο κριτήριο δημοσιογράφου-κοινωνικού παράγοντα, πού χωρίς αυτό ό ανταποκριτής δέ μπορεί νά εκπληρώσει τήν αποστολή του καί πού δέ μπορεί κανείς νά τού τό εμφυτεύσει μέ κανενός είδους τεχνητά μέτρα εκπαίδευσης μέ τήν τεχνική έννοια αυτής τής λέξης.

Ή άμεση ιδεολογική καθοδήγηση τών εργατών καί αγροτών ανταποκριτών πρέπει νά ανήκει στίς συνταχτικές επιτροπές τών εφημερίδων, πού συνδέονται μέ τό κόμμα.

Ή λογοκρισία τών ανταποκρίσεων πρέπει νά βρίσκεται συγκεντρωμένη στά χέρια τών συντάξεων τών εφημερίδων.

Οί διωγμοί σέ βάρος τών εργατών καί αγροτών ανταποκριτών αποτελούν βαρβαρότητα, επιβίωση τών αστικών ηθών. Τήν υπεράσπιση τού ανταποκριτή της από κάθε δίωξη πρέπει νά τήν αναλάβει ή εφημερίδα, πού είναι ή μόνη ικανή νά ξεσηκώσει ενάντια στό σκοταδισμό μιά αμείλιχτη ζύμωση γιά τό ξεσκέπασμά του.

Εύχομαι στό «Ραμπότσι Κορεσποντέντ» κάθε επιτυχία.

Ι. Στάλιν

«Ραμπότσι Κορεσποντέντ», άρ. φύλλου 6, Ιούνης 1924.

ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Λόγος στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τό πολωνικό ζήτημα[55]
3 τοῦ Ἰούλη 1924

Σύντροφοι! Δέ διαθέτω ἀρκετό ὑλικό γιά νά μιλήσω μέ τήν κατηγορηματικότητα πού μίλησαν ἐδῶ ὁρισμένοι ὁμιλητές. Ὡστόσο, μέ βάση τά ὑλικά πού μπόρεσα πάντως νά προμηθευτῶ καί μέ βάση τή συζήτηση πού ἔγινε ἐδῶ, σχημάτισα μιά ὁρισμένη γνώμη πού θά ἤθελα νά σᾶς τήν κάνω γνωστή.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας περνάει μιά ἀνώμαλη κατάσταση. Μέσα στό κόμμα τῆς Πολωνίας ὑπάρχει κρίση, αὐτό εἶναι γεγονός. Αὐτό τό παραδέχτηκε ὁ Βαλέτσκι, αὐτό τό παραδεχτήκατε ὅλοι σας, αὐτό φάνηκε ὁλοκάθαρα, ἀφοῦ διαπιστώθηκε ἐδῶ ὅτι ὑπάρχει διαφωνία μέσα στήν ΚΕ τοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας ἀνάμεσα στά μέλη τῆς ΚΕ πού ἀσχολοῦνται μέ τήν πραχτική δουλιά καί τούς ἡγέτες τῆς ΚΕ. Κάτι παραπάνω. Ἡ ἴδια ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας στήν Ὁλομέλειά της τοῦ Δεκέμβρη τοῦ περασμένου χρόνου καί τοῦ Μάρτη αὐτοῦ τοῦ χρόνου ἀναγνώρισε στίς ἀποφάσεις της τόν ὀπορτουνιστικό χαρακτήρα μιᾶς σειρᾶς ἐνεργειῶν της καί τίς καταδίκασε χωρίς παραπανίσια λόγια. Μοῦ φαίνεται πώς δέ χρειάζονται περισσότερα. Ὅλα αὐτά μαρτυροῦν, τό

ξαναλέω, ὅτι ὑπάρχει ἀναμφισβήτητα κρίση στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας.

Ποῦ βρίσκεται ἡ αἰτία αὐτῆς τῆς κρίσης;

Ἡ αἰτία βρίσκεται σέ ὁρισμένες ὀπορτουνιστικές ἁμαρτίες πού ἔχουν κάνει στή δουλιά τους οἱ ἐπίσημοι ἡγέτες τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Πολωνίας.

Ἐπιτρέψτε μου νά ἀναφέρω μερικά παραδείγματα πού ἐπιβεβαιώνουν αὐτή τή θέση.

Τό «ρωσικό» ζήτημα. Μερικοί πολωνοί σύντροφοι λένε ὅτι τό ζήτημα αὐτό, σά ζήτημα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, δέν ἔχει σοβαρή σημασία γιά τό κόμμα τῆς Πολωνίας. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Τό «ρωσικό» ζήτημα ἔχει ἀποφασιστική σημασία γιά ὅλο τό ἐπαναστατικό κίνημα τόσο στή Δύση, ὅσο καί στήν Ἀνατολή. Γιατί; Γιατί ἡ Σοβιετική ἐξουσία στή Ρωσία εἶναι ἡ βάση, τό προπύργιο, τό καταφύγιο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὅλου τοῦ κόσμου. Καί ἄν σ' αὐτή τή βάση, δηλαδή στή Ρωσία, τό κόμμα καί ἡ ἐξουσία ἀρχίσουν νά ταλαντεύονται, αὐτό σημαίνει ὅτι καί ὅλο τό ἐπαναστατικό κίνημα σ' ὅλο τόν κόσμο θά πάθει μιά πολύ σοβαρή ζημιά.

Στή χώρα μας, στό ΚΚΡ (Μπ.) ἄρχισαν στή διάρκεια τῆς συζήτησης νά ἐμφανίζονται ταλαντεύσεις μέσα στό κόμμα. Ἡ ἀντιπολίτευση, ὀπορτουνιστική στήν οὐσία της, ὁδηγοῦσε μέ τήν πάλη της ἐνάντια στό κόμμα στό ξεχαρβάλωμα, στήν ἐξασθένιση τοῦ κόμματος, καί συνεπῶς στήν ἐξασθένιση καί τῆς ἴδιας τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, γιατί τό κόμμα μας εἶναι κόμμα πού κυβεργᾶ καί ἀποτελεῖ τή βασική καθοδηγητική ἀρχή τῆς κρατικῆς ἐξουσίας. Εἶναι φυσικό ὅτι οἱ ταλαντεύσεις μέσα στό ΚΚΡ (Μπ.) θά μποροῦσαν νά ὁδηγήσουν σέ συνέχεια σέ ταλαντεύσεις καί τῆς ἴδιας τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, στήν ἐξασθένισή της. Οἱ ταλαντεύσεις ὅμως τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σημαίνουν ζημιά γιά τό

ἐπαναστατικό κίνημα ὅλου τοῦ κόσμου. Γι' αὐτό ἀκριβῶς οἱ διαφωνίες μέσα στό ΚΚΡ (Μπ.) καί γενικά ἡ τύχη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) δέ μποροῦν νά μήν ἔχουν ἄμεση σχέση μέ τίς τύχες τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἄλλων χωρῶν.

Νά γιατί τό «ρωσικό» ζήτημα, ἄν καί εἶναι ἐξωτερικό ζήτημα γιά τήν Πολωνία, ἀποτελεῖ ζήτημα πρωταρχικῆς σπουδαιότητας γιά ὅλα τά κομμουνιστικά κόμματα, κι ἀνάμεσα σ' αὐτά καί γιά τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας.

Καί τώρα ποιά ἦταν ἡ στάση τῶν ἡγετῶν τοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας ἀπέναντι στό «ρωσικό» ζήτημα; Ποιόν ὑποστήριξαν, τήν ὀπορτουνιστική ἀντιπολίτευση ἤ τήν ἐπαναστατική πλειοψηφία τοῦ ΚΚΡ (Μπ.); Γιά μένα εἶναι ξεκάθαρο ὅτι οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας στήν πρώτη περίοδο τῆς πάλης μέσα στό ΚΚΡ (Μπ.), τῆς πάλης ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική ἀντιπολίτευση, ὑποστήριξαν χωρίς διφορούμενα αὐτή τήν ἀντιπολίτευση. Δέν πρόκειται νά ἐξιχνιάσω τί γίνεται στήν ψυχή τοῦ Βάρσκι ἤ τοῦ Βαλέτσκι, γιά μένα δέν ἔχει σημασία τί σκεφτόταν ὁ Βάρσκι ὅταν ἔγραφε τή γνωστή ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Πολωνίας ὑπέρ τῆς ἀντιπολίτευσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.). Γιά μένα δέν ἔχουν σημασία προπάντων οἱ προθέσεις τῶν ἀτόμων, ἀλλά τά ἀντικειμενικά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἀπόφασης. Καί τά ἀντικειμενικά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἀπόφασης συνοψίζονται στό γεγονός ὅτι χύνει νερό στό μύλο τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἡ ἀπόφαση αὐτή ἦταν μιά ἐνίσχυση τῆς ὀπορτουνιστικῆς πτέρυγας τοῦ ΚΚΡ (Μπ.). Αὐτοῦ βρίσκεται ὅλο τό ζήτημα. Ὅταν ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας ψήφιζε τήν ἀπόφαση αὐτή καί τήν ἔστελνε στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), ἐκπροσωποῦσε τό πολωνικό παράρτημα τῆς ὀπορτουνιστικῆς ἀντιπολίτευσης στό ΚΚΡ (Μπ.). Ἄν δεχτοῦμε ὅτι ἡ ἀντιπολίτευση μέσα στό ΚΚΡ (Μπ.) ἀποτελεῖ ἕνα εἶδος ἐμπορικό σπίτι, πού εἶναι ὑποχρεωμένο νά διατηρεῖ παραρτήματα στίς διάφορες χῶρες, τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας θά ἦταν τότε τό πολωνικό παράρτημα αὐτοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ σπιτιοῦ. Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τοῦ ὀπορτουνιστικοῦ ἁμαρτήματος τῶν ἡγετῶν τοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας στό «ρωσικό» ζήτημα. Εἶναι θλιβερό μά δυστυχῶς εἶναι γεγονός.

Τό γερμανικό ζήτημα. Τό ζήτημα αὐτό, ὕστερα ἀπ' τό «ρωσικό», ἔχει τήν πιό μεγάλη σημασία, πρῶτο, γιατί ἀπ' ὅλες τίς εὐρωπαϊκές χῶρες ἡ Γερμανία εἶναι ἐκείνη πού ἐγκυμονεῖ περισσότερο ἀπ' ὅλες τήν ἐπανάσταση, δεύτερο, γιατί μιά ἐπαναστατική νίκη στή Γερμανία σημαίνει καί νίκη σ' ὅλη τήν Εὐρώπη. Ἄν ἡ ἐπαναστατική πυρκαγιά ἀρχίσει ἀπό καμιά ἄκρη τῆς Εὐρώπης, θά εἶναι ἀπό τή Γερμανία. Μόνο ἡ Γερμανία μπορεῖ νά πάρει τήν πρωτοβουλία ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη καί ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία σημαίνει ἐξασφάλιση τῆς νίκης τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης.

Ξέρετε ὅτι στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας ἄναψε πέρσι πάλη ἀνάμεσα στήν ἐπαναστατική του πλειοψηφία καί τήν ὀπορτουνιστική μειοψηφία. Ξέρετε πόσο μεγάλη εἶναι ἡ σημασία τῆς νίκης τῆς ἀριστερῆς ἤ τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας γιά ὅλη τήν πορεία τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Τί συνέβηκε ὅμως; Ποιόν ὑποστήριξαν οἱ ἡγέτες τῆς ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Πολωνίας σ' αὐτή τήν πάλη; Ὑποστήριξαν τήν ὁμάδα Μπράντλερ[56] ἐνάντια στήν ἐπαναστατική πλειοψηφία τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας. Αὐτό τό παραδέχονται σήμερα ὅλοι, καί φίλοι καί ἐχθροί. Ἔγινε ὅ,τι ἔγινε καί μέ τό «ρωσικό» ζήτημα. Ἄν δεχτεῖ κανείς ὅτι στή Γερμανία ὑπάρχει κάποιο ἐμπορι-

κό σπίτι τῆς ὀπορτουνιστικῆς ἀντιπολίτευσης τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος, οἱ πολωνοί ἡγέτες ἀποδείχτηκαν ὅτι εἶναι τό πολωνικό παράρτημα αὐτοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ σπιτιοῦ. Κι αὐτό εἶναι ἐπίσης θλιβερό, ὅμως δέ μπορεῖς νά τά βάλεις μέ τά γεγονότα: τά γεγονότα πρέπει νά τά παραδέχεσαι.

Γιά τίς μέθοδες πάλης ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική ἀντιπολίτευση. Ἡ Κοστρζέβα λέει ὅτι οἱ ἡγέτες τῆς ΚΕ τῆς Πολωνίας στήν οὐσία εἶναι ὑπέρ τῆς ΚΕ τῆς Ρωσίας, καί στό τέλος-τέλος ὑπέρ τῆς ΚΕ τῆς Γερμανίας μέ τή σημερινή της σύνθεση, ἀλλά διαφωνοῦν μ' αὐτά τά ὄργανα στό ζήτημα τῶν μεθόδων πάλης ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση. Αὐτοί, βλέπετε, ζητοῦν νά ἐφαρμόζονται μαλακές μέθοδες πάλης ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση. Εἶναι ὑπέρ τοῦ πολέμου μέ τήν ἀντιπολίτευση, ὅμως τέτιου πολέμου πού νά μήν ἔχει θύματα. Ὁ Βαλέτσκι ἔφτασε μάλιστα ὥς τό σημεῖο νά φωνάξει: ἔλεος, εἴμαστε ὑπέρ τῆς τριάδας! Εἶμαι ὑποχρεωμένος νά πῶ ὅτι κανένας δέν ἀπαιτεῖ ἀπ' τό Βαλέτσκι νά συμφωνεῖ σ' ὅλα μέ τήν ΚΕ τῆς Ρωσίας! Ἔπειτα, δέν ξέρω τί εἶναι αὐτή ἡ «τριάδα» πού γι' αὐτήν τόσο πολύ κόβεται ὁ Βαλέτσκι. Ὁ Βαλέτσκι ξέχασε ὅτι κανένας δέν εἶναι ὑποχρεωμένος νά συμφωνεῖ σ' ὅλα μέ τήν ΚΕ τῆς Ρωσίας. (Ὁ Βαλέτσκι ἀπ' τή θέση του: Δέν εἶμαι ὑποχρεωμένος, ἀλλά μπορῶ). Βέβαια μπορεῖτε, ὅμως πρέπει τέλος πάντων νά καταλάβετε ὅτι μιά τέτια συμπεριφορά βάζει σέ δυσάρεστη θέση καί τό Βαλέτσκι καί τήν ΚΕ τῆς Ρωσίας. Τό ζήτημα δέν εἶναι καθόλου νά συμφωνήσει κανείς, ἀλλά ὅτι στή Ρωσία στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, γεννήθηκε μιά νέα ἀστική τάξη, πού μή ἔχοντας τή δυνατότητα νά ἐκδηλωθεῖ ἀνοιχτά στόν πολιτικό στίβο, προσπαθεῖ νά σπάσει τό μέτωπο τοῦ κομμουνισμοῦ ἀπ' τά μέσα, ἀναζητώντας τούς ἥρωές της ἀνάμεσα στούς ἡγέτες τοῦ ΚΚΡ (Μπ.). Καί τό γεγονός αὐτό ὁδηγεῖ στή γέννηση ἀντιπολιτευτικῶν διαθέσεων μέσα στό ΚΚΡ (Μπ.) δημιουργώντας τό ἔδαφος γιά μιά ὀπορτουνιστική παρέκκλιση, ἑπομένως τό ζήτημα εἶναι νά καθορίσουν τά ἀδελφά μας κόμματα τή στάση τους ἀπέναντι σ' αὐτό τό γεγονός καί νά πάρουν μιά ξεκάθαρη θέση. Γι' αὐτό πρόκειται, τό ἐπαναλαβαίνω, καί ὄχι γιά τό ἄν πρέπει νά συμφωνήσουμε ἤ ὄχι σέ ὅλα μέ τήν ΚΕ τῆς Ρωσίας.

Ὅσο γιά τίς μαλακές μέθοδες τῆς Κοστρζέβα, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά πῶ ὅτι δέν ἀντέχουν καί στήν παραμικρότερη κριτική. Ἡ Κοστρζέβα εἶναι ὑπέρ τῆς πάλης ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική ἀντιπολίτευση, μά τέτιας πάλης πού νά μή ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τή δυσφήμηση τῶν ἡγετῶν τῆς ἀντιπολίτευσης. Ὅμως, πρῶτο, ἡ ἱστορία δέν ξέρει τέτια πάλη πού νά μή ἔχει σά συνέπεια ὁρισμένα θύματα. Δεύτερο, δέ μπορεῖς νά νικήσεις τήν ἀντιπολίτευση χωρίς νά ἔχεις ὑπόψη ὅτι ἡ νίκη θά ἔχει σά συνέπεια νά ὑποσκάψει τό κύρος τῶν ἡγετῶν τῆς ἀντιπολίτευσης, γιατί ἀλλιώτικα θά ἔπρεπε νά παραιτηθοῦμε ἀπό κάθε πάλη ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση. Τρίτο, ἡ πλέρια νίκη ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση εἶναι ἡ μοναδική ἐγγύηση ἐνάντια στή διάσπαση. Ἄλλες ἐγγυήσεις ἡ κομματική πείρα δέν ξέρει. Αὐτό τό δείχνει ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

Ἡ γερμανική σοσιαλδημοκρατία στήν προπολεμική περίοδο, ὅταν ἦταν ἀκόμα ὀρθόδοξη, πάλαιβε ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό μέ τίς ἴδιες μαλακές μέθοδες, πού γι' αὐτές μίλησε ἐδῶ ἡ Κοστρζέβα. Ὅμως μ' αὐτό πέτυχε ν' αναδειχτεῖ νικητής ὁ ὀπορτουνισμός καί νά γίνει ἀναπόφευχτη ἡ διάσπαση.

Τό ΚΚΡ (Μπ.) πάλαιψε ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό

μέ τή δοκιμασμένη μέθοδο τῆς ἀποφασιστικῆς ἀπομόνωσης τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν. Καί πέτυχε νά νικήσει ὁ ἐπαναστατικός μαρξισμός καί νά ἀποχτήσει τό κόμμα ἐξαιρετική συνοχή.

Νομίζω ὅτι τά διδάγματα τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πρέπει νά μᾶς γίνουν μάθημα. Ἡ μέθοδος πάλης πού συσταίνει ἡ Κοστρζέβα, ἀποτελεῖ ὑποτροπή τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Ἐγκυμονεῖ τόν κίνδυνο διάσπασης τοῦ κόμματος.

Τέλος τό ζήτημα τῆς καθοδήγησης τοῦ κόμματος. Ποιό εἶναι τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς σημερινῆς ἀνάπτυξης τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Δύσης; Εἶναι ὅτι τά κόμματα αὐτά βρίσκονται ἄμεσα μπροστά στήν ἀνάγκη τῆς ἀναδιοργάνωσης τῆς κομματικῆς πραχτικῆς δουλιᾶς μέ νέο, ἐπαναστατικό τρόπο. Τό ζήτημα δέν εἶναι νά ψηφίσουμε ἕνα κομμουνιστικό πρόγραμμα καί νά διακηρύξουμε ἐπαναστατικά συνθήματα. Τό ζήτημα εἶναι νά ἀναδιοργανώσουμε τήν καθημερινή δουλιά τοῦ κόμματος, τήν πραχτική του δουλιά, μέ τέτιο τρόπο, ὥστε κάθε βῆμα τοῦ κόμματος καί κάθε ἐνέργειά του νά ἔχουν σά φυσικό ἐπακόλουθο τήν ἐπαναστατική διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν, τήν προετοιμασία τῆς ἐπανάστασης. Αὐτοῦ βρίσκεται σήμερα ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος καί ὄχι στήν ψήφιση ἐπαναστατικῶν ἐντολῶν.

Ὁ Προυχνιάκ μᾶς διάβασε ἐδῶ χτές ὁλάκερη σειρά ἐπαναστατικές ἀποφάσεις πού ψήφισαν οἱ ἡγέτες τῆς ΚΕ τῆς Πολωνίας. Διάβασε αὐτές τίς ἀποφάσεις μέ θριαμβευτικό ὕφος, νομίζοντας ὅτι ἡ καθοδήγηση τοῦ κόμματος ἐξαντλεῖται μέ τή σύνταξη ἀποφάσεων. Καί οὔτε κάν τοῦ περνᾶ ἡ σκέψη ὅτι ἡ σύνταξη ἀποφάσεων ἀποτελεῖ μόνο τό πρῶτο βῆμα, τήν ἀρχή τῆς καθοδήγησης τοῦ κόμματος. Δέν καταλαβαίνει ὅτι ἡ βάση τῆς καθοδήγησης δέ βρίσκεται στή σύνταξη ἀποφάσεων, ἀλλά στήν ἐφαρμογή τους, στήν μετουσίωσή τους σέ πράξη. Γι' αὐτό καί στό μακροσκελῆ του λόγο ξέχασε νά μᾶς πληροφορήσει γιά τήν τύχη αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων. Δέ θεώρησε ἀπαραίτητο νά μᾶς πεῖ ἄν καί σέ πιό ἀκριβῶς βαθμό ἔχουν ἐκτελεστεῖ αὐτές οἱ ἀποφάσεις ἀπό τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας. Καί ὅμως ἡ οὐσία τῆς κομματικῆς καθοδήγησης βρίσκεται ἀκριβῶς στήν ἐκτέλεση τῶν ἀποφάσεων καί τῶν ἐντολῶν. Ἐνῶ κοίταζα τόν Προυχνιάκ, μοῦ ἦρθε στή μνήμη ἕνας κο.νός σοβιετικός ὑπάλληλος πού «ἀπολογοῦνταν» μπροστά στήν Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή. «Ἐκτελέστηκε ἡ τάδε ἐντολή;»—ρωτάει ἡ Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή. «Πάρθηκαν μέτρα»,—ἀπαντάει ὁ ὑπάλληλος. «Ποιά ἀκριβῶς μέτρα πάρθηκαν;»—ρωτάει ἡ Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή. «Δόθηκε διαταγή»,—ἀπαντάει ὁ ὑπάλληλος. Ἡ Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή ζητάει ντοκουμέντα. Ὁ ὑπάλληλος μέ θριαμβευτικό ὕφος παρουσιάζει ἀντίγραφο τῆς διαταγῆς. Ἡ Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή ρωτάει: —«Καί ποιά εἶναι ἡ τύχη τῆς διαταγῆς, ἐκτελέστηκε καί πότε συγκεκριμένα;». Ὁ ὑπάλληλος δηλώνει κατάπληκτος ὅτι «δέν ὑπάρχουν πληροφορίες». Ἡ Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή, βέβαια, ζητάει εὐθύνες ἀπ' αὐτόν τόν ὑπάλληλο. Αὐτόν ἀκριβῶς τό σοβιετικό ὑπάλληλο μοῦ θύμισε ὁ Προυχνιάκ, ὅταν διάβαζε ἐδῶ μέ θριαμβευτικό ὕφος τίς ἐπαναστατικές ἀποφάσεις, πού γιά τήν ἐκτέλεσή τους «δέν ὑπάρχουν πληροφορίες». Αὐτό δέν εἶναι καθοδήγηση κόμματος, ἀλλά κοροϊδία κάθε καθοδήγησης.

Ποιά εἶναι λοιπόν τά συμπεράσματα; Τά συμπεράσματα συνοψίζονται στά παρακάτω:

Πρῶτο. Εἶμαι κατηγορηματικά ἀντίθετος στό νά κάνουμε στήν ἐπικείμενη κομματική συζήτηση στήν Πολωνία διαχωρισμό ἀνάμεσα στό πρώην κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν

τῆς Πολωνίας καί τήν πρώην σοσιαλδημοκρατία τῆς Πολωνίας. Αὐτό θά ἦταν ἐπικίνδυνο γιά τό κόμμα. Τά πρώην ΚΣΠ καί ΣΔΠ συγχωνεύθηκαν ἀπό καιρό τώρα σέ ἕνα ἑνιαῖο κόμμα, κάνουν κοινό ἀγώνα ἐνάντια στούς πολωνούς τσιφλικάδες καί τούς κεφαλαιοκράτες, καί θά ἦταν σοβαρότατο λάθος νά τά χωρίσουμε ἀναδρομικά σήμερα σέ δυό μέρη. Ἡ πάλη πρέπει νά γίνει ὄχι μέ βάση τήν παλιά γραμμή ΚΣΠ καί ΣΔΠ, ἀλλά μέ βάση τή νέα γραμμή τῆς ἀπομόνωσης τῆς ὀπορτουνιστικῆς πτέρυγας τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Πολωνίας. Πλέρια νίκη ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα, νά ἡ ἐγγύηση ἐνάντια στή διάσπαση, ἡ ἐγγύηση γιά τή συνοχή τοῦ κόμματος.

Δεύτερο. Εἶμαι κατηγορηματικά ἀντίθετος μέ τό λεγόμενο ἀκρωτηριασμό, δηλαδή εἶμαι ἀντίθετος μέ τήν ἀπομάκρυνση ὁρισμένων μελῶν τῆς ΚΕ ἀπ' τήν ΚΕ. Εἶμαι γενικά ἐνάντια σέ μιά ἀνασυγκρότηση τῆς ΚΕ ἀπ' τά πάνω. Γενικά πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας, ὅτι ἕνα χειρουργικό μέτρο πού ἐφαρμόζεται χωρίς νά ὑπάρχει ἰδιαίτερη ἀνάγκη ἀφήνει στό κόμμα ἄσχημα ὑπολείμματα. Ἄς ἀναδιοργανώσει μόνο του τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας τήν ΚΕ του στό ἐρχόμενο συνέδριο ἤ συνδιάσκεψη. Δέ μπορεῖ ἕνα κόμμα, πού ἀναπτύσσεται, νά μήν αναδείξει καινούργιους ἡγέτες.

Τρίτο. Νομίζω ὅτι οἱ πραχτικές προτάσεις πού ὑπόβαλε ὁ Οὐνσλιχτ εἶναι πέρα γιά πέρα σωστές. Θά ἦταν πέρα γιά πέρα λογικό στή θέση τοῦ σημερινοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου καί τοῦ σημερινοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου, πού ἀποσπάστηκαν τό ἕνα ἀπό τό ἄλλο, νά δημιουργηθεῖ ἕνα ἑνιαῖο πολιτικό καί πραχτικό κέντρο πού νά ἀποτελεῖται ἀπό μέλη τῆς σημερινῆς ΚΕ τῆς Πολωνίας.

Ἐδῶ διατυπώθηκαν ἀμφιβολίες σχετικά μέ τίς θεωρητικές γνώσεις καί τήν κομματική πεῖρα τῶν νέων ἡγετῶν, πού ἀνάδειξε ἡ ἐπαναστατική πάλη στήν Πολωνία. Νομίζω ὅτι τό περιστατικό αὐτό δέ μπορεῖ νά ἔχει ἀποφασιστική σημασία. Στή ζωή τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὑπῆρξαν περιπτώσεις πού ἐπικεφαλῆς τεράστιων περιφερειακῶν ὀργανώσεων βρέθηκαν ἐργάτες μέ ἀνεπαρκῆ θεωρητικά καί πολιτικά ἐφόδια. Κι ὡστόσο ἀποδείχτηκε ὅτι οἱ ἐργάτες αὐτοί ἦταν καλύτεροι καθοδηγητές ἀπό πολλούς διανοούμενους πού τούς ἔλειπε ἡ ἀναγκαία ἐπαναστατική διαίσθηση. Εἶναι πολύ πιθανό στήν ἀρχή οἱ δουλιές νά μήν πᾶνε πέρα γιά πέρα στρωτά μέ τούς καινούργιους ἡγέτες, αὐτό ὅμως δέν εἶναι καί τόσο κακό. Θά σκοντάψουν μιά-δυό φορές, ὅμως θά μάθουν νά καθοδηγοῦν τό ἐπαναστατικό κίνημα. Ἕτοιμοι ἡγέτες ποτέ δέν πέφτουν ἀπό τόν οὐρανό. Οἱ ἡγέτες ἀναδείχνονται μόνο στήν πορεία τῆς πάλης.

«Μπολσεβίκ», ἀρ. φύλλου 11,
20 τοῦ Σεπτέμβρη 1924.

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ σ. ΝΤΕΜΙΑΝ ΜΠΕΝΤΝΙ

'Αγαπητέ Ντεμιάν!

Σᾶς γράφω μέ μεγάλη καθυστέρηση. Ἔχετε τό δικαίωμα νά μέ μαλώσετε. Ὅμως πρέπει νά πάρετε ὑπόψη Σας ὅτι εἶμαι ἀσυνήθιστα τεμπέλης στά γράμματα καί γενικά στήν ἀλληλογραφία.

'Απαντῶ κατά σημεῖα.

1. Εἶναι πολύ καλό ὅτι ἔχετε «χαρούμενη διάθεση». Ἡ φιλοσοφία τῆς «θλίψης τοῦ αἰώνα» δέν εἶναι δική μας φιλοσοφία. Ἄς θλίβονται ἐκεῖνοι πού φεύγουν καί πού ἔζησαν τή ζωή τους. Τή φιλοσοφία μας τή διατύπωσε ἀρκετά εὔστοχα ὁ ἀμερικάνος Οὐίτμαν: «Εἴμαστε ζωντανοί, τό ἄλυκο αἷμα μας τό κάνει νά βράζει ἡ φωτιά τῶν ἀνεξάντλητων δυνάμεών μας».

Ἔτσι λοιπόν Ντεμιάν.

2. Γράφετε: «Καί φοβᾶμαι μή προσβάλλω κανένα, καί τή θεραπεία πρέπει νά τήν κάνω». Ἡ συμβουλή μου: καλύτερα νά στενοχωρήσετε δυό-τρεῖς ἐπισκέπτες καί ἐπισκέπτριες, παρά νά μή κάνετε τή θεραπεία σύμφωνα μέ ὅλους τούς κανόνες. Κάνετε, κάνετε θεραπεία, ὁπωσδήποτε κάνετε θεραπεία. Τό νά μή προσβάλετε τούς ἐπισκέπτες εἶναι συμφέρον τῆς στιγμῆς. Τό νά τούς προσβάλετε λίγο γιά νά κάνετε μιά σοβαρή θεραπεία σημαίνει ὅτι ἔχετε ὑπόψη σας συμφέροντα μακρότερης διάρκειας. Οἱ

ὀπορτουνιστές διαφέρουν ἀκριβῶς ἀπό τούς ἀντίποδές τους κατά τοῦτο ὅτι τά συμφέροντα τῆς πρώτης κατηγορίας τά τοποθετοῦν πιό ψηλά ἀπ' τά συμφέροντα τῆς δεύτερης κατηγορίας. Δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι Ἐσεῖς δέ θά μιμηθεῖτε τούς ὀπορτουνιστές.

3. Γράφετε: «Ὁ ἀμνηστευτικός τόνος τῆς ὁμιλίας Σας στούς γραμματεῖς τῶν νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν* κρύβει μέσα του καί κάποια πονηριά».—Θᾶταν πιό σωστό νά πεῖ κανείς ὅτι ἐδῶ πρόκειται γιά πολιτική, πού ἄν μιλήσουμε γενικά δέν ἀποκλείει καί μιά ὁρισμένη πονηριά. Νομίζω ὅτι, ἀφοῦ συντρίψαμε πέρα γιά πέρα τούς ἡγέτες τῆς ἀντιπολίτευσης, ἐμεῖς, δηλαδή τό κόμμα, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά μαλακώσουμε τόν τόνο ἀπέναντι στούς ἁπλούς καί μεσαίους ἀντιπολιτευόμενους γιά νά διευκολύνουμε τήν ἀπομάκρυνσή τους ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἀντιπολίτευσης. Νά ἀφήσουμε τούς στρατηγούς χωρίς στρατό, αὐτό εἶναι ὅλο τό ζήτημα. Ἡ ἀντιπολίτευση ἔχει σαράντα-πενήντα χιλιάδες ἀνθρώπους στό κόμμα. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτούς θά ἤθελαν νά παρατήσουν τούς ἀρχηγούς τους, τούς ἐμποδίζει ὅμως ὁ δικός τους ὁ ἐγωισμός ἤ ἡ χοντροκοπιά καί ἡ ἔπαρση ὁρισμένων ὀπαδῶν τῆς ΚΕ πού ἐξερεθίζουν τούς ἁπλούς ἀντιπολιτευόμενους καί δυσκολεύουν ἔτσι τό πέρασμά τους μέ τό μέρος μας. Ὁ «τόνος» τῆς ὁμιλίας μου στρεφόταν ἐνάντια σ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τούς ὀπαδούς τῆς ΚΕ. Ἔτσι καί μόνο ἔτσι μποροῦμε νά διαλύσουμε τήν ἀντιπολίτευση, ὕστερα ἀπό τό ρεζίλεμα τῶν ἡγετῶν της μπροστά σ' ὅλο τόν κόσμο.

4. «Μήπως μᾶς παίξει κανένα παιχνίδι ἡ σοδιά;» —ρωτᾶτε. Μᾶς ἔπαιξε κιόλας ἕνα μικρό παιχνίδι. Ἐνῶ πέρσι εἴχαμε σοδιά (συνολικά) δυό δισεκατομμύρια ἑφτα—

* Βλ. αὐτό τόν τόμο, σελ. 268—298. Σύντ.

κόσια έκατομμύρια καί κάτι,—φέτος ὑπολογίζεται κατά 200 έκατομμύρια λιγότερο. Αὐτό βέβαια εἶναι χτύπημα στίς ἐξαγωγές. Ἀπό τό ἄλλο ὅμως τά νοικοκυριά πού χτυπήθηκαν ἀπό τή σιτοδεία εἶναι τώρα πέντε φορές λιγότερα ἀπ' ὅτι στά 1921 καί μποροῦμε χωρίς ἐξαιρετικές προσπάθειες νά τά βγάλουμε πέρα μ' αὐτό τό κακό μέ τίς δικές μας τίς δυνάμεις. Γι' αὐτό μπορεῖτε νά μήν ἀμφιβάλετε. Μά πάντως τό χτύπημα παραμένει χτύπημα. Κατά τά ἄλλα δέν ὑπάρχει κακό χωρίς καλό. Ἀποφασίσαμε νά ἀξιοποιήσουμε τήν ἐνισχυμένη ἀπόφαση τῆς ἀγροτιᾶς νά κάνει καθετί τό δυνατό γιά νά εἶναι ἐξασφαλισμένη στό μ έ λ λ ο ν ἀπ' τά ἀπρόοπτα τῆς ξηρασίας, καί θά προσπαθήσουμε νά χρησιμοποιήσουμε μέ κάθε δυνατό μέσο αὐτή τήν ἀπόφασή της γιά νά βάλουμε ἀποφασιστικά σέ ἐφαρμογή (μαζί μέ τήν ἀγροτιά) σοβαρά ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα, σοβαρά μέτρα γιά τήν καλυτέρεψη τῶν τρόπων καλλιέργειας κλπ. Σκεφτόμαστε ν' ἀ ρ χ ί σ ο υ μ ε τή δουλιά μέ τή δημιουργία μιᾶς ἀπαραίτητης ἔκτασης ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων στή ζώνη Σαμάρα-Σαράτοφ-Τσαρίτσιν-Ἀστραχάν-Σταβρόπολ. Διαθέτουμε γι' αὐτή τή δουλιά δεκαπέντε-εἴκοσι έκατομμύρια περίπου. Τόν ἐρχόμενο χρόνο θά περάσουμε στά νότια κυβερνεῖα. Αὐτό θά εἶναι ἡ ἀρχή μιᾶς ἐπανάστασης στήν ἀγροτική μας οἰκονομία. Οἱ ντόπιοι λένε ὅτι ἡ ἀγροτιά θά μᾶς προσφέρει σοβαρή βοήθεια. Ἅμα δέ βροντήξει ὁ οὐρανός, ὁ χωριάτης δέ σταυροκοπιέται. Ἡ μάστιγα τῆς ξηρασίας ὅπως ἀποδείχνεται ἦταν ἀπαραίτητη γιά νά ἀνεβάσουμε τήν ἀγροτική οἰκονομία σέ ἀνώτερη βαθμίδα καί νά ἐξασφαλίσουμε τή χώρα μας μιά γιά πάντα ἀπό τά ἀπρόοπτα τῶν καιρικῶν ἀλλαγῶν. Ὁ Κολτσάκ μᾶς ἔμαθε νά ὀργανώνουμε τό πεζικό, ὁ Ντενίκιν νά ὀργανώνουμε τό ἱππικό καί ἡ ξηρασία μᾶς μαθαίνει νά ὀργανώνουμε τήν ἀγροτική οἰκονομία. Αὐτοί εἶναι οἱ δρόμοι τῆς ἱστορίας. Κι ἐδῶ δέν ὑπάρχει τίποτα τό ἀφύσικο.

5. Μοῦ γράφετε: «Ἐλᾶτε ἐδῶ». Δυστυχῶς δέ μπορῶ νά ἔρθω. Δέ μπορῶ ἐπειδή δέν εὐκαιρῶ. Σᾶς συμβουλεύω «νά κάνετε μιά βόλτα ὥς τό Μπακού», εἶναι ἀπαραίτητο. Ἡ Τιφλίδα δέν ἔχει καί τόσο ἐνδιαφέρον, ἄν καί ἐξωτερικά εἶναι πιό ἑλκυστική ἀπό τό Μπακού. Ἄν δέν εἴδατε ἀκόμα τά δάση τῶν πύργων τῶν πετρελαιοπηγῶν «δέν εἴδατε τίποτα». Εἶμαι σίγουρος ὅτι τό Μπακού θά σᾶς προσφέρει πλουσιότατο ὑλικό γιά τέτια μαργαριτάρια σάν τήν «Ἕλξη»[57].

Ἐδῶ, στή Μόσχα, ἡ περίοδος τῶν συνεδρίων δέν ἔχει τελειώσει ἀκόμα. Λόγοι καί συζητήσεις στό 5ο Συνέδριο —αὐτό βέβαια, δέν εἶναι καί ἄσχημο, ὅμως, ἐδῶ πού τά λέμε, ὅλα αὐτά εἶναι ἡ ἐξωτερική πλευρά. Πολύ πιό ἐνδιαφέρουσα ἦταν ἡ φιλική συζήτηση πού κάναμε ὅλοι ἐδῶ μέ τούς ἀντιπροσώπους τῆς Δύσης (καθώς καί τῆς Ἀνατολῆς). Εἶχα μιά μεγάλη συζήτηση μέ τούς γερμανούς, γάλλους καί πολωνούς ἐργάτες. Θαυμάσιο ἐπαναστατικό «ὑλικό»! Ὅλα δείχνουν ὅτι ἐκεῖ, στή Δύση, φουντώνει τό μίσος, ἕνα ἀληθινό ἐπαναστατικό μίσος ἐνάντια στούς ἀστικούς θεσμούς. Μέ χαρά ἄκουσα τά ἁπλά, μά δυνατά λόγια τους γιά τόν πόθο τους «νά κάνουν μέ ρωσικό τρόπο τήν ἐπανάσταση» καί στόν τόπο τους. Εἶναι νέου εἴδους ἐργάτες. Τέτιοι δέν εἶχαν φανεῖ ὥς τώρα στά συνέδριά μας. Βέβαια, δέν εἴμαστε ἀκόμα καί τόσο κοντά στήν ἐπανάσταση, ὅμως μποροῦμε νά μήν ἀμφιβάλλουμε ὅτι τά πράγματα βαδίζουν γιά τήν ἐπανάσταση. Μοῦ ἔκανε ἔκπληξη καί ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικό αὐτῶν τῶν ἐργατῶν: ἡ θερμή καί δυνατή, σχεδόν μητρική ἀγάπη γιά τή χώρα μας

καί ἡ κολοσιαία, ἀπεριόριστη πίστη στή δίκαια ὑπόθεση, τίς ἱκανότητες καί τή δύναμη τοῦ κόμματός μας. Ἀπ' τό σκεπτικισμό πού ὑπῆρχε μέχρι τελευταῖα δέν ἀπόμεινε οὔτε ἴχνος. Κι αὐτό ἐπίσης δέν εἶναι τυχαῖο. Εἶναι κι αὐτό δεῖγμα τῆς ἐπανάστασης πού ἀνεβαίνει.

Αὐτά, λοιπόν, Ντεμιάν. Καί φτάνει γιά τήν ὥρα. Σᾶς σφίγγω θερμά τό χέρι.

Δικός Σας *Ι. Στάλιν*

15-7-24

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά.

ΓΙΑ ΤΟ Γ. Μ. ΣΒΕΡΝΤΛΟΦ

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ἡγέτες τοῦ προλεταριάτου, πού γι' αὐτούς δέ θορυβοῦν στόν τύπο ἴσως γιατί οἱ ἴδιοι δέν ἀγαποῦν νά γίνεται θόρυβος γιά τόν ἑαυτό τους, μά πού εἶναι ὡστόσο ὁ ζωτικός χυμός καί οἱ ἀληθινοί καθοδηγητές τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Στήν κατηγορία αὐτῶν τῶν ἡγετῶν ἀνήκει καί ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ.

Ὀργανωτής ὥς τό μεδούλι, ὀργανωτής ἀπό φυσικοῦ του, ἀπό ἕξη, ἀπό ἐπαναστατική διαπαιδαγώγηση, ἀπό διαίσθηση, ὀργανωτής σ' ὅλη τή φλογερή του δράση,—τέτια εἶναι ἡ φυσιογνωμία τοῦ Γ. Μ. Σβερντλόφ.

Τί θά πεῖ νά εἶσαι ἡγέτης-ὀργανωτής στίς δικές μας συνθῆκες, ὅταν στήν ἐξουσία βρίσκεται τό προλεταριάτο; Αὐτό δέ θά πεῖ νά διαλέξεις βοηθούς, νά ὀργανώσεις ἕνα γραφεῖο καί μέσω αὐτοῦ νά δίνεις ἐντολές. Νά εἶσαι ἡγέτης-ὀργανωτής στίς δικές μας συνθῆκες θά πεῖ, πρῶτο, ὅτι ξέρεις τά στελέχη, ὅτι μπορεῖς νά διακρίνεις τά προτερήματά τους καί τίς ἀδυναμίες τους, ὅτι ξέρεις νά πλησιάζεις τά στελέχη, καί δεύτερο, ὅτι ξέρεις νά τοποθετεῖς τά στελέχη ἔτσι πού:

1) κάθε στέλεχος νά νιώθει ὅτι εἶναι στή θέση του·
2) κάθε στέλεχος νά μπορεῖ νά δόσει στήν ἐπανάστα-

ση τό μέγιστο ὅριο ἀπ' ὅ,τι εἶναι γενικά ἱκανό νά δόσει σύμφωνα μέ τά ἀτομικά του προσόντα·

3) ἡ τέτια διάθεση τῶν στελεχῶν νά μή ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τή διαταραχή, ἀλλά τήν ἐναρμόνιση, τήν ἑνότητα, τή γενική ἄνοδο τῆς δουλιᾶς στό σύνολό της·

4) ἡ γενική κατεύθυνση τῆς ὀργανωμένης μ' αὐτό τόν τρόπο δουλιᾶς νά ἀποτελεῖ ἔκφραση καί πραγματοποίηση τῆς πολιτικῆς ἰδέας, πού στό ὄνομά της γίνεται ἡ διάθεση τῶν στελεχῶν στίς διάφορες θέσεις.

Ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ ἦταν ἀκριβῶς ἕνας τέτιου εἴδους ἡγέτης-ὀργανωτής τοῦ κόμματός μας καί τοῦ κράτους μας.

Ἡ περίοδος 1917-1918 ἦταν περίοδος στροφῆς γιά τό κόμμα καί τό κράτος. Τό κόμμα σ' αὐτή τήν περίοδο ἔγινε γιά πρώτη φορά κυβερνητική δύναμη. Γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας γεννήθηκε μιά νέα ἐξουσία, ἡ ἐξουσία τῶν Σοβιέτ, ἡ ἐξουσία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Μπροστά στό κόμμα ἔμπαινε τότε ἕνα ἐξαιρετικά πολύπλοκο ὀργανωτικό καθῆκον: νά μεταφερθεῖ τό κόμμα, πού ἦταν ὥς τότε παράνομο, σέ νέο δρόμο, νά δημιουργηθοῦν οἱ ὀργανωτικές βάσεις τοῦ νέου προλεταριακοῦ κράτους, νά βρεθοῦν οἱ ὀργανωτικές μορφές τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων κόμματος καί Σοβιέτ, καί νά ἐξασφαλιστεῖ στό κόμμα ἡ καθοδήγηση καί στά Σοβιέτ ἡ ὁμαλή τους ἀνάπτυξη. Δέ θά βρεθοῦν στό κόμμα ἄνθρωποι πού θά τολμοῦσαν ν' ἀρνηθοῦν ὅτι ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ ἦταν ἕνας ἀπό τούς πρώτους, ἄν ὄχι ὁ πρῶτος, πού ἐκπλήρωσε μυαλωμένα καί ἀνώδυνα αὐτό τό ὀργανωτικό καθῆκον γιά τήν ἀνοικοδόμηση τῆς νέας Ρωσίας.

Στούς ἰδεολογικούς ἐκπρόσωπους καί τούς πράχτορες τῆς ἀστικῆς τάξης ἀρέσει νά ἐπαναλαβαίνουν τίς τριμμένες φράσεις ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέν ξέρουν νά χτίζουν, ὅτι εἶναι ἱκανοί μόνο νά καταστρέφουν. Ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ, ὅλη ἡ δουλιά του εἶναι μιά ζωντανή διάψευση αὐτῶν τῶν παραμυθιῶν. Ὁ Γ. Μ. Σβερντλόφ καί ἡ δουλιά του στό κόμμα μας δέν εἶναι τυχαῖο φαινόμενο. Τό κόμμα, πού γέννησε ἕνα τέτιο μεγάλο οἰκοδόμο σάν τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ, μπορεῖ νά πεῖ ἀδίσταχτα ὅτι ξέρει ἐξίσου καλά νά χτίζει τό καινούργιο, ὅπως καί νά καταστρέφει τό παλιό.

Δέν ἔχω καθόλου τήν ἀξίωση ὅτι εἶμαι τέλειος γνώστης ὅλων τῶν ὀργανωτῶν καί τῶν οἰκοδόμων τοῦ κόμματός μας, ὅμως πρέπει νά πῶ ὅτι ἀπό ὅλους τούς γνωστούς μου καί ὄχι τῆς σειρᾶς ὀργανωτές, ξέρω—ὕστερα ἀπό τό Λένιν—μόνο δυό, πού γι' αὐτούς τό κόμμα μας μπορεῖ καί πρέπει νά εἶναι περήφανο: τόν Ι. Φ. Ντουμπροβίνσκι, πού πέθανε στήν ἐξορία στό Τουρουχάν, καί τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ, πού ἀναλώθηκε στή δουλιά γιά τήν ἀνοικοδόμηση τοῦ κόμματος καί τοῦ κράτους.

«Προλετάρσκαγια Ρεβολούτσια», ἀρ. φύλλου 11 (34). Νοέμβρης 1924.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Νομίζω ὅτι γιά νά χαρακτηρίσουμε τή σημερινή διεθνῆ κατάσταση δέν εἶναι καθόλου ἀπαραίτητο νά ἔχουμε ὑπόψη ὅλα τά κάπως σημαντικά γεγονότα, ὅλα χωρίς ἐξαίρεση τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά τῆς σημερινῆς διεθνοῦς πραγματικότητας. Γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά πάρουμε ὑπόψη μας μόνο τά βασικά, τά ἀποφασιστικά περιστατικά τῆς σημερινῆς περιόδου. Σήμερα ὑπάρχουν, κατά τή γνώμη μου, τρία τέτια περιστατικά:

α) ἡ ἔναρξη μιᾶς «ἐποχῆς» ἀστικοδημοκρατικοῦ «πασιφισμοῦ»·

β) ἡ ἀνάμιξη τῆς Ἀμερικῆς στίς ὑποθέσεις τῆς Εὐρώπης καί ἡ συμφωνία τῆς Ἀντάντ στό Λονδίνο γιά τίς ἐπανορθώσεις·

γ) τό δυνάμωμα τῶν ἀριστερῶν στοιχείων στό ἐργατικό κίνημα τῆς Εὐρώπης καί ἡ αὔξηση τοῦ διεθνοῦς εἰδικοῦ βάρους τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης.

Ἄς ἐξετάσουμε αὐτά τά βασικά περιστατικά.

1. Η ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ «ΠΑΣΙΦΙΣΜΟΥ»

Ἡ Ἀντάντ ἀποδείχτηκε ἀνίσχυρη νά τά βγάλει πέρα μέ τά ἀποτελέσματα τῶν πολεμικῶν της νικῶν. Κατάφερε πέρα γιά πέρα νά νικήσει τή Γερμανία καί νά περικυκλώσει τή Σοβιετική Ἕνωση. Κατάφερε ἐπίσης νά καταστρώσει ἕνα σχέδιο καταλήστεψης τῆς Εὐρώπης. Αὐτό τό δείχνουν οἱ ἀναρίθμητες συνδιασκέψεις καί τά σύμφωνα τῶν κρατῶν τῆς Ἀντάντ. Ὅμως ἡ Ἀντάντ ἀποδείχτηκε ἀνίσχυρη νά πραγματοποιήσει τό σχέδιο τῆς καταλήστεψης. Γιατί; Γιατί εἶναι ἐξαιρετικά μεγάλες οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς χῶρες τῆς Ἀντάντ. Γιατί δέν κατάφεραν καί οὔτε θά καταφέρουν νά συμφωνήσουν στή μοιρασιά τῶν κλεμένων. Γιατί ἡ ἀντίσταση τῶν χωρῶν, πού πρόκειται νά ὑποστοῦν τή ληστεία, γίνεται ὅλο καί πιό σοβαρή. Γιατί ἡ πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου καταλήστεψης ἐγκυμονεῖ πολεμικές συγκρούσεις, ἐνῶ οἱ μάζες δέ θέλουν νά πολεμήσουν. Σήμερα εἶναι ξεκάθαρο γιά «ὅλους», ὅτι ἡ κατά μέτωπο ἰμπεριαλιστική ἐπίθεση στό Ρούρ, πού ἀπόβλεπε στήν ἐκμηδένιση τῆς Γερμανίας, ἀποδείχτηκε ἐπικίνδυνη γιά τόν ἴδιο τόν ἰμπεριαλισμό. Εἶναι ἐπίσης ξεκάθαρο ὅτι ἡ ἀνοιχτά ἰμπεριαλιστική πολιτική τῶν τελεσιγράφων, πού ἀποβλέπει στήν ἀπομόνωση τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, δίνει μόνο ἀντίθετα ἀποτελέσματα. Δημιουργήθηκε τέτια κατάσταση, πού ὁ Πουανκαρέ καί ὁ Κῶρζον, ὑπηρετώντας πιστά καί τίμια τόν ἰμπεριαλισμό, ὄξυναν ὡστόσο μέ τή «δουλειά» τους τήν ἀναπτυσσόμενη κρίση στήν Εὐρώπη, προκαλοῦσαν τήν ἀντίσταση τῶν μαζῶν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό, ἔσπρωχναν τίς μάζες στήν ἐπανάσταση. Ἀπό δῶ βγαίνει ὅτι ἡ κεφαλαιοκρατία ἦταν ὑποχρεωμένη νά περάσει ἀπ' τήν πολιτική τῆς κατά μέτωπο ἐπίθεσης στήν πολιτική τῶν συμβιβασμῶν, ἀπό τόν ἀνοιχτό ἰμπεριαλισμό στό σκεπασμένο ἰμπεριαλισμό, ἀπό τόν Πουανκαρέ καί τόν Κῶρζον στό Μακντόναλντ καί τόν Ἐρριό. Τό νά ληστεύεις τόν κόσμο ἀπροκάλυπτα δέν εἶναι πιά ἀκίνδυνο. Τό ἐργατικό κόμμα τῆς Ἀγγλίας καί

ὁ ἀριστερός συνασπισμός τῆς Γαλλίας[58] ἔχουν ἀποστολή νά σκεπάσουν τή γύμνια τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ πηγή τοῦ «πασιφισμοῦ» καί τοῦ «δημοκρατισμοῦ».

Μερικοί νομίζουν ὅτι ἡ ἀστική τάξη κατάληξε στόν «πασιφισμό» καί τό «δημοκρατισμό» ὄχι ἀπό ἀνάγκη, ἀλλά ἀπό καλή θέληση, ὕστερα ἀπό ἐλεύθερη, νά ποῦμε, ἐκλογή. Ἔχουν τή γνώμη στήν περίπτωση αὐτή ὅτι ἡ ἀστική τάξη, ἀφοῦ νίκησε τήν ἐργατική τάξη σέ ἀποφασιστικές μάχες (Ἰταλία - Γερμανία), ἔχει τό αἴσθημα τοῦ νικητῆ καί μπορεῖ σήμερα νά ἐπιτρέψει στόν ἑαυτό της τό «δημοκρατισμό». Μέ ἄλλα λόγια, ὅσο διαρκοῦσαν οἱ ἀποφασιστικές μάχες ἡ ἀστική τάξη εἶχε ἀνάγκη ἀπό μιά μαχητική ὀργάνωση, δηλ. τό φασισμό, ἐνῶ τώρα πού τό προλεταριάτο νικήθηκε, ἡ ἀστική τάξη δέν ἔχει πιά ἀνάγκη ἀπ' τό φασισμό καί μπορεῖ νά τόν ἀντικαταστήσει μέ τό «δημοκρατισμό», σάν καλύτερη μέθοδο κατοχύρωσης τῆς νίκης της. Ἀπό δῶ βγάζουν τό συμπέρασμα ὅτι στερεώθηκε ἡ ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅτι ἡ «ἐποχή τοῦ πασιφισμοῦ» πρέπει νά θεωρεῖται μακρόχρονη καί ὅτι ἡ ἐπανάσταση στήν Εὐρώπη ἔχει ἀναβληθεῖ ἐπ' ἀόριστο.

Αὐτή ἡ ἄποψη εἶναι πέρα γιά πέρα λαθεμένη.

Πρῶτο, δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ φασισμός εἶναι μονάχα μαχητική ὀργάνωση τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὁ φασισμός δέν εἶναι μονάχα πολεμικο-τεχνική κατηγορία. Ὁ φασισμός εἶναι μαχητική ὀργάνωση τῆς ἀστικῆς τάξης πού στηρίζεται στή δραστήρια ὑποστήριξη τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ σοσιαλδημοκρατία εἶναι ἀντικειμενικά ἡ μετριοπαθής πτέρυγα τοῦ φασισμοῦ. Δέν ἔχουμε λόγους νά παραδεχτοῦμε ὅτι ἡ μαχητική ὀργάνωση τῆς ἀστικῆς τάξης θά μποροῦσε νά σημειώσει ἀποφασιστικές ἐπιτυχίες στήν πάλη ἤ στή διακυβέρνηση τῆς χώρας χωρίς τή δραστήρια ὑποστήριξη τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἄλλο τόσο δέν ἔχουμε πολλούς λόγους νά

νομίζουμε ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία μπορεῖ νά σημειώσει ἀποφασιστικές ἐπιτυχίες στήν πάλη ἤ στή διακυβέρνηση τῆς χώρας χωρίς τή δραστήρια ὑποστήριξη τῆς μαχητικῆς ὀργάνωσης τῆς ἀστικῆς τάξης. Αὐτές οἱ ὀργανώσεις δέν ἀναιροῦν, ἀλλά συμπληρώνουν ἡ μιά τήν ἄλλη. Δέν εἶναι ἀντίποδες, ἀλλά δίδυμα ἀδέρφια. Ὁ φασισμός εἶναι ἕνας ἀδιαμόρφωτος πολιτικός συνασπισμός αὐτῶν τῶν δυό βασικῶν ὀργανώσεων, πού ξεπήδησε μέσα στίς συνθῆκες τῆς μεταπολεμικῆς κρίσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί ἀποβλέπει στήν πάλη ἐνάντια στήν προλεταριακή ἐπανάσταση. Ἡ ἀστική τάξη δέ μπορεῖ νά κρατηθεῖ στήν ἐξουσία χωρίς τήν ὕπαρξη ἑνός τέτιου συνασπισμοῦ. Γι' αὐτό θά ἦταν λάθος νά νομίζουμε ὅτι «πασιφισμός» σημαίνει κατάργηση τοῦ φασισμοῦ. «Πασιφισμός» στίς σημερινές συνθῆκες σημαίνει στερέωση τοῦ φασισμοῦ μέ προώθηση στήν πρώτη γραμμή τῆς μετριοπαθοῦς, σοσιαλδημοκρατικῆς του πτέρυγας.

Δεύτερο, δέν εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ ἀποφασιστικές μάχες δόθηκαν κιόλας, ὅτι τό προλεταριάτο νικήθηκε σ' αὐτές τίς μάχες, ὅτι ἡ ἀστική ἐξουσία στερεώθηκε ὕστερα ἀπ' αὐτό. Ἀποφασιστικές μάχες δέν ἔγιναν ἀκόμα, ἔστω καί μόνο γιά τό λόγο ὅτι δέν ὑπῆρχαν μαζικά, πραγματικά μπολσεβίκικα κόμματα, ἱκανά νά ὁδηγήσουν τό προλεταριάτο στή διχτατορία. Χωρίς τέτια κόμματα δέ μποροῦν νά γίνουν ἀποφασιστικές μάχες γιά τή διχτατορία μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Οἱ ἀποφασιστικές μάχες στή Δύση εἶναι ἀκόμα μπροστά. Ἔγιναν μόνο οἱ πρῶτες σοβαρές ἐπιθέσεις πού ἀποκρούστηκαν ἀπό τήν ἀστική τάξη, ἡ πρώτη σοβαρή δοκιμή τῶν δυνάμεων, πού ἔδειξε ὅτι τό προλεταριάτο δέν ἔχει ἀ κ ό μ α τή δύναμη νά ἀνατρέψει τήν ἀστική τάξη, ἐνῶ ἡ ἀστική τάξη δέν εἶναι π ι ά σέ θέση νά μή λογαριάζει τό προλεταριάτο. Καί

ἀκριβῶς ἐπειδή ἡ ἀστική τάξη δέν ἔχει πιά τή δύναμη νά ἀναγκάσει τήν ἐργατική τάξη νά γονατίσει, ἀναγκάστηκε νά παραιτηθεῖ ἀπό τήν κατά μέτωπο ἐπίθεση, νά χρησιμοποιήσει κυκλωτικές κινήσεις, νά προβεῖ σέ συμβιβασμούς, νά καταφύγει στό «δημοκρατικό πασιφισμό».

Τέλος, δέν εἶναι ἀλήθεια καί τό ὅτι ὁ «πασιφισμός» ἀποτελεῖ ἔνδειξη δύναμης κι ὄχι ἀδυναμίας τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅτι ὁ «πασιφισμός» δέ μπορεῖ παρά νά ἔχει σά συνέπεια τή στερέωση τῆς ἐξουσίας τῆς ἀστικῆς τάξης, τήν ἀναβολή τῆς ἐπανάστασης γιά ἀκαθόριστο χρονικό διάστημα. Ὁ σύγχρονος πασιφισμός σημαίνει ἄμεση ἤ ἔμμεση ἄνοδο στήν ἐξουσία τῶν κομμάτων τῆς 2ης Διεθνοῦς. Ὅμως τί σημαίνει ἄνοδος στήν ἐξουσία τῶν κομμάτων τῆς 2ης Διεθνοῦς; Σημαίνει ὅτι θά αὐτοαποκαλυφθοῦν ἀναπόφευχτα σά λακέδες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, σάν προδότες τοῦ προλεταριάτου, γιατί ἡ κυβερνητική πραχτική δράση αὐτῶν τῶν κομμάτων μπορεῖ νά ὁδηγήσει μόνο σ' ἕνα ἀποτέλεσμα: στήν πολιτική τους χρεωκοπία, στήν ὄξυνση τῶν ἀντιθέσεων μέσα στά ἴδια τά κόμματα, στήν ἀποσύνθεση, στή διάλυσή τους. Ἡ ἀποσύνθεση ὅμως αὐτῶν τῶν κομμάτων ὁδηγεῖ ἀναπόφευχτα στήν ἀποσύνθεση τῆς ἐξουσίας τῆς ἀστικῆς τάξης, γιατί τά κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς εἶναι στήριγμα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Θά μποροῦσε ἄραγε ἡ ἀστική τάξη νά καταφύγει σ' αὐτό τό ριψοκίνδυνο πείραμα τοῦ πασιφισμοῦ, χωρίς νά ὑπάρχει ἰδιαίτερη ἀνάγκη, ἀπό καλή θέληση; Ὄχι, βέβαια! Στήν περίοδο μετά τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο ἡ ἀστική τάξη κάνει γιά δεύτερη φορά πείραμα μέ τόν πασιφισμό: ἡ πρώτη φορά ἦταν ἀμέσως μετά τόν πόλεμο, ὅταν φαινόταν πώς ἡ ἐπανάσταση χτυποῦσε τήν πόρτα καί ἡ δεύτερη φορά εἶναι τώρα, ὕστερα ἀπό τά ριψοκίνδυνα πειράματα τοῦ Πουανκαρέ καί τοῦ Κῶρζον. Ποιός θά τολμήσει νά ἀρνηθεῖ ὅτι

αὐτό τό πέρασμα τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό τόν πασιφισμό στόν ἀχαλίνωτο ἰμπεριαλισμό καί ξανά πίσω στόν πασιφισμό, μπορεῖ νά περάσει χωρίς συνέπειες γιά τόν ἰμπεριαλισμό, ὅτι ἀποσπᾶ ἀπό τή συνηθισμένη μικροαστική τροχιά ἑκατομμύρια ἐργάτες, ὅτι τραβᾶ στήν πολιτική τά πιό καθυστερημένα στρώματα τοῦ προλεταριάτου, ὅτι διευκολύνει τήν ἐπαναστατικοποίησή τους. Βέβαια, ὁ «δημοκρατικός πασιφισμός» δέν εἶναι ἀκόμα κερενσκισμός γιατί ὁ κερενσκισμός προϋποθέτει δυαδική ἐξουσία, κατάρευση τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας καί δημιουργία τῶν βάσεων τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας. Ὅμως δέν ὑπάρχει κάν ἀμφιβολία ὅτι ὁ πασιφισμός σημαίνει τεράστια ἀναμόχλευση τῶν λαϊκῶν μαζῶν καί τράβηγμά τους στήν πολιτική, ὅτι ὁ πασιφισμός κλονίζει τήν ἀστική ἐξουσία καί προετοιμάζει τό ἔδαφος γιά ἐπαναστατικά τραντάγματα. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς ὁ πασιφισμός πρόκειται νά ὁδηγήσει ὄχι στή στερέωση, ἀλλά στήν ἐξασθένιση τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας, ὄχι στήν ἀναβολή τῆς ἐπανάστασης γιά ἀκαθόριστο χρονικό διάστημα, ἀλλά στήν ἐπίσπευσή της.

Ἀπό τά παραπάνω δέ βγαίνει βέβαια τό συμπέρασμα ὅτι ὁ πασιφισμός δέν ἀποτελεῖ σοβαρό κίνδυνο γιά τήν ἐπανάσταση. Ὁ πασιφισμός ὁδηγεῖ στήν ὑπονόμευση τῶν βάσεων τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας, προετοιμάζει ὅρους εὐνοϊκούς γιά τήν ἐπανάσταση. Ὅμως ὁ πασιφισμός μπορεῖ νά ὁδηγήσει σέ τέτια ἀποτελέσματα μόνο ἐνάντια στή θέληση τῶν ἴδιων τῶν «πασιφιστῶν» καί «δημοκρατῶν», μόνο μέ τήν ἐνεργητική δουλιά τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων γιά τό ξεσκέπασμα τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ καί αντεπαναστατικοῦ χαρακτήρα τῆς πασιφιστικῆς-δημοκρατικῆς ἐξουσίας τῶν Ἐρριό-Μακντόναλντ. Ὅσο γιά τή θέληση

τῶν ἴδιων τῶν πασιφιστῶν καί δημοκρατῶν, ὅσο γιά τήν πολιτική τῶν ἴδιων τῶν ἰμπεριαλιστῶν, αὐτοί καταφεύγοντας στόν πασιφισμό, ἐπιδιώκουν μόνο ἕνα σκοπό: νά ἐξαπατήσουν τίς μάζες μέ ἠχηρές φράσεις γιά τήν εἰρήνη γιά νά προετοιμάσουν ἕνα νέο πόλεμο, νά τίς θαμπώσουν μέ τή λάμψη τοῦ «δημοκρατισμοῦ» γιά νά στερεώσουν τή διχτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης, νά ἀποκοιμίσουν τίς μάζες μέ τά ἐντυπωσιακά τους λόγια γιά «κυριαρχικά» δικαιώματα τῶν ἐθνῶν καί τῶν κρατῶν γιά νά προετοιμάσουν πιό πετυχημένα ἐπέμβαση στήν Κίνα, σφαγή στό Ἀφγανιστάν καί τό Σουδάν καί διαμελισμό τῆς Περσίας, νά ρίξουν στάχτη στά μάτια τους μέ τίς πομπώδικες φλυαρίες γιά «φιλικές» σχέσεις μέ τή Σοβιετική Ἕνωση, γιά τή μιά ἤ τήν ἄλλη «συμφωνία» μέ τή Σοβιετική ἐξουσία γιά νά συνδεθοῦν ἀκόμα πιό στενά μέ τούς ἀντεπαναστάτες συνωμότες πού πετάχτηκαν ἔξω ἀπ' τή Ρωσία μέ σκοπό τήν ὀργάνωση συμμορίτικων ἐκδηλώσεων στή Λευκορωσία, στήν Οὐκρανία, στή Γεωργία. Ὁ πασιφισμός χρειάζεται στήν ἀστική τάξη γιά καμουφλάρισμα. Σ' αὐτό τό καμουφλάρισμα βρίσκεται ὁ βασικός κίνδυνος τοῦ πασιφισμοῦ. Τό ἄν θά πετύχει ἡ ἀστική τάξη τό σκοπό της, νά ξεγελάσει ἤ ὄχι τό λαό, αὐτό ἐξαρτιέται ἀπό τή δραστηριότητα πού θά ἀναπτύξουν τά κομμουνιστικά κόμματα τῆς Δύσης καί τῆς Ἀνατολῆς γιά τό ξεσκέπασμά της, ἀπ' τήν ἱκανότητά τους νά ἀποσπάσουν τή μάσκα ἀπό τούς ἰμπεριαλιστές πού φόρεσαν πασιφιστική στολή. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι τά γεγονότα καί ἡ πράξη θά δουλέψουν ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη πρός ὄφελος τῶν κομμουνιστῶν, χώνοντας σφῆνες ἀνάμεσα στά πασιφιστικά *λόγια* καί τά ἰμπεριαλιστικά *ἔργα* τῶν δημοκρατικῶν ὑπηρετῶν τοῦ κεφαλαίου. Τό χρέος τῶν κομμουνιστῶν εἶναι νά μή μένουν πίσω ἀπό τά γεγονότα καί νά ξεσκεπάζουν ἀμείλιχτα κάθε βῆμα, κάθε πράξη ἐξυπηρέτησης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί προδοσίας σέ βάρος τοῦ προλεταριάτου ἀπό μέρους τῶν κομμάτων τῆς 2ης Διεθνοῦς.

2. Η ΑΝΑΜΙΞΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΣΤΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΝΤ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΙΣ

Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Ἀντάντ στό Λονδίνο[59] ἀποτελεῖ τήν πιό ὁλοκληρωμένη ἔκφραση τοῦ ψεύτικου, τοῦ κάλπικου ἀστικοδημοκρατικοῦ πασιφισμοῦ. Ἄν ἡ ἄνοδος τῶν Μακντόναλντ καί Ἐρριό στήν ἐξουσία καί ὁ θόρυβος γιά τήν «ἀποκατάσταση κανονικῶν σχέσεων» μέ τή Σοβιετική Ἕνωση εἶχαν σά σκοπό νά καλύψουν καί νά καμουφλάρουν τήν ἄγρια πάλη τῶν τάξεων στήν Εὐρώπη καί τή θανάσιμη ἔχθρα τῶν ἀστικῶν κρατῶν ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση, ἡ συμφωνία τῆς Ἀντάντ στό Λονδίνο ἔχει σά σκοπό νά καλύψει καί νά καμουφλάρει τή λυσσασμένη πάλη Ἀγγλίας καί Γαλλίας γιά τήν ἡγεμονία στήν Εὐρώπη, τήν ἀναπτυσσόμενη ἀντίθεση μεταξύ Ἀγγλίας καί Ἀμερικῆς στήν πάλη γιά τήν κυριαρχία στήν παγκόσμια ἀγορά, τόν ὑπεράνθρωπο ἀγώνα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ἐνάντια στό ζυγό τῆς Ἀντάντ. Δέν ὑπάρχει πιά πόλεμος ἀνάμεσα στίς τάξεις, μπῆκε τέρμα στήν ἐπανάσταση, τώρα ὅλη ἡ ὑπόθεση μπορεῖ νά τελειώσει μέ τή συνεργασία τῶν τάξεων—ξεφωνίζουν οἱ διάφοροι Μακντόναλντ καί Ρενοντέλ. Δέν ὑπάρχει πιά πάλη ἀνάμεσα στή Γαλλία καί τήν Ἀγγλία, ἀνάμεσα στήν Ἀμερική καί τήν Ἀγγλία, ἀνάμεσα στή Γερμανία καί τήν Ἀντάντ, τέλειωσε ὁ πόλεμος, τώρα ὅλη ἡ ὑπόθεση μπορεῖ νά τελειώσει μέ μιά παγκόσμια εἰρήνη μέ ἐπικεφαλῆς τήν Ἀμερική,

κανοναρχοῦν οἱ φίλοι τους στή συμφωνία τοῦ Λονδίνου καί ἀδέλφια τους στήν προδοσία τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐργατικῆς τάξης, οἱ σοσιαλδημοκράτες ἥρωες τοῦ πασιφισμοῦ.

Τί ἔγινε, ὅμως, στή συνδιάσκεψη τῆς 'Αντάντ στό Λονδίνο;

Πρίν ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ Λονδίνου τό ζήτημα τῶν ἐπανορθώσεων τό ἔλυνε ἡ Γαλλία μέ αὐτοτέλεια, λίγο-πολύ ἀνεξάρτητα ἀπ' τούς «συμμάχους», γιατί ἡ Γαλλία εἶχε στήν ἐπιτροπή ἐπανορθώσεων ἐξασφαλισμένη τήν πλειοψηφία. Ἡ κατοχή τοῦ Ρούρ χρησίμευσε σά μέσο γιά τήν οἰκονομική ἀποδιοργάνωση τῆς Γερμανίας καί σάν ἐγγύηση ὅτι ἡ Γαλλία θά πάρει ἀπό τή Γερμανία τίς πληρωμές ἐπανορθώσεων, κάρβουνο καί κόκ γιά τή γαλλική μεταλλουργία, ἡμικατέργαστα χημικά προϊόντα καί χρώματα γιά τή γαλλική χημική βιομηχανία καί ὅτι θά ἐξασφαλίσει ἐλεύθερη ἀπό τελωνειακούς περιορισμούς εἰσαγωγή ὑφαντουργικῶν προϊόντων τῆς 'Αλσατίας στή Γερμανία. Τό σχέδιο αὐτό ἀπόβλεπε στό νά δημιουργήσει τήν ὑλική βάση γιά τή στρατιωτική καί οἰκονομική ἡγεμονία τῆς Γαλλίας στήν Εὐρώπη. Ὅμως τό σχέδιο αὐτό, ὅπως εἶναι γνωστό, δέν εἶχε ἐπιτυχία. Ἡ μέθοδος τῆς κατοχῆς ἔφερε μόνο ἀντίθετα ἀποτελέσματα. Ἡ Γαλλία δέν πέτυχε οὔτε πληρωμές ἐπανορθώσεων, οὔτε καταβολές σέ εἶδος σέ κάπως ἱκανοποιητικές ποσότητες. Τέλος, ὁ ἴδιος ὁ πρωτεργάτης τῆς κατοχῆς, ὁ Πουανκαρέ, πετάχτηκε σάν ἄχρηστος γιά τήν ἀνοιχτά ἰμπεριαλιστική πολιτική του, πού ἐγκυμονοῦσε τόν κίνδυνο νέου πολέμου καί ἐπανάστασης. Ὅσο γιά τήν ἡγεμονία τῆς Γαλλίας στήν Εὐρώπη ἀποδείχτηκε ὅτι ἀπότυχε ὄχι μόνο γιατί ἡ μέθοδος τῆς κατοχῆς καί τῆς ἀνοιχτῆς ληστείας ἀπόκλειε τή δυνατότητα οἰκονομικῆς ἕνωσης τῆς γαλλικῆς καί τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας, ἀλλά καί γιατί ἡ 'Αγγλία ἦταν κατηγορηματικά ἀντίθετη μ' αὐτή τήν ἕνωση, γιατί ἡ 'Αγγλία δέ μποροῦσε νά μή ξέρει ὅτι ἡ ἕνωση τοῦ γερμανικοῦ κάρβουνου μέ τό γαλλικό μέταλλο θά ὑπόσκαπτε ὁπωσδήποτε τήν ἀγγλική μεταλλουργία.

Τί ἔδωσε λοιπόν στή θέση ὅλων αὐτῶν ἡ συνδιάσκεψη τῆς 'Αντάντ στό Λονδίνο;

Πρῶτο, ἡ συνδιάσκεψη καταδίκασε τό δρόμο τῆς αὐτοτελοῦς λύσης τῶν ζητημάτων τῶν ἐπανορθώσεων ἀπ' τή Γαλλία, καί καθόρισε ὅτι τά ἐπίμαχα ζητήματα πρέπει νά λύνονται σέ τελευταία ἀνάλυση ἀπό ἐπιτροπή διαιτησίας, πού θά ἀποτελεῖται ἀπό ἀντιπροσώπους τῆς 'Αντάντ μέ ἐπικεφαλῆς τούς ἀντιπροσώπους τῆς 'Αμερικῆς.

Δεύτερο, ἡ συνδιάσκεψη καταδίκασε τήν κατοχή τοῦ Ρούρ καί ἀναγνώρισε τήν ἀνάγκη τῆς ἐκκένωσης, οἰκονομικῆς (ἀμέσως) καί στρατιωτικῆς (μέσα σ' ἕνα χρόνο ἤ καί νωρίτερα). Οἱ λόγοι πού ἐπέβαλαν αὐτή τή λύση εἶναι: ἡ κατοχή τοῦ Ρούρ στό σημερινό στάδιο εἶναι ἐπικίνδυνη ἀπ' τήν ἄποψη τῆς πολιτικῆς κατάστασης στήν Εὐρώπη καί μή ἐξυπηρετική ἀπ' τήν ἄποψη τῆς ὀργανωμένης καί συστηματικῆς καταλήστευσης τῆς Γερμανίας. Ὅτι ὅμως ἡ 'Αντάντ ἑτοιμάζεται νά καταληστέψει τή Γερμανία ὁλοκληρωμένα καί συστηματικά—εἶναι ζήτημα ἄν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀμφιβολία.

Τρίτο, ἀφοῦ καταδίκασε τή στρατιωτική ἐπέμβαση, ἡ συνδιάσκεψη ἐνέκρινε πέρα γιά πέρα τήν πιστωτική-οἰκονομική ἐπέμβαση, ἀναγνωρίζοντας:

α) ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἱδρυθεῖ ἐκδοτική τράπεζα στή Γερμανία, πού θά ὑπόκειται στόν ἔλεγχο ἑνός εἰδικοῦ ξένου ἐπιτρόπου·

β) ὅτι οἱ κρατικοί σιδηρόδρομοι πρέπει νά περάσουν σέ ἰδιωτικά χέρια καί νά βρίσκονται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο εἰδικοῦ ξένου ἐπιτρόπου·

γ) ὅτι πρέπει νά δημιουργηθεῖ ἡ λεγόμενη «ἐπιτροπή μεταφορῶν» ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν συμμάχων, πού θά συγκεντρώνει στά χέρια της ὅλες τίς πληρωμές ἐπανορθώσεων σέ γερμανικό νόμισμα, θά χρηματοδοτεῖ μέ τά ποσά τῶν πληρωμῶν τίς γερμανικές καταβολές σέ εἶδος, θά μπορεῖ νά ἐπενδύει ὁρισμένα ποσά ἀπό τίς πληρωμές ἐπανορθώσεων (σέ περίπτωση πού δέ θά θεωρηθεῖ σκόπιμη ἡ μεταφορά τους στή Γαλλία) στή γερμανική βιομηχανία καί θά ἔχει ἔτσι κάθε δυνατότητα νά κρατᾶ στά χέρια της τή χρηματαγορά τῆς Γερμανίας.

Εἶναι ζήτημα ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι αὐτό σημαίνει μετατροπή τῆς Γερμανίας σέ ἀποικία τῆς Ἀντάντ.

Τέταρτο, ἡ συνδιάσκεψη ἀναγνώρισε στή Γαλλία τό δικαίωμα νά παίρνει μέ ὑποχρεωτική καταβολή ἀπ' τή Γερμανία κάρβουνο καί χημικά προϊόντα στή διάρκεια μιᾶς ὁρισμένης χρονικῆς περιόδου, διατύπωσε ὅμως ταυτόχρονα τήν ἐπιφύλαξη ὅτι ἡ Γερμανία διατηρεῖ τό δικαίωμα νά ἀπευθυνθεῖ στήν ἐπιτροπή διαιτησίας καί νά ἀπαιτήσει ἐλάττωση τοῦ ὄγκου ἤ ἀκόμα καί σταμάτημα αὐτῶν τῶν ὑποχρεωτικῶν καταβολῶν σέ εἶδος. Ἔτσι ἡ συνδιάσκεψη περιόρισε τά δικαιώματα τῆς Γαλλίας στό μηδέν ἤ σχεδόν στό μηδέν.

Ἄν σ' ὅλα αὐτά προσθέσουμε τό δάνειο τῶν 800 ἑκατομμυρίων μάρκων πού χορηγήθηκε στή Γερμανία καί πού θά καλυφθεῖ ἀπό τούς ἄγγλους καί κυρίως ἀπό τούς ἀμερικάνους τραπεζίτες, ἄν πάρουμε ἀκόμα ὑπόψη μας ὅτι τή συνδιάσκεψη τή διεύθυναν οἱ τραπεζίτες καί πρό παντός οἱ ἀμερικάνοι τραπεζίτες, παρουσιάζεται μπροστά μας μιά ὁλοκληρωμένη εἰκόνα: ἀπ' τή γαλλική ἡγεμονία δέν ἀπόμεινε οὔτε ἴχνος καί ἀντί ἡγεμονία τῆς Γαλλίας ἔχουμε ἡγεμονία τῆς Ἀμερικῆς.

Αὐτά εἶναι τά ἀποτελέσματα τῆς συνδιάσκεψης τῆς Ἀντάντ στό Λονδίνο.

Μερικοί νομίζουν, μέ βάση τά παραπάνω, ὅτι ἀπό δῶ καί μπρός οἱ ἀντιθέσεις συμφερόντων στό ἐσωτερικό τῆς Εὐρώπης πρόκειται νά ἐξασθενίσουν μπροστά στό γεγονός τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀμερικῆς· ὅτι ἡ Ἀμερική, ἔχοντας συμφέρον νά ἐξαγάγει κεφάλαια στήν Εὐρώπη, θά καταφέρει νά κόψει μερίδα στίς εὐρωπαϊκές χῶρες καί θά τίς ἀναγκάσει νά κάθονται ἥσυχα γιά νά πλουτίζουν οἱ τραπεζίτες της· ὅτι τήν εἰρήνη στήν Εὐρώπη, εἰρήνη εἶναι ἀλήθεια καταναγκαστική, μποροῦμε νά τή θεωροῦμε γι' αὐτό τό λόγο λίγο-πολύ ἐξασφαλισμένη γιά λίγο-πολύ μακρόχρονη περίοδο. Ἡ ὑπόθεση αὐτή εἶναι ὁλότελα λαθεμένη.

Πρῶτο, ἡ συνδιάσκεψη ἔλυσε τό ζήτημα τῆς Γερμανίας χωρίς τό νοικοκύρη, χωρίς τό γερμανικό λαό. Μπορεῖ βέβαια νά κάνει κανείς «σχέδια» γιά μετατροπή τῆς Γερμανίας σέ ἀληθινή ἀποικία. Ὅμως τό νά προσπαθεῖ κανείς νά μετατρέψει στήν πράξη σέ ἀποικία μιά χώρα, σάν τή Γερμανία, τώρα πού ἀκόμα καί τίς καθυστερημένες ἀποικίες δύσκολα τίς κρατοῦν σέ ὑποταγή, σημαίνει νά βάζει δυναμίτη κάτω ἀπ' τήν Εὐρώπη.

Δεύτερο, ἡ συνδιάσκεψη ἔβαλε κάπως σέ δεύτερη μοίρα τή Γαλλία πού εἶχε προωθηθεῖ πάρα πολύ μπροστά, καί αὐτό εἶχε σά φυσική συνέπεια νά δημιουργηθεῖ οὐσιαστική ὑπεροχή τῆς Ἀγγλίας στήν Εὐρώπη. Ὅμως τό νά νομίζει κανείς ὅτι ἡ Γαλλία μπορεῖ νά συμβιβαστεῖ μέ τήν ὑπεροχή τῆς Ἀγγλίας, σημαίνει ὅτι δέν παίρνει ὑπόψη του τά γεγονότα, ὅτι δέν παίρνει ὑπόψη του τή λογική τῶν πραγμάτων, πού συνήθως ἀποδείχνεται πιό δυνατή ἀπό κάθε ἄλλη λογική.

Τρίτο, ἡ συνδιάσκεψη ἀναγνώρισε τήν ἡγεμονία τῆς Ἀμερικῆς. Ὅμως τό ἀμερικάνικο κεφάλαιο ἐνδιαφέρεται

γιά τή χρηματοδότηση τῆς γαλλο-γερμανικῆς βιομηχανίας, γιά τήν πιό ὀρθολογιστική της ἀξιοποίηση, μέ τήν ἔννοια, λογουχάρη, ἑνός συνδυασμοῦ τῆς γαλλικῆς μεταλλουργίας μέ τή γερμανική ἀνθρακοβιομηχανία. Εἶναι ζήτημα ἄν μπορεῖ κανείς νά ἀμφιβάλλει ὅτι τό ἀμερικάνικο κεφάλαιο θά ἐκμεταλλευτεῖ τά πλεονεχτήματά του πρός αὐτήν ἀκριβῶς, τήν πιό συμφέρουσα γι' αὐτό κατεύθυνση. Ὅμως τό νά νομίζει κανείς ὅτι ἡ Ἀγγλία θά συμβιβαστεῖ μέ μιά τέτια κατάσταση, σημαίνει ὅτι δέν ξέρει τήν Ἀγγλία, ὅτι δέν ξέρει πόσο φροντίζει ἡ Ἀγγλία γιά τά συμφέροντα τῆς μεταλλουργικῆς της βιομηχανίας.

Τέλος, ἡ Εὐρώπη δέν εἶναι μιά ἀπομονωμένη χώρα, συνδέεται μέ τίς ἀποικίες της, ζεῖ ἀπό τούς χυμούς αὐτῶν τῶν ἀποικιῶν. Τό νά νομίζει κανείς ὅτι ἡ συνδιάσκεψη μπορεῖ κάτι ν' ἀλλάξει «πρός τό καλύτερο» στίς σχέσεις ἀνάμεσα στήν Εὐρώπη καί τίς ἀποικίες, ὅτι μπορεῖ νά συγκρατήσει ἤ νά ἐπιβραδύνει τήν ἀνάπτυξη τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσά τους, σημαίνει ὅτι πιστεύει σέ θαύματα.

Ποιό συμπέρασμα βγαίνει ἀπ' ὅλα αὐτά;

Τό συμπέρασμα εἶναι ἕνα: ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Λονδίνου δέν ἔλυσε καμιά ἀπ' τίς παλιές ἀντιθέσεις τῆς Εὐρώπης, ἐνῶ ἀπ' τήν ἄλλη μεριά τίς περιέπλεξε μέ νέες ἀντιθέσεις, τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στήν Ἀμερική καί τήν Ἀγγλία. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ Ἀγγλία θά ὀξύνει ὅπως παλιότερα τόν ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα στή Γαλλία καί τή Γερμανία γιά νά ἐξασφαλίσει τήν πολιτική της ὑπεροχή στήν ἤπειρο. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ Ἀμερική μέ τή σειρά της θά ὀξύνει τόν ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα στήν Ἀγγλία καί τή Γαλλία γιά νά ἐξασφαλίσει τήν ἡγεμονία της στήν παγκόσμια ἀγορά. Καί δέ μιλᾶμε ἐδῶ γιά τό βαθύτατο ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα στή Γερμανία καί τήν Ἀντάντ.

Τά παγκόσμια γεγονότα θά καθορίζονται ἀπ' αὐτούς τούς ἀνταγωνισμούς, κι ὄχι ἀπό τούς «πασιφιστικούς» λόγους τοῦ παλιάνθρωπου Χιούζ καί τοῦ φαφλατᾶ Ἐρριό. Ὁ νόμος τῆς ἀνισόμετρης ἀνάπτυξης τῶν ἰμπεριαλιστικῶν χωρῶν καί τοῦ ἀναπόφευχτου τῶν ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων παραμένει καί σήμερα σέ ἰσχύ περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Λονδίνου καλύπτει ἁπλῶς αὐτούς τούς ἀνταγωνισμούς γιά νά δημιουργήσει νέες προϋποθέσεις γιά μιά πρωτόφαντη ὄξυνσή τους.

3. ΤΟ ΔΥΝΑΜΩΜΑ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ἕνα ἀπό τά πιό σίγουρα σημάδια τῆς ἀστάθειας τοῦ «πασιφιστικοῦ-δημοκρατικοῦ καθεστῶτος», ἕνα ἀπό τά πιό ἀναμφισβήτητα σημάδια ὅτι τό ἴδιο τό «καθεστώς» δέν εἶναι παρά ἀφρός στήν ἐπιφάνεια τῶν βαθύτατων ἐπαναστατικῶν προτσές, πού συντελοῦνται μέσα στούς κόλπους τῆς ἐργατικῆς τάξης, πρέπει νά θεωρεῖται ἡ ἀποφασιστική νίκη τῆς ἐπαναστατικῆς πτέρυγας στά κομμουνιστικά κόμματα τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ρωσίας, ἡ ἄνοδος τῆς δραστηριότητας τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας στό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα καί τέλος ἡ αὔξηση τῆς δημοτικότητας τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς Δύσης καί τῆς Ἀνατολῆς.

Τά κομμουνιστικά κόμματα τῆς Δύσης ἀναπτύσσονται μέσα σέ ἰδιόμορφες συνθῆκες. Πρῶτο, εἶναι ἀνομοιογενῆ στή σύνθεσή τους, γιατί σχηματίστηκαν ἀπό πρώην σοσιαλδημοκράτες, πού πέρασαν τό παλιό σχολειό, καί ἀπό νεαρά μέλη τοῦ κόμματος, πού δέν ἔχουν ἀκόμα ἀτσαλω-

θεῖ ἀρκετά ἐπαναστατικά. Δεύτερο, τά στελέχη σ' αὐτά τά κόμματα δέν εἶναι καθαρά μπολσεβίκικα γιατί στά ὑπεύθυνα πόστα βρίσκονται ἄνθρωποι πού προῆλθαν ἀπό ἄλλα κόμματα καί πού δέ μπόρεσαν ἀκόμα νά ξεκόψουν ὁριστικά μέ τίς σοσιαλδημοκρατικές ἐπιβιώσεις. Τρίτο, τά κόμματα αὐτά ἔχουν μπροστά τους ἕνα τέτιο ἔμπειρο ἀντίπαλο, σάν τήν ξεσκολισμένη σοσιαλδημοκρατία, πού ἀποτελεῖ ἀκόμα τεράστια πολιτική δύναμη στίς γραμμές τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τέλος, ἔχουν νά ἀντιμετωπίσουν ἕνα τέτιο ἰσχυρό ἐχθρό, σάν τήν εὐρωπαϊκή ἀστική τάξη μέ τό δοκιμασμένο κρατικό μηχανισμό της, μέ τόν παντοδύναμο τύπο της. Νά νομίζει κανένας ὅτι τά κομμουνιστικά αὐτά κόμματα εἶναι σέ θέση νά ἀνατρέψουν «σήμερα-αὔριο» τό εὐρωπαϊκό ἀστικό καθεστώς σημαίνει ὅτι γελιέται οἰκτρά. Γι' αὐτό, τό ἄμεσο καθῆκον εἶναι νά γίνουν τά κομμουνιστικά κόμματα τῆς Δύσης πραγματικά μπολσεβίκικα, μέσα σ' αὐτά νά σφυρηλατηθοῦν ἀληθινά ἐπαναστατικά στελέχη, ἱκανά νά ἀναδιοργανώσουν ὅλη τήν πραχτική δουλιά τοῦ κόμματος στό πνεῦμα τῆς ἐπαναστατικῆς διαπαιδαγώγησης τῶν μαζῶν, στό πνεῦμα τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης.

Αὐτό συνέβαινε μέ τά κομμουνιστικά κόμματα τῆς Δύσης μέχρι τελευταῖα ἀκόμα. Ὅμως τό τελευταῖο ἑξάμηνο ἀρχίζει μιά ἀλλαγή πρός τό καλύτερο. Τό τελευταῖο ἑξάμηνο εἶναι ἀξιοσημείωτο γιατί παρουσιάζει μιά ριζική στροφή στή ζωή τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Δύσης μέ τήν ἔννοια τῆς ἐξάλειψης τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἐπιβιώσεων, μέ τήν ἔννοια τῆς μπολσεβικοποίησης τῶν κομματικῶν στελεχῶν, μέ τήν ἔννοια τῆς ἀπομόνωσης τῶν ὀπορτουνιστικῶν στοιχείων.

Τό πόσο μεγάλο κίνδυνο μποροῦν νά ἀποτελέσουν γιά τήν ἐπανάσταση οἱ σοσιαλδημοκρατικές ἐπιβιώσεις μέσα στά κομμουνιστικά κόμματα ἀποκαλύφθηκε ξεκάθαρα μέ τό θλιβερό πείραμα τῆς Σαξωνικῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης[60], ὅπου οἱ ὀπορτουνιστές ἡγέτες προσπάθησαν νά μετατρέψουν τήν ἰδέα τοῦ ἑνιαίου μετώπου ἀπό μέσο ἐπαναστατικῆς κινητοποίησης καί ὀργάνωσης τῶν μαζῶν, σέ μέθοδο σοσιαλδημοκρατικῶν κοινοβουλευτικῶν συνδυασμῶν. Αὐτό ἀποτέλεσε σημεῖο στροφῆς πού ἄνοιξε τά μάτια τῶν κομματικῶν μαζῶν καί τίς ξεσήκωσε ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές ἡγέτες.

Δεύτερο ζήτημα πού ὑπόσκαψε τό κύρος τῶν δεξιῶν ἡγετῶν καί ἔφερε στό προσκήνιο νέους, ἐπαναστάτες ἡγέτες, πρέπει νά θεωρεῖται τό λεγόμενο «ρωσικό» ζήτημα, δηλαδή ἡ συζήτηση στό ΚΚΡ (Μπ.). Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ὁμάδα Μπράντλερ στή Γερμανία καί ἡ ὁμάδα Σουβαρίν[61] στή Γαλλία ὑποστήριξαν ἀποφασιστικά τήν ὀπορτουνιστική ἀντιπολίτευση στό ΚΚΡ (Μπ.) ἐνάντια στά βασικά στελέχη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), ἐνάντια στήν ἐπαναστατική του πλειοψηφία. Αὐτό ἦταν πρόκληση στίς ἐπαναστατικές ἐργατικές μάζες τῆς Δύσης, πού συμπαθοῦν ὁλοφάνερα τή Σοβιετική ἐξουσία καί τόν καθοδηγητή της, τό ΚΚΡ (Μπ.). Ἦταν πρόκληση στίς κομματικές μάζες καί στήν ἐπαναστατική πτέρυγα τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Δύσης. Δέν εἶναι ἐκπληχτικό ὅτι ἡ πρόκληση αὐτή κατάληξε στήν ὁλοκληρωτική συντριβή τῶν ὁμάδων Μπράντλερ καί Σουβαρίν. Δέν εἶναι ἐκπληχτικό ὅτι ἡ ὑπόθεση αὐτή εἶχε τήν ἀπήχησή της σ' ὅλα τά ὑπόλοιπα κομμουνιστικά κόμματα τῆς Δύσης. Ἄν σ' αὐτά προσθέσουμε τό γεγονός τῆς πλέριας ἀπομόνωσης τοῦ ὀπορτουνιστικοῦ ρεύματος στό ΚΚΡ (Μπ.), ἡ εἰκόνα ὁλοκληρώνεται. Τό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς[62] δέν ἔκανε τίποτε ἄλλο ἀπό τό νά κατοχυρώσει αὐτή τή νίκη τῆς ἐπανα-

στατικῆς πτέρυγας στά βασικά τμήματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι τά λάθη τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν ἔπαιξαν σημαντικό ρόλο στήν ἐπιτάχυνση τῆς μπολσεβικοποίησης τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Δύσης. Ὅμως ἄλλο τόσο ἀναμφισβήτητο εἶναι καί τό γεγονός ὅτι ἐδῶ ἐνήργησαν καί ἄλλες, πιό βαθιές αἰτίες: ἡ ἐπιτυχημένη ἐπίθεση τοῦ κεφαλαίου στά τελευταῖα χρόνια, ἡ χειροτέρευση τῶν βιωτικῶν συνθηκῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἡ ὕπαρξη μιᾶς τεράστιας στρατιᾶς ἀνέργων, ἡ γενική οἰκονομική ἀστάθεια τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ ἄνοδος τῆς ἐπαναστατικῆς ἀγανάχτησης μέσα στίς πλατιές ἐργατικές μάζες. Οἱ ἐργάτες βαδίζουν πρός τήν ἐπανάσταση καί θέλουν νά ἔχουν ἐπαναστάτες ἡγέτες.

Σ υ μ π έ ρ α σ μ α. Ἄ ρ χ ι σ ε τό προτσές τῆς ὁ ρ ι σ τ ι κ ῆ ς διαμόρφωσης πραγματικά μπολσεβίκικων κομμάτων στή Δύση πού θά ἀποτελέσουν τό στήριγμα τῆς ἐπερχόμενης ἐπανάστασης στήν Εὐρώπη. Αὐτό εἶναι τό συμπέρασμα τοῦ τελευταίου ἑξάμηνου.

Πιό δύσκολες καί ἰδιόμορφες ἀκόμα εἶναι οἱ συνθῆκες ἀνάπτυξης τῶν συνδικάτων τῆς Δύσης.

Πρῶτο, τά συνδικάτα αὐτά περιορίζονται στή «δοκιμασμένη» στενά ἐπαγγελματική πραχτική τους δουλιά καί εἶναι ἐχθρικά ἀπέναντι στό σοσιαλισμό, γιατί δημιουργήθηκαν πρίν ἀπ' τά σοσιαλιστικά κόμματα καί ἀναπτύχθηκαν χωρίς τή βοήθειά τους, καί ἔτσι συνήθισαν νά κοκορεύονται γιά τήν «ἀνεξαρτησία» τους· τά συνδικάτα αὐτά βάζουν τά στενά ἐπαγγελματικά τους συμφέροντα πάνω ἀπό τά ταξικά συμφέροντα καί δέ θέλουν νά παραδεχτοῦν ἄλλο ἔξω ἀπό τήν αὔξηση «ἑνός καπικιοῦ στό ρούβλι».

Δεύτερο, εἶναι συντηρητικά στό πνεῦμα καί ἐχθρικά ἀπέναντι σέ κάθε ἐπαναστατική πρωτοβουλία, γιατί ἔχουν ἐπικεφαλῆς τους τήν παλιά, πουλημένη συνδικαλιστική γραφειοκρατία, πού συντηρεῖται ἀπ' τήν ἀστική τάξη καί εἶναι πάντα ἕτοιμη νά θέσει τά συνδικάτα στήν ὑπηρεσία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Τέλος, τά συνδικάτα αὐτά ὄντας ἑνωμένα γύρω ἀπό τούς ρεφορμιστές τοῦ Ἄμστερνταμ, ἀποτελοῦν τή ρεφορμιστική στρατιά ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, στήν ὁποία στηρίζεται τό σύγχρονο καπιταλιστικό καθεστώς.

Βέβαια, ἐκτός ἀπό τά ἀντιδραστικά συνδικάτα τοῦ Ἄμστερνταμ ὑπάρχουν ἀκόμα καί ἐπαναστατικά συνδικάτα, πού βρίσκονται κοντά στή Συνδικαλιστική Διεθνῆ[63]. Ὅμως, πρῶτο, μιά σημαντική μερίδα τῶν ἐπαναστατικῶν συνδικάτων, μή θέλοντας νά προκαλέσει διάσπαση στό συνδικαλιστικό κίνημα συνεχίζει νά παραμένει στή Συνδικαλιστική Διεθνῆ τοῦ Ἄμστερνταμ[64] καί ὑποτάσσεται στήν πειθαρχία της. Δεύτερο, στίς χῶρες τῆς Εὐρώπης πού παίζουν ἀποφασιστικό ρόλο (Ἀγγλία, Γαλλία, Γερμανία), οἱ ὀπαδοί τοῦ Ἄμστερνταμ ἐκπροσωποῦν ἀκόμα τήν πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν. Δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε ὅτι τό Ἄμστερνταμ ἀγκαλιάζει τουλάχιστο δεκατέσσερα ἑκατομμύρια συνδικαλιστικά ὀργανωμένους ἐργάτες. Τό νά νομίζει κανείς ὅτι μπορεῖ νά καταχτήσει τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου στήν Εὐρώπη ἐ ν ά ν τ ι α στή θέληση αὐτῶν τῶν ἑκατομμυρίων ἐργατῶν σημαίνει ὅτι γελιέται οἰκτρά, ὅτι ξέφυγε ἀπ' τό ἔδαφος τοῦ λενινισμοῦ, ὅτι καταδικάζει τόν ἑαυτό του σέ ἀναπόφευχτη ἧττα. Γι' αὐτό, τό καθῆκον μας εἶναι νά καταχτήσουμε αὐτά τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης καί τοῦ κομμουνισμοῦ, νά τά ἀπαλλάξουμε ἀπ' τήν ἐπιροή τῆς ἀντιδραστικῆς συνδικαλιστικῆς γραφειοκρατίας ἤ τουλάχιστο

νά πετύχουμε ὥστε ἡ στάση τους ἀπέναντι στόν κομμουνισμό νά χαρακτηρίζεται ἀπό εὐμενῆ οὐδετερότητα.

Ἔτσι εἶχε τό ζήτημα ὥς τελευταῖα. Τά τελευταῖα ὅμως χρόνια ἡ κατάσταση ἀρχίζει νά ἀλλάζει πρός τό καλύτερο. Πατρίδα τῶν κλειστῶν καί ἀντιδραστικῶν συνδικάτων εἶναι ἡ Ἀγγλία, πού ἦταν ὁ ἡγεμόνας τῆς παγκόσμιας ἀγορᾶς, ἀπό ἄποψη βιομηχανική-καπιταλιστική. Ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ τοῦ μονοπωλίου συνδέεται μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, πού τό χαρακτηρίζει ἡ πάλη μιᾶς σειρᾶς ἀπό τίς μεγαλύτερες χῶρες γύρω ἀπ' τό μονοπώλιο τῶν ἀποικιῶν. Ἡ ἰμπεριαλιστική φάση τοῦ καπιταλισμοῦ φέρνει μαζί της τό πλάταιμα τοῦ ἐ δ ά φ ο υ ς γιά τά στενά, ἀντιδραστικά συνδικάτα, συνάμα ὅμως στενεύει τήν ὑλική τους βάση, γιατί τό ἰμπεριαλιστικό ὑπερκέρδος ἀποτελεῖ ἀντικείμενο πάλης μιᾶς σειρᾶς χωρῶν καί οἱ ἀποικίες ἔχουν ὅλο καί λιγότερη διάθεση νά παραμείνουν στό ρόλο ἀποικιῶν. Δέν πρέπει ἀκόμα νά ξεχνοῦμε ὅτι ὁ πόλεμος ὑπόσκαψε σημαντικά τήν παραγωγή τῆς Εὐρώπης. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ συνολική παραγωγή τῆς Εὐρώπης δέν ξεπερνᾶ σήμερα τά 70% τῆς προπολεμικῆς παραγωγῆς. Ἀπό δῶ ἡ ἐλάττωση τῆς παραγωγῆς καί ἡ πετυχημένη ἐπίθεση τοῦ κεφαλαίου ἐνάντια στήν ἐργατική τάξη. Ἀπό δῶ ἡ ἐλάττωση τοῦ μεροκάματου, ἡ οὐσιαστική κατάργηση τοῦ ἐργατικοῦ 8ωρου καί μιά σειρά ἀποτυχημένες ἀμυντικές ἀπεργίες, πού ἔδειξαν περίτρανα γιά μιά ἀκόμα φορά τήν προδοσία τῆς συνδικαλιστικῆς γραφειοκρατίας ἀπέναντι στήν ἐργατική τάξη. Ἀπό δῶ ἡ κολοσσιαία ἀνεργία καί ἡ αὔξηση τῆς δυσαρέσκειας τῶν ἐργατῶν ἐνάντια στά ἀντιδραστικά συνδικάτα. Ἀπό δῶ καί ἡ ἰδέα τοῦ ἑνιαίου μετώπου στόν τομέα τῆς οἰκονομικῆς πάλης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τό σχέδιο ἕνωσης τῶν δυό Συνδικαλιστικῶν Διεθνῶν σέ μιά

ἑνιαία Διεθνῆ, ἱκανή νά ὀργανώσει τήν ἀντίσταση ἐνάντια στό κεφάλαιο. Οἱ λόγοι τῶν ρεφορμιστῶν στό συνέδριο τῆς Διεθνοῦς τοῦ Ἄμστερνταμ στή Βιέννη (Ἰούνης 1924) γιά διαπραγματεύσεις μέ τά «ρωσικά» συνδικάτα καί ἡ ἔκκληση τῶν ἀγγλικῶν συνδικάτων στό συνέδριο τῶν Τρέιντ-Γιούνιον (ἀρχές Σεπτέμβρη 1924) γιά ἑνότητα τῶν συνδικάτων δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἔκφραση τῆς πίεσης τῶν μαζῶν πάνω στήν ἀντιδραστική συνδικαλιστική γραφειοκρατία, πίεσης πού ὅλο καί μεγαλώνει. Τό πιό σημαντικό σ' ὅλα αὐτά πρέπει νά θεωρηθεῖ τό γεγονός ὅτι ἀκριβῶς τά ἀγγλικά συνδικάτα, πού εἶναι ἡ φωλιά τοῦ συντηρητισμοῦ καί ὁ βασικός πυρήνας τοῦ Ἄμστερνταμ, παίρνουν τήν πρωτοβουλία στήν ὑπόθεση τῆς ἕνωσης τῶν ἀντιδραστικῶν καί τῶν ἐπαναστατικῶν συνδικάτων. Ἡ ἐμφάνιση ἀριστερῶν στοιχείων στό ἀγγλικό ἐργατικό κίνημα εἶναι ὁ πιό σίγουρος δείχτης πού μᾶς λέει ὅτι τά πράγματα «ἐκεῖ», στό Ἄμστερνταμ, δέν πᾶνε καί τόσο καλά.

Μερικοί νομίζουν ὅτι ἡ καμπάνια γιά τήν ἕνωση τῶν συνδικάτων εἶναι ἀπαραίτητη ἀκριβῶς τώρα, ἐπειδή στό Ἄμστερνταμ ἐμφανίστηκαν ἀριστερά στοιχεῖα, πού πρέπει ὁ π ω σ δ ή π ο τ ε νά τά ὑποστηρίξουμε μέ ὅ λ ε ς μας τίς δυνάμεις καί μέ ὅ λ α τά μέσα. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, ἤ καλύτερα εἶναι σωστό μόνο ὥς ἕνα σημεῖο. Τό ζήτημα εἶναι ὅτι τά κομμουνιστικά κόμματα τῆς Δύσης γίνονται μαζικές ὀργανώσεις, μετατρέπονται σέ ἀληθινά μπολσεβίκικα κόμματα, ἀναπτύσσονται καί βαδίζουν γιά τήν ἐξουσία παράλληλα μέ τήν αὔξηση τῆς δυσαρέσκειας τῶν πλατιῶν ἐργατικῶν μαζῶν, τό ζήτημα εἶναι συνεπῶς ὅτι τά πράγματα βαδίζουν πρός τήν προλεταριακή ἐπανάσταση. Ὅμως δέ μποροῦμε νά ἀνατρέψουμε τήν ἀστική τάξη, χωρίς νά τῆς ἀφαιρέσουμε τό στήριγμά της, πού ἐκπροσωπεῖται ἀπ' τό ἀντιδραστικό Ἄμστερνταμ, δέ μποροῦμε

νά καταχτήσουμε τή διχτατορία χωρίς νά καταχτήσουμε καί νά πάρουμε μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης τό αστικό αὐτό φρούριο τοῦ Ἄμστερνταμ. Αὐτό ὅμως δέ μποροῦμε νά τό πετύχουμε μέ μιά μονόπλευρη δουλιά ἀπ' τά ἔξω. Αὐτό τό σκοπό μποροῦμε νά τόν πραγματοποιήσουμε σήμερα μόνο μέ τή συνδυασμένη δουλιά καί ἀπό τά μέσα καί ἀπό τά ἔξω, μέ κατεύθυνση τήν ἐξασφάλιση τῆς ἑνότητας τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος. Νά γιατί τό ζήτημα τῆς ἕνωσης τῶν συνδικάτων καί τῆς προσχώρησής τους στίς διεθνεῖς παραγωγικές ἑνώσεις γίνεται φλέγον ζήτημα. Πρέπει βέβαια νά ὑποστηρίξουμε καί νά σπρώξουμε μπροστά τούς ἀριστερούς. Ὅμως μποροῦμε νά ἔχουμε πραγματική ὑποστήριξη τῶν ἀριστερῶν μόνο στήν περίπτωση πού ἡ σημαία τῶν ἐπαναστατικῶν συνδικάτων δέ θά ὑποσταλεῖ, στήν περίπτωση πού οἱ ἀντιδραστικοί ἡγέτες τοῦ Ἄμστερνταμ θά μαστιγώνονται γιά τίς προδοσίες τους καί τό διασπαστικό τους ρόλο, στήν περίπτωση πού οἱ ἀριστεροί ἡγέτες θά κριτικάρονται γιά τή μεσοβέζικη στάση τους καί τήν ἀναποφασιστικότητά τους στήν πάλη ἐνάντια στούς ἀντιδραστικούς ἡγέτες. Μόνο μιά τέτια πολιτική μπορεῖ νά προετοιμάσει τήν πραγματική ἕνωση τῶν συνδικάτων. Στήν ἀντίθετη περίπτωση μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ ἡ ἴδια εἰκόνα, πού δημιουργήθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ περασμένου χρόνου στή Γερμανία, ὅταν ἡ ἀριστερή ὁμάδα τοῦ Λέβυ[65] χρησιμοποιήθηκε μέ ἐπιτυχία ἀπ' τήν ἀντιδραστική δεξιά σοσιαλδημοκρατία γιά τήν κύκλωση τῶν γερμανῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν.

Τέλος γιά τήν αὔξηση τῆς δημοτικότητας τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ἀνάμεσα στούς λαούς τῶν ἀστικῶν κρατῶν. Ὁ πιό σίγουρος δείχτης τῆς ἀστάθειας τοῦ «πασιφιστικο-δημοκρατικοῦ καθεστῶτος» πρέπει ἴσως νά θεω-

ρεῖται τό ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι ἡ ἐπιροή καί τό κῦρος τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης μέσα στίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς Δύσης καί τῆς Ἀνατολῆς ὄχι μόνο δέν ἀδυνατίζουν ἀλλά ἀντίθετα μεγαλώνουν ἀπό χρόνο σέ χρόνο, ἀπό μήνα σέ μήνα. Δέν πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση «ἀναγνωρίζεται» ἀπό μιά σειρά ἀστικά κράτη. Αὐτή καθαυτή ἡ «ἀναγνώριση» δέν ἀποτελεῖ ἀκόμα τίποτε τό ξεχωριστό, γιατί ὑπαγορεύεται, πρῶτο, ἀπ' τίς ἀνάγκες τοῦ καπιταλιστικοῦ συναγωνισμοῦ τῶν ἀστικῶν χωρῶν, πού ἐπιδιώκουν νά καταλάβουν τή «θέση τους» στήν ἀγορά τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, καί δεύτερο ἀπό τό «πρόγραμμα» τοῦ πασιφισμοῦ, πού ἀπαιτεῖ τήν ἀποκατάσταση «κανονικῶν σχέσεων» μέ τή Σοβιετική χώρα καί τήν ὑπογραφή ἔστω καί κάποιου «συμφώνου» μέ τή Σοβιετική Ἕνωση. Ἐδῶ πρόκειται γιά τό γεγονός ὅτι οἱ σημερινοί «δημοκράτες» καί «πασιφιστές» νίκησαν τούς ἀστούς ἀνταγωνιστές τους στίς βουλευτικές ἐκλογές χάρη στήν πλατφόρμα «ἀναγνώρισης» τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, ὅτι οἱ Μακντόναλντ καί Ἐρριό ἦρθαν στήν ἐξουσία καί μποροῦν νά κρατηθοῦν στήν ἐξουσία, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, χάρη στό γεγονός ὅτι ἔχουν συνεχῶς στό στόμα τους τίς λέξεις «φιλία μέ τή Ρωσία», ὅτι τό κῦρος αὐτῶν τῶν «δημοκρατῶν» καί «πασιφιστῶν» ἀποτελεῖ ἀνταύγεια τοῦ κύρους τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέσα στίς λαϊκές μάζες. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἀκόμα καί ἕνας τέτιος γνωστός σέ ὅλους «δημοκράτης» σάν τό Μουσολίνι θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά κάνει συχνά ἐπίδειξη, μπροστά στούς ἐργάτες, τῆς «φιλίας» του μέ τή Σοβιετική ἐξουσία. Δέν εἶναι λιγότερο χαρακτηριστικό ὅτι ἀκόμα καί τέτιοι, γνωστοί σέ ὅλους, ἅρπαγες τῆς ξένης περιουσίας, σάν τούς σημερινούς κυβερνῆτες τῆς Ἰαπωνίας, δέ θέλουν νά κάνουν χωρίς τή «φιλία» μέ τή Σοβιετική Ἕνωση. Καί δέ μιλᾶμε ἀκόμα γιά

τό κολοσιαῖο κύρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἀνάμεσα στίς λαϊκές μάζες τῆς Τουρκίας, τῆς Περσίας, τῆς Κίνας καί τῶν Ἰνδιῶν.

Πῶς ἐξηγεῖται τό πρωτόφαντο κύρος καί ἡ ἀσυνήθιστη δημοτικότητα μέσα στίς λαϊκές μάζες τῶν ξένων κρατῶν μιᾶς τέτιας «δικτατορικῆς» καί ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, ὅπως εἶναι ἡ Σοβιετική ἐξουσία;

Πρῶτο, ἐξηγεῖται μέ τό μίσος τῆς ἐργατικῆς τάξης ἐνάντια στόν καπιταλισμό καί τόν πόθο της νά ἀπελευθερωθεῖ ἀπ' αὐτόν. Οἱ ἐργάτες τῶν ἀστικῶν κρατῶν συμπαθοῦν τή Σοβιετική ἐξουσία πρίν ἀπ' ὅλα σάν ἐξουσία πού ἀνάτρεψε τόν καπιταλισμό. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν σιδηροδρομικῶν τῆς Ἀγγλίας, ὁ γνωστός Μπρόμλεϋ, εἶπε τελευταῖα στό συνέδριο τῶν Τρέιντ-Γιούνιον:

«Οἱ καπιταλιστές ξέρουν ὅτι τά μάτια τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου εἶναι στραμμένα στή Ρωσία καί ὅτι ἄν ἡ ρωσική ἐπανάσταση νικήσει, οἱ συνειδητοί ἐργάτες τῶν ἄλλων χωρῶν θά ἀναρωτηθοῦν: γιατί δέ μποροῦμε καί μεῖς νά ἐξαλείψουμε τόν καπιταλισμό;».

Ὁ Μπρόμλεϋ βέβαια δέν εἶναι μπολσεβίκος. Ὅμως αὐτό πού εἶπε εἶναι ἡ ἔκφραση τῶν πόθων καί τῶν σκέψεων τῶν ἐργατῶν τῆς Εὐρώπης. Γιατί, πραγματικά, νά μή γκρεμίσουν τόν εὐρωπαϊκό καπιταλισμό, ὅταν οἱ «ρῶσοι» ἑφτά κιόλας χρόνια τώρα τά καταφέρνουν νά ζοῦνε καί μάλιστα μέ ὄφελος, χωρίς καπιταλιστές; Νά ποῦ βρίσκεται ἡ πηγή τῆς τεράστιας δημοτικότητας τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἀνάμεσα στίς πλατιές μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης. Γι' αὐτό, ἡ αὔξηση τῆς διεθνοῦς δημοτικότητας τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης σημαίνει αὔξηση τοῦ μίσους τῆς ἐργατικῆς τάξης ὅλων τῶν χωρῶν πρός τόν καπιταλισμό.

Δεύτερο, ἐξηγεῖται μέ τό μίσος τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἐνάντια στόν πόλεμο καί τόν πόθο τους νά συντρίψουν τίς πολεμικές προετοιμασίες τῆς ἀστικῆς τάξης. Οἱ λαϊκές μάζες ξέρουν ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία πρώτη ἄρχισε τήν ἐπίθεση ἐνάντια στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί, ἀρχίζοντας τήν ἐπίθεση, ὑπονόμευσε τόν πόλεμο. Οἱ λαϊκές μάζες βλέπουν ὅτι ἡ Σοβιετική Ἕνωση εἶναι ἡ μοναδική χώρα πού κάνει πάλη ἐνάντια σ' ἕνα νέο πόλεμο. Συμπαθοῦν τή Σοβιετική ἐξουσία γιατί εἶναι ὁ σημαιοφόρος τῆς εἰρήνης ἀνάμεσα στούς λαούς καί τό ἀσφαλές προπύργιο ἐνάντια στόν πόλεμο. Γι' αὐτό, ἡ αὔξηση τῆς διεθνοῦς δημοτικότητας τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας δείχνει τήν αὔξηση τοῦ μίσους τῶν λαϊκῶν μαζῶν ὅλου τοῦ κόσμου ἐνάντια στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο καί τούς ὀργανωτές του.

Τρίτο, ἐξηγεῖται μέ τό μίσος τῶν καταπιεζομένων μαζῶν τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν καί τῶν ἀποικιῶν ἐνάντια στό ζυγό τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, μέ τόν πόθο τους νά τόν συντρίψουν. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία εἶναι ἡ μοναδική ἐξουσία πού σύντριψε τίς ἁλυσίδες τοῦ «ντόπιου» ἰμπεριαλισμοῦ. Ἡ Σοβιετική Ἕνωση εἶναι ἡ μοναδική χώρα, πού χτίζει τή ζωή της πάνω στίς ἀρχές τῆς ἰσότητας καί τῆς συνεργασίας τῶν ἐθνῶν. Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση εἶναι ἡ μοναδική στόν κόσμο κυβέρνηση, πού ὑπερασπίζεται ὥς τό τέλος τήν ἑνότητα καί τήν ἀνεξαρτησία, τή λευτεριά καί τά κυριαρχικά δικαιώματα τῆς Τουρκίας καί τῆς Περσίας, τοῦ Ἀφγανιστάν καί τῆς Κίνας, τῶν ἀποικιακῶν καί ἐξαρτημένων χωρῶν ὅλου τοῦ κόσμου. Οἱ καταπιεζόμενες μάζες συμπαθοῦν τή Σοβιετική Ἕνωση, ἐπειδή βλέπουν σ' αὐτή ἕνα σύμμαχο στόν ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους ἀπ' τόν ἰμπεριαλισμό. Γι' αὐτό, ἡ αὔξηση τῆς διεθνοῦς δημοτικότητας τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σημαίνει αὔξηση τοῦ μίσους τῶν καταπιεζομένων λαῶν ὅλου τοῦ κόσμου ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα.

Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι αὐτά τά τρία μίση δέ θά συντελέσουν στήν ἐνίσχυση τοῦ «πασιφιστικο-δημοκρατικοῦ καθεστῶτος» τοῦ σύγχρονου ἰμπεριαλισμοῦ.

Αὐτές τίς μέρες ὁ ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὁ «πασιφιστής» καί κολτσακοφικός Χιούζ ἔβγαλε μιά μαυροεκατονταρχίτικη διακήρυξη ἐνάντια στή Σοβιετική Ἕνωση. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι οἱ δάφνες τοῦ Πουανκαρέ δέν ἀφήνουν τό Χιούζ νά κοιμᾶται ἥσυχος. Ὅμως δέ χωρεῖ κάν ἀμφιβολία ὅτι ἡ μαυροεκατονταρχίτικη-πασιφιστική διακήρυξη τοῦ Χιούζ θά συντελέσει μόνο στό παραπέρα δυνάμωμα τῆς ἐπιρροῆς καί τοῦ κύρους τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες μάζες ὅλου τοῦ κόσμου.

Αὐτά εἶναι τά βασικά περιστατικά πού χαρακτηρίζουν τή σημερινή διεθνῆ κατάσταση.

«Μπολσεβίκ», ἀρ. φύλλου 11.
20 τοῦ Σεπτέμβρη 1924.
Ὑπογραφή: Ι. Στάλιν

ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Λόγος στή σύσκεψη τῶν γραμματέων τῶν πυρήνων τῶν χωριῶν στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)[66]
22 τοῦ Ὀχτώβρη 1924

ΟΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Σύντροφοι! Θά ἤθελα πρίν ἀπ' ὅλα νά σταθῶ στίς ἀδυναμίες τῶν ἐκθέσεων πού ἀκούσαμε ἐδῶ. Νομίζω ὅτι οἱ βασικές ἀδυναμίες ἦταν δυό.

Ἡ πρώτη ἀδυναμία εἶναι ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι μιλοῦσαν ὅλο γιά τίς ἐπιτυχίες τῆς δουλιᾶς, ἐνῶ γιά τίς ἀδυναμίες τῆς δουλιᾶς μας στό χωριό—κι αὐτές εἶναι πάρα πολλές—δέν εἶπαν σχεδόν τίποτα. Λογάριαζαν τήν κομματική ἡλικία, πότε γεννήθηκε ὁ καθένας, πόσα μέλη ἔχει ὁ κάθε πυρήνας κλπ., ἐνῶ γιά τίς ἀδυναμίες τῆς δουλιᾶς μας δέν εἶπαν σχεδόν τίποτα. Κι ὅμως τό ζήτημα τῶν ἀδυναμιῶν τῆς δουλιᾶς μας στό χωριό εἶναι τό βασικό ζήτημα τῆς πραχτικῆς μας δουλιᾶς. Γι' αὐτό οἱ ἐκθέσεις εἶχαν—μέ συγχωρεῖτε γιά τήν ἔκφραση—κάποια χροιά γραφειοκρατισμοῦ. Κάθε τυχόν ἀκροατής, πού θά βρισκόταν ἐδῶ, ξένος πρός τή δουλιά, θά μποροῦσε νά νομίσει ὅτι μαζεύτηκαν οἱ ἄνθρωποι γιά νά κάνουν ἀπολογισμό στήν ΚΕ καί νά ποῦνε: «ἡ δουλιά πάει ἱκανοποιητικά», ἤ «ὅλα πᾶνε κατ' εὐχήν». Δέν κάνει ἔτσι, σύντροφοι, γιατί ὅλοι μας ξέρουμε—κι ἐμεῖς κι ἐσεῖς—ὅτι δέν πᾶνε ὅλα κατ' εὐχήν οὔτε στή δουλιά τή δική σας, στίς τοπικές ορ-

γανώσεις, οὔτε στή δουλιά τή δική μας, στήν ΚΕ.

Ἡ δεύτερη ἀδυναμία τῶν ἐκθέσεων πού ἔγιναν εἶναι ὅτι σ' αὐτές γίνεται λόγος κυρίως γιά τούς ἴδιους τούς πυρῆνες, γιά τίς διαθέσεις τους, ἐνῶ οἱ διαθέσεις τῶν ἑκατομμυρίων ἐξωκομματικῶν ἀγροτῶν, δέν ξέρω γιατί, δέν παίρνονται καθόλου ὑπόψη. Οἱ κομμουνιστές μας ἐδῶ, ὅπως βγαίνει, περισσότερο ἀπό καθετί ἄλλο εἶναι ἀπασχολημένοι μέ τόν ἑαυτό τους: πῶς πάει ἡ ἐσωτερική ζωή τῶν ὀργανώσεων, πόσες διαλέξεις πραγματοποιήθηκαν, τί εἴδους προπαγάνδα γίνεται κλπ. Οἱ κομμουνιστές, ὅπως βγαίνει, ὅλο καί περισσότερο κοιτᾶνε τόν ἑαυτό τους καί ξεχνᾶνε ὅτι περιβάλλονται ἀπό ἕνα ὠκεανό ἐξωκομματικῶν, πού χωρίς τήν ὑποστήριξή τους ὅλη ἡ δουλιά τῶν πυρήνων κινδυνεύει νά μετατραπεῖ σέ πασαλείμματα. Δέν εἶπαν τίποτα ἤ σχεδόν τίποτα γιά τό τί λογῆς εἶναι οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στίς κομματικές ὀργανώσεις καί τήν ἐξωκομματική μάζα. Δέν πρέπει νά κοιτᾶμε μόνο τόν ἑαυτό μας. Πρέπει νά κοιτᾶμε πρίν ἀπ' ὅλα τά ἑκατομμύρια τούς ἐξωκομματικούς ἀγρότες, νά μελετᾶμε τίς ἀνάγκες τους καί τούς πόθους τους, νά παίρνουμε ὑπόψη μας ἐκεῖνο πού τούς ἐνδιαφέρει καί τίς διαθέσεις τους. Ἀπό δῶ βγαίνει ὁ ξερός καί κάπως γραφειοκρατικός χαρακτήρας τῶν ἀπολογισμῶν.

Αὐτές τίς δυό βασικές ἀδυναμίες ἤθελα νά τονίσω γιά νά τίς ἔχουν ὑπόψη τους οἱ σύντροφοι.

Μέ συγχωρεῖτε ἀκόμα μιά φορά, σύντροφοι, γιά τήν ἀλήθεια πού σᾶς εἶπα. Ὅμως, σᾶς παρακαλῶ πολύ νά μᾶς πεῖτε καί σεῖς τήν ἀλήθεια γιά τίς ἀδυναμίες καί τά λάθη στή δουλιά τῆς ΚΕ.

Καί τώρα ἄς περάσουμε στό ζήτημα.

Η ΒΑΣΙΚΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ποῦ βρίσκεται ἡ βασική ἀδυναμία τοῦ κόμματός μας σήμερα, στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, τώρα πού ἡ πολιτική δραστηριότητα τῆς ἀγροτιᾶς ἔχει ἀνεβεῖ καί πού ἀπ' τό κόμμα ἀπαιτοῦνται πολύ περισσότερα πράγματα ἀπ' ὅ,τι λχ. δυό χρόνια πρίν;

Ἡ βασική ἀδυναμία τοῦ κόμματός μας βρίσκεται στήν ἀδυναμία τῆς κομματικῆς μας δουλιᾶς στό χωριό, στό γεγονός ὅτι ἡ δουλιά δέ μπῆκε ἀκόμα σέ σειρά, ὅτι παρουσιάζει ὄχι καί τόσο εὐχάριστη ὄψη. Ἀπό ποῦ προέρχεται αὐτή ἡ ἀδυναμία; Πῶς ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι στίς πόλεις ἡ κομματική δουλιά προχωρεῖ ὁλοταχῶς, ἐνῶ στό χωριό κουτσαίνει κι ἀπ' τά δυό πόδια; Μήπως ἡ ἀγροτική οἰκονομία δέν ἀναπτύσσεται; Μήπως ἡ κατάσταση τῶν ἀγροτῶν δέν καλυτέρεψε σ' αὐτά τά δυό χρόνια ὕστερα ἀπό τήν κατάργηση τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης τῶν πλεονασμάτων; Μήπως ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας καί ἡ μεταφορά προϊόντων τῆς πόλης δέν ἀνακουφίζει τή θέση τῶν ἀγροτῶν; Μήπως ἡ σταθεροποίηση τοῦ νομίσματος δέν ἀνακούφισε τή θέση τῶν ἀγροτῶν; Ἀπό ποῦ λοιπόν προέρχεται μιά τέτια ἀδυναμία τῆς κομματικῆς μας δουλιᾶς στό χωριό; Γιά ν' ἀπαντήσουμε σ' αὐτό τό ἐρώτημα, εἶναι ἀπαραίτητο πρίν ἀπ' ὅλα ν' ἀπαντήσουμε σ' ἕνα ἄλλο ἐρώτημα: ἀπό ποῦ προέρχεται ἡ δύναμη τοῦ κόμματός μας στίς πόλεις;

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΑΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ

Ἔτσι λοιπόν, ποῦ βρίσκεται ἡ δύναμη τοῦ κόμματός μας στίς πόλεις; Ἡ βασική δύναμη τοῦ κόμματός μας βρί-

σκεται στό ὅτι στίς πόλεις τό κόμμα μας ἔχει γύρω του ἕνα πλατύ κύκλο ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ, πού ἀποτελεῖται ἀπό ἀρκετές ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐ ρ γ ά τ ε ς καί πού εἶναι μιά γέφυρα ἀνάμεσα στό κόμμα καί τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ δύναμη τοῦ κόμματός μας στίς πόλεις βρίσκεται στό ὅτι ἀνάμεσα στό κόμμα καί τά πολλά ἑκατομμύρια τῆς ἐργατικῆς μάζας δέν ὑπάρχει τεῖχος, ἀλλά συνδετική γέφυρα πού τήν ἀποτελεῖ τό ἐξωκομματικό ἀχτίφ τῆς ἐργατικῆς μάζας μέ τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄτομα πού περιλαβαίνει. Τό κόμμα ἀντλεῖ δυνάμεις ἀπ' αὐτό τό ἀχτίφ. Σφυρηλατεῖ τήν ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν μέσω αὐτοῦ τοῦ ἀχτίφ. Μάθατε ὅτι πρίν ἀπό ἕξι μῆνες μπῆκαν στό κόμμα μας πάνω ἀπό 200.000 ἐργάτες. Ἀπό ποῦ ἦρθαν οἱ ἐργάτες αὐτοί; Ἀπό τό ἐξωκομματικό ἀχτίφ, πού περιβάλλει τό κόμμα μας μέ ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης καί τό συνδέει μέ τήν ὑπόλοιπη ἐξωκομματική μάζα. Τό ἐξωκομματικό ἀχτίφ εἶναι συνεπῶς ὄχι μόνο συνδετική γέφυρα, ἀλλά καί πλουσιότατη πηγή ἐφεδρειῶν, ἀπ' ὅπου τό κόμμα μας ἀντλεῖ νέες δυνάμεις. Χωρίς ἕνα τέτιο ἀχτίφ θά ἦταν ἀδύνατη ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας. Τό κόμμα ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει, ὅ τ α ν ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει γύρω ἀπό τό κόμμα τό πλατύ στρῶμα τοῦ ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ. Τό κόμμα σβήνει καί μαραίνεται ὅ τ α ν λείπει ἕνα τέτιο ἀχτίφ.

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ ΜΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἔτσι λοιπόν, ποῦ βρίσκεται ἡ ἀδυναμία τῆς κομματικῆς μας δουλιᾶς στό χωριό;

Βρίσκεται στό ὅτι τό κόμμα δέν ἔχει στό χωριό ἕνα πλατύ στρῶμα ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ, πού νά ἀποτελεῖται ἀπό ἀ γ ρ ό τ ε ς καί νά μπορεῖ νά συνδέει τό κόμμα μέ τίς δεκάδες τά ἑκατομμύρια τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς τῆς χώρας μας.

Πῶς εἶναι ὀργανωμένη ἡ δουλιά στά χωριά; Ὑπάρχει τό λεπτότατο νῆμα τῶν κομματικῶν πυρήνων στά χωριά. Σέ συνέχεια ἔχουμε ἕνα ἄλλο τόσο λεπτότατο νῆμα ἐξωκομματικῶν ἀγροτῶν, πού συμπαθοῦν τό κόμμα καί πίσω ἀπ' αὐτό ἁπλώνεται ὁ ὠκεανός τῶν ἐξωκομματικῶν, οἱ δεκάδες τά ἑκατομμύρια ἀγρότες, πού δέν τούς συνδέει οὔτε μπορεῖ νά τούς συνδέσει μέ τό κόμμα τό λεπτότατο αὐτό νῆμα τοῦ ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ. Ἔτσι ἐξηγεῖται κυρίως καί τό γεγονός ὅτι τό λεπτό αὐτό νῆμα δέν ἀντέχει, κόβεται συχνά, καί ἀντί μιά συνδετική γέφυρα σχηματίζεται καμιά φορά ἕνας συμπαγής τοῖχος ἀνάμεσα στό κόμμα καί τίς ἐξωκομματικές μάζες τοῦ χωριοῦ.

ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΟΥΜΕ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΕΝΑ ΑΧΤΙΦ ΑΠΟ ΑΓΡΟΤΕΣ

Γι' αὐτό, τό βασικό καθῆκον τοῦ κόμματός μας στό χωριό εἶναι νά δημιουργήσουμε ἕνα πολυάριθμο ἐξωκομματικό ἀχτίφ, πού νά ἀποτελεῖται ἀπό ἀρκετές ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀγρότες καί νά μπορεῖ νά συνδέει τό κόμμα μέ τίς δεκάδες τά ἑκατομμύρια ἐργαζόμενους ἀγρότες. Σύντροφοι! Ε ἴ τ ε θά δημιουργήσουμε ἕνα τέτιο ἀχτίφ καί θά εὐθυγραμμίσουμε ἔτσι τή θέση τοῦ κόμματός μας στό χωριό μέ τή θέση του στήν πόλη καί τότε δέ θάχουμε νά φοβόμαστε κανενός εἴδους ζητήματα καί κανενός εἴδους δυσκολίες, ε ἴ τ ε δέ θά δημιουργήσουμε ἕνα τέτιο ἀχτίφ καί τότε ὅλη ἡ δουλιά μας στό χωριό θά κουτσαίνει κι ἀπό τά δυό πόδια. Αὐτοῦ βρίσκεται σήμερα τό κέντρο ὅλης

τῆς δουλιᾶς μας. Χωρίς ἕνα τέτιο ἀχτίφ, πού ὁπωσδήποτε πρέπει νά εἶναι πολυάριθμο καί ὁπωσδήποτε νά ἀποτελεῖται ἀπό πραγματικούς ἀγρότες, τό κόμμα μας στό χωριό εἶναι καταδικασμένο σέ χρόνιο μαρασμό. Βέβαια, εἶναι ἕνα δύσκολο καθῆκον καί μέσα σ' ἕνα χρόνο δέ μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ ἕνα τέτιο ἀχτίφ. Ὅμως πρέπει νά τό δημιουργήσουμε κι ὅσο πιό γρήγορα ἀρχίσουμε νά τό δημιουργοῦμε, τόσο τό καλύτερο.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΙΟ ΖΩΝΤΑΝΑ ΤΑ ΣΟΒΙΕΤ

Πῶς ὅμως θά δημιουργήσουμε αὐτό τό ἀχτίφ; Πῶς θά πετύχουμε νά λύσουμε αὐτό τό πρόβλημα; Τό νά νομίζει κανείς ὅτι μποροῦμε νά τό λύσουμε μέ λόγους καί μέ τό βιβλίο στό χέρι, σημαίνει ὅτι γελιέται οἰκτρά. Τό πλατύ στρῶμα τοῦ ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ ἀγροτῶν γύρω ἀπό τό κόμμα μποροῦμε νά τό δημιουργήσουμε μόνο στήν πορεία τῆς μαζικῆς δουλιᾶς γιά τίς πραχτικές ἀνάγκες τοῦ χωριοῦ, στήν πορεία τῆς πλατιᾶς σοβιετικῆς ἀνοικοδόμησης στό χωριό, μέ τό τράβηγμα τῆς ἀγροτιᾶς στή διοίκηση τῆς ἐπαρχίας, τῆς περιφέρειας, τοῦ νομοῦ, τοῦ κυβερνείου. Νά κάνουμε πιό ζωντανά τά Σοβιέτ, νά τά κάνουμε νά ὀρθοποδήσουν, νά τραβήξουμε στά Σοβιέτ ὅλα τά καλύτερα στοιχεῖα τῆς ἀγροτιᾶς—αὐτός εἶναι ὁ δρόμος, ὅπου μποροῦμε νά σφυρηλατήσουμε ἕνα πλατύ ἀχτίφ ἀπό ἐξωκομματικούς ἀγρότες.

Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι τά Σοβιέτ εἶναι ὄργανο στενῆς σύνδεσης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ὄργανο καθοδήγησης τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς ἐργάτες. Καί ἄν θέλουμε νά πετύχουμε ὥστε ἡ πολιτική δραστηριότητα τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς νά μή ξεφύγει ἀπό τήν καθοδήγηση τῶν ἐργατῶν, πρέπει νά πάρουμε ὅλα τά μέτρα γιά νά τραβηχτεῖ ἡ ἀγροτιά στά Σοβιέτ, γιά νά γίνουν πιό ζωντανά τά Σοβιέτ καί νά ὀρθοποδήσουν, γιά νά βρεῖ ἡ πολιτική δραστηριότητα τῆς ἀγροτιᾶς ἐλεύθερο ἔδαφος μέ τήν υποχρεωτική συμμετοχή της στή διακυβέρνηση τῆς χώρας. Μόνο στήν πορεία μιᾶς τέτιας δουλιᾶς ἡ ἀγροτιά μπορεῖ ν' ἀναδείξει ἕνα πλατύ ἐξωκομματικό ἀχτίφ. Μόνο ἀπό ἕνα τέτιο ἀχτίφ τό κόμμα μπορεῖ νά ἐπιλέξει δεκάδες χιλιάδες κομματικά μέλη στό χωριό.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΠΛΗΣΙΑΣΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΑΣ

Γιά νά κάνουμε ὅμως πιό ζωντανά τά Σοβιέτ εἶναι ἀπαραίτητος ἐκτός ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα κι ἕνας ὅρος. Γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀλλάξουμε ριζικά τόν τρόπο πλησιάσματος τῶν ἀγροτῶν. Σέ τί ὅμως βρίσκεται αὐτή ἡ ἀλλαγή; Στό νά μάθει ὁ κομμουνιστής νά πλησιάζει τόν ἐξωκομματικό σάν ἴσος πρός ἴσο. Στό νά μή δίνουμε διαταγές, ἀλλά ν' ἀκοῦμε προσεχτικά τή φωνή τῶν ἐξωκομματικῶν. Στό νά μή διδάσκουμε μονάχα τούς ἐξωκομματικούς, ἀλλά καί νά διδασκόμαστε ἀπ' αὐτούς. Καί μποροῦμε τόσα νά διδαχτοῦμε ἀπό τούς ἐξωκομματικούς. Τό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στούς κομματικούς καί τούς ἐξωκομματικούς εἶναι σπουδαιότατο ζήτημα τῆς κομματικῆς μας πραχτικῆς δουλιᾶς. Ὁ Λένιν καθορίζει αὐτή τήν ἀμοιβαία σχέση μέ δυό λέξεις: ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη. Ὁ ἐξωκομματικός ἀγρότης δέ μπορεῖ ὅμως νά ἔχει καμιά ἐμπιστοσύνη ἐκεῖ ὅπου δέν ξέρουν νά τόν πλησιάζουν σάν ἴσο πρός ἴσο. Σέ τέτιες περιπτώσεις ἀντί ἐμπιστοσύνη γεννιέται δυσπιστία καί τότε ἡ υπόθεση συχνά καταλήγει στό νά δημιουργεῖται ἕνας συμπαγής τοῖχος

ἀνάμεσα στό κόμμα καί τούς ἐξωκομματικούς, τό κόμμα ἀποσπᾶται ἀπό τίς μάζες καί ἡ στενή σύνδεση ἐργατῶν καί ἀγροτῶν μετατρέπεται στό ἀντίθετό της.

ΤΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Ζωντανό παράδειγμα μιᾶς τέτιας στροφῆς τῶν πραγμάτων εἶναι ἡ πρόσφατη ἐξέγερση στή Γεωργία[67]. Οἱ ἐφημερίδες μας μιλᾶνε γιά μιά σκηνοθετημένη ἐκδήλωση στή Γεωργία. Αὐτό εἶναι σωστό, γιατί ἡ ἐξέγερση στή Γεωργία ἦταν σέ γενικές γραμμές τεχνητή καί ὄχι λαϊκή. Ὡστόσο σέ ὁρισμένα μέρη οἱ μενσεβίκοι κατέρθωσαν ἐξαιτίας τῆς κακῆς σύνδεσης τοῦ κόμματος μέ τή μάζα νά τραβήξουν μιά μερίδα τῆς ἀγροτικῆς μάζας στήν ἐξέγερση. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι σ' αὐτά τά μέρη οἱ κομμουνιστικές δυνάμεις εἶναι περισσότερες ἀπό κάθε ἄλλο μέρος. Σ' αὐτά τά μέρη ὑπάρχουν σχετικά πολύ περισσότεροι κομμουνιστές ἀπ' ὅ,τι στά ἄλλα. Καί ὅμως ἐδῶ ἀκριβῶς οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἄφησαν νά τούς διαφύγει, δέν εἶδαν, δέν πρόσεξαν ὅτι ὑπάρχει ἀναβρασμός ἀνάμεσα στούς ἀγρότες, ὅτι οἱ ἀγρότες ἑτοιμάζονται γιά κάτι, ὅτι ἀνάμεσά τους ὑπάρχει δυσαρέσκεια, ὅτι ἡ δυσαρέσκεια αὐτή συσωρευόταν μέρα μέ τήν ἡμέρα, χωρίς τό κόμμα νά ξέρει τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά. Τά μέρη ὅπου οἱ κομμουνιστές εἶναι περισσότεροι ἦταν ὅπως ἀποδείχτηκε τά πιό ἀποσπασμένα ἀπό τίς διαθέσεις, τίς σκέψεις καί τούς πόθους τῆς ἐξωκομματικῆς ἀγροτιᾶς. Νά ποῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης.

Πῶς μπόρεσε νά δημιουργηθεῖ μιά τέτια παράλογη κατάσταση; Μπόρεσε νά δημιουργηθεῖ ἐπειδή ἀκριβῶς οἱ κομμουνιστές δέν κατόρθωσαν νά πλησιάσουν μέ λενινιστικό τρόπο τούς ἀγρότες, ἐπειδή ἀντί γιά ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης δημιούργησαν ἀτμόσφαιρα ἀμοιβαίας δυσπιστίας καί μέ τόν τρόπο αὐτό ἀπόσπασαν τό κόμμα ἀπό τούς ἐξωκομματικούς ἀγρότες. Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι ἕνα ἀπό τά πιό δραστήρια στελέχη τῆς Γεωργίας ἐξηγεῖ αὐτή τήν παράλογη κατάσταση μέ τήν ἀδυναμία τῶν τοπικῶν Σοβιέτ καί μέ τήν ἀπόσπαση τοῦ κόμματος ἀπό τούς ἐξωκομματικούς: «Εἶναι ἀναμφισβήτητο—λέει—ὅτι τήν πρωταρχική αἰτία, πού χάρη σ' αὐτήν ἀφήσαμε νά μᾶς ξεφύγει απαρατήρητη ἡ ἐξέγερση πού ἀνέβαινε, πρέπει νά τήν ἀναζητήσουμε στήν ἀδυναμία τῶν τοπικῶν Σοβιέτ». Ὁ Λένιν λέει ὅτι τά Σοβιέτ ἀποτελοῦν τό πιό σίγουρο βαρόμετρο, τόν πιό σίγουρο δείχτη τῶν διαθέσεων τῆς ἀγροτιᾶς. Καί αὐτό ἀκριβῶς τό βαρόμετρο δέ βρέθηκε σέ ὁρισμένους νομούς τῆς Γεωργίας στά χέρια τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος.

Σύντροφοι, τά γεγονότα τῆς Γεωργίας πρέπει νά τά θεωρήσουμε ἐνδειχτικά. Αὐτό πού ἔγινε στή Γεωργία μπορεῖ νά ἐπαναληφθεῖ σ' ὁλόκληρη τή Ρωσία, ἄν δέν ἀλλάξουμε ριζικά τόν τρόπο πλησιάσματος τῆς ἀγροτιᾶς, ἄν δέ δημιουργήσουμε ἀτμόσφαιρα πλέριας ἐμπιστοσύνης ἀνάμεσα στό κόμμα καί τούς ἐξωκομματικούς, ἄν δέν ἀφουγκραζόμαστε τή φωνή τῶν ἐξωκομματικῶν, τέλος ἄν δέν ζωντανέψουμε τά Σοβιέτ γιά νά δόσουμε διέξοδο στήν πολιτική δραστηριότητα τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς.

Ἕνα ἀπό τά δυό: εἴτε θά μπορέσουμε νά υἱοθετήσουμε ἕνα σωστό λενινιστικό τρόπο πλησιάσματος τῶν ἐξωκομματικῶν ἀγροτῶν, γιά νά κατευθύνουμε τήν αὐξανόμενη πολιτική δραστηριότητα τῆς ἀγροτιᾶς στό δρόμο τῆς σοβιετικῆς ἀνοικοδόμησης καί νά ἐξασφαλίσουμε ἔτσι τήν

καθοδήγηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς ἐργάτες, εἴτε δέ θά μπορέσουμε νά τό κάνουμε αὐτό καί τότε ἡ πολιτική δραστηριότητα τῶν μαζῶν θά τραβήξει ἔξω ἀπό τά Σοβιέτ, πάνω ἀπό τό κεφάλι τῶν Σοβιέτ, καταλήγοντας σέ συμμορίτικη ἐνέργεια, ὅπως ἦταν ἡ ἐξέγερση τῆς Γεωργίας.

Ἔτσι μπαίνει τό ζήτημα, σύντροφοι.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΛΕΠΤΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΠΛΗΣΙΑΣΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΑΣ

Γιά νά δείξουμε κατά τρόπο χαρακτηριστικό πόσο λίγο λεπτά φέρνονται κάποτε ὁρισμένοι στούς ἀγρότες, πρέπει νά ποῦμε λίγα λόγια γιά τήν ἀντιθρησκευτική προπαγάνδα. Καμιά φορά μερικοί σύντροφοι θεωροῦν τούς ἀγρότες φιλόσοφους-ὑλιστές καί νομίζουν ὅτι εἶναι ἀρκετό νά κάνουν μιά διάλεξη γιά τίς φυσικές ἐπιστῆμες γιά νά πείσουν τό μουζίκο ὅτι δέν ὑπάρχει θεός. Δέν καταλαβαίνουν συχνά ὅτι ὁ μουζίκος βλέπει τό ζήτημα τοῦ θεοῦ ἀπό τήν ἄποψη τοῦ νοικοκυριοῦ του, δηλαδή ὁ μουζίκος καμιά φορά δέν ἔχει ἀντίρηση νά γυρίσει τήν πλάτη του στό θεό, ὅμως συχνά τόν βασανίζει ἡ ἀμφιβολία: «Καί ποιός ξέρει, ἴσως καί νά ὑπάρχει στ' ἀλήθεια θεός. Δέν εἶναι καλύτερα νά τάχω καλά καί μέ τόν κομμουνιστή καί μέ τό θεό, γιά νά προκόβει καλύτερα τό νοικοκυριό μου;». Ὅποιος δέν παίρνει ὑπόψη του αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς ψυχολογίας τοῦ ἀγρότη, αὐτός δέν κατάλαβε τίποτα ἀπό τό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στούς κομματικούς καί τούς ἐξωκομματικούς, δέν κατάλαβε ὅτι στά ζητήματα τῆς ἀντιθρησκευτικῆς προπαγάνδας χρειάζεται νά φερνόμαστε μέ σύνεση ἀκόμα καί ἀπέναντι στίς προλήψεις τοῦ ἀγρότη.

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Ἔτσι καταλήγουμε στά παρακάτω συμπεράσματα:

1) Ἡ βασική ἀδυναμία τῆς κομματικῆς δουλιᾶς στό χωριό εἶναι ἡ ἔλλειψη ἑνός πλατιοῦ ἐξωκομματικοῦ ἀχτίφ ἀπό ἀγρότες ἀνάμεσα στό κόμμα καί τίς δεκάδες ἑκατομμύρια ἐξωκομματικούς ἀγρότες.

2) Τό ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά δημιουργήσει στό χωριό αὐτό τό ἀχτίφ γύρω ἀπό τό κόμμα, ἀχτίφ ἀπ' ὅπου τό κόμμα μπορεῖ νά ἀντλεῖ νέες δυνάμεις.

3) Αὐτό τό ἀχτίφ μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ μόνο μέ τό ζωντάνεμα τῶν Σοβιέτ καί τό τράβηγμα τῆς ἀγροτιᾶς στή διακυβέρνηση τῆς χώρας.

4) Γιά τό ζωντάνεμα τῶν Σοβιέτ εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀλλάξουμε ριζικά τόν τρόπο πού πλησιάζουμε τούς ἐξωκομματικούς ἀγρότες, νά παραιτηθοῦμε ἀπ' τίς διοικητικές μέθοδες καί νά δημιουργήσουμε ἀτμόσφαιρα ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης ἀνάμεσα στούς κομματικούς καί τούς ἐξωκομματικούς.

Αὐτά εἶναι τά καθήκοντα τοῦ κόμματος.

ΟΡΟΙ ΔΟΥΛΙΑΣ

Ὑπάρχουν ἄραγε ὅροι εὐνοϊκοί γιά τήν πραγματοποίηση αὐτῶν τῶν καθηκόντων; Ὁπωσδήποτε ὑπάρχουν. Οἱ ὅροι αὐτοί—ἐννοῶ τούς βασικούς—εἶναι τρεῖς.

Πρῶτο. Ἡ αὐξανόμενη πολιτική δραστηριότητα τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ. Πρέπει νά στρέψουμε τήν προσοχή μας σέ ὁρισμένες ἰδιομορφίες τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Ἐνῶ ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας συσπειρώνει τούς ἐργάτες, βάζει τέρμα στήν ἀποταξικοποίηση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τήν ἀποκαθιστᾶ σά σύνολο, στό χωριό ἀντίθετα ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκο-

νομίας ὁδηγεῖ στήν ἀποσύνθεση, στή διαφοροποίηση τῆς ἀγροτιᾶς, στό σχηματισμό δυό στρατοπέδων: τοῦ στρατόπεδου τῶν κουλάκων πού προσπαθοῦν νά καταλάβουν τίς ἡγετικές θέσεις στό χωριό, καί τοῦ στρατόπεδου τῆς φτωχολογιᾶς πού ἀναζητᾶ συμμάχους ἐνάντια στόν κουλάκο. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι τό ζωντάνεμα τῶν Σοβιέτ θά προσφέρει ἐλεύθερο ἔδαφος στήν αὐξανόμενη δραστηριότητα τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ γιά τή δημιουργία ἑνός ἑνιαίου μετώπου, μέ ἐπικεφαλῆς τούς ἐργάτες, ἐνάντια στήν κυριαρχική θέση τοῦ κουλάκου, τοῦ κερδοσκόπου, τοῦ τοκογλύφου.

Δεύτερο. Ἡ δημιουργία τοπικοῦ προϋπολογισμοῦ σάν ὑλικῆς βάσης γιά τό ζωντάνεμα τῶν Σοβιέτ. Δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι τά ζητήματα τοῦ προϋπολογισμοῦ, τῆς συγκέντρωσης τῶν φόρων καί τῶν τρόπων διάθεσής τους ἔχουν γιά τήν ἀγροτιά πρωταρχική σημασία. Γι' αὐτό ἡ συμμετοχή τῆς ἀγροτιᾶς στή σοβιετική ἀνοικοδόμηση ἀποχτᾶ τώρα, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά, ἐπίκαιρη σημασία.

Τρίτο. Ἡ ἔγκαιρη βοήθεια, πού ἔδοσε ἡ Σοβιετική ἐξουσία στίς περιοχές τῆς χώρας μας, πού ὑπόφεραν ἀπό τήν πείνα. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ βοήθεια αὐτή δημιούργησε ἀνάμεσα στούς ἀγρότες ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης πρός τή Σοβιετική ἐξουσία. Εἶναι ζήτημα ἄν χρειάζεται ν' ἀποδείξουμε ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα αὐτή θά συντελέσει στό ζωντάνεμα τῶν Σοβιέτ.

ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΕΙΝΑΙ Η ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΜΕ ΤΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΤΩΝ ΕΞΩΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ

Ἔτσι λοιπόν ἔχουμε μπροστά μας ὄχι μόνο ὁρισμένα ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματός μας στό χωριό, ἀλλά καί μιά σειρά εὐνοϊκές συνθῆκες, πού διευκολύνουν

τήν ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν καθηκόντων. Τό ζήτημα εἶναι τώρα νά καταπιαστοῦμε ἀκόμα πιό ὁμόθυμα μέ τήν ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν καθηκόντων.

Ἐδῶ πρέπει νά θυμόμαστε τά ἀθάνατα λόγια τοῦ Λένιν, ὅτι ἡ δύναμη τοῦ κόμματός μας βρίσκεται στή διατήρηση μιᾶς ζωντανῆς ἐπαφῆς ἀνάμεσα στό κόμμα καί τίς μάζες τῶν ἑκατομμυρίων ἐξωκομματικῶν, ὅτι ὅσο πιό ζωντανή εἶναι αὐτή ἡ ἐπαφή, τόσο πιό σταθερές εἶναι οἱ ἐπιτυχίες μας. Ὁ Λένιν τά εἶπε αὐτά στό 11ο Συνέδριο τοῦ κόμματός μας. Νά τά λόγια του:

> «Μέσα στή λαϊκή μάζα ἐμεῖς (οἱ κομμουνιστές Ι. Σ τ.) δέν εἴμαστε ὡστόσο παρά σταγόνα στόν ὠκεανό, καί μποροῦμε νά κυβερνοῦμε μόνο τότε, ὅταν ἐκφράζουμε σωστά ἐκεῖνο πού νιώθει ὁ λαός. Ἀλλιῶς, τό κομμουνιστικό κόμμα δέ θά ὁδηγήσει τό προλεταριάτο, καί τό προλεταριάτο δέ θά ὁδηγήσει μαζί του τίς μάζες καί ὅλος ὁ μηχανισμός θά καταρεύσει»*[63].

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 242.
23 τοῦ Ὀχτώβρη 1924.

* Οἱ ὑπογραμμίσεις εἶναι δικές μου. Ι. Σ τ.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Λόγος στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)[69]
26 τοῦ Ὀχτώβρη 1924

Σύντροφοι! Μιά πού οἱ προηγούμενοι σύντροφοι μίλησαν ἀρκετά λεπτομερειακά γιά τή δουλιά στό χωριό, θά πρέπει νά περιοριστῶ σέ ὁρισμένες παρατηρήσεις σχετικά μέ τίς ἰδιομορφίες τῆς σημερινῆς στιγμῆς.

Ποιά εἶναι τά ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά τῆς σημερινῆς στιγμῆς ἀπό τήν ἄποψη τῆς κατάστασης τῶν ἀγροτῶν;

Τό πρῶτο χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι τό παλιό κεφάλαιο, τό ἠθικό κεφάλαιο, πού ἀποχτήσαμε στήν πάλη γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τόν τσιφλικά, ἀρχίζει πιά νά ἐξαντλεῖται. Μερικοί σύντροφοι λένε: «Τί εἶναι ἐκεῖνο πού ἔδωσε ἀφορμή νά ξεσηκωθεῖ τόσος θόρυβος γιά τή δουλιά στήν ἀγροτιά; Ἐπανειλημμένα ἔχουμε μιλήσει γιά τούς ἀγρότες, ποτέ δέν ἔχουμε ξεχάσει τούς ἀγρότες, γιατί λοιπόν τόσος θόρυβος γιά τήν ἀγροτιά;». Ὅμως αὐτοί οἱ σύντροφοι δέν καταλαβαίνουν, καθώς φαίνεται, ὅτι τό παλιό ἠθικό κεφάλαιο τοῦ κόμματός μας πού συσωρεύθηκε στήν περίοδο τοῦ Ὀχτώβρη καί στήν περίοδο τῆς κατάργησης τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης τῶν πλεονασμάτων ἐξαντλεῖται κιόλας. Οἱ σύντροφοι αὐτοί δέν καταλαβαίνουν ὅτι τώρα μᾶς χρειάζεται νέο κεφάλαιο. Πρέπει νά δημιουργήσουμε γιά τό κόμμα νέο κεφάλαιο μέσα στίς συν-

θῆκες τῆς νέας πάλης. Πρέπει νά ξανακαταχτήσουμε τήν ἀγροτιά. Νά ποῦ βρίσκεται τό ζήτημα. Τό ὅτι βοηθήσαμε τό μουζίκο νά γκρεμίσει τούς τσιφλικάδες καί νά πάρει τή γῆ, τό ὅτι βάλαμε τέρμα στόν πόλεμο, τό ὅτι δέν ὑπάρχει πιά τσάρος καί μαζί μέ τόν τσάρο σαρώθηκαν κι οἱ ἄλλοι τσαρικοί σκορπιοί, ὅλα αὐτά οἱ ἀγρότες τά ἔχουν ξεχάσει πιά. Μέ τό παλιό αὐτό κεφάλαιο δέ μποροῦμε νά ζήσουμε πολύν καιρό. Ὅποιος δέν τό καταλαβαίνει αὐτό, δέν καταλαβαίνει τίποτε ἀπό τή νέα κατάσταση, ἀπό τίς νέες συνθῆκες τῆς ΝΕΠ. Ξανακαταχτοῦμε τήν ἀγροτιά—αὐτοῦ βρίσκεται ἡ πρώτη ἰδιομορφία τῆς ἐσωτερικῆς μας κατάστασης.

Ἀπό δῶ ὅμως βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι οἱ κουβέντες πού γίνονται ξανά γιά τήν ἀγροτιά ὄχι μόνο δέν εἶναι περιττές, ἀλλά καί ἄργησαν κάπως.

Τό δεύτερο χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι σ' αὐτή τήν περίοδο ἄλλαξαν οἱ βασικές μας τάξεις—οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες—κι ἔγιναν ἀλλιώτικες. Πρωτύτερα, τό προλεταριάτο εἶχε χάσει τήν ταξική του ὑπόσταση, ἦταν διεσπαρμένο, ἐνῶ ἡ ἀγροτιά κυριαρχοῦνταν ἀπό τήν ἐπιθυμία νά κρατήσει στά χέρια της τή γῆ πού πῆρε ἀπό τούς τσιφλικάδες καί νά κερδίσει τόν πόλεμο ἐνάντια στούς τσιφλικάδες. Ἔτσι ἦταν πρωτύτερα. Τώρα εἶναι ἀλλιώτικα τά πράγματα. Πόλεμος δέν ὑπάρχει πιά. Ἡ βιομηχανία μεγαλώνει. Ἡ ἀγροτική οἰκονομία ἀναπτύσσεται. Τό σημερινό προλεταριάτο δέν εἶναι πιά μιά ἐργατική τάξη χωρίς ταξική ὑπόσταση ἀλλά ρωμαλέο προλεταριάτο, πού ὁ πολιτισμός του καί οἱ ἀνάγκες του ἀναπτύσσονται ἀπό μέρα σέ μέρα. Ὅσο γιά τήν ἀγροτιά, δέν εἶναι πιά ἡ παλιά κατατρεγμένη ἀγροτιά, πού κυριαρχοῦνταν ἀπό τό φόβο μήπως χάσει τή γῆ καί ἦταν ἕτοιμη γιά ὁποιεσδήποτε θυσίες γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπ' τόν τσιφλικά.

Εἶναι μιά νέα τάξη, λεύτερη καί ἐραστήρια πού ἔχει ξεχάσει τόν τσιφλικά καί φροντίζει τώρα πῶς νά παίρνει φτηνά ἐμπορεύματα καί νά πουλάει τά σιτηρά της ὅσο γίνεται πιό ἀκριβά. Τό χαρακτηριστικό της γνώρισμα εἶναι ἡ αὐξανόμενη πολιτική δραστηριότητα. Τώρα δέ μποροῦμε πιά νά λέμε ὅτι «τό κόμμα θά τά ξεδιαλύνει ὅλα», ὅτι «τό κόμμα θά τά ταχτοποιήσει ὅλα καί γιά ὅλους». Τέτια λόγια δέ θά τά καταλάβαιναν τώρα οὔτε οἱ ἀγρότες, οὔτε ἀκόμα πιό πολύ οἱ ἐργάτες. Τώρα πρέπει νά πᾶμε πιό βαθιά στίς μάζες, τώρα πρέπει νά διευκρινίζουμε, νά ἐξηγοῦμε, νά πείθουμε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρωτύτερα. Τώρα πρέπει νά ξανακαταχτήσουμε τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἑκατομμυρίων ἐξωκομματικῶν καί νά κατοχυρώσουμε αὐτή τήν ἐμπιστοσύνη ὀργανωτικά, πρίν ἀπ' ὅλα μέσω τῶν Σοβιέτ. Αὐτό ἐπιβάλλει ἡ ἀναπτυγμένη πολιτική δραστηριότητα τῶν μαζῶν.

Ὅμως δέν ἄλλαξαν μονάχα οἱ τάξεις. Ἄλλαξε ἐπίσης καί τό πεδίο πάλης, γιατί ἔγινε ἀλλιώτικο, ὁλότελα διαφορετικό. Γιά ποιό ζήτημα γινόταν πρωτύτερα ἡ πάλη; Χρειάζεται ἡ ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων ἤ δέ χρειάζεται; Ἀκόμα πρωτύτερα τό ζήτημα πού ἔμπαινε ἦταν ἄν χρειάζεται ὁ τσιφλικάς ἤ ὄχι. Τώρα αὐτά τά ζητήματα ἔχουν ξεπεραστεῖ, γιατί δέν ὑπάρχει πιά οὔτε τσιφλικάς, οὔτε ὑποχρεωτική παράδοση πλεονασμάτων. Τώρα δέν πρόκειται γιά τόν τσιφλικά καί τήν ὑποχρεωτική παράδοση τῶν πλεονασμάτων, ἀλλά γιά τίς τιμές στά σιτηρά. Αὐτό εἶναι ἕνα ὁλότελα καινούργιο πεδίο πάλης, ἐκτεταμένο καί περίπλοκο, πού ἀπαιτεῖ σοβαρή μελέτη καί σοβαρή πάλη. Τώρα δέν πρόκειται οὔτε καί γιά τούς φόρους ἀκόμα, γιατί ὁ μουζίκος θά ἔδινε τό φόρο ἄν οἱ τιμές γιά τά σιτηρά ἦταν «ἀρκετά ὑψηλές» καί οἱ τιμές γιά τά ὑφάσματα καί τά ἄλλα προϊόντα τῆς πόλης «ἀρκετά» μειωμένες. Τώρα τό βασικό ζήτημα εἶναι: ἡ ἀγορά καί οἱ τιμές γιά τά ἐμπορεύματα τῆς πόλης καί γιά τά ἀγροτικά προϊόντα.

Νά τί γράφει στήν ΚΕ ὁ γραμματέας τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου τοῦ Γκόμελ:

«Σέ τρεῖς ἐπαρχίες παρουσιάστηκε μαζική ἄρνηση νά παραλάβουν τά φορολογικά ἐντάλματα. Ἡ εἴσπραξη τῶν φόρων γίνεται μέ ρυθμούς πού εἶναι κατά τρεῖς φορές κατώτεροι σέ σύγκριση μέ ὅ,τι ἔπρεπε νά εἶναι. Οἱ ἐξωκομματικές, ἐπαρχιακές συνδιασκέψεις πού ἔγιναν ἦταν τόσο θυελλώδικες, πού χρειάστηκε ὁρισμένες νά τίς σταματήσουμε καί σέ ὁρισμένες ψηφίστηκε ἡ τροποποίηση: νά παρακληθεῖ τό κέντρο νά ἐλαττώσει τό φόρο καί νά ἀνεβάσει τίς τιμές στά σιτηρά. Δέν ξέρω ποιά εἶναι ἡ κατάσταση στ' ἄλλα κυβερνεῖα, ὅμως ἡ κατάσταση τοῦ κυβερνείου μας δέ συμπίπτει μέ τά συμπεράσματα, πού ἐσεῖς (δηλαδή ἐγώ) βγάζετε στήν τελευταία ἐμπιστευτική ἐπιστολή. Τό πνεῦμα τῶν τοπικῶν μας στελεχῶν δέν εἶναι καί τόσο καλό. Τό χωριό δίνει τήν εἰκόνα μιᾶς ταραγμένης κυψέλης, ὅλοι κουβεντιάζουν γιά τό φόρο καί τίς τιμές στά σιτηρά».

Ἀνάλογες πληροφορίες ἔχει ἡ ΚΕ ἀπό τή Σιβηρία, τίς Νοτιοανατολικές περιοχές καί ἀπό τά κυβερνεῖα τοῦ Κούρσκ, τῆς Τούλας, τοῦ Νίζνι Νέβγκοροντ, τοῦ Οὐλιάνοφσκ καί ἄλλα.

Τό νόημα ὅλων αὐτῶν τῶν πληροφοριῶν εἶναι ὅτι ἡ πολιτική μας τῶν τιμῶν κάνει στενόχωρη τή θέση τοῦ μουζίκου καί ὅτι ὁ μουζίκος θά ἤθελε νά χαλαρώσει ἤ ἀκόμα καί νά ἀπομακρύνει ὁλότελα ἐκείνους τούς μοχλούς γιά τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς τιμῶν, πού χωρίς αὐτούς ἡ βιομηχανία μας δέ θά μποροῦσε νά κινηθεῖ οὔτε βῆμα πρός τά μπρός. Ὁ ἀγρότης εἶναι σά νά μᾶς λέει: «Φοβόσαστε νά ἐλαττώσετε ὥς τό κατώτερο ὅριο τίς τι-

μές τῶν προϊόντων τῆς πόλης, φοβόσαστε τή συρροή ἐμπορευμάτων ἀπό τό ἐξωτερικό, καί γι' αὐτό δημιουργήσατε κάθε λογῆς τελωνειακούς φραγμούς, πού προφυλάγουν ἀπό τό συναγωνισμό τή νεαρή βιομηχανία μας, ὅμως ἐμένα τί μέ νοιάζει γιά τή βιομηχανία σας, ἐγώ ζητῶ φτηνά προϊόντα κι ἄς ἔρθουν ἀπ' ὅπου νᾶναι». Ἤ ἀκόμα: «Φοβόσαστε νά ἀνεβάσετε τίς τιμές στά σιτηρά ἐπειδή φοβόσαστε μήν ὑπονομεύσετε τό ἐπίπεδο τῶν μεροκάματων, γι' αὐτό ἐπινοήσατε τούς κάθε λογῆς ὀργανισμούς συγκέντρωσης, δημιουργήσατε τό μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου κλπ., ὅμως ἐμένα τί μέ νοιάζει γιά τούς φραγμούς σας καί τούς μοχλούς σας, ἐγώ ζητῶ ψηλές τιμές γιά τά σιτηρά μου».

Αὐτό εἶναι τό νόημα τῆς πάλης στόν τομέα τῆς πολιτικῆς τῶν τιμῶν.

Ἰδιαίτερα ἐνδειχτική εἶναι ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἡ τελευταία ἐξέγερση πού ἔγινε στή Γεωργία. Ἡ ἐξέγερση αὐτή ἦταν βέβαια σκηνοθετημένη, ὅμως σέ ὁρισμένους νομούς, ἰδιαίτερα στόν νομό Γκούριας, εἶχε ἀναμφισβήτητα μαζικό χαρακτήρα. Τί ἐπιδίωκαν οἱ ἀγρότες τῆς Γκούριας; Φτηνά ἐμπορεύματα, ψηλές τιμές γιά τό καλαμπόκι. Ἡ Γκούρια βρίσκεται στά σύνορα μέ τή Δύση, βλέπει τή φτήνια τῶν ἐμπορευμάτων τοῦ ἐξωτερικοῦ σέ σύγκριση μέ τά σοβιετικά μας ἐμπορεύματα καί θά ἤθελε νά μειωθοῦν οἱ τιμές τῶν ἐμπορευμάτων μας, τουλάχιστο ὥς τό ἐπίπεδο τῶν τιμῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἤ νά ἀνεβοῦν οἱ τιμές τοῦ καλαμποκιοῦ ὥς τό βαθμό πού νά ἐξασφαλίζουν τήν ἐπικερδῆ ἀγορά τῶν σοβιετικῶν ἐμπορευμάτων. Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ οἰκονομική βάση τῆς ἐξέγερσης τῆς Γκούριας στή Γεωργία. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ἡ ἐξέγερση αὐτή εἶναι ἐνδειχτική γιά τίς νέες συνθῆκες πάλης μέσα σ' ὅλη τή Σοβιετική χώρα. Νά γιατί τήν ἐξέγερση πού ἔγινε στή

Γεωργία δέν πρέπει νά τή βάζουμε στό ἴδιο τσουβάλι μέ τήν ἐξέγερση στό Ταμπόφ, ὅπου δέν ἐπρόκειτο γιά τίς τιμές τῶν ἐμπορευμάτων καί τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, ἀλλά γιά τήν κατάργηση τῆς ὑποχρεωτικῆς παράδοσης τῶν πλεονασμάτων.

Ἐμπνευστές αὐτῆς τῆς νέας πάλης ἐνάντια στή σοβιετική πολιτική τῶν τιμῶν στήν ἀγορά καί στό χωριό εἶναι οἱ κουλάκοι, οἱ κερδοσκόποι καί τ' ἄλλα ἀντισοβιετικά στοιχεῖα. Αὐτά τά στοιχεῖα προσπαθοῦν νά ἀποσπάσουν τίς μάζες τῶν ἑκατομμυρίων ἀγροτῶν ἀπό τήν ἐργατική τάξη καί νά ὑπονομεύσουν ἔτσι τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Γι' αὐτό τό καθῆκον μας εἶναι νά απομονώσουμε τούς κουλάκους καί τούς κερδοσκόπους, νά ἀποσπάσουμε ἀπ' αὐτούς τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά καί νά τήν τραβήξουμε στή σοβιετική ἀνοικοδόμηση, παρέχοντας ἔτσι ἐλεύθερο πεδίο στήν πολιτική της δραστηριότητα. Αὐτό μποροῦμε νά τό κάνουμε καί τό κάνουμε κιόλας, γιατί οἱ ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς καί ἰδιαίτερα ἡ φτωχολογιά ἔχουν συμφέρον ἀπό τή συμμαχία μέ τούς ἐργάτες, ἀπό τή διατήρηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, καί συνεπῶς ἀπό τή διατήρηση τῶν οἰκονομικῶν μοχλῶν πού σ' αὐτούς στηρίζεται ἡ διχτατορία.

Τί χρειάζεται γι' αὐτό; Πρίν ἀπ' ὅλα εἶναι ἀπαραίτητο νά φροντίσουμε νά δημιουργηθοῦν γύρω ἀπό τό κόμμα στό χωριό πολυάριθμα ἐξωκομματικά στελέχη ἀπό ἀγρότες, πού νά μποροῦν νά συνδέσουν τό κόμμα μας μέ τά ἑκατομμύρια τῶν ἀγροτῶν. Χωρίς αὐτό δέ μπορεῖ κάν νά γίνει λόγος ὅτι θά ἀποσπάσουμε τήν ἀγροτιά ἀπό τούς κουλάκους καί τούς κερδοσκόπους, ὅτι θά κερδίσουμε καί θά κατοχυρώσουμε μέ τό μέρος τοῦ κόμματος τά πολλά ἑκατομμύρια ἀγρότες. Αὐτό βέβαια εἶναι μιά δύσκολη δουλιά. Ὅμως ἡ δυσκολία δέ μπορεῖ νά εἶναι γιά μᾶς

ἀξεπέραστο ἐμπόδιο. Γιά νά βοηθήσουμε τούς πυρῆνες μας εἶναι ἀπαραίτητο νά στείλουμε στό χωριό ἑκατοντάδες, ἴσως μάλιστα καί χιλιάδες ἔμπειρα στελέχη, πού ξέρουν τό χωριό (δέν πρόκειται ἐδῶ γιά τόν ἀριθμό), καί εἶναι σέ θέση νά κινητοποιήσουν τούς ἐξωκομματικούς ἀγρότες καί νά δημιουργήσουν ἕνα ἀχτίφ ἀπ' αὐτούς. Ἐδῶ πρέπει νά πάρουμε ὑπόψη μας τήν ἔμφυτη δυσπιστία τῶν ἀγροτῶν ἀπέναντι στούς ἀνθρώπους τῆς πόλης, πού ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει στό χωριό καί πού, καθώς φαίνεται, δέ θά ἐξαφανιστεῖ καί τόσο γρήγορα. Ξέρετε πῶς ὑποδέχεται ὁ ἀγρότης ἕναν ξένο, πού ἔρχεται ἀπό τήν πόλη, ἰδιαίτερα ἄν εἶναι πολύ νέος: «Κι ἕνας ἄλλος ἀκαμάτης ἦρθε ἀπό τήν πόλη, σίγουρα θέλει νά μᾶς τή σκάσει». Αὐτό ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός ὅτι ὁ ἀγρότης ἔχει περισσότερη ἐμπιστοσύνη σέ κεῖνον πού ἔχει ὁ ἴδιος νοικοκυριό καί καταλαβαίνει λίγο-πολύ ἀπό νοικοκυριό. Νά γιατί νομίζω ὅτι τό κέντρο τῆς δουλιᾶς μας στό χωριό πρέπει νά εἶναι ἡ δουλιά γιά τή δημιουργία ἀχτίφ ἀπό τούς ἴδιους τούς ἀγρότες, ἀπό ὅπου τό κόμμα μπορεῖ νά ἀντλήσει νέες δυνάμεις.

Ὅμως πῶς νά τό κάνουμε αὐτό; Κατά τή γνώμη μου, γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο πρίν ἀπ' ὅλα νά ζωντανέψουμε τά Σοβιέτ. Εἶναι ἀπαραίτητο νά τραβήξουμε στή δουλιά τῶν Σοβιέτ καθετί τό ζωντανό, τό τίμιο, τό πρωτόβουλο, τό συνειδητό, ἰδιαίτερα τούς πρώην κόκκινους στρατιῶτες, πού εἶναι οἱ πιό συνειδητοί, οἱ πιό πρωτόβουλοι ἀγρότες. Γιατί ἀκριβῶς στή δουλιά τῶν Σοβιέτ; Γιατί, πρῶτο, τά Σοβιέτ εἶναι ὄργανα ἐξουσίας καί τό τράβηγμα τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς στή διακυβέρνηση τῆς χώρας εἶναι τό ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος. Γιατί, δεύτερο, τά Σοβιέτ εἶναι ὄργανα σύνδεσης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ὄργανα καθοδήγησης τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς ἐργάτες καί ἡ καθοδήγηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό

τούς ἐργάτες εἶναι σήμερα περισσότερο ἀπαραίτητη ἀπό κάθε ἄλλη φορά. Γιατί, τρίτο, στά Σοβιέτ καταστρώνεται ὁ τοπικός προϋπολογισμός καί ὁ προϋπολογισμός εἶναι φλέγον ζήτημα γιά τήν ἀγροτιά. Γιατί τέλος τά Σοβιέτ ἀποτελοῦν τό πιό σίγουρο βαρόμετρο τῶν διαθέσεων τῆς ἀγροτιᾶς καί πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἀφουγκραζόμαστε τή φωνή τῆς ἀγροτιᾶς. Στό χωριό ὑπάρχουν κι ἄλλες, πάρα πολύ σπουδαῖες ἐξωκομματικές ὀργανώσεις σάν τίς ἐπιτροπές ἀγροτῶν, τούς συνεταιρισμούς καί τά ὄργανα τῆς κομσομόλ. Ὅμως ὑπάρχει ὁ κίνδυνος οἱ ὀργανώσεις αὐτές νά μετατραποῦν, κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, σέ καθαρά ἀγροτικές ὀργανώσεις πού μποροῦν νά ἀποσπαστοῦν ἀπό τούς ἐργάτες. Γιά νά μή συμβεῖ αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά συντονίσουμε τή δουλιά αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων μέσω τῶν Σοβιέτ, ὅπου ἡ καθοδήγηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς ἐργάτες εἶναι ἐξασφαλισμένη ἀπ' τήν ἴδια τή συγκρότηση τῶν Σοβιέτ. Νά γιατί τό ζωντάνεμα τῶν Σοβιέτ σήμερα, πού οἱ ὀργανώσεις τῶν ἀγροτῶν ἀναπτύσσονται σάν τά μανιτάρια ὕστερα ἀπ' τή βροχή, εἶναι καθῆκον πρωταρχικῆς σπουδαιότητας.

Τελευταῖα σέ μιά σύσκεψη τῶν ἀγροτικῶν πυρήνων κάλεσα τούς συντρόφους νά κάνουν ἀμείλιχτη κριτική στίς ἀδυναμίες τῆς κομματικῆς μας δουλιᾶς στό χωριό*. Αὐτό προκάλεσε κάποια δυσαρέσκεια. Ὅπως φαίνεται ὑπάρχουν κομμουνιστές, πού φοβοῦνται τήν κριτική, πού δέ θέλουν νά βγάζουν στήν ἐπιφάνεια τίς ἀδυναμίες τῆς δουλιᾶς μας. Αὐτό εἶναι ἐπικίνδυνο, σύντροφοι, θάλεγα κάτι παραπάνω: ὁ φόβος τῆς αὐτοκριτικῆς ἤ τῆς κριτικῆς ἀπό τούς ἐξωκομματικούς εἶναι σήμερα ἡ πιό ἐπικίνδυνη ἀρρώστια. Γιατί ἕνα ἀπό τά δυό: Ἤ θά κριτικάρουμε οἱ ἴδιοι τόν ἑαυτό μας

* Βλ. αὐτό τόν τόμο, σελ. 345-357. *Σύντ.*

καί θά δόσουμε τή δυνατότητα στούς ἐξωκομματικούς νά κριτικάρουν αὐστηρά τή δουλιά μας, καί τότε μποροῦμε νά ἐλπίζουμε ὅτι ἡ δουλιά μας στό χωριό θά τραβήξει μπροστά, ἤ δέ θά ἐπιτρέψουμε μιά τέτια κριτική, καί τότε θά μᾶς κριτικάρουν τά γεγονότα, σάν τίς ἐξεγέρσεις τῆς Κρονστάνδης, τοῦ Ταμπόφ καί τῆς Γεωργίας. Νομίζω ὅτι ἡ κριτική τοῦ πρώτου εἴδους εἶναι προτιμότερη ἀπό τήν κριτική τοῦ δεύτερου εἴδους. Νά γιατί δέν πρέπει νά φοβόμαστε τήν κριτική οὔτε ἀπό τά μέλη τοῦ κόμματος, οὔτε ἀκόμα περισσότερο ἀπό τούς ἐξωκομματικούς.

Δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά στό βιβλίο :
Ι. Στάλιν. Τό ἀγροτικό ζήτημα.
Μ.—Λ. 1925.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΣΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ «ΝΤΥΝΑΜΟ»

Εὔχομαι στούς ἐργάτες τοῦ «Ντυναμό», ὅπως καί στούς ἐργάτες ὅλης τῆς Ρωσίας, ἡ βιομηχανία μας νά τραβάει πρός τά πάνω, ὁ ἀριθμός τῶν προλετάριων τῆς Ρωσίας νά ἀνεβεῖ στήν πιό κοντινή περίοδο ὥς τά 20-30 ἑκατομμύρια, ἡ κολλεχτιβιστική οἰκονομία στό χωριό ν' ἀνθίσει καί νά ὑποτάξει στήν ἐπιροή της τήν ἰδιωτική οἰκονομία, ἡ ἀναπτυγμένη βιομηχανία καί ἡ κολλεχτιβιστική οἰκονομία νά σμίξουν όριστικά τούς προλετάριους ἀπ' τίς φάμπρικες καί τούς δουλευτές τῆς γῆς σέ μιά ἑνιαία σοσιαλιστική στρατιά...

7-11-24

Ι. Στάλιν

Δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά
στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 152.
4 τοῦ 'Ιούνη 1930.

ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΣΤΡΑΤΙΑ ΙΠΠΙΚΟΥ

Χαιρετίζω τή δοξασμένη Στρατιά Ἱππικοῦ, τόν τρόμο τῶν λεγεώνων τῶν λευκοφρουρῶν, τῶν λεγεώνων τοῦ Κρασνόφ καί τοῦ Ντενίκιν, τοῦ Βράνγκελ καί τοῦ Πιλσούντσκι!

Χαιρετίζω τούς ἡγέτες τῆς Στρατιᾶς Ἱππικοῦ, τό σύντροφο Μπουντιόνι, τόν ἀγρότη κόκκινο στρατηγό, καί τό σύντροφο Βοροσίλοφ, τόν ἐργάτη κόκκινο στρατηγό!

Μαχητές τοῦ ἱππικοῦ! Οἱ κόκκινες σημαῖες σας καλύπτονται ἀπό τήν ἀμάραντη δόξα τῶν ξακουστῶν νικῶν στά μέτωπα τοῦ τετράχρονου ἐμφυλίου πολέμου. Τήν ἡμέρα τοῦ γιορτασμοῦ τῆς πέμπτης ἐπετείου πρέπει νά ὁρκιστεῖτε ὅτι θά μείνετε πιστοί σ' αὐτές τίς σημαῖες ὥς τό θάνατο, ὅτι θά ἐκπληρώσετε μέ τιμή τό χρέος σας πρός τή σοσιαλιστική πατρίδα, ὅταν ἡ θέληση τῆς ἐργατικῆς τάξης σᾶς καλέσει σέ νέες μάχες γιά τή νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ.

Δικός σας *Ι. Στάλιν*

«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 261, 16 τοῦ Νοέμβρη 1924.

ΣΤΗΝ «ΚΡΕΣΤΙΑΝΣΚΑΓΙΑ ΓΚΑΖΕΤΑ»

ΧΑΙΡΕΤΙΖΟΥΜΕ ΤΗΝ «ΚΡΕΣΤΙΑΝΣΚΑΓΙΑ ΓΚΑΖΕΤΑ», ΠΙΣΤΟ ΦΡΟΥΡΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΩΝ!

«Κρεστιάνσκαγια Γκαζέτα»! Νά θυμᾶσαι τρεῖς ἐντολές:

1. Φύλαγε τούς ἀγρότες ἀνταποκριτές σου σάν τήν κόρη τοῦ ματιοῦ σου,—εἶναι ὁ στρατός σου.
2. Συνδέσου πιό σφιχτά μέ τούς πιό τίμιους καί συνειδητούς ἀγρότες, ἰδιαίτερα μέ τούς πρώην κόκκινους στρατιῶτες,—εἶναι τό στήριγμά σου.
3. Φέρε τήν ἀλήθεια στό χωριό καί σάλπιζε σ' ὅλο τόν κόσμο, σάλπιζε ἀκούραστα ὅτι δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ ἀπελευθέρωση τῶν ἀγροτῶν χωρίς τήν ἀδελφική συμμαχία μέ τούς ἐργάτες, ὅτι δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει νίκη τῆς ἐργασίας ἐνάντια στό κεφάλαιο χωρίς τήν καθοδήγηση τῶν ἀγροτῶν ἀπό τούς ἐργάτες.

Ι. Στάλιν

«Κρεστιάνσκαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλλου 51, 17 τοῦ Νοέμβρη 1924.

ΤΡΟΤΣΚΙΣΜΟΣ Ἤ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΣ;

Λόγος στήν Ὁλομέλεια
τῆς κομμουνιστικῆς φράξιας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου
τῶν Συνδικάτων τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης
19 τοῦ Νοέμβρη 1924

Σύντροφοι! Ὕστερα ἀπό τή διεξοδική εἰσήγηση τοῦ Κάμενεφ δέ μοῦ μένουν καί πολλά νά πῶ. Γι' αὐτό θά περιοριστῶ νά ἀνασκευάσω ὁρισμένους μύθους, πού διαδίδονται ἀπό τόν Τρότσκι καί τούς ὁμοϊδεάτες του γιά τήν Ὀχτωβριανή ἐξέγερση, γιά τό ρόλο τοῦ Τρότσκι στήν ἐξέγερση, γιά τό κόμμα καί τήν προετοιμασία τοῦ Ὀχτώβρη κλπ. Ἀκόμα θά μιλήσω ἐδῶ γιά τόν τροτσκισμό σάν ἰδιόμορφη ἰδεολογία, πού δέ συμβιβάζεται μέ τό λενινισμό καί γιά τά καθήκοντα τοῦ κόμματος σέ σχέση μέ τίς τελευταῖες συγγραφικές ἐξορμήσεις τοῦ Τρότσκι.

I

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ

Θά μιλήσω πρίν ἀπ' ὅλα γιά τήν ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη. Ἀνάμεσα στά μέλη τοῦ κόμματος διαδίδονται ἐπίμονα φῆμες ὅτι ἡ ΚΕ ἦταν τάχα στό σύνολό της ἀντίθετη μέ τήν ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ 1917. Ὑπάρχει ἡ συνήθεια νά διηγοῦνται ὅτι στίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη, ὅταν

ἡ ΚΕ πῆρε τήν ἀπόφαση γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐξέγερσης, στήν ἀρχή ἐκφράστηκε στήν πλειοψηφία της ἐνάντια στήν ἐξέγερση, ὅμως ἐκείνη τή στιγμή μπῆκε τάχα ὁρμητικά στήν αἴθουσα τῆς συνεδρίασης τῆς ΚΕ ἕνας ἐργάτης καί εἶπε: «Μέ τήν ἀπόφασή σας καταδικάζετε τήν ἐξέγερση, ἐγώ ὅμως σᾶς λέω ὅτι ἡ ἐξέγερση θά γίνει ὅ,τι καί νά συμβεῖ». Καί νά, ὕστερα ἀπ' αὐτές τίς ἀπειλές, ὅπως διηγοῦνται πάντοτε, ἡ ΚΕ πού εἶχε δειλιάσει, ἔθεσε ξανά τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης καί πῆρε τήν ἀπόφαση γιά τήν ὀργάνωσή της.

Αὐτό δέν εἶναι μιά ἁπλή φήμη, σύντροφοι. Αὐτά ὅλα τά γράφει στό βιβλίο του «Δέκα μέρες» ὁ γνωστός Τζόν Ρίντ, πού βρισκόταν μακριά ἀπό τό κόμμα μας καί δέ μποροῦσε βέβαια νά ξέρει τήν ἱστορία τῆς παράνομης συνεδρίασής μας τῆς 10 τοῦ Ὀχτώβρη καί γι' αὐτό ἔπεσε θύμα τοῦ κουτσομπολιοῦ, πού ξεκινᾶ ἀπό τούς κυρίους Σουχάνοφ. Αὐτό τό παραμύθι μεταδίνεται καί ἐπαναλαβαίνεται ἔπειτα σέ μιά σειρά μπροσοῦρες, πού ἀνήκουν στήν πέννα τῶν τροτσκιστῶν, ἀνάμεσα στ' ἄλλα καί σέ μιά ἀπό τίς τελευταῖες μπροσοῦρες γιά τόν Ὀχτώβρη, πού γράφτηκε ἀπό τό Σύρκιν. Αὐτές οἱ φῆμες ὑποστηρίζονται ἐπίμονα στίς τελευταῖες συγγραφικές ἐξορμήσεις τοῦ Τρότσκι.

Εἶναι ζήτημα ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι ὅλα αὐτά καί τά παρόμοιά τους παραμύθια τῆς χαλιμᾶς δέν ἀνταποκρίνονται στήν πραγματικότητα, ὅτι τίποτε τό παρόμοιο δέ συνέβηκε στήν πραγματικότητα στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ, μά οὔτε καί μποροῦσε νά συμβεῖ. Θά μπορούσαμε γι' αὐτό τό λόγο νά μή δόσουμε σημασία σ' αὐτές τίς ἀνόητες φῆμες: μήπως εἶναι λίγες γενικά οἱ φῆμες, πού μαγειρεύονται στά γραφεῖα τῶν ἀντιπολιτευόμενων ἤ τῶν ἀνθρώπων πού βρίσκονται μακριά ἀπ' τό κόμμα; Αὐ-

τό ἀκριβῶς καί κάναμε μέχρι σήμερα, δέ δόσαμε λχ. προσοχή στά λάθη τοῦ Τζόν Ρίντ καί δέ φροντίσαμε νά διορθώσουμε αὐτά τά λάθη. Ὕστερα ὅμως ἀπό τά τελευταῖα δημοσιεύματα τοῦ Τρότσκι δέ μποροῦμε πιά νά ἀφήσουμε ἀπαρατήρητους αὐτούς τούς μύθους, γιατί μ' αὐτούς τούς μύθους προσπαθοῦν τώρα νά διαπαιδαγωγήσουν τή νεολαία καί, δυστυχῶς, πέτυχαν κιόλας ὁρισμένα ἀποτελέσματα ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη. Καί γι' αὐτό εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἀντιπαραθέσω σ' αὐτές τίς ἀνόητες φῆμες τά πραγματικά γεγονότα.

Ἄς πάρουμε τά πραχτικά τῆς συνεδρίασης τῆς ΚΕ τοῦ κόμματός μας στίς 10 (23) τοῦ Ὀχτώβρη 1917. Παρόντες εἶναι: Λένιν, Ζηνόβιεφ, Κάμενεφ, Στάλιν, Τρότσκι, Σβερντλόφ, Οὐρίτσκι, Ντζερζίνσκι, Κολλοντάϊ, Μπουμπνόφ, Σοκόλνικοφ, Λόμοφ. Συζητιέται τό ζήτημα τῆς τρέχουσας στιγμῆς καί τῆς ἐξέγερσης. Ὕστερα ἀπό τή συζήτηση μπαίνει σέ ψηφοφορία τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ συντρόφου Λένιν γιά τήν ἐξέγερση. Τό σχέδιο ἀπόφασης ἐγκρίνεται μέ πλειοψηφία 10 μέ 2 κατά. Μοῦ φαίνεται, ὅτι εἶναι ξεκάθαρο: ἡ ΚΕ μέ πλειοψηφία 10 ἐνάντια σέ 2 ἀποφάσισε νά περάσει στήν ἄμεση πραχτική δουλιά γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐξέγερσης. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἐκλέγει στήν ἴδια συνεδρίαση ἕνα π ο λ ι τ ι κ ό κέντρο γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης, πού ὀνομάζεται Πολιτικό Γραφεῖο καί ἀποτελεῖται ἀπό τούς: Λένιν, Ζηνόβιεφ, Στάλιν, Κάμενεφ, Τρότσκι, Σοκόλνικοφ καί Μπουμπνόφ.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα.

Τά πραχτικά αὐτά διαλύουν διαμιᾶς ἀρκετούς μύθους. Διαλύουν τό μύθο ὅτι ἡ ΚΕ στήν πλειοψηφία της ἦταν τάχα ἐνάντια στήν ἐξέγερση. Διαλύουν ἐπίσης τό μύθο ὅτι ἡ ΚΕ στό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης βρισκόταν τάχα μπροστά στόν κίνδυνο διάσπασης. Ἀπό τά πραχτικά φαίνεται καθαρά ὅτι οἱ ἀντίπαλοι τῆς ἄμεσης ἐξέγερσης—ὁ Κάμενεφ καί ὁ Ζηνόβιεφ—μπῆκαν στό ὄργανο τῆς πολιτικῆς καθοδήγησης τῆς ἐξέγερσης στήν ἴδια μοῖρα μέ τούς ὀπαδούς τῆς ἐξέγερσης. Γιά κανενός εἴδους διάσπαση δέ γινόταν καί δέ μποροῦσε νά γίνει λόγος.

Ὁ Τρότσκι ὑποστηρίζει ὅτι τόν Ὀχτώβρη εἴχαμε νά κάνουμε, ὅσον ἀφορᾶ τόν Κάμενεφ καί τό Ζηνόβιεφ, μέ δεξιά πτέρυγα μέσα στό κόμμα, σχεδόν μέ σοσιαλδημοκράτες. Ἕνα πράγμα δέ μπορεῖ νά καταλάβει κανείς: πῶς ἔγινε καί τό κόμμα σέ μιά τέτια περίπτωση ἀπόφυγε τή διάσπαση; Πῶς ἔγινε καί οἱ διαφωνίες μέ τόν Κάμενεφ καί τό Ζηνόβιεφ κράτησαν μόνο λίγες μέρες; Πῶς ἔγινε καί οἱ σύντροφοι αὐτοί, παρά τίς διαφωνίες, τοποθετήθηκαν ἀπό τό κόμμα σέ σοβαρότατα πόστα, ἐκλέχτηκαν στό πολιτικό κέντρο τῆς ἐξέγερσης κλπ.; Στό κόμμα εἶναι ἀρκετά γνωστή ἡ ἀμείλιχτη στάση τοῦ Λένιν ἀπέναντι στούς σοσιαλδημοκράτες· τό κόμμα ξέρει ὅτι ὁ Λένιν δέ θά συμφωνοῦσε οὔτε γιά ἕνα λεπτό νά ὑπάρχουν στό κόμμα, καί μάλιστα σέ σοβαρότατα πόστα, σύντροφοι μέ σοσιαλδημοκρατικές ἀντιλήψεις. Πῶς ἐξηγεῖται ὅτι τό κόμμα ἀπόφυγε τή διάσπαση; Ἐξηγεῖται μέ τό γεγονός, ὅτι παρά τίς διαφωνίες εἴχαμε νά κάνουμε μέ παλιούς μπολσεβίκους, πού στέκονταν πάνω στήν κοινή βάση τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Ποῦ βρισκόταν αὐτή ἡ κοινή βάση; Βρισκόταν στήν ἑνότητα ἀντιλήψεων πάνω στά βασικά ζητήματα: χαρακτήρας τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, κινητήριες δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης, ρόλος τῆς ἀγροτιᾶς, βάσεις τῆς κομματικῆς καθοδήγησης κλπ. Χωρίς αὐτή τήν κοινή βάση ἡ διάσπαση θά ἦταν αναπόφευχτη. Διάσπαση δέν ἔγινε καί οἱ διαφωνίες κράτησαν μόνο λίγες μέρες, μόνο καί μόνο γιατί στό πρόσωπο

τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ εἴχαμε νά κάνουμε μέ λενινιστές, μέ μπολσεβίκους.

Ἄς περάσουμε τώρα στό μύθο γιά τόν ξεχωριστό ρόλο τοῦ Τρότσκι στήν ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη. Οἱ τροτσκιστές διαδίδουν ἐπίμονα τή φήμη ὅτι ἐμπνευστής καί μοναδικός καθοδηγητής τῆς ἐξέγερσης τοῦ Ὀχτώβρη ἦταν ὁ Τρότσκι. Αὐτή ἡ φήμη διαδίδεται μέ ἰδιαίτερη ἐπιμονή ἀπό τό λεγόμενο ἐπιμελητή τῶν ἔργων τοῦ Τρότσκι, τό Λέντσνερ. Ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκι, παραλείποντας συστηματικά ν' ἀναφέρει τό κόμμα, τήν ΚΕ τοῦ κόμματος καί τήν κομματική ἐπιτροπή τῆς Πετρούπολης, ἀποσιωπώντας τόν καθοδηγητικό ρόλο αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων στήν ἐξέγερση καί προβάλλοντας ἔντονα τόν ἑαυτό του σάν κεντρική φυσιογνωμία τῆς ἐξέγερσης τοῦ Ὀχτώβρη, θεληματικά εἴτε ἄθελά του, ὑποβοηθᾶ τή διάδοση τῆς φήμης γιά τόν ξεχωριστό ρόλο τοῦ Τρότσκι στήν ἐξέγερση. Κάθε ἄλλο παρά σκοπεύω νά ἀρνηθῶ τόν ἀναμφισβήτητα σοβαρό ρόλο τοῦ Τρότσκι στήν ἐξέγερση. Ὅμως πρέπει νά πῶ ὅτι στήν ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη ὁ Τρότσκι δέν ἔπαιξε καί οὔτε μποροῦσε νά παίξει κανένα ξεχωριστό ρόλο, ὅτι σάν πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης ἐκτελοῦσε μόνο τή θέληση τῶν ἀντίστοιχων κομματικῶν ὀργάνων, πού καθοδηγοῦσαν κάθε βῆμα τοῦ Τρότσκι. Ὅλα αὐτά μποροῦν νά φαίνονται παράξενα γιά μικροαστούς σάν τό Σουχάνοφ, ὅμως τά γεγονότα, τά πραγματικά γεγονότα, ἐπιβεβαιώνουν πέρα γιά πέρα αὐτή τή διαβεβαίωσή μου.

Ἄς πάρουμε τά πρακτικά τῆς ἑπόμενης συνεδρίασης τῆς ΚΕ στίς 16 (29) τοῦ Ὀχτώβρη 1917. Παρόντα εἶναι τά μέλη τῆς ΚΕ καί ἀκόμα ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης καί ἀντιπρόσωποι τῆς στρατιωτικῆς ὀργάνωσης, τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, τῶν συνδικάτων καί τῶν σιδηροδρομικῶν. Ἀνάμεσα στούς παρόντες

ἐκτός ἀπό τά μέλη τῆς ΚΕ εἶναι οἱ: Κριλένκο, Σότμαν, Καλίνιν, Βολοντάρσκι, Σλιάπνικοφ, Λάτσις κ. ἄ. Συνολικά 25 ἄτομα. Συζητιέται τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης ἀπό καθαρά πρακτική-ὀργανωτική πλευρά. Ψηφίζεται τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Λένιν γιά τήν ἐξέγερση μέ πλειοψηφία 20,2 κατά καί 3 ἀποχές. Ἐκλέγεται π ρ α κ τ ι κ ό κέντρο γιά τήν ὀργανωτική καθοδήγηση τῆς ἐξέγερσης. Ποιοί ἐκλέγονται λοιπόν σ' αὐτό τό κέντρο; Στό κέντρο αὐτό ἐκλέγονται πέντε: Σβερντλόφ, Στάλιν, Ντζερζίνσκι, Μπουμπνόφ καί Οὐρίτσκι. Τά καθήκοντα τοῦ πρακτικοῦ κέντρου εἶναι: νά καθοδηγεῖ ὅλα τά πρακτικά ὄργανα τῆς ἐξέγερσης σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἔτσι στή συνεδρίαση αὐτή τῆς ΚΕ ἔγινε, ὅπως βλέπετε, κάτι τό «φοβερό», δηλαδή στό πρακτικό κέντρο, πού εἶχε ἀποστολή νά καθοδηγήσει τήν ἐξέγερση, δέν ἐκλέγεται, κατά «τρόπο παράξενο», ὁ «ἐμπνευστής», ἡ «κύρια φυσιογνωμία», ὁ «μοναδικός καθοδηγητής» τῆς ἐξέγερσης, ὁ Τρότσκι. Πῶς συμβιβάζεται αὐτό μέ τή γνώμη πού κυκλοφορεῖ γιά τόν ξεχωριστό ρόλο τοῦ Τρότσκι; Ὅλα αὐτά εἶναι κάπως «παράξενα», ὅπως θάλεγε ὁ Σουχάνοφ ἤ ὅπως θάλεγαν οἱ τροτσκιστές, δέν εἶναι ἀλήθεια; Κι ὅμως ἐδῶ δέν ὑπάρχει στήν οὐσία τίποτε τό παράξενο, γιατί ὁ Τρότσκι, ἕνας ἄνθρωπος σχετικά νέος γιά τό κόμμα μας στήν περίοδο τοῦ Ὀχτώβρη, δέν ἔπαιξε καί οὔτε μποροῦσε νά παίξει κανένα ξ ε χ ω ρ ι σ τ ό ρόλο οὔτε στό κόμμα μας οὔτε στήν ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη. Αὐτός, ὅπως καί ὅλα τά ὑπεύθυνα στελέχη, ἦταν ἁπλῶς ἐκτελεστής τῆς θέλησης τῆς ΚΕ καί τῶν ὀργάνων της. Ὁποιος εἶναι γνώστης τῆς λειτουργίας τῆς κομματικῆς καθοδήγησης τῶν μπολσεβίκων, θά καταλάβει χωρίς μεγάλο κόπο ὅτι δέ μποροῦσε νά γίνει καί ἀλλιώτικα: ἔφτανε νά παραβιάσει ὁ Τρότσκι τή θέληση τῆς ΚΕ, γιά νά χάσει

κάθε ἐπιροή στήν πορεία τῶν γεγονότων. Τά λεγόμενα γιά τόν ξεχωριστό ρόλο τοῦ Τρότσκι εἶναι μύθος, πού διαδίδεται ἀπό τίς πρόθυμες «κομματικές» κυράτσες.

Αὐτό δέ σημαίνει, βέβαια, ὅτι ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση δέν εἶχε τόν ἐμπνευστή της. Ναί, εἶχε τόν ἐμπνευστή της καί τόν καθοδηγητή της. Αὐτός ὅμως ἦταν ὁ Λένιν καί μόνο ὁ Λένιν, πού τά δικά του σχέδια ἀποφάσεων ψήφιζε ἡ ΚΕ ὅταν ἔλυνε τό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης, ὁ Λένιν, πού ἡ παρανομία δέν τόν ἐμπόδισε νά εἶναι ὁ πραγματικός ἐμπνευστής τῆς ἐξέγερσης, παρά τούς ἰσχυρισμούς τοῦ Τρότσκι. Εἶναι ἀνόητο καί γελοῖο νά προσπαθεῖ κανείς τώρα μέ τίς φλυαρίες γιά παρανομία νά συγκαλύψει τό ἀναμφισβήτητο γεγονός, ὅτι ἐμπνευστής τῆς ἐξέγερσης ἦταν ὁ ἀρχηγός τοῦ κόμματός μας Β. Ι. Λένιν.

Αὐτά εἶναι τά γεγονότα.

Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι εἶναι ἔτσι, μᾶς λένε, ὅμως δέ μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ κανείς ὅτι ὁ Τρότσκι πάλαιψε καλά στήν περίοδο τοῦ Ὀχτώβρη. Ναί, αὐτό εἶναι σωστό, ὁ Τρότσκι πραγματικά πάλαιψε καλά τόν Ὀχτώβρη. Ὅμως στήν περίοδο τοῦ Ὀχτώβρη δέν ἦταν μόνο ὁ Τρότσκι πού πάλαιψε καλά, πάλαιψαν ὄχι ἄσχημα ἀκόμα καί ἄνθρωποι σάν τούς ἀριστερούς σοσιαλεπαναστάτες πού ἦταν τότε στό πλευρό τῶν μπολσεβίκων. Γενικά πρέπει νά πῶ ὅτι στήν περίοδο τῆς νικηφόρας ἐξέγερσης, τότε πού ὁ ἐχθρός εἶναι ἀπομονωμένος καί ἡ ἐξέγερση ἀνεβαίνει, δέν εἶναι δύσκολο νά παλαίβει κανείς καλά. Σέ τέτιες στιγμές ἀκόμα καί καθυστερημένοι ἄνθρωποι γίνονται ἥρωες.

Ὅμως ἡ πάλη τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι μιά συνεχής ἐπίθεση, μιά συνεχής ἁλυσίδα ἀπό ἐπιτυχίες. Ἡ πάλη τοῦ προλεταριάτου ἔχει καί τίς δοκιμασίες της, τίς ἧττες της. Ἀληθινός ἐπαναστάτης δέν εἶναι κεῖνος πού δείχνει παλικαριά στήν περίοδο τῆς νικηφόρας ἐξέγερσης, ἀλλά κεῖνος, πού ξέροντας νά παλαίβει καλά στή νικηφόρα ἐπίθεση τῆς ἐπανάστασης, ξέρει συνάμα νά δείχνει παλικαριά καί στήν περίοδο τῆς ὑποχώρησης τῆς ἐπανάστασης, στήν περίοδο τῆς ἧττας τοῦ προλεταριάτου, κεῖνος πού δέν τά χάνει καί δέν ἄγεται καί φέρεται ὅταν ἡ ἐπανάσταση ἔχει ἀποτυχίες καί ὁ ἐχθρός ἐπιτυχίες, κεῖνος πού δέν πανικοβάλλεται καί δέν πέφτει σέ ἀπόγνωση στήν περίοδο τῆς ὑποχώρησης τῆς ἐπανάστασης. Οἱ ἀριστεροί σοσιαλεπαναστάτες δέν πάλαιψαν ἄσχημα στήν περίοδο τοῦ Ὀχτώβρη, ὑποστηρίζοντας τούς μπολσεβίκους. Ὅμως ποιός δέν ξέρει ὅτι αὐτοί οἱ «γενναῖοι» μαχητές πανικοβλήθηκαν στήν περίοδο τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ, τότε πού ἡ ἐπίθεση τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ τούς ἔριξε σέ ἀπόγνωση καί σέ ὑστερία; Εἶναι πολύ θλιβερό, ὅμως εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο ὅτι ὁ Τρότσκι, πού πάλαιψε καλά στήν περίοδο τοῦ Ὀχτώβρη, δέ βρῆκε τήν ἀπαιτούμενη παλικαριά στήν περίοδο τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ, στήν περίοδο τῶν προσωρινῶν ἀποτυχιῶν τῆς ἐπανάστασης, γιά νά δείξει ἀρκετή σταθερότητα σ' αὐτή τή δύσκολη στιγμή καί νά μήν ἀκολουθήσει τ' ἀχνάρια τῶν ἀριστερῶν σοσιαλεπαναστατῶν. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ στιγμή ἦταν δύσκολη, ὅτι χρειαζόταν μεγάλη παλικαριά καί σιδερένια ἠρεμία γιά νά μήν τά χάσει κανείς, νά ὑποχωρήσει ἔγκαιρα, νά κάνει ἔγκαιρα δεχτή τήν εἰρήνη, νά ἀποσύρει τήν προλεταριακή στρατιά ὥστε ν' ἀποφύγει τό χτύπημα τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, νά διατηρήσει τίς ἀγροτικές ἐφεδρεῖες, καί κερδίζοντας ἔτσι μιά ἀνάπαυλα νά χτυπήσει ἔπειτα τόν ἐχθρό μέ νέες δυνάμεις. Δυστυχῶς ὅμως ὁ Τρότσκι δέ βρῆκε αὐτή τήν παλικαριά κι αὐτή τήν ἐπαναστατική σταθερότητα, στή δύσκολη αὐτή στιγμή.

Σύμφωνα μέ τή γνώμη τοῦ Τρότσκι, τό βασικό δίδαγμα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης εἶναι «νά μή ἄγε-

ται καί φέρεται κανείς» σέ περίοδες σάν τοῦ Ὀχτώβρη. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, γιατί ὁ ἰσχυρισμός αὐτός τοῦ Τρότσκι περιέχει μόνο ἕνα *μικρό μέρος* ἀπό τήν ἀλήθεια γιά τά διδάγματα τῆς ἐπανάστασης. Ἡ *ὅλη* ἀλήθεια γιά τά διδάγματα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης βρίσκεται στό «νά μή ἄγεται καί φέρεται κανείς» ὄχι μόνο τίς μέρες τῆς ἐπίθεσης τῆς ἐπανάστασης, ἀλλά καί τίς μέρες τῆς ὑποχώρησής της, ὅταν ὁ ἐχθρός ἔχει ὑπεροχή καί ἡ ἐπανάσταση σημειώνει ἀποτυχίες. Ἡ ἐπανάσταση δέν ἐξαντλεῖται μέ τόν Ὀχτώβρη. Ὁ Ὀχτώβρης εἶναι μόνο ἡ ἀρχή τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Εἶναι κακό νά ἄγεται καί νά φέρεται κανείς ὅταν ἡ ἐξέγερση ἀνεβαίνει. Ὅμως εἶναι ἀκόμα χειρότερο νά ἄγεται καί φέρεται κανείς στίς σκληρές δοκιμασίες τῆς ἐπανάστασης, ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Τό κράτημα τῆς ἐξουσίας τήν ἑπόμενη τῆς ἐπανάστασης δέν ἔχει μικρότερη σημασία ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Ἄν ὁ Τρότσκι ἄγονταν καί φέρονταν στήν περίοδο τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ, στήν περίοδο τῶν σκληρῶν δοκιμασιῶν τῆς ἐπανάστασής μας, τότε πού τά πράγματα λίγο ἔλειψε νά φτάσουν στήν «παράδοση» τῆς ἐξουσίας, πρέπει νά καταλάβει ὅτι τά λάθη τοῦ Κάμενεφ καί τοῦ Ζηνόβιεφ τόν Ὀχτώβρη δέν ἔχουν ἐδῶ καμιά ἀπόλυτα θέση.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τούς μύθους γιά τήν ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη.

II

ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ

Ἄς περάσουμε τώρα στό ζήτημα τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη.

Ἀκούγοντας κανείς τόν Τρότσκι, θά μποροῦσε νά νομίσει ὅτι τό κόμμα τῶν Μπολσεβίκων σ' ὅλη τήν προπαρασκευαστική περίοδο ἀπό τό Μάρτη ὥς τόν Ὀχτώβρη δέν ἔκανε τίποτε ἄλλο ἀπό βῆμα σημειωτόν, δέν ἔκανε τίποτε ἄλλο ἀπό τό νά σπαράζεται ἀπό ἐσωτερικές ἀντιφάσεις καί νά δημιουργεῖ κάθε λογῆς ἐμπόδια στό Λένιν, καί ὅτι ἄν δέν ἦταν ὁ Τρότσκι, εἶναι ἄγνωστο ποῦ θά κατάληγε ἡ ὑπόθεση τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης. Εἶναι κάπως γελοῖο ν' ἀκοῦμε αὐτούς τούς παράξενους λόγους γιά τό κόμμα ἀπό τόν Τρότσκι, πού στόν ἴδιο «Πρόλογο» τοῦ 3ου τόμου ἔχει διακηρύξει ὅτι «βασικό ὄργανο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης εἶναι τό κόμμα», ὅτι «ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση δέ μπορεῖ νά νικήσει χωρίς τό κόμμα, ἔξω ἀπ' τό κόμμα, παρακάμπτοντας τό κόμμα, μέ τή χρησιμοποίηση ἑνός ὑποκατάστατου τοῦ κόμματος». Ὁ ἴδιος ὁ ἀλλάχ δέ θά ἦταν σέ θέση νά καταλάβει πῶς μπόρεσε νά νικήσει ἡ ἐπανάστασή μας, ὅταν τό «βασικό της ὄργανο» ἀποδείχτηκε ἀκατάλληλο καί ὅταν, «παρακάμπτοντας τό κόμμα», δέν ὑπάρχει ὅπως εἶναι φανερό καμιά δυνατότητα νά νικήσει ἡ ἐπανάσταση. Ὅμως δέν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ὁ Τρότσκι μᾶς σερβίρει τέτιες παραξενιές. Πρέπει νά παραδεχτοῦμε ὅτι οἱ κωμικοί αὐτοί λόγοι γιά τό κόμμα μας ἀνήκουν στίς συνηθισμένες παραξενιές τοῦ Τρότσκι.

Ἄς ἐξετάσουμε σύντομα τήν ἱστορία τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη κατά περίοδες.

1) *Ἡ περίοδος τοῦ νέου προσανατολισμοῦ τοῦ κόμματος (Μάρτης-Ἀπρίλης).* Τά βασικά γεγονότα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι:

α) ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ·

β) σχηματισμός τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης (διχτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης)·

γ) ἐμφάνιση τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιω-

τῶν βουλευτῶν (διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς)·

δ) δυαδική ἐξουσία·

ε) διαδήλωση τοῦ Ἀπρίλη·

στ) πρώτη κρίση τῆς ἐξουσίας.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι τό γεγονός ὅτι ὑπάρχουν πλάι-πλάι, μαζί, ταυτόχρονα καί ἡ διχτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, μέ τήν προσθήκη ὅτι ἡ τελευταία διχτατορία φέρνεται μέ ἐμπιστοσύνη ἀπέναντι στήν πρώτη, πιστεύει στίς εἰρηνικές της διαθέσεις, παραδίνει θεληματικά τήν ἐξουσία στήν ἀστική τάξη καί μετατρέπεται ἔτσι σέ ἐξάρτημά της. Δέν ἔχουμε ἀκόμα νά σημειώσουμε σοβαρές συγκρούσεις ἀνάμεσα στίς δυό διχτατορίες. Ἀντίθετα ἔχουμε «ἐπιτροπή ἐπαφῆς»[70].

Ἡ περίοδος αὐτή ἦταν μιά πολύ μεγάλη καμπή στήν ἱστορία τῆς Ρωσίας καί μιά πρωτόφαντη στροφή στήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας. Ἡ παλιά προεπαναστατική πλατφόρμα τῆς ἄμεσης ἀνατροπῆς τῆς κυβέρνησης ἦταν σαφής καί ἀκριβής, ὅμως δέν ἀνταποκρινόταν πιά στίς νέες συνθῆκες πάλης. Τώρα δέ μπορούσαμε πιά νά βαδίσουμε γιά ἄμεση ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης, ἐπειδή ἡ κυβέρνηση συνδεόταν μέ τά Σοβιέτ, πού βρίσκονταν κάτω ἀπ' τήν ἐπιρροή τῶν ἀμυνιτῶν καί τό κόμμα θά ἦταν ὑποχρεωμένο νά κάνει ἕνα ἀνώτερο ἀπό τίς δυνάμεις του ἀγώνα καί ἐνάντια στήν κυβέρνηση καί ἐνάντια στά Σοβιέτ. Δέ μπορούσαμε ὅμως ἐπίσης νά ἀκολουθήσουμε πολιτική ὑποστήριξης τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης, γιατί ἦταν κυβέρνηση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Χρειαζόταν ἕνας νέος προσανατολισμός τοῦ κόμματος μέσα στίς νέες συνθῆκες πάλης. Τό κόμμα (ἡ πλειοψηφία του) προσπαθοῦσε ψηλαφώντας νά φτάσει στό νέο αὐτόν προσανατολισμό. Υἱοθέτησε μιά πολιτική πίεσης τῶν Σοβιέτ πάνω στήν Προσωρινή κυβέρνηση στό ζήτημα τῆς εἰρήνης, δέν ἀποφάσιζε ὅμως ἀμέσως νά κάνει ἕνα βῆμα πρός τά μπρός ἀπό τό παλιό σύνθημα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς στό νέο σύνθημα τῆς ἐξουσίας τῶν Σοβιέτ. Αὐτή ἡ μεσοβέζικη πολιτική ἀπόβλεπε στό νά δόσει στά Σοβιέτ τή δυνατότητα νά δοῦν, μέ βάση τά συγκεκριμένα ζητήματα τῆς εἰρήνης, τόν ἀληθινό ἰμπεριαλιστικό χαρακτήρα τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί νά τά ἀποσπάσει ἔτσι ἀπ' αὐτήν. Ὅμως αὐτή ἦταν μιά βαθιά λαθεμένη θέση, γιατί γεννοῦσε πασιφιστικές αὐταπάτες, ἔχυνε νερό στό μύλο τῶν ἀμυνιτῶν καί δυσκόλευε τήν ἐπαναστατική διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν. Αὐτή τή λαθεμένη θέση τή συμμεριζόμουν τότε κι ἐγώ μαζί μέ ἄλλους συντρόφους τοῦ κόμματος καί τήν ἐγκατάλειψα ὁλοκληρωτικά μόνο στά μέσα τοῦ Ἀπρίλη, ὅταν τάχθηκα μέ τίς θέσεις τοῦ Λένιν. Χρειαζόταν ἕνας νέος προσανατολισμός. Τό νέο αὐτό προσανατολισμό τόν ἔδοσε στό κόμμα ὁ Λένιν στίς περίφημες θέσεις τοῦ Ἀπρίλη[71]. Δέν πρόκειται νά ἐπεκταθῶ σ' αὐτές τίς θέσεις, γιατί εἶναι γνωστές σ' ὅλους σας. Ὑπῆρχαν τότε διαφορές γνωμῶν ἀνάμεσα στό κόμμα καί τό Λένιν; Ναί, ὑπῆρχαν. Πόσο καιρό κράτησαν αὐτές οἱ διαφορές γνωμῶν; Ὄχι παραπάνω ἀπό δυό βδομάδες. Ἡ Συνδιάσκεψη πόλης τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τῆς Πετρούπολης[72] (δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Ἀπρίλη), υἱοθέτησε τίς θέσεις τοῦ Λένιν καί ἀποτέλεσε σημεῖο στροφῆς στήν ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας. Ἡ Πανρωσική Συνδιάσκεψη τοῦ Ἀπρίλη[73] (τέλη Ἀπρίλη) δέν ἔκανε τίποτε ἄλλο ἀπό τό νά ὁλοκληρώσει σέ πανρωσική κλίμακα τό ἔργο τῆς Συνδιάσκεψης τῆς Πετρούπολης, συσπειρώνοντας γύρω ἀπ' τήν ἑνιαία κομματική θέση τά ἐννιά δέκατα τοῦ κόμματος.

Τώρα, ὕστερα ἀπό ἐφτά χρόνια, ὁ Τρότσκι χαιρεκακεῖ ἀπ' ἀφορμή τίς παλιές διαφορές γνωμῶν ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους, παρουσιάζοντας αὐτές τίς διαφορές γνωμῶν, σχεδόν σάν πάλη δυό κομμάτων μέσα στό μπολσεβικισμό. Ὅμως, πρῶτο, ὁ Τρότσκι ὑπερβάλλει ἐδῶ ξεδιάντροπα καί παραφουσκώνει τό ζήτημα, γιατί τό κόμμα τῶν Μπολσεβίκων ξεπέρασε αὐτές τίς διαφορές γνωμῶν χωρίς τόν παραμικρό κλονισμό. Δεύτερο, τό κόμμα μας θά ἦταν κάστα καί ὄχι ἐπαναστατικό κόμμα, ἄν δέν ἐπέτρεπε μέσα στό περιβάλλον του ἀποχρώσεις σκέψης, καί εἶναι γνωστό ὅτι διαφωνίες εἴχαμε καί στό παρελθόν, λογουχάρη στήν περίοδο τῆς 3ης Δούμας, πράγμα ὅμως πού δέν ἐμπόδιζε τήν ἑνότητα τοῦ κόμματός μας. Τρίτο, δέ θά ἦταν περιττό νά ρωτήσουμε, ποιά ἦταν *τότε* ἡ θέση τοῦ ἴδιου τοῦ Τρότσκι, πού *σήμερα* χαιρεκακεῖ μέ ζῆλο ἀπ' ἀφορμή τίς παλιές διαφωνίες ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους; Ὁ λεγόμενος ἐπιμελητής τῶν ἔργων τοῦ Τρότσκι Λέντσνερ ἰσχυρίζεται ὅτι τά γράμματα ἀπό τήν Ἀμερική τοῦ Τρότσκι (Μάρτης) «πρόλαβαν ὁλοκληρωτικά» τά «Γράμματα ἀπό μακριά»[74] τοῦ Λένιν (Μάρτης), πού ἀποτέλεσαν τή βάση τῶν θέσεων τοῦ Ἀπρίλη τοῦ Λένιν. Ἔτσι ἀκριβῶς εἶναι γραμμένο: «πρόλαβαν ὁλοκληρωτικά». Ὁ Τρότσκι δέν ἔχει ἀντιρρήσεις σέ μιά τέτια σύγκριση καί τή δέχεται, καθώς φαίνεται, μέ εὐγνωμοσύνη. Ὅμως, πρῶτο, τά γράμματα τοῦ Τρότσκι «δέ μοιάζουν καθόλου» μέ τά γράμματα τοῦ Λένιν οὔτε στό πνεῦμα τους, οὔτε στά συμπεράσματά τους, γιατί ἐκφράζουν πέρα γιά πέρα τό ἀντιμπολσεβίκικο σύνθημα τοῦ Τρότσκι: «Κάτω ὁ τσάρος, κυβέρνηση ἐργατική», σύνθημα, πού σημαίνει ἐπανάσταση *χωρίς* τήν ἀγροτιά. Φτάνει νά ἐξετάσει κανείς αὐτές τίς δυό σειρές γραμμάτων γιά νά πειστεῖ. Δεύτερο, πῶς ἐξηγεῖται σ' αὐτή τήν περίπτωση τό γεγονός ὅτι ὁ

Λένιν θεώρησε ἀναγκαῖο νά κάνει διαχωρισμό ἀνάμεσα στόν ἑαυτό του καί τόν Τρότσκι τήν ἄλλη μέρα ὕστερα ἀπό τόν ἐρχομό του ἀπό τό ἐξωτερικό; Ποιός δέν ξέρει τίς ἐπανειλημμένες δηλώσεις τοῦ Λένιν ὅτι τό σύνθημα τοῦ Τρότσκι «*Κάτω ὁ τσάρος, κυβέρνηση ἐργατική*», εἶναι μιά ἀπόπειρα «νά πηδήσει πάνω ἀπό τό ἀγροτικό κίνημα, πού δέν ἔχει φτάσει ἀκόμα στό τέλος του», ὅτι τό σύνθημα αὐτό σημαίνει «νά παίζεις μέ τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό μιά ἐργατική κυβέρνηση»*;

Τί τό κοινό μπορεῖ νά ὑπάρξει ἀνάμεσα στίς μπολσεβίκικες θέσεις τοῦ Λένιν καί τό ἀντιμπολσεβίκικο σχῆμα τοῦ Τρότσκι μέ τό «παιχνίδι κατάληψης τῆς ἐξουσίας»; Καί ἀπό ποῦ ἄραγε νά προέρχεται αὐτή ἡ μανία ὁρισμένων νά συγκρίνουν ἕνα ἄθλιο καλυβάκι μέ τό Λευκό Ὄρος; Γιατί χρειάστηκε στό Λέντσνερ νά ριψοκινδυνεύσει νά προσθέσει ἀκόμα ἕνα μύθο στό σωρό τῶν παλιῶν μύθων γιά τήν ἐπανάστασή μας, τό μύθο ὅτι τά γράμματα ἀπό τήν Ἀμερική τοῦ Τρότσκι «πρόλαβαν» τά γνωστά «Γράμματα ἀπό μακριά» τοῦ Λένιν**;

---

* Βλ. Λένιν, Ἅπαντα, τόμ. 20ός, σελ. 104. Βλ. ἐπίσης τίς ἐκθέσεις στή Συνδιάσκεψη τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τῆς Πετρούπολης καί στήν Πανρωσική Συνδιάσκεψη τοῦ ΣΔΕΚΡ (Μπ.) (μέσα καί τέλη τοῦ Ἀπρίλη 1917).

** Σ' αὐτούς τούς μύθους πρέπει νά κατατάξουμε ἐπίσης καί τήν πολλή διαδομένη παραλλαγή ὅτι ὁ Τρότσκι εἶναι τάχα ὁ «μοναδικός» ἤ «ὁ κύριος ὀργανωτής» τῶν νικῶν στά μέτωπα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἀλήθειας εἶμαι ὑποχρεωμένος, σύντροφοι, νά δηλώσω ὅτι ἡ παραλλαγή αὐτή δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα. Δέ σκοπεύω καθόλου νά ἀρνηθῶ τό σοβαρό ρόλο πού ἔπαιξε ὁ Τρότσκι στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Εἶμαι ὅμως ὑποχρεωμένος νά δηλώσω μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο ὅτι ἡ ὑψηλή τιμή τοῦ ὀργανωτῆ τῶν νικῶν μας ἀνήκει ὄχι σέ ὁρισμένα πρόσωπα, ἀλλά στή μεγάλη κολλεχτίβα.

Δέν ἔχουν ἄδικο ὅταν λένε ὅτι ἕνας ἀνόητος πού θέλει νά σέ ὑπηρετήσει εἶναι πιό ἐπικίνδυνος ἀπό ἕνα ἐχθρό.

2) Ἡ περίοδος τῆς ἐπαναστατικῆς κινητοποίησης τῶν μαζῶν (Μάης-Αὔγουστος). Τά βασικά γεγονότα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι:

α) ἡ διαδήλωση τοῦ Ἀπρίλη στήν Πετρούπολη καί ὁ σχηματισμός κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ συμμετοχή τῶν «σοσιαλιστῶν»·

β) οἱ διαδηλώσεις τῆς 1ης τοῦ Μάη στά βασικά κέντρα τῆς Ρωσίας μέ τό σύνθημα τῆς «δημοκρατικῆς εἰρήνης»·

τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν τῆς χώρας μας, στό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Ρωσίας. Δέ θά εἶναι ἴσως περιττό νά ἀναφέρω μερικά παραδείγματα. Ξέρετε ὅτι οἱ κύριοι ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας ἦταν ὁ Κολτσάκ καί ὁ Ντενίκιν. Ξέρετε ὅτι ἡ χώρα μας ἀνάσανε λεύτερα μόνο ἀφοῦ νικήσαμε αὐτούς τούς ἐχθρούς. Καί ἡ ἱστορία μᾶς λέει ὅτι καί τούς δυό αὐτούς ἐχθρούς, δηλαδή καί τόν Κολτσάκ καί τό Ντενίκιν τούς σύντριψαν τά στρατεύματά μας παρά τά σχέδια τοῦ Τρότσκι.

Κρίνετε μόνοι σας.

1) Γιά τόν Κολτσάκ. Καλοκαίρι τοῦ 1919. Τά στρατεύματά μας ἐπιτίθενται ἐνάντια στόν Κολτσάκ καί δροῦν κοντά στήν Οὔφα. Συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ὁ Τρότσκι προτείνει νά σταματήσουμε τήν ἐπίθεση στή γραμμή τοῦ ποταμοῦ Μπέλαγια (κοντά στήν Οὔφα), νά ἀφήσουμε τά Οὐράλια στά χέρια τοῦ Κολτσάκ, νά ἀποσύρουμε ἕνα μέρος τῶν στρατευμάτων ἀπ' τό ἀνατολικό μέτωπο καί νά τό ρίξουμε στό Νότιο μέτωπο. Γίνεται θυελλώδικη συζήτηση. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή δέ συμφωνεῖ μέ τόν Τρότσκι γιατί ἔχει τή γνώμη ὅτι δέν πρέπει νά ἀφήσουμε στά χέρια τοῦ Κολτσάκ τά Οὐράλια μέ τά ἐργοστάσιά τους καί τό σιδηροδρομικό τους δίχτυ, ὅπου ὁ Κολτσάκ μπορεῖ εὔκολα νά ἀναλάβει, νά συγκεντρώσει τίς δυνάμεις του σέ μιά γροθιά καί νά ξαναβρεθεῖ στό Βόλγα,—ὅτι πρέπει νά διώξουμε πρῶτα τόν Κολτσάκ πέρα ἀπ' τήν ὀροσειρά τῶν Οὐραλίων, στίς στέπες τῆς Σιβηρίας καί μόνο ὕστερα ἀπ' αὐτό νά ἀσχοληθοῦμε μέ τή

γ) ἡ διαδήλωση τοῦ Ἰούνη στήν Πετρούπολη μέ βασικό σύνθημα «Κάτω οἱ καπιταλιστές ὑπουργοί!»·

δ) ἡ ἐπίθεση τοῦ Ἰούνη στό μέτωπο καί οἱ ἀποτυχίες τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ·

ε) ἡ ἔνοπλη διαδήλωση τοῦ Ἰούλη στήν Πετρούπολη καί ἡ ἀποχώρηση τῶν καντέτων ὑπουργῶν ἀπ' τήν κυβέρνηση·

στ) ἡ μεταφορά ἀντεπαναστατικῶν στρατευμάτων ἀπ' τό μέτωπο, τό σπάσιμο τῶν γραφείων τῆς σύνταξης τῆς «Πράβντα», ἡ πάλη τῆς ἀντεπανάστασης ἐνάντια στά Σοβιέτ καί ὁ σχηματισμός νέας κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ ἐπικεφαλῆς τόν Κερένσκι·

μεταφορά δυνάμεων στό Νότο. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἀπορίπτει τό σχέδιο Τρότσκι. Αὐτός ὑποβάλλει παραίτηση. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή δέ δέχεται τήν παραίτηση. Ὁ ἀνώτατος διοικητής Βατσέτης, ὀπαδός τοῦ σχεδίου Τρότσκι, παραιτεῖται. Τή θέση του τήν παίρνει νέος ἀνώτατος διοικητής, ὁ Κάμενεφ. Ἀπό τή στιγμή αὐτή ὁ Τρότσκι παύει νά παίρνει ἄμεσα μέρος στίς ὑποθέσεις τοῦ Ἀνατολικοῦ μετώπου.

2) Γιά τό Ντενίκιν. Φθινόπωρο τοῦ 1919. Ἡ ἐπίθεση ἐνάντια στό Ντενίκιν δέν πετυχαίνει. Ὁ «ἀτσαλένιος κλοιός» γύρω ἀπό τόν Μάμοντοφ (ἐπιδρομή τοῦ Μάμοντοφ) καταρέει κατά τρόπο ὁλοφάνερο. Ὁ Ντενίκιν παίρνει τό Κούρσκ. Ὁ Ντενίκιν πλησιάζει στό Ὀριόλ. Ὁ Τρότσκι καλεῖται ἀπό τό Νότιο μέτωπο σέ συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή αναγνωρίζει ὅτι ἡ κατάσταση εἶναι ἀνησυχαστική καί ἀποφασίζει νά στείλει στό Νότιο μέτωπο νέα στρατιωτικά στελέχη καί νά ἀνακαλέσει τόν Τρότσκι. Τά νέα στρατιωτικά στελέχη ἀπαιτοῦν νά «μή ἐπεμβαίνει» ὁ Τρότσκι στίς ὑποθέσεις τοῦ Νότιου μετώπου. Ὁ Τρότσκι παύει νά παίρνει ἄμεσα μέρος στίς ὑποθέσεις τοῦ Νότιου μετώπου. Οἱ ἐπιχειρήσεις στό Νότιο μέτωπο, μέχρι καί τήν κατάληψη ἀπό μέρους μας τοῦ Ροστόφ στό Ντόν καί τῆς Ὀδησσοῦ, γίνονται χωρίς τόν Τρότσκι.

Ἄς δοκιμάσουν νά ἀναιρέσουν αὐτά τά γεγονότα.

Σοβιέτ, μποροῦσε βέβαια καί νά μή ξέρει ὅτι ἡ ΚΕ θεωροῦσε τή διαδήλωση τοῦ Ἰούλη μόνο σά μέσο γιά τή σφυγμομέτρηση τοῦ ἀντιπάλου, ὅτι ἡ ΚΕ (καί ὁ Λένιν) δέν ἤθελαν καί δέ σκέφτονταν νά μετατρέψουν τή διαδήλωση σέ ἐξέγερση σέ μιά στιγμή πού τά Σοβιέτ τῆς πρωτεύουσας ἦταν ἀκόμα μέ τό μέρος τῶν ἀμυνιτῶν. Εἶναι πολύ πιθανό νά βρέθηκε ἕνας ἤ ἄλλος μπολσεβίκος πού νά μιξόκλαιγε ὕστερα ἀπό τήν ἧττα τοῦ Ἰούλη. Ξέρω λχ. ὅτι κάποιοι ἀπ' τούς μπολσεβίκους πού εἶχαν συλληφθεῖ τότε ἦταν ἕτοιμοι ἀκόμα καί νά ἐγκαταλείψουν τίς γραμμές μας. Ὅμως τό νά βγάζει κανείς ἀπό δῶ ὁποιαδήποτε συμπεράσματα ἐνάντια σέ ὁρισμένα τάχα «δεξιά», τάχα μέλη τῆς ΚΕ, σημαίνει ὅτι διαστρεβλώνει ἀδιάντροπα τήν ἱστορία.

Δέν ἔχει δίκιο ὁ Τρότσκι, ὅταν δηλώνει ὅτι τίς μέρες τοῦ κινήματος τοῦ Κορνίλοφ ἐκδηλώθηκε σ' ἕνα μέρος τῶν κορυφῶν τοῦ κόμματος ἡ τάση γιά συνασπισμό μέ τούς ἀμυνίτες, γιά ὑποστήριξη τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Πρόκειται, ἐννοεῖται, γιά τούς ἴδιους πάλι τάχα «δεξιούς», πού δέν ἀφήνουν τόν Τρότσκι νά κοιμᾶται ἥσυχος. Ὁ Τρότσκι δέν ἔχει δίκιο, γιατί ὑπάρχουν στόν κόσμο ντοκουμέντα, ὅπως εἶναι τό τότε κεντρικό ὄργανο τοῦ κόμματος, πού ἀνατρέπει τίς δηλώσεις αὐτές τοῦ Τρότσκι. Ὁ Τρότσκι ἀναφέρεται στό γράμμα τοῦ Λένιν πρός τήν ΚΕ, ὅπου γίνεται προειδοποίηση ἐνάντια σέ τυχόν ὑποστήριξη τοῦ Κερένσκι. Ὁ Τρότσκι ὅμως δέν καταλαβαίνει τά γράμματα τοῦ Λένιν, τή σημασία τους, τήν ἀποστολή τους. Ὁ Λένιν στά γράμματά του κάποτε τρέχει ἐπίτηδες μπροστά, προβάλλει τά *πιθανά* λάθη, πού θά μποροῦσαν νά διαπραχθοῦν καί τά κριτικάρει προκαταβολικά γιά νά προειδοποιήσει τό κόμμα καί νά τό προφυλάξει ἀπό λάθη, εἴτε καμιά φορά μεγαλοποιεῖ ἕνα «μικροζήτημα» καί κάνει «τό κουνούπι βόδι» γιά τόν ἴδιο διαπαιδαγωγητικό σκοπό. Ὁ ἀρχηγός τοῦ κόμματος, ἰδιαίτερα ὅταν βρίσκεται στήν παρανομία, δέ μπορεῖ νά κάνει καί ἀλλιώτικα, γιατί πρέπει νά βλέπει πιό μακριά ἀπό τούς συμπολεμιστές του καί εἶναι ὑποχρεωμένος νά καλεῖ σέ συναγερμό γιά κάθε πιθανό λάθος, ἀκόμα καί γιά «μικροζητήματα». Ὅμως, νά βγάζεις ἀπό τέτια γράμματα τοῦ Λένιν (καί τέτια γράμματα ὁ Λένιν ἔχει ὄχι λίγα) τό συμπέρασμα γιά «τραγικές» διαφωνίες καί αὐτό νά τό διασαλπίζεις, σημαίνει ὅτι δέν καταλαβαίνεις τά γράμματα τοῦ Λένιν, ὅτι δέν ξέρεις τό Λένιν. Ἔτσι ἀσφαλῶς ἐξηγεῖται καί τό γεγονός ὅτι ὁ Τρότσκι πέφτει πολλές φορές ἔξω. Μέ δυό λόγια: δέν ὑπῆρχαν κανενός εἴδους, μά κανενός εἴδους διαφωνίες στήν ΚΕ τίς μέρες τοῦ κινήματος τοῦ Κορνίλοφ.

Ὕστερα ἀπό τήν ἧττα τοῦ Ἰούλη παρουσιάστηκαν πραγματικά διαφορές γνωμῶν ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί τό Λένιν σχετικά μέ τήν τύχη τῶν Σοβιέτ. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Λένιν, θέλοντας νά συγκεντρώσει τήν προσοχή τοῦ κόμματος στήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης ἔξω ἀπό τά Σοβιέτ, προειδοποιοῦσε τό κόμμα ἀπό τυχόν ὑπερεκτίμηση τῶν Σοβιέτ, γιατί εἶχε τή γνώμη ὅτι τά Σοβιέτ, πού εἶχαν μολυνθεῖ ἀπό τούς ἀμυνίτες, εἶχαν χάσει πιά ὁλότελα τή σημασία τους. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή καί τό 6ο Συνέδριο τοῦ κόμματος ἀκολούθησαν πιό συνετή γραμμή, κατάληξαν δηλαδή στήν ἀπόφαση ὅτι δέν ὑπάρχουν λόγοι νά ἀποκλεισθεῖ ἕνα ζωντάνεμα τῶν Σοβιέτ. Τό κίνημα τοῦ Κορνίλοφ ἔδειξε ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτή ἦταν σωστή. Ἄλλωστε ἡ διαφορά αὐτή γνωμῶν δέν εἶχε ἐπίκαιρη σημασία γιά τό κόμμα. Ἀργότερα ὁ Λένιν παραδέχτηκε ὅτι ἡ γραμμή τοῦ 6ου Συνεδρίου ἦταν σωστή. Εἶναι περίεργο πώς ὁ Τρότσκι δέν πιάστηκε ἀπ' αὐτή τή διαφο-

ρά γνωμῶν καί δέν τή μεγαλοποίησε, ὥστε νά πάρει «τεράστιες» διαστάσεις.

Ἑνιαῖο καί συσπειρωμένο κόμμα, πού βρισκόταν στό κέντρο τῆς ἐπαναστατικῆς κινητοποίησης τῶν μαζῶν,— αὐτή ἦταν ἡ εἰκόνα τῆς κατάστασης τοῦ κόμματός μας σ' αὐτή τήν περίοδο.

3. Ἡ περίοδος τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐφόδου (Σεπτέμβρης-Ὀχτώβρης). Τά βασικά γεγονότα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι:

α) ἡ σύγκληση τῆς Δημοκρατικῆς σύσκεψης καί ἡ χρεωκοπία τῆς ἰδέας τοῦ συνασπισμοῦ μέ τούς καντέτους·

β) τό πέρασμα τῶν Σοβιέτ τῆς Μόσχας καί τῆς Πετρούπολης μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων·

γ) τό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Βέρειας περιοχῆς[76] καί ἡ ἀπόφαση τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης ἐνάντια στήν ἀπομάκρυνση τῶν στρατευμάτων·

δ) ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος γιά τήν ἐξέγερση καί ἡ δημιουργία τῆς Ἐπαναστατικῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης·

ε) ἡ ἀπόφαση τῆς φρουρᾶς τῆς Πετρούπολης γιά ἔνοπλη ὑποστήριξη τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης καί ἡ ὀργάνωση τοῦ συστήματος τῶν ἐπιτρόπων τῆς Ἐπαναστατικῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς·

στ) ἡ ἐξόρμηση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῶν μπολσεβίκων καί ἡ σύλληψη τῶν μελῶν τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης·

ζ) ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν Ἐπαναστατική Στρατιωτική Ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης καί ἡ δημιουργία τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων στό 2ο Συνέδριο τῶν Σοβιέτ.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα αὐτῆς τῆς περιόδου πρέπει νά θεωρεῖται ἡ γρήγορη ὄξυνση τῆς κρίσης, ἡ πλήρης σύγχιση ἀνάμεσα στούς κυβερνητικούς κύκλους, ἡ απομόνωση τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων καί τό μαζικό πέρασμα τῶν ταλαντευόμενων στοιχείων μέ τό μέρος τῶν μπολσεβίκων. Πρέπει νά τονιστεῖ μιά πρωτότυπη ἰδιομορφία τῆς ταχτικῆς τῆς ἐπανάστασης σ' αὐτή τήν περίοδο. Ἡ ἰδιομορφία αὐτή βρίσκεται στό γεγονός ὅτι ἡ επανάσταση προσπαθεῖ κάθε ἤ σχεδόν κάθε βῆμα τῆς ἐπίθεσής της νά τό κάνει μέ τή μορφή τῆς ἄμυνας. Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι ἡ παρεμπόδιση τῆς μεταφορᾶς τῶν στρατευμάτων ἔξω ἀπό τήν Πετρούπολη ἦταν ἕνα σοβαρό ἐπιθετικό βῆμα τῆς ἐπανάστασης, κι ὡστόσο ἡ ἐπίθεση αὐτή ἔγινε μέ τό σύνθημα τῆς ἄμυνας τῆς Πετρούπολης ἀπό ἐνδεχόμενη ἐπίθεση τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ. Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι ἡ δημιουργία τῆς Ἐπαναστατικῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν ἕνα ἀκόμα πιό σοβαρό βῆμα ἐπίθεσης ἐνάντια στήν Προσωρινή κυβέρνηση, κι ὡστόσο τό βῆμα αὐτό ἔγινε μέ τό σύνθημα τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐλέγχου τῶν Σοβιέτ πάνω στίς ἐνέργειες τοῦ ἐπιτελείου τῆς στρατιωτικῆς περιφέρειας. Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι τό ἀνοιχτό πέρασμα τῆς φρουρᾶς μέ τό μέρος τῆς Ἐπαναστατικῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς καί ἡ ὀργάνωση διχτύου σοβιετικῶν ἐπιτρόπων σημείωσαν τήν ἀρχή τῆς ἐξέγερσης κι ὡστόσο αὐτά τά βήματα ἔγιναν ἀπό τήν ἐπανάσταση μέ τό σύνθημα τῆς ὑπεράσπισης τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης ἀπό ἐνδεχόμενες ἐπιθετικές ἐνέργειες τῆς ἀντεπανάστασης. Ἡ ἐπανάσταση σά νά καμουφλάριζε τίς ἐπιθετικές της ἐνέργειες μέ τό μανδύα τῆς ἄμυνας γιά νά τραβήξει ὅσο τό δυνατό πιό εὔκολα στήν τροχιά της τά ἀναποφάσιστα, ταλαντευόμενα στοιχεῖα. Ἔτσι ἀσφαλῶς ἐξηγεῖται καί ὁ ἐξωτερικά ἀμυντικός χαραχτήρας τῶν λόγων, τῶν ἄρθρων καί τῶν συνθημάτων αὐτῆς τῆς περιόδου, πού τό περιεχόμενό τους εἶχε ὡστόσο βαθιά ἐπιθετικό χαραχτήρα.

Ὑπῆρχαν ἄραγε διαφορές γνωμῶν σ' αὐτή τήν περίοδο μέσα στήν Κεντρική Ἐπιτροπή; Ναί, ὑπῆρχαν κι ὄχι μικρῆς σημασίας. Γιά τίς διαφωνίες πάνω στό ζήτημα τῆς ἐξέγερσης μίλησα κιόλας. Οἱ διαφωνίες αὐτές βρῆκαν πέρα γιά πέρα τήν ἔκφρασή τους στά πραχτικά τῆς ΚΕ τῆς 10 καί 16 τοῦ Ὀχτώβρη. Γιά τό λόγο αὐτό δέν πρόκειται νά ἐπαναλάβω ὅσα λέχθηκαν προηγούμενα. Τώρα εἶναι ἀνάγκη νά σταθοῦμε σέ τρία ζητήματα: στό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στό προκοινοβούλιο, στό ρόλο τῶν Σοβιέτ, στήν ἐξέγερση καί στήν ἡμερομηνία τῆς ἐξέγερσης. Αὐτό εἶναι ἀκόμα περισσότερο ἀναγκαῖο, ἐπειδή ὁ Τρότσκι, στό ζῆλο του νά προβάλει τόν ἑαυτό του σέ περίοπτη θέση, διαστρέβλωσε «ἀπό ἀπροσεξία» τή θέση τοῦ Λένιν πάνω στά δυό τελευταῖα ζητήματα.

Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι οἱ διαφωνίες πάνω στό ζήτημα τοῦ προκοινοβουλίου εἶχαν σοβαρό χαρακτήρα. Ποιός ἦταν, σά νά λέμε, ὁ σκοπός τοῦ προκοινοβουλίου; Ἦταν νά βοηθήσει τήν ἀστική τάξη ν' ἀπωθήσει τά Σοβιέτ σέ δεύτερη μοίρα καί νά βάλει τά θεμέλια τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ. Ἄλλο ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦσε τό προκοινοβούλιο νά ἐκπληρώσει ἕνα τέτιο καθῆκον μέ τήν ἐπαναστατική κατάσταση πού εἶχε δημιουργηθεῖ. Τά γεγονότα ἔδειξαν ὅτι ὁ σκοπός αὐτός ἦταν ἀπραγματοποίητος καί ὅτι τό ἴδιο τό προκοινοβούλιο ἦταν ἕνα κορνιλοφικό ἔκτρωμα. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο ὅτι ἕναν τέτιο ἀκριβῶς σκοπό ἐπιδίωκαν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ σοσιαλεπαναστάτες, δημιουργώντας τό προκοινοβούλιο. Τί μποροῦσε νά σημαίνει σ' αὐτές τίς συνθῆκες ἡ συμμετοχή τῶν μπολσεβίκων στό προκοινοβούλιο; Τίποτε ἄλλο ἀπό τήν παραπλάνηση τῶν προλεταριακῶν μαζῶν σχετικά μέ τόν ἀληθινό χαρακτήρα τοῦ προκοινοβουλίου. Ἔτσι βασικά ἐξηγεῖται καί γιατί μέ τόσο πάθος μαστίγωνε ὁ Λένιν στά γράμματά του τούς

ὀπαδούς τῆς συμμετοχῆς στό προκοινοβούλιο. Ἡ συμμετοχή στό προκοινοβούλιο ἦταν, ἀναμφισβήτητα, ἕνα σοβαρό λάθος.

Θά ἦταν ὅμως λάθος νά νομίσει κανείς, ὅπως κάνει τώρα ὁ Τρότσκι, ὅτι οἱ ὀπαδοί τῆς συμμετοχῆς πῆγαν στό προκοινοβούλιο γιά νά πάρουν ὀργανικό μέρος στή δουλιά του, γιά νά «μπάσουν τό ἐργατικό κίνημα» «στό κανάλι τῆς σοσιαλδημοκρατίας». Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια. Ἄν αὐτό ἦταν σωστό, τό κόμμα δέ θά κατόρθωνε «ἄψε-σβῆσε» νά ἐξαλείψει αὐτό τό λάθος μέ τήν ἐπιδειχτική ἀποχώρησή του ἀπό τό προκοινοβούλιο. Ἡ ζωτικότητα καί ἡ ἐπαναστατική δύναμη τοῦ κόμματός μας ἐκφράστηκαν, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί στό γεγονός ὅτι διόρθωσε αὐτό τό λάθος ἀστραπιαῖα.

Καί τώρα, ἐπιτρέψτε μου νά διορθώσω μιά μικρή ἀνακρίβεια πού τρύπωσε στήν ἀνακοίνωση τοῦ «ἐπιμελητῆ» τῶν ἔργων τοῦ Τρότσκι Λέντσνερ, γιά τή συνεδρίαση τῆς μπολσεβίκικης φράξιας, πού πῆρε ἀπόφαση γιά τό ζήτημα τοῦ προκοινοβουλίου. Ὁ Λέντσνερ ἀναφέρει ὅτι στή συνεδρίαση αὐτή ἦταν δυό οἱ ὁμιλητές, ὁ Κάμενεφ καί ὁ Τρότσκι. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Στήν πραγματικότητα ἦταν τέσσερις οἱ ὁμιλητές: δυό ὑπέρ τοῦ μποϋκοτάζ τοῦ προκοινοβουλίου (Τρότσκι καί Στάλιν) καί δυό ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς (Κάμενεφ καί Νόγκιν).

Ἀκόμα χειρότερα εἶναι τά πράγματα ἀπό μέρους τοῦ Τρότσκι, ὅταν μιλάει γιά τή θέση τοῦ Λένιν σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς μορφῆς τῆς ἐξέγερσης. Ἀπ' ὅσα λέει ὁ Τρότσκι βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι κατά τή γνώμη τοῦ Λένιν τό κόμμα ἔπρεπε νά πάρει τόν Ὀχτώβρη τήν ἐξουσία «ἀνεξάρτητα ἀπ' τό Σοβιέτ καί πίσω ἀπό τίς πλάτες του». Κριτικάροντας ἔπειτα αὐτή τήν ἀνοησία, πού τήν ἀποδίδει στό Λένιν, ὁ Τρότσκι βάζει ὅλη του τήν τέχνη γιά

νά καταλήξει μέ συγκαταβατικό τόνο στή φράση: «Αὐτό θά ἦταν λάθος». Ὁ Τρότσκι λέει ἐδῶ μιά ἀναλήθεια γιά τό Λένιν, διαστρεβλώνει τήν ἄποψη τοῦ Λένιν γιά τό ρόλο τῶν Σοβιέτ στήν ἐξέγερση. Θά μπορούσαμε νά παραθέσουμε ἐδῶ ἕνα σωρό ντοκουμέντα, πού δείχνουν ὅτι ὁ Λένιν πρότεινε νά καταληφθεῖ ἡ ἐξουσία μέσω τῶν Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης ἤ τῆς Μόσχας, καί ὄχι πίσω ἀπ' τίς πλάτες τῶν Σοβιέτ. Γιατί χρειάστηκε στόν Τρότσκι αὐτός ὁ κάτι παραπάνω ἀπό παράξενος μύθος γιά τό Λένιν;

Δέν εἶναι καλύτερα τά πράγματα ἀπό μέρους τοῦ Τρότσκι, ὅταν «ἀναλύει» τή θέση τῆς ΚΕ καί τοῦ Λένιν πάνω στό ζήτημα τῆς ἡμερομηνίας τῆς ἐξέγερσης. Ἀναφέροντας τήν περίφημη συνεδρίαση τῆς ΚΕ στίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη, ὁ Τρότσκι ἰσχυρίζεται ὅτι στή συνεδρίαση αὐτή «πάρθηκε ἀπόφαση πού ἔλεγε ὅτι ἡ ἐξέγερση ἔπρεπε νά γίνει ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 15 τοῦ Ὀχτώβρη». Ἀπ' αὐτά ὅλα βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ΚΕ ὅρισε σάν ἡμερομηνία ἔναρξης τῆς ἐξέγερσης τίς 15 τοῦ Ὀχτώβρη καί κατόπι ἡ ἴδια παραβίασε αὐτή τήν ἀπόφαση, ἀναβάλλοντας τήν ἡμερομηνία ἔναρξης τῆς ἐξέγερσης γιά τίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη. Εἶναι σωστό αὐτό; Ὄχι, δέν εἶναι σωστό. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή πῆρε σ' αὐτή τήν περίοδο συνολικά δυό ἀποφάσεις γιά τήν ἐξέγερση, τή μιά στίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη καί τήν ἄλλη στίς 16 τοῦ Ὀχτώβρη. Ἄς διαβάσουμε αὐτές τίς ἀποφάσεις.

Ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τῆς 10 τοῦ Ὀχτώβρη λέει:

«Ἡ ΚΕ ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ διεθνής θέση τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης (ἐξέγερση τοῦ γερμανικοῦ στόλου, σάν ἀνώτατη ἐκδήλωση τῆς ἀνάπτυξης σ' ὅλη τήν Εὐρώπη τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἔπειτα ὁ κίνδυνος εἰρήνης* ἀνάμεσα στούς ἰμπεριαλιστές μέ σκοπό νά πνίξουν τήν ἐπανάσταση στή Ρωσία), ὅπως καί ἡ στρατιωτική κατάσταση (ἀναμφισβήτητη ἀπόφαση τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν Κερένσκι καί Σία νά παραδόσουν τήν Πετρούπολη στούς γερμανούς), καθώς ἐπίσης καί ἡ κατάχτηση τῆς πλειοψηφίας στά Σοβιέτ ἀπό τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου —ὅλα αὐτά σέ σύνδεση μέ τήν ἐξέγερση τῶν ἀγροτῶν καί τή μεταστροφή τῆς λαϊκῆς ἐμπιστοσύνης ὑπέρ τοῦ κόμματός μας (ἐκλογές τῆς Μόσχας), τέλος ἡ ὁλοφάνερη προετοιμασία ἑνός δεύτερου πραξικοπήματος ἀλά Κορνίλοφ (ἀπομάκρυνση τῶν στρατευμάτων ἀπό τήν Πετρούπολη, μεταφορά κοζάκων στήν Πετρούπολη, κύκλωση τοῦ Μίνσκ ἀπό κοζάκους κλπ.)—ὅλα αὐτά βάζουν στήν ἡμερήσια διάταξη τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή, ἀναγνωρίζοντας ἔτσι ὅτι ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση εἶναι ἀναπόφευχτη καί ὅτι ὡρίμασε πέρα γιά πέρα, καλεῖ ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματος νά καθοδηγοῦνται ἀπ' αὐτή τή θέση καί νά συζητᾶν καί νά λύνουν ὅλα τά πραχτικά ζητήματα ξεκινώντας ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη, (συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς Βόρειας περιοχῆς, ἀπομάκρυνση τῶν στρατευμάτων ἀπό τήν Πετρούπολη, δράση τῶν κατοίκων τῆς Μόσχας καί τοῦ Μίνσκ κλπ.)»[77].

Ἡ ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τῆς ΚΕ μέ τά ὑπεύθυνα στελέχη στίς 16 τοῦ Ὀχτώβρη λέει τά ἑξῆς:

«Ἡ συνέλευση χαιρετίζει ὁλόψυχα καί ὑποστηρίζει ὁλοκληρωτικά τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ, καλεῖ ὅλες τίς ὀργανώσεις καί ὅλους τούς ἐργάτες καί στρατιῶτες νά ἑτοιμάζονται ὁλόπλευρα καί ἐντατικά γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί νά ὑποστηρίξουν τό Κέντρο, πού δημιουργήθηκε γιά τό σκοπό αὐτό ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, ἐκφράζει ἐπίσης τήν ἀπόλυτη πεποίθηση ὅτι ἡ ΚΕ καί τό Σοβιέτ θά ὁρίσουν ἔγκαιρα τήν εὐνοϊκή στιγμή καί τά κατάλληλα μέσα γιά τήν ἔναρξη τῆς ἐπίθεσης»[78].

Ὅπως βλέπετε, τόν Τρότσκι τόν πρόδοσε ἡ μνήμη του σχετικά μέ τήν ἡμερομηνία τῆς ἐξέγερσης καί τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἐξέγερση.

Δέν ἔχει καθόλου δίκιο ὁ Τρότσκι, ὅταν ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ Λένιν ὑποτιμοῦσε τή σοβιετική νομιμότητα, ὅτι ὁ

* Εἶναι φανερό ὅτι γίνεται λόγος γιά «χωριστή εἰρήνη». Ι. Στ.

Λένιν δέν καταλάβαινε τή σοβαρή σημασία τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ στίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη καί ὅτι τάχα γι' αὐτό ἀκριβῶς ὁ Λένιν ἐπέμενε νά καταληφθεῖ ἡ ἐξουσία πρίν ἀπό τίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ὁ Λένιν πρότεινε νά καταληφθεῖ ἡ ἐξουσία πρίν ἀπό τίς 25 τοῦ Ὀχτώβρη γιά δυό λόγους. Πρῶτο, γιατί οἱ ἀντεπαναστάτες μποροῦσαν σέ ὁποιαδήποτε στιγμή νά παραδόσουν τήν Πετρούπολη, πράγμα πού θά μποροῦσε νά ἀποκεφαλίσει τήν ἐξέγερση πού ἀνέβαινε καί γι' αὐτό κάθε μέρα ἦταν πολύτιμη. Δεύτερο, γιατί τό λάθος τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης, πού ὅρισε ἀνοιχτά κι ἔδωσε σέ πλατιά δημοσιότητα τήν ἡμέρα τῆς ἐξέγερσης (25 τοῦ Ὀχτώβρη), δέ μποροῦσε νά διορθωθεῖ ἀλλιώτικα παρά μέ τό νά γίνει ἡ ἐξέγερση στήν πράξη πρίν ἀπό τήν ἐπίσημη ἡμερομηνία ἔναρξης τῆς ἐξέγερσης. Δηλαδή ἐδῶ ὁ Λένιν ἔβλεπε τήν ἐξέγερση σάν τέχνη καί δέ μποροῦσε νά μήν ξέρει ὅτι ὁ ἐχθρός, ὄντας πληροφορημένος (ἐξαιτίας τῆς ἀπροσεξίας τοῦ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης) γιά τήν ἡμέρα τῆς ἐξέγερσης, θά προσπαθοῦσε ὁπωσδήποτε νά προετοιμαστεῖ γι' αὐτή τήν ἡμέρα καί γι' αὐτό ἦταν ἀπαραίτητο νά προληφθεῖ ὁ ἐχθρός, δηλαδή ν' ἀρχίσει ἡ ἐξέγερση ὁπωσδήποτε πρίν ἀπό τήν ἡμερομηνία πού ἀνακοινώθηκε ἐπίσημα. Ἔτσι κυρίως ἐξηγεῖται καί τό πάθος μέ τό ὁποῖο ὁ Λένιν μαστίγωσε στά γράμματά του τούς φετιχιστές τῆς ἡμερομηνίας τῆς 25 τοῦ Ὀχτώβρη. Τά γεγονότα ἔδειξαν ὅτι ὁ Λένιν εἶχε πέρα γιά πέρα δίκιο. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ἐξέγερση ἄρχισε πρίν ἀπό τό Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ἐξουσία καταλήφθηκε οὐσιαστικά πρίν ἀπό τήν ἔναρξη τοῦ Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ καί δέν καταλήφθηκε ἀπό τό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ, ἀλλά ἀπό τό Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης, ἀπό τήν Ἐπαναστατική Στρατιωτική Ἐπιτροπή. Τό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ παρέλαβε ἁπλῶς τήν ἐξουσία ἀπό τό Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης. Νά γιατί τά ἀτέλειωτα ἐπιχειρήματα τοῦ Τρότσκι γιά τή σημασία τῆς σοβιετικῆς νομιμότητας εἶναι ὁλότελα περιττά.

Ζωντανό καί ρωμαλέο κόμμα, ἐπικεφαλῆς τῶν ἐπαναστατικῶν μαζῶν, πού βάδιζαν στήν ἔφοδο καί ἀνάτρεπαν τήν ἀστική τάξη, τέτιο ἦταν τό κόμμα μας σ' αὐτή τήν περίοδο.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τούς μύθους γιά τήν προετοιμασία τοῦ Ὀχτώβρη.

III

ΤΡΟΤΣΚΙΣΜΟΣ Ἤ ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΣ;

Μιλήσαμε παραπάνω γιά τούς μύθους πού διαδίδουν ὁ Τρότσκι καί οἱ ὁμοϊδεάτες του ἐνάντια στό κόμμα καί τό Λένιν, σέ σχέση μέ τόν Ὀχτώβρη καί τήν προετοιμασία του. Ξεσκεπάσαμε καί ἀναιρέσαμε αὐτούς τούς μύθους. Μπαίνει ὅμως τό ἐρώτημα: γιατί χρειάστηκαν στόν Τρότσκι ὅλοι αὐτοί οἱ μύθοι γιά τόν Ὀχτώβρη καί τήν προετοιμασία τοῦ Ὀχτώβρη, γιά τό Λένιν καί τό κόμμα τοῦ Λένιν; Γιατί χρειάστηκαν οἱ νέες συγγραφικές ἐξορμήσεις τοῦ Τρότσκι ἐνάντια στό κόμμα; Ποιό εἶναι τό νόημα καί ὁ ἀντικειμενικός σκοπός αὐτῶν τῶν ἐξορμήσεων τώρα πού τό κόμμα δέ θέλει νά ἀσχολεῖται μέ συζητήσεις, τώρα πού τό κόμμα εἶναι πνιγμένο ἀπό ἕνα σωρό ἐπείγοντα καθήκοντα, τώρα πού ἔχει ἀνάγκη ἀπό μιά ὁμόθυμη δουλιά γιά τήν ἀνόρθωση τῆς οἰκονομίας καί ὄχι ἀπό νέα πάλη γιά παλιά ζητήματα; Τί τοῦ χρειάστηκε τοῦ Τρότσκι νά τραβήξει τό κόμμα πρός τά πίσω, σέ νέες συζητήσεις;

Ὁ Τρότσκι ἰσχυρίζεται ὅτι ὅλα αὐτά εἶναι ἀναγκαῖα γιά τή «μελέτη» τοῦ Ὀχτώβρη. Ὅμως δέ μπορεῖ ἄραγε κανείς νά μελετήσει τόν Ὀχτώβρη χωρίς νά προσβάλει γιά μιά ἀκόμα φορά τό κόμμα καί τόν ἀρχηγό του τό Λένιν; Τί εἴδους «ἱστορία» τοῦ Ὀχτώβρη εἶναι αὐτή, πού ἀρχίζει καί τελειώνει μέ τή δυσφήμηση τοῦ κύριου παράγοντα τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐξέγερσης, μέ τή δυσφήμηση τοῦ κόμματος, πού ὀργάνωσε καί πραγματοποίησε αὐτή τήν ἐξέγερση; Ὄχι, δέν πρόκειται ἐδῶ γιά μελέτη τοῦ Ὀχτώβρη. Ἔτσι δέ μελετοῦν τόν Ὀχτώβρη. Δέ γράφουν ἔτσι τήν ἱστορία τοῦ Ὀχτώβρη. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ «πρόθεση». Καί ἡ «πρόθεση» αὐτή, σύμφωνα μέ ὅλα τά στοιχεῖα, εἶναι ὅτι ὁ Τρότσκι κάνει στίς συγγραφικές του ἐξορμήσεις μιά ἀκόμα (μόνο μιά;) ἀπόπειρα νά προετοιμάσει τούς ὅρους γιά τήν ὑποκατάσταση τοῦ λενινισμοῦ ἀπό τόν τροτσκισμό. Ὁ Τρότσκι χρειάζεται «πάση θυσία» νά δυσφημήσει τό κόμμα, τά στελέχη του πού πραγματοποίησαν τήν ἐξέγερση, γιά νά περάσει ἀπό τή δυσφήμηση τοῦ κόμματος στή δυσφήμηση τοῦ λενινισμοῦ. Καί ἡ δυσφήμηση τοῦ λενινισμοῦ τοῦ εἶναι ἀπαραίτητη γιά νά πασάρει τόν τροτσκισμό σάν τή «μοναδική», «προλεταριακή» (μήν τό παίρνετε γι' ἀστεῖο!) ἰδεολογία. Ὅλα αὐτά γίνονται βέβαια (ἄ, βέβαια!), κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ λενινισμοῦ, γιά νά γίνει ἡ διαδικασία τοῦ πασαρίσματος «ὅσο τό δυνατό πιό ἀνώδυνα».

Αὐτοῦ βρίσκεται ἡ οὐσία τῶν τελευταίων συγγραφικῶν ἐξορμήσεων τοῦ Τρότσκι.

Γι' αὐτό οἱ συγγραφικές αὐτές ἐξορμήσεις τοῦ Τρότσκι βάζουν μέ ὅλη τήν ὀξύτητα τό ζήτημα τοῦ τροτσκισμοῦ.

Ὥστε λοιπόν, τί εἶναι ὁ τροτσκισμός;

Ὁ τροτσκισμός χαρακτηρίζεται ἀπό τρία γνωρίσματα πού τόν θέτουν σέ ἀδιάλλακτη ἀντίθεση μέ τό λενινισμό.

Ποιά εἶναι αὐτά τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα;

Π ρ ῶ τ ο. Τροτσκισμός εἶναι ἡ θεωρία τῆς «διαρκοῦς» (ἀδιάκοπης) ἐπανάστασης. Τί σημαίνει ὅμως διαρκής ἐπανάσταση μέ τήν τροτσκιστική της ἔννοια; Εἶναι μιά ἐπανάσταση πού δέν ὑπολογίζει τήν ἄπορη ἀγροτιά σάν ἐπαναστατική δύναμη. Ἡ «διαρκής» ἐπανάσταση τοῦ Τρότσκι εἶναι, ὅπως λέει ὁ Λένιν, «ὑπερπήδηση» τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, «παιχνίδι μέ τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας». Ποῦ βρίσκεται ὁ κίνδυνος αὐτῆς τῆς θεωρίας; Βρίσκεται στό ὅτι μιά τέτια ἐπανάσταση, ἄν κανείς ἔκανε ἀπόπειρα νά τήν πραγματοποιήσει, θά κατάληγε σέ ἀναπόφευχτη χρεωκοπία, γιατί θά ἀποσποῦσε ἀπό τό ρωσικό προλεταριάτο τό σύμμαχό του, δηλαδή τήν ἄπορη ἀγροτιά. Ἔτσι ἀκριβῶς ἐξηγεῖται καί ἡ πάλη πού κάνει ὁ λενινισμός ἐνάντια στόν τροτσκισμό ἀπό τά 1905 ἀκόμα.

Πῶς ἐκτιμᾶ ὁ Τρότσκι τό λενινισμό ἀπό τήν ἄποψη αὐτῆς τῆς πάλης; Τόν βλέπει σά θεωρία, πού περιέχει «ἀντεπαναστατικά χαρακτηριστικά». Ποῦ στηρίζεται ἡ φοβερή καί τρομερή αὐτή γνώμη γιά τό λενινισμό; Στηρίζεται στό ὅτι ὁ λενινισμός ὑπεράσπισε καί περιφρούρησε τόν καιρό πού ἔπρεπε τήν ἰδέα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀ γ ρ ο τ ι ᾶ ς.

Ὁ Τρότσκι ὅμως δέν περιορίζεται σ' αὐτή τή φοβερή καί τρομερή του γνώμη. Προχωρεῖ πιό πέρα καί ἰσχυρίζεται ὅτι: «Ὅλο τό οἰκοδόμημα τοῦ λενινισμοῦ εἶναι σήμερα χτισμένο πάνω στό ψέμα καί τήν καλπιά καί κλείνει μέσα του τό φαρμακερό σπέρμα τῆς ἴδιας τῆς αποσύνθεσής του». (Βλ. γράμμα τοῦ Τρότσκι στόν Τσχέιτζε στά 1913). Ὅπως βλέπετε, ἔχουμε νά κάνουμε μέ δυό ἀντίθετες κατευθύνσεις.

Δ ε ύ τ ε ρ ο. Τροτσκισμός σημαίνει δυσπιστία πρός τή μπολσεβίκικη κομματικότητα, πρός τή μονολιθικότητα τοῦ κόμματος, πρός τήν ἐχθρότητα τοῦ κόμματος ἀπέναντι στά ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα. Ὁ τροτσκισμός στόν ὀργανωτικό τομέα εἶναι ἡ θεωρία τῆς συμβίωσης τῶν ἐπαναστατῶν καί τῶν ὀπορτουνιστῶν, τῶν ὁμάδων καί τῶν μικροομάδων στούς κόλπους ἑνός ἑνιαίου κόμματος. Θά σᾶς εἶναι ἀσφαλῶς γνωστή ἡ ἱστορία τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου τοῦ Τρότσκι, ὅπου συνεργάζονταν ἐγκάρδια μαρτοφικοί καί ὀτζοβιστές, λικβινταριστές καί τροτσκιστές, παριστάνοντας ἕνα «πραγματικό» κόμμα. Εἶναι γνωστό ὅτι αὐτό τό κόμμα, πού ἀποτελοῦνταν ἀπό κουρέλια, ἐπιδίωκε τή διάλυση τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος. Ποιές ἦταν τότε οἱ «διαφωνίες μας»; Ὅτι ὁ λενινισμός ἔβλεπε σάν ἐγγύηση γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος τή διάλυση τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου, ἐνῶ ὁ τροτσκισμός ἔβλεπε αὐτό τό συνασπισμό σά βάση γιά τή δημιουργία ἑνός «πραγματικοῦ» κόμματος.

Ὅπως βλέπετε, ἔχουμε πάλι νά κάνουμε μέ δυό ἀντίθετες κατευθύνσεις.

Τ ρ ί τ ο. Τροτσκισμός σημαίνει δυσπιστία πρός τούς ἡγέτες τοῦ μπολσεβικισμοῦ, προσπάθεια γιά τή δυσφήμησή τους, γιά τήν ἀμαύρωσή τους. Δέν ξέρω οὔτε ἕνα ρεῦμα μέσα στό κόμμα, πού θά μποροῦσε νά συγκριθεῖ μέ τόν τροτσκισμό ὅσον ἀφορᾶ τή δυσφήμηση τῶν ἡγετῶν τοῦ λενινισμοῦ ἤ τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος. Τί μπορεῖ νά πεῖ λχ. κανείς γιά τή «γεμάτη φιλοφροσύνη» κρίση τοῦ Τρότσκι σχετικά μέ τό Λένιν, πού τόν χαρακτηρίζει «ἐξ ἐπαγγέλματος ἐκμεταλλευτή καθετί τοῦ καθυστερημένου μέσα στό ρωσικό ἐργατικό κίνημα». (Βλ. στό ἴδιο μέρος). Κι ὅμως αὐτή δέν εἶναι καθόλου ἡ πιό «εὐγενική» κρίση ἀπ' ὅλες τίς «εὐγενικές» κρίσεις τοῦ Τρότσκι πού ὑπάρχουν.

Πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ ὥστε ὁ Τρότσκι, πού ἔσερνε μαζί του ἕνα ὄχι καί τόσο εὐχάριστο φορτίο ἁμαρτίες νά βρεθεῖ, παρ' ὅλα αὐτά, στίς γραμμές τῶν μπολσεβίκων τόν καιρό τοῦ κινήματος τοῦ Ὀχτώβρη; Αὐτό ἔγινε γιατί ὁ Τρότσκι παράτησε (παράτησε στήν πράξη) αὐτό τό φορτίο, τό ἔκρυψε στή ντουλάπα. Χωρίς αὐτή τήν «ἐγχείρηση» δέ θά μποροῦσε νά ὑπάρξει σοβαρή συνεργασία μέ τόν Τρότσκι. Ἡ θεωρία τοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου, δηλαδή ἡ θεωρία τῆς ἑνότητας μέ τούς μενσεβίκους, εἶχε ἤδη συντριφτεῖ ἀπό τήν ἐπανάσταση καί πεταχτεῖ μακριά γιατί, γιά ποιά ἑνότητα μποροῦσε νά γίνει λόγος ὅταν εἴχαμε ἔνοπλη πάλη ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί τούς μενσεβίκους; Στόν Τρότσκι δέν ἀπόμεινε τίποτε ἄλλο νά κάνει παρά νά ἀναγνωρίσει τό γεγονός ὅτι ἡ θεωρία του αὐτή ἦταν πιά ἄχρηστη.

Μέ τή θεωρία τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης «συνέβηκε» ἡ ἴδια ἀκριβῶς ὄχι εὐχάριστη ἱστορία, γιατί κανείς ἀπό τούς μπολσεβίκους δέν ἔκανε τή σκέψη νά καταλάβει τήν ἐξουσία τήν ἑπόμενη μέρα τῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη καί ὁ Τρότσκι δέ μποροῦσε παρά νά ξέρει ὅτι οἱ μπολσεβίκοι δέ θά τοῦ ἐπέτρεπαν—γιά νά ἀναφέρουμε τά λόγια τοῦ Λένιν—«νά παίξει μέ τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας». Στόν Τρότσκι δέν ἀπόμεινε τίποτε ἄλλο νά κάνει ἀπό τό νά ἀναγνωρίσει τήν πολιτική τῶν μπολσεβίκων, τήν πολιτική τῆς πάλης γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐπιροῆς στά Σοβιέτ, τῆς πάλης γιά τήν κατάχτηση τῆς ἀγροτιᾶς. Ὅσο γιά τό τρίτο χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ τροτσκισμοῦ (δυσπιστία πρός τούς μπολσεβίκους ἡγέτες), αὐτό δέ μποροῦσε φυσικά παρά νά ὑποχωρήσει σέ δεύτερη μοίρα

ὕστερα ἀπ' τήν ὁλοφάνερη χρεωκοπία τῶν δυό πρώτων χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων.

Μποροῦσε ἄραγε ὁ Τρότσκι σέ μιά τέτια κατάσταση πραγμάτων νά μήν κρύψει τό φορτίο του στή ντουλάπα καί νά μήν ἀκολουθήσει τούς μπολσεβίκους, αὐτός, πού δέν εἶχε καμιά κάπως σοβαρή ὁμάδα νά τόν ἀκολουθήσει καί πού εἶχε ἔρθει στούς μπολσεβίκους σάν πολιτική μονάδα χωρίς στρατό; Βέβαια, δέ μποροῦσε!

Τί δίδαγμα βγαίνει λοιπόν ἀπό τά παραπάνω; Ἕνα μόνο: μιά διαρκής συνεργασία τῶν λενινιστῶν μέ τόν Τρότσκι δέν εἶναι δυνατή παρά μόνο στήν περίπτωση πού ὁ Τρότσκι θ' ἀπαρνηθεῖ ὁλοκληρωτικά τό παλιό φορτίο, στήν περίπτωση πού θά προσχωρήσει ὁλοκληρωτικά στό λενινισμό. Ὁ Τρότσκι γράφει γιά τά διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη, ξεχνάει ὅμως ὅτι, ἐκτός ἀπ' ὅλα τά ἄλλα διδάγματα, ὑπάρχει καί ἕνα ἄλλο ἀκόμα δίδαγμα τοῦ Ὀχτώβρη, πού μόλις τό ἀνάφερα παραπάνω καί πού ἔχει πρωταρχική σημασία γιά τόν τροτσκισμό. Δέ θά ἔκανε κακό ἄν ὁ τροτσκισμός ἤθελε νά πάρει ὑπόψη του κι αὐτό τό δίδαγμα τοῦ Ὀχτώβρη.

Αὐτό ὅμως τό δίδαγμα δέν ὠφέλησε, ὅπως φαίνεται, τόν τροτσκισμό. Καί νά πού προσπαθοῦν τώρα νά βγάλουν ξανά στό φῶς τό παλιό φορτίο τοῦ τροτσκισμοῦ πού τό εἶχαν κρύψει στή ντουλάπα τίς μέρες τοῦ κινήματος τοῦ Ὀχτώβρη, μέ τήν ἐλπίδα νά βροῦν πελάτες, μιά πού ἡ ἀγορά μας γίνεται πιό πλατιά. Εἶναι ἀναμφίβολο ὅτι μέ τίς νέες συγγραφικές ἐξορμήσεις τοῦ Τρότσκι ἔχουμε μιά ἀπόπειρα γιά ἐπάνοδο στόν τροτσκισμό, γιά «ξεπέρασμα» τοῦ λενινισμοῦ, γιά λαθραῖο μπάσιμο καί ἐπιβολή ὅλων τῶν ἰδιομορφιῶν τοῦ τροτσκισμοῦ. Ὁ νέος τροτσκισμός δέν εἶναι μιά ἁπλή ἐπανάληψη τοῦ παλιοῦ τροτσκισμοῦ, εἶναι ἀρκετά μαδημένος καί ξεγυμνωμένος, εἶναι ἀσύγκριτα πιό μαλακός στό πνεῦμα καί πιό μετριοπαθής στή μορφή ἀπ' ὅ,τι ὁ παλιός τροτσκισμός, ὅμως ἀναμφίβολα διατηρεῖ στήν οὐσία ὅλες τίς ἰδιομορφίες τοῦ παλιοῦ τροτσκισμοῦ. Ὁ νέος τροτσκισμός δέν τολμᾶ νά ταχθεῖ ἀνοιχτά ἐνάντια στό λενινισμό, σά μαχητική δύναμη, ἀλλά προτιμᾶ νά ἐνεργεῖ κάτω ἀπό τήν κοινή σημαία τοῦ λενινισμοῦ, καί νά ἐμφανίζεται κάτω ἀπό τό σύνθημα τῆς ἑρμηνείας, τῆς βελτίωσης τοῦ λενινισμοῦ. Κι αὐτό γιατί εἶναι ἀδύνατος. Δέ μποροῦμε νά θεωροῦμε τυχαῖο τό γεγονός ὅτι ἡ ἐξόρμηση τοῦ νέου τροτσκισμοῦ συνέπεσε μέ τό θάνατο τοῦ Λένιν. Ἄν ἦταν ζωντανός ὁ Λένιν ὁ τροτσκισμός δέ θά τολμοῦσε νά κάνει αὐτό τό ριψοκίνδυνο βῆμα.

Σέ τί συνίστανται τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοῦ νέου τροτσκισμοῦ;

1) Στό ζήτημα τῆς «διαρκοῦς» ἐπανάστασης. Ὁ νέος τροτσκισμός δέ θεωρεῖ ἀναγκαῖο νά ὑπερασπίσει ἀνοιχτά τή θεωρία τῆς «διαρκοῦς» ἐπανάστασης. Διαπιστώνει «ἁπλῶς» ὅτι ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση ἐπιβεβαίωσε ὁλοκληρωτικά τήν ἰδέα τῆς «διαρκοῦς» ἐπανάστασης. Ἀπό ἐδῶ βγάζει τό ἀκόλουθο συμπέρασμα: στό λενινισμό ἀξιοσημείωτο καί παραδεχτό εἶναι ὅ,τι ἔγινε ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο, στήν περίοδο τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, καί ἀντίθετα, εἶναι λαθεμένο καί ἀπαράδεχτο ὅ,τι ἔγινε πρίν ἀπό τόν πόλεμο, πρίν ἀπό τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση. Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει ἡ θεωρία τῶν τροτσκιστῶν γιά τή διαίρεση τοῦ λενινισμοῦ σέ δυό μέρη: στόν προπολεμικό λενινισμό, στόν «παλιό», «ἀκατάλληλο» λενινισμό, μέ τήν ἰδέα του τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, καί στό νέο, τό μεταπολεμικό, τόν Ὀχτωβριανό λενινισμό, πού οἱ τροτσκιστές ὑπολογίζουν νά τόν προσαρμόσουν στίς ἀπαιτήσεις τοῦ τροτσκισμοῦ. Αὐτή ἡ θεωρία τῆς διαίρεσης τοῦ λενινισμοῦ σέ δυό

μέρη χρειάζεται στόν τροτσκισμό σάν ἕνα πρῶτο, λίγο-πολύ «παραδεχτό» βῆμα, πού θά διευκολύνει τά ἑπόμενα βήματά του στήν πάλη ἐνάντια στό λενινισμό.

Ὁ λενινισμός ὅμως δέν εἶναι μιά ἐκλεχτική θεωρία, πού συγκολλήθηκε ἀπό ποικιλόμορφα στοιχεῖα καί ἐπιτρέπει τή δυνατότητα διχοτόμησής του. Ὁ λενινισμός εἶναι μιά ὁλοκληρωμένη θεωρία, πού γεννήθηκε στά 1903, πέρασε τίς δοκιμασίες τριῶν ἐπαναστάσεων καί βαδίζει τώρα μπροστά, σάν μαχητική σημαία τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου.

«Ὁ μπολσεβικισμός—λέει ὁ Λένιν—ὑπάρχει σάν ρεῦμα πολιτικῆς σκέψης καί σάν πολιτικό κόμμα ἀπό τά 1903. Μόνο ἡ ἱστορία τοῦ μπολσεβικισμοῦ σ' ὅλη τήν περίοδο τῆς ὕπαρξής του μπορεῖ νά ἐξηγήσει ἱκανοποιητικά, γιατί μπόρεσε νά διαμορφώσει καί νά διατηρήσει μέσα στίς πιό δύσκολες συνθῆκες τή σιδερένια πειθαρχία, πού ἦταν ἀπαραίτητη γιά τή νίκη τοῦ προλεταριάτου». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 174).

Μπολσεβικισμός καί λενινισμός εἶναι ἕνα καί τό ἴδιο πράγμα. Εἶναι δυό ὀνόματα ἑνός καί τοῦ ἴδιου πράγματος. Γι' αὐτό ἡ θεωρία τῆς διαίρεσης τοῦ λενινισμοῦ σέ δυό μέρη εἶναι μιά θεωρία ἐξαφάνισης τοῦ λενινισμοῦ, θεωρία ὑποκατάστασης τοῦ λενινισμοῦ ἀπό τόν τροτσκισμό.

Δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι τό κόμμα δέ μπορεῖ νά συμβιβαστεῖ μ' αὐτή τήν ἀλλόκοτη θεωρία.

2) Στό ζήτημα τῆς κομματικότητας. Ὁ παλιός τροτσκισμός ἤθελε νά ὑπονομεύσει τή μπολσεβίκικη κομματικότητα, χρησιμοποιώντας τή θεωρία (καί τήν πράξη) τῆς ἑνότητας μέ τούς μενσεβίκους. Ὅμως ἡ θεωρία αὐτή ρεζιλεύτηκε τόσο, πού δέ θέλουν τώρα οὔτε κάν νά τή θυμοῦνται. Γιά τήν ὑπονόμευση τῆς κομματικότητας ὁ σύγχρονος τροτσκισμός ἐφεῦρε μιά νέα, λιγότερο σκανδαλώδικη καί σχεδόν «δημοκρατική» θεωρία, τή θεωρία τῆς ἀντιπαράθεσης τῶν παλιῶν κομματικῶν στελεχῶν στά νέα κομματικά μέλη. Γιά τόν τροτσκισμό δέν ὑπάρχει μιά ἑνιαία καί ἀδιαίρετη ἱστορία τοῦ κόμματός μας. Ὁ τροτσκισμός χωρίζει τήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας σέ δυό ἄνισα μέρη, στήν περίοδο πρίν ἀπό τόν Ὀχτώβρη καί στήν περίοδο ὕστερα ἀπό τόν Ὀχτώβρη. Ἡ περίοδος πρίν ἀπό τόν Ὀχτώβρη δέν ἀποτελεῖ οὐσιαστικά ἱστορία, ἀλλά «προϊστορία» τοῦ κόμματός μας, εἶναι μιά ἀσήμαντη ἤ, τό πολύ-πολύ, μιά ὄχι καί τόσο σοβαρή προπαρασκευαστική περίοδος τοῦ κόμματός μας. Ἀντίθετα, τό μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ κόμματός μας ὕστερα ἀπό τόν Ὀχτώβρη εἶναι ἡ πραγματική, ἡ αὐθεντική ἱστορία. Τότε εἴχαμε τά «παλιά», «προϊστορικά», ἀσήμαντα στελέχη τοῦ κόμματός μας. Τώρα, ἔχουμε νέο, πραγματικό, «ἱστορικό» κόμμα. Εἶναι ζήτημα ἄν χρειάζεται νά ἀποδείξουμε ὅτι αὐτό τό πρωτότυπο σχῆμα τῆς ἱστορίας τοῦ κόμματος εἶναι σχῆμα ὑπόσκαψης τῆς ἑνότητας ἀνάμεσα στά παλιά καί τά νέα στελέχη τοῦ κόμματός μας, σχῆμα διάλυσης τῆς μπολσεβίκικης κομματικότητας.

Δέ χρειάζεται κάν νά ποῦμε ὅτι τό κόμμα δέ μπορεῖ νά συμβιβαστεῖ μ' αὐτό τό ἀλλόκοτο σχῆμα.

3) Στό ζήτημα τῶν ἡγετῶν τοῦ μπολσεβικισμοῦ. Ὁ παλιός τροτσκισμός προσπάθησε νά δυσφημήσει τό Λένιν λίγο-πολύ ἀνοιχτά, χωρίς νά φοβᾶται τίς συνέπειες. Ὁ νέος τροτσκισμός ἐνεργεῖ μέ μεγαλύτερη σύνεση. Προσπαθεῖ νά κάνει τή δουλιά τοῦ παλιοῦ τροτσκισμοῦ, ἐπαινώντας τάχα, ἐξυμνώντας τό Λένιν. Νομίζω ὅτι ἀξίζει τόν κόπο νά ἀναφέρουμε μερικά παραδείγματα.

Τό κόμμα ξέρει τό Λένιν σάν ἀδιάλλαχτο ἐπαναστάτη. Ὅμως ξέρει ἐπίσης ὅτι ὁ Λένιν ἦταν συνετός, δέν ἀνεχόταν ὅσους ξεπερνοῦσαν τό μέτρο καί συχνά ἔκοβε μέ σταθερό χέρι τή φόρα ἐκείνων πού παρασύρονταν σέ τρομοκρατικές ἐνέργειες κι ἀνάμεσά τους καί τοῦ ἴδιου τοῦ

Τρότσκι. Ὁ Τρότσκι θίγει αὐτό τό θέμα στό βιβλίο του «Γιά τό Λένιν». Ὅμως σύμφωνα μέ τό δικό του χαρακτηρισμό βγαίνει ὅτι ὁ Λένιν δέν ἔκανε τίποτε ἄλλο ἀπό τό «νά καρφώνει στά μυαλά ὁλονῶν σέ κάθε εὐκαιρία τήν ἰδέα γιά τό ἀναπόφευχτο τῆς τρομοκρατίας». Ἔτσι δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση ὅτι ὁ Λένιν ἦταν ὁ πιό αἱμοδιψής ἀπ' ὅλους τούς αἱμοδιψεῖς μπολσεβίκους.

Γιατί χρειάστηκε στόν Τρότσκι αὐτή ἡ περιττή κι ὁλότελα ἀδικαιολόγητη ὑπερβολή;

Τό κόμμα ξέρει τό Λένιν σάν ὑποδειγματικό κομματικό ἄνθρωπο, πού δέν ἀγαποῦσε νά λύνει τά ζητήματα μόνος του, χωρίς τό καθοδηγητικό κολλεχτιβιστικό ὄργανο, στά πεταχτά, χωρίς νά τά σφυγμομετρᾶ προσεχτικά καί νά τά ἐλέγχει. Ὁ Τρότσκι θίγει στό βιβλίο του κι αὐτή τήν πλευρά τοῦ ζητήματος. Ὅμως ἐκεῖνο πού μᾶς παρουσιάζει, δέν εἶναι ὁ Λένιν, ἀλλά ἕνας κινέζος μανδαρίνος, πού λύνει τά σπουδαιότερα ζητήματα στήν ἡσυχία τοῦ γραφείου του, ὅπως τοῦ κατεβεῖ στό κεφάλι.

Θέλετε νά μάθετε πῶς ἔλυσε τό κόμμα μας τό ζήτημα τῆς διάλυσης τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης; Ἀκοῦστε τόν Τρότσκι:

«Πρέπει, βέβαια, νά διαλύσουμε τή Συνταχτική Συνέλευση—ἔλεγε ὁ Λένιν—μά τί νά κάνουμε μέ τούς ἀριστερούς σοσιαλεπαναστάτες;

Ἐδῶ ὅμως μᾶς καθησύχασε πολύ ὁ γέρο-Νάτανσον. Ἦρθε νά μᾶς „συμβουλευτεῖ" καί τά πρῶτα λόγια του ἦταν:

—Μοῦ φαίνεται πώς θά χρειαστεῖ νά διαλύσουμε μέ τή βία τή Συνταχτική Συνέλευση.

—Μπράβο!—ἀναφώνησε ὁ Λένιν—τό σωστό σωστό! Ὅμως θά συμφωνήσουν μ' αὐτό οἱ δικοί σας;

—Μερικοί ἀπό τούς δικούς μας ταλαντεύονται, μά νομίζω πώς στό τέλος θά συμφωνήσουν—ἀπάντησε ὁ Νάτανσον».

Ἔτσι γράφεται ἡ ἱστορία.

Θέλετε νά μάθετε πῶς ἔλυσε τό κόμμα τό ζήτημα τοῦ Ἀνώτατου Πολεμικοῦ Συμβουλίου; Ἀκοῦστε τόν Τρότσκι:

«Χωρίς σοβαρούς καί ἔμπειρους στρατιωτικούς δέ θά βγοῦμε ἀπ' αὐτό τό χάος,—ἔλεγα στό Βλαντίμιρ Ἰλίτς κάθε φορά, ὕστερα ἀπό τήν ἐπίσκεψή του στό στρατηγεῖο.

—Αὐτό, καθώς φαίνεται, εἶναι σωστό. Μόνο μή μᾶς προδόσουν...

—Θά τοποθετήσουμε πλάι στόν καθένα ἀπό ἕνα ἐπίτροπο.

—Κι ἀκόμα καλύτερα δυό,—ἀναφώνησε ὁ Λένιν,—καί μάλιστα μέ σταθερό χέρι. Δέ γίνεται νά μήν ἔχουμε κομμουνιστές σταθερούς.

Ἔτσι γεννήθηκε ἡ ἰδέα τῆς συγκρότησης τοῦ Ἀνώτατου Πολεμικοῦ Συμβουλίου».

Ἔτσι γράφει ὁ Τρότσκι τήν ἱστορία.

Γιατί χρειάστηκαν στόν Τρότσκι τά παραμύθια αὐτά τῆς χαλιμᾶς πού ἐκθέτουν τό Λένιν; Μήπως γιά τήν ἐξύμνηση τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος Β. Ι. Λένιν; Δέ φαίνεται νά εἶναι ἔτσι.

Τό κόμμα γνωρίζει τό Λένιν σάν τό μεγαλύτερο μαρξιστή τῆς ἐποχῆς μας, βαθύ θεωρητικό καί ἐμπειρότατο ἐπαναστάτη, πού γι' αὐτόν εἶναι ξένο καί τό παραμικρότερο ἴχνος μπλανκισμοῦ. Ὁ Τρότσκι θίγει στό βιβλίο του κι αὐτή τήν πλευρά τοῦ ζητήματος. Ὅμως ὁ δικός του χαρακτηρισμός δέ μᾶς δίνει τό γίγαντα Λένιν, ἀλλά ἕνα κάποιο νάνο μπλανκιστή, πού συμβουλεύει τό κόμμα στίς μέρες τοῦ Ὀχτώβρη «νά πάρει τήν ἐξουσία στά δικά του τά χέρια, ἀνεξάρτητα ἀπ' τό Σοβιέτ καί πίσω ἀπ' τίς πλάτες τοῦ Σοβιέτ». Ὅπως εἶπα ὅμως καί πιό πάνω, αὐτός ὁ χαρακτηρισμός δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματικότητα οὔτε κατά ἕνα γιώτα.

Γιατί τοῦ Τρότσκι τοῦ χρειάστηκε αὐτή ἡ χτυπητή... ἀνακρίβεια; Δέν ἔχουμε ἐδῶ ἄραγε μιά ἀπόπειρα νά δυσφημηστεῖ «λιγουλάκι» ὁ Λένιν;

Αὐτά εἶναι τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοῦ νέου τροτσκισμοῦ.

Ποῦ βρίσκεται ὁ κίνδυνος ἀπό τό νέο τροτσκισμό;

Βρίσκεται στό γεγονός ὅτι σύμφωνα μ' ὅλο τό ἐσωτερικό του περιεχόμενο ὁ τροτσκισμός ἔχει ὅλες τίς πιθανότητες νά γίνει κέντρο καί πόλος συγκέντρωσης τῶν μή προλεταριακῶν στοιχείων πού ἐπιδιώκουν ν' ἀδυνατίσουν, νά ἀποσυνθέσουν τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Καί τί θά γίνει τώρα;—θά ρωτήσετε. Ποιά εἶναι τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος σέ σχέση μέ τίς νέες συγγραφικές ἐξορμήσεις τοῦ Τρότσκι;

Ὁ τροτσκισμός ἐξορμᾶ τώρα γιά νά δυσφημήσει τό μπολσεβικισμό καί νά ὑποσκάψει τίς βάσεις του. Τό καθῆκον τοῦ κόμματος εἶναι νά θάψει τόν τροτσκισμό σάν ἰδεολογικό ρεῦμα.

Μιλᾶνε γιά διωγμούς ἐνάντια στήν ἀντιπολίτευση καί γιά πιθανότητα διάσπασης. Αὐτά εἶναι ἀνοησίες, σύντροφοι. Τό κόμμα μας εἶναι γερό καί δυνατό. Δέ θά ἐπιτρέψει κανενός εἴδους διασπάσεις. Ὅσο γιά τούς διωγμούς, ἐγώ εἶμαι κατηγορηματικά ἀντίθετος. Δέ μᾶς χρειάζονται τώρα διωγμοί, ἀλλά πλατιά ἰδεολογική πάλη ἐνάντια στόν τροτσκισμό πού ἀναβιώνει.

Ἐμεῖς δέ θελήσαμε καί δέν ἐπιδιώξαμε αὐτή τή συζήτηση ἀπό τόν τύπο. Ὁ τροτσκισμός μᾶς τήν ἐπιβάλλει μέ τίς ἀντιλενινιστικές του ἐξορμήσεις. Τί νά γίνει; Εἴμαστε ἕτοιμοι, σύντροφοι.

*«Πράβντα», ἀρ. φύλλου 269,
26 τοῦ Νοέμβρη 1924.*

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ ΚΑΙ Η ΤΑΧΤΙΚΗ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ

*Πρόλογος στό βιβλίο
«Στό δρόμο πρός τόν Ὀχτώβρη»*[79]

I

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ

Τρία περιστατικά ἐξωτερικῆς φύσης προκαθόρισαν τή σχετική εὐκολία, μέ τήν ὁποία ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση στή Ρωσία κατόρθωσε νά σπάσει τίς ἁλυσίδες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί νά ἀνατρέψει ἔτσι τήν ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης.

Πρῶτο: ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ἄρχισε στήν περίοδο τῆς ἀπεγνωσμένης πάλης τῶν δυό βασικῶν ἰμπεριαλιστικῶν ὁμάδων, τῆς ἀγγλο-γαλλικῆς καί τῆς αὐστρογερμανικῆς, τότε πού οἱ ὁμάδες αὐτές, ἀπασχολημένες σ' ἕνα θανάσιμο ἀγώνα μεταξύ τους, δέν εἶχαν οὔτε τόν καιρό, οὔτε τά μέσα νά δώσουν σοβαρή προσοχή στήν πάλη ἐνάντια στήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη. Τό περιστατικό αὐτό εἶχε τεράστια σημασία γιά τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη, γιατί τῆς ἔδωσε τή δυνατότητα νά ἐπωφεληθεῖ ἀπό τήν ἄγρια σύγκρουση στούς κόλπους τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γιά νά στερεώσει καί ὀργανώσει τίς δυνάμεις της.

Δεύτερο: ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη ἄρχισε στήν πορεία τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, τότε πού ἡ ἴδια ἡ λογική τῶν πραγμάτων εἶχε ὁδηγήσει τίς ἐργαζόμενες μάζες—πού ἦταν ἀποκαμωμένες ἀπό τόν πόλεμο καί διψα-

σμένες γιά εἰρήνη—στήν προλεταριακή ἐπανάσταση, σάν τή μοναδική διέξοδο ἀπ' τόν πόλεμο. Τό περιστατικό αὐτό εἶχε σοβαρότατη σημασία γιά τήν 'Επανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη γιατί τῆς ἔδοσε στό χέρι τό ἰσχυρό ὅπλο τῆς εἰρήνης, γιατί τή διευκόλυνε νά συνδέσει τή σοβιετική ἀνατροπή μέ τόν τερματισμό τοῦ μισητοῦ πολέμου καί τῆς ἐξασφάλισε ἔτσι τή συμπάθεια τῶν μαζῶν τόσο ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς Δύσης, ὅσο καί ἀνάμεσα στούς καταπιεζόμενους λαούς τῆς 'Ανατολῆς.

Τρίτο: ἡ ὕπαρξη ἑνός ἰσχυροῦ ἐργατικοῦ κινήματος στήν Εὐρώπη καί τό γεγονός ὅτι ὡρίμαζε στή Δύση καί στήν 'Ανατολή ἡ ἐπαναστατική κρίση πού δημιουργήθηκε ἀπό τόν παρατεινόμενο ἱμπεριαλιστικό πόλεμο. Τό περιστατικό αὐτό εἶχε ἀνεκτίμητη σημασία γιά τήν ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας, γιατί τῆς ἐξασφάλισε πιστούς συμμάχους ἔξω ἀπό τή Ρωσία στόν ἀγώνα της ἐνάντια στόν παγκόσμιο ἱμπεριαλισμό.

'Εκτός ὅμως ἀπό τά περιστατικά ἐξωτερικῆς φύσης, ἡ 'Επανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη εἶχε καί μιά ὁλάκερη σειρά ἀπό ἐσωτερικούς εὐνοϊκούς ὅρους πού διευκόλυναν τή νίκη της.

'Ανάμεσα στούς ὅρους αὐτούς πρέπει νά θεωροῦμε σάν κυριότερους τούς παρακάτω:

Πρῶτο: ἡ 'Επανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη εἶχε τήν πιό δραστήρια ὑποστήριξη τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας.

Δεύτερο: εἶχε τήν ἀναμφισβήτητη ὑποστήριξη τῆς ἀγροτικῆς φτωχολογιᾶς καί τῆς πλειοψηφίας τῶν στρατιωτῶν, πού διψοῦσαν γιά εἰρήνη καί γῆ.

Τρίτο: εἶχε ἐπικεφαλῆς σάν καθοδηγητική δύναμη ἕνα τόσο δοκιμασμένο κόμμα σάν τό Κόμμα τῶν Μπολσεβίκων, πού ἦταν ἰσχυρό, ὄχι μονάχα ἀπό τήν ἄποψη τῆς

πείρας καί τῆς πειθαρχίας του πού τήν ἐπεξεργάστηκε χρόνια ὁλόκληρα, ἀλλά καί ἀπό τήν ἄποψη τῶν τεράστιων δεσμῶν του μέ τίς ἐργαζόμενες μάζες.

Τέταρτο: ἡ 'Επανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη βρισκόταν ἀντιμέτωπη μέ τέτιους ἐχθρούς, πού ἦταν σχετικά εὔκολο νά τούς καταβάλει, ὅπως ἡ λίγο-πολύ ἀδύνατη ρωσική ἀστική τάξη, ἡ τάξη τῶν τσιφλικάδων, πού ἦταν ὁλότελα ἀποθαρρυμένη ἀπ' τίς «ἐξεγέρσεις» τῶν ἀγροτῶν καί τά κόμματα τῶν συμβιβαστῶν (τῶν μενσεβίκων καί τῶν σοσιαλεπαναστατῶν) πού εἶχαν χρεωκοπήσει πέρα γιά πέρα στήν πορεία τοῦ πολέμου.

Πέμπτο: εἶχε στή διάθεσή της τίς ἀπέραντες ἐκτάσεις ἑνός νεαροῦ κράτους, ὅπου μποροῦσε νά ἑλίσσεται ἐλεύθερα, νά ὑποχωρεῖ ὅταν τό ἀπαιτοῦσαν οἱ συνθῆκες, νά ἀνασαίνει, νά συγκεντρώνει δυνάμεις κλπ.

Έκτο: ἡ 'Επανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη μποροῦσε νά ὑπολογίζει στόν ἀγώνα της ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση, στήν ὕπαρξη ἐπαρκῶν ποσοτήτων ἀπό τρόφιμα, καύσιμα καί πρῶτες ὕλες στό ἐσωτερικό τῆς χώρας.

'Ο συνδυασμός αὐτός τῶν ἐξωτερικῶν καί ἐσωτερικῶν περιστατικῶν δημιούργησε τήν ἰδιόμορφη ἐκείνη κατάσταση πού προκαθόρισε τή σχετική εὐκολία τῆς νίκης τῆς 'Επανάστασης τοῦ 'Οχτώβρη.

Αὐτό δέ σημαίνει βέβαια ὅτι ἡ 'Επανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη δέν εἶχε καί τούς δυσμενεῖς παράγοντές της ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἐξωτερικῶν καί ἐσωτερικῶν συνθηκῶν. Φτάνει νά ἀναφέρουμε λχ. ἕνα τέτιο δυσμενῆ παράγοντα, ὅπως εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ 'Επανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη ἔμεινε μόνη της ἀπό μιά ὁρισμένη ἄποψη, ὅτι δέν ὑπῆρχε κοντά της ἤ στή γειτονιά της μιά ἄλλη σοβιετική χώρα πού θά μποροῦσε νά στηριχτεῖ πάνω της. Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι ἡ μελλοντική ἐπανάσταση λχ. στή Γερμανία

θά βρεθεῖ ἀπό τήν ἄποψη αὐτή σέ εὐνοϊκότερη θέση, γιατί θά ἔχει στή γειτονιά της μιά τόσο σοβαρή ὅσον ἀφορᾶ τή δύναμή της σοβιετική χώρα, ὅπως εἶναι ἡ Σοβιετική μας Ἕνωση. Καί δέ μιλάω ἐδῶ γιά τόσο δυσμενῆ παράγοντα πού εἶναι ἡ ἔλλειψη μιᾶς προλεταριακῆς πλειοψηφίας μέσα στή χώρα.

Τά μειονεχτήματα ὅμως αὐτά ὑπογραμμίζουν μονάχα τήν τεράστια σημασία τῆς ἰδιομορφίας τῶν ἐσωτερικῶν καί ἐξωτερικῶν συνθηκῶν τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη πού ἀνάφερα πιό πάνω.

Τήν ἰδιομορφία αὐτή δέν πρέπει νά τήν ξεχνᾶμε οὔτε στιγμή. Πρέπει νά τή θυμόμαστε ἰδιαίτερα ὅταν κάνουμε ἀνάλυση τῶν γεγονότων πού διαδραματίστηκαν στή Γερμανία τό φθινόπωρο τοῦ 1923. Καί πρέπει νά τή θυμᾶται πρῶτος ἀπ' ὅλους ὁ Τρότσκι, πού κάνει χοντρικούς παραλληλισμούς ἀνάμεσα στήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη καί τήν ἐπανάσταση τῆς Γερμανίας καί μαστιγώνει ἀλύπητα τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γερμανίας γιά τά πραγματικά καί τά φανταστικά του λάθη.

«Μέσα στή συγκεκριμένη καί ἱστορικά ἐξαιρετικά πρωτότυπη κατάσταση πού ὑπῆρχε στή Ρωσία τό 1917,—λέει ὁ Λένιν—ἦταν εὔκολο γιά τή Ρωσία ν' ἀ ρ χ ί σ ε ι τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ἐνῶ θά τῆς εἶναι πιό δύσκολο ἀπ' ὅ,τι στίς εὐρωπαϊκές χῶρες, νά τή σ υ ν ε χ ί σ ε ι καί νά τήν ὁδηγήσει ὥς τό τέλος. Ἀκόμα ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1918 μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά τονίσω αὐτό τό γεγονός, καί ἡ δίχρονη κατοπινή πείρα ἐπιβεβαίωσε πέρα γιά πέρα τήν ὀρθότητα αὐτοῦ τοῦ συλλογισμοῦ. Τέτιες εἰδικές συνθῆκες ὅπως 1) ἡ δυνατότητα τῆς σύνδεσης τῆς σοβιετικῆς ἀνατροπῆς μέ τόν τερματισμό, χάρη σ' αὐτή τήν ἀνατροπή, τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου πού προκάλεσε ἀφάνταστα βάσανα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες, 2) ἡ δυνατότητα νά ἐπωφεληθοῦμε, γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα, ἀπό τή θανάσιμη πάλη ἀνάμεσα στίς δυό ὁμάδες τῶν ἰμπεριαλιστῶν ληστῶν τίς πιό ἰσχυρές στόν κόσμο, πού δέ μπόρεσαν νά συνασπισθοῦν ἐνάντια στό σοβιετικό ἐχθρό, 3) ἡ δυνατότητα ν' ἀνθέξουμε σ' ἕνα σχετικά μακρόχρονο ἐμφύλιο πόλεμο, ἐν μέρει χάρη στήν τεράστια ἔκταση τῆς χώρας καί στά ἄσχημα μέσα συγκοινωνίας, 4) ἡ ὕπαρξη ἑνός τόσου βαθιοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς ἀγροτιᾶς, ἔτσι πού τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου νά μπορέσει νά υἱοθετήσει τίς ἐπαναστατικές διεκδικήσεις τοῦ κόμματος τῶν ἀγροτῶν (τῶν σοσιαλεπαναστατῶν, πού στήν πλειοψηφία του ἦταν κόμμα ξεκάθαρα ἐχθρικό πρός τό μπολσεβικισμό) καί νά τίς πραγματοποιήσει ἀμέσως χάρη στήν κατάχτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπ' τό προλεταριάτο—τέτιες εἰδικές συνθῆκες δέν ὑπάρχουν τώρα στή Δυτική Εὐρώπη καί ἡ ἐπανάληψη τέτιων ἤ παρόμοιων συνθηκῶν δέν εἶναι καί τόσο εὔκολη. Νά γιατί ἀνάμεσα στά ἄλλα—ἐκτός ἀπό μιά σειρά ἄλλες αἰτίες—εἶναι δυσκολότερο ἀπ' ὅ,τι ἦταν σέ μᾶς ν' ἀ ρ χ ί σ ε ι ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση στή Δυτική Εὐρώπη». (βλ. τόμ. 25ος, σελ. 205).

Τά λόγια αὐτά τοῦ Λένιν δέν πρέπει νά τά ξεχνᾶμε.

II

ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ Ή Ο ΟΧΤΩΒΡΗΣ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ «ΔΙΑΡΚΟΥΣ» ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤΡΟΤΣΚΙ

Ὑπάρχουν δυό ἰδιομορφίες τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη πού ἡ κατανόησή τους εἶναι ἀπαραίτητη πρίν ἀπ' ὅλα γιά νά καταλάβουμε τό ἐσωτερικό νόημα καί τήν ἱστορική σημασία αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης.

Ποιές εἶναι αὐτές οἱ ἰδιομορφίες;

Εἶναι, πρῶτο, τό γεγονός ὅτι ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου γεννήθηκε στή χώρα μας σάν ἐξουσία, πού δημιουργήθηκε πάνω στή βάση τῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου καί τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς, μέ τήν καθοδήγηση τῶν τελευταίων ἀπό τό προλεταριάτο. Εἶναι δεύτερο, τό γεγονός ὅτι ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ἐγκαθιδρύθηκε στή χώρα μας, σάν ἀποτέλεσμα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα μέ ἀσθενική καπιτα-

λιστική ἀνάπτυξη καί μέ τή διατήρηση τοῦ καπιταλισμοῦ στίς ἄλλες τίς καπιταλιστικά πιό ἀναπτυγμένες χῶρες. Αὐτό δέ σημαίνει βέβαια ὅτι ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη δέν ἔχει ἄλλες ἰδιομορφίες. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἔχει γιά μᾶς αὐτή τή στιγμή σημασία εἶναι ἀκριβῶς αὐτές οἱ δυό ἰδιομορφίες, ὄχι μονάχα γιατί ἐκφράζουν μέ σαφήνεια τήν οὐσία τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη μά καί γιατί ἀποκαλύπτουν θαυμάσια τόν ὁπορτουνιστικό χαρακτήρα τῆς θεωρίας τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης».

Ἄς ἐξετάσουμε σύντομα αὐτές τίς ἰδιομορφίες.

Τό ζήτημα τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς μικροαστικῆς τάξης, τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, τό ζήτημα τῆς κατάχτησης αὐτῶν τῶν μαζῶν μέ τό μέρος τοῦ προλεταριάτου, εἶναι ἕνα πολύ σπουδαῖο ζήτημα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ἡ τύχη τῆς ἐπανάστασης καί ἡ σταθερότητα τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἐξαρτιοῦνται ἀπό τό γεγονός, ποιόν θά ὑποστηρίξει στήν πάλη γιά τήν ἐξουσία ὁ ἐργαζόμενος κόσμος τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, τήν ἀστική τάξη ἤ τό προλεταριάτο, καί ποιανοῦ ἐφεδρεία θά γίνει, ἐφεδρεία τῆς ἀστικῆς τάξης ἤ ἐφεδρεία τοῦ προλεταριάτου. Οἱ ἐπαναστάσεις τοῦ 1848 καί τοῦ 1871 στή Γαλλία χάθηκαν κυρίως γιατί οἱ ἀγροτικές ἐφεδρεῖες βρέθηκαν μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη νίκησε, γιατί κατόρθωσε ν' ἀποσπάσει ἀπό τήν ἀστική τάξη τίς ἀγροτικές της ἐφεδρεῖες, γιατί κατόρθωσε νά καταχτήσει αὐτές τίς ἐφεδρεῖες μέ τό μέρος τοῦ προλεταριάτου καί γιατί τό προλεταριάτο ἀποδείχθηκε στήν ἐπανάσταση αὐτή ἡ μοναδική καθοδηγητική δύναμη τῶν ἑκατομμυρίων μαζῶν τοῦ ἐργαζόμενου κόσμου τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ.

Ὅποιος δέν τό κατάλαβε αὐτό, δέ θά καταλάβει ποτέ οὔτε τό χαρακτήρα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη,

οὔτε τή φύση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, οὔτε τήν ἰδιομορφία τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς τῆς προλεταριακῆς μας ἐξουσίας.

Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι ἁπλῶς ἕνας ἀνώτατος κύκλος πού ἀποτελεῖ κυβέρνηση, διαλεγμένος «ἔξυπνα», μέ τή φροντίδα κάποιου «ἔμπειρου στρατηλάτη», καί «πού στηρίζεται σοφά» σ' αὐτά ἤ ἐκεῖνα τά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ ταξική συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς γιά τήν ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου, γιά τήν οριστική νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ, μέ τόν ὅρο ὅτι ἡ καθοδηγητική δύναμη αὐτῆς τῆς συμμαχίας θά εἶναι τό προλεταριάτο.

Δέν πρόκειται λοιπόν ἐδῶ γιά τό ἄν ὑποτιμοῦμε «λιγάκι» ἤ ἄν ὑπερτιμοῦμε «λιγάκι» τίς ἐπαναστατικές δυνατότητες τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, ὅπως ἀρέσει σέ μερικούς διπλωματικούς συνήγορους νά ἐκφράζονται σήμερα, συνήγορους τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης». Πρόκειται γιά τή φύση τοῦ καινούργιου προλεταριακοῦ κράτους πού γεννήθηκε σάν ἀποτέλεσμα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη. Πρόκειται γιά τό χαρακτήρα τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας, γιά τίς βάσεις τῆς ἴδιας τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

«Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου—λέει ὁ Λένιν—εἶναι μιά ἰδιαίτερη μορφή ταξικῆς συμμαχίας ἀνάμεσα στό προλεταριάτο, πρωτοπορία τῶν ἐργαζομένων, καί τά πολυάριθμα μή προλεταριακά στρώματα τῶν ἐργαζομένων (μικροαστική τάξη, μικροί νοικοκυραῖοι, ἀγροτιά, διανοούμενοι κλπ.) ἤ τήν πλειοψηφία τους, συμμαχίας ἐνάντια στό κεφάλαιο, συμμαχίας πού ἀποβλέπει στήν ὁλοκληρωτική ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου, στήν ὁλοκληρωτική κατάπνιξη τῆς ἀντίστασης τῆς ἀστικῆς τάξης καί κάθε ἀπόπειρας παλινόρθωσης ἀπό μέρους της, συμμαχίας πού ἀποβλέπει στήν ὁριστική δημιουργία καί στερέωση τοῦ σοσιαλισμοῦ». (Βλ. τόμ. 24ος, σελ. 311).

Καί παρακάτω:

«Νά τί σημαίνει διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἄν μεταφράσουμε αὐτή τή λατινική, ἐπιστημονική, ἱστορικοφιλοσοφική ἔκφραση σέ πιό ἁπλή γλώσσα:

μόνο μιά ὁρισμένη τάξη, καί συγκεκριμένα οἱ ἐργάτες τῆς πόλης καί γενικά οἱ ἐργοστασιακοί, οἱ βιομηχανικοί ἐργάτες εἶναι σέ θέση νά καθοδηγήσουν ὅλη τή μάζα τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων στόν ἀγώνα γιά τήν ἀνατροπή τοῦ ζυγοῦ τοῦ κεφαλαίου, στήν ἴδια τήν πορεία τῆς ἀνατροπῆς, στόν ἀγώνα γιά τή διατήρηση καί τή στερέωση τῆς νίκης, στό ἔργο τῆς δημιουργίας ἑνός νέου, σοσιαλιστικοῦ κοινωνικοῦ συστήματος, σ' ὅλο τόν ἀγώνα γιά τήν ὁλοκληρωτική ἐξάλειψη τῶν τάξεων». (Βλ. τόμ. 24ος, σελ. 336).

Αὐτή εἶναι ἡ θεωρία τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ὅπως τή διατύπωσε ὁ Λένιν.

Μιά ἀπό τίς ἰδιομορφίες τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη εἶναι ὅτι ἡ ἐπανάσταση αὐτή ἀποτελεῖ κλασική ἐφαρμογή τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Μερικοί σύντροφοι ἔχουν τή γνώμη ὅτι ἡ θεωρία αὐτή εἶναι καθαρά «ρωσική» θεωρία, πού ἀφορᾶ μονάχα τή ρωσική πραγματικότητα. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Ὁ Λένιν μιλώντας γιά τίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν μή προλεταριακῶν τάξεων πού καθοδηγοῦνται ἀπό τό προλεταριάτο, ἐννοεῖ ὄχι μονάχα τούς ρώσους ἀγρότες, μά καί τά ἐργαζόμενα στοιχεῖα τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, πού τελευταῖα ἀκόμα ἦταν ἀποικίες τῆς Ρωσίας. Ὁ Λένιν ἐπαναλάβαινε ἀκούραστα, ὅτι χωρίς μιά συμμαχία μ' αὐτές τίς ἀλλοεθνεῖς μάζες, τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας δέ μπορεῖ νά νικήσει. Στά ἄρθρα του γιά τό ἐθνικό ζήτημα καί στούς λόγους του στά συνέδρια τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ὁ Λένιν διακύρηξε ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ νίκη τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης εἶναι ἀδύνατη χωρίς τήν ἐπαναστατική συμμαχία, χωρίς τόν ἐπαναστατικό συνασπισμό τοῦ προλεταριάτου τῶν ἀναπτυγμένων χωρῶν μέ τούς καταπιεζόμενους λαούς τῶν ὑποδουλωμένων ἀποικιῶν. Τί ἄλλο ὅμως εἶναι οἱ ἀποικίες ἄν ὄχι οἱ ἴδιες οἱ καταπιεζόμενες ἐργαζόμενες μάζες καί πρίν ἀπ' ὅλα οἱ ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς; Ποιός δέν ξέρει ὅτι τό ζήτημα τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἀποικιῶν εἶναι **στήν οὐσία του** ζήτημα ἀπελευθέρωσης τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῶν μή προλεταριακῶν τάξεων ἀπό τό ζυγό καί τήν ἐκμετάλλευση τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου;

Ἀπ' αὐτό ὅμως βγαίνει ὅτι ἡ λενινιστική θεωρία τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι καθαρά «ρωσική» θεωρία, ἀλλά θεωρία ὑποχρεωτική γιά ὅλες τίς χῶρες. Ὁ μπολσεβικισμός δέν εἶναι μονάχα ρωσικό φαινόμενο. «Ὁ μπολσεβικισμός—λέει ὁ Λένιν—εἶναι **πρότυπο τακτικῆς γιά ὅλους**». (Βλ. τόμ. 23ος, σελ. 386).

Αὐτά εἶναι τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς πρώτης ἰδιομορφίας τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη.

Πῶς ἔχει τό ζήτημα μέ τή θεωρία τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης» τοῦ Τρότσκι, ἀπό τήν ἄποψη αὐτῆς τῆς ἰδιομορφίας τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη;

Δέ θά ἐπεκταθοῦμε στή θέση τοῦ Τρότσκι τοῦ 1905, τότε πού «οὔτε λίγο οὔτε πολύ» εἶχε ξεχάσει τήν ἀγροτιά σάν ἐπαναστατική δύναμη, προβάλλοντας τό σύνθημα «κάτω ὁ τσάρος, κυβέρνηση ἐργατική», δηλαδή τό σύνθημα γιά μιά ἐπανάσταση χωρίς τήν ἀγροτιά. Ἀκόμα καί ὁ Ράντεκ, ὁ διπλωματικός αὐτός συνήγορος τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης», εἶναι σήμερα ὑποχρεωμένος νά παραδεχτεῖ ὅτι ἡ «διαρκής ἐπανάσταση» τοῦ 1905 σήμαινε ἕνα «πήδημα στόν ἀέρα», ἔξω ἀπ' τήν πραγματικότητα. Σήμερα, ὅπως φαίνεται ὅλοι, ἀναγνωρίζουν πώς δέν ἀξίζει

πιά ν' ἀσχολοῦνται μ' αὐτό τό «πήδημα στόν ἀέρα».

Δέ θά ἐπεκταθοῦμε ἐπίσης στή θέση τοῦ Τρότσκι στή διάρκεια τοῦ πολέμου, τό 1915 λογουχάρη, ὅταν ξεκινώντας ἀπό τό γεγονός ὅτι «ζοῦμε στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ», ὅτι ὁ ἰμπεριαλισμός «δέν ἀντιπαραθέτει τό ἀστικό ἔθνος στό παλιό καθεστώς, ἀλλά τό προλεταριάτο στό ἀστικό ἔθνος», ἔφτασε στό συμπέρασμα, στό ἄρθρο του «ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐξουσία», ὅτι ὁ ἐπαναστατικός ρόλος τῆς ἀγροτιᾶς πρέπει κατ' ἀνάγκη νά μειώνεται, ὅτι τό σύνθημα τῆς δήμευσης τῆς γῆς δέν ἔχει πιά τή σημασία πού εἶχε παλιότερα. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Λένιν, ἀναλύοντας τό ἄρθρο αὐτό τοῦ Τρότσκι, τόν κατηγόρησε τότε γιά «ἄρνηση» τοῦ «ρόλου τῆς ἀγροτιᾶς», λέγοντας ὅτι «στήν πράξη ὁ Τρότσκι βοηθᾶ τούς φιλελεύθερους ἐργατικούς πολιτικούς τῆς Ρωσίας, πού μέ τήν „ἄρνηση" ἀπό μέρους τους τοῦ ρόλου τῆς ἀγροτιᾶς δείχνουν ὅτι δ έ θ έ λ ο υ ν νά ξεσηκώσουν τούς ἀγρότες στήν ἐπανάσταση». (βλ. τόμ. 18ος, σελ. 318).

Ἄς περάσουμε καλύτερα στά κατοπινά ἔργα τοῦ Τρότσκι σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα, στά ἔργα τῆς περιόδου πού ἡ προλεταριακή διχτατορία εἶχε στερεωθεῖ πιά καί πού ὁ Τρότσκι εἶχε τή δυνατότητα νά ἐλέγξει στήν πράξη τή θεωρία του γιά τή «διαρκῆ ἐπανάσταση» καί νά διορθώσει τά λάθη του. Ἄς πάρουμε τόν «Πρόλογο» τοῦ Τρότσκι στό βιβλίο «Τό 1905», πού γράφτηκε στά 1922. Νά τί γράφει ὁ Τρότσκι σ' αὐτό τόν πρόλογο γιά τή «διαρκῆ ἐπανάσταση»:

«Στό χρονικό ἀκριβῶς διάστημα ἀνάμεσα στίς 9 τοῦ Γενάρη καί τήν ἀπεργία τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ 1905 διαμορφώθηκαν ἐκεῖνες οἱ ἀντιλήψεις τοῦ συγγραφέα γιά τό χαρακτήρα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξέλιξης τῆς Ρωσίας, πού πῆραν τήν ὀνομασία θεωρία τῆς „διαρκοῦς ἐπανάστασης". Ἡ λόγια αὐτή ὀνομασία ἔκφραζε τήν ἰδέα ὅτι ἡ ρωσική ἐπανάσταση πού μπροστά της ὀρθώνονται ἄμεσα σκοποί ἀστικοί δέ θά μπορέσει ὡστόσο νά σταματήσει σ' αὐτούς. Ἡ ἐπανάσταση δέ θά μπορέσει νά πετύχει τούς ἄμεσους ἀστικούς ἀντικειμενικούς της σκοπούς παρά ἀνεβάζοντας στήν ἐξουσία τό προλεταριάτο. Τό προλεταριάτο ὅμως παίρνοντας στά χέρια του τήν ἐξουσία, δέ θά μπορέσει νά περιοριστεῖ στά ἀστικά πλαίσια τῆς ἐπανάστασης. Ἀντίθετα, γιά νά ἐξασφαλίσει ἴσα-ἴσα ἡ προλεταριακή πρωτοπορία τή νίκη της θά εἶναι ὑποχρεωμένη ἀπό τίς πρῶτες κιόλας μέρες τῆς κυριαρχίας της, νά κάνει τίς πιό βαθιές ἐπεμβάσεις ὄχι μόνο στή φεουδαρχική, ἀλλά καί στήν ἀστική ἰδιοχτησία. Κάνοντας αὐτό θά ἔρθει σέ ἐ χ θ ρ ι κ έ ς σ υ γ κ ρ ο ύ σ ε ι ς ὄχι μονάχα μέ ὅλες τίς ὁμάδες τῆς ἀστικῆς τάξης πού τήν εἶχαν ὑποστηρίξει τίς πρῶτες μέρες τοῦ ἐπαναστατικοῦ της ἀγώνα, ἀλλά καί μέ τίς π λ α τ ι έ ς μ ά ζ ε ς τ ῆ ς ἀ γ ρ ο τ ι ᾶ ς, πού μέ τή βοήθειά τους ἦρθε στήν ἐξουσία. Οἱ ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν στήν κατάσταση τῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης μιᾶς καθυστερημένης χώρας, πού ὁ πληθυσμός της εἶναι ἀγροτικός στήν συντριφτική του πλειοψηφία, θά μπορέσουν νά βροῦν τή λύση τους μ ο ν ά χ α σέ διεθνῆ κλίμακα, στό στίβο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου» *.

Αὐτά λέει ὁ Τρότσκι γιά τή «διαρκῆ ἐπανάστασή» του.

Ἀρκεῖ νά ἀντιπαραβάλουμε αὐτή τήν περικοπή μέ τίς περικοπές πού παραθέσαμε ἀπό τά ἔργα τοῦ Λένιν γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου γιά νά νιώσουμε ὅλη τήν ἄβυσσο πού χωρίζει τή λενινιστική θεωρία γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου ἀπό τή θεωρία τοῦ Τρότσκι γιά τή «διαρκῆ ἐπανάσταση».

Ὁ Λένιν μιλᾶ γιά τή σ υ μ μ α χ ί α τοῦ προλεταριάτου καί τῶν ἐργαζόμενων στρωμάτων τῆς ἀγροτιᾶς σάν τή βάση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ἀντίθετα, κατά τόν Τρότσκι προκύπτουν «ἐ χ θ ρ ι κ έ ς σ υ γ κ ρ ο ύ σ ε ι ς» τῆς «προλεταριακῆς πρωτοπορίας» μέ τίς «πλατιές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς».

---

* Οἱ ὑπογραμμίσεις δικές μου. Ι. Στ.

Ὁ Λένιν μιλᾶ γιά τήν ἡγεσία τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων μαζῶν ἀπό τό προλεταριάτο. Ἀντίθετα, κατά τόν Τρότσκι προκύπτουν «ἀντιθέσεις στήν κατάσταση τῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης μιᾶς καθυστερημένης χώρας, πού ὁ πληθυσμός της εἶναι ἀγροτικός στή συντριφτική του πλειοψηφία».

Σύμφωνα μέ τό Λένιν, ἡ ἐπανάσταση ἀντλεῖ τίς δυνάμεις της πρίν ἀπ' ὅλα ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῆς ἴδιας τῆς Ρωσίας. Ἀντίθετα, κατά τόν Τρότσκι προκύπτει ὅτι οἱ ἀπαραίτητες δυνάμεις μποροῦν νά ἀντληθοῦν μόνο «στό στίβο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου».

Τί θά γίνει ὅμως ἄν ἡ διεθνής ἐπανάσταση πρόκειται νά ἔρθει μέ καθυστέρηση; Ὑπάρχει τότε κάποια ἀχτίδα ἐλπίδας γιά τήν ἐπανάστασή μας; Ὁ Τρότσκι δέ μᾶς ἀφήνει καμιά ἀχτίδα ἐλπίδας γιατί «οἱ ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν στήν κατάσταση τῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης... θά μπορέσουν νά βροῦν τή λύση τους μονάχα... στό στίβο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου». Σύμφωνα μ' αὐτό τό σχέδιο γιά τήν ἐπανάστασή μας μένει μονάχα μιά προοπτική: νά φυτοζωεῖ μέσα στίς ἴδιες της τίς ἀντιθέσεις καί νά σαπίζει ἐπιτόπου περιμένοντας τήν παγκόσμια ἐπανάσταση.

Τί εἶναι ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, σύμφωνα μέ τό Λένιν;

Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι μιά ἐξουσία πού στηρίζεται στή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς γιά τήν «ὁλοκληρωτική ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου», γιά τήν «οριστική δημιουργία καί στερέωση τοῦ σοσιαλισμοῦ».

Τί εἶναι ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου σύμφωνα μέ τόν Τρότσκι;

Ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι μιά ἐξουσία πού ἔρχεται σέ «ἐχθρικές συγκρούσεις» μέ τίς «πλατιές μάζες τῆς ἀγροτιᾶς» καί πού ἀναζητᾶ τή λύση τῶν «ἀντιθέσεων» μονάχα στό «στίβο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου».

Σέ τί διαφέρει αὐτή ἡ «θεωρία τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης» ἀπό τή γνωστή θεωρία τοῦ μενσεβικισμοῦ γιά τήν ἄρνηση τῆς ἰδέας τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου;

Στήν οὐσία σέ τίποτα.

Ἀμφιβολία δέ χωρεῖ. Ἡ «διαρκής ἐπανάσταση» δέν εἶναι ἁπλῶς ὑποτίμηση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος. Ἡ «διαρκής ἐπανάσταση» εἶναι μιά τέτια ὑποτίμηση τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, πού ὁδηγεῖ στήν ἄρνηση τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ «διαρκής ἐπανάσταση» τοῦ Τρότσκι εἶναι παραλλαγή τοῦ μενσεβικισμοῦ.

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα μέ τήν πρώτη ἰδιομορφία τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη.

Ποιά εἶναι τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς δεύτερης ἰδιομορφίας τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη;

Ὁ Λένιν, μελετώντας τόν ἰμπεριαλισμό, κυρίως στό διάστημα τοῦ πολέμου, κατάληξε στό νόμο γιά τόν ἀνισόμετρο, ἀλματικό χαραχτήρα τῆς οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ἀνάπτυξης τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν. Σύμφωνα μέ τήν ἔννοια αὐτοῦ τοῦ νόμου ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν τράστ, τῶν κλάδων βιομηχανίας καί τῶν ξεχωριστῶν χωρῶν δέ γίνεται ἰσόμετρα, μέ καθιερωμένη σειρά, δέ γίνεται ἔτσι πού τό ἕνα τράστ, ὁ ἕνας κλάδος τῆς βιομηχανίας ἤ ἡ μιά χώρα νά τραβᾶν πάντα μπροστά, ἐνῶ τά ἄλλα τράστ ἤ οἱ ἄλλες χῶρες νά μένουν πίσω, στήν ἴδια σειρά ἡ μιά ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη, ἀλλά γίνεται ἀλ-

ματικά, μέ διακοπές στήν ἀνάπτυξη μερικῶν χωρῶν καί μέ ἅλματα πρός τά μπρός στήν ἀνάπτυξη ἄλλων χωρῶν. Ἐδῶ ὅμως ἡ «ἀπόλυτα δικαιολογημένη» τάση τῶν χωρῶν πού ἔμειναν πίσω νά διατηρήσουν τίς παλιές θέσεις τους καί ἡ ἐξίσου «δικαιολογημένη» τάση τῶν χωρῶν πού ἔκαναν ἅλματα πρός τά μπρός νά κατακτήσουν καινούργιες θέσεις, ἔχουν σάν ἀποτέλεσμα οἱ πολεμικές συγκρούσεις ἀνάμεσα στίς ἰμπεριαλιστικές χῶρες νά γίνουν ἀναπότρεπτη ἀνάγκη. Ἔτσι εἶχε συμβεῖ λογουχάρη μέ τή Γερμανία, πού πρίν ἀπό μισό αἰώνα ἦταν σέ σχέση μέ τή Γαλλία καί τήν Ἀγγλία, χώρα καθυστερημένη. Τό ἴδιο πρέπει νά ποῦμε καί γιά τήν Ἰαπωνία σέ σχέση μέ τή Ρωσία. Εἶναι γνωστό ὅμως ὅτι ἡ Γερμανία καί ἡ Ἰαπωνία ἔκαναν ἀπό τίς ἀρχές κιόλας τοῦ 20ου αἰώνα ἕνα τόσο μεγάλο ἅλμα πρός τά μπρός, ὥστε ἡ Γερμανία κατόρθωσε νά ξεπεράσει τή Γαλλία καί ἄρχισε νά πιέζει τήν Ἀγγλία στήν παγκόσμια ἀγορά, ἐνῶ ἡ Ἰαπωνία τή Ρωσία. Ἀπ' αὐτές ἀκριβῶς τίς ἀντιθέσεις ξεπήδησε, ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ τελευταῖος ἰμπεριαλιστικός πόλεμος.

Ὁ νόμος αὐτός ξεκινᾶ ἀπό τό ὅτι:

1) «Ὁ καπιταλισμός μετατράπηκε σέ παγκόσμιο σύστημα ἀποικιακῆς καταπίεσης καί χρηματιστικοῦ στραγγαλισμοῦ τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀπό μιά χούφτα „προχωρημένες" χῶρες». (Βλ. τόν Πρόλογο τοῦ Λένιν στή γαλλική ἔκδοση τοῦ «Ἰμπεριαλισμοῦ», τόμ. 19ος, σελ. 74).

2) «Τό μοίρασμα αὐτῆς τῆς „λείας" γίνεται ἀνάμεσα σέ δύο-τρεῖς ἰσχυρούς σέ παγκόσμια κλίμακα καί ὁπλισμένους ὥς τά δόντια ληστές (Ἀμερική, Ἀγγλία, Ἰαπωνία), πού παρασέρνουν στόν πόλεμό τ ο υ ς γιά τό μοίρασμα τῆς λείας τ ο υ ς ὅλη τή γήϊνη σφαίρα». (Βλ. στό ἴδιο).

3) Ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἀντιθέσεων στό ἐσωτερικό τοῦ παγκόσμιου συστήματος τῆς χρηματιστικῆς καταπίεσης καί τό ἀναπόφευχτο τῶν πολεμικῶν συγκρούσεων ἔχουν σάν ἀποτέλεσμα ὅτι τό παγκόσμιο μέτωπο τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γίνεται εὔκολα τρωτό ἀπό τήν πλευρά τῆς ἐπανάστασης καί ἡ διάσπαση αὐτοῦ τοῦ μετώπου ἀπό ὁρισμένες χῶρες, πιθανή.

4) Ἡ διάσπαση αὐτή ἔχει τίς περισσότερες πιθανότητες νά γίνει σέ κεῖνα τά σημεῖα καί σέ κεῖνες τίς χῶρες, ὅπου ἡ ἁλυσίδα τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ μετώπου εἶναι πιό ἀδύνατη, δηλαδή ὅπου ὁ ἰμπεριαλισμός εἶναι περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο μέρος τρωτός καί ὅπου ἡ ἐπανάσταση μπορεῖ εὐκολότερα νά ἀναπτυχθεῖ.

5) Γιά τούς λόγους αὐτούς εἶναι πέρα γιά πέρα δυνατή καί πιθανή ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, ἀκόμα κι ἄν ἡ χώρα αὐτή εἶναι καπιταλιστικά λιγότερο ἀναπτυγμένη, μέ παράλληλη διατήρηση τοῦ καπιταλισμοῦ στίς ἄλλες χῶρες, ἀκόμα κι ἄν οἱ χῶρες αὐτές εἶναι καπιταλιστικά περισσότερο ἀναπτυγμένες.

Αὐτές εἶναι μέ δυό λόγια οἱ βάσεις τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Ποιά εἶναι ἡ δεύτερη ἰδιομορφία τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη;

Ἡ δεύτερη ἰδιομορφία τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη εἶναι ὅτι ἡ ἐπανάσταση αὐτή ἀποτελεῖ πρότυπο ἐφαρμογῆς στήν πράξη τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Ὅποιος δέν κατάλαβε αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη δέ θά καταλάβει ποτέ οὔτε τό διεθνιστικό χαρακτήρα αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης, οὔτε τήν κολοσσιαία διεθνῆ δύναμή της, οὔτε τήν ἰδιόμορφη ἐξωτερική πολιτική της.

«Ἡ ἀνισόμετρη οἰκονομική καί πολιτική ἀνάπτυξη—λέει ὁ Λένιν—εἶναι ἀπόλυτος νόμος τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει πώς εἶναι δυνατή ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ἀρχή σέ λίγες ἤ καί σέ μιά μονάχα, χωριστά παρμένη, καπιταλιστική χώρα. Τό νικηφόρο προλεταριάτο αὐτῆς τῆς χώρας, ἀφοῦ ἀπαλλοτριώσει τούς καπιταλιστές καί ὀργανώσει τή σοσιαλιστική παραγωγή στή χώρα του, θά ὀρθωθεῖ ἐ ν ά ν τ ι α στόν ὑπόλοιπο καπιταλιστικό κόσμο παίρνοντας μαζί του τίς καταπιεζόμενες τάξεις τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀνάβοντας στίς χῶρες αὐτές ἐξεγέρσεις ἐνάντια στούς καπιταλιστές, δρώντας σέ περίπτωση ἀνάγκης ἀκόμα καί ἔνοπλα ἐνάντια στίς ἐκμεταλλεύτριες τάξεις καί τά κράτη τους». Γιατί «δέν εἶναι δυνατή ἡ ἐλεύθερη συνένωση τῶν ἐθνῶν στό σοσιαλισμό χωρίς μιά λίγο-πολύ μακρόχρονη, ἐπίμονη πάλη τῶν σοσιαλιστικῶν δημοκρατιῶν ἐνάντια στά καθυστερημένα κράτη». (Βλ. τόμ. 18ος, σελ. 232-233).

Οἱ ὀπορτουνιστές ὅλων τῶν χωρῶν ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση μπορεῖ ν' ἀρχίσει—ἄν σύμφωνα μέ τή θεωρία τους πρόκειται γενικά ν' ἀρχίσει κάπου—μονάχα στίς βιομηχανικά ἀναπτυγμένες χῶρες, ὅτι ὅσο περισσότερο ἀναπτυγμένες εἶναι ἀπό βιομηχανική ἄποψη αὐτές οἱ χῶρες τόσο περισσότερες πιθανότητες ὑπάρχουν γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὅσον ἀφορᾶ τή δυνατότητα νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μονάχα χώρα, καί μάλιστα σέ μιά χώρα καπιταλιστικά λίγο ἀναπτυγμένη, τήν ἀποκλείουν σάν κάτι τό τελείως ἀπίθανο. Ὁ Λένιν, στή διάρκεια τοῦ πολέμου ἀκόμα, στηριζόμενος στό νόμο τῆς ἀνισόμετρης ἀνάπτυξης τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν, ἀντιπαραθέτει στούς ὀπορτουνιστές τή θεωρία του τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, ἀκόμα κι ἄν αὐτή ἡ χώρα εἶναι καπιταλιστικά λιγότερο ἀναπτυγμένη.

Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση ἐπιβεβαίωσε πέρα γιά πέρα τήν ὀρθότητα τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Πῶς ἔχει τό ζήτημα μέ τή «διαρκῆ ἐπανάσταση» τοῦ Τρότσκι ἀπό τήν ἄποψη τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς νίκης τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σέ μιά μόνη χώρα;

Ἄς πάρουμε τή μπροσούρα τοῦ Τρότσκι «Ἡ ἐπανάστασή μας» (1906).

Ὁ Τρότσκι γράφει:

«Χωρίς τήν ἄμεση κρατική ὑποστήριξη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου, ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας δέ θά μπορέσει νά κρατηθεῖ στήν ἐξουσία καί νά μετατρέψει τήν προσωρινή της κυριαρχία σέ διαρκῆ σοσιαλιστική διχτατορία. Γι' αὐτό δέ μπορεῖ νά ἀμφιβάλουμε οὔτε στιγμή».

Τί λέει αὐτή ἡ περικοπή; Ἀκριβῶς ὅτι ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, στήν προκειμένη περίπτωση στή Ρωσία, εἶναι ἀδύνατη «χ ω ρ ί ς τήν ἄμεση κρατική ὑποστήριξη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου», δηλαδή εἶναι ἀδύνατη πρίν ἀπό τήν κατάχτηση τῆς ἐξουσίας ἀπό τό εὐρωπαϊκό προλεταριάτο.

Τί τό κοινό ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτή τή «θεωρία» καί τή θέση τοῦ Λένιν γιά τή δυνατότητα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ «σέ μιά μόνη, χωριστά παρμένη, καπιταλιστική χώρα;».

Εἶναι φανερό ὅτι δέν ὑπάρχει ἐδῶ τίποτα τό κοινό. Ἄς δεχτοῦμε ὅμως, ὅτι αὐτή ἡ μπροσούρα τοῦ Τρότσκι πού ἐκδόθηκε τό 1906, τότε πού ἦταν δύσκολο νά καθορίσει κανείς τό χαρακτήρα τῆς ἐπανάστασής μας, περιέχει ἄθελά του λάθη καί δέν ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα στίς κατοπινές ἀπόψεις τοῦ Τρότσκι. Ἄς ἐξετάσουμε μιά ἄλλη μπροσούρα τοῦ Τρότσκι, τό «Πρόγραμμα εἰρήνης» πού ἐκδόθηκε πρίν ἀπό τήν Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη τοῦ 1917 καί ἐπανεκδόθηκε τώρα (τό 1924) στό βιβλίο του «Τό 1917». Στή μπροσούρα αὐτή ὁ Τρότσκι κριτικάρει τή λενινιστική θεωρία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης

γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα καί τῆς ἀντιπαραθέτει τό σύνθημα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης. Ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι ἀδύνατη σέ μιά μόνη χώρα, ὅτι ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ δέν εἶναι δυνατή παρά σά νίκη μερικῶν βασικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης (Ἀγγλία, Ρωσία, Γερμανία), συνενωμένων στίς Ἑνωμένες Πολιτεῖες τῆς Εὐρώπης, διαφορετικά εἶναι τελείως ἀδύνατη. Λέει ξεκάθαρα ὅτι «μιά νικηφόρα ἐπανάσταση στή Ρωσία ἤ τήν Ἀγγλία δέν εἶναι νοητή χωρίς τήν ἐπανάσταση στή Γερμανία καί ἀντίστροφα».

«Τό μοναδικό κάπως συγκεκριμένο ἱστορικό ἐπιχείρημα,—λέει ὁ Τρότσκι—πού ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τό σύνθημα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, διατυπώθηκε στήν ἐφημερίδα „Σοσιαλδημοκράτης“ πού ἔβγαινε στήν Ἐλβετία (τότε κεντρικό ὄργανο τῶν μπολσεβίκων. Ι. Στ.) ὡς ἑξῆς: „Ἡ ἀνισόμετρη οἰκονομική καί πολιτική ἀνάπτυξη εἶναι ἀπόλυτος νόμος τοῦ καπιταλισμοῦ“. Ἀπό δῶ ὁ „Σοσιαλδημοκράτης“ ἔβγαλε τό συμπέρασμα ὅτι εἶναι δυνατή ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα καί ὅτι συνεπῶς δέν εἶναι ἀνάγκη νά ἐξαρτοῦμε τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου σέ κάθε ξεχωριστό κράτος ἀπό τή δημιουργία τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης. Ὅτι ἡ καπιταλιστική ἀνάπτυξη τῶν διαφόρων χωρῶν εἶναι ἀνισόμετρη εἶναι πέρα γιά πέρα ἀδιαμφισβήτητο. Ὅμως αὐτή ἡ ἴδια ἡ ἀνισομετρία εἶναι πολύ ἀνισόμετρη. Τό καπιταλιστικό ἐπίπεδο τῆς Ἀγγλίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Γερμανίας ἤ τῆς Γαλλίας δέν εἶναι τό ἴδιο. Σέ σύγκριση ὅμως μέ τήν Ἀφρική καί τήν Ἀσία ὅλες αὐτές οἱ χῶρες ἀποτελοῦν τήν καπιταλιστική „Εὐρώπη“, πού εἶναι ὥριμη γιά τήν κοινωνική ἐπανάσταση. Τό ὅτι οὔτε μιά χώρα δέν πρέπει νά „περιμένει“ τίς ἄλλες στόν ἀγώνα της ἀποτελεῖ μιά στοιχειώδικη ἰδέα, πού εἶναι ὠφέλιμο καί ἀπαραίτητο νά τήν ἐπαναλαβαίνουμε, γιά νά μήν ὑποκατασταθεῖ ἡ ἰδέα τῆς παράλληλης διεθνιστικῆς δράσης μέ τήν ἰδέα τῆς αναμονῆς καί τῆς διεθνιστικῆς ἀπραξίας. Χωρίς νά περιμένουμε τούς ἄλλους ἀρχίζουμε καί συνεχίζουμε τόν ἀγώνα πάνω σέ ἐθνική βάση, ἔχοντας τήν ἀπόλυτη πεποίθηση ὅτι ἡ πρωτοβουλία μας θά δώσει ὤθηση στόν ἀγώνα τῶν ἄλλων χωρῶν· ἄν ὅμως αὐτό δέν πρόκειται νά γίνει, δέν ὑπάρχει τότε ἐλπίδα νά πιστεύουμε—τό

ἀποδείχνουν καί ἡ πείρα τῆς ἱστορίας καί ἡ θεωρητική σκέψη—ὅτι λογουχάρη μιά ἐπαναστατική Ρωσία θά μποροῦσε ν' ἀνθέξει μπροστά σέ μιά συντηρητική Εὐρώπη, ἤ ὅτι μιά σοσιαλιστική Γερμανία θά μποροῦσε νά παραμείνει ἀπομονωμένη μέσα στόν καπιταλιστικό κόσμο».

Ὅπως βλέπετε ἔχουμε μπροστά μας τήν ἴδια θεωρία τῆς ταυτόχρονης νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ στίς βασικές χῶρες τῆς Εὐρώπης, σάν κανόνα πού ἀποκλείει τή λενινιστική θεωρία τῆς ἐπανάστασης σχετικά μέ τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα.

Οὔτε λόγος νά γίνεται ὅτι γιά τήν π λ ή ρ η νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιά τήν π λ ή ρ η ἐγγύηση ἐνάντια στόν κίνδυνο παλινόρθωσης τῆς παλιᾶς τάξης πραγμάτων εἶναι ἀπαραίτητες οἱ συνδυασμένες προσπάθειες τῶν προλετάριων μερικῶν χωρῶν. Οὔτε λόγος νά γίνεται ὅτι χωρίς τήν ὑποστήριξη τῆς ἐπανάστασής μας ἀπό τό προλεταριάτο τῆς Εὐρώπης, τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας δέ θά μποροῦσε ν' ἀνθέξει στή γενική πίεση, ἀκριβῶς ὅπως χωρίς τήν ὑποστήριξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς Δύσης ἀπό τήν ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας, τό κίνημα αὐτό δέ θά μποροῦσε νά ἀναπτυχθεῖ μέ τούς ρυθμούς μέ τούς ὁποίους ἄρχισε ν' ἀναπτύσσεται ὕστερα ἀπό τήν ἐγκαθίδρυση τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας στή Ρωσία. Οὔτε λόγος νά γίνεται ὅτι ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό ὑποστήριξη. Τί σημαίνει ὅμως ὑποστήριξη τῆς ἐπανάστασής μας ἀπό τό προλεταριάτο τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης; Οἱ συμπάθειες τῶν εὐρωπαίων ἐργατῶν ἀπέναντι στήν ἐπανάστασή μας, ἡ ἀπόφασή τους νά ματαιώσουν τά σχέδια ἐπέμβασης τῶν ἰμπεριαλιστῶν, ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν ὑποστήριξη, σοβαρή βοήθεια; Ἀναμφισβήτητα, ναί. Χωρίς μιά τέτια ὑποστήριξη, χωρίς μιά τέτια βοήθεια, ὄχι μονάχα ἀπό τούς εὐρωπαίους ἐργάτες, ἀλλά καί ἀπό τίς ἀποικιακές καί τίς ἐξαρ-

τημένες χῶρες, ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία θά βρισκόταν σέ δύσκολη θέση. Ἦταν ἄραγε ἀρκετές ὥς τώρα αὐτή ἡ συμπάθεια κι αὐτή ἡ βοήθεια, ἑνωμένες μέ τήν ἰσχή τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μας καί μέ τήν ἀπόφαση τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν τῆς Ρωσίας νά περιφρουρήσουν μέ τά στήθια τους τή σοσιαλιστική πατρίδα—ἦταν ἄραγε ἀρκετά ὅλα αὐτά γιά νά ἀποκρουστοῦν οἱ ἐπιθέσεις τῶν ἰμπεριαλιστῶν καί νά καταχτηθοῦν οἱ ἀναγκαῖοι ὅροι γιά μιά σοβαρή ἀνοικοδομητική δουλιά; Ναί, ἦταν ἀρκετά. Αὐξάνει ἄραγε αὐτή ἡ συμπάθεια ἤ ἐλαττώνεται; Αὐξάνει ἀναμφισβήτητα. Ὑπάρχουν ἄραγε στή χώρα μας εὐνοϊκές συνθῆκες ὄχι μονάχα γιά νά προωθήσουμε τήν ὀργάνωση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας, ἀλλά ἀκόμα καί γιά νά προσφέρουμε μέ τή σειρά μας ὑποστήριξη τόσο στούς ἐργάτες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅσο καί στούς καταπιεζόμενους λαούς τῆς Ἀνατολῆς; Ναί, ὑπάρχουν. Γι' αὐτό μιλάει εὔγλωττα ἡ εφτάχρονη ἱστορία τῆς προλεταριακῆς δικτατορίας στή Ρωσία. Μπορεῖ ἄραγε ν' ἀρνηθεῖ κανείς ὅτι στή χώρα μας ἔχει ἀρχίσει κιόλας μιά γερή ἄνοδος τῆς δουλιᾶς; Ὄχι, δέ μπορεῖ νά τό ἀρνηθεῖ.

Τί σημασία μπορεῖ νά ἔχει ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά ἡ δήλωση τοῦ Τρότσκι, ὅτι μιά ἐπαναστατική Ρωσία δέ θά μποροῦσε νά κρατηθεῖ μπροστά στήν πίεση μιᾶς συντηρητικῆς Εὐρώπης;

Μπορεῖ νά ἔχει μονάχα μιά σημασία: Πρῶτο, ὅτι ὁ Τρότσκι δέ νιώθει τήν ἐσωτερική δύναμη τῆς ἐπανάστασής μας. Δεύτερο, ὅτι ὁ Τρότσκι δέν καταλαβαίνει τήν ἀνεκτίμητη σημασία τῆς ἠθικῆς ὑποστήριξης, πού παρέχουν στήν ἐπανάστασή μας οἱ ἐργάτες τῆς Δύσης καί οἱ ἀγρότες τῆς Ἀνατολῆς. Τρίτο, ὅτι ὁ Τρότσκι δέ μπορεῖ νά συλλάβει τήν ἐσωτερική ἀρρώστια πού κατατρώει σήμερα τόν ἰμπεριαλισμό.

Παρασυρμένος ἀπό τό πάθος του τῆς κριτικῆς σέ βάρος τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, ὁ Τρότσκι ἄθελά του ἔσπασε τά μοῦτρα του ὅταν ἔγραφε τή μπροσούρα του «Πρόγραμμα εἰρήνης» πού ἐκδόθηκε στά 1917 καί ἐπανεκδόθηκε τό 1924.

Ἴσως ὅμως νά ἔχει παλιώσει κι αὐτή ἡ μπροσούρα τοῦ Τρότσκι καί νά ἔχει παύσει γιά τόν ἄλφα ἤ βήτα λόγο νά ἀνταποκρίνεται στίς σημερινές του ἀπόψεις. Ἄς πάρουμε τίς πιό πρόσφατες ἐργασίες τοῦ Τρότσκι πού γράφτηκαν ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης σέ μιά μόνη χώρα, τή Ρωσία. Ἄς πάρουμε λογουχάρη τόν «Ἐπίλογο» τοῦ Τρότσκι στή νέα ἔκδοση τῆς μπροσούρας «Πρόγραμμα εἰρήνης» πού γράφτηκε τό 1922. Νά τί γράφει σ' αὐτό τόν «Ἐπίλογο».

«Ἡ διαβεβαίωση, πού ἐπαναλαβαίνεται πολλές φορές στό „Πρόγραμμα εἰρήνης" ὅτι ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση δέ μπορεῖ νά τερματιστεῖ νικηφόρα μέσα στά ἐθνικά πλαίσια, θά φανεῖ ἴσως σέ μερικούς ἀναγνῶστες ὅτι ἔχει ἀναιρεθεῖ ἀπό τήν πεντάχρονη σχεδόν πεῖρα τῆς Σοβιετικῆς μας Δημοκρατίας. Ἕνα τέτιο συμπέρασμα ὅμως θἆταν ἀβάσιμο. Τό γεγονός ὅτι τό ἐργατικό κράτος σέ μιά μόνη χώρα καί μάλιστα χώρα καθυστερημένη, μπόρεσε νά κρατηθεῖ ἐνάντια σ' ὅλο τόν κόσμο, δείχνει τήν κολοσιαία δύναμη τοῦ προλεταριάτου, πού σ' ἄλλες πιό προχωρημένες, πιό πολιτισμένες χῶρες θά εἶναι σέ θέση νά πραγματοποιήσει ἀληθινά θαύματα. Ἄν ὅμως κρατήσαμε σάν κράτος ἀπό πολιτική καί στρατιωτική ἄποψη, δέν καταλήξαμε στή δημιουργία μιᾶς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας καί μάλιστα οὔτε πλησιάσαμε σ' αὐτήν... Ὅσο ἡ ἀστική τάξη θά βρίσκεται στήν ἐξουσία στά ἄλλα εὐρωπαϊκά κράτη, θά εἴμαστε ἀναγκασμένοι, στήν πάλη ἐνάντια στήν οἰκονομική ἀπομόνωση, νά ἐπιδιώκουμε συμφωνίες μέ τόν καπιταλιστικό κόσμο· μποροῦμε ταυτόχρονα νά ποῦμε μέ πεποίθηση, ὅτι αὐτές οἱ συμφωνίες στήν καλύτερη περίπτωση μποροῦν νά μᾶς βοηθήσουν νά ἐπουλώσουμε αὐτές ἤ ἐκεῖνες τίς οἰκονομικές πληγές μας, νά κάνουμε αὐτό ἤ ἐκεῖνο τό βῆμα πρός τά μπρός, ἀλλά ὅτι ἡ πραγματική ἄνοδος τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας στή Ρωσία δέ θά εἶ-

ναι δυνατή παρά μ ο ν ά χ α ύ σ τ ε ρ α ά π ό τ ή ν ί κ η* τοῦ προλεταριάτου στίς σπουδαιότερες χῶρες τῆς Εὐρώπης».

Αὐτά γράφει ὁ Τρότσκι, πού ἁμαρτάνει ὁλοφάνερα ἐνάντια στήν πραγματικότητα καί προσπαθεῖ ἐπίμονα νά σώσει τή «διαρκῆ ἐπανάσταση» ἀπό τήν ὁλοκληρωτική κατάρευσή της.

Ἀπ' αὐτά βγαίνει πώς ὅ,τι κι ἄν κάναμε, ὄχι μονάχα «δέ φτάσαμε», μά «οὔτε καί πλησιάσαμε» στή δημιουργία τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Μερικοί, ὅπως φαίνεται, στήριζαν τίς ἐλπίδες τους στίς «συμφωνίες μέ τόν καπιταλιστικό κόσμο», μά καί ἀπ' αὐτές τίς συμφωνίες, ὅπως φαίνεται, δέ βγαίνει τίποτα, γιατί ὅ,τι καί νά κάνεις «ἡ πραγματική ἄνοδος τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας», θά εἶναι ἀδύνατο νά πραγματοποιηθεῖ, ὅσο τό προλεταριάτο δέ θάχει νικήσει «στίς σπουδαιότερες χῶρες τῆς Εὐρώπης».

Μιά ὅμως πού δέν ἔχουμε ἀκόμα νίκη στή Δύση, μένει γιά τήν ἐπανάσταση τῆς Ρωσίας ἡ «ἐκλογή»: ἤ νά καταρεύσει ἐπί τόπου ἤ νά ἐκφυλιστεῖ σέ ἀστικό κράτος.

Δέ μιλάει ἄσκοπα ὁ Τρότσκι ἐδῶ καί δυό χρόνια γιά τόν «ἐκφυλισμό» τοῦ κόμματός μας.

Δέ μιλοῦσε ἄσκοπα ὁ Τρότσκι ὅταν προφήτευε πέρσι τό «χαμό» τῆς χώρας μας.

Πῶς νά συμβιβάσουμε τήν ἀλλόκοτη αὐτή «θεωρία» μέ τή θεωρία τοῦ Λένιν γιά τή «νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα»;

Πῶς νά συμβιβάσουμε τήν ἀλλόκοτη αὐτή «προοπτική» μέ τήν προοπτική τοῦ Λένιν ὅτι ἡ νέα οἰκονομική πολιτική θά μᾶς δόσει τή δυνατότητα «νά χτίσουμε τά θεμέλια τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας»;

* Ἡ ὑπογράμμιση δική μου. Ι. Στ.

Πῶς νά συμβιβάσουμε τή «διαρκῆ» αὐτή ἀπόγνωση μέ τά παρακάτω λογουχάρη λόγια τοῦ Λένιν:

«Ἀπό σήμερα κιόλας ὁ σοσιαλισμός δέν εἶναι ζήτημα μακρινοῦ μέλλοντος ἤ ἕνα κάποιο ἀφηρημένο σχῆμα ἤ ἕνα κάποιο εἰκόνισμα. Σχετικά μέ τά εἰκονίσματα διατηροῦμε γι' αὐτά τήν παλιά, πολύ κακή γνώμη μας. Τό σοσιαλισμό ὅμως τόν μπάσαμε στήν καθημερινή ζωή μας καί δῶ πρέπει νά δοῦμε πῶς θά βάλουμε σειρά. Νά ποιό εἶναι τό καθῆκον τῶν ἡμερῶν μας, νά ποιό εἶναι τό καθῆκον τῆς ἐποχῆς μας. Ἐπιτρέψτε μου νά τελειώσω ἐκφράζοντας τή βεβαιότητα, πώς ὅσο δύσκολο κι ἄν εἶναι αὐτό τό καθῆκον, ὅσο κι ἄν εἶναι καινούργιο σέ σύγκριση μέ τό προηγούμενο καθῆκον μας, καί ὅσες δυσκολίες καί ἄν μᾶς παρουσιάζει, θά ἐκπληρώσουμε ὅλοι μαζί, ἄν ὄχι αὔριο, ὅμως μέσα σέ λίγα χρόνια, μέ κάθε θυσία, αὐτό τό καθῆκον, ἔτσι πού ἀπ' τή Ρωσία τῆς ΝΕΠ νά γίνει μιά Ρωσία σοσιαλιστική». (Βλ. τόμ. 27ος, σελ. 366).

Πῶς νά συμβιβάσουμε αὐτή τή «διαρκῆ» ἔλλειψη κάθε ἐλπίδας τοῦ Τρότσκι μέ τά παρακάτω λχ. λόγια τοῦ Λένιν:

«Πραγματικά, ἡ ἐξουσία τοῦ κράτους πάνω στά κύρια μέσα παραγωγῆς, ἡ ἐξουσία τοῦ κράτους στά χέρια τοῦ προλεταριάτου, ἡ συμμαχία αὐτοῦ τοῦ προλεταριάτου μέ τά πολλά ἑκατομμύρια τούς μικρούς καί τούς πολύ μικρούς ἀγρότες, ἡ ἐξασφάλιση τῆς καθοδήγησης τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τό προλεταριάτο κλπ.,—μήπως ὅλα αὐτά δέν εἶναι ὅ,τι χρειάζεται γιά νά χτίσουμε μέ τό συνεταιρισμό καί μόνο μέ τό συνεταιρισμό, πού πρῶτα τόν χαρακτηρίζαμε κάπως περιφρονητικά μπακάλικο καί πού ἀπό ὁρισμένες ἀπόψεις ἔχουμε τό δικαίωμα νά τόν χαρακτηρίζουμε κατά τόν ἴδιο τρόπο καί σήμερα στίς συνθῆκες τῆς ΝΕΠ, μήπως ὅλα αὐτά δέν εἶναι ὅ,τι χρειάζεται γιά νά χτίσουμε τήν πλήρη σοσιαλιστική κοινωνία; Αὐτό δέν εἶναι ἀκόμα ἀνοικοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, εἶναι ὅμως ὅ,τι χρειάζεται καί εἶναι ἀρκετό γι' αὐτή τήν ἀνοικοδόμηση». (Βλ. τόμ. 27ος, σελ. 392).

Εἶναι φανερό πώς ἐδῶ δέν ὑπάρχει καί δέ μπορεῖ νά ὑπάρξει κανένας συμβιβασμός. Ἡ «διαρκής ἐπανάσταση» τοῦ Τρότσκι εἶναι ἡ ἄρνηση τῆς λενινιστικῆς θεωρίας τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί, ἀντίστροφα, ἡ λενι-

νιστική θεωρία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης εἶναι ἡ ἄρνηση τῆς θεωρίας τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης».

Ἔλλειψη πίστης στίς δυνάμεις καί στίς ἱκανότητες τῆς ἐπανάστασής μας, ἔλλειψη πίστης στίς δυνάμεις καί στίς ἱκανότητες τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου, αὐτό εἶναι τό ὑπόβαθρο ὅπου στηρίζεται ἡ θεωρία τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης».

Ὡς τά σήμερα τόνιζαν συνήθως μιά μονάχα πλευρά τῆς θεωρίας τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης»: τήν ἔλλειψη πίστης στίς ἐπαναστατικές δυνατότητες τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος. Σήμερα γιά νάμαστε δίκαιοι εἶναι ἀπαραίτητο νά τή συμπληρώσουμε μέ μιά ἄλλη: ἔλλειψη πίστης στίς δυνάμεις καί στίς ἱκανότητες τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας.

Σέ τί διαφέρει ἡ θεωρία τοῦ Τρότσκι ἀπό τή συνηθισμένη θεωρία τοῦ μενσεβικισμοῦ, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα, καί μάλιστα σέ μιά καθυστερημένη χώρα, εἶναι ἀδύνατη χωρίς τήν προκαταρκτική νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης «στίς βασικές χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης»;

Στήν οὐσία, σέ τίποτα.

Ἀμφιβολία δέ χωρεῖ. Ἡ θεωρία τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης» τοῦ Τρότσκι ἀποτελεῖ παραλλαγή τοῦ μενσεβικισμοῦ.

Τόν τελευταῖο καιρό ἐμφανίστηκαν στόν τύπο μας πολλοί σαπισμένοι διπλωμάτες, πού προσπαθοῦν νά πασάρουν τή θεωρία τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης» σάν κάτι πού μπορεῖ νά συμβιβαστεῖ μέ τό λενινισμό. Βέβαια, ἡ θεωρία αὐτή ἀποδείχτηκε ἀκατάλληλη τό 1905, λένε. Ὅμως τό λάθος τοῦ Τρότσκι εἶναι ὅτι εἶχε τραβήξει τότε πολύ μπροστά καί ὅτι προσπάθησε νά ἐφαρμόσει στίς συνθῆκες τοῦ 1905 ἐκεῖνο πού δέ μποροῦσε νά ἐφαρμοστεῖ τήν ἐποχή ἐκείνη. Ἀργότερα ὅμως, λένε, λογουχάρη τόν Ὀχτώβρη

τοῦ 1917, τότε πού ἡ ἐπανάσταση εἶχε ὡριμάσει τελείως, ἡ θεωρία τοῦ Τρότσκι ἀποδείχτηκε ὅτι εἶχε πέρα γιά πέρα τή θέση της. Δέν εἶναι δύσκολο νά μαντέψουμε ὅτι ὁ κυριότερος ἀπ' αὐτούς τούς διπλωμάτες εἶναι ὁ Ράντεκ. Γιά ἀκοῦστε τί λέει:

«Ὁ πόλεμος ἄνοιξε μιά ἄβυσσο ἀνάμεσα στήν ἀγροτιά πού ἐπιθυμοῦσε νά καταχτήσει γῆ καί εἰρήνη καί στά μικροαστικά κόμματα. Ὁ πόλεμος ἔφερε τήν ἀγροτιά κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς πρωτοπορίας της, τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων. Ἔγινε δυνατή ὄχι ἡ διχτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, ἀλλά ἡ διχτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης πού στηρίζεται στήν ἀγροτιά. Ἐκεῖνο πού πρόβαλαν ἐνάντια στό Λένιν τό 1905 ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ καί ὁ Τρότσκι, (δηλαδή ἡ «διαρκής ἐπανάσταση», Ι. Στ.), ἀποδείχτηκε στήν πράξη ὅτι εἶναι τό δεύτερο στάδιο τῆς ἱστορικῆς ἀνάπτυξης».

Κάθε λέξη καί διαστρέβλωση.

Δέν εἶναι ἀλήθεια πώς στή διάρκεια τοῦ πολέμου «ἔγινε δυνατή ὄχι ἡ διχτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, ἀλλά ἡ διχτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού στηρίζεται στήν ἀγροτιά». Στήν πραγματικότητα ἡ ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 ἦταν ἡ πραγματοποίηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, μπλεγμένη κατά πρωτότυπο τρόπο μέ τή διχτατορία τῆς ἀστικῆς τάξης.

Δέν εἶναι ἀλήθεια πώς τή θεωρία τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης», πού ὁ Ράντεκ τήν ἀποσιωπᾶ ντροπαλά, τή διατύπωσαν τό 1905 ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ καί ὁ Τρότσκι. Στήν πραγματικότητα τή θεωρία αὐτή τή διατύπωσαν ὁ Πάρβους καί ὁ Τρότσκι. Σήμερα, ὕστερα ἀπό δέκα μῆνες, ὁ Ράντεκ ἀνακαλώντας τά ὅσα εἶπε, κρίνει ἀπαραίτητο νά τά βάλει μέ τόν Πάρβους γιά τή «διαρκῆ ἐπανάσταση». Ἡ δικαιοσύνη ὅμως ἀπαιτεῖ ἀπό τό Ράντεκ νά τά βάλει καί μέ τό συνέταιρο τοῦ Πάρβους, τόν Τρότσκι.

Δέν είναι αλήθεια ότι ή «διαρκής επανάσταση», πού τήν αναίρεσε ή επανάσταση τοῦ 1905, αποδείχτηκε σωστή «στό δεύτερο στάδιο τῆς ἱστορικῆς ἀνάπτυξης», δηλαδή στή διάρκεια τῆς ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη. Ὅλη ἡ πορεία τῆς ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη, ὅλη ἡ ἐξέλιξή της, ἔδειξαν καί ἀπόδειξαν ὅτι εἶναι ὁλότελα ἀβάσιμη ἡ θεωρία τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης», ὅτι εἶναι πέρα γιά πέρα ἀσυμβίβαστη μέ τίς βάσεις τοῦ λενινισμοῦ.

Οὔτε τά πλάνα λόγια, οὔτε ἡ σάπια διπλωματία δέ θά μπορέσουν νά συγκαλύψουν τό ἀγεφύρωτο βάραθρο πού χωρίζει τή θεωρία τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης» ἀπό τό λενινισμό.

III

ΜΕΡΙΚΕΣ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΗΣ ΤΑΧΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ

Γιά νά καταλάβουμε τήν ταχτική τῶν Μπολσεβίκων στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη, εἶναι ἀπαραίτητο νά ξεκαθαρίσουμε μέσα μας τουλάχιστο μερικές ἐξαιρετικά σπουδαῖες ἰδιομορφίες αὐτῆς τῆς ταχτικῆς. Αὐτό εἶναι ἀκόμα περισσότερο ἀπαραίτητο, γιατί στίς πολυάριθμες μπροσοῦρες γιά τήν ταχτική τῶν Μπολσεβίκων παρακάμπτονται συχνά αὐτές ἀκριβῶς οἱ ἰδιομορφίες.

Ποιές εἶναι αὐτές οἱ ἰδιομορφίες;

Πρώτη ἰδιομορφία. Ἀκούγοντας κανείς τόν Τρότσκι θά μποροῦσε νά νομίσει ὅτι στήν ἱστορία τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη ὑπάρχουν ὅλο-ὅλο δυό περίοδες: ἡ περίοδος τῆς ἀναγνώρισης καί ἡ περίοδος τῆς ἐξέγερσης, καί ὅτι ὅλα τά ἄλλα προέρχονται «ἐκ τοῦ πονηροῦ». Τί εἶναι ἡ διαδήλωση τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 1917; «Ἡ διαδήλωση τοῦ Ἀπρίλη, πού τράβηξε „ἀριστερότερα" ἀπ' ὅσο ἔπρεπε, ἦταν μιά ἀναγνωριστική ἐνέργεια γιά τήν ἐξακρίβωση τῶν διαθέσεων τῶν μαζῶν καί τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στίς μάζες καί τήν πλειοψηφία τῶν Σοβιέτ». Καί τί εἶναι ἡ διαδήλωση τοῦ Ἰούλη τοῦ 1917; Σύμφωνα μέ τή γνώμη τοῦ Τρότσκι, «στήν οὐσία τό ζήτημα κι αὐτή τή φορά περιορίστηκε σέ μιά καινούργια, πιό πλατιά ἀναγνώριση, μέσα σ' ἕνα καινούργιο καί ἀνώτερο στάδιο τοῦ κινήματος». Δέν εἶναι ἀνάγκη νά ποῦμε πώς ἡ διαδήλωση τοῦ Ἰούνη τοῦ 1917, πού ὀργανώθηκε μέ ἀπαίτηση τοῦ κόμματός μας, πρέπει σύμφωνα μέ τήν ἀντίληψη τοῦ Τρότσκι νά ὀνομαστεῖ, κατά μεγαλύτερο λόγο, «ἀναγνώριση».

Ἀπ' αὐτά βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι οἱ Μπολσεβίκοι ἀπό τό Μάρτη ἀκόμα τοῦ 1917 διέθεταν ἕνα ἕτοιμο πολιτικό στρατό ἀπό ἐργάτες καί ἀγρότες, κι ἄν δέν τόν ἔβαλαν σέ κίνηση γιά τήν ἐξέγερση οὔτε τόν Ἀπρίλη, οὔτε τόν Ἰούνη, οὔτε τόν Ἰούλη, μά ἀσχολοῦνταν μονάχα μέ «ἀναγνωρίσεις», εἶναι μόνο καί μόνο γιατί τά «στοιχεῖα τῆς ἀναγνώρισης» δέν παρεῖχαν τότε εὐνοϊκές «ἐνδείξεις».

Δέν εἶναι ἀνάγκη νά ποῦμε πώς ἡ ἁπλοϊκή αὐτή ἀντίληψη γιά τήν πολιτική ταχτική τοῦ κόμματός μας δέν εἶναι παρά σύγχιση τῆς συνηθισμένης πολεμικῆς ταχτικῆς μέ τήν ἐπαναστατική ταχτική τῶν Μπολσεβίκων.

Στήν πραγματικότητα ὅλες αὐτές οἱ διαδηλώσεις ἦταν προπαντός τό ἀποτέλεσμα τῆς αὐθόρμητης πίεσης τῶν μαζῶν, τό ἀποτέλεσμα τῆς ἀγανάχτησης τῶν μαζῶν ἐνάντια στόν πόλεμο πού ξεσποῦσε στούς δρόμους.

Στήν πραγματικότητα ὁ ρόλος τοῦ κόμματος ἦταν τότε νά δόσει μορφή καί νά ἐξασφαλίσει τήν καθοδήγηση τῆς δράσης τῶν μαζῶν πού ἐκδηλωνόταν αὐθόρμητα, μορφή καί καθοδήγηση πού νά ἀνταποκρίνονται στή γραμμή τῶν ἐπαναστατικῶν συνθημάτων τῶν Μπολσεβίκων.

Στήν πραγματικότητα οἱ Μπολσεβίκοι δέ διέθεταν καί οὔτε μποροῦσαν νά διαθέτουν τό Μάρτη τοῦ 1917 ἕτοιμο πολιτικό στρατό. Οἱ Μπολσεβίκοι μόλις τότε δημιουργοῦσαν ἕνα τέτιο στρατό (καί τόν δημιούργησαν τελικά πρός τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917) μέσα στήν πορεία τοῦ ἀγώνα καί τῶν συγκρούσεων τῶν τάξεων ἀπό τόν 'Απρίλη ὥς τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1917, τόν δημιουργοῦσαν καί μέ τήν ἐκδήλωση τοῦ 'Απρίλη, καί μέ τίς διαδηλώσεις τοῦ 'Ιούνη καί τοῦ 'Ιούλη, καί μέ τίς ἐκλογές γιά τά συμβούλια διαμερισμάτων καί τά δημοτικά συμβούλια τῶν πόλεων, καί μέ τήν πάλη ἐνάντια στό κίνημα Κορνίλοφ, καί μέ τήν κατάχτηση τῶν Σοβιέτ. Ὁ πολιτικός στρατός δέν εἶναι τό ἴδιο πράγμα μέ τόν πολεμικό στρατό. Ἐνῶ ἡ στρατιωτική διοίκηση ἀρχίζει τόν πόλεμο διαθέτοντας ἕτοιμο στρατό, τό κόμμα εἶναι ὑποχρεωμένο νά δημιουργήσει τό στρατό του μέσα στήν πορεία τοῦ ἴδιου τοῦ ἀγώνα, μέσα στήν πορεία τῶν ταξικῶν συγκρούσεων, στό βαθμό πού οἱ ἴδιες οἱ μάζες πείθονται μέ τήν ἴδια τους τήν πείρα γιά τήν ὀρθότητα τῶν συνθημάτων τοῦ κόμματος, γιά τήν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς του.

Βέβαια, κάθε μιά ἀπ' αὐτές τίς διαδηλώσεις φώτιζε ταυτόχρονα καί κατά ἕνα ὁρισμένο τρόπο τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων πού ξέφευγε ἀπό τό μάτι καί ἀποτελοῦσε μιά ὁρισμένη ἀναγνώριση, μά ἡ ἀναγνώριση αὐτή δέν ἦταν τό κίνητρο τῆς διαδήλωσης, ἀλλά τό φυσικό ἐπακόλουθό της.

'Αναλύοντας τά γεγονότα πού διαδραματίστηκαν πρίν ἀπό τήν ἐξέγερση τοῦ 'Οχτώβρη καί συγκρίνοντάς τα μέ τά γεγονότα τοῦ 'Απρίλη-'Ιούλη, ὁ Λένιν λέει:

«Ἡ κατάσταση δέν παρουσιάζεται ἀκριβῶς ἡ ἴδια ὅπως πρίν ἀπό τίς 20-21 τοῦ 'Απρίλη, 9 τοῦ 'Ιούνη καί 3 τοῦ 'Ιούλη, γιατί τότε εἴχαμε ἕνα αὐθόρμητο ἀναβρασμό, πού σάν κόμμα, ἤ δέν τόν πιάναμε (20 τοῦ 'Απρίλη) ἤ τόν συγκρατούσαμε καί τόν διαμορφώναμε σέ εἰρηνική διαδήλωση (9 τοῦ 'Ιούνη καί 3 τοῦ 'Ιούλη). Γιατί ξέραμε πολύ καλά τότε, πώς τά Σοβιέτ δέν ἦταν ἀκόμα δικά μας, πώς οἱ ἀγρότες πίστευαν ἀκόμα στό δρόμο τῶν Λίμπερ, Ντάν καί Τσερνόφ κι ὄχι στό δρόμο τῶν Μπολσεβίκων (ἐξέγερση), πώς συνεπῶς δέ μπορούσαμε νάχουμε τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ μαζί μας καί πώς συνεπῶς ἡ ἐξέγερση θά ἦταν πρόωρη». (Βλ. τόμ. 21ος, σελ. 345).

Εἶναι ξεκάθαρο πώς μονάχα μέ τήν «ἀναγνώριση» δέ μπορεῖς νά πᾶς μακριά.

Εἶναι φανερό, ὅτι δέν πρόκειται ἐδῶ γιά «ἀναγνώριση» ἀλλά γιά τό γεγονός ὅτι:

1. Σ' ὅλη τήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τοῦ 'Οχτώβρη, τό κόμμα στόν ἀγώνα του στηριζόταν σταθερά στήν αὐθόρμητη ἄνοδο τοῦ μαζικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

2. Τό κόμμα, στηριζόμενο σ' αὐτή τήν αὐθόρμητη ἄνοδο, κρατοῦσε ἀδιαίρετα στά χέρια του τήν καθοδήγηση τοῦ κινήματος.

3. Μιά τέτια καθοδήγηση τοῦ κινήματος διευκόλυνε τό ἔργο τοῦ σχηματισμοῦ ἀπό τό κόμμα ἑνός μαζικοῦ πολιτικοῦ στρατοῦ γιά τήν ἐξέγερση τοῦ 'Οχτώβρη.

4. Μιά τέτια πολιτική δέ μποροῦσε παρά νά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα ὅλη ἡ προετοιμασία τοῦ 'Οχτώβρη νά γίνει κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση ἑνός μονάχα κόμματος, τοῦ Κόμματος τῶν Μπολσεβίκων.

5. Μιά τέτια προετοιμασία τοῦ 'Οχτώβρη εἶχε μέ τή σειρά της σάν ἀποτέλεσμα μέ τήν ἐξέγερση τοῦ 'Οχτώβρη νά βρεθεῖ ἡ ἐξουσία στά χέρια ἑνός μονάχα κόμματος, τοῦ Κόμματος τῶν Μπολσεβίκων.

Ὥστε, τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς 'Επανάστασης τοῦ 'Οχτώβρη, ἡ πρώτη ἰδιομορφία τῆς τακτικῆς τῶν Μπολσεβίκων στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τοῦ 'Οχτώβρη, εἶναι ἡ ἀδιαίρετη καθοδήγησή της ἀπό ἕνα μόνο κόμ-

μα, άπό τό κόμμα τῶν κομμουνιστῶν, βασικό παράγοντα τῆς προετοιμασίας τοῦ 'Οχτώβρη.

Δέ χρειάζεται κάν ν' άποδείξουμε ὅτι χωρίς αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς ταχτικῆς τῶν Μπολσεβίκων θᾶταν ἀδύνατη ἡ νίκη τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Σ' αὐτό ὑπερτερεῖ ἡ 'Επανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη σέ σχέση μέ τήν 'Επανάσταση τοῦ 1871 στή Γαλλία, ὅπου τήν καθοδήγηση τῆς ἐπανάστασης τή μοιράζονταν δυό κόμματα, πού κανένα ἀπ' αὐτά δέ μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ κομμουνιστικό κόμμα.

Δ ε ύ τ ε ρ η ἰ δ ι ο μ ο ρ φ ί α. Ἡ προετοιμασία τοῦ 'Οχτώβρη ἔγινε λοιπόν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση ἑνός μονάχα κόμματος, τοῦ Κόμματος τῶν Μπολσεβίκων. Πῶς ὅμως πραγματοποίησε τό κόμμα αὐτή τήν καθοδήγηση, ποιά γραμμή ἀκολουθοῦσε; Ἡ καθοδήγηση ἀπό τό κόμμα ἀκολουθοῦσε τή γραμμή τῆς ἀπομόνωσης τῶν σ υ μ β ι β α σ τ ι κ ῶ ν κομμάτων σάν τῶν πιό ἐπικίνδυνων παρατάξεων στήν περίοδο τῆς ἐξαπόλυσης τῆς ἐπανάστασης, τή γραμμή τῆς ἀπομόνωσης τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων.

Σέ τί συνίσταται ὁ θεμελιώδης στρατηγικός κανόνας τοῦ λενινισμοῦ;

Συνίσταται στήν ἀναγνώριση τοῦ γεγονότος ὅτι:

1. Τό πιό ἐπικίνδυνο κοινωνικό στήριγμα τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐπανάστασης στήν περίοδο τῆς προσεγγίζουσας ἐξαπόλυσής της εἶναι τά σ υ μ β ι β α σ τ ι κ ά κόμματα.

2. Εἶναι ἀδύνατο ν' ἀνατραπεῖ ὁ ἐχθρός (τσαρισμός ἤ ἀστική τάξη) χωρίς τήν ἀπομόνωση αὐτῶν τῶν κομμάτων.

3. Γι' αὐτό, στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπανάστασης, τά κύρια βέλη πρέπει νά κατευθύνονται πρός τήν ἀπομόνωση αὐτῶν τῶν κομμάτων, πρός τήν ἀπόσπαση τῶν πλατιῶν ἐργαζομένων μαζῶν ἀπ' αὐτά τά κόμματα.

Στήν περίοδο τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στόν τσαρισμό, στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης (1905-1916), τό πιό ἐπικίνδυνο κοινωνικό στήριγμα τοῦ τσαρισμοῦ ἦταν τό φιλελευθερομοναρχικό κόμμα, τό κόμμα τῶν καντέτων. Γιατί; Γιατί ἦταν κόμμα συμβιβαστικό, κόμμα σ υ μ β ι β α σ μ ο ῦ ἀνάμεσα στόν τσαρισμό καί τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, δηλαδή τό σύνολο τῆς ἀγροτιᾶς. Ἦταν φυσικό ὅτι τό κόμμα κατεύθυνε τότε τά κύρια χτυπήματά του ἐνάντια στούς καντέτους, γιατί χωρίς τήν ἀπομόνωση τῶν καντέτων δέ μπορούσαμε νά ὑπολογίζουμε στή ρ ή ξ η τῆς ἀγροτιᾶς μέ τόν τσαρισμό, χωρίς ὅμως τήν ἐξασφάλιση αὐτῆς τῆς ρήξης δέ μπορούσαμε νά ὑπολογίζουμε στή νίκη τῆς ἐπανάστασης. Πολλοί δέν καταλάβαιναν τότε αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς μπολσεβίκικης στρατηγικῆς, κατηγοροῦσαν τούς Μπολσεβίκους ὅτι ἦταν ὑπερβολικά «καντετοφάγοι» καί ἰσχυρίζονταν ὅτι ἡ πάλη τῶν Μπολσεβίκων ἐνάντια στούς καντέτους «ἐπισκιάζει» τήν πάλη ἐνάντια στόν κύριο ἐχθρό, τόν τσαρισμό. Οἱ ἀβάσιμες ὅμως αὐτές κατηγορίες ἀποκάλυπταν καθαρά τήν ἔλλειψη κατανόησης τῆς μπολσεβίκικης στρατηγικῆς, πού ἀπαιτεῖ νά ἀπομονώνονται τά συμβιβαστικά κόμματα, γ ι ά νά διευκολυνθεῖ καί ναρθεῖ πιό κοντά ἡ νίκη ἐνάντια στόν κύριο ἐχθρό.

Δέν εἶναι κάν ἀνάγκη ν' ἀποδείξουμε ὅτι χωρίς μιά τέτια στρατηγική θᾶταν ἀδύνατη ἡ ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση.

Στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τοῦ 'Οχτώβρη, τό κέντρο βάρους τῶν ἀγωνιζομένων δυνάμεων μετατοπίστηκε σέ καινούργιο ἐπίπεδο. Δέν ὑπῆρχε πιά τσάρος. 'Από δύναμη συμβιβαστική τό κόμμα τῶν καντέτων μετατράπηκε σέ δύναμη κυβερνητική, σέ κυρίαρχη δύναμη τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ὁ ἀγώνας δέ γινόταν πιά ἀνάμεσα στόν τσα-

ρισμό καί τό λαό, ἀλλά ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί τό προλεταριάτο. Σ' αὐτή τήν περίοδο, τό πιό ἐπικίνδυνο κοινωνικό στήριγμα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἦταν τά μικροαστικά δημοκρατικά κόμματα, τά κόμματα τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων. Γιατί; Γιατί τά κόμματα αὐτά ἦταν τότε κόμματα συμβιβαστικά, κόμματα συμβιβασμοῦ ἀνάμεσα στόν ἰμπεριαλισμό καί τίς ἐργαζόμενες μάζες. Ἦταν φυσικό ὅτι τά κύρια χτυπήματα τῶν Μπολσεβίκων κατευθύνονταν τότε ἐνάντια σ' αὐτά τά κόμματα, γιατί χωρίς τήν ἀπομόνωση αὐτῶν τῶν κομμάτων δέ μπορούσαμε νά ὑπολογίζουμε στή ρήξη τῶν ἐργαζομένων μαζῶν μέ τόν ἰμπεριαλισμό, χωρίς ὅμως τήν ἐξασφάλιση αὐτῆς τῆς ρήξης δέ μπορούσαμε νά ὑπολογίζουμε στή νίκη τῆς σοβιετικῆς ἐπανάστασης. Πολλοί δέν καταλάβαιναν τότε αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς μπολσεβίκικης ταχτικῆς καί κατηγοροῦσαν τούς Μπολσεβίκους ὅτι ἔτρεφαν «ὑπερβολικό μίσος» ἀπέναντι στούς σοσιαλεπαναστάτες καί τούς μενσεβίκους καί ὅτι «ξεχνοῦσαν» τόν κύριο σκοπό. Ὅλη ὅμως ἡ περίοδος τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη μιλᾶ εὔγλωττα γιά τό γεγονός, ὅτι μονάχα μέ μιά τέτια ταχτική μπόρεσαν οἱ Μπολσεβίκοι νά ἐξασφαλίσουν τή νίκη τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη.

Χαραχτηριστικό γνώρισμα αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι ἡ παραπέρα ἐπαναστατικοποίηση τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς, ἡ ἀπογοήτευσή τους ἀπ' τούς σοσιαλεπαναστάτες καί τούς μενσεβίκους, ἡ ἀπομάκρυνσή τους ἀπ' αὐτά τά κόμματα, ἡ στροφή πού πραγματοποιήθηκε ἀπό τίς ἐργαζόμενες μάζες ὥστε νά συσπειρωθοῦν ἄμεσα γύρω ἀπό τό προλεταριάτο, μοναδική καί ὥς τό τέλος ἐπαναστατική δύναμη, ἱκανή νά φέρει τήν εἰρήνη στή χώρα. Ἡ ἱστορία αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι ἡ ἱστορία τῆς πάλης τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων ἀπό τή μιά

μεριά καί τῶν Μπολσεβίκων ἀπ' τήν ἄλλη γιά τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς ἀγροτιᾶς, γιά τήν κατάχτηση αὐτῶν τῶν μαζῶν. Τήν ἔκβαση αὐτῆς τῆς πάλης τήν ἔκριναν ἡ περίοδος τοῦ συνασπισμοῦ, ἡ περίοδος τοῦ κερενσκισμοῦ, ἡ ἄρνηση τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων νά δημεύσουν τή γῆ τῶν τσιφλικάδων, ἡ πάλη τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων γιά τή συνέχιση τοῦ πολέμου, ἡ ἐπίθεση τοῦ Ἰούνη στό μέτωπο, ἡ καθιέρωση τῆς θανατικῆς ποινῆς γιά τούς στρατιῶτες καί ἡ ἐξέγερση τοῦ Κορνίλοφ. Καί τήν ἔκριναν ἀποκλειστικά πρός ὄφελος τῆς μπολσεβίκικης στρατηγικῆς. Γιατί χωρίς τήν ἀπομόνωση τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων ἦταν ἀδύνατο νά ἀνατραπεῖ ἡ κυβέρνηση τῶν ἰμπεριαλιστῶν καί χωρίς τήν ἀνατροπή αὐτῆς τῆς κυβέρνησης ἦταν ἀδύνατη ἡ ἔξοδος ἀπό τόν πόλεμο. Ἡ πολιτική τῆς ἀπομόνωσης τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων ἀποδείχτηκε ἡ μοναδικά σωστή πολιτική.

Ὥστε ἡ δεύτερη ἰδιομορφία τῆς ταχτικῆς τῶν Μπολσεβίκων εἶναι ἡ ἀπομόνωση τῶν κομμάτων τῶν μενσεβίκων καί τῶν σοσιαλεπαναστατῶν, σάν βασική γραμμή καθοδήγησης τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη.

Δέ χρειάζεται κάν ν' ἀποδείξουμε, ὅτι χωρίς αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς ταχτικῆς τῶν Μπολσεβίκων, ἡ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς θά κρεμόταν στόν ἀέρα.

Γεγονός χαραχτηριστικό εἶναι ὅτι γι' αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς μπολσεβίκικης ταχτικῆς ὁ Τρότσκι δέ λέει τίποτα ἤ σχεδόν τίποτα στό βιβλίο του «Τά διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη».

Τρίτη ἰδιομορφία. Ἡ καθοδήγηση τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη ἀπό τό κόμμα ἀκολουθοῦσε λοιπόν τή γραμμή τῆς ἀπομόνωσης τῶν κομμάτων τῶν σοσιαλ-

επαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων, τή γραμμή τῆς ἀπόσπασης τῶν πλατιῶν μαζῶν τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀπ' αὐτά τά κόμματα. Πῶς ὅμως τό κόμμα πραγματοποίησε συγκεκριμένα αὐτή τήν ἀπομόνωση, μέ ποιά μορφή καί μέ ποιά συνθήματα; Τήν πραγματοποίησε μέ τή μορφή τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν μαζῶν γιά τήν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ, μέ τό σύνθημα «Όλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», μέ τήν πάλη γιά τή μετατροπή τῶν Σοβιέτ ἀπό ὄργανα κινητοποίησης τῶν μαζῶν σέ ὄργανα ἐξέγερσης, σέ ὄργανα ἐξουσίας, σέ μηχανισμό τοῦ νέου προλεταριακοῦ κράτους.

Γιατί οἱ Μπολσεβίκοι πιάστηκαν γερά ἀκριβῶς ἀπό τά Σοβιέτ σάν τό βασικό μοχλό ὀργάνωσης, πού μποροῦσε νά διευκολύνει τήν ἀπομόνωση τῶν μενσεβίκων καί τῶν σοσιαλεπαναστατῶν, πού ἦταν σέ θέση νά πρωθήσει τό ἔργο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί πού ἦταν προορισμένος νά ὁδηγήσει τά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων μαζῶν στή νίκη τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου;

Τί εἶναι τά Σοβιέτ;

«Τά Σοβιέτ—ἔλεγε ὁ Λένιν, ἀπό τό Σεπτέμβρη ἀκόμα τοῦ 1917—εἶναι ἕνας νέος κρατικός μηχανισμός, πού μᾶς προμηθεύει πρῶτα τήν ἔνοπλη δύναμη τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, δύναμη πού δέν εἶναι ἀποσπασμένη ἀπό τό λαό, ὅπως ἦταν ἡ δύναμη τοῦ παλιοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, μά εἶναι πολύ στενά συνδεμένη μαζί του· ἀπό στρατιωτική ἄποψη ἡ δύναμη αὐτή εἶναι ἀσύγκριτα ἰσχυρότερη ἀπ' τίς προηγούμενες καί ἀπό ἐπαναστατική ἄποψη δέ μπορεῖ νά ἀντικατασταθεῖ μέ τίποτα ἄλλο. Δεύτερο, ὁ μηχανισμός αὐτός ἐπιτρέπει τή σύνδεση μέ τίς μάζες, μέ τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, μιά σύνδεση τόσο στενή καί ἀδιάρρηχτη πού εὔκολα ἐλέγχεται κι ἀνανεώνεται, ὥστε μάταια θά ἔψαχνε νά βρεῖ κανείς κάτι τό ἀνάλογο στόν προηγούμενο κρατικό μηχανισμό. Τρίτο, ὁ μηχανισμός αὐτός εἶναι πολύ πιό δημοκρατικός ἀπό τούς προηγούμενους μηχανισμούς, χάρη στήν αἱρετότητά του καί τήν ἀνακλητότητα αὐτῶν πού τόν ἀποτελοῦν σύμφωνα μέ τή λαϊκή θέληση καί χωρίς γραφειοκρατικές διατυπώσεις. Τέταρτο, δίνει τή δυνατότητα γιά μιά γερή σύνδεση μέ τά πιό διαφορετικά ἐπαγγέλματα καί διευκολύνει ἔτσι χωρίς γραφειοκρατισμό τίς πιό διαφορετικές καί βαθιές μεταρυθμίσεις. Πέμπτο, δίνει τή δυνατότητα γιά μιά μορφή ὀργάνωσης τῆς πρωτοπορίας, δηλαδή τοῦ πιό συνειδητοῦ, τοῦ πιό δραστήριου, τοῦ πιό πρωτοπόρου τμήματος τῶν *καταπιεζομένων* τάξεων, τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί ἀποτελεῖ ἔτσι ἕνα μηχανισμό, πού μ' αὐτόν ἡ πρωτοπορία τῶν καταπιεζομένων τάξεων μπορεῖ ν' ἀνεβάζει, νά διαπαιδαγωγεῖ, νά ἐκπαιδεύει καί νά τραβᾶ μαζί της *τή γιγάντια μάζα* αὐτῶν τῶν τάξεων, πού ὥς τά τώρα βρισκόταν ὁλότελα ἔξω ἀπ' τήν πολιτική ζωή, ἔξω ἀπό τήν ἱστορία. Ἕκτο, ἐπιτρέπει νά συνδυαστοῦν τά πλεονεκτήματα τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ μέ τά πλεονεκτήματα τῆς ἄμεσης καί ἀπευθείας δημοκρατίας, δηλαδή νά συνενωθοῦν στό πρόσωπο τῶν αἱρετῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ καί οἱ νομοθετικές λειτουργίες *καί ἡ ἐκτέλεση τῶν νόμων*. Σέ σύγκριση μέ τόν ἀστικό κοινοβουλευτισμό τό γεγονός αὐτό ἀποτελεῖ ἕνα βῆμα πρός τά μπρός στήν ἀνάπτυξη τῆς δημοκρατίας, πού ἡ σημασία του εἶναι κοσμοϊστορική... Ἄν ἡ λαϊκή δημιουργική ἰδιοφυΐα τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων δέν εἶχε δημιουργήσει τά Σοβιέτ, ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση στή Ρωσία θά ἦταν καταδικασμένη σέ ἀποτυχία, γιατί μέ τόν παλιό μηχανισμό τό προλεταριάτο δέ θά μποροῦσε, χωρίς ἀμφιβολία, νά κρατήσει τήν ἐξουσία, καί ἀπό τό ἄλλο μέρος θά ἦταν ἀδύνατο νά δημιουργηθεῖ μεμιᾶς ἕνας καινούργιος μηχανισμός». (Βλ. τόμ. 21ος, σελ. 258-259).

Νά γιατί οἱ Μπολσεβίκοι πιάστηκαν γερά ἀπό τά Σοβιέτ σάν τό βασικό κρίκο ὀργάνωσης, πού μποροῦσε νά διευκολύνει τήν ὀργάνωση τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη καί τή δημιουργία ἑνός καινούργιου ἰσχυροῦ μηχανισμοῦ προλεταριακοῦ κράτους.

Τό σύνθημα «Όλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» πέρασε δυό στάδια ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐσωτερικῆς του ἀνάπτυξης: τό πρῶτο (ὥς τήν ἧττα τῶν Μπολσεβίκων τόν Ἰούλη στή διάρκεια τῆς δυαδικῆς ἐξουσίας) καί τό δεύτερο (ὕστερα ἀπό τήν ἧττα τῆς ἐξέγερσης τοῦ Κορνίλοφ).

Στό πρῶτο στάδιο τό σύνθημα αὐτό σήμαινε τή ρήξη

τοῦ συνασπισμοῦ τῶν μενσεβίκων καί τῶν σοσιαλεπαναστατῶν μέ τούς καντέτους, τό σχηματισμό Σοβιετικῆς κυβέρνησης ἀπό τούς μενσεβίκους καί τούς σοσιαλεπαναστάτες (γιατί τά Σοβιέτ ἦταν τότε σοσιαλεπαναστατικά-μενσεβίκικα), τήν ἐλευθερία ζύμωσης γιά τήν ἀντιπολίτευση (δηλαδή γιά τούς Μπολσεβίκους) καί τήν ἐλευθερία πάλης τῶν κομμάτων μέσα στούς κόλπους τῶν Σοβιέτ, πάλης πού ἀπόβλεπε στήν κατάχτηση τῶν Σοβιέτ καί στήν ἀλλαγή τῆς σύνθεσης τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης στήν πορεία μιᾶς εἰρηνικῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐπανάστασης. Τό σχέδιο αὐτό δέ σήμαινε βέβαια τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Διευκόλυνε ὅμως ἀναμφισβήτητα τήν προετοιμασία τῶν ἀπαραίτητων ὅρων γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς διχτατορίας γιατί, φέρνοντας στήν ἐξουσία τούς μενσεβίκους καί τούς σοσιαλεπαναστάτες καί ἀναγκάζοντάς τους νά ἐφαρμόσουν στήν πράξη τό ἀντεπαναστατικό τους πρόγραμμα, ἐπιτάχυνε τό ξεσκέπασμα τοῦ ἀληθινοῦ χαρακτήρα αὐτῶν τῶν κομμάτων, ἐπιτάχυνε τήν ἀπομόνωσή τους, τήν ἀπόσπασή τους ἀπό τίς μάζες. Ἡ ἥττα τῶν Μπολσεβίκων τόν Ἰούλη διέκοψε ὡστόσο αὐτή τήν ἀνάπτυξη, γιατί ἔδοσε τήν ὑπεροχή στήν ἀντεπανάσταση τῶν στρατηγῶν καί τῶν καντέτων καί ἔριξε τούς σοσιαλεπαναστάτες καί μενσεβίκους στήν ἀγκαλιά τῆς ἀντεπανάστασης. Τό περιστατικό αὐτό ἀνάγκασε τό κόμμα ν' ἀποσύρει προσωρινά τό σύνθημα «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ», γιά νά τό ξαναρίξει στίς συνθῆκες μιᾶς καινούργιας ἀνόδου τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ ἥττα τῆς ἐξέγερσης τοῦ Κορνίλοφ ἐγκαινίασε τό δεύτερο στάδιο. Τό σύνθημα «Ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ» ξαναμπῆκε στήν ἡμερήσια διάταξη. Τώρα ὅμως τό σύνθημα αὐτό δέν εἶχε πιά τήν ἴδια σημασία πού εἶχε στό πρῶτο στάδιο. Τό περιεχόμενό του ἄλλαξε ριζικά. Τώρα τό σύνθημα αὐτό σήμαινε τήν ὁλοκληρωτική ρήξη μέ τόν ἰμπεριαλισμό καί τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στούς Μπολσεβίκους, γιατί τά Σοβιέτ εἶχαν γίνει στήν πλειοψηφία τους μπολσεβίκικα. Τώρα τό σύνθημα αὐτό σήμαινε τήν ἄμεση προσέγγιση τῆς ἐπανάστασης στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου μέσω τῆς ἐξέγερσης. Κάτι παραπάνω, τό σύνθημα αὐτό σήμαινε τώρα τήν ὀργάνωση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τήν κρατική συγκρότησή της.

Ἡ ἀνεκτίμητη σημασία πού εἶχε ἡ ταχτική τῆς μετατροπῆς τῶν Σοβιέτ σέ ὄργανα κρατικῆς ἐξουσίας βρισκόταν στό γεγονός ὅτι ἀποσποῦσε τά ἑκατομμύρια τῶν ἐργαζομένων μαζῶν ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό, ξεσκέπαζε τά κόμματα τῶν μενσεβίκων καί τῶν σοσιαλεπαναστατῶν σάν ὄργανα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί ὁδηγοῦσε τίς μάζες αὐτές, μποροῦμε νά ποῦμε, κατευθείαν στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Ὥστε, ἡ τρίτη ἰδιομορφία τῆς ταχτικῆς τῶν Μπολσεβίκων στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη εἶναι ἡ πολιτική τῆς μετατροπῆς τῶν Σοβιέτ σέ ὄργανα κρατικῆς ἐξουσίας, σάν σπουδαιότατο ὅρο γιά τήν ἀπομόνωση τῶν συμβιβαστικῶν κομμάτων καί γιά τή νίκη τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Τ έ τ α ρ τ η ἰ δ ι ο μ ο ρ φ ί α. Ἡ εἰκόνα δέ θἄταν πλήρης ἄν δέν καταπιανόμασταν μέ τό ζήτημα πῶς καί γιατί κατόρθωσαν οἱ Μπολσεβίκοι νά μετατρέψουν τά κομματικά τους συνθήματα σέ συνθήματα γιά τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν, σέ συνθήματα πού κινοῦν πρός τά μπρός τήν ἐπανάσταση, πῶς καί γιατί κατόρθωσαν νά πείσουν γιά τήν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς τους ὄχι μονάχα τήν πρωτοπορία καί ὄχι μονάχα τήν πλειοψηφία τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀλλά καί τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ.

Τό ζήτημα εἶναι ὅτι: γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης, ἄν αὐτή ἡ ἐπανάσταση εἶναι πραγματικά λαϊκή καί ἀγκα-

λιάζει έκατομμύρια μάζες, δέ φτάνει μονάχα νάναι σωστά τά κομματικά συνθήματα. Γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης χρειάζεται ἀκόμα κι ἕνας ἄλλος ἀπαραίτητος ὅρος καί συγκεκριμένα: οἱ ἴδιες οἱ μάζες νά πειστοῦν μέ τή δική τους τήν πείρα γιά τήν ὀρθότητα αὐτῶν τῶν συνθημάτων. Μονάχα τότε τά συνθήματα τοῦ κόμματος γίνονται συνθήματα τῶν ἴδιων τῶν μαζῶν. Μονάχα τότε ἡ ἐπανάσταση γίνεται πραγματικά λαϊκή ἐπανάσταση. Μιά ἀπό τίς ἰδιομορφίες τῆς ταχτικῆς τῶν Μπολσεβίκων στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη εἶναι ὅτι ἤξερε νά καθορίσει σωστά τούς δρόμους καί τίς καμπές, πού ὁδηγοῦν μέ φυσικό τρόπο τίς μάζες κοντά στά συνθήματα τοῦ κόμματος, στό ἴδιο τό κατώφλι, μποροῦμε νά ποῦμε, τῆς ἐπανάστασης, διευκολύνοντάς τες ἔτσι νά σφυγμομετρήσουν, νά ἐλέγξουν, νά διαγνώσουν μέ τήν ἴδια τους τήν πείρα τήν ὀρθότητα αὐτῶν τῶν συνθημάτων. Μέ ἄλλα λόγια, μιά ἀπό τίς ἰδιομορφίες τῆς ταχτικῆς τῶν Μπολσεβίκων εἶναι ὅτι δέ συγχέει τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος μέ τήν καθοδήγηση τῶν μαζῶν, ὅτι βλέπει καθαρά τή διαφορά ἀνάμεσα στήν καθοδήγηση τῆς πρώτης κατηγορίας καί στήν καθοδήγηση τῆς δεύτερης κατηγορίας καί ὅτι εἶναι ἔτσι ἡ ἐπιστήμη ὄχι μόνο τῆς καθοδήγησης τοῦ κόμματος, ἀλλά καί τῆς καθοδήγησης τῶν ἑκατομμυρίων μαζῶν τῶν ἐργαζομένων.

Παραστατικό παράδειγμα γιά τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἐκδηλώνεται αὐτή ἡ ἰδιομορφία τῆς μπολσεβίκικης ταχτικῆς εἶναι ἡ πείρα τῆς σύγκλησης καί τῆς διάλυσης τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης.

Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ Μπολσεβίκοι εἶχαν ρίξει τό σύνθημα τῆς Δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ Συνταχτική Συνέλευση εἶναι ἕνα ἀστικό κοινοβούλιο, ριζικά ἀντίθετο μέ τίς ἀρχές τῆς

Δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ. Πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ, ἐνῶ οἱ Μπολσεβίκοι βάδιζαν τότε πρός τή Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ, νά ἀπαιτήσουν ταυτόχρονα ἀπό τήν Προσωρινή κυβέρνηση τήν ἄμεση σύγκληση τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης; Πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ οἱ Μπολσεβίκοι ὄχι μονάχα νά πάρουν μέρος στίς ἐκλογές, ἀλλά καί νά συγκαλέσουν οἱ ἴδιοι τή Συνταχτική Συνέλευση; Πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ ἕνα μήνα πρίν ἀπό τήν ἐξέγερση, τότε πού συντελοῦνταν τό πέρασμα ἀπό τό παλιό στό καινούργιο, νά ἐπιτρέψουν οἱ Μπολσεβίκοι τή δυνατότητα ἑνός προσωρινοῦ συνδυασμοῦ τῆς Δημοκρατίας τῶν Σοβιέτ μέ τή Συνταχτική Συνέλευση;

Αὐτό «συνέβηκε» γιατί:

1. Ἡ ἰδέα τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης ἦταν μιά ἀπό τίς πιό δημοφιλεῖς ἰδέες ἀνάμεσα στίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ.

2. Τό σύνθημα τῆς ἄμεσης σύγκλησης τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης διευκόλυνε τό ξεσκέπασμα τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ χαρακτήρα τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

3. Γιά νά χρεωκοπήσει στά μάτια τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἡ ἰδέα τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης ἦταν ἀπαραίτητο νά ὁδηγηθοῦν οἱ μάζες αὐτές ὥς τό κατώφλι τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης μέ τίς διεκδικήσεις τους γιά τή γῆ, τήν εἰρήνη, τήν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ καί νά βρεθοῦν ἔτσι ἀντιμέτωπες μέ τήν πραγματική καί ζωντανή Συνταχτική Συνέλευση.

4. Αὐτός ἦταν ὁ μόνος τρόπος πού θά διευκόλυνε τίς μάζες νά πεισθοῦν μέ τήν ἴδια τους τήν πείρα γιά τήν ἀντεπαναστατικότητα τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης καί γιά τήν ἀνάγκη τῆς διάλυσής της.

5. Ὅλα αὐτά προϋπόθεταν φυσικά τή δυνατότητα παραδοχῆς ἑνός προσωρινοῦ συνδυασμοῦ τῆς Δημοκρατίας

τῶν Σοβιέτ μέ τή Συνταχτική Συνέλευση σάν ἕνα ἀπό τά μέσα γιά νά δοκιμαστεῖ καί νά ξοφλήσει ἡ Συνταχτική Συνέλευση.

6. Ἕνας τέτιος συνδυασμός, ἄν εἶχε πραγματοποιηθεῖ ὑπό τόν ὅρο ὅτι ὅλη ἡ ἐξουσία θά περνοῦσε στά Σοβιέτ, δέ μποροῦσε νά ἔχει ἄλλη σημασία παρά μόνο τήν ὑποταγή τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης στά Σοβιέτ, τή μετατροπή της σέ ἐξάρτημα τῶν Σοβιέτ, τόν ἀνώδυνο μαρασμό καί ἐξαφάνισή της.

Δέ χρειάζεται κάν νά ἀποδείξουμε, ὅτι χωρίς αὐτή τήν πολιτική τῶν Μπολσεβίκων, ἡ διάλυση τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης δέ θά γινόταν τόσο ὁμαλά καί ἡ μετέπειτα δράση τῶν σοσιαλεπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων μέ τό σύνθημα «Ὅλη ἡ ἐξουσία στή Συνταχτική Συνέλευση» δέ θά χρεωκοποῦσε μέ τόσο πάταγο.

«Πήραμε μέρος—λέει ὁ Λένιν—στίς ἐκλογές γιά τό ἀστικό κοινοβούλιο τῆς Ρωσίας, γιά τή Συνταχτική Συνέλευση, τό Σεπτέμβρη-Νοέμβρη τοῦ 1917. Ἦταν σωστή ἡ ταχτική μας ἤ ὄχι;.. Ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι Μπολσεβίκοι δέν εἴχαμε ἄραγε τό Σεπτέμβρη-Νοέμβρη τοῦ 1917 τό δικαίωμα, περισσότερο ἀπό ὁποιουσδήποτε ἄλλους κομμουνιστές τῆς Δύσης, νά νομίζουμε ὅτι στή Ρωσία ὁ κοινοβουλευτισμός πολιτικά εἶχε πιά ξεπεραστεῖ; Καί βέβαια τό εἴχαμε, γιατί τό ζήτημα δέν εἶναι νά ξέρουμε ἄν τά ἀστικά κοινοβούλια ὑπάρχουν ἀπό πολύ ἤ λίγο καιρό, ἀλλά κατά πόσο οἱ πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων εἶναι ἕτοιμες (ἰδεολογικά, πολιτικά, πραχτικά) νά υἱοθετήσουν τό σοβιετικό καθεστώς καί νά διαλύσουν (ἤ νά ἐπιτρέψουν τή διάλυση) τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ κοινοβουλίου. Ὅτι τό Σεπτέμβρη-Νοέμβρη τοῦ 1917 ἡ ἐργατική τάξη τῶν πόλεων, οἱ στρατιῶτες καί οἱ ἀγρότες τῆς Ρωσίας ἦταν ἐξαιτίας μιᾶς σειρᾶς εἰδικῶν συνθηκῶν σέ ἐξαιρετικό βαθμό προετοιμασμένοι γιά νά δεχτοῦν τό σοβιετικό σύστημα καί νά διαλύσουν τό πιό δημοκρατικό ἀστικό κοινοβούλιο, εἶναι ἱστορικό γεγονός πέρα γιά πέρα ἀδιαμφισβήτητο καί ὁλότελα διαπιστωμένο. Καί ὡστόσο οἱ Μπολσεβίκοι δέ μποϋκοτάρησαν τή Συνταχτική Συνέλευση, ἀλλά πῆραν μέρος στίς ἐκλογές καί πρίν καί ὕστερα ἀπό τήν κατάχτηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο». (Βλ. τόμ. 25ος, σελ. 201-202).

Γιατί ὅμως δέ μποϋκατάρησαν τή Συνταχτική Συνέλευση; Γιατ', λέει ὁ Λένιν:

«Ἀκόμα καί μερικές βδομάδες πρίν ἀπό τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, ἀκόμα καί ὕστερα ἀπ' αὐτή τή νίκη, ἡ συμμετοχή στό ἀστικοδημοκρατικό κοινοβούλιο, ὄχι μονάχα δέ ζημιώνει τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, ἀλλά τοῦ ἐπιτρέπει νά ἀποδείξει πιό εὔκολα στίς καθυστερημένες μάζες γιά ποιό λόγο αὐτά τά κοινοβούλια ἀξίζουν νά διαλυθοῦν, διευκολύνει τήν ἐπιτυχία τῆς διάλυσής τους, διευκολύνει τήν „πολιτική ἐξόφληση" τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ». (Βλ. στό ἴδιο).

Εἶναι χαρακτηριστικό τό γεγονός ὅτι ὁ Τρότσκι δέν καταλαβαίνει αὐτή τήν ἰδιομορφία τῆς μπολσεβίκικης ταχτικῆς καί εἰρωνεύεται τή «θεωρία» τοῦ συνδυασμοῦ τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης μέ τά Σοβιέτ χαρακτηρίζοντάς την γιά χιλφερντινγκισμό.

Δέν καταλαβαίνει ὅτι ἡ παραδοχή ἑνός τέτιου συνδυασμοῦ τότε πού τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης ἔχει ριχθεῖ καί ἡ νίκη εἶναι πιθανή, ἡ παραδοχή τῆς σύγκλησης τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης μ' αὐτούς τούς ὅρους εἶναι ἡ μοναδική ἐπαναστατική ταχτική, πού δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τήν ταχτική τοῦ Χίλφερντινγκ, ἡ ὁποία μετατρέπει τά Σοβιέτ σέ ἐξάρτημα τῆς Συνταχτικῆς Συνέλευσης. Δέν καταλαβαίνει ὅτι τό λάθος ὁρισμένων συντρόφων πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα δέν τοῦ δίνει τό δικαίωμα νά διαβάλλει τήν πέρα γιά πέρα σωστή θέση τοῦ Λένιν καί τοῦ κόμματος, ὅτι κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες εἶναι δυνατή ἡ παραδοχή ἑνός «συνδυασμένου τύπου κράτους». (Σύγκρινε τόμ. 21ος, σελ. 338).

Δέν καταλαβαίνει ὅτι χωρίς τήν ἰδιόμορφη πολιτική πού υἱοθέτησαν οἱ Μπολσεβίκοι σέ σχέση μέ τή Συντα-

χτική Συνέλευση, δέ θά κατόρθωναν νά καταχτήσουν μέ τό μέρος τους τά έκατομμύρια τῶν μαζῶν τοῦ λαοῦ καί ὅτι χωρίς τήν κατάχτηση αὐτῶν τῶν μαζῶν δέ θά ἦταν σέ θέση νά μετατρέψουν τήν ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη σέ βαθιά λαϊκή ἐπανάσταση.

Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι ὁ Τρότσκι εἰρωνεύεται ἀκόμα καί τίς λέξεις «λαός», «ἐπαναστατική δημοκρατία» κλπ. πού συναντιοῦνται στά ἄρθρα τῶν Μπολσεβίκων καί τίς θεωρεῖ ἀνάρμοστες γιά ἕνα μαρξιστή.

Ὁ Τρότσκι ξεχνᾶ, ὅπως εἶναι φανερό, ὅτι ἀπό τό Σεπτέμβρη ἀκόμα τοῦ 1917, ἕνα μήνα πρίν ἀπό τή νίκη τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ὁ Λένιν, ὁ ἀναμφισβήτητος αὐτός μαρξιστής ἔγραφε γιά τήν «ἀνάγκη τοῦ ἄμεσου περάσματος ὅλης τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας μέ ἐπικεφαλῆς τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο». (Βλ. τόμ. 21ος, σελ. 198).

Ὁ Τρότσκι ξεχνᾶ, ὅπως εἶναι φανερό, ὅτι ὁ Λένιν, ὁ ἀναμφισβήτητος αὐτός μαρξιστής, παραθέτοντας τό γνωστό γράμμα τοῦ Μάρξ πρός τόν Κούγκελμαν[80] (Ἀπρίλης 1871), ὅπου λέγεται ὅτι τό τσάκισμα τῆς γραφειοκρατικῆς-στρατιωτικῆς κρατικῆς μηχανῆς εἶναι ὁ προκαταρκτικός ὅρος κάθε πραγματικῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης στήν ἤπειρο, γράφει καθαρά καί ξάστερα τά ἑξῆς:

«Ἐκεῖνο πού χρειάζεται νά προσέξουμε ἰδιαίτερα εἶναι ἡ ἐξαιρετικά βαθιά παρατήρηση τοῦ Μάρξ, ὅτι ἡ καταστροφή τῆς γραφειοκρατικο-στρατιωτικῆς κρατικῆς μηχανῆς εἶναι „ὁ προκαταρκτικός ὅρος κάθε ἐπανάστασης πραγματικά λαϊκῆς". Ἡ ἔννοια αὐτή ἐπανάσταση „λαϊκή" φαίνεται περίεργη στό στόμα τοῦ Μάρξ· καί στή Ρωσία οἱ πλεχανοφικοί καί οἱ μενσεβίκοι, οἱ ὀπαδοί αὐτοί τοῦ Στρούβε, πού θέλουν νά περάσουν γιά μαρξιστές, θά μποροῦσαν ἴσως νά χαρακτηρίσουν μιά παρόμοια ἔκφραση τοῦ

Μάρξ „παραδρομή τῆς γλώσσας". Ἔχουν διαστρεβλώσει τό μαρξισμό καί τόν κατάντησαν μιά τέτια ἐλεεινή φιλελεύθερη διδασκαλία, ὥστε ἔξω ἀπό τήν ἀντίθεση ἐπανάσταση ἀστική καί ἐπανάσταση προλεταριακή δέν ὑπάρχει γι' αὐτούς τίποτε ἄλλο, καί τήν ἀντίθεση αὐτή τήν ἐννοοῦν ἀκόμα μέ ἕνα τόσο ἄψυχο τρόπο, πού δέν παίρνει ἄλλο...

Τό 1871 σέ καμιά χώρα τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης τό προλεταριάτο δέν ἀποτελοῦσε τήν πλειοψηφία τοῦ λαοῦ. Μιά ἐπανάσταση δέ μποροῦσε νά εἶναι „λαϊκή" καί νά τραβήξει πραγματικά στό κίνημα τήν πλειοψηφία παρά μόνο ὅταν ἀγκάλιαζε καί τό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά. Οἱ δυό αὐτές τάξεις ἀποτελοῦσαν τότε ἀκριβῶς τό „λαό". Τίς δυό αὐτές τάξεις τίς εἶχε ἑνώσει τό γεγονός ὅτι „ἡ γραφειοκρατική-στρατιωτική κρατική μηχανή" τίς καταπιέζει, τίς συνθλίβει, τίς ἐκμεταλλεύεται. Νά τσακιστεῖ αὐτή ἡ μηχανή, νά συντριβεῖ, αὐτό εἶναι τό πραγματικό συμφέρον τοῦ „λαοῦ", τῆς πλειοψηφίας του, τῶν ἐργατῶν καί τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀγροτῶν, αὐτός εἶναι ὁ „προκαταρκτικός ὅρος" τῆς ἐλεύθερης συμμαχίας τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν μέ τούς προλετάριους· χωρίς αὐτή τή συμμαχία ἡ δημοκρατία δέ μπορεῖ νά εἶναι σταθερή καί δέν εἶναι δυνατός ὁ σοσιαλιστικός μετασχηματισμός». (Βλ. τόμ. 21ος, σελ. 395-396).

Αὐτά τά λόγια τοῦ Λένιν δέν ἐπιτρέπεται νά τά ξεχνᾶμε.

Ὥστε ἡ τέταρτη ἰδιομορφία τῆς ταχτικῆς τῶν Μπολσεβίκων στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας τοῦ Ὀχτώβρη εἶναι ἡ ἱκανότητά τους νά πείθουν τίς μάζες μέ τήν ἴδια τους τήν πείρα γιά τήν ὀρθότητα τῶν κομματικῶν συνθημάτων, μέ τό τράβηγμα αὐτῶν τῶν μαζῶν στίς ἐπαναστατικές θέσεις, σάν σπουδαιότατο ὅρο γιά τήν κατάχτηση τῶν ἑκατομμυρίων ἐργαζομένων μέ τό μέρος τοῦ κόμματος.

Νομίζω πώς ὅσα λέχθηκαν εἶναι πέρα γιά πέρα ἀρκετά γιά νά ξεκαθαρισθοῦν τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα αὐτῆς τῆς ταχτικῆς.

IV

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ ΣΑΝ ΑΠΑΡΧΗ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι ἡ γενικά παραδεχτή θεωρία τῆς ταυτόχρονης νίκης τῆς ἐπανάστασης στίς κύριες χῶρες τῆς Εὐρώπης, ἡ θεωρία τοῦ ἀδύνατου τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα ἀποδείχτηκε τεχνητή, μή βιώσιμη θεωρία. Ἡ ἑφτάχρονη ἱστορία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης τῆς Ρωσίας δέ συνηγορεῖ ἀλλά βρίσκεται σέ ἀντίθεση μ' αὐτή τή θεωρία. Ἡ θεωρία αὐτή δέν εἶναι ἀπαράδεχτη, μονάχα σά σχῆμα ἀνάπτυξης τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης γιατί ἀντιφάσκει μέ τά ὁλοφάνερα γεγονότα· εἶναι ἀπαράδεχτη ἀκόμα περισσότερο σά σύνθημα, γιατί δεσμεύει καί δέν ἀναπτύσσει τήν πρωτοβουλία τῶν ξεχωριστῶν χωρῶν, πού λόγω ὁρισμένων ἱστορικῶν συνθηκῶν ἔχουν ἀποχτήσει τή δυνατότητα νά διασπάσουν μόνες τους τό μέτωπο τοῦ κεφαλαίου, γιατί δέν ἀποτελεῖ κίνητρο γιά μιά δραστήρια ἐπίθεση ἀπό μέρους τῶν ξεχωριστῶν χωρῶν ἐνάντια στό κεφάλαιο, ἀλλά γιά μιά παθητική ἀναμονή τῆς στιγμῆς «τῆς γενικῆς λύσης», γιατί δέν καλλιεργεῖ ἀνάμεσα στούς προλετάριους τῶν ξεχωριστῶν χωρῶν τό πνεῦμα τῆς ἐπαναστατικῆς ἀποφασιστικότητας, μά τό πνεῦμα τῶν ἀμφιβολιῶν ἀλά Ἀμλέτο: «καί τί θά γίνει ἄν οἱ ἄλλοι δέ μᾶς ὑποστηρίξουν;». Ὁ Λένιν εἶχε πέρα γιά πέρα δίκιο, ὅταν ἔλεγε ὅτι ἡ νίκη τοῦ προλεταριάτου σέ μιά μόνη χώρα ἀποτελεῖ τήν «πιό τυπική περίπτωση» ὅτι «ἡ ταυτόχρονη ἐπανάσταση σέ μιά σειρά χῶρες» δέ μπορεῖ παρά νά εἶναι «σπάνια ἐξαίρεση». (Βλ. τόμ. 23ος, σελ. 354).

Ἡ λενινιστική ὅμως θεωρία τῆς ἐπανάστασης δέν περιορίζεται, ὅπως εἶναι γνωστό, μονάχα σ' αὐτή τήν πλευρά τοῦ ζητήματος. Εἶναι ταυτόχρονα καί ἡ θεωρία τῆς ἀνάπτυξης τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης*. Ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ μιά μόνη χώρα δέν εἶναι αὐτοσκοπός. Ἡ ἐπανάσταση τῆς νικήτριας χώρας δέν πρέπει νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της σάν αὐτάρκες μέγεθος, ἀλλά σά στήριγμα, σά μέσο γιά τήν ἐπιτάχυνση τῆς νίκης τοῦ προλεταριάτου σ' ὅλες τίς χῶρες. Γιατί ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης σέ μιά μόνη χώρα, καί στή δοσμένη περίπτωση στή Ρωσία, δέν εἶναι μονάχα ὁ καρπός τῆς ἀνισόμετρης ἀνάπτυξης καί τῆς προοδευτικῆς ἀποσύνθεσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Εἶναι ταυτόχρονα ἡ ἀπαρχή καί ἡ προϋπόθεση τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης.

Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι οἱ δρόμοι ἀνάπτυξης τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης δέν εἶναι τόσο ἁπλοί, ὅσο θά μποροῦσε νά φανεῖ προηγούμενα, πρίν ἀπό τή νίκη τῆς ἐπανάστασης σέ μιά μόνη χώρα, πρίν ἀπό τήν ἐμφάνιση τοῦ ἀναπτυγμένου ἰμπεριαλισμοῦ, πού ἀποτελεῖ τήν «παραμονή τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης». Γιατί ἐμφανίστηκε ἕνας καινούργιος παράγοντας, ὁ νόμος τῆς ἀνισόμετρης ἀνάπτυξης τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, πού δρᾶ μέσα στίς συνθῆκες τοῦ ἀναπτυγμένου ἰμπεριαλισμοῦ καί πού μιλᾶ γιά τό ἀναπόφευκτο τῶν πολεμικῶν συγκρούσεων, γιά τή γενική ἐξασθένιση τοῦ παγκόσμιου μετώπου τοῦ κεφαλαίου καί γιά τή δυνατότητα τῆς νίκης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ ξεχωριστές χῶρες. Γιατί ἐμφανίστηκε ἕνας καινούργιος παράγοντας, ἡ τεράστια Σοβιετική χώρα, πού ἐκτείνεται ἀνάμεσα Δύση καί Ἀνατολή, ἀνάμεσα στό κέντρο τῆς χρηματιστικῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ κόσμου καί τό

* Βλέπε πιό πάνω τό ἔργο: «Οἱ βάσεις τοῦ λενινισμοῦ». Ι. Στ.

στίβο τῆς ἀποικιακῆς καταπίεσης καί πού μονάχα μέ τήν ὕπαρξή της ἐπαναστατικοποιεῖ ὅλο τόν κόσμο.

Ὅλοι αὐτοί εἶναι παράγοντες (δέ μιλῶ γιά τούς ἄλλους τούς λιγότερο σπουδαίους παράγοντες), πού δέ μποροῦμε νά μή τούς παίρνουμε ὑπόψη ὅταν μελετοῦμε τούς δρόμους τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης.

Παλιότερα πίστευαν συνήθως ὅτι ἡ ἐπανάσταση θά ἀναπτυχθεῖ μέ τήν ἰσόμετρη «ὡρίμανση» τῶν στοιχείων τοῦ σοσιαλισμοῦ, πρίν ἀπ' ὅλα στίς πιό ἀναπτυγμένες, στίς «προχωρημένες» χῶρες. Τώρα αὐτή ἡ ἀντίληψη ἔχει ἀνάγκη ἀπό οὐσιαστικές τροποποιήσεις.

«Τό σύστημα τῶν διεθνῶν σχέσεων—λέει ὁ Λένιν—διαμορφώθηκε σήμερα ἔτσι πού ἕνα ἀπό τά κράτη τῆς Εὐρώπης, ἡ Γερμανία, ἔχει ὑποδουλωθεῖ ἀπό τά κράτη-νικητές. Ἔπειτα, μιά σειρά κράτη, καί μάλιστα ἀπό τά πιό παλιά κράτη τῆς Δύσης, βρέθηκαν λόγω τῆς νίκης σέ συνθῆκες, πού τούς δίνουν τή δυνατότητα νά χρησιμοποιήσουν αὐτή τή νίκη γιά νά κάνουν μιά σειρά παραχωρήσεις στίς καταπιεζόμενες τάξεις τους, παραχωρήσεις πού ἄν καί δέν εἶναι σημαντικές ἐπιβραδύνουν ὡστόσο τό ἐπαναστατικό κίνημα στίς ἴδιες τίς χῶρες τους καί δημιουργοῦν κάποιο ὁμοίωμα „κοινωνικῆς εἰρήνης".

Ταυτόχρονα μιά ὁλόκληρη σειρά χῶρες: Ἀνατολή, Ἰνδίες, Κίνα κλπ., βρέθηκαν, ἐξαιτίας ἀκριβῶς τοῦ τελευταίου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, ὁριστικά πεταμένες ἔξω ἀπό τήν τροχιά τους. Ἡ ἀνάπτυξή τους προσανατολίστηκε ὁριστικά στό γενικό δρόμο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καπιταλισμοῦ. Στίς χῶρες αὐτές ἄρχισε ὁ ἀναβρασμός πού ἐπικρατεῖ γενικά σ' ὅλη τήν Εὐρώπη. Καί σήμερα εἶναι ξεκάθαρο γιά ὅλο τόν κόσμο, ὅτι οἱ χῶρες αὐτές τραβήχτηκαν σέ ἕνα τέτιο δρόμο ἀνάπτυξης πού δέ μπορεῖ παρά νά ὁδηγήσει στήν κρίση ὁλάκερου τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ.

Γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους καί σέ σχέση μ' αὐτό τό γεγονός, „οἱ δυτικοευρωπαϊκές καπιταλιστικές χῶρες" δέ θά ὁλοκληρώσουν τήν ἐξέλιξή τους πρός τό σοσιαλισμό... μέ τόν τρόπο πού περιμέναμε παλιότερα. Δέ θά τήν ὁλοκληρώσουν μέ τήν ἰσόμετρη „ὡρίμανση" τοῦ σοσιαλισμοῦ στό ἐσωτερικό τους, ἀλλά μέσω τῆς ἐκμετάλλευσης ὁρισμένων κρατῶν ἀπό τ' ἄλλα, μέσω τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ πρώτου ἀπό τά ἡττημένα στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο κράτη, σέ συνδυασμό μέ τήν ἐκμετάλλευση ὅλης τῆς Ἀνατολῆς. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά καί ἡ Ἀνατολή, ἐξαιτίας ἀκριβῶς τοῦ πρώτου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, μπῆκε ὁριστικά στό ἐπαναστατικό κίνημα καί τραβήχτηκε ὁριστικά στή γενική τροχιά τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ κινήματος». (Βλ. τόμ. 27ος, σελ. 415-416).

Ἄν σ' αὐτά ὅλα προσθέσουμε τό γεγονός ὅτι ὄχι μόνο οἱ ἡττημένες χῶρες καί οἱ ἀποικίες, πού τίς ἐκμεταλλεύονται οἱ νικήτριες χῶρες, ἀλλά καί ἕνα μέρος τῶν νικήτριων χωρῶν πέφτει στήν τροχιά τῆς χρηματιστικῆς ἐκμετάλλευσης ἀπό τίς πιό ἰσχυρές νικήτριες χῶρες, τήν Ἀμερική καί τήν Ἀγγλία· ὅτι οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα σ' ὅλες αὐτές τίς χῶρες εἶναι βασικότατος παράγοντας ἀποσύνθεσης τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ· ὅτι ἐκτός ἀπ' αὐτές τίς ἀντιθέσεις ὑπάρχουν ἀκόμα καί ἀναπτύσσονται καί ἄλλες πολύ βαθιές ἀντιθέσεις στό ἐσωτερικό καθεμιᾶς ἀπ' αὐτές τίς χῶρες· ὅτι ὅλες αὐτές οἱ ἀντιθέσεις βαθαίνουν καί ὀξύνονται ἀπό τό γεγονός ὅτι πλάι σ' αὐτές τίς χῶρες ὑπάρχει ἡ μεγάλη Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ—ἄν ὅλα αὐτά τά πάρουμε ὑπόψη μας, τότε θά ἔχουμε λίγο-πολύ πλήρη εἰκόνα τῆς ἰδιόμορφης διεθνοῦς κατάστασης.

Τό πιθανότερο εἶναι ὅτι ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση θ' ἀναπτυχθεῖ μέ τήν ἐπαναστατική ἀπόσπαση μιᾶς σειρᾶς νέων χωρῶν ἀπό τό σύστημα τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν, μέ τήν παράλληλη ὑποστήριξη τῶν προλετάριων αὐτῶν τῶν χωρῶν ἀπό τό προλεταριάτο τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν. Βλέπουμε, ὅτι ἡ πρώτη χώρα πού ἀποσπάστηκε, ἡ πρώτη νικήτρια χώρα ὑποστηρίζεται κιόλας ἀπό τούς ἐργάτες καί γενικά τίς ἐργαζόμενες μάζες τῶν ἄλλων χωρῶν. Χωρίς αὐτή τήν ὑποστήριξη δέ θά μποροῦσε νά κρατηθεῖ. Δέ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι ἡ ὑποστήριξη αὐτή θά δυναμώνει καί θά ἀναπτύσσεται. Ὅμως δέ χωρεῖ ἐπί-

σης ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἴδια ἡ ἀνάπτυξη τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, τό ἴδιο τό προτσές τῆς ἀπόσπασης μιᾶς σειρᾶς νέων χωρῶν ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό θά συντελεῖται τόσο πιό γρήγορα καί πιό σταθερά, ὅσο πιό σταθερά θά δυναμώνει ὁ σοσιαλισμός στήν πρώτη νικήτρια χώρα, ὅσο πιό γρήγορα θά μετατρέπεται αὐτή ἡ χώρα σέ βάση τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, σέ μοχλό τῆς παραπέρα ἀποσύνθεσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἄν εἶναι σωστή ἡ θέση ὅτι εἶναι ἀδύνατη ἡ ὁ ρ ι σ τ ι κ ή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν πρώτη ἀπελευθερωμένη χώρα χωρίς τίς κοινές προσπάθειες τῶν προλετάριων μερικῶν χωρῶν, ἐξίσου σωστό εἶναι καί τό γεγονός ὅτι ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση θ' ἀναπτυχθεῖ τόσο πιό γρήγορα καί σταθερά, ὅσο πιό ἀποτελεσματική θἆναι ἡ βοήθεια τῆς πρώτης σοσιαλιστικῆς χώρας πρός τούς ἐργάτες καί τίς ἐργαζόμενες μάζες ὅλων τῶν ἄλλων χωρῶν.

Σέ τί πρέπει νά ἐκφράζεται αὐτή ἡ βοήθεια;

Πρέπει νά ἐκφράζεται πρῶτο στό ὅτι ἡ νικήτρια χώρα «θά κάνει τό μέγιστο πού εἶναι δυνατό σέ μιά μόνη χώρα γ ι ά τήν ἀνάπτυξη, τήν ὑποστήριξη καί τό ξύπνημα τῆς ἐπανάστασης σ' ὅ λ ε ς τ ί ς χ ῶ ρ ε ς». (Βλ. Λ έ ν ι ν, τόμ. 23ος, σελ. 385).

Πρέπει νά ἐκφράζεται, κατά δεύτερο λόγο, στό ὅτι «τό νικηφόρο προλεταριάτο» τῆς μιᾶς χώρας, «ἀφοῦ ἀπαλλοτριώσει τούς καπιταλιστές καί ὀργανώσει τή σοσιαλιστική παραγωγή στή χώρα του, θά ὀρθωθεῖ... ἐ ν ά ν τ ι α στόν ὑπόλοιπο κόσμο, τόν καπιταλιστικό, παίρνοντας μέ τό μέρος του τίς καταπιεζόμενες τάξεις τῶν ἄλλων χωρῶν, ἀνάβοντας στίς χῶρες αὐτές τήν ἐξέγερση ἐνάντια στούς καπιταλιστές, ἐνεργώντας σέ περίπτωση ἀνάγκης ἀκόμα καί μέ ἔνοπλη βία ἐνάντια στίς ἐκμεταλλεύτριες τάξεις καί τά κράτη τους». (Βλ. Λ έ ν ι ν. τόμ. 18ος, σελ. 232-233).

Ἡ χαρακτηριστική ἰδιομορφία αὐτῆς τῆς βοήθειας ἀπό μέρους τῆς νικήτριας χώρας βρίσκεται ὄχι μόνο στό γεγονός ὅτι ἐπιταχύνει τή νίκη τῶν προλετάριων τῶν ἄλλων χωρῶν, μά ἀκόμα καί στό γεγονός ὅτι, διευκολύνοντας αὐτή τή νίκη, ἐξασφαλίζει ἔτσι καί τήν ὁ ρ ι σ τ ι κ ή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν πρώτη νικήτρια χώρα.

Τό πιθανότερο εἶναι ὅτι στήν πορεία ἀνάπτυξης τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, πλάι στίς ἑστίες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στίς διάφορες καπιταλιστικές χῶρες καί πλάι στό σύστημα αὐτῶν τῶν χωρῶν σ' ὅλο τόν κόσμο, θά δημιουργηθοῦν ἑστίες σοσιαλιστικές σέ ξεχωριστές σοβιετικές χῶρες καί ἕνα σύστημα αὐτῶν τῶν ἑστιῶν σ' ὅλο τόν κόσμο, καί ὅτι ἡ πάλη ἀνάμεσα σ' αὐτά τά δυό συστήματα θά γεμίσει τήν ἱστορία ἀνάπτυξης τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης.

«Γιατί—λέει ὁ Λένιν—εἶναι ἀδύνατη ἡ ἐλεύθερη ἕνωση τῶν ἐθνῶν στό σοσιαλισμό χωρίς ἕνα λίγο-πολύ μακρόχρονο, ἐπίμονο ἀγώνα τῶν σοσιαλιστικῶν δημοκρατιῶν ἐνάντια στά καθυστερημένα κράτη». (Βλ. στό ἴδιο).

Ἡ παγκόσμια σημασία τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη βρίσκεται ὄχι μόνο στό γεγονός ὅτι εἶναι ἕνα μεγάλο ξεκίνημα μιᾶς χώρας γιά νά διασπάσει τό σύστημα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί ἡ πρώτη ἑστία τοῦ σοσιαλισμοῦ μέσα στόν ὠκεανό τῶν ἰμπεριαλιστικῶν χωρῶν, μά ἐπίσης καί στό γεγονός ὅτι εἶναι τό πρῶτο στάδιο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης καί μιά ἰσχυρή βάση γιά τήν παραπέρα ἀνάπτυξή της.

Γι' αὐτό δέν ἔχουν δίκιο ὄχι μονάχα ἐκεῖνοι πού, ξεχνώντας τό διεθνῆ χαρακτήρα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη, διακηρύχνουν ὅτι ἡ νίκη τῆς ἐπανάστασης σέ μιά μόνη χώρα εἶναι καθαρά ἐθνικό φαινόμενο καί μόνο ἐθνικό· ἀλλά δέν ἔχουν δίκιο καί κεῖνοι πού ἐνῶ θυμοῦν-

ται τό διεθνή χαρακτήρα τῆς 'Επανάστασης τοῦ 'Οχτώβρη ἔχουν ὅμως τήν τάση νά βλέπουν αὐτή τήν ἐπανάσταση σάν κάτι τό παθητικό, πού εἶναι προορισμένο νά δέχεται μονάχα τήν ὑποστήριξη ἀπό τά ἔξω. Στήν πραγματικότητα δέν εἶναι μονάχα ἡ 'Επανάσταση τοῦ 'Οχτώβρη πού ἔχει ἀνάγκη νά ὑποστηριχθεῖ ἀπό τήν ἐπανάσταση τῶν ἄλλων χωρῶν, μά κι ἡ ἐπανάσταση αὐτῶν τῶν χωρῶν ἔχει ἀνάγκη ἀπό τήν ὑποστήριξη τῆς 'Οχτωβριανῆς 'Επανάστασης γιά νά ἐπιταχυνθεῖ καί νά προωθηθεῖ τό ἔργο τῆς ἀνατροπῆς τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ.

17 τοῦ Δεκέμβρη 1924.

Ι. Στάλιν, Στό δρόμο πρός τόν 'Οχτώβρη. 'Εκδοτικό τοῦ κράτους, 1925.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 'Η 13η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) συνῆλθε στή Μόσχα στίς 16-18 τοῦ Γενάρη 1924. Στή Συνδιάσκεψη πήραν μέρος 128 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 222 μέ συμβουλευτική. 'Η Συνδιάσκεψη συζήτησε τά ζητήματα τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης, τῆς διεθνοῦς κατάστασης καί τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. 'Η Συνδιάσκεψη πῆρε πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης» δυό ἀποφάσεις: «Γιά τήν κομματική ἀνοικοδόμηση» καί «γιά τά ἀποτελέσματα τῆς συζήτησης καί τή μικροαστική παρέκκλιση μέσα στό κόμμα».

'Η Συνδιάσκεψη καταδίκασε τήν τροτσκιστική ἀντιπολίτευση, δηλώνοντας ὅτι αὐτή ἀντιπροσωπεύει γιά τό κόμμα μιά μικροαστική παρέκκλιση ἀπό τό μαρξισμό καί πρότεινε στήν Κεντρική 'Επιτροπή νά δημοσιεύσει τήν 7η παράγραφο τῆς ἀπόφασης «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος» πού εἶχε ψηφιστεῖ στό 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) μέ πρόταση τοῦ Β. Ι. Λένιν. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές τῆς Συνδιάσκεψης ἐγκρίθηκαν κατόπιν ἀπό τό 13ο Συνέδριο τοῦ κόμματος καί τό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. (Τίς ἀποφάσεις τῆς Συνδιάσκεψης βλ. στό βιβλίο «'Αποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν 'Ολομελειῶν τῆς ΚΕ, μέρος 1, 1941, σελ. 535-556). — *Σελ.* 3.

2 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση σχετικά μέ τήν κομματική ἀνοικοδόμηση, πού ψηφίστηκε στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) στίς 5 τοῦ

Δεκέμβρη 1923 καί δημοσιεύτηκε στήν «Πράβντα», άρ. φύλλου 278, στίς 7 τοῦ Δεκέμβρη 1923. Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), πού συνῆλθε στίς 14-15 τοῦ Γενάρη 1924, συνόψισε τά συμπεράσματα τῆς κομματικῆς συζήτησης, ἐνέκρινε τήν ἀπόφαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ καί τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ γιά τήν κομματική ἀνοικοδόμηση καί ἀποφάσισε νά φέρει τήν ἀπόφαση αὐτή στή 13η Συνδιάσκεψη. (Βλ. «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ, μέρος 1, 1941, σελ. 533-540).—*Σελ. 5*

3 Γιά τό ντοκουμέντο τῶν 46 ἀντιπολιτευόμενων βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΣΕ, Ἐπιτομή», σελ. 253-254 καί 3η ἑλλ. ἔκδ., σελ. 277-278.—*Σελ. 32.*

4 Ὁ ἄγγλος ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν Κῶρζον ἔστειλε στίς 8 τοῦ Μάη 1923 τελεσίγραφο στή Σοβιετική κυβέρνηση πού περιεῖχε συκοφαντικές κατηγορίες ἐναντίον της. Τό τελεσίγραφο ἀπαιτοῦσε ν' ἀνακληθοῦν οἱ σοβιετικοί πληρεξούσιοι ἀντιπρόσωποι ἀπό τήν Περσία καί τό Ἀφγανιστάν, νά ἀφεθοῦν ἐλεύθερα τά ἀγγλικά ἁλιευτικά σκάφη, πού κρατήθηκαν ἐπειδή ψάρευαν παράνομα στά βόρεια χωρικά ὕδατα τῆς ΕΣΣΔ κλπ. Ὁ Κῶρζον ἀπειλοῦσε σέ περίπτωση, πού δέ θά γίνονταν δεχτοί οἱ ὅροι τοῦ τελεσιγράφου μέσα σέ 10 μέρες, νά διακόψει τίς ἐμπορικές σχέσεις. Τό τελεσίγραφο τοῦ Κῶρζον δημιούργησε τήν ἀπειλή νέας ἐπέμβασης. Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση ἀπόριψε τίς παράνομες ἀξιώσεις τῆς ἀγγλικῆς κυβέρνησης, ταυτόχρονα ὅμως διακήρυξε ὅτι εἶναι πέρα γιά πέρα ἕτοιμη γιά μιά εἰρηνική διευθέτηση τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στίς δυό χῶρες καί πῆρε μέτρα γιά τήν ἐνίσχυση τῆς ἀμυντικῆς ἱκανότητας τῆς χώρας.—*Σελ. 41.*

5 Πρόκειται γιά τήν ἐπίθεση τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων μέ τή διοίκηση τοῦ στρατηγοῦ Χόφμαν, πού ἐξαπολύθηκε ἐνάντια στό σοβιετικό ἔδαφος τό Φλεβάρη τοῦ 1918. (Γιά τήν ἐπίθεση τοῦ Χόφμαν βλ. Ι. Β. Στάλιν, Ἅπαντα, τόμ. 4, σελ. 38-48 καί ἑλλ. ἔκδ., σελ. 44-54).—*Σελ. 41.*

6 Πρόκειται γιά τήν ἀντεπαναστατική ἀνταρσία τῆς Κροστάνδης στά 1921 καί τήν ἐξέγερση τῶν κουλάκων στό κυβερνεῖο τοῦ Ταμπόφ στά 1919-1921.—*Σελ. 41.*

7 «Ντνί» («Ἡμέρες»)—καθημερινή ἐφημερίδα τῶν σοσιαλεπαναστατῶν-λευκοσμιγκρέδων. Ἐκδιδόταν στό Βερολίνο ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1922.—*Σελ. 50.*

8 «Ζαριά» («Αὐγή»)—περιοδικό τῶν δεξιῶν μενσεβίκων-λευκοσμιγκρέδων. Ἐκδιδόταν στό Βερολίνο ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1922 ὥς τό Γενάρη τοῦ 1924.—*Σελ. 51.*

9 Τό 2ο Πανενωσιακό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ συνῆλθε στή Μόσχα ἀπό τίς 26 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 2 τοῦ Φλεβάρη 1924. Στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ Συνεδρίου, πού ἦταν ἀφιερωμένη στή μνήμη τοῦ Β. Ι. Λένιν, ὁ Ι. Β. Στάλιν μίλησε δίνοντας ἐξ ὀνόματος τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος τό μεγάλο ὅρκο νά διαφυλάξει καί νά ἐκπληρώσει τίς ὑποθῆκες τοῦ Λένιν. Τό Συνέδριο ἀπηύθυνε ἔκκληση ἀπ' ἀφορμή τό θάνατο τοῦ Λένιν «Πρός τήν ἐργαζόμενη ἀνθρωπότητα». Γιά τή διαιώνιση τῆς μνήμης τοῦ Λένιν τό Συνέδριο πῆρε ἀπόφαση νά ἐκδοθοῦν τά Ἅπαντα τοῦ Λένιν, νά μετονομαστεῖ ἡ Πετρούπολη σέ Λένινγκραντ, νά καθιερωθεῖ μέρα πένθους, νά ἀνεγερθεῖ μαυσωλεῖο γιά τό Λένιν στήν Κόκκινη Πλατεία τῆς Μόσχας καί νά στηθοῦν ἀνδριάντες στίς πρωτεύουσες τῶν ἐνωσιακῶν δημοκρατιῶν, καθώς καί στίς πόλεις Λένινγκραντ καί Τασκέντ. Τό Συνέδριο συζήτησε τήν ἔκθεση δράσης τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης καί τά ζητήματα τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς ἵδρυσης Κεντρικῆς Ἀγροτικῆς Τράπεζας. Στίς 31 τοῦ Γενάρη, τό Συνέδριο ἐπικύρωσε τό πρῶτο Σύνταγμα (θεμελιώδης νόμος) τῆς ΕΣΣΔ, πού συντάχθηκε μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν. Τό Συνέδριο ἐξέλεξε τήν ΚΕΕ, δηλαδή τό Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης καί τό Σοβιέτ τῶν Ἐθνοτήτων. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέχτηκε μέλος τοῦ Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης.—*Σελ. 53.*

10 Πρόκειται γιά τήν οἰκονομική καί πολιτική κρίση πού ξέσπασε τό 1923 στή Γερμανία. Στή χώρα εἶχε ἀναπτυχθεῖ ἕνα μαζικό ἐπαναστατικό κίνημα, πού εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά σχηματισθοῦν ἐργατικές κυβερνήσεις στή Σαξονία καί τή Θουριγγία, καί στό Ἀμβοῦργο νά ξεσπάσει ἔνοπλη ἐξέγερση. Μετά τήν κατάπνιξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Γερμανία δυνάμωσε σ' ὅλη τήν Εὐρώπη ἡ ἀστική ἀντίδραση, καθώς καί ὁ κίνδυνος νέας ἐπέμβασης ἐνάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία.—*Σελ. 57.*

11 «Ἴσκρα» («Σπίθα») – ἡ πρώτη πανρωσική παράνομη μαρξιστική ἐφημερίδα. Ἱδρύθηκε ἀπό τό Β. Ι. Λένιν τό Δεκέμβρη τοῦ 1900 στό ἐξωτερικό, ἀπ' ὅπου στελνόταν κρυφά στή Ρωσία. (Γιά τή σημασία καί τό ρόλο τῆς «Ἴσκρα» βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, Ἐπιτομή», σελ. 30-38 καί 3η ἐλλ. ἔκδ., σελ. 34-44).—*Σελ. 61.*

12 Τό Συνέδριο τῆς Στοκχόλμης εἶναι τό 4ο («Ἑνωτικό») Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό Συνέδριο αὐτό συνῆλθε στίς 10-25 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Ἀπρίλη-8 τοῦ Μάη) τοῦ 1906. (Γιά τό Συνέδριο τῆς Στοκχόλμης βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, Ἐπιτομή», σελ. 81-83 καί 3η ἐλλ. ἔκδ., σελ. 91-93).—*Σελ. 64*

13 Τό 5ο Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (Συνέδριο τοῦ Λονδίνου) συνῆλθε στίς 30 τοῦ Ἀπρίλη-19 τοῦ Μάη (13 τοῦ Μάη-1 τοῦ Ἰούνη) τοῦ 1907. (Γιά τό 5ο Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ βλ. Ι. Β. Στάλιν, Ἅπαντα, τόμ. 2ος, σελ. 46-77 καί ἐλλ. ἔκδ., σελ. 54-89, ἐπίσης «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, Ἐπιτομή», σελ. 85-87 καί 3η ἐλλ. ἔκδ., σελ. 95-97).—*Σελ. 65.*

14 Στίς 3 τοῦ Ἀπρίλη 1924 ἔγινε στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) Σύσκεψη γιά τή δουλιά μέσα στή νεολαία. Στή σύσκεψη πῆραν μέρος μέλη τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος, ταχτικά καί ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ τῆς ΟΚΝΡ καί ἀντιπρόσωποι τῶν 10 μεγαλύτερων ὀργανώσεων κυβερνείων τῆς ΟΚΝΡ. Ἡ σύσκεψη συνόψισε τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης πού ἔγινε στίς ἀρχές τοῦ 1924 γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομσομόλ. Ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), ἀφοῦ συζήτησε τά ἀποτελέσματα τῆς σύσκεψης ζήτησε ἀπό τίς τοπικές κομματικές καί κομσομόλικες ὀργανώσεις νά ἀγωνισθοῦν γιά τήν ἑνότητα καί τό συντονισμό τῆς δουλιᾶς τῆς ΟΚΝΡ καί νά καλέσουν τά καθοδηγητικά στελέχη τῆς κομσομόλ νά δουλέψουν ὁμόθυμα γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων πού ἔβαλε τό κόμμα.—*Σελ. 74.*

15 Οἱ διαλέξεις τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Οἱ βάσεις τοῦ λενινισμοῦ» δημοσιεύτηκαν στήν «Πράβντα» τόν Ἀπρίλη καί τό Μάη τοῦ 1924. Τό Μάη τοῦ 1924 κυκλοφόρησε ἡ μπροσούρα τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τό Λένιν καί τό λενινισμό», ὅπου περιέχονταν οἱ ἀναμνήσεις «Γιά τό Λένιν» καί οἱ διαλέξεις «Οἱ βάσεις τοῦ

λενινισμοῦ». Ἡ ἐργασία τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Οἱ βάσεις τοῦ λενινισμοῦ» περιέχεται σ' ὅλες τίς ἐκδόσεις τοῦ βιβλίου τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ζητήματα τοῦ λενινισμοῦ».—*Σελ. 79.*

16 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος», 1939, σελ. 60 καί ἐλλ. ἔκδ. Διαλεχτά Ἔργα, τόμ. 1ος, σελ. 57.—*Σελ. 89.*

17 Πρόκειται γιά τή γνώμη πού διατύπωσε ὁ Κ. Μάρξ στό γράμμα του πρός τόν Φ. Ἔνγκελς στίς 16 τοῦ Ἀπρίλη 1856. (Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Διαλεχτά Γράμματα, 1947, σελ. 86 καί ἐλλ. ἔκδ.: Διαλεχτά Ἔργα, τόμ. 2ος, σελ. 530-532).—*Σελ. 95.*

18 Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Φ. Ἔνγκελς «Οἱ μπακουνιστές στή δουλιά». (Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Ἅπαντα, τόμ. 15ος, 1933, σελ. 105-124).—*Σελ. 96.*

19 Β. Ι. Λένιν, «Ὁ „ἀριστερισμός“ παιδική ἀρρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». (Βλ. Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 25ος, σελ. 174).—*Σελ. 97.*

20 Β. Ι. Λένιν, «Τί εἶναι „οἱ φίλοι τοῦ λαοῦ“ καί πῶς πολεμοῦν τούς σοσιαλδημοκράτες;». (Βλ. Ἅπαντα, ἔκδ. 4η, τόμ. 1ος, σελ. 278-279).—*Σελ. 97.*

21 Τό Συνέδριο τῆς 2ης Διεθνοῦς στή Βασιλεία ἔγινε στίς 24-25 τοῦ Νοέμβρη 1912. Τό Συνέδριο αὐτό συγκλήθηκε ἀπ' ἀφορμή τό Βαλκανικό πόλεμο καί τήν ἀπειλή ἑνός παγκόσμιου πολέμου. Τό Συνέδριο συζήτησε ἕνα ζήτημα: ἡ διεθνής κατάσταση καί οἱ κοινές ἐνέργειες πού πρέπει νά διεξαχθοῦν ἐνάντια στόν πόλεμο. Στό μανιφέστο πού ψηφίστηκε τό Συνέδριο καλοῦσε τούς ἐργάτες νά χρησιμοποιήσουν τήν ὀργάνωση καί τή δύναμη τοῦ προλεταριάτου γιά τόν ἐπαναστατικό ἀγώνα ἐνάντια στόν κίνδυνο πολέμου καί νά κηρύξουν τόν «πόλεμο ἐνάντια στόν πόλεμο».—*Σελ. 97.*

22 Βλ. Κ. Μάρξ, «Κεφάλαιο», τόμ. 1ος, 1935, σελ. 23.—*Σελ. 100.*

23 Βλ. Φ. Ἔνγκελς, «Ὁ Λουδοβίκος Φόυερμπαχ καί τό τέλος τῆς κλασικῆς γερμανικῆς φιλοσοφίας», 1939, σελ. 21 καί ἐλλ. ἔκδ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Διαλεχτά Ἔργα, τόμ. 2ος, σελ. 432. —*Σελ. 102.*

24 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 13ος.—*Σελ. 102.*

25 Κ. Μάρξ, «Θέσεις γιά τόν Φόυερμπαχ». (Βλ. Φ. Ἔνγκελς «Λουδοβῖκος Φόυερμπαχ καί τό τέλος τῆς κλασικῆς γερμανικῆς φιλοσοφίας», 1939, Παράρτημα) καί ἑλλ. ἔκδ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Διαλεχτά Ἔργα, τόμ. 2ος, σελ. 467-470).—*Σελ. 105.*

26 Β. Ι. Λένιν, «Ὁ ἰμπεριαλισμός, ἀνώτατο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ». (Βλ. Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 19ος, σελ. 67-175).—*Σελ. 106.*

27 Ὁ Ι. Β. Σταλιν ἀναφέρεται στά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν, πού γράφτηκαν στά 1905: «Ἡ σοσιαλδημοκρατία καί ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση», ἀπ' ὅπου παίρνει τό ἀπόσπασμα πού παραθέτει «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς» καί «Γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση». (Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 4η, τόμ. 8ος, σελ. 247-263, 264-274, 427—447).—*Σελ. 115.*

28 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, «Προσφώνηση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στήν Ἕνωση τῶν Κομμουνιστῶν». (Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Ἅπαντα, τόμ. 8ος, 1931, σελ. 483 καί ἑλλ.: ἔκδ. Διαλεχτά Ἔργα, τόμ. 1ος, σελ. 114).—*Σελ. 118.*

29 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος», 1939, σελ. 10 καί «Διαλεχτά Γράμματα», 1947, σελ. 263, καί ἑλλ. ἔκδ. Διαλεχτά Ἔργα, τόμ. 1ος, σελ. 11 καί τόμ. 2ος, σελ. 542.—*Σελ. 131.*

30 Φ. Ἔνγκελς, «Τό ἀγροτικό ζήτημα στή Γαλλία καί τή Γερμανία», 1922, σελ. 41 καί 66-67, ἐπίσης ἑλλ. ἔκδ.: Διαλεχτά Ἔργα, τόμ. 2ος, σελ. 491 καί 509.—*Σελ. 151.*

31 Ἡ Συνομοσπονδία ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν τῆς Ρωσίας ἔδρασε ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1921 ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1929. —*Σελ. 154.*

32 Βλ. τήν ἐργασία τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ σημασία τοῦ χρυσοῦ τώρα καί ὕστερα ἀπό τήν πλέρια νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ». (Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 79-85).—*Σελ. 189.*

33 Ἡ ἀπόφαση «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος» γράφτηκε ἀπό τό Β. Ι. Λένιν καί ψηφίστηκε ἀπό τό 10ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), πού συνῆλθε στίς 8-16 τοῦ Μάρτη 1921. (Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 26ος, σελ. 259-261, καθώς καί «Ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν Ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1, 1941, σελ. 364-366.—*Σελ. 208.*

34 Τό 13ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), τό πρῶτο Συνέδριο τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος μετά τό θάνατο τοῦ Β. Ι. Λένιν, συνῆλθε στίς 23-31 τοῦ Μάη 1924. Τίς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου τίς καθοδήγησε ὁ Ι. Β. Στάλιν. Στό Συνέδριο πῆραν μέρος 748 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, πού ἀντιπροσώπευαν 735.881 μέλη τοῦ κόμματος, ἀπ' αὐτά τά 241.591 εἶχαν γίνει μέλη μέ τή στρατολογία Λένιν καί τά 127.741 ἦταν δόκιμα μέλη πρίν τή στρατολογία Λένιν. Οἱ ἀντιπρόσωποι μέ συμβουλευτική ψῆφο ἦταν 416. Τό Συνέδριο συζήτησε τήν πολιτική καί όργανωτ κή ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ, τίς ἐκθέσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς ΚΕΕ, τήν ἔκθεση δράσης τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τά κομματικά-όργανωτικά ζητήματα, τά ζητήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου καί τῶν συνεταιρισμῶν, τῆς δουλιᾶς στό χωριό, τῆς δουλιᾶς ἀνάμεσα στή νεολαία καί ἄλλα.

Τό Συνέδριο καταδίκασε ὁμόφωνα τήν πλατφόρμα τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης χαρακτηρίζοντάς την σάν μικροαστική παρέκκλιση ἀπό τό μαρξισμό, σάν ἀναθεώρηση τοῦ λενινισμοῦ καί ἐπικύρωσε τίς ἀποφάσεις τῆς 13ης κομματικῆς Συνδιάσκεψης «Γιά τήν κομματική ἀνοικοδόμηση» καί «Γιά τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης καί τή μικροαστική παρέκκλιση στό κόμμα».

Τό Συνέδριο τόνισε τήν τεράστια σημασία τῆς στρατολογίας Λένιν καί συγκέντρωσε τήν προσοχή τοῦ κόμματος στήν ἀνάγκη νά δυναμώσει ἡ δουλιά γιά τή μελέτη τῶν βάσεων τοῦ λενινισμοῦ ἀπό τά νεαρά μέλη τοῦ κόμματος. Τό Συνέδριο ἀνάθεσε στό Ἰνστιτοῦτο Β. Ι. Λένιν νά ἑτοιμάσει μιά ἐπιστημονική καί ὅσο τό δυνατό πιό φροντισμένη ἔκδοση τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τῶν διαλεχτῶν του ἔργων γιά τίς πλατιές ἐργατικές μάζες στίς γλῶσσες ὅλων τῶν λαῶν τῆς ΕΣΣΔ.—*Σελ. 215.*

35 Πρόκειται γιά τίς άγροτικές έπιτροπές κοινωνικής άλληλοβοήθειας πού είχαν δημιουργηθεί πλάι στά Σοβιέτ τοῦ χωριοῦ καί τίς έκτελεστικές έπιτροπές τῶν έπαρχιών σύμφωνα μέ διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν 'Επιτρόπων τοῦ Λαοῦ τῆς 14 τοῦ Μάη 1921, ὑπογραμμένο ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν. Οἱ ἐπιτροπές αὐτές διατηρήθηκαν ὥς τό 1933. Οἱ ἀγροτικές ἐπιτροπές δημιουργήθηκαν μέ σκοπό τήν καλυτέρεψη τοῦ ἔργου τῆς κοινωνικῆς βοήθειας στούς ἀγρότες καί στίς οἰκογένειες τῶν κόκκινων στρατιωτῶν, τήν ἀνάπτυξη τῆς αὐτενέργειας καί τῆς πρωτοβουλίας τῶν πλατιῶν ἀγροτικῶν μαζῶν. Ὁ κανονισμός τῶν ἀγροτικῶν συλλόγων ἀλληλοβοήθειας, πού ἐπικυρώθηκε ἀπό τήν ΠΚΕΕ καί τό ΣΕΛ τῆς ΣΟΣΔΡ τό Σεπτέμβρη τοῦ 1924, ἔβαζε στίς ἀγροτικές ἐπιτροπές τό καθῆκον νά βοηθήσουν γιά νά ἀναπτυχθοῦν καί νά στεριωθοῦν ἀνάμεσα στόν ἀγροτικό πληθυσμό οἱ διάφορες μορφές συνεταιρισμῶν καί νά τραβηχτοῦν σ' αὐτούς οἱ φτωχομεσαῖες μάζες τοῦ χωριοῦ. —*Σελ. 224.*

36 Στίς 23 τοῦ Μάη 1924 ἔγινε στήν Κόκκινη Πλατεία τῆς Μόσχας παρέλαση τῶν νεαρῶν πιονιέρων πρός τιμή τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) καί τῆς μετονομασίας τῆς ὀργάνωσης τῶν νεαρῶν πιονιέρων σέ «Παιδική κομμουνιστική ὀργάνωση Β. Ι. Λένιν». Ἡ παρέλαση, ὅπου πῆραν μέρος περίπου 10 χιλιάδες πιονιέροι, πέρασε μπροστά ἀπό τό προεδρεῖο τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).—*Σελ. 224.*

37 Οἱ μετοχικές ἑταιρεῖες (κρατικές, μικτές καί συνεταιριστικές) δημιουργήθηκαν στήν ΕΣΣΔ ἀπό τό Λαϊκό 'Επιτροπάτο 'Εξωτερικοῦ 'Εμπορίου, τό Λαϊκό 'Επιτροπάτο 'Εσωτερικοῦ 'Εμπορίου καί τό Λαϊκό 'Επιτροπάτο Οἰκονομικῶν μέ τήν ἔγκριση τοῦ Συμβουλίου 'Εργασίας καί Ἄμυνας. Σκοπός τῆς ὀργάνωσής τους ἦταν ἡ κινητοποίηση χρηματικῶν μέσων ἀκόμα καί ἰδιωτῶν ἐπιχειρηματιῶν, γιά τή γρηγορότερη ἀνόρθωση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας καί τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων.

Οἱ μικτές ἑταιρεῖες, μιά μορφή μετοχικῶν ἑταιρειῶν, προσείλκυαν ξένα κεφάλαια γιά τήν ἐπεξεργασία στό ἐσωτερικό τῆς χώρας, ἐμπορευμάτων ἐξαγωγῆς, γιά τή διάθεσή τους στό ἐξωτερικό καί γιά τήν εἰσαγωγή προϊόντων πού ἦταν ἀπαραίτητα γιά τήν ἀνόρθωση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας. Οἱ μικτές ἑταιρεῖες δροῦσαν κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ Λαϊκοῦ 'Επιτροπάτου 'Εξωτερικοῦ 'Εμπορίου. Οἱ μετοχικές ἑταιρεῖες ἔδρασαν στήν πρώτη περίοδο τῆς ΝΕΠ.—*Σελ. 247.*

38 «Κρεστιάνσκαγια Γκαζέτα» («'Εφημερίδα τῆς 'Αγροτιάς»)—ἦταν ὄργανο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ, μαζική ἐφημερίδα γιά τό χωριό. Ἔβγαινε ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1923 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1939.—*Σελ. 248.*

39 Οἱ 'Επιτροπές ἀκτημόνων ἀγροτῶν, πού συνένωναν τούς μικροκτηματίες καί τούς ἀκτήμονες ἀγρότες τῆς Οὐκρανίας, δημιουργήθηκαν μέ σκοπό νά ὑπερασπίσουν τά συμφέροντα τῆς φτωχολογιᾶς καί τῶν μεσαίων ἀγροτῶν. Ἱδρύθηκαν τό 1920 καί διαλύθηκαν τό 1933 μετά τήν ἐφαρμογή τῆς ὁλοκληρωτικῆς κολλεχτιβοποίησης. Οἱ ἐπιτροπές ἀκτημόνων ἀγροτῶν, στήν πρώτη περίοδο τῆς ὕπαρξής τους (1920-1921), ἦταν πολιτικές ὀργανώσεις, πού βοήθησαν στή στερέωση τῆς ἐξουσίας τῶν Σοβιέτ στό χωριό. Μέ τήν ἐφαρμογή τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς οἱ ἐπιτροπές ἀκτημόνων ἀγροτῶν ἀναδιοργανώθηκαν σέ κοινωνικές ὀργανώσεις παραγωγικοῦ τύπου, πού βασικό τους καθῆκον εἶχαν νά τραβήξουν τούς ἀγρότες στούς διάφορους ἀγροτικούς συνεταιρισμούς. Οἱ ἐπιτροπές ἀκτημόνων ἀγροτῶν ἦταν δραστήριοι ἐφαρμοστές τῆς πολιτικῆς τοῦ κόμματος καί τοῦ κράτους στό χωριό.—*Σελ. 248.*

40 Τά στρατιωτικά τμήματα κατά περιοχές δημιουργήθηκαν μέ διάταγμα τῆς ΚΕΕ καί τοῦ ΣΕΛ τῆς ΕΣΣΔ, στίς 8 τοῦ Αὐγούστου 1923, δίπλα στά τακτικά τμήματα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Τά στρατιωτικά τμήματα κατά περιοχές εἶχαν συγκροτηθεῖ μέ βάση τήν ὀργάνωση τῶν τμημάτων πολιτοφυλακῆς καί εἶχαν σκοπό τή στρατιωτική προετοιμασία τῶν ἐργαζομένων μέ στρατιωτικές ἀσκήσεις σύντομης διάρκειας.—*Σελ. 249.*

41 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 219-272. —*Σελ. 249.*

42 Πρόκειται γιά τό ἔργο τοῦ Ι. Β. Λένιν «Γιά τό φόρο σέ εἶδος». (Βλ. Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ 26ος, σελ. 317-352).—*Σελ. 250.*

43 Πρόκειται γιά τήν άπόφαση «Γιά τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης καί τή μικροαστική παρέκκλιση στό κόμμα», πού ψηφίστηκε στή 13η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) στίς 18 τοῦ Γενάρη 1924 πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης». (Βλ. «'Αποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν 'Ολομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1,1941,σελ. 540-545). —*Σελ. 253.*

44 'Η πολιτική ἀναγνώρισης τῆς ΕΣΣΔ ἀπό μέρους τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν βρῆκε τήν ἔκφρασή της στήν ἀποκατάσταση διπλωματικῶν σχέσεων μέ τήν ΕΣΣΔ τῶν παρακάτω χωρῶν: τῆς 'Αγγλίας, 'Ιταλίας, Νορβηγίας καί Αὐστρίας τό Φλεβάρη τοῦ 1924· τῆς 'Ελλάδας καί τῆς Σουηδίας τό Μάρτη τοῦ 1924· τῆς Δανίας τόν 'Ιούνη τοῦ 1924· τῆς Γαλλίας τόν 'Οχτώβρη τοῦ 1924· τῆς 'Ιαπωνίας καί μιᾶς σειρᾶς ἄλλων κρατῶν τό Γενάρη τοῦ 1925.—*Σελ. 272.*

45 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος. σελ. 219-272. —*Σελ. 277.*

46 Βλ. «'Αποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν 'Ολομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1, 1941, σελ. 566-568.—*Σελ. 280.*

47 Βλ. «'Αποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν 'Ολομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1, 1941, σελ. 589-598.—*Σελ. 280.*

48 Βλ. «'Αποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν 'Ολομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1, 1941, σελ. 582-588.—*Σελ. 281.*

49 Νομισματική μεταρύθμιση εἶναι ἡ ἀντικατάσταση τοῦ σοβιετικοῦ χαρτονομίσματος, πού εἶχε ὑποτιμηθεῖ, μέ τό τσερβόνετς πού εἶχε σταθερό κάλυμμα σέ χρυσό. 'Η μεταρύθμιση πραγματοποιήθηκε ἀπό τή Σοβιετική κυβέρνηση μέσα στό 1924.—*Σελ. 283.*

50 Βλ. «'Αποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν 'Ολομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1, 1941, σελ. 578-582.—*Σελ. 284.*

51 Βλ. «'Αποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν 'Ολομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1, 1941, σελ. 307-311.—*Σελ. 286.*

52 Πρόκειται γιά τήν 'Ολομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), πού συνῆλθε στίς 2 τοῦ 'Ιούνη 1924, μετά τό 13ο Συνέδριο τοῦ κόμματος. 'Ο Ι. Β. Στάλιν ἐκλέχθηκε μέλος τοῦ ΠΓ, τοῦ 'Οργανωτικοῦ Γραφείου, τῆς Γραμματείας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) καί ξαναεκλέχθηκε γενικός γραμματέας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.). 'Η 'Ολομέλεια συζήτησε τά ζητήματα τῆς ἀντιπροσώπευσης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) στήν 'Εκτελεστική 'Επιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (ΕΕΚΔ) καί στό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τά ζητήματα τοῦ μεροκάματου, τῆς βιομηχανίας μετάλλου, τῆς ξηρασίας καί ἄλλα. Γιά τή λεπτομερειακή ἐπεξεργασία τῶν ζητημάτων τῆς δουλιᾶς στό χωριό πάρθηκε ἀπόφαση νά δημιουργηθεῖ μόνιμη ἐπιτροπή τῆς 'Ολομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) γιά τή δουλιά στό χωριό. Μέ ἐντολή τῆς 'Ολομέλειας τό ΠΓ τῆς ΚΕ συγκρότησε 'Επιτροπή πού τήν ἀποτελοῦσαν οἱ: Β. Μ. Μόλοτοφ (πρόεδρος), Ι. Β. Στάλιν, Μ. Ι. Καλίνιν, Λ. Μ. Καγκανόβιτς, Ν. Κ. Κρούπσκαγια καί ἄλλοι. Μέ ἀπόφαση τῆς 'Ολομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοῦ Σεπτέμβρη 1924 ἡ ἐπιτροπή αὐτή μεταβλήθηκε σέ συμβουλευτικό ὄργανο γιά τή δουλιά στό χωριό δίπλα στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).—*Σελ. 287.*

53 Βλ. «'Αποφάσεις τῶν Συνεδρίων καί τῶν Συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΕΣΣΔ καί τῶν 'Ολομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος 1, 1941, σελ. 610-617.—*Σελ. 289.*

54 «Ραμπότσι Κορεσποντέντ» μηνιάτικο περιοδικό, πού ἐκδιδόταν ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1924 ὡς τόν 'Ιούνη τοῦ 1941. 'Από τό Γενάρη τοῦ 1925 ἔβγαινε μέ τόν τίτλο: «Ραμπότσε-Κρεστιάνσκι Κορεσποντέντ».—*Σελ. 299.*

55 'Η 'Επιτροπή γιά τό πολωνικό ζήτημα συγκροτήθηκε στό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, πού συνῆλθε στή Μόσχα ἀπό τίς 17 τοῦ 'Ιούνη ὥς τίς 8 τοῦ 'Ιούλη 1924. 'Ο Ι. Β. Στάλιν ἦταν μέλος τῶν σπουδαιότερων ἐπιτροπῶν τοῦ Συνεδρίου καί πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό πολωνικό ζήτημα. 'Η ἀπόφαση γιά τό πολωνικό ζήτημα, πού πρότεινε ἡ 'Επιτροπή,

ψηφίστηκε ὁμόφωνα στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στίς 12 τοῦ Ἰούλη 1924.—*Σελ. 302.*

56 Ἡ ὁμάδα Μπράντλερ ἦταν μιά δεξιά ὀπορτουνιστική ὁμάδα στό Γερμανικό Κομμουνιστικό Κόμμα. Οἱ μπραντλερικοί, πραγματοποιώντας μιά συνεργασία χωρίς ἀρχές μέ τήν ἡγεσία τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας, συντέλεσαν στήν ἧττα τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Γερμανίας τόν καιρό τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων τοῦ 1923. Τό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (1924) καταδίκασε τή γραμμή συνθηκολόγησης τῆς ὁμάδας Μπράντλερ. Μέ ἀπόφαση τῆς 5ης Εὐρείας Ὁλομέλειας τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, στίς 4 τοῦ Ἀπρίλη 1925, ἀπαγορεύθηκε στήν ὁμάδα τοῦ Μπράντλερ νά ἀναμιγνύεται στίς ὑποθέσεις τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας καί νά παίρνει μέρος στή δουλιά τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό 1929 ὁ Μπράντλερ διαγράφτηκε ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα γιά τή φραξιονιστική του δράση.—*Σελ. 305.*

57 Πρόκειται γιά τό ποίημα τοῦ Ντ. Μπέντνι «Ἔλξη». (Βλ. Ντ. Μπέντνι, Ἅπαντα, 1928, τόμ. 9ος, σελ. 86-93).—*Σελ. 315.*

58 Ὁ «ἀριστερός συνασπισμός» στή Γαλλία ἦταν ἕνας συνασπισμός ριζοσπαστῶν καί ριζοσπαστῶν-σοσιαλιστῶν μέ ἐπικεφαλῆς τόν Ἐντουάρν Ἐρριό, πού ἀνέβηκε στήν ἐξουσία τό Μάη τοῦ 1924. Ἡ κυβέρνηση τοῦ «ἀριστεροῦ συνασπισμοῦ», χρησιμοποιώντας «ἀριστερή» φρασεολογία βοήθησε στήν πράξη δραστήρια τό γαλλικό ἰμπεριαλισμό στήν ἐξωτερική καί τήν ἐσωτερική πολιτική του. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Ἐρριό κρατήθηκε στήν ἐξουσία ὥς τόν Ἀπρίλη τοῦ 1925.—*Σελ. 322.*

59 Ἡ συνδιάσκεψη τῆς Ἀντάντ στό Λονδίνο, συνῆλθε ἀπό τίς 16 τοῦ Ἰούλη ὥς τίς 16 τοῦ Αὐγούστου 1924, μέ τή συμμετοχή τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καί ἄλλων χωρῶν. Ἡ συνδιάσκεψη εἶχε συγκληθεῖ γιά νά συζητήσει καί νά λύσει τό ζήτημα τῶν γερμανικῶν ἐπανορθώσεων.—*Σελ. 327.*

60 Ἡ ἐργατική κυβέρνηση τῆς Σαξονίας σχηματίστηκε στίς 11 τοῦ Ὀχτώβρη 1923 κι ἦταν τό ἀποτέλεσμα τοῦ μαζικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος πού εἶχε ἀναπτυχθεῖ σ' ὅλη τή Γερμανία. Στήν κυβέρνηση πῆραν μέρος 5 σοσιαλδημοκράτες καί 2 κομμουνιστές.

Ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης ἦταν ὁ «ἀριστερός» σοσιαλδημοκράτης Τσάιγκνερ. Οἱ κομμουνιστές πού πῆραν μέρος στήν κυβέρνηση τῆς Σαξονίας ἐφάρμοσαν τήν πολιτική συνθηκολόγησης τῆς μπραντλερικῆς καθοδήγησης τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας καί μαζί μέ τούς «ἀριστερούς» σοσιαλδημοκράτες ματαίωσαν τόν ἐξοπλισμό τοῦ προλεταριάτου καί τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης στή Γερμανία. Στίς 30 τοῦ Ὀχτώβρη 1923 τά στρατεύματα τῆς Ράιχσβερ διέλυσαν τήν ἐργατική κυβέρνηση τῆς Σαξονίας.—*Σελ. 335.*

61 Ἡ ὁμάδα Σουβαρίν ἦταν μιά ὀπορτουνιστική ὁμάδα μέσα στό Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα, πού εἶχε ἐπικεφαλῆς της τόν Σουβαρίν, φανατικό ὀπαδό τοῦ Τρότσκι. Ὑποστηρίζοντας τήν τροτσκιστική ἀντιπολίτευση στό ΚΚΡ (Μπ.), ἡ ὁμάδα Σουβαρίν συκοφαντοῦσε τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γαλλίας καί τήν Κομμουνιστική Διεθνῆ καί παραβίαζε κατάφορα τήν κομματική πειθαρχία. Τό 1924 ἡ 4η Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἱκανοποίησε τήν αἴτηση τοῦ Γαλλικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος γιά τή διαγραφή τοῦ Σουβαρίν ἀπό τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Γαλλίας καί ἡ 7η Εὐρεία Ὁλομέλεια τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στά 1926 τόν διέγραψε ἀπό τήν Κομμουνιστική Διεθνῆ γιά ἀντεπαναστατική προπαγάνδα. —*Σελ. 335.*

62 Τό 5ο Παγκόσμιο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς συνῆλθε στή Μόσχα ἀπό τίς 17 τοῦ Ἰούνη ὥς τίς 8 τοῦ Ἰούλη 1924. Στό Συνέδριο πῆραν μέρος 510 ἀντιπρόσωποι, πού ἀντιπροσώπευαν 60 ὀργανώσεις 49 χωρῶν.

Τό Συνέδριο συζήτησε γιά τή δράση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, γιά τήν παγκόσμια οἰκονομική κατάσταση, τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς ΕΣΣΔ καί τή συζήτηση στό ΚΚΡ (Μπ.), γιά τό ζήτημα τοῦ φασισμοῦ, τήν ταχτική τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, τούς ἐργοστασιακούς πυρῆνες, τά ζητήματα τῶν κομμάτων ὁρισμένων χωρῶν, τό ζήτημα τοῦ προγράμματος, τό ἐθνικό, τό ἀγροτικό καί ἄλλα ζητήματα. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἦταν μέλος τοῦ προεδρείου τοῦ Συνεδρίου καί μέλος τῶν σπουδαιότερων ἐπιτροπῶν του: τῆς πολιτικῆς ἐπιτροπῆς, τῆς ἐπιτροπῆς προγράμματος, τῆς ἐπιτροπῆς ἐπεξεργασίας ἀπόφασης γιά τό λενινισμό καί πρόεδρος τῆς

ἐπιτροπῆς γιά τό πολωνικό. Τό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὑποστήριξε ὁμόφωνα τό Μπολσεβίκικο Κόμμα στόν ἀγώνα του ἐνάντια στόν τροτσκισμό. Τό Συνέδριο ἐπικύρωσε τήν ἀπόφαση τῆς 13ης κομματικῆς Συνδιάσκεψης καί τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) «Γιά τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης καί τή μικροαστική παρέκκλιση στό κόμμα» καί ἀποφάσισε νά τή δημοσιεύσει σάν ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου. Τό Συνέδριο πῆρε ἀπόφαση σχετικά μέ τήν ἀνάγκη νά δυναμώσουν τά κομμουνιστικά κόμματα τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, νά μπολσεβικοποιηθοῦν καί νά μετατραποῦν σέ πραγματικά μαζικά κόμματα, πού νά στηρίζονται στά συνδικάτα.—*Σελ. 335.*

63 Ἡ Συνδικαλιστική Διεθνής εἶναι ἡ Κόκκινη Συνδικαλιστική Διεθνής πού ἱδρύθηκε τό 1921 καί συνέχισε τή δράση της ὥς τό τέλος τοῦ 1937. Ἡ Συνδικαλιστική Διεθνής συνένωνε τά ἐπαναστατικά συνδικάτα καί ἀκολουθοῦσε τίς θέσεις τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.—*Σελ. 337.*

64 Ἡ Συνδικαλιστική Διεθνής τοῦ Ἄμστερνταμ ἦταν διεθνής ἕνωση τῶν συνδικάτων πού δημιουργήθηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1919 στό Παγκόσμιο Συνέδριο τοῦ Ἄμστερνταμ. Περιλάβαινε τά ρεφορμιστικά συνδικάτα μιᾶς σειρᾶς χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί τῶν ΕΠΑ καί στό πρόγραμμα καί τήν ταχτική της ἀκολουθοῦσε ἀντεπαναστατική γραμμή ἐχθρική πρός τόν κομμουνισμό. Ἡ Διεθνής τοῦ Ἄμστερνταμ ἔπαψε νά ὑπάρχει μέ τή δημιουργία τῆς Παγκόσμιας Συνδικαλιστικῆς Ὁμοσπονδίας στό πρῶτο Παγκόσμιο Συνέδριο τῶν συνδικάτων (Σεπτέμβρης-Ὀχτώβρης τοῦ 1945).—*Σελ. 337.*

65 Ἡ ἀριστερή ὁμάδα τοῦ Λέβι ἦταν μιά ὁμάδα μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Γερμανίας. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1923, ὅταν σχηματίσθηκε ἡ ἐργατική κυβέρνηση τῆς Σαξονίας, ἡ ὁμάδα τοῦ Λέβι ἀπό φόβο μήπως χάσει τήν ἐπιρροή της στίς ἐργατικές μάζες, δήλωσε ὅτι εἶναι πρόθυμη νά συνεργαστεῖ μέ τούς κομμουνιστές, στήν πράξη ὅμως κάλυπτε τήν ἀντεπαναστατική πολιτική τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί βοηθοῦσε τήν ἀστική τάξη νά πνίξει τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου.—*Σελ. 340.*

66 Ἡ σύσκεψη τῶν γραμματέων τῶν πυρήνων τῶν χωριῶν στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἔγινε στίς 21-24 τοῦ Ὀχτώβρη 1924. Στή σύσκεψη πῆραν μέρος 62 τοπικά στελέχη. Ἀπ' αὐτά τά 4 ἦταν ἀντιπρόσωποι τῶν κεντρικῶν περιοχῶν καί ἐπιτροπῶν κυβερνείων, τά 15 ἀντιπρόσωποι περιφερειακῶν καί ἀχτιδικῶν ἐπιτροπῶν, τά 17 ἐπαρχιακῶν ἐπιτροπῶν, τά 11 πυρήνων χωριῶν, τά 11 πυρήνων τῆς κομσομόλ καί τά 4 ἦταν ὀργανωτές ἀγροτισσῶν στίς περιφέρειες. Ἡ σύσκεψη ἄκουσε τίς εἰσηγήσεις: τοῦ Β. Μ. Μόλοτοφ «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῶν πυρήνων τοῦ χωριοῦ», τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν «Ὁ νέος κανονισμός τῶν ἐπιτροπῶν τῆς ἀγροτικῆς ἀλληλοβοήθειας», τοῦ Λ. Μ. Καγκανόβιτς «Ὁ σοβιετικός μηχανισμός βάσης», τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια «Ἡ πολιτική-διαφωτιστική δουλιά στό χωριό», ἐκθέσεις ἀντιπροσώπων τοπικῶν ὀργανώσεων καί ἄλλα ζητήματα. Ὁ Ι. Β. Στάλιν πῆρε μέρος στίς ἐργασίες τῆς σύσκεψης καί στή συνεδρίαση τῆς 22 τοῦ Ὀχτώβρη μίλησε γιά «Τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό χωριό».—*Σελ. 345.*

67 Πρόκειται γιά τήν ἀντεπαναστατική ἐξέγερση πού ἔγινε στή Γεωργία στά τέλη τοῦ Αὐγούστου 1924 καί πού ὀργανώθηκε ἀπό τούς γεωργιανούς μενσεβίκους καί τούς ἀστούς ἐθνικιστές μέ τήν ὑποστήριξη τῶν ἡγετῶν τῆς 2ης Διεθνοῦς καί πραχτόρων ξένων κρατῶν. Ἡ ἐξέγερση συντρίφτηκε χάρη στή δραστήρια βοήθεια τῶν γεωργιανῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐργαζομένων μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς.—*Σελ. 352.*

68 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἅπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 27ος, σελ. 256.—*Σελ. 357.*

69 Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) συνῆλθε στίς 25-27 τοῦ Ὀχτώβρη 1924. Ἡ Ὁλομέλεια συζήτησε διάφορα οἰκονομικά ζητήματα καί τήν εἰσήγηση τοῦ Β. Μ. Μόλοτοφ «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς δουλιᾶς στό χωριό». Ἡ Ὁλομέλεια πῆρε ἀπόφαση γιά «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς δουλιᾶς στό χωριό», ὅπου ἔδινε στίς κομματικές ὀργανώσεις συμπληρωματικές ὑποδείξεις, πού ἀποτελοῦσαν ἀνάπτυξη τῶν ἀποφάσεων τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ κόμματος γιά τή δουλιά στό χωριό. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδήγησε τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας καί στή συνεδρίαση τῆς 26 τοῦ Ὀχτώβρη μίλησε γιά: «Τά καθήκοντα τοῦ κόμματος στό χωριό».—*Σελ. 358.*

70 Ἡ «ἐπιτροπή ἐπαφῆς», πού ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Τσχέιντζε, Στεκλόφ, Σουχάνοφ, Φιλιππόβσκι καί Σκόμπελεφ (ἀργό-

τερα πῆραν μέρος καί οἱ Τσερνόφ καί Τσερετέλι) εἶχε σχηματιστεῖ ἀπό τή μενσεβίκικη-σοσιαλεπαναστατική Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης στίς 7 τοῦ Μάρτη 1917, γιά νά κρατάει ἐπαφή μέ τήν Προσωρινή κυβέρνηση, νά «ἐπιδρᾶ» πάνω της καί νά «ἐλέγχει» τή δράση της. Στήν πράξη ἡ «ἐπιτροπή ἐπαφῆς» βοηθοῦσε τήν πραγματοποίηση τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί συγκρατοῦσε τίς ἐργατικές μάζες ἀπό τό δραστήριο ἐπαναστατικό ἀγώνα γιά τό πέρασμα ὅλης τῆς ἐξουσίας στά Σοβιέτ. Ἡ «ἐπιτροπή ἐπαφῆς» συνέχισε τή δράση της ὥς τό Μάη τοῦ 1917, τότε πού οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μενσεβίκων καί τῶν σοσιαλεπαναστατῶν πῆραν ἄμεσα μέρος στήν Προσωρινή κυβέρνηση.—*Σελ. 380.*

71 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἄπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 20ος, σελ. 87-90. —*Σελ. 381.*

72 Ἡ Συνδιάσκεψη τῆς ὀργάνωσης τῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (Μπ.) ἔγινε στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη-5 τοῦ Μάη (14-22 τοῦ Ἀπρίλη) 1917. Στή Συνδιάσκεψη ἦταν παρόντες 57 ἀντιπρόσωποι. Στίς ἐργασίες τῆς Συνδιάσκεψης πῆραν μέρος ὁ Β. Ι. Λένιν καί ὁ Ι. Β. Στάλιν. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε εἰσήγηση γιά τήν τρέχουσα κατάσταση. Βάση τῆς εἰσήγησης ἦταν οἱ θέσεις του τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἦταν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐπεξεργασία τῆς ἀπόφασης πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν.—*Σελ. 381.*

73 Γιά τήν 7η Πανρωσική Συνδιάσκεψη τοῦ Ἀπρίλη τῶν Μπολσεβίκων βλ. «Ἱστορία τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς ΣΕ, Ἐπιτομή», σελ. 180-184 καί 3η ἑλλ. ἔκδ., σελ. 197-201.—*Σελ. 381.*

74 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἄπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 20ος, σελ. 13-47. —*Σελ. 382.*

75 Βλ. τό «Λόγος τοῦ Β. Ι. Λένιν στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ (Μπ.) στίς 24 (11) τοῦ Ἰούνη 1917 ἀπ' ἀφορμή τήν ἀναβολή τῆς διαδήλωσης». (Ἄπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 20ος, σελ. 526-527).—*Σελ. 387.*

76 Τό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν τῆς Βόρειας περιοχῆς ἔγινε στίς 24-26 (11-13) τοῦ Ὀχτώβρη 1917 στήν Πετρούπολη μέ τήν καθοδήγηση τῶν Μπολσεβίκων. Στό Συνέδριο παραβρέθηκαν ἀντιπρόσωποι τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας, τῆς Κροστάνδης, τοῦ Νόβγκοροντ, τοῦ Ρέβελ, τοῦ Χέλσιγκφορς, τοῦ Βίμποργκ καί ἄλλων πόλεων, συνολικά 94 ἀντιπρόσωποι, πού ἀπ' αὐτούς οἱ 51 ἦταν Μπολσεβίκοι. Τό Συνέδριο πῆρε ἀπόφαση γιά τήν ἀνάγκη νά περάσει ἀμέσως ὅλη ἡ ἐξουσία στά Σοβιέτ στό κέντρο καί στίς περιφέρειες, ἔκανε ἔκκληση στούς ἀγρότες νά ὑποστηρίξουν τόν ἀγώνα γιά τήν ἐξουσία τῶν Σοβιέτ καί στά ἴδια τά Σοβιέτ νά ἐνεργήσουν δραστήρια καί νά δημιουργήσουν Ἐπαναστατικές Στρατιωτικές Ἐπιτροπές γιά τήν ὀργάνωση τῆς στρατιωτικῆς ὑπεράσπισης τῆς ἐπανάστασης. Τό Συνέδριο συγκρότησε τήν ἐπιτροπή τῆς Βόρειας περιοχῆς καί τῆς ἀνάθεσε τήν προετοιμασία τῆς σύγκλησης τοῦ 2ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ καί τό συντονισμό τῆς δράσης ὅλων τῶν Σοβιέτ τῶν περιοχῶν.—*Σελ. 390.*

77 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἄπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 21ος, σελ. 330. —*Σελ. 395.*

78 Βλ. Β. Ι. Λένιν, Ἄπαντα, ἔκδ. 3η, τόμ. 21ος, σελ. 333. —*Σελ. 395.*

79 Τό βιβλίο τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Στό δρόμο πρός τόν Ὀχτώβρη» βγῆκε σέ δυό ἐκδόσεις τό Γενάρη καί τό Μάη τοῦ 1925. Τά ἄρθρα καί οἱ λόγοι, πού περιέχονται σ' αὐτό τό βιβλίο, μπῆκαν στόν 3ο τόμο τῶν Ἁπάντων τοῦ Ι. Β. Στάλιν. Ὁ συγγραφέας τέλειωσε τόν πρόλογο τό Δεκέμβρη τοῦ 1924· ὁ πρόλογος δημοσιεύτηκε ὁλόκληρος στό βιβλίο «Στό δρόμο πρός τόν Ὀχτώβρη». Τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ προλόγου μέ τό γενικό τίτλο «Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Ὀχτώβρη καί ἡ ταχτική τῶν ρώσων κομμουνιστῶν» ἐκδόθηκε, ἐκτός ἀπό διάφορες συλλογές ἄρθρων καί ξεχωριστές μπροσοῦρες, σ' ὅλες τίς ἐκδόσεις τοῦ βιβλίου τοῦ Ι. Β. Στάλιν «Ζητήματα τοῦ λενινισμοῦ». Ἕνα μέρος τοῦ προλόγου, δημοσιεύτηκε σά σημείωση τοῦ συγγραφέα στό ἄρθρο «Ἐνάντια στήν ὁμοσπονδιακή ὀργάνωση» στόν 3ο τόμο τῶν Ἁπάντων τοῦ Ι. Β. Στάλιν.—*Σελ. 409.*

80 Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Διαλεχτά Γράμματα, 1947, σελ. 262-264 καί ἑλλ. ἔκδ. Διαλεχτά Ἔργα, τόμ. 2ος, σελ. 542-544.—*Σελ. 450.*

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

1924

4 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται ἀπό τήν ἀχτιδική Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τῆς Κράσναγια Πρέσνα ἀντιπρόσωπος γιά τήν κομματική Συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας.

9 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν δίνει συνέντευξη στόν ἀνταποκριτή τοῦ Ρωσικοῦ Τηλεγραφικοῦ Πρακτορείου γιά τή συζήτηση πάνω στά ζητήματα τῆς ἐσωκομματικῆς κατάστασης.

14-15 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

14 τοῦ Γενάρη. Στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει εἰσήγηση γιά τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς 13ης Κομματικῆς Συνδιάσκεψης «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης».

15 τοῦ Γενάρη. Ἡ Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὁρίζει τόν Ι. Β. Στάλιν εἰσηγητή στή 13η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πάνω στό θέμα «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης».

16-18 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς 13ης Συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

16 τοῦ Γενάρη. Ἡ 13η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στό προεδρεῖο τῆς Συνδιάσκεψης.

17 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει τήν εἰσήγηση γιά «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης» στή 13η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

18 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στό θέμα «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς ἀνοικοδόμησης» στή 13η Συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

19 τοῦ Γενάρη. Τό 11ο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν στό προεδρεῖο τοῦ Συνεδρίου.

21 τοῦ Γενάρη ὥρα 6.50 μ.μ. Θάνατος τοῦ Β. Ι. Λένιν (στό Γκόρκι).

Ὥρα 9.30 μ.μ. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μαζί μέ τά ἄλλα μέλη τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἀναχωρεῖ γιά τό Γκόρκι.

22 τοῦ Γενάρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει τροποποιήσεις στό κείμενο τῆς ἔκκλησης τοῦ 11ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ «Πρός ὅλους τούς ἐργαζόμενους τῆς ΕΣΣΔ» ἀπ' ἀφορμή τό θάνατο τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀνακοινώνει μέ τηλεγράφημά του πρός τήν ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Μπουχάρας τό θάνατο τοῦ Β. Ι. Λένιν, τήν καλεῖ νά ὑποστηρίξει τή λενινιστική γραμμή τῆς στερέωσης τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν καί νά συσπειρωθεῖ πιό στενά γύρω ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία.

23 τοῦ Γενάρη 9 π.μ. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μαζί μέ τά μέλη τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) μεταφέρει τό φέρετρο μέ τή σορό τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τήν τελευταία κατοικία του, ἀπό τό Γκόρκι.

Ὥρα 1.30-2.45 μ.μ.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν μαζί μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ 2ου Πανενωσιακοῦ καί τοῦ 11ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, τά μέλη τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος καί τῆς κυβέρνησης, μέ ἐργάτες καί ἀντιπροσώπους διαφόρων ὀργανώσεων μεταφέρουν τή σορό τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τό σταθμό τοῦ Παβελέτσκι στό Σπίτι τῶν Συνδικάτων.
Ὥρα 6.10 μ.μ.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στήν τιμητική φρουρά στό φέρετρο τοῦ Β. Ι. Λένιν στήν Αἴθουσα μέ τίς Κολῶνες τοῦ Σπιτιοῦ τῶν Συνδικάτων.
25 τοῦ Γενάρη.	Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 20, δημοσιεύεται ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), πού τήν ὑπογράφει ὁ Ι. Β. Στάλιν, πρός ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις, τίς ὑπηρεσίες καί ἱδρύματα καί τά ὄργανα τοῦ τύπου. Μέ τήν ἔκκλησή της ἡ ΚΕ ζητᾶ νά διαφυλαχτοῦν καί νά παραδοθοῦν στό «Ἰνστιτοῦτο Β. Ι. Λένιν» τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὅλα τά ὑλικά τά σχετικά μέ τό Β. Ι. Λένιν.
26 τοῦ Γενάρη ὥρα 8.24-8.40 μ.μ.	Στήν πένθιμη συνεδρίαση τοῦ 2ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκφώνησε τήν ὁμιλία του «Στό θάνατο τοῦ Λένιν» καί ἔδοσε ἐξ ὀνόματος τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος τόν ὅρκο γιά τή διαφύλαξη καί τήν ἐκπλήρωση τῶν ὑποθηκῶν τοῦ Λένιν.
27 τοῦ Γενάρη. ὥρα 8 π. μ.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στήν τιμητική φρουρά τοῦ φερέτρου τοῦ Β. Ι. Λένιν στήν Αἴθουσα μέ τίς Κολῶνες τοῦ Σπιτιοῦ τῶν Συνδικάτων.
Ὥρα 8.30 π.μ.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέκεται πλάι στήν κεφαλή τοῦ νεκροῦ τοῦ Β. Ι. Λένιν στήν Αἴθουσα μέ τίς Κολῶνες τοῦ Σπιτιοῦ τῶν Συνδικάτων.

Ὥρα 9 π.μ.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν μαζί μέ ἀντιπροσώπους τῶν ἐργατῶν βγάζει ἀπό τό Σπίτι τῶν Συνδικάτων τό φέρετρο μέ τή σορό τοῦ Β. Ι. Λένιν.
Ὥρα 4 μ.μ.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν, ὁ Β.Μ. Μόλοτοφ καί ἄλλοι μετά τό τέλος τῆς πένθιμης συγκέντρωσης στήν Κόκκινη Πλατεία σηκώνουν ἀπό τό βάθρο τό φέρετρο μέ τή σορό τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τό μεταφέρουν στή σοροθήκη.
28 τοῦ Γενάρη.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκφωνεῖ λόγο στή βραδιά τῶν μαθητῶν τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τοῦ Κρεμλίνου τῆς ΠΚΕΕ ἀφιερωμένο στή μνήμη τοῦ Β. Ι. Λένιν.
29 τοῦ Γενάρη.	Στή συνεδρίαση τοῦ 11ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται μέλος τῆς ΠΚΕΕ.
29, 31 τοῦ Γενάρη.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).
30 τοῦ Γενάρη.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται μέλος τοῦ προεδρείου τοῦ 2ου Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.
2 τοῦ Φλεβάρη.	Στή συνεδρίαση τοῦ 2ου Πανενωσιακοῦ Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται μέλος τοῦ Σοβιέτ τῆς Ἕνωσης τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ.
	Στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ, τῆς 2ης νομοθετικῆς συνόδου, ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ.
	Στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ, τῆς 11ης νομοθετικῆς συνόδου, ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ.
3 τοῦ Φλεβάρη.	Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πάνω στήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐξέταση τῆς κατάστασης στόν Κόκκινο Στρατό.

5, 12 τοῦ Μάρτη. Μέ ὑπόδειξη τοῦ Ι. Β. Στάλιν ἡ Ἐπιτροπή τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ γιά τήν διαιώνιση τῆς μνήμης τοῦ Β. Ι. Λένιν συγκαλεῖ σύσκεψη μέ ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονες τῆς χώρας γιά τό ζήτημα τῆς διατήρησης τοῦ σώματος τοῦ Β. Ι. Λένιν.

25 τοῦ Μάρτη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν τέλειωσε τήν ἐργασία του «Σχέδιο φροντιστηρίου γιά τό λενινισμό». «Τό Σχέδιο φροντιστηρίου γιά τό λενινισμό» δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Κράσναγια Μαλαντιός», ἀρ. φύλλου 1, τοῦ Μάη τοῦ 1924.

27 τοῦ Μάρτη. Στή συνεδρίαση τοῦ ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό ἐσωτερικό ἐμπόριο καί τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς.

31 τοῦ Μάρτη-2 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

1 τοῦ Ἀπρίλη. Στή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό ἐσωτερικό ἐμπόριο καί τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς.

2 τοῦ Ἀπρίλη. Στή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Μ. Ι. Καλίνιν γιά τή δουλιά στό χωριό.

3 τοῦ Ἀπρίλη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 76, δημοσιεύεται ἀνακοίνωση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), πού τήν ὑπογράφει ὁ Ι. Β. Στάλιν, γιά τή σύγκληση στίς 20 τοῦ Μάη 1924 τοῦ 13ου τακτικοῦ Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή σύσκεψη πού ἔγινε στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) γιά τή δουλιά στή νεολαία.

Ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει στό Πανεπιστήμιο «Σβερντλόφ» τίς διαλέξεις «Οἱ βάσεις τοῦ λενινισμοῦ».

28 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μαζί μέ ἄλλους παλιούς συντρόφους τοῦ Μπακοῦ στέλνει χαιρετισμό στήν κομματική ὀργάνωση τοῦ Μπακοῦ γιά τήν 25η ἐπέτειό της.

9 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ τηλεγράφημά του πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τοῦ Στόλου τῆς Βαλτικῆς κάνει γνωστό ὅτι λόγω τῆς προετοιμασίας τοῦ ἐπικείμενου 13ου Συνεδρίου τοῦ Κόμματος ἀδυνατεῖ νά δεχτεῖ τήν πρόσκληση νά πάρει μέρος στή γιορτή τοῦ Στόλου. Τό τηλεγράφημα δημοσιεύθηκε στήν ἐφημερίδα «Κράσνι Μπαλτίσκι Φλότ», ἀρ. φύλλου 106, 15 τοῦ Μάη 1924.

11 τοῦ Μάη. Ἡ 20ή Κομματική Συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου τοῦ Λένινγκραντ καί ἀντιπρόσωπο γιά τό 13ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

15 τοῦ Μάη. Τό 3ο Συνέδριο τῶν κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων τῆς Ὑπερκαυκασίας ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν ἀντιπρόσωπο γιά τό 13ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

18 τοῦ Μάη. Ἡ 12η Κομματική Συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν ἀντιπρόσωπο γιά τό 13ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

23-31 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.), τοῦ πρώτου Συνεδρίου τοῦ Κόμματος μετά τό θάνατο τοῦ Β. Ι. Λένιν.

23 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μαζί μέ τά μέλη τοῦ προεδρείου τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) χαιρετίζει τούς νεαρούς πιονιέρους πού παρέλασαν στήν Κόκκινη Πλατεία τῆς Μόσχας πρός τιμή τοῦ 13ου Συνεδρίου.

Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἀφιερώνει στόν Σ. Μ. Κύροφ τό βιβλίο του «Για τόν Λένιν καί τό λενινισμό» στήν ἀφιέρωση γράφει: «Στό φίλο μου καί ἀγαπημένο ἀδελφό ἀπό τό συγγραφέα. Ι. Στάλιν».

24 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει στό 13ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ.

27 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκφωνεῖ στό 13ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τόν τελικό λόγο πάνω στήν ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ.

29 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται στό 13ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) μέλος τῆς ἐπιτροπῆς γιά τή δουλιά στή νεολαία.

31 τοῦ Μάη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή συνεδρίαση τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἐκλέγεται μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

2 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ἐκλέγεται μέλος τοῦ ΠΓ, τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου καί τῆς Γραμματείας καί ξαναεκλέγεται γενικός γραμματέας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

4 τοῦ Ἰούνη. Δημοσιεύεται στήν ἐφημερίδα «Μπακίνσκι Ραμπότσι», ἀρ. φύλλου 125, χαιρετιστήριο πού ὑπογράφεται ἀπό τόν Ι. Β. Στάλιν καί τά ἄλλα μέλη τοῦ προεδρείου τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πρός τούς ἐργάτες τοῦ Μπακοῦ μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀνακάλυψης νέας πετρελαιοπηγῆς στό Σουραχάνι.

12 τοῦ Ἰούνη. Τό ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὁρίζει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ γιά τή δουλιά στό χωριό.

17 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή σχολή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) γιά τούς γραμματεῖς τῶν νομαρχιακῶν ἐπιτροπῶν μέ θέμα: «Ὁ ἀπολογισμός τῶν ἐργασιῶν τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.)».

17 τοῦ Ἰούνη-8 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

17 τοῦ Ἰούνη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται μέλος τοῦ προεδρείου τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

19 τοῦ Ἰούνη. Τό 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐκλέγει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῶν παρακάτω ἐπιτροπῶν: τῆς ἐπιτροπῆς ἐπεξεργασίας τῆς ἀπόφασης γιά τό λενινισμό, τῆς πολιτικῆς ἐπιτροπῆς καί τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό πρόγραμμα.

20 τοῦ Ἰούνη. Στή συνεδρίαση τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὁ Ι. Β. Στάλιν ὁρίζεται πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό πολωνικό.

27 τοῦ Ἰούνη. Τό ΠΓ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὁρίζει τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕ γιά τή δουλιά στίς ἐργάτριες καί τίς ἀγρότισσες.

Ἰούνης. Στό περιοδικό «Ραμπότσι Κορεσποντέντ», ἀρ. φύλλου 6, δημοσιεύεται συνέντευξη τοῦ Ι. Β. Στάλιν μέ συνεργάτη τοῦ περιοδικοῦ γιά τά καθήκοντα τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν ἀνταποκριτῶν.

1-3 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς συνεδριάσεις τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό πολωνικό τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

3 τοῦ Ἰούλη. Στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό πολωνικό τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ «Γιά τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας».

5 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μαζί μέ τά ἄλλα μέλη τοῦ προεδρείου τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὑπογράφουν τό «Μανιφέστο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πρός τό παγκόσμιο προλεταριάτο» πού ψήφισε τό Συνέδριο.

8 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκλέγεται μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Προεδρείου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

15 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό γράμμα στόν Ντεμιάν Μπέντνι.

25 τοῦ Ἰούλη. Στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 167, δημοσιεύεται ἔκκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πρός ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις γιά τά μέτρα πάλης ἐνάντια στήν ξηρασία καί τίς συνέπειες τῆς ξηρασίας, πού τήν ὑπογράφει ὁ Ι. Β. Στάλιν.

28 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πάνω στήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου πού ἀφοροῦσε τή δουλιά στόν Κόκκινο Στρατό.

31 τοῦ Ἰούλη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν σέ γράμμα του πρός τόν Μανουίλσκι μιλάει γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ 5ου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς πάνω στό ἐθνικό ζήτημα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καί τῶν Βαλκανίων καί τά ζητήματα τῆς Ἀνατολῆς καί τῶν ἀποικιῶν.

Ἰούλης. Ὁ Ι. Β. Στάλιν κάνει τροποποιήσεις στό κείμενο τῆς ἔκκλησης τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς «Πρός ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Πολωνίας».

2 τοῦ Αὐγούστου. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει τό ἄρθρο «Γιά τόν Γ. Μ. Σβερντλόφ».

4 τοῦ Αὐγούστου. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πάνω στήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου γιά τό κίνημα τῶν πιονιέρων.

11 τοῦ Αὐγούστου. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στή συνεδρίαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πάνω στήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τή διαπαιδαγώγηση τῶν συντρόφων τῆς στρατολογίας Λένιν.

16-20 Αὐγούστου. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

12 τοῦ Σεπτέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν τέλειωσε τό ἄρθρο του «Ἡ διεθνής κατάσταση». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στίς 20 τοῦ Σεπτέμβρη στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλλου 214, καί στό περιοδικό «Μπολσεβίκ» τεῦχος 11.

20 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν δίνει συνέντευξη στούς νεαρούς ἀνταποκριτές τοῦ περιοδικοῦ «Γιούνιε Στροΐτελι» («Νεαροί Οἰκοδόμοι»).

21-24 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν παίρνει μέρος στίς ἐργασίες τῆς σύσκεψης τῶν γραμματέων τῶν πυρήνων τῶν χωριῶν στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

22 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στή σύσκεψη τῶν γραμματέων τῶν πυρήνων τῶν χωριῶν στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) μιλᾶ μέ θέμα «Τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ κόμματος στό χωριό».

25-27 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν καθοδηγεῖ τίς ἐργασίες τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

26 τοῦ Ὀχτώβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στήν Ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) μέ θέμα «Τά καθήκοντα τοῦ κόμματος στό χωριό».

Πρίν τίς 7 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν δέχεται τήν ἀντιπροσωπεία τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου «Ντυναμό», πού τόν προσκάλεσαν στήν πανηγυρική συνεδρίαση τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἐργοστασίου γιά τήν ἕβδομη ἐπέτειο τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης.

7 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐκφωνεῖ λόγο στήν πανηγυρική συγκέντρωση τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ἐργοστασίου «Ντυναμό», πού ἦταν ἀφιερωμένη στήν ἕβδομη ἐπέτειο τῆς Μεγάλης 'Οχτωβριανῆς Σοσιαλιστικῆς 'Επανάστασης καί στά ἀποκαλυπτήρια τῆς ἀναμνηστικῆς πλάκας πού εἶχε τοποθετηθεῖ πρός τιμή τῆς ἐπίσκεψης τοῦ Β. Ι. Λένιν στό ἐργοστάσιο στά 1921. Ὁ Ι. Β. Στάλιν γράφει σημείωση στό Κόκκινο Βιβλίο τοῦ ἐργοστασίου «Ντυναμό».

15 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει χαιρετιστήριο στήν πρώτη Στρατιά τοῦ Ἱππικοῦ μέ τήν εὐκαιρία τῆς πέμπτης ἐπετείου της.

16 τοῦ Νοέμβρη. Μέ ἐντολή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) ὁ Ι. Β. Στάλιν στέλνει γράμμα στήν ΚΕ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Γερμανίας γιά τίς ἐπικείμενες ἐκλογές τοῦ Ράϊχσταχ, ὅπου ξεσκεπάζει τόν προδοτικό ρόλο τῆς ἀντεπαναστατικῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας.

17 τοῦ Νοέμβρη. Δημοσιεύεται στήν «Κρεστιάνσκαγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλλου 51, τό χαιρετιστήριο τοῦ Ι. Β. Στάλιν πρός τήν «Κρεστιάνσκαγια Γκαζέτα» μέ τήν εὐκαιρία τῆς πρώτης ἐπετείου της.

19 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στήν Ὁλομέλεια τῆς κομμουνιστικῆς φράξιας τοῦ ΚΣΣ τῆς ΣΕ μέ θέμα «Τροτσκισμός ἤ λενινισμός;».

20 τοῦ Νοέμβρη. Ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) τοποθετεῖ τόν Ι. Β. Στάλιν μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ «'Ινστιτούτου Β. Ι. Λένιν» τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.).

29 τοῦ Νοέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ἐξ ὀνόμματος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) στέλνει γράμμα στήν ΚΕ τοῦ ΚΚ (Μπ.) τῆς Οὐκρανίας γιά τήν πάλη ἐνάντια στόν τροτσκισμό.

8 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν μιλᾶ στήν συνεδρίαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πάνω στήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τή διαπαιδαγώγηση τῶν συντρόφων τῆς στρατολογίας Λένιν.

17 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν τελειώνει τόν πρόλογο τοῦ βιβλίου «Στό δρόμο πρός τόν 'Οχτώβρη».

19 τοῦ Δεκέμβρη. Ὁ Ι. Β. Στάλιν ὑπογράφει ἐγκύκλιο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πρός ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις γιά τή σταθερή ἐφαρμογή στή ζωή τῶν ἀποφάσεων τοῦ 13ου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (Μπ.) πάνω στά ζητήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ,ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ
«ΚΙΝΗΣΗ για ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗ του ΚΚΕ 1918-55» ΑΘΗΝΑ 2011

Τυπώθηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1952
σέ 5.000 ἀντίτυπα στά τυπογραφεῖα
τοῦ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ „ΝΕΑ ΕΛΛΑΔΑ"